

Expositio Ugonis Senensis super libros tegni Galieni / [Ugo Benzi].

Contributors

Benzi, Ugo, 1376-1439.

Galen. Ars medica.

Locatelli, Boneto, active 1486-1523.

Scotus, Octavianus, active 1479-1499.

Dibner, Bern

Publication/Creation

Opus impressum Venentijs : Mandato [et symbol] sumptibus nobilis viri Domini Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis ... per Bonetum Locatellum Bergomensem, Undecimo kalendas Iuliae 21 June 1498.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/vgmaf6cd>

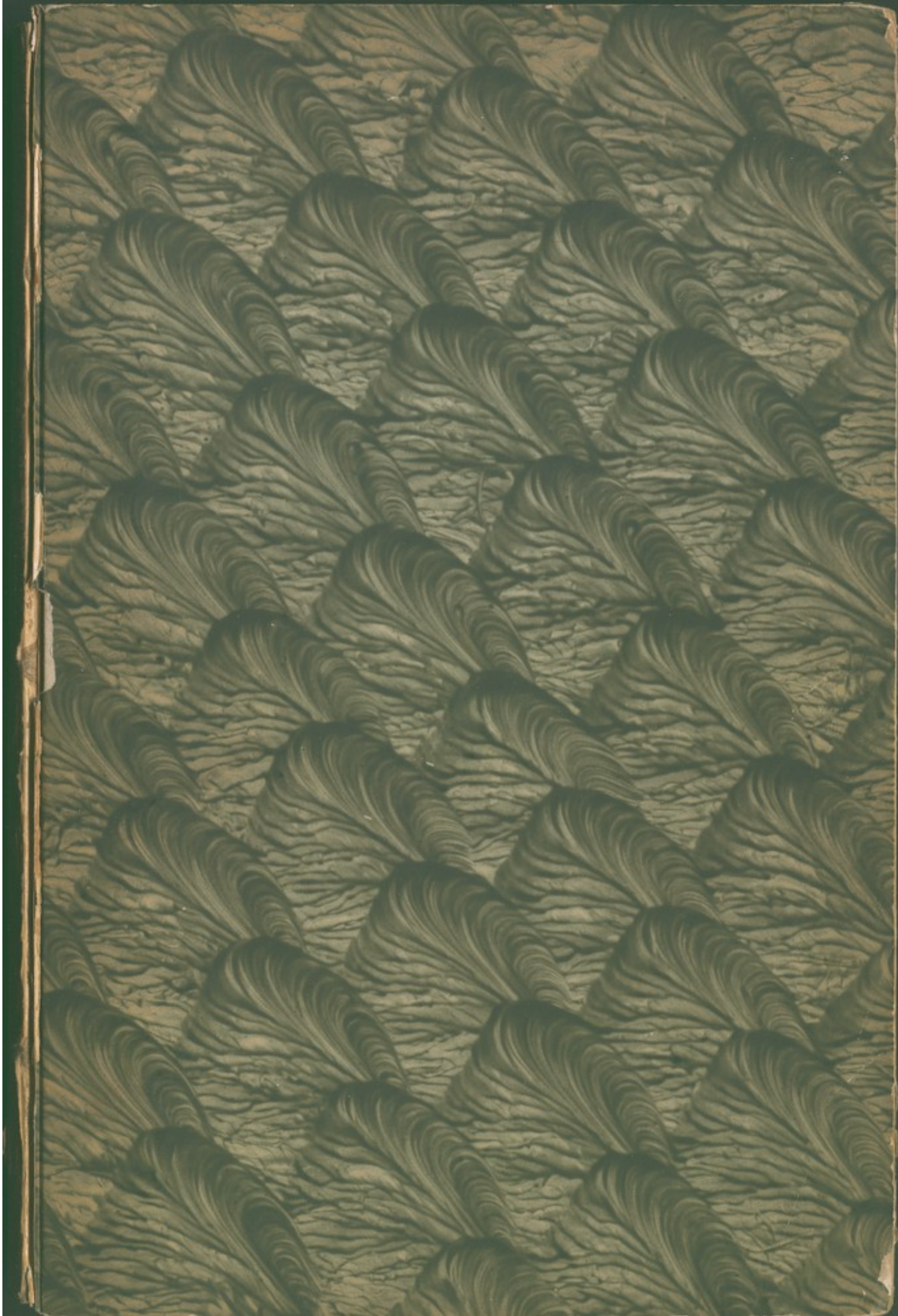
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

R 40057 C

Pr 650 -

Hugo (Bentius) Senensis
Expositio super libros Tegni Galeni
Venice, Locatellus for Scotus, 1498
H.-C. 9015. Pr 5090
1 copy in USA
Second edition

859. **HUGO SENENSIS** (Bentius, Benzi). **Expositio super libros Tegni Galeni.** Black letter. 2 columns. 66 lines. 94 leaves, the last blank. Folio. Pretty woodcut capitals. Printer's device at the end. Boards. Venice, Bonetus Locatellus for Octavianus Scotus, 1498. ~~21~~Fr. 650. —

Hain-Copinger 9015. Proctor 5090. Brit. Mus. cat. V, 450. Stockton-Hough 894. Only one copy in U. S. A. according to Census.

Rare second edition of this esteemed commentary to Galenus' famous «Ars parva».

Hugo Senensis (died c. 1439) was perhaps the best interpreter of the ancient medical writers amongst his contemporaries. He taught as professor at Pavia, Piacenza, Florence, Bologna, Parma and Perugia, enjoying a great reputation as philosopher and physician. He also taught anatomy. His consilia are of interest on account of their clinical reports.

A few leaves slightly foxed, otherwise fine copy with wide margins. Several early marginal notes.

93 leaves, 1 blank leaf.
coll. Bergin

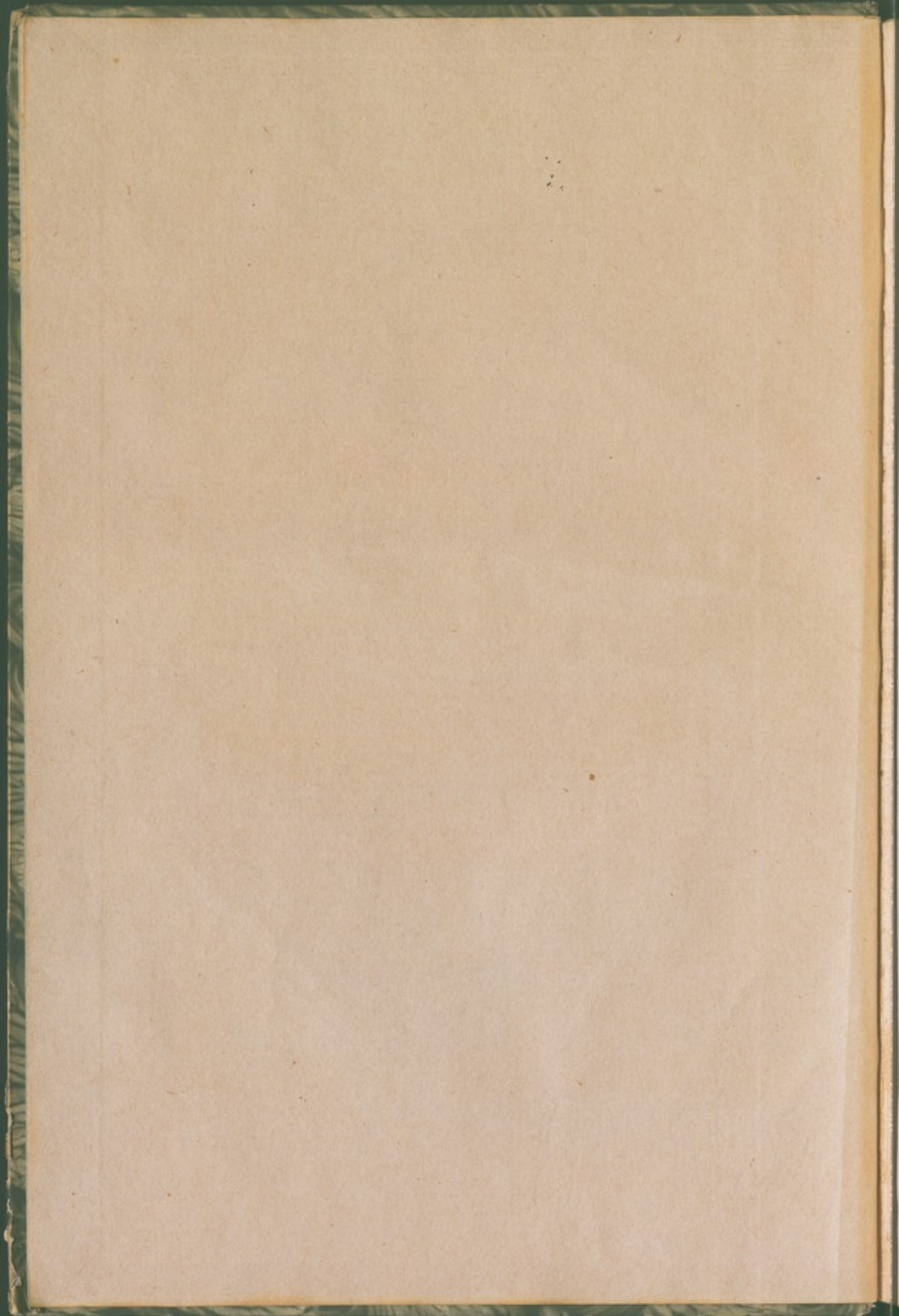
L'Art Ancien
Lugano
650 50 fr
Aunt / 28
Bull. xv

B14

6

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

**Expositio Ugonis Senensis super
librosegni Galieni.**

7.
Expositio Clonis & aliorum
in hoc libro.

Incipit expositio Clarissimi viri Ugonis senensis super libros regni Galieni.

E si videam

Illustrissime princeps Nicolae bestensis Marchio librum qui intitulatur microregni Galieni multorum expositio laboribus elucubratus: qui summo ingenio: legis vigilijs: magna indagationis attentione: ad summam usque subtilitatem dispositionumque difficultates eius materia conati sunt eleuare.

Tamen ut tue et magnifici viri amicique tui Ugonionis erga me beneficentie non videar oblitus: ad tui nominis ac singularum virtutum tuarum futuram memoriam. Si quid meus labor afferre poterit: propositi dicti libri expositionem aggredere: confusus almi conditoris omnium auxilio ad finem usque persequi posse. Eoque maxime in eo intentionem adhibui quod nunc in almo studio per te in ciuitate tua parme condito ad illius lecturam deputatus sum. Sed antequam ad expositionem dictorum Galieni descendam inuocabo diuinum auxilium. Est enim laudanda profecto platonica consuetudo diuina opera deo inuocato duce non secum incipere. huius ergo causa flecto genua ad patrem deum nostrum Iesum christum orans ut cum sua laude primo. deinde cum fructu legentium mihi concedat breuiter et lucide veritatem dictorum Galieni in hoc volumine planam facere. Sed cum scientie et artes rationabiliter et complete constituitur partes quasdam habeat sub communibus rationibus de suis scibilibus considerantes. Alias vero sub proprijs usque ad specialissima: Galienus in medicina composuit hunc librum: ut sub generalibus tamen rationibus omnia medicine scibilia cognoscere in eo: et hoc modo vere dicit Dally. pbeio sui comento: in eo omnes regulas medicine contineri: non quod senserit quod omnis specialis regula in propria forma sit hic posita. nam tunc reliqui libri medicine suffluerent. Ex quo intelligit primo hunc librum esse primum via doctrine: nam a communioribus est incipendum. primo physico: textus et comento. 4. Secundo intelligit intentio libri. nam cum medicina sit de corpore humano sanabili et egrotabili operabili a medico: et reliquis habentibus attributio: neque ad hoc in illo libro intentio est de eis sub generalibus tamen rationibus scientiam tradere. Tertio per utilitas. nam sine his que traduntur scientia medicine penitus haberi non potest cum reliqua presupponantur ista. Est etiam alia utilitas ex eius breuitate et ordine ut facile omnium medicine scibilibus recordemur. Quarto patet proportio huius libri ad alios omnes simul. nam est sicut incompletum et imperfectum respectu perfecti. Et ideo recte dicit Dally. comparari ad artem totam: sicut puer ad virum. Quinto patet quare nominatur microregni. nam regni apud grecos: id est quod ars apud nos: et micro. id est paruum microregni. ergo. id est parua ars: quia enim vniuersalia sunt pauca respectu particularium: ideo hic liber est paruus: et quia omnia scibilia medicine in isto considerantur quodammodo. ideo dicitur ars et non nominatur pars artis: quod dicitur: sed sit improprium tamen propter dictam causam sumpsit originem. Nomen autem auctoris est Galienus de ciuitate Pergami in asia orientis antiquorum in medicina peritissimus. Diuisio vero videbitur in pbeio. Et via doctrine qua vteretur in eodem pbeio a Galieno ipso declarabitur. et sic patet octo illa que in principijs librorum dixit Commentator Auerro. pbeio physico: esse narranda ab expositoribus: in quibus sunt libri cause que ab alijs per se numerari solent. Cui vero parti phie sup-

ponatur. puto quod naturali phie non obstat quod partes sit practica. Nam et subiectum eius. scilicet corpus humanum sanabile et et sub subiecto naturalis phie: et principia probationum eius ex naturali phia supponuntur. Unde et de sensu et sensato dicitur. phie est de sanitate et infirmitate prima inuenire principia: nec etiam sanitate: nec infirmitate possibile est fieri carere vita. sequitur quod phico: primi et medicorum qui magis phice artes persequuntur: hi quidem finiunt ad ea que de medicina: hi vero ex his que de natura incipiunt de medicina. Et hoc plane sentit Conciliator annexo secundo differetie tertie. Dis ergo pambulis breuissime expeditis descendendo ad litteram exponendo.

Res sunt omnes doctrine: que ordine habentur.

iste liber diuiditur in duas partes. scilicet pbeium et tractatum. ibi secunda (Medicina est) pbeium diuiditur in tres. Primo ponit nomen doctrine ordinariarum. secundo declarat. tertio eligit modum quo intendit utriusque. ibi 2. (Prima quid) 3. ibi (Videtur) De prima dicit quod omnes doctrine ordinariarum vel habite secundum ordinem sunt tres: et est sensus quod omnes doctrinarum ordinariarum modi prececati sunt tres in genere. posuit ergo numerum in doctrinis pro numero modorum prececati. Considerandum ergo primo quod hoc nomen doctrina: quicquid sumit per bitum certo que acquisiuit discipulus a doctoribus: quicquid sumit pro actione doctoris que est manifestatio in cognitum in discipulo a magistro: et illo modo est idem quod doctio vel doctrinatio. Ista autem actio cum sit idem realiter cum passione discipuli realiter est id quod disciplinatio. Attendendum tamen cum multe sint doctoris operationes deseruietes: ad hoc ut discipulus cognoscat incognitum: sicut ei premeditatio platio et operationes plationi deseruietes et scriptura vel nuntius: nulla tamen istarum est doctrina vel doctrinatio: nisi ista que est forma: liter productio vel factio certe notitie in discipulo a doctore: ista non est aliud realiter: ut puto quod certa notitia in discipulo pro quanto est in acquiritur: eadem est disciplinatio. Ex quo patet quod platio magistris et scriptura non sunt doctrine: sed oppositum senserit Dally. comento primo. Sumit 3. doctrina pro bitu magistris per quam cognoscit certe verum quod docere aptum est. In proposito doctrina sumit secundo modo. Quod si queratur quomodo a magistro fiat scia vel certa cognitio in discipulo: dicitur quod quorundam sufficit certa intellectio: magister ergo faciens intelligere signis facit discipulum certe credere: sicut videtur homini qui nunquam prius cogitauit in hoc principio: si ab equalibus equalia demas remanentia sunt equalia. ille qui faceret eum hoc intelligere faceret hoc idem principium esse certum. nam in istis principijs assentimur cognitionis terminis: ut sumit per posteriorum textum. Quedam autem sunt que non sic statim credunt intellectus terminis: imo demonstratione vel alio prececate discursu indigent. Ista ergo non manifestantur nisi per prececata. ut sumit per posteriorum. et non per omnia prececata sed propria ei. et ista prececata non sufficiunt: nisi eo modo ordinem quod habeant proprietatem et virtutem: illud incognitum manifestandum. nam cognitio principiorum geometrie non sufficit ad sciendum primam: nisi eo modo ordinem quo sint sufficientia ad ipsam inferenda. Cum ergo intellectus habuerit maiorem et minorem per se notas alicuius syllogismi perfecti: sic sunt quatuor primi modi prime figure statim cum debite ordinem mouet sicut intellectus naturaliter ad faciendam vel ad credendam. Doctor igitur faciens discipulum habere premissas per se notas: et faciendum eum ordinare habet esse causa certitudinis conclusionis prius dubie: et talis ordinatio intentionum est immediata causa scie vel notitie apud intellectum discipuli. Ex quo patet hanc ordinationem que est ratio siue argumentum de re dubia faciens fidem quantum ad acquisitionem scie proprie dicte non esse doctrinam modo proposito: sed causas inue-

Doctrina

Regni

Contra Monachum.

diatā doctrine: sicut pductio luminis in medio calefactis
ipmā nō est calefactio: sed causa eius: cuius oppositū dixit
de omni credulitate firma sine hesitatione: tñ qñq; sumis
stricte pro firma credulitate necessarij: qñq; sumis stricte
pro firma credulitate necessarij demonstrabilis
acq̃sita p demonstrationē. ¶ Doctrina q̃ que est doctriatio
nō sumis hic p acq̃sitionē scie mō p nā tal' credulitas plib'
modis ordinate acq̃rit: nec sumis hic doctrina pro acq̃si-
tione scie mō 3: tñ. nam tñc diffinitiva nō esset doctrina:
sumis q̃ pro acq̃sitione scie mō 2: quo multoties cognitio-
nez pncipioz demonstrationis acq̃rim': voluit q̃ Sal. q̃ trib'
modis ordinarijs tñ acq̃rimus a doctore notitiā certam
rei necessarie sub ratione necessarij. ¶ Tertio nota ordi-
nem esse debitū psequētā tñcedētā iter p̃us t̃ posterio-
r t̃ quor modis cōtingat aliqd alio dici p̃us: tot modis dici
ordo. q̃ q̃ aliqd dī alio p̃us fm sitū: vel fm quēdā ordinē:
a quo tñ nō depēdet posterius: ideo nō ois ordo est depē-
dentia debita: cui' tñ oppositū: videt' dicere Monachus
cōmēto p. t̃ cōcilia. dīta. 8. t̃ plures sequētes. ¶ Nota 4.
q̃ in doctrina ordo aut est aliquoz essentiali ordinatoz:
aut accidentali: t̃ nos hic nō intelligimus de ordinē: nisi ba-
bentū essentialē habitū adiūicē: aut i causando: sic cause
ad effectū: aut in notificādo essentiali: sic diffinitio ad dif-
finitū. cū q̃ dicimus modos pcedēdi fm ordinē esse tres
intelligimus de essentiali ordine. ¶ Vis notatis cōmēto
Sal. sic pbat. omne qd notificat mō dicto aut est demon-
strabile: aut nō. Si est demonstrabile nō notificat mō dī-
cto: nisi per demonstrationē. vt sumis p̃ posterioz. scire. n.
ea quoz est demonstratio: nō est nisi p demonstrationē: t̃
q̃ oia demonstratio aut est p causam: aut p effectū: id doctrina
que est manifestatio demonstrabilis nō fiet nisi alio duoz
modoz. i. resolūdo vel cōponēdo. Si vō id qd notificat
nō fuerit demonstrabile: t̃ dbeat notificari: p̃ q̃ notificet
p notificatiōē cognitionis terminoz: t̃ in tali manifesta-
tione: si fuerit ordo essentialis nō erit nisi diffinitivus mo-
dus vel aggregat' ex plib' diffinitivis. vbi grā. hec pposi-
tio. angulus planus est alternus p̃act' duaz lineaz: qua-
ruz exp̃sio est sup sup̃ficiē applicatione nō dīrecta: si nō
fuerit cognitā: est q̃ terminos ignorat' scibiles: q̃ ponēdo
diffinitionē eoz: t̃ eā explanādo notificabit dicta pposi-
tio: si vnus tñ ignorat' fuerit erit vnus diffinitivus p̃ces-
sus: si vō plēs: plēs diffinitivū p̃cessus dicet'. ¶ Ex quo p̃
doctrina dici ordinariā respectu vnus dīterminati scibiles
vt respectu vnus cōclusionis vel p̃pōnis.

Cōt' Monachū
et Conciliat.

corolm.

Sed restant

ad huc duo dubia. p̃mū qm̃ Auer. p̃
p̃bificoz. cōmēto p. dīc tātū vñū. mo-
dū doctrine ordinatē: dīc. n. t̃ inuit p̃ hoc q̃ dixit q̃ doctri-
na ordinata est icipe a cognitiōe causaz p̃maz rei cogno-
scende p̃fecte: deinde itēdere ad cognitiōez aliaz cāz re-
motaz p̃ ordinē: donec pueniamus ad cās p̃p̃iquas: bīc
dī a cōciliatore dīta. 8. qd Auer. loquit' ibi de doctrina per
anthonomasiam ordinariā que est p̃p̃qd. Sed adhuc sunt
alie doctrine ordinariē min' p̃ncipalē: sic doctrina q̃ etiaz
diffinitiva de qd bīc loq̃ Sal. ¶ Sed b̃ nō ṽr ṽr cum
ibi loquat' de mō pcedēdi in p̃bia nāli in qua plime cause
tā p̃me q̃ p̃p̃inq̃ demonstrationē q̃ cognoscunt'. vt sumis cō-
mēto 2. ¶ Dicēdū q̃ alr q̃ in doctrinis qñq; cōsideram'
ordinē p̃ticularē qui tenet in vnica cōclusionē: vel p̃ncipio
cognoscēdo: t̃ b̃ mō tres sunt ordinarij modi vt dicet'. qñq;
vō cōsideramus ordinē generalē qui est in ea p̃ hoc q̃ ali-
quid ponit p̃us t̃ cognoscit fm q̃ p̃us d̃z ponit aliud po-
sterius: ita q̃ nihil in ea p̃ponat: nisi p̃ponēdū. t̃ ecōtra: t̃
quo ad hūc ordinē nō semp pcedimus demonstrationē q̃:
vel solū p̃pter qd. vel solū diffinitivē: imo in vno cōpleta
scia vnus generis: sicut p̃bia t̃ medicia est impossibile vñū.

Nota.

totali ordine pcedere. Sed opz an cōplemētuz oib'us tri-
bus modis vñū: q̃ in cognitiōe causaz vñūmō demonstra-
tione q̃. t̃ in cognitiōe sciētifica effectū vñūmō demo-
strationē p̃pter quid. fm omnē opinionem: t̃ quia vterq;
istoz p̃cessus est necessarij: t̃ multaz diffinitionuz ex-
planatio: ideo impossibile est aliquaz totā sciētiaz de rebus
naturalibus esse vnico istoz modoz ordinariā ordine
vniuersali. ordo ergo vniuersalis dictus fm mētē cōcilia-
toz seruaf' euz incipimus a cognitiōe p̃maz causaz:
deinde aliaz remotaz quousq; veniamus ad imediatas:
nō q̃ p̃mū cognitū in scia sit causa remota: imo illa notifi-
cat p̃ effectū: sed p̃mū demonstratū est esse cause remote:
deinde veniamus esse cause minus remote: quousq; venia-
mus ad causas p̃p̃inquas: t̃ ille est vnus modus tñ: qui in
totali scia cōsiderat': per quā dī ordinariā de q̃ modo nihil
ad p̃sens Halie. ¶ Et ex hoc p̃z q̃ cōciliator differētia. 8.
t̃ illi qui in hoc sequunt' euz minus bene dixit: euz voluit
Halie. intelligere q̃ tres sunt doctrine ordinariē generali
t̃ essentiali ordine. nāz vt dicet'. impossibile est aliquā totam
sciētia naturalē cōpletā de vno genere p̃physico esse tānā
sub vno ordine istoz: t̃ hoc videt' vere sentire monachus
cōmēto 2. cōtra expositionē dīly. t̃ bīc considera p̃pter
cōciliator. t̃ Marsiliuz t̃ sequētes.

1.
Cometa-
toris

Secunda dubitatio

q̃ videt' modo dicto
oēs doctrinā esse ordi-
nariā: t̃ sic superflue apponi ly ordine habent'. nam vt ol-
cif supra. nō cōtingit nisi aliquo istoz trium modoz notifi-
cari necessariū icognitus. Vñū rīdet Monachus cōmēto
p̃mo. cōcedendo omnē doctrinā esse ordinariā: sed ordi-
nariā vel ordine habent' apponit ad maiorē exp̃sionem
q̃ ordo semp est in doctrina: sicut dicimus spondiles dōz
vel hoies mūdī. l̃z nō reparant alibi. ¶ Uel secūdo iuxta
dicta supra dicet' q̃ p̃ncipioz per se notoz est doctrina que
non fit per ordinem inter notificans: quia sit pars doctrine:
t̃ notificatiuz: quia p̃mo per se cognoscunt terminē:
ipsum statim: sicut p̃ponit intelligit in illo. ergo declaran-
do nō vñūmō aliquo istoz trium modoz. ¶ Uel tertio
dicendū q̃ nōmē doctrine sumis a Halie. pro habitu vel
per exp̃la vel entī: vel syllogismuz dialerici acq̃sitor: t̃ p̃
doctrina mō dicto p̃us: sed ille non oēs sunt ordinariē ad
modū exp̃situs. II.

Prima quidem est ex finis notione
q̃ fm dissolutionē fit.

Nunc enumerat istas doctrinas ipsas de-
clarādo. Et diuiditur in tres partes: sicut do-
ctrine sunt tres. ibi scda (Secunda vero) ibi
3^a. (Tertia vero) Dicit p̃mo q̃ p̃ma doctrina ordinariā
est illa que fit ex notione finis que fit per resolutionē vel
dissolutionē. ¶ Ubi notādū hāc l̃q̃z duplicē b̃re expōnē
p̃ria ē monaci cōmēto 2. intelligētis p̃ finē cāz vltimatā inē-
tā p̃ resolutionē q̃ ē illi' resolutionis finis: t̃ p̃ se nota: ex cui' co-
gnitiōe p̃cedet cognitio finē scia q̃stī. nā q̃stī nō plene cer-
tificat: nisi cū i hāc deuenierit cāz. Dīc 2° q̃ b̃ doctrina fit p̃
dissolutionē b̃ mō. q̃ p̃posita h̃ne dubia fm Az. artes. 2° po-
sterioz. volētes ei' b̃re sciaz q̃rim' mediū p̃ qd nob notifi-
cat. t̃ i p̃ma figura maxie q̃rim' p̃z Az. i p̃ posterioz. vñū
qd sit subz maioris extremitatis: t̃ p̃dicatū mioris. tale q̃
mediū cū inuenit: si fuerit cā sit fac cognoscere h̃ne t̃ cām
ei'. In ista igr inuētiōe mediū: qd est cā pcedim' ab effectu
ad cāz: t̃ q̃ ius notificatōis h̃ne: maxie est ex hac inuētiōe
ideo talis modus acq̃rēdi doctrinā: dicet' resolutionis:
quia in illa inuētiōe pcedimus ab effectu qui cōmuni-
ter est compositior ad causaz que est simplicior: t̃ quia sic
inueniēdo certificamus effectū per causam: ideo dicim'
demonstrationē p̃pter qd t̃ cause facere doctrinā resolutionē

¶ Ergo **M**onachi doctrina resolutiva est q̄ fit syllogismo demonstratio cause. tūc ergo sic exponit̄ textus. p̄ma est q̄ fit per vel fm dissolutionē. i. per inuētiōē cause ppositio effectui dubio: qui in causa resoluit̄: r̄ que fit ex notitiā. i. no titia finis. i. cause vltimate iūte per dissolutionē. nā alia rum causarū sciētia pendet ex h̄s notitiā. r̄ ppter hoc dicitur infra q̄ h̄ incipit ex finis notitiā: nō q̄ notio huius finis sit p̄mū cōsideratū in hac doctrina. p̄mo enī cōsideramus effectū: qui est nobis dubius: r̄ veniamur causaz: r̄ cū inuenimus causaz imediatā dubitamus an sit: r̄ querim̄ eius causaz quousq̄ veniamus ad causam vltimatā que ē per se nota. S̄z ideo dicit̄ ab hac vltimata causa incipere: q̄ ante q̄ ad illā deveniat nullū cōsideratōz est scitū: r̄ p̄mo per istius cause inuētiōē r̄ notitiā: reliqua omnia p̄us cōsiderata sciuntur.

¶ Secūda expositio est cōciliatoris. differētia. s. intelligētia per finē effectū: r̄ est sensus. p̄ma doctrina que fit ex notitiā effectus per quā notificamus causaz: r̄ fit fm dissolutionē: q̄ in notificatione pcedimus ab effectu composito ad causam simplicē: r̄ hec est facillior. ¶ P̄ma tamē videtur magis cōformari gbusdā dictis Galieni: vt q̄ sit p̄ma: q̄ sine dubio illa que est ppter qd est dignior r̄ p̄or: et ppter quedā alia que facile soluntur.

¶ Ego autē q̄ video in inuētiōe sciētie effectus p̄ causaz duplices p̄cessus. r̄ s̄ in inuētiōe sciētie cause per effectū: vñ inuētiōis medij: aliū autē notificatiōis: r̄ p̄cessus inuētiōis in demonstratiōe per causaz est resolutivus alter ppositivus. ecōtra autē est in demonstratiōe per effectū. ideo puto quacūq̄ istarum positionū accepta posse saluari leuiter r̄.

III.

¶ Ecūda vero que ex cōpositione est p̄ resolutionem inuentozum.

¶ Declarat secūda dicens. q̄ scōda doctrina est ista que fit ex cōpositione inuentozū per dissolutionem. nam in cōpositiua pcedimus cōponēdo ea que inueniunt cū dissoluimus: vel illis p̄portionabilia. r̄ hoc h̄s verū siue dicamus cōpositiua ēē per demonstratiōē: q̄ vt vult monachus siue per demonstratiōē ppter quid: vt vult cōciliator. ¶ Ad hoc autē plane intelligendū ponam̄ exemplū. p̄mo fm viā p̄mā. scōda fm aliā. Sit ergo dubia ppositio vtrū in for. sit febris. ego cōsidero q̄ mediū sufficiens ad hoc arguendū esset humor putridus suo calore accidentaliter calefaciens cor. for. Sed dubiū est ppter qd iste humor est in for. mediū est: q̄ in eo fuit p̄bibita transpiratio per quā retinet̄ fumi superflui. Sed restat dubiū ppter quid p̄bibita trāspiratio est in cor: inueniē mediū: q̄ in eo fuit opilatio. r̄ queri ppter qd inueniē: q̄ in eo sunt humores multi flegmatici per indigestiōē geniti. r̄ queri ppter quid: inueniē: q̄ plus appetit q̄ possit digerere r̄ quēstā causa. mediū inueniē: q̄ habet malā cōplexionez frigidaz in stomacho. hoc ergo mediū gratia exempli sit causa imediata ex cuius cognitione oēs relique fiunt note. pcedimus igitur in mediōrum inuētiōe continēte resoluendo. ¶ Sed si ecōtra pcederemus r̄ dubitarem vtrū for. habeat frigidā cōplexionez stomachi: r̄ inuenio p̄ medio q̄ plus appetit q̄ possit digerere. r̄ quero vtrū plus appetit r̄. r̄ inuenio p̄ medio hunc effectum qd h̄s humores multos viscosos: r̄ postea s̄ inuenio q̄ habet opilationē: r̄ sic vsq̄ ad febres pcedēdo cōtinēte cōponendo in inuētiōe medij. r̄ p̄ q̄ h̄ componim̄ causas prius p̄ dissolutionē inuētas. fit igit̄ cōpositiua ex cōpositiōne inuentozū per resolutionē. tu vero potes modo per te formare exemplū fm aliā positionē faciēdo ordinē syllogismo: vt for. febris: ergo h̄s humorē putridū: r̄ h̄s hunc. q̄ fuit p̄bibita trāspiratio: r̄ vltra quousq̄ veniam̄ ad p̄mā

causam. h̄ p̄cessus est q̄. r̄ est resolutivus. ¶ Nobis vero ecōtra incipit̄ h̄s malā cōplexionez frigidā. ergo plus appetit q̄ possit digerere. r̄ plus appetit. q̄ generat humores multos viscosos r̄ gnāt: ergo patit̄ opilationē: r̄ sic vsq̄ ad febres pcedēdo cōponēdo. p̄ q̄ cōponimus causas inuētas per dissolutionē: r̄ hec exēpla sunt satis ad ppositū. nō exēplū Dali. p̄mō. z. r̄ Dali. p̄mō theoricē: que grā vnitatis dimittit: sed tu vide a monacho p̄mō. z. r̄ a cōciliatore differētia octaua. Deinde cū dicit.

III.

¶ Etia vero ex termini dissolutionē: cui nunc insistimus.

¶ Declarat tertiā doctrinā ordinarīā. r̄ diuiditur in tres. p̄mo facit qd dictū est. z. ponit varios modos appellatiōis huius doctrine. z. ostēdit quōd circa vsq̄ harū doctrinarū aliqui medici se habuerūt r̄ quōd ipse. z. ibi. (Appellare. ibi z. (Conati sunt ergo.) ¶ Dicit p̄mo q̄ tertiā doctrina ordinaria est illa que fit ex dissolutione termini. i. diffōnis cui doctrine nūc insistimus. s̄ in isto libro regni. ¶ Notādū ergo q̄ hoc nōm̄ terminū q̄ sumit̄ p̄ diffōne: vt p̄mo topicor. r̄ hoc iō q̄ diffō terminat r̄ finit q̄ dicitur notitiā diffinitū ipsaz cōplēdo. ¶ Nota z. q̄ doctrina diffinitiva de qua loquit̄ hic Gal. est alia a doctrina diffinita vel methodo diffōnis tradita ab Arist. 6. t. p̄icoz. r̄ z. p̄terior. Nā ille Arist. sunt artes ad inuētiōē diffōnez: h̄ autē diffinitiva Gal. est ponere diffinitionē: r̄ diuidere eā iaz in partes: r̄ oēs partes explanare. ¶ Sūt ḡ tria opa huius doctrine. Unū est diffōne ponere. z. est diuidere in partes. 3. est partes explanare. Et hoc intēdit Dali. p̄mō. 4. Sed q̄ Gal. hāc diffōnis expōne ponit tertiū genus doctrine: r̄ nō inuētiōē ad huius causam declarādā oportet videre quōd diffinitiones inueniatur. ¶ Sciēdū ergo p̄mo q̄ diffōnū vt sumit̄. z. p̄teriorum. ab Arist. quedā sunt p̄cipia demonstratiōnū r̄ scientiarū que supponunt̄: vt in p̄cipio geometrie diffō puncti r̄ linee: r̄ sufficiei: r̄ figure: r̄ circuli: r̄ anguli: r̄ sic de multis. r̄ istas nō oēs p̄bare: aut venari. qdā sunt diffōnes sola positione differētes a demonstratiōe. Et iste sunt diffōnes passionū assignātes qd est passio: r̄ ppter qd inest subiecto: sicut verbi grā. eclipsis est defectus luminis in luna ppter dyametralez iterpositionē terre inter solē r̄ lunā. r̄ dicunt̄ demonstratio sola positione ab ea differētes: q̄ per eas respōdet ad interrogatiōē de ppter quid est tanq̄ p̄ mediū. cuius vigore demonstratio format̄: r̄ vis eius p̄der tota: vt ppter quid luna eclipsat̄: respondet dādo causam demonstratiū: q̄ ppter dyametralez iterpositiones iter solē r̄ ipsaz deficit in lumine: r̄ in huius cause demonstratiue assignatiōe ponit̄ illa diffinitio: nisi q̄ nō eodē ordine terminorū quo ponitur: cū per eā respōdet ad interrogatiōē de quid est eclipsis. Nāz cū ita interrogat̄ r̄ s̄ de defectus luminis r̄. id ergo. s̄ genus qd in cause assignatiōe ponit̄ vltimo hic in assignatiōe diffinitionis ponit̄ p̄mo: r̄ fm cōez scolā tales diffōnes sunt mediū in demonstratiōe potissima que a cōmētatore dicit̄ simplr demonstratio p̄hemio p̄hycor: s̄ nō oīs demonstratio simplr sit potissima. ¶ Sed tertiū modus diffinitionū est diffinitio que est syllogismi: aut demonstratiui: aut alterius. r̄ ista dicit quid est res: sed nō est mediū debitū potissime demonstratiōis: s̄ in multis alijs nos adiunet̄ vōcāt coiter formalis diffinitio: sicut ira est appetitus vindicte: r̄ plurimū cōtingit q̄ per artes diffinitiuā tales veniamur diffinitiones: nō tamen credendū vt dicit monachus cōmētō secūdo has solas possibile venari. Nā Arist. quarto p̄hycor querit loci diffinitionē: r̄ eam venat̄: vt per istā passionē demonstare possit. r̄ z. de aīa. diffinitionē anime: vt in istio loco plane a cōmētatore pōt colligi. veniamur ḡ omne diffi

A 3

Nota de doct. diffinitiva.

disposita, Mon.

¶ Nota ad hoc rā q̄ ip̄s Auctor scribit in com. suo sup p̄m fm p̄ lib. anicon. fo. 3. col. 4.

Regni

nitiois genus dicitur non fuerit primo notum. ¶ Sciendum scilicet cundo quo ad hoc quod Aristoteles posteriorum ostendit quod diffinitio in quantum habet non ostendit syllogismo demonstratiuo: nec syllogismo hypothetico per contrarium diffinitionem: nec per inductionem: sed iuenitur per diuisionem et compositionem diuidentium: diuisione autem sola non est sufficiens ad hoc ut per eam manifestetur aliquid cognitum: nec per eam iueniatur diffinitio. In diuisione enim conclusio concludit per modum concessionis: et non quia necessario sequatur ex his que premissa sunt. sicut verbi gratia si volo ostendere per diuisionem quod homo est animal rationale, proceditur hoc modo. homo est substantia: aut ergo corporea: aut incorporea: et ponitur vel conceditur quod est corporea: non quod probetur: postea est corporea: aut animata: aut inanimata: et conceditur quod animata: et sic autem diuiditur: aut rationale: aut irrationale: et conceditur quod rationale. quod ergo in fine dicitur. homo est substantia corporea animata rationalis: non probatur: sed patet. non ergo sola diuisione sufficit ad iueniendum diffinitionem dubiam: nec sola compositio. ¶ Sed diuisione multum offert: precipue ubi diuiditur genus semper per suas primas differentias et essentialia. nam diffinitio non enadit quin sub altero diuidentium comprehendatur. ¶ Cum ergo genus fuerit dubium de aliquo definiendo. primo inuenitur per artes vel methodus generis traditum in topicis. et similiter cum dubium fuerit: que differentie de specie dicantur per eandem methodum ostenduntur essentialia constitutiuè differentie diffiniti. et tandem methodo propriam querimus utrum compositum ex omnibus sit proprium: quo iuenito utimur methodo diffinitiuo. s. topicorum: et ostendimus illud esse diffinitionem per diuisionem. ergo et compositionem diuidentium. ¶ Iunantibus predictis methodis. s. generis propriam diffinitionis veniamur diffinitiones. ¶ Ex his patet quod in iueniendis diffinitionibus secundum artem Aristotelem non semper vno modo processum utimur. sed quandoque diuisiuo: quandoque demonstratiuo vel ostensiuo: quandoque ad ostendendum genus: quandoque conuertibile constat quod in his modis non seruatur vnus ordo. Et ideo non ponitur a Galieno modus doctrine ordinarius. ¶ Et si hoc consideras videbis hoc valde rationabiliter quod differentie: ut dicitur Cōciliator differentia octana. quod per artes Aristotelis. non extrahitur quesitum. nam nimis debonestat Aristoteles. quod tradat vnā artem ad inueniendum vnus quesitus tanto studio: et quod per illam non extrahatur. Sed in hoc processu Galienus semper cōsimili modo procedimus vsque ad fines explanando terminorum significationes. Et ideo rationabiliter dicit diffinitiuus ordinarius. ¶ Quod autem dicitur plusquam Cōmētator. cōmento scōdo. ideo non dici ordinariam diffinitiones Aristoteles. quia plurime diffinitiones supponunt: et pauce inueniunt non est sufficiens. Nam etiā pauce isto modo quo Galienus utitur dissoluunt. Item multum et paucum non variant speciem. Item multas diffinitiones Aristoteles. in libris naturalibus et moralibus venat: ut patet inspicienti libros. ¶ Tertio notandum plusquam cōmētatorē dicere. cōmento scōdo. hanc tertiam doctrinā. s. Galienus diffinitiuā nihil ignotū declarare per notum: et dicit nos non vti hoc genere doctrinæ ad particularia quesita scientie declaranda. et ob hanc causam non dici ab Aristotele genus doctrine.

Sed hec dicta

non videtur omnia vera iuxta superius posita: quia hoc genus est ad faciendum scire. scientia secundo modo supra dicta propriationes in qua diffinitio de diffinito predicatur que est principium scientie: et ad quam scientiam sufficit dictorum plena intellectio sine arguitio. Cum vero hoc genere utimur ad solam memoratiōem vel ordinatiōem capitulorum: non puto dici doctrinam: sed solū modo supra posito. accidit autem simul vel per ordinem capitulorum: et facilius faciat memoriam totius scientie diffinita.

¶ Appellare autem licet habet doctrinam: non solū termini dissolutionem: sed etiā apertionem: ut quidam nominauerunt: aut resolutionem: aut diuisionem ut alij quidam: aut explicationem: aut expositionem ut alij.

¶ Dic ponit diuersa nomina quibus hec doctrina nominatur dicēs. quod ista diffinitiuam doctrinā appellare: non solū dissolutionem terminum. s. diffinitionis: sed apertionem: aut resolutionem: aut alia nominibus positus in littera: et causa

(ps consideranti. Deinde dicit.

¶ Nati sunt ergo quidam herophilorum huiusmodi facere doctrinas: quemadmodum Eraclydes et erithens.

¶ Dic ostendit qualiter antiqui medici et ipse se habuerunt circa vsus harum doctrinarum: et dicit quattuor. Primum quod dā medici de secta Herophili illius. s. veri conati sunt facere hanc doctrinam. s. diffinitiuā quemadmodum Eraclydes et Erithens.

¶ Nati sunt et eaz que secundum compositionem ipsi herophili: et quidam herasistratorum et atheniensis atbalus.

¶ Dicit scōdo quod tamen herophili de quibus statim dictum est quod etiā quidam herasistratores et atheniensis atbalus sunt conati facere doctrinā cōpositiuam.

¶ Nullus tamen ante scripsit eaz que ex finis notione incipit: ex qua omnes artes consistunt secundum rationes.

¶ Dicit tertio. quod nullus ante ipsius: et intelligat de medicis scripsit illas doctrinā que incipit ex notione finis. ex qua consistunt omnes artes secundum rationem.

¶ Sed et illam quidem alibi pertransiimus.

¶ Dicit quarto. quod ipse alibi pertransiuit illā. i. e. vsus illa. ¶ Circa primum dictum considera quod ex quo dicitur conati sunt videtur inuere quod non perfecterunt. et sic etiam in scōdo dicto. ¶ Sed tunc secundum viam plusquam cōmētatoris videbitur grane quomodo medici famosi non perfecterunt doctrinam cōpositiuā cum illa sit valde facilis que ex effectu procedit ad causam. ¶ Dic potest dici quod ista inter alia genera demonstrationum sit facilius tamen ista: quod carebant logica non perfecterunt cum debitis cōditionibus demonstrationis. secundum tamen expositionem Dali. qui illas dicit fieri per demonstrationem propter quid. non est mirum si antiqui medici conati sunt eā facere et non perfecterunt: quia est difficile. ¶ Circa tertium dictum considera quod hic plusquam cōmētator sumit motum ad dicendum quod in resolutiuā sit processum propter quid. nam aliter non esset verum quod nullus ante ipsius de medicis scripsit doctrinā resolutiuā: quia multi scripserunt procedendo demonstratione quia est facilius. ergo illa quam nullus ante fecit videtur difficilior: et illa est propter quid. Tenendo autem viā Dali. respondetur quod ante Galienum scripsit in medicina perfecte procedendo aliquo genere demonstrationis. ¶ Nota secundo. quod illā incipere ex notione finis dicitur exponi secundum varias vias Dali. et plusquam cōmētatoris modis dictis supra. ¶ Tertio nota. quod secundum plusquam cōmētatorē. ideo dicunt omnes artes secundum rationem consistere ex resolutiuā doctrina: quia per rationem intelligimus cause assignationes. modo omnes artes secundum cause assignationem procedunt per doctrinā propter quid. secundum vero cōciliatores artes secundum rationem intelligitur ille que incipiunt a notioribus nobis et minus notis nature. Nam ratio humana ita est apta ut plurimum proce-

dicere
distat a, Cōciliator

distat a, Mōm

deret. tales autem incipiunt ab effectibus. et ideo artes finem rationem sunt ille quod procedunt ab effectibus supra causas. modo constat quod ille sunt per doctrinam quia est. ¶ Circa ultimum dicitur per quod in libris variorum Galenorum quod demonstratio per quod quid: ut. 3. c. 1. c. 2. libro de accidentibus et morbo. et sic de multis. in alijs autem demonstrationibus: ut in libro naturalium virtutum. quod quod ergo sit ista doctrina verum est quod Galenus alibi praefuit. i. ea est veritas. Deinde dicit. ¶

dermatitide in isto lib. 4.º iteru repetit inten-
tione isti libri. ibi 2.º. (Que quãrũ) ibi 3.º. (Quero fm) ibi
4.º. (Sed nũca diffinitiuũ). ¶ Dicit pmo. q. in isto lib. fa-
ciat diffinitiuũ doctrinã. i. ytes diffinitiuũ doctrinã. ¶ Et
nota q. ex modo sui pccus hic itelligim⁹ de qua diffinitio-
ne intēdit. q. s. dissolutiuũ diffinitionis nō luētũ eius.
¶ Que q̃rum relinquitur ab ea que est fm dis-
solutionē 2 dignitate 2 rōne : tātũ abundans
est ad comprehensionē totius 2 memoriãz eoz
que s̃z partes. facile. n. memorabilia sunt satis
ex termini dissolutione oĩa : eo q. contineat in se
totius artis capitula 2 optimi terminus : que
2 substāriales quidā nominant.

¶ Nūc pparat resolutiue. Et diuidit in duas. pmo facit qd dictū est. 2o ponit differētiā iter diffinitionez et descriptio/nē. ibi 2o. (Ecōtrario diuidit.) ¶ Dicit pmo. qd hec doctri na diffinitua q̄rū relinquit. i. excedit a dissolutiua i digni tate rōne tātū est abūddā. i. tātū excedit resolutiua ad B vt faciat cōpēdiōse oīa: de gbus in arte cōsiderat cōpēbē dī: et ad memoriā facillē oīuz in arte scibillū. et pbat hoc: qd .i. superat resolutiua: qz per dissolutionē diffinitiois facile fiūt oīa scibilia artis mēorabilia. Et sic pbat qd ex illa do ctriā fiūt facillē memorabilia oīa scibilia arti qd pter sub ppediō et ordine capitula totius artis et optimū terminūz: vel diffōnē quā quidā substantiālē vocāt. Sed diffinitua doctrina est b̄s. igit ex ipsa fiūt oīa artis scibilia facile me morabilia. ¶ Sequēdo g dicit supius attēdēdū qd apud cognoscēre diffinitionē de suo diffinito iste modus proce dēdi nībil declarat: sed tm ordinat in memoriā sūmas ar tis. ¶ Apud vero nō cognoscēte iste modus p explanatio nem terminoz facit multotiēs acgrī cognitiōē diffiniti/ onis de diffinito i respectu pmo: hoc nō est ppe doctrina sed ordinatio doctrine: vel certe noticiē apud discipulum vel magistrū. nec isto mō est doctrina sumēdo doctrinā p doctiōē. sed respectu nō cognoscētiē hec est aliqñ doctrīa qñ sola terminoz explanatio sufficit ad credēdū ppositā diffōnē. ¶ Aliquidō vero nō: qñ. i. hec sola explanatio ter minoz nō sufficit. nō igit ab isto modo in ignorāte necessa rio cōsurgit doctrina. et ideo huic mō pcessus accidit qd fa ciat aliqd icognitū esse cognitū: sed nō cōuenit sibi essenti aliter i temp respectu icogniti. ¶ In demōstratiōe vero et syllogismo. s. necessario sequit et eius scia ad ea que pmissa sunt. merito ergo huius demōstratio: siue qz: siue ppter quid est dignior et pcedit etiā rōne. i. vigore discursus. naz vigor discursus demōstratiui est ad semp faciēdā sciētiāz in nō habēte. sed nō ita est istius diffinitui pcessus. et B est qd Bat. bīc vult qd merito forme pcessus resolutiua. et pari ter pōt dici de cōpositiua sit dignior ad sciētiā faciēdā. Lū hoc tñ stat qd sciētiā qñ p hūc pcessus acquirīt est dignior q̄ illa que p demōstratiōē acqrit: qz ista est pncipiū illi⁹ que p demōstratiōē acquirīt. ¶ Nota scōo qd pcedēdo hoc modo declarādo terminos in diffōnē scientie ppositos

nos sumim⁹ capitula. i. principales sumas paruas: tota arte
cōprehēdentes: qz tota ars cōprehendit^r sub genere subie-
cto sciētiē: qz in diffōne illius ponit^r: et eius spēsbus ad quas
diuidit^r: sed nō possunt ita in paruis sumis ex ordine colligi
ea que demonstrant^r: qz in tota sciētiā nō oīa que demon-
strant^r sub ordine cōprehēdunt^r: imo multotiēs a capite ite-
rum incipimus. ¶ Doctrina ergo diffinitiuā dicta p se est
assumatiua capitulorū: et cōpēditose cōtentiua gnāliter et in
pauca oīūz artis scibiliū. et in hoc vtrāqz doctrinā pceden-
tem excedit: et merito but^r etiā in faciēdo memoriē teneri
qz pauca et ordinata melius memoriē tenent: vt sumit^r ab
Aristo. in de memoria et reminiscētia. Deinde dicit.

TEcōrario diuidētes his que notiones appel
lant. Et illi siquidē ab accidētibus diffiniūt re
bus: bi x̄o a substantia ipsa cōsistūt.

¶ Ponit differentia iter diffinitionis siue optimū terminus
substantialē: et descriptionē siue notionē dicens. qd illi qui su-
munt optimū terminū diuidūt cōtrario mō illis q appel-
lant notiones. i. qui inueniūt descriptiōes. nā tales diffiniūt
a rebus accedētib⁹ qd nō sunt de essētia diffiniēdi. Sed
illi qui optimū terminū inueniūt diffiniūt ab ipsa substan-
tia. i. diffiniūt p essentialia. memorādū ergo ex pdictis iue-
niri diffōnes iuuare diuisione. et ita intelligēdū de descri-
ptione. qui ergo volūt diffinire vtunt diuisiōe in differen-
tias eēntiales. Sed illi qui descriptiōes venant vtunt di-
uisiōe in accētia. Et ideo q quodā mō diuidūt. quō autē diffe-
rāt descriptio et diffō. vide in logica. C

Cūc excusat se, dicit qd i isto libro nō ponet pticulares
cōsideratiōes rerū medicinaliū. Et rō qz ista particularis
determinatio medicinaliū speculabiliū ponit ab eo i mul
tis alijs libris: in gbus libris oportet vti tribus dictis do
crinis: qz particulariter descendēt nullius nālis generis
scientia cōplect per vnū tñ istorū triū modorū doctrine vt
p̄dicā. vbi recte dicit Baly. Gal. in hoc pbemio de istis do
crinis ideo determinasse vt ostēderet necessitatē logice:
et faceret nos scire qd impossibile est quēqz perfecte scire me
dicinā sine arte dyalectice: nisi fuerit homo excellentia na
ture sicut fuit Hypocras. XXI.

¶ Repetit intentionē in hoc libro dicens. q̄ nunc incipimus a diffinitiva. ad huc apponentes istis in hoc p̄mio: quia in isto sola capitula ⁊ velut cōclusiones explicandoz fm̄ demonstratōnez dicuntur nūc. ¶ Ubi notanduz q̄ p̄ capituluz debemus intelligere summā parvaz: cui multa velut capiti per collū alligant: ⁊ ista sūma ē q̄si abbreviatio dictoz explicite. ¶ Nota secūdo cōclusionē esse quod dāmodo abbreviatōne p̄missa r̄ relicto medio. In hoc ergo q̄ sūma generalis abbreviat dicta explicite similes cōclusioni explicite per demonstratōne. ⁊ ideo dicit Galienus q̄ ea que hic dicuntur erunt velut cōclusiones explicatorum per demonstratōnez: non q̄ vere cōclusiones dicuntur sed sūme gnāles illis in abbreviatōne quodāmo similes. hic igitur liber vt recte dicit Dals. ex hoc scitur vtilis esse discipulo ad capiendū aliorum scientiam ⁊ doctori ad facile memozanduz ea que didicit. vos igitur audi de illum discite. Sequit. Medicina est. I.

Regni

Medicina est scientia sanorum egro-
rum et neurozorum.

Exposito p[ro]p[ri]o h[ab]et. Icipit tractatū
diffinitivū quē itendit: in quo posita me-
dicine diffōne ipsam explanat modo p[re]-
dicto. Dividit autē hic tractatus in tres
partiales libros: q[ui] in p[ri]mo determinat post diffōne medi-
cine de corporib[us] sanis egros et neuroz. In scō de signis.
In tercio de causis. Secundus icipit ibi. (Sunt autē et bo-
ruz.) Tertius liber icipit ibi. (Quoniam vero et h[ab]et.) P[ri]-
ma pars dividit in duas. p[ro]ponit medicie diffōnem. et exp[re]-
nit partes ibi. (Sciētie ergo nomē.) (Dicit p[ri]mo q[uo]d me-
dicina est sciētia sanor[um] egroz[um] et neuroz[um].) (Ubi notā-
dum q[uo]d hoc nomē medicina q[ui]q[ue] dicit[ur] de habitu quodaz
vel aggregato ex habitibus per demonstratōne acquisitis
cum cōditionibus infra dicēdis. quādoq[ue] vero dicit[ur] de ha-
bitu cōcernēte particularia cōtingentia a nobis factibilia
acquisita per quādam assuefactionē: per quā sumus opa-
turi itroducēdo cōsuevandoz sanitates: et remouēdo vel
p[re]servando a morbo. hoc ergo scō modo nō accipitur hic
medicina: sed p[ri]mo. nam secundo modo accipiēdo medi-
cina nō esset scientia sed ars mechanica: nullo modo spe-
culativa: sed practica: et isto modo sumpsit Iydoz med-
icinā sexto ethicoz: cū dicit. Septē sūt artes mechanice. s.
lanificiū: armatura: teatria: navigatio: pastoralis: agricul-
tura: medicina. P[ri]mo autē modo sumēdo medicinā dif-
finitur hic. Ad hoc autē ut diffinitio sit cōpleta sic supplē-
da est. (Medicina est sciētia humanor[um] sanor[um] egroz[um] et
neuroz[um] scibilia a medico. tunc enī per ista addita differt
a pastoralis et alijs: itelligēdo q[uo]d est corporū sanor[um] neuroz[um]
et egroz[um] humanorū: et signor[um] sanor[um] et egroz[um] et neuroz[um]:
nō quozlibet: sed humanarū. Et voco signū humanū sa-
nū et q[uo]d servat corpus humanū sanū et. et causaz huma-
nam que est causa quare corpus humanū est sanū. Et cō-
similiter dicit[ur] egra et neutra. (Nota scō q[uo]d hoc nomen
ars quādoq[ue] sumit p[ro]p[ri]e put est habitus practici intelle-
ctus de factibilibus a nobis cōtingētibus aliter se habere.
Et isto modo medicina de qua hic loquit[ur] Gal. nullo modo
est ars cū sit sciētia. Et sciētia est de impossibilib[us] aliter se ha-
bere: ut p[ri]mo posterior[um] et sexto ethicoz. quādoq[ue] sumitur
cōmuniter pro omni habitu intellectus directo in opus fa-
ctibile: siue mediate: siue immediate. et isto modo sciētie di-
cunt[ur] artes: sicut geometria dicitur ars liberalis: et hoc lar-
go modo capiēdo artes patet q[uo]d medicina est ars. et sic log-
tur Hypo. in libro de lege. et aphorismor[um] p[ri]ma. et Auer. p[ri]-
mo colliger. et sexto et septimo et p[ri]mo canticor[um]. (Et ideo
Auer. cōsiderās q[uo]d nō dicit[ur] ars s[ed] p[ro]p[ri]a cōsiderationem
vel significationē artis addit in p[ri]mo artes speculatiue. q[ui]
dicat artes que nō sunt habitus practici et intellect[us]: s[ed] dicant[ur]
artes et practice cōparatione alioz habitū speculati-
uorum. et in eodē capitulo vocat p[er]physicū nālez artificem
scientie naturalis. et consequēter diceret naturalē p[er]hiā
artem. et Dely. et alij de medicina dicit[ur] q[uo]d est ars hoc mo-
do sumpta. (Et quibus patet q[uo]d diffinitio Galieni hoc
modo intellecta est bona. Nec obstat q[uo]d quidaz dicunt hic
sumi genus remotū. Nam illud genus appropriat p[er] sub-
iectus p[ro]p[ri]ū q[uo]d in diffinitioe scientiarū locuz habet diffe-
rentie. (Patet scō medicinā hoc modo acceptam esse
vna. Nā scientia dicitur vna que est ynigenēris: et alio-
rum. quoz est: est de eis per attributionē ad illud. Et ita
est de oib[us] partib[us] medicine: q[uo]d oīa cōsiderata sūt p[er] attri-
butionē ad humanū sanū egro vel neutrū.

Hic solet dubitari vtrū medicina sit theozica
vel practica: vel parti p[ar]-

ctica: partim theozica. (Ubi considera q[uo]d practicu dicit[ur]
a p[ro]p[ri]e que est operatio in potestate hoīs existens. dicitur
ergo tribus modis aliquis habitus intellectus esse practi-
cus. vno modo large: q[uo]d est habitus ordinatus in opus sic
geometria q[uo]d haberet teatrica: et ordiaret scias geometricā
in opus teatrice dicere[re] habere habitus practicu qui esset
geometria. Et hoc modo omnis habitus quātūcūq[ue] specu-
lativus est practicus vel esse potest. Nā sciētia diuina po-
test ordinari in opus: ut patet cōsiderāti. (Secūdo mō
dicit[ur] aliquis habitus practicus stricte: q[uo]d est habitus per
quē scimus formaliter qualitates operationis volūtariē:
sic habit[us] p[er] quē scio q[uo]d cūlib[us] febricitātī debet offerri die-
te humide. (Tertio d[icitur] stricte aliquis habitus practicus
q[uo]d existens de qualitate opatiōis volūtariē immediate di-
rigit in opus: ita q[uo]d nullā p[ri]or cognitio regat ad operan-
dū: et hoc mō ars stricte accipiēdo artē dicit[ur] habitus p[ro]-
p[ri]us: et sic nō est scientia: q[uo]d oīs sciētia est cognitio vel ha-
bitus vniuersalis cognitionis. modo nulla talis sufficit ad
operationē: q[uo]d operationes sunt singulariū et circa singula-
ria: imo capiēdo ad sensus Arist. sexto ethicoz: implicaret
cōtradictionē aliquā partē esse sciētiā. nam omnis ars est
habitus practici intellectus: et rōcinatū anime et cōciliati-
ue. sed nullus habitus necessari[us] est h[ab]it[us] nam de necessa-
rys nō cōciliamur ut ibidem Arist. et sciētia est habitus ne-
cessari[us] ut ibidē. (Ex his p[ar]t[ibus] q[uo]d sumēdo practicu modo
p[ri]mo tota medicina est practica: q[uo]d tota ordinatur in opus.
(Sequitur secūdo q[uo]d sumēdo practicu modo secūdo ali-
qua pars medicine est practica aliqua nō. nam aliqua est i
qua formaliter cognoscim[us] qualitates operationis huma-
ne volūtariē: et aliqua est per quā nō. ut patuit statim in ex-
emplis. (Sequit[ur] tertio q[uo]d stricte sumēdo practicu nulla
scientia est practica: nec aliqua vniuersalis cognitio: vel ha-
bitus vniuersalis cognitionis: et sic nulla pars sciētie medi-
cine: sed sola illa medicina est practica que est habit[us] assue-
factibilis circa singularia. (Theozicu vero dicitur trib[us]
modis. vno modo de cognitioe veritatis habitu semp[er] ve-
ridico circa necessaria nō p[ro]tingētia alit[er] se habere: quō oīs
scientia est theozica et habitus theozici intellectus: ut sumi-
tur sexto ethicoz ab Arist. et hoc modo voluit Auicē. ter-
tia p[ar]ti. c. p[ri]mo. q[uo]d medicina dividit[ur] in theozicā et practica:
quarū vtraq[ue] est sciētia speculādi. (Scō modo dicitur
theozicu: q[uo]d habitus intellectus semp[er] veridicus nō forma-
liter de qualitate operationis volūtariē siue in istā ordine
tur siue non: et isto modo vna pars medicine est theozica et
alia nō: ut statim dictū est de practico. (Tertio modo di-
citur theozicu de tali habitu nō ordinato in op[us]: et isto mo-
do medicina nō est quo ad aliquā partē theozica. Et tu ex
his cōsidera q[uo]d sit dicendū ad questionē.

II.

Scientie ergo nomē cōmuniter et nō
p[ro]p[ri]e audire oportet.

Exponit partes: et p[ri]mo genus in diffinitio-
ne positum. et differentias. ibi secūda. (Sa-
num ergo.) (Dicit p[ri]mo q[uo]d in diffinitioe di-
cta nomen scientie est intelligendum cōmuniter idest tā-
quam cōmune genus ad plures scientias. quoniam in isto
conuenit medicina cum alijs: et non tanquā appropriate
hoc nomen de vna particulari scientia diceretur. Quidaz
autem dicunt hoc nomen scientiaz quādoq[ue] sumi p[ro] ha-
bitu per demonstrationē acquisito nō ordinato in opus.
et iste est modus p[ro]p[ri]e accipiēdi hoc nomen. quando-
q[ue] vero dicit[ur] genus de omni habitu per demonstrationem
acquisito: siue ordinetur in opus siue non. et quia me-
dicina non est scientia: nisi hoc secundo modo. ideo di-
xit q[uo]d in diffinitione nomen scientie sumitur comuni-
ter.

III.

Sanus autē et egrus et neutrum triplici-
ter vniuersumquodque dicitur. hoc quidem ut
corpus: hoc autē ut causa: hoc vero ut
signum. etenim susceptibile sanitatis est
corpus: et efficiens aut conservans eam causa est
et declarans eam signum. omnia autē hec vocant
belenes sana. Secundum vero eundem modum et egra
et susceptiva egritudinis corpora et efficiētes et
conservantes egritudines causas: et signa decla-
rantia et neutra secundum eandem rationem: et corpora et
signa et causas.

Explanato genere preedit ad illa que loco differētie po-
nunt. et diuidit in tres partes. primo enim ponit quasdam di-
uisiones generales terminorum illorum. 2. remouet dubium
circa totam diffinitionem. 3. ponit declarationes terminorum:
vel membrorum diuisionum illarum generalium. 2. ibi. (Est autem
de toto. 3. ibi. (Sanus est simpliciter. 3. ibi. (Prima in tres
tres generales modos diuisionum quos ponit. ibi 2. (Et
quoniam efficiens. 3. ibi 3. (Neutrum vero. 3. ibi. (Prima in duas.
primo facit quod dicitur. 2. ostendit quo ordine medicus ad ista di-
uisa intendat. ibi 2. (Et est secundum primam et cetera. (Dicit primo quod
sanus et egrus et neutrum posita in diffinitione vniuersumquodque istorum
nominum dicitur tribus modis. scilicet de corpore susceptivo sanita-
tis egritudinis: vel neutralitatis: et de causa factiva vel con-
seruatiua de signo declaratiuo earum: et hoc probat: quia elenes
qui multum in significationibus nominum studuerunt: omnia ista
vocat sana: et secundum eandem rationem dicendum de egris: et simi-
liter de neutris. (Notandum ergo quod sanus egrus et neutrus
dicuntur de corpore causa et signo: non vniuocē: nec pure egi-
uocē. nam licet sub diuersis rationibus de eis dicatur: tamen habet ordi-
nem ad vnum primum ad quod dicitur: et dicitur analogice de illis.
modo de talibus non inconuenit esse scientiam vnam. Sanus enim et
egrum et neutrum primo dicuntur de corpore susceptivo: prout
de causa et de signo: prout illa est sanitas factiva vel conserua-
tiua in corpore: et illud est eius offensum. (Secundo nota quod
licet hec tria ponantur in diffinitione tanquam differētie: tamen non sunt
nisi sicut esset vna differentia ex omnibus tribus composita.
(Nota tertio quod et signis et causis vti medicus: non tamen ut
per causas demonstrat esse sanitatis et egritudinis in corpo-
re: sed ut ostendat quod causis sit vtrumque ad sanitatem faciendam
et egritudinis causas ostendat quod obiciantur: ita et signis non
tamen vtrumque ut per illa ostendat sanitatem de corpore: sed ut per
illa comprehendat quod sit operandum. Sunt ergo cause et signa
in quibusdam partibus medicine: sicut subiecta conclusionum
in quibusdam sicut passionibus. et ideo non tamen per eas: sed de eis dicitur
re debemus esse medicinale arte. (Nota ultimo quod plusquam
commentator commento. 9. in fine dicit quod in alijs scientijs a me-
dicina non accidit quod signa vel cause sint de quibus dicantur in
ea passionibus. et neque sunt scientie de illis sed per illas: quod dicitur
iudicio meliori saluo non videtur verum. nam in philosophia naturali
multe sunt passionibus de quibus alie demonstrantur ut iris est
passio et halo. et de illis demonstrantur esse circuli vel circuli
portionem: et sic non tamen per illas: sed de illis est scientia naturalis
quoniam generaliter situari in potissima demonstratione videntur
cuius mediū est diffinitio ostendens propter quid est. et quid
est non subiecti sed passionis.

III.

E secundum primam quidem rationem scientia cau-
sarum sanarum medicinalium est. post il-
lam autē et aliarum: secundo vero et egra-
rum: et tertio neutrarum: et post hoc co-
porum. primum quidem sanorum: deinde egrorum: deinde

de et neutrorum: et de signis non eadem rationem.

Ostendit quo ordine ista tria a medico considerantur. et pri-
mo ostendit ordinem istorum quo ad intentionem. 2. quo ad ope-
rationem. ibi 2. (In actionibus vero. (Dicit primo quod me-
dicina secundum intentionem primam est de causis sanis. Iquo ad ite-
ntionem. primum in mente medici est causa: et primo sana: deinde
egra: deinde neutra. (Secundo quo ad intentionem est de cor-
poribus ut per illos dispositionem sciat qua vtrumque est cau-
sa. (Tertio vero de signis ut per illa comprehendat corporis
dispositionem: et iter corpora primo intendit sana: deinde
egra: deinde neutra: et ita de signis. (Ubi nota quod secundum Galenem
in libro sectorum medicinalis scientie. intentio est sanitas. Sa-
nitatem autē immediate attingit medicus per causas: aut facti-
uas: aut conseruatiuas: aut preseruatiuas. sed illud quod est. pri-
us pinquius fini prout intendit ab artifice. ergo cause prout inten-
duntur a medico iter hec tria. corpus aut dispositionem ostendit
derat: ut per illa sciat qualiter operari debeat. 3. signa tan-
quam remotiora sunt vltima in intentione. (Nota secundo quod
licet sanitas sit de intentione medici. prout est artifex operarius
non tamen quocumque: sed prout est operabilis ab eo in conseruari vel
produci. et ideo non prout intendit corpus sanum quod causa: quod in-
tendit operationem sanitatis tanquam suū immediatum finem ad
quem sequitur sanitas ea intentione qua ab eo intendit. ordi-
ne ergo intentionis primo in medicina sunt cause: deinde cor-
pora: deinde signa. (Cause autē sane sunt partes egris: quod
egre non intendunt nisi per remotionem morbi: cum morbi cu-
rentur per earum remotionem: ut ideo sanitas inducatur egro. quod
secundario intenduntur: et neutre. 3. quod minus sunt contrarie.
(Ex his apparet corporum ordo et signorum. Deinde cum dicitur.

Si actionibus vero prius quidem corporum co-
gnitio ex signis manifesta est. post hoc vero et
earum causarum inuentio.

Ponit ordinem quo ad operis executionem. et dicit quod in ope-
re faciēdo a medico post eius scientiam. primo incipimus a con-
sideratione signorum. 2. corporum. 3. causarum. Et ratio: quia
in artibus primum in intentione est vltimum opere et e contra. Ex-
emplum autem huius et precedentis partis est hoc. scilicet. est medi-
cus cuius intentio ut medicus est sanitas ut in conseruari ab
eo vel produci. primum ergo intentum post sanitatem est illud per
quod immediate attingit finem. illud autem sunt cause sane. 2. in
tēdit illud sine quod causas habere non potest tales: et illud est cor-
poris dispositio. nam causa non est sana absolute sed in rela-
tione ad corpus: et que in vna dispositione esset sana: in alia
esset mortalis et egra. (Oportet ergo ex corporis disposi-
tione cognoscere causas esse sanas. et 3. intendit signa per que
corporis dispositionem cognoscat. (Sed cum vadit medica-
tum primo aspicit signa: ut per illa cognoscat dispositionem
corporis. 2. arguit quale est corpus. 3. concludit quas cau-
sas: et quod applicare debet.

Hic plusquam commentator commento. 10. mouet dubium quare cum
Galenem duplicem ordinem posuerit istorum trium consideratorum
in quorum vno cause sunt primum: et in alio signa ipse in traden-
do doctrinam nullo istorum ordinum incedit: imo primo tractat
de corporibus. 2. de signis. et 3. de causis. (Dic respondet et
bene: quia isti duo ordines non sunt ordines docendi: sed inten-
tionis vel operis. In doctrina autem tradenda debemus sequi
ordines docendi: et quia ille est incipere ab illis: sine quorum co-
gnitione reliqua non cognoscuntur. nunc autem cum corpus dis-
catur sanum: aut egrum absolute. cause autem et signa per relati-
onem ad corpora. non possunt sciri cause et signa ut sane
vel egre in genere: nisi per cognitionem corporum. Galenem ergo re-
cte a corporibus fecit doctrinam sue initiū: sed tamen in par-
ticulari et apud sensum post doctrinam demonstrationis acqui-
sitam primum occurrens est signum: et per illud arguimus dis-
positionem corporis: et per illa modum operis. (Sed hic non

Regni

est modus doctrine qui est de vniuersalibus conclusionibus.
Nota vltimus p cam hic nō intelligit omnē cāz: s; cāz effectiuam put est cōmunis ad efficientes producentes: et cōseruantem. Iste enī sunt quarū applicatōe medicus curat: vel quarū remotione: et cōmuniter diuiduntur in causas corporeas et p̄mitiuas siue incorporeas: et corporee diuiduntur in aītes. et cōiūctas. et hec habentur secunda p̄mi. Deinde dicit.

Sed quoniam efficiens et declarans et suscepiuū dupliciter vniūquodq; dicitur hoc qdē simpliciter: hoc vero vt nūc: sciendū est vtroq; scientiāz eē medicinalē. Et ipsū vero simpliciter dupliciter dicitur. hoc quidē vt semper: hoc vero vt multū: et est vtroq; horū etiā sciētia medicinalis.

Ponit distinctionem secundā. et est q; siue causa efficiēs vel cōseruans: siue corpus: siue signū sanū egrū vel neutruū. vniūquodq; horū diuidit in simpliciter tale et vt nūc tale. Nam datur corpus sanū simpliciter: et similiter sanū vt nūc: ita egrū et neutro: et sūt de causa et signo. Subdit secūdo aliā subdiuisionē: et est q; simpliciter tale diuiditur in semper tale: et vt multū tale. et in vtroq; diuisione addit q; vtroq; est sciētia medicinalis. Ubi nota primo p̄mā distinctionē et membra a diuersis diuersimode intelligi. Nam baly. et ipsū sequētes illā intelligūt dīci sanitates simpliciter que sup̄emū gradū fixationis obtinet in latitudine sanitatis et perfectionis respectu oīum: aliarūq; sanitates nō simpliciter dicunt: et ita intelligūt de egritudine et neutralitate. Illud enim dicit in aliquo genere tale simpliciter: qd est tale sine additione distrabente per quā significaretur: vel fm q; vel diminutiuē: vel imperfeete esse tale: et hoc modo sicut simplr sanū respectu oīum sanorū que nō sunt talia simpliciter est: p̄fectius et magis fixū sanū: et cōtra omne tale est sanū simpliciter. ita oēs fixius et p̄cius egrū alio que nō dicunt simpliciter egrū ē egrū simpliciter: et ita de neutro corpore dicamus. Causa autē dicit talis: q; factiua talis vel cōseruatiua: et signum: q; declarās tale aut tale. nā dispositio q̄vnicūq; et vbiq; et fm omnē aliā cōditionē eēt aut egritudo: aut sanitas: aut neutralitas est simplr talis. mō ille que sūt maxie fixe et sup̄emū gradū obtinētes sunt hī. Videm⁹. n. q; causon et febris pestilentialis mortalis: et vlcus pulmonis et cācer: et talia in quocūq; tpe: et cuilibet dicunt egritudines. sūt ergo simplr egritudines. Uolūt scō q; distinctio simplr talis in semper et vt multū nō sit p terminos: vt circūstātiā tēporis iporāt: sed ly semp iporāt gradū maximū p̄fectionis vel cōplemētī in suo genere: et multū importat gradū modicū ab illo recedētē: vt patebit infra in eoz descriptionibus: et p̄cipue simpliciter sanū: vel simplr egrū.

Sed plusq; cōmētator voluit p dispositionē simpliciter tales intelligi dispositionē nālem: et merito nāliū p̄ncipiū nāliter maxie fixū respectu aliarū eiusdē denominationis pparatā ad illud respectu cuius dicit: ita q; corpus nāliter colericū valde merito hui⁹ dispōis est egrū simpliciter. et illa sua colericitas est simplr egritudo: q; inter egritudines merito nāliū p̄ncipiū est maxie fixa respectu illius respectu cui⁹ dicit egritudo. Nota 2⁹ plusq; cōmētatorē hāc sententiā volēdo dixisse p̄mo q; oē illud ē simplr tale: qd est tale sine cōditione diminutiuē: que ē aut alicui⁹ aut nūc: aut hic: et hāc cōditiones in moralib⁹ actibus regit: sicut esse prudētē est bonū. Dicit 2⁹ q; oē qd est vt nūc aliq; accidit esse simplr ad alterū quōlibet illi oppositū et cōtra. ita q; sicut nō p̄cere merces ē simpliciter bonū. accidit tū alicui eē bonū vt nūc: sicut in p̄o-

cella. et cōtra. s; p̄mū istoz nō cōcordat suis dictis in. et de egrō simpliciter. nam vlcus in pulmone causon mortalis et febris pestilentialis sunt dispositiones que in quocūq; inueniātur sunt egritudines: et in quocūq; tempore: et vbiq; ergo essent egritudines simpliciter: cuius oppositū dicit ipse vt infra dicitur. Item secūdu dictū est falsū: quia tales iam dicte sunt egritudines vt nūc: et tamē non accidit illas dīci alicui sanitates simpliciter. ergo aliquid est aliqualē alicui supra ipsū: quod nō dicitur ad alterū simpliciter quomodolibet sibi oppositū. Plusq; cōmētator ergo et si voluerit sententiā sup̄ascriptā: vt infra patebit. ipsam tamē quibuscūq; erroribus implicauit: qui debēt remoueri a volentibus illas defendere: sed hec magis infra. Deinde cū dicit.

Nutrū vero et causa: et signū: et corpus: et quod simpliciter dicitur: et qd vt nūc tripliciter vniūquodq; dicitur hoc quidem eo q; neutro cōtrarioz participet: hoc quidem eo q; vtrūq; cōtrarioz. hoc autē eo q; aliquādo quidem hoc: aliq; quādo illo. Horū vero ipsorū fm duos modos dicitur: aliquando quidem participando vtroq; cōtrarioz equaliter: aliquando vero amplius altero.

Ponit subdiuisionē p̄p̄iā vni trī terminorū positoz in diffinitione loco differentie. et dicit q; siue causā: siue signū siue corpus. vniūquodq; dicit neutz aliquo trī modoz: quorū vnus est q; neutro p̄trarioz participet: alius est q; vtroq; simul participet. tertius est q; participet vtroq; termino. s. sanitate et egritudine: sed nō simul: imo in diuersis tēporibus. Itē q; neutruū i secūdo significato dicto: aut dicit: q; equalr vtroq; cōtrarioz participat: aut q; equalr dūmodo vtroq; participet. igit sup̄lēdū est q; omnium istoz est scia medicine. Nota ergo baly. et plusq; cōmētatorē hic numerasse capitula doctrine diffinitiuē in medicina: sunt enī sanorū capitula. i. z. tria corporū. s. semp vt multū: et vt nūc: et tria causāz cōseruatiua: et tria causāz effectiua: et tria signorū: et similr. i. z. capitula egrorū. Sed neutroz capitula sunt. 4. 8. quia neutruū dicit quatuor modis: ex quo enim significata neutri sunt. 2⁹ diuisa in 2⁹. s. in participans equaliter: et participans inequaliter: et pro quolibet significato sunt in corpore tria capitula erunt. i. z. capitula corporū: neutroz et causāz cōseruatiua rum. i. z. et causāz effectiua. i. z. et signorū postea. i. z. erūt ergo. 4. 8. quibus p̄iūctis cum capitulis sanū et egrū. erūt. 7. 2. generalia capitula.

Secundo solet hic dubitari. vtrū iter sanū et egrū cadat mediū qd sit neutz et breuiter dicemus: q; nomē egritudinis quātuq; pro nūc spectat p̄posito: q̄nq; significat oēs dispositionē corporis humani p̄ternālem ledētē operationes: quādoq; vero sumit strictius a medico: p dispositionē p̄ter nām sensibile operationū lesiua. Sumēdo ergo egritudinē p̄mo modo iter sanitatē et egritudinē nō cadit mediū per abnegationē extremorū. q; s. oēs corpus nec sanū: nec egrū fm aliquā partē vel nām. Sumēdo autē egrū secūdo modo iter sanū et egrū: dat neutruū qd habet dispositio nem p̄ter nām ledētē operationes insensibilr: hoc tamē neutruū et si a medico cōsideret tanq; distinctū: quia medicus est artifex cōsiderās vt op̄erē: nō tamē hoc modo ponit a philosophis mediū: quia sumūt nomē egritudinis large. et hoc vult A. in postp̄dicamētis cum ponit sanū et egrū cōtraria imediata.

*dis. a. Trusi-
mo.*

Tertio solet queri vtrum ex sano possit fieri trāsitus in egruz nō trāsūdo per neutrū: tēdō q̄ dispositiōes bu-
tmani corporis que pēdēt i cōseruari causa p̄mitia nō sint
sanitas nec egritudo: sicut caliditas in fieri a sole vel igne
nō est egritudo nisi cū figē credo dici debere fieri aliquā
do trāsitus de sano in egrū sine trāsitu per neutrū. nāz fiat
caliditas ab igne que anteq̄ figatur sensibiliter ledat ope-
rationes: et postea figat: tunc anteq̄ figat nō est egruz: nec
neutrū: q̄ dispositio ledēs nō ē egritudo vel neutralitas:
et cū facta est fixa est egritudo que ledit sensibilr vt prius
neutrū. ergo erit mediū forme nō trāsīt. **C** Tertio diffi-
cultas ē: q̄ ex quo apud medicū sanitas et egritudo sūt cō-
traria et mediata. videt q̄ ad vtrāq̄ illarū esset per se mo-
tus: cuius oppositū dicit. 7. phycor. cōmēto. 17. et textu ei.
C Vt sunt duo modi respōdendi. vnus est tenēdo q̄ sa-
nitas nō sit qualitates p̄me: sed quedā tēperātia cōsurgēs
ex debita illarū p̄portione: et hoc modo dicet q̄ ista cōtē-
perātia pōt acquiri subito: et nō acquiri successiue. **C** U-
secūdo et melius notādo p̄mo q̄ a rebus que per motū ac-
quirūt corpora habēt diuersas denomiatiōes quasda
absolutas: et quasda respectiuas. nam albedo for. est illa a
qua est albus: et a qua est pulcher: et filis Platonis: et dissilis
Ciceroni. **C** Supponam scō. q̄ cū aliqua denotiatio ac-
quiritur in subiecto p̄ acquisitionē alicui rei a qua alia de-
notatio est p̄us acquiribilis: tūc nō dicimus eē motus p̄ se
ad talē rez sub illa ratione: sub qua scōario: nō p̄mo est per
rem talē denotiabilis: ita q̄ si acgratur albedo que est fū-
tudo: et pulchritudo: q̄ per ipsas p̄us est denotiabile suum
subiectū albū q̄ pulchrū vel fū. ideo nō dicimus acgre-
do albedinē for. per se moueri ad fūitudinē vel pulchritu-
dine. **C** Et hec suppositio p̄ ex Auer. 5. phycor. cōmēto
io. Nā assignādo causas quare forte moto de parte dextra
ad sinistra colūne dicim⁹ vtrūq̄ trāsmutari relatiue per
accidēs. dicit q̄ ambo. f. for. et colūna trāsmutant per acci-
dens: q̄ tam in for. q̄ in colūna trāsmutatio relatiua est
motu alterius: diuersimode tamē. i. colūna. n. q̄ ipsa gēcē
te for. moto. in forte aut: q̄ motū suū ad locū: vel vbi segē
trāsmutatio relatiua diuersa a loci mutatiōe. **C** Suppo-
no tertio. q̄ qualitas q̄ ē sanitas dicit sanitas relatiue. B
patet. 7. phycor. cōmēto allegato. et q̄ absolutū est prius
relatiuo. ideo res que est sanitas est p̄us sub alia rōne de-
nominata q̄ sub esse sano. cū ergo acgrit nō dicimus p̄ se
motū esse ad sanitatē: q̄ res que est sanitas nō est p̄mo sub
rōne sani denotiatiua. **C** Segtur q̄ sana ad aliā per trans-
mutatiōē: et sic dicit q̄ nō est p̄ se mot⁹ ad sanitatē. ois. n.
res q̄ acgritur p̄ quā corpus dicat sanari est p̄us alia deno-
minatiōe corpis denotiatiua. **C** Ad cōmētatiōē aut. 5. phy-
sicor. q̄ inter tria mediata est p̄ se motus. dicit q̄ nō vult
q̄ necessario iter quecūq̄ cōtraria mediata sit p̄ se motus
vñ eodez cōmēto dicit q̄ nō segē q̄ si dixerim⁹ q̄ in illo in
quo nō ē trietas nō est motus. q̄ in illo in quo est trietas ē
motus. nego ergo breuiter p̄iam argumētū. et nego dictuz
esse illud a cōmētatiōe. q̄ necessario iter cōtraria mediata
possit esse per se motus. **C** Sed dicit a q̄busdā qd tūc dici-
mus ad aliqd vel sub aliqua denotiatiōe eē per se motū q̄
necessario facta mutatiōe acgritiua vel depeditiua illi: ne-
cessario variat p̄m illā rōnez denotiatio subiecti: aut in con-
trariā denotiatiōē: aut in magis vel minus tale: et cōtra.
quādo aut denotiatio nō est talis: tūc nō est ad rem sub illa
rōne per se motus: et q̄ rem que est sanitas stat acquiri nō
variata denotiatiōe in eē sani: et stat variari denotiatiōez
nō acgrita vel depedita tali re. ideo nō dicimus ad sanitatē
esse per se motū. **C** Doc tū dictū est sūptū a leuib⁹: et nō ē
verum. tūc. n. nō esset per se motus ad caliditatē qd ē fal-
sum: et patet p̄ia. q̄ stat acquiri denotiatiōē esse calidi nō
variata re que est caliditas: vel per remissionē cōtrary: vt

per maiorationē partis calidioris. **O**pra min⁹ calidā. Deu-
de cum dicit.

VII.

Et aut de toto terminio dubitatio qdā
p̄ locutionē quā et ipsaz oportet de-
terminare. In eo. n. q̄ dicit medicinā
esse sciētā sanor egror et neutror: si-
gnificat quidē et oīz partīz. significat aut et
quarūdā. significatur etiā et qualiū.

Remouet vñ dubitationē quā recte dixit plusq̄ amē-
taror eē rudīū. et vñ dīf in duas. p̄mo mouet. 2. cōtinuat
dicta dicēdis ibi. (Incipiam⁹.) p̄ma in duas. p̄mo mo-
uet. 2. remouet ibi. (Sed oīz quidem.) **C** Dicit p̄mo q̄
circa intellectū totius diffinitiōis est vna dubitatio quaz
oportet remoueri: et ista cū dicit q̄ medicina est scien-
tia sanor egror et neutror. pōt intelligi q̄ sit oīz taliū in
particulari. **C** Scō pōt intelligi q̄ sit quorūdāz trī par-
ticulariū sanor et. **C** Et tertio pōt intelligi q̄ sit scientia
sanor egror et neutror qualiū. i. sub rōnib⁹ vñb⁹ trī. q̄
ritur ergo quō intelligendū sit.

Sed oīz quidē icōprehensibile est et ipossibi-
le: quarūdā vero imperfectū: et nō artificiale.
Qualiū vero et artificiale simul et sufficiēs ad
oēs ptes artis q̄ p̄tineri dicimus in medicine
diffinitione.

Soluit innuendo tres cōclusiones. **C** Prima est. in dif-
finitione medicine posita nō est itelligenduz q̄ medicina
sit sciētia omniū particulariū. p̄. q̄ hoc eē falsum. nā p̄ti-
cularia sunt ifinita: et ideo sub tali rōne sūt icōprehensibilia
C Scōa p̄lo. nō est itelligēdū in dicta diffōne q̄ medici-
na sit scia quorūdā trī sanor: et quorūdā nō. p̄. q̄ B eē i.
artificiale et insciētificū. nā scia de oib⁹ est sub suo genere
scibili cōtēria. **C** Tertia p̄lo. in dicta diffōne itelligimus
q̄ medicina est sciētia sanor et. qualiū. i. sub vñbus: et nō
singularib⁹ rōnibus. p̄bat. q̄ ita itelligēdo medicina ordi-
ne sciētifico et artificiali est de illis: et cū hoc ē sufficiēs isto
modo quo ad sciētia illa cognoscere. **C** Nā tūc de oib⁹
cōtēris sub suo genere erit sub vñ rōne medicina. et iō ad
moduz doctrinalē quē Sal. hic vocat artificiale erit medi-
cina scia illoz. et hoc ē sufficiēs: q̄ p̄ hūc modū oia singula-
ria cognoscunt sub rōne distinctissima: sub qua sciētia po-
test haberi: q̄ sub specifica. **C** Dic nota vñ dicit qualia:
quia importat singulare sub tali rōne: sub quali et aliquid
singulare. **C** Nota 2. per cōclusiones de termino specifi-
co haberi scientiā de omni significato illi⁹ termini: vt sciē-
do hoīez respirare scitur de omni hoīe ipm respirare. et ita
habēdo sciētiam sanor sub rōnibus cōibus de omni sano
sub illa rōne cōtēto habēt sciētia. et hoc videt inuere Ari-
sto. p̄mo posteriōz. c. p̄mo. et c. de cōparatione demōstrati-
onis vñs ad particularē. **C** Tertia nota. Daly. hic repre-
bendere illos qui in medicina determinant de mirabolā-
nis: aut camomilla: aut talibus: q̄ medicina nō est particu-
larium et dicit tractatum Salie. de simplicibus post gntuz
esse pro exemplis dictoz in gntq̄ p̄mis libris: et in rei ve-
ritate cōsideratio sub rōne specialissima non est singularis
imo sciētifica. et Daly. nō bene dixit.

I.

Incipiamus igitur a corporibus.
primus quidez qualia sana et egra
et neutra cōtingat eē existētia. post
hec vero de signis ex causis orati-
onez percurramus.

Dic p̄inuat dicta dicēdis di. incipiam⁹ a corpib⁹ dicēdo q̄
sana: q̄ egra: q̄ neutra postea dicem⁹ de signis et causis. II.

Sanū est aut simpliciter corpus eucra-
ton quidē existens ex generatione in
simplicibus et primis particulis: coe-
quale vero his que ex his componun-
tur organicis.

Dic Sal. exequi spales ponēdo de corporibus determi-
natiōes fm mēbra precedētū diuisionū. et diuidit in tres
partes. pmo ponit diffōnes sanor. 2. egroz. 3. neutroz.
2. ibi. (Egroz vero simplr) 3. ibi. (Quonia aut et neutrū.)
Prima in quattuor. pmo docet qd est sanū simplr. 2. quid
sanū vt nūc. 3. quid sanū semp. 4. qd sanū vt multū. ibi 2.
(Sanū vero.) ibi 3. (Semp tale.) ibi 4. (Ut multū.)
et est tota determinatio positio diffinitionū istoz. **D**icit
ergo pmo qd sanū simplr est corpus ex gnātiōe existēs eu-
craton in pms et simplicibus particulis: et coequale in or-
ganicis que cōponunt ex illis. Ubi nota pmo qd eucraton
dicit ab eu qd est bonū et crasis qd est cōplexio quasi bene
cōplexionatur: et quia cōplexio debet pmo mēbris simpli-
cibus: et per illos cōplexiones dicit mēbrū cōpositū
cōplexionatū. Ideo dicit in pms et simplicibz particulis.
Nota 2. qd bene cōplexionatū dicit habens bonas cō-
plexiones. Cōplexio autē dicit bona: qd bene pportiona-
ta in virtutibus. 4. qualitātū pmarum sicut oportet: vt sit
mēbris debitū istrumētū ad operatiōes perficiendas: et
ista vocat equalis ad iustitiaz per similitudinē. nā sicut in
distributina iustitia distribuit bonor et utilitas cuilibet sz
dignitatz. ita in faciēdo istaz cōplexionē nā distribuit vir-
tutes pmarū qualitātū mēbris fm qd illis est dignū: et pue-
niens pro suis operatiōibus. **N**ota tertio. qd hec cōple-
xio est duplex. vna est qualitas simplex in se cōsurgens ex
actione et passione pmarū qualitātū in elementis reperta-
rum: quoz partes ad tantā paruitatē redactę sunt: vt plu-
rimū vnius cōtingat plurimū alteri. et ista est qualitas se-
cunda: et vocatur virtualis: qd ista calefacit: ifrigidat et hu-
mectat: et excitat sicut faciūt plures pme qualitates: et hoc
est pncipale istrumētū anime ad operatiōes perficiē-
das: et hoc est preparatiō materiaz ad formas mixtoz: et
cōmuniter dicit duas tales in eodez simplici mixto perfe-
cto ad minus reperiri vna que est media inter caliditatē
et frigiditatē: alia que est media inter humiditatem et siccitatem.
Secūda est cōplexio que nō est nisi aggregatū
qualitatz pmarū repertarū in mixto: et hec vocat actua-
lis cōplexio que nō est vna qualitas: et hoc scdo modo se-
pe loquuntur doctores. Ad ppositū vtrāqz istarū oportet
esse temperatā ad iustitiā ad hoc vt dicatur bona. et sanū
simplr debet in pms et simplicibus particulis esse eucra-
ton quo ad ambas. reliqua que de cōplexiōibus dicen-
da sunt require pma pmi. c. de cōplexiōibus: in quo dixi-
mus copiose. **U**lterius nota qd simplices et pme parti-
cule dicunt mēbra nostri corporis quoz quācūqz partem
sensibilē acceperis: erit cōmunicātiō toti in nomine et diffi-
nitiōe: sicut caro: os: neruū: cartilago: vena: pāniculi: et c.
sunt simplices: nō qd nō componant ex elementis: sed quia
nō cōponunt ex alijs mēbris ad sensum saltem. **C**irca
hunc terminū coequale nota. qd coequalitas attenditur i
organicis et simplicibus: nō fm qd simplicia: sed fm qd or-
ganica vel organicor partes. Dicunt aut organica mēbra
qd facta ex mēbris fm sensuz diuersarū rationū p opera-
tione anime perficiēda: vt oculus: nasus: manū: caput: pes:
et similia. in istis enim requirit debita compositio quo ad
quātitates: numerū: sitū: et plasma. et per plasma intelligi-
mus figurā superficiem: vias et receptaculū. Nā per de-
bitā dispōnēz in istis naturis mēbrū est debitū instrū-
mētū ad operatiōes perficiendas. **N**ota secūdo qd vltra cō-
plexionem et compositiōem est alia natura requisita: que

est vnitas vel solutio debita que est cōmunis organicis et
simplicibus: quā voluit nos intelligere ex alijs. **C**irca il-
lum terminū ex generatione nota pmo qd nō debemus in-
telligere per ipsū hic tale cōtractū ex pncipijs generati-
onis. nam aliquod corpus sanū simplr est factū ex tem-
pore: vt patet de colerico reducto ad temperamētū qd fa-
ctum est sanū simpliciter: sz nō fuerit illa sanitas in pnci-
pio generatiōis cōtracta. patet etiā per aliud: qd colericus
a pncipio generatiōis cōtrahit illaz sanitates: et tamē non
dicitur fm eam sanū simpliciter: sed vt nūc. **N**ota secū-
do qd nō dicitur etiā dispositio a generatiōe talis: qd ma-
iori parti temporis vel toto talis duratura. nam tūc fleg-
maticus qui duraturus est flegmaticus per totaz etatē vi-
ceretur. sanus simpliciter: quod nō est verū. **N**ota ter-
tio. qd eius expositio posita est aliter a plūsqz cōmētatoz:
aliter a Gentili et sequentibus. Scdm ergo primā viam id
dicitur aliqua dispositio talis ex generatiōe: quia talis in
latitudine sue denominatiōis naturaliter maxime fixa re-
spectu eius: respectu cuius talis denominat. Et dicitur na-
turaliter maxime fixa in latitudine denominatiōis: non
simpliciter sed respectu omniūz eiusdem denominatiōis:
que non sunt simpliciter talia. Qd vt intelligatur attēde
qd plūsqz cōmētatoz voluit corpora que sunt valde coleri-
ca: aut alterius cōplexiōis lapsē naturaliter esse egra sim-
pliciter: et illa que sunt egra dispositionibus preter naturā
sicut ydropica: et ptisica dici egra nunc. modo si dicitur qd
per illuz terminū ex generatiōe intelliget maxime fi-
xe absolute: quia ptisicus et ydropicus est minus ab illa di-
spōitione permutabilis qz colericus a sua. ideo tales dice-
rentur egi simpliciter. nō potuit ergo dicere hanc dictiō-
nem significare idem qd in latitudine sue denotiōis ma-
xime fixum: sed quia vidit qd iuxta ipsūz egritudines que
dicunt tales simpliciter in hoc differunt ab illis que dicū-
tur tales vt nūc: qd sunt naturales: et iste vt nūc sūt accide-
ntes et violentes: ideo dixit illum terminū qui ponit in dif-
finitione cuiuslibet talis simpliciter siue sani siue egi im-
portare idem qd nāliter in latitudine sue denotiōis ma-
xime fixū. in hoc enīz cōueniūt egritudo simplr: et sanitas
simpliciter: et neutralitas simpliciter. **U**lterius quia vi-
dit egritudines simpliciter: que fm ipsūz est sanitas valde
lapsa esse diuisas in semp tales: et tales vt multū: et quia vo-
luit qd egritudo semp est peior qz egritudo vt multū. ideo
egritudo semp est deterior sanitas: et per cōsequēs minus
fixa nāliter apparuit graue. qd rō talis simpliciter debet
magis dici de tali semper qz de tali vt multū. et ideo dicit
qd nō oportet tale simpliciter esse maxime fixū naturaliter
in latitudine sue denominatiōis absolute: sed respec-
tu transmutatiōis in illud: respectu cuius dicitur talis.
nam sanitas valde remissa dicitur egritudo simpliciter re-
spectu sanitatis simpliciter: et quia quo ad transmutari in
illā minor sanitas est magis resistens. ideo remississimum
gradū sanitatis. nunc dicit ad bonūz sensuz egritudinem
simpliciter semper. **E**t in summa colligit qd hic terminus
ex generatiōe significat: vt predicatur. f. naturalr maxie
fixū inter alia sue denominatiōis non simpliciter talia: et
comparatiōe ad illud respectu cuius dicitur hec dispo-
sitiō talis. Causaz vero quare dicat sana nunc egra simpli-
citer et peius sana egra semp videbimus in caplo de egro
concedente deo.

Reliqui vero. f. gentilis et sequētes cum non volunt ali-
quā sanitatem esse egritudines. et ideo dicunt qd sicut sani-
tas simpliciter ē optima sanitas: ita egritudo simpliciter
est pessima egritudo: et ideo tale ex generatiōe intelligit
intēssime tale respectu illorūz que nō sunt talia ex gene-
ratione: et merito huius maxime fixe tale: et facili loquū-
tur si ita apparenter mentē Sal. saluarent. **U**lterius

D. a. Tru.

nota qd sanitas simplr et temperatū de quo loquitur hic Gal. non est solum temperatū in secūdo modo equalitatis. nā tunc non esset nisi in instanti. Et Gal. videtur ponere temperatum puerum: et temperatum iuuenem: non intelligit ergo fm aliquem octo modorum equalitatis Avicēne: s; omne sanum semper sit temperatū vel equale in modo pmo equalitatis: sed non ideo dicitur hoc sanum semper: sed intelligitur illud quod habet valde bonam sanitatem in quacūq; etate respectu aliorum eiusdem etatis: ita qd etiam in diffinitione intelligatur hec paritas in etate: et in hoc iudicio meo: et in multis alijs suis dictis in expositione istius capli plus qd Lōmētator errat: et pcessit ambiguus. Sed ista infra videbunt. Deinde dicit.

C Sanum vero vt nunc est corpus quod scōz presens tēpus est sanū: est autem et hoc quod scōm tēpus sanū est corpus eucraton et coequale: non scōm optimā eucratiam et coequalitatem: sed scōm ppriam ipsius sani corporis essentiam: vel scōm ppriam ipsius sani corporis qualitatem.

C Describit sanum vt nūc remouēdo vnam dubitationē et dicit pmo: qd sanū vt nūc est illud qd est sanum fm presens tēpus. Dicit secūdo remouēdo dubitationē qd tale corpus in illo tēpore in quo est sanum est eucraton: id est bene complexionatū et coequale: id est bene compositū. sed nō est fm optimā eucratiam: id est bonā complexionē nec fm optimā coequalitatem: sed fm ppriā consistentiam ipsius sani corporis. **C** Nota ergo pmo: qd cū in hac descriptione dicimus sanum vt nūc est et c. non intelligimus qd sit sanū vt nūc omne in p̄senti tēpore sanū: qd tūc sanū semper esset sanū vt nūc qd est falsū: nec intelligim⁹ qd sit sanum sanitate acquisita ex tēpore. Primo quia ex tēpore pōt acquiri sanitas simplr: vt supra dictum est. Secundo quia aliqua sanitas nūc est cōtracta a principio generationis. **C** Nota secūdo: qd fm viam sequentium plus qd cōmētator ē: ideo dī aliqua sanitas fm presens tēpus sanitas: quia est nō fixa naturalr respectu aliarum sanitatum que non sunt tales vt nūc: ac si ipsa esset solum modico tēpore duratura: ita qd ille terminus fm presens tēpus importat remissionem naturalis fixationis per quandā similitudinem. **C** Secūdū vō viam hētilis sensus est qd sanū vt nūc est remisse sanū: ac si solū esset fm p̄senti tēpore tūc duratur: et sic apud eum illud dictum significat absolute remissionem sanitatis et fixationis: siue naturalis: siue non: et sic eadem est sanitas nūc apud ambo: sed non eadem ratione dicitur talis vt nūc. **C** Nota tertio qd talia sana fm vtrāq; viam sunt remisse sana: et omnia que non sunt sana simplr: sicut verbi gratia. colerica valde et flegmatica melācolica et sanguinea: et alia lapsa fm alias naturas, sed naturalr. ista ergo sunt bene complexionata et compositionata: quia eorū complexio et compositio est vtrūq; naturalis: et instrumentum anime ad perficiendas operationes: sed nō est optima: et ideo non dicitur tale simpliciter. sed est sanitas illa fm sanū modū propriū equalitatis que etiā equalitas videt mibi posita pma primi. **C** Sed diceret aliquis: vtrum cecus a natiuitate. s. puatus oculis sit sanus nūc: et videt qd sic: quia potest in solitas operationes: et hoc etiam concedit plus qd Lōmētator. sed tamen videtur qd non: quia cecitas non est sanitas. nā cum omni sanitati opponatur egritudo: querēdum est que illi opponitur. et patet qd nulla: nisi illuminatio: que tamen non egritudo. **C** Dicit ergo qd non est sanum: sed egrum et impletum preternaturaliter in debitis operationibus. Et plus qd Lōmētator non bene dicit: ponēdo omnem malā

dispositionem nominatam esse egritudinem simpliciter. et non vt nūc. et ideo sequētes cum in alijs in hoc sibi contradicunt. nā possibile est nasci egrum vt nūc. **C** Et ex his et supra determinatis potes colligere: qd nō omne simpliciter sanum: est sanum sanitate tali contracta a principio generationis: sed aliquod est factū simpliciter sanū ex tempore. Secūdo colligim⁹ qd non omne sanū fm presens tempus est sanum: vt nūc. **C** Sed ista dicta Gal. intelligenda sunt modo exposito nunc et in parte precedente huius capituli et c.

C Sep tale ē maxie eucraton: et maxie coequale.

C Nūc notificat sanū semp dicēs qd sanū semper est illud quod est maxie eucraton. id est complexionatum: et maxie coequale: id est optime compositum: et ex hoc datur intelligi qd semper sanum est optime sanum non absolute: sed aliorum paritate posita. puta in etate et c. nā senex morti ppinquus semper sanus nō est optime sanus: cōparatus etiā iuueni melācolico naturaliter. **C** Pz secūdo Gal. per istos terminos semper nunc ex generatione non intellexisse circūstantias tēporis: sed modū fixationis et intensificationis. Nam si circūstantiā tēporis intellexisset in huiusmodi expositione: dixisset semper tale: scilicet qd in omni tempore: sed nō dixit: sed dixit maxie: modo quia aliqd potest ex tēpore fieri maxie eucraton: vt cū sanū multū sit sanissimū per reductiones: sequim⁹ qd aliqd pōt esse sanū semp: factū tū tale ex tpe: et qd omne tale semp est tale simplr: sequim⁹ qd tale simplr est ex tpe: et qd factum tale ex tpe nō est sicut significatū sani simplr. Sed vere ipm.

C Nota vltimus hic: qd sanū semp nō est tū illud qd est optime sanū et tpatū in 2° mō equalitatis. Nā sanū semp aliqd est in senectute: sed dī vt statim exposui: et vtpuro cū quadā latitudine. **C** Ex quo pz qd aliqd esse optime sanū itelligit duplici a doctorib⁹. vno mō absolute: qd nullū possit ēē sanū: vt tpatū de 2° mō equalitatis alio mō: qd sit optime sanū respectu aliorū eiusdē etatis: et isto mō dī sanum semp maxie sanū: et maxie eucraton et c. **C** Qd si qrat vtz sanū semp sit i latitudine sanitatis: credo qd sic nec est imaginādū latitudinē sanitatis: de qd infra loqē Gal. terminari excludiue. nā nō est vniformiter difformis: imo imaginat tota in vna: cui ptes itēsiue imagiate distāt ab invicē gradualr: et sūm⁹ gradus est ei⁹ clusiuus terminus.

Sed cōtra dicta vtrūq; nullū possit ēē sanū semp factū ex tpe: qd sit sanū p factū sanū sep qd p̄us erat lapsus a sano semp: et sit in adolescentia. Et capio plonē qd nūc sit sanū semp i eodē gradu etatis: et cōtinue p̄us fuerit semp sanū: et rect⁹ optio regimie fuerit p̄tine: vterq; illoz vn⁹ reductiuo. vt for. plato cōfuarituo vt oz: tūc segit qd in p̄senti istāti plato est sanior for. qd nō est fact⁹ optie sanū. argumētū pz. pbo assumptū: qd plato cōtinue an b̄ habuit humidū meli⁹ p opatōib⁹: et cōtinue ēē restaurauit meli⁹ p opatōib⁹. qd totū cōpositū adhuc ē meli⁹ p opōnib⁹. itz p̄na et assumptū pz: qd plato fuit p̄tine semp sanū: et for. nō: cū b̄ plus pcessit in etate vsus iuuentutē. qd p̄tine habuit hūidū p opōnib⁹ meli⁹. pz p̄na: qd si fuisset eiusdē cū forte ex casu plato habuisset meliores opōnes: s; mō plato p̄tine habuit meliores qd tūc habuisset: qd cōtinue habuit meliores: maior est clara: qd plato p̄tine fuit sanior for. posita qd pita te erat meliores habuisset opōnes: et mior pz: qd pcedēdo vsus iuuentutē p̄tine opōnes fuit meliores aliqz pib⁹ cū iuuenis pfectiores bēat opōnes. **C** Et p idē argumētū: qd cōtinue restaurauit meli⁹: qd si fuisset in eodē gradu etatis melius restaurasset plato p opōnib⁹ cū fuerit sanū semp p̄tine: s; nūc p qdlibz istāti pfo meli⁹ restaurauit p opōnib⁹. qd pz minor: qd humidū p̄tine vsq; ad iuuentutē posita paritate in sanitate restaurat meli⁹ p opatōib⁹. Doc argumētum gratia breuitatis non soluo.

D. a. Tru.

Latitudinem
sanitatis nō
terminari ex
clusiue.

CSecundo dubitat qd oēs hoies: si debent discurrere per oēs etates cadūt in egritudine vt pueri in emissionē dentium cadūt in solutionē cōtinuitatis gingivarū: et inde dolent: nō ergo videt possibile qd aliquis remaneat optime sanus a principio vsq ad senectutē. **C**Item mulier quātū cūq̄ sana nō est sana semp: qz incurrit in partu dolores et sensibiles opationū lesiones: ista infra videbunt omnia. **C**Sed pro nūc dicitur qd puer est sanus semp: et cum emittit dentes est sanissimus respectu sibi equalium in etate: qd si alius nō emittēs eo tēpore fuerit ille deficit in generatione dentium que est maior lesio q̄ illa cōtinuitatis solutio. Et sic concedit aliqd esse sanum simplr semp: qd parit egritudinem: vel secūdo dicit salutionē illam gingivarū nō esse egritudinem in optime sano: neq fieri dolorem in eo: sed quādam leuem tediosam sensationē que stat cum optima sanitate illius etatis: sicut fames in qua libet etate. Et ita pōt de muliere dici: vel secūdo qd nulla est sana semp: qz posset aliqua esse sana optime respectu mulierū aliarū. **C**Ultimo attende: si alcubi iueniatur ab auctorib⁹ qd nullū corpus habet omnes optimas operationes. vt in 3° buius dicit Galie. vel qd nullum est optime sanum: nisi ad sensum: vel qd optima sanitas nō inuenit per tempus: vt pmo de regimie sanitatis. Omnia ista et similia itelligi debēt non de sano semp modo describit: sed de sano. i. equali i secūdo modo equalitatis qd si iue nif nō durat tale per tēpus. deinde dicit.

CEt multum pō ab optima compositione derelictum est: nō multū tamen.

Cponit descriptionē sani vt multū dices: qd ipsū est derelictum ab optima cōpositione idest sanitate: nō tamen multū. **C**Ubi nota qd per optimā sanitatē: aliquādo intelligimus large sanitatē simplr oēm. Et isto modo sanū vt multū nō est derelictū ab optima sanitate: imo est optime sanū. **C**Secūdo modo per optimā sanitatē intelligimus sanitatē semp: et illo modo sanū multū est derelictū: idest remotū ab optima sanitate in eadē etate: qz nō multū: qz nō trā qn mereat dici simplr sanum. Erit ergo illa cōpleta descriptio: sanū vt multū est sanū simplr recedens aliquātus a perfectione sani semp in eadē etate possit: non tamē multū. Et tūc per hoc differt a neutro nūc facto tali ex sano semp: et a neutro simplr: quia nullū istorū est sanū simplr: a neutro vō simplr etiā alio modo: qz neutrum simplr distat ab optime sano sumēdo optime sanū pro sano simplr: et a neutro: nūc qz illud preternaturaliter distat. **C**Ex qbus etiā p3 quomodo differt a sano vt nūc.

CUtrūq̄ aut corpus sanū semp in cōplexione in extremo remissiori sanitatis semp: et in cōpositione sanum semp in optimo gradu eius per oēm complexionē lapsum quātū cūq̄ parū naturalē fieret sanū vt multū. Et vtrum tūc esset pfectius sanū q̄ sanū semp fm cōplexionē et cōpositionē in extremo remissiori sanitatis semp videbit in capitulo de neutro. **C**Pro nūc tamē dicit qd fieret per illū lapsum sanū vt multū: qd nullo sano semp esset sanius alijs paribus. Sed tū tale corpus sanū semp in cōplexione in extremo remissiori: et in cōpositōe eodē mō sanū nō o3 ē sanū semp: si isti lapsus disproportionarent. III.

Sanus vero corpus simpliciter est qd ex generatione est: aut distemperatum in his que similes habent partes: aut nō coeqlē i organis: aut in vtriusq̄ sit.

CPositis diffinitionib⁹ sani ponit diffinitiones egrorū. Et vidit pars ista in quatuor. Primo ponit et diffinit egrum simplr. Secūdo egrū vt nūc. Tercio egrū semp. Quarto egrū multū. secūda ibi. (Egrū vō) tertia ibi. (Et semp)

4^a ibi (Ut multū). Dicit pmo qd egrū simplr: est corpus qd ex generatione est distemperatū in simplicib⁹ et pmo partibus: aut ex generatione in organis sequeles: aut simul in vtriusq̄. **C**Ubi nota qd fm viā gētilis et sequētiū: egrum simplr est pessime egrū: et qz iuxta eos nullū dicit egrum quoquo modo acceptū: nisi p dispositionē pter nāz. vt p3 per diffinitiones egritudinis positas ab auctorib⁹: ideo nullum egrū est sanū: et eodra. sicut ergo sanū simplr dicit illud qd supremū gradū sanitatis obtinet in sua latitudine respectu aliorū que nō sunt sana simplr: ita egrū simplr dicitur illud qd supremū gradū obtinet in latitudine egritudinis. et per cōsequēs pessime egrū. **C**Nota ergo qd hoc cōplexū ex generatione significat modū ibereitē vel itēfionis: et nō circūstātiā tēporalē vel causalem. Et ideo sensus diffinitionis est qd egrū simplr est corpus distemperatū in partibus cōsimilib⁹ ex generatione. i. valde itēf et fixe respectu oīus egritudinū que nō sunt tales simplr: aut in equale etiā multū itēf pternaturaliter in mēbris organis. **C**Nota 2^a: iuxta eadē viā: qz ad esse sanū regnat sanitas in cōplexione et cōpositione simul: ad esse egrū nō requirit lapsus in vtrāq̄ natura: sed sufficit in vna. nā sanū est sicut perfectū: et nō recipit denotationē: nisi per cōplemētū. Egritudo aut iporat defectū que pōt esse quacūq̄ partū deficiētē. **C**Nota 3^a: potētiore esse egritudines ad denominādū egrū qz sit sanitas ad denominādū sanū. nā capto corpore cuius vna medietas esset sana: et alia multū egra: illud absolute diceret egrū: quia sensibilib⁹ lesū: et nō diceret sanū. tamē magis egrū dicit alijs parib⁹ cum in vtrāq̄ natura fuerit lapsus. **C**Sed fm positio nēz plusq̄ cōmētatoris notādū est qd sanū. quedāz sūt sana simplr: quedā sana nūc. Sanū nūc quedā sūt insensibilib⁹ lesa respectu totius latitudinis sani simplr: et illa dicunt neutra simplr. Quedā vō sūt lesa sensibilib⁹ respectu sani simplr: et ista dicunt egra simplr. Sicut verbi grā. colericus distat quo ad operationū pfectionē sensibilib⁹ a sano simplr est corpus egrū simplr. **C**Ex quo patet qd nō dicit egrū simplr: qz pessime egrū: qz egrū egritudine fixa naturalr: idest tanq̄ instrumentū naturale aic. **C**Ex quo p3 qd apud ipsū per egrū simplr itelligere debemus corpus distemperatū in mēbris similiū partū ex generatione: idest fixe naturalr: aut iequale cū eisdē additionib⁹. si fixe et nāl: et hoc significat per illū terminū ex generatione.

CNota tū secūdo qd quia eadem dispositio est egritudo simplr: et sanitas nūc valde remissa: et oīs talis sanitas est modicū fixa: ideo videt qd egritudo simplr esset modicum fixa: ppter hoc ergo dicit: vt supra declarauit qd egritudo simplr est fixa nō absolute: sed cōparatione permutationis ad illud: respectu cuius dicit egritudo. Nam qz dicit egritudo respectu optime sanitatis: vt supra dictū est fm hāc viā: et ad illā difficile permutari pōt. ideo respectu permutationis illa dicit fixa: et qd dicit sanitas respectu egritudinis nūc in quā facile pōt permutari. ideo dicit labilis et modicū fixa sanitas. **C**Ex quo apper hāc dispositionē cōparatāz diuersis dici naturalr fixā multū et modicū fixam. Cōplet ergo intellect⁹ descriptio fm hāc viā est. corpus egrū simplr est corpus naturalr maxime fixe distemperatum in mēbris simplicib⁹ cōparatione permutationis ad illud: respectu cuius dicit egrum: aut naturalr maxime fixe iequale in organis respectu eius et. **C**Notā vltimo hic Daly. itelligere per corpus egrū corp⁹ egroratiū. laprū egrorare. de quo dixit Galie. nihil supra dixisse in diuisione corporū: sed nūc meminisse illius et statiz eius posuisse diffinitionem: qd videt absurdū dicere: sed nō curo istare. **C**Sed illud qd i veteri trāslatione habet egroratiū iporat iuxta viā Trulliani corpus sanū vt nūc valde paratur cadere in egritudinē: qd est vere egrū simplr: iuxta

viam patationis importat egrum: quod est aptum merito egritudinis quam habet permanere egrum: sicut ydropicus dicitur egrotatiuus. Et hoc modo sumendo egrotatiuus est egrus simpliciter: sed sana lapsa sunt egrotatiua. primo modo: non secundo. ut autem clarius intelligatur ytriusque positionis intentio: ponam in imagine figuram latitudinis sanitatis et egritudinis secundum ytriusque viam quam in fine huius primi libri reperies. III.

Ergo non ut nunc est corpus egrotans in tempore in quo dicitur tale existens. Manifestum est autem quod et hoc quod secundum tempus dicitur esse egrus aut distemperatus est in filis humoribus preter:

aut inaequale in organicis: aut in ytriusque.

Determinat de egro ut nunc ponendo suam descriptionem. secundo remouendo dubium. **S**ed dicitur primo: quod corpus egrum ut nunc est corpus egrotans existens tale in tempore in quo dicitur. **D**icitur secundo quod manifestum est tale corpus in tempore in quo dicitur egrum: aut esse distemperatum in membris habetibus similes partes: aut inaequale in organicis: aut in ytriusque filis. **U**bi nota primo quod iste locus diuersimode exponitur a pluribus commentatoribus: et a Gentili. dicit enim plus quam commentator. quod oportet corpus egrum egritudine que sit dispositio preter naturam est egrum ut nunc. et contra: et volendo in hoc viam eius sequi. non tamen restringendo ad multa eius dicta que videntur non ex toto clara isto modo intelligemus diffinitionem. Egrum ut nunc est corpus egrotans. id est preternaturaliter sensibiliter lesum existens tale in tempore in quo dicitur: id est existens tale non fixe naturaliter respectu aliarum egritudinum que non sunt tales ut nunc. et ista descriptio conuenit omni egro preternaturaliter. **N**ota 2^a iuxta ipsam: quod si sanitas simpliciter sit perfectior sanitas ut nunc: ergo tamen non ita contingit quod egritudo simpliciter sit maior et peior egritudine nunc. nam egritudo nunc est pessima egritudo: cum ipsam corpora producant ad mortem: vix est tamen quod malignitate egritudinis simpliciter contingit mori: ideo ille egritudo simpliciter: ut nunc non isto modo comparatur quod vix egritudo sit peior egritudine nunc: aut contra. sed stat aliquod egrus simpliciter aliquo egro nunc esse peius: sicut colericus in extremo. leuiter effimerate temperato est peius dispositus: et ita contra. sicut ethicus tertie speciei est peius dispositus colerico. **N**ota tertio secundum ipsum quod ybicus Galienus in hoc libro dixit egrotans intellexit preternaturaliter egrotans. **N**ota 4^a: quod quia Galienus hic non dixit in egro ut nunc quod non est secundum pessimam discessionem: sicut dixit in sano nunc quod non est secundum eucrasiam. ideo datur nobis intelligi Galienum non voluisse egrum nunc et simpliciter distare secundum plus vel minus: sed secundum esse secundum naturam: aut preter naturam. **N**ota 5^a: quod hec egritudo ut nunc que est ethica tertie speciei: si sit fixa: non tamen dici debet egritudo simpliciter: quia non est naturaliter fixa: sed violenta: et sic de simplicibus. **N**ota ultimo. quod si ipse dicat natum cecus et leprosum esse egrum simpliciter secundum dicta superiora de naturali: et preter naturam hoc non esse tenendum. Nam non est verum quod vlcera et defectus sint a natura intenti: vel instrumenta virtutis: sed impeditiua. **C**omplexio vero colerica et sanguinea: et alie aliquando virtutis instrumenta sunt et a natura intenti: multa etiam ab eo circa hanc partem dicta. ut quod sanum simpliciter: aliquando est egrum nunc et similia sunt contra mentem Galieni. nam primo de accidenti cum aliquis non potest sine manifesta lesione in operationes conuertere non est sanus. ergo cum corpus sanum simpliciter deueniet ad hoc ut ledaatur sensibiliter: ita ut sit egrum ut nunc non erit sanum: nec est verum quod sanum dicatur ab aptitudine cum expresse Galienus loco allegato velit quod quilibet dicatur se sanus cum in solitas preter aliquod impedimentum potest operari: quod non potest ille qui fuit sanus simpliciter: et nunc febricit.

Sed via Gentilis est. quod sicut sanum: ut nunc est remisse sanum respectu sani simpliciter: ita egrum ut nunc est remisse egrum respectu egrum simpliciter: et quod nullus sanus est egrum. Et intelligit consequenter hanc descriptionem hoc modo. Egrum ut nunc est corpus existens egrotans in tempore in quo dicitur: id est ita remisse: ac si non est futurum egrotans: nisi modico tempore. Et sic illud dictum in tempore in quo dicitur. est nota remissio nis: et non sumitur pro nota temporis: sicut supra dicitur de sano ut nunc: et hec via non habet difficultatem quo ad hunc locum: sed in vna questione dicam. **N**ota secundo. quod non requiritur ad hoc ut aliquid dicatur egrum ut nunc: ipsum secundum omnes partes esse egrum: sed sufficit esse egrum secundum partes: quarum lesio impedit sensibilibus eorum conuersionem. **D**einde cum dicitur.

Et semper quod egrus est quodcumque ex generatione: aut distemperatum satis existens in simplicibus partibus: aut in omnibus: aut in quibusdam: aut in quibusdam dominatibus: aut et inaequale in organicis. Similiter vero et his aut omnibus: aut quibusdam: aut maxime dominantibus: aut etiam inaequale organicis.

Determinat de egro semper. Et dicitur quod egrum semper est illud quod est ex generatione satis: id est in extremo: et maxime naturaliter fixe in relatione ad illud ad quod dicitur egrum secundum plus quam commentatorum: aut satis: id est maxime in primis et simplicibus particulis: aut omnibus: aut quibusdam: aut pro et maxime dominantibus. Et similiter ex generatione satis inaequale in membris organicis: aut omnibus: aut quibusdam: aut pro et maxime dominantibus: aut distemperatum et inaequale simul. **N**ota secundum plus quam commentatorum: quod latitudo egritudinis simpliciter que est pars sanitas nunc diuiditur in duas partes: quarum prima est terminata ad non gradum sanitatis: alia vero est terminata ad neutralitatem: et illa que terminatur ad non gradum est latitudo egritudinis simpliciter semper. nam ista inter egritudines simpliciter est maxime naturaliter fixa respectu optime sanitatis et quilibet que in ista latitudine continetur respectu aliarum non continetur in ea: igitur ergo egritudo simpliciter que est minus mala sanitas sit absolute magis fixa: tamen non est magis fixa respectu optime sani. **S**ecundum vero Gentilem omnis egritudo maxime mala et merito sue malicie: maxime fixa dicitur egritudo simpliciter: et cum est talis in omnibus membris egritudo totum dicitur egrus semper. Et similiter si sit in quibusdam maxime dominantibus. Maxime vero dominantia de simplicibus sunt caro ossa nervi. de organicis quatuor principalia et stomachus et pulmo et renes et intestina et splen. **N**ota ulterius plus quam commentatorum velle hanc diuisionem egrum simpliciter in egrus semper: et egrus multum non esse sumptam a ratione egrum simpliciter supra diffinita: que erat esse naturaliter lapsum. Nam in hac ratione conueniunt in tempore: quia ytriusque tam egrus semper quam ut multum est per totam suam vitam lapsus. Sed vult quod sumatur ab aptitudine egrotandi: quia ergo talium corporum quoddam habet aptitudinem semper egrotandi: quoddam vero habet aptitudinem egrotandi multo tempore: ideo aliquod dicitur egrus semper aliquod multum.

Puto tamen quod sequendo dicta plus quam commentatorum in concedendo egrum simpliciter esse sanum: ut nunc melius est dicere: quod hic distinguatur egrum simpliciter secundum rationem egrum simpliciter non ab aptitudine egrotandi: illud enim quod est egrus naturaliter maxime et maxime fixe in relatione ad simpliciter sanum est egrum semper: et illud quod modicum deficit ab isto sed est egrus naturaliter dicitur egrum multum. Et puto quod stat a. esse egrum aptus semper et in omni parte etatis egrotare egritudine nunc. et b. aptum tantum quibusdam temporibus

Regni

egrotare egritudine nunc: tamē a. esse egrū vt multū. z. b. semp: sicut capto corpore: qd est ex humiditate ossis nati nālī apū cadere in algarab: z iam ceciderit cū pforatōe in offe: z alio apto ex epatis discrasia ad idropē: quam non subito icurreret pū merito illius nālī lapsus ossis non dī egrū semp: sed ita z: qz magis egrū nālīter. ¶ Uia vō Bētilis in hoc est plana cū dicat pessimā egritudinē: egritudinē semp: z nō ita malā: z si magis duraturā egritudinem multū. ¶ Nota vltimo qz egrū semp hz latitudinē: z ideo pōt dici aliq corpus egrū semp: z nō fm oīa mēbra sit egrū: z hoc apud ytrāqz viam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et multuz vero egruz est corpus ab huiusmodi malitia derelictum: nōduz vō in medio neutralitatis constitutum.

¶ Describit egrum vt multuz: z dicit qz est illud quod est derelictum a malitia egi semper. non tamen adhuc in medio constitutum. Ex quo patet qz non vult qz differat egrū semp z egruz multū per esse aptū plurimo tēpore egrotare: sed fm gradus malicie dispositionis a qua dī egrū simpliciter. ¶ Et ideo nō videt bñ plusqz Lōmētator exposuisse. Et miranduz est quomodo plusqz Lōmētator: quia supra quasi cōsimile argumētū fecerat ad declarādū qz sanum nō dī sanum vlt semper multum a tēpore: sed propter sanitatis bonitatē. Hoc idem nō vidit bñ. lz enī nō differat egrum simplr: z nūc sub his rōnibus tanqz plus z minus: tñ differūt egrū semp: z vt multū in rōne egritudinis simplr per esse magis vel minus egrū. vt Galienus inuit. ¶ Notādū tñ qz egrū vt multū: lz non sit ita male dispositū: sicut semp egrū: tamē nōdū est cōstitutū in medio: sicut neutru: z quia qd ad hāc expōnē in egrū multū z quo ad differētiā ei ab egrō semp nō videt varietas nō opz bñ aliū modū Bētilis querere.

Sed tūc dubitatur qz videt qz egrū multuz sit neutru terty signati: qz est aptū: qñqz egrotare: qñqz eē sanū tā fz viā monachi qz fm viā gētil. ¶ Dic rādet monachus pcedēdo qz idē corp vārys rōnibz dī egrū multū z neutru terty significati. omne egrū multū est neutru terty significati ppter rōnē factā. z hoc idē pcedit Adāsilīus. ¶ Ego vō puto qz stat seqndo viā monachi de rōne gnālī simplr egi aliq esse egrū simplr multuz qd nō est neutru terty signati: imo est aptū semp esse egrū actū vt supra dixi. Nec ppter hoc dī dicit semp egrū: qz ly semp nō est nota tps. ¶ Sequendo vō viā Bētilis p3 dari aliqā egritudinē nūc toto vite tēpore duraturā: vt dixi de algarab z tortura nālī: z etiā tortura digiti cū horrore: sic stat aliq esse egrum: vt nūc aptū omni etate esse tale. Et silr dī de egrō multū: illud nō eēt neutru terty significati: cū nō sit aptū aliq eē sanū.

Circa predicta cadūt due qōnes: p3ima vtruz omne corp egrū simplr sit sanū vt nūc. Et videt qz sic. pmo. qz egritudo simplr est in latitudine sanitatis. g est sanitas: z non nisi sanitas nūc. g zc. assumptū pro maiori p3 ex Gal. in z bñ dicit. Et diuidit totius sanitatis latitudo in tres ptes latitudinē habētes z ipsas magnā sanoz egroz z neutroz. ¶ Scdo quia Gal. infra dicit signa egi corporis simplr deicepo dicem. ¶ Ponit signa sanoz remisse. s. calidoz colericoz z flegmaticoz. ¶ Tercio: qz egritudo nūc est extremalr opposita sanitati simplr. vt infra dicit Gal. in z ponentibus nobis duos extremos terminos dīos alterutruz optimā sanitatem: z nūc factā egritudinē. Egritudo g nūc extremaliter opponit sanitati optime. z ergo simplr egritudo non differt ab egritudine nūc: nisi qz illa que est simplr est naturalis. p3is est sanitas. ¶ 4. qz diffinitio egi simplr cōuenit sanio nūc: vtruta colico flatico: sic de alijs. Nā tā

lia sunt ex gnōne distēpata l p3mis z simplicibz particulis. qz omne egruz est lesū in sibi debitis opationibz. sanū vt nūc nō est bñ. ergo zc. maior pōt colligi pmo z scdo de accedēt z morbo. z p de regimie sanitatis. ¶ Istud dubiū iudicio meo: nō est nisi de significatione terminoz: omnes enim pcedūt qz pōt dari corpus vt nūc sanū distā a tēperamēto sensibiliter in perfectione opationū: qz hoc notat experientia. ¶ Sed dubiū est vtrum vocet egrū a Gal. bñ. z vtrum vocet egrum simplr. in re ergo nō est questio ista: sed in voce. Et quia due iueniunt famose opinionēs ostēdam breuiter quō vnaqueqz defendat.

¶ Incipiamus a via plusqz Lōmētatoris. z videamus qd est egritudo qd tale simplr: quid ex generatione: quid vt nūc: quid semp: z qd vt multum dicat tale. ¶ Omnis ergo dispositio nālī sensibiliter lesa respectu sani simplr dī egritudo: z omnis dispositio sensibiliter ledens operationes respectu p3pū tēperamēti pternaturalis est egritudo: qz si inueniat Gal. vel alios auctores diffinisse egritudinem qz sit dispositio pter naturā: sumperūt strictū egritudinē. ¶ Dispositio vō corporis humani dicit talis simplr que est naturalr maxime fixa merito sue intēfionis respectu aliarū eiūsdē denominationis que nō sunt tales simpliciter in cōparatione ad illud: respectu cuius dicuntur tales vt egritudo illa dicatur egritudo simpliciter que est respectu omnium egritudinum que nō sunt tales simpliciter naturaliter maxime fixa in cōparatione ad sanitatē simplr: respectu cuius dicit egritudo. Dic autē terminus ex generatione cōuertit cum isto termino simpliciter quātuz pposito pertinet. ¶ Dispositio vō dicitur talis vt nūc: quia nō talis simplr: z si vis magis expmēre expōnas rōnem simplr talis. ¶ Dispositio vō dicit talis semp: qz talis simplr merito sue intēfionis maxime fixa. ¶ Et dispositio dī talis vt multū: qz talis simplr deficiō ab itēfione talis semp: z sic p3 istos terminos semp vt multum vt nūc non sumi a gal. vt sunt note tps: sed modi inherēdi. ¶ Vis habitis dī aliqā dispōnē esse nālīter fixā que ideo est fixa sub aliq rōne que vt sic est cōueniēs: z p3 portionata vtrū pro suis opationibz: z tanqz ei debitu istm. Illa vō dī nō fixa nālīter que nō ista de causa est fixa. ¶ Ex his appet qz capta dispōnē pter nāz que ledit opationes sensibilr respectu p3pū sanitatis: z capta dispōnē colericissimī nālīter talis que ledit opationes respectu optime sanisensibilr p3ma nō est fixa nālīter: qz nō ideo fixa: qz cōueniēs z p3portionata vtrū. ¶ Et isto mō nec et hīca: nec ydrops: nec lepra: nec cecitas: z scies sunt dispōnes nālīter fixe: z tñ illa est egritudo fm modū supraposituz. nō est g egritudo talis simplr: nec talis ex gnātōe: esto qz eēt znata: fz vt nūc dispō vō colericissimī: z alie dispōnes nālīter sensibilr lese respectu optime sani: que tñ sunt vtrū tis instz ad opa pficiēda aiati corporis illi per se subordinata sunt fixe nālī respectu aliaz egritudinū nōiatap: z p3pue cōparatione hita ad optimā sanitatē ad quā difficillime trāsmutant: z cū h sunt egritudines: sō sunt egritudines simplr. Et corpa ita disposita quo ad oīa mēbra vlt maxie dīantia dicunt egra simplr: z qz multa talia sunt sania: sō pcedat egrū simplr eē sanū: fz vt nūc: qz remisse: z nō multuz nālī fixe sana merito itēfionis in rōne sanoz.

¶ Puto tñ pcedēdū eē aliq egrū simplr eē egrū vt nūc: z nō sanū. vt p3 de colericissimo febriēte: si sibi uest rō egrū simplr cū sit nālī fixe distēpatū: z nllō mō sibi pūct diffō sani. Et p3 qz rō post opp soluit pp equocationē illi termini egrū qz vtrū gal. in locis altans stricte. ¶ Et qd ad hoc de p3ma suffic pōne p breuitate. ¶ In gb nota nec cecitas: nec lepra: nec carētiā manui: nec caufonē: esto qz eēt i p3n: gnōnis dicit egritudines simplr: lz plus qz Lōmētator

Liber primus

9

dicat oppositū: q[uo]d aut[em] dicēdū sit de sp[iritu] et multū dixi statim.
Cōtra aut[em] via supponit q[uo]d hoc nomē egrum simpl[iter] q[ui]q[ue]
 sumitur p[ro]p[ter] actu egro apto ita māere: q[ui]q[ue] p[ro] eo q[uo]d nō
 est egrū: sed aptum fieri egrū. Et hoc nomē egrotatium
 sumit[ur]: q[ui]q[ue] p[ro] egro apto in egritudine manere: et q[ui]q[ue] p[ro]
 sano apto in egritudine cadere. **C**ōtra scōdo q[uo]d egrum
 simpl[iter] de quo loquitur hic Gal[enus] ē illud q[uo]d ē actu egrū. p[er] q[uo]d
 hic loquitur de egro simpl[iter] diuiso in suas sp[ecies] sicut supra
 sanum diuiserat: et cōstat q[uo]d sanū dixit vere et nō q[uo]d aptū
 est esse. **C**ōtra dicit[ur] 3° Gal[enus] velle egrum diuisum simpl[iter]: et
 vt nūc diuidi scōdo q[uo]d q[uo]dam sunt magis egra. et quedā mi
 nus: et q[uo]d isti termini tam i egrū q[uam] in sani diuisione positi sim
 pl[iter] sp[iritu] nūc ex g[ra]tione multū nō ponūt[ur] ibi ad ipot[er]an
 dum circūstātia t[em]p[or]is. sed modū fixationis merito intensio
 nis diuisione. vel remissione. ita q[uo]d sanum simpl[iter] ē sanū
 ex g[ra]tione. i. fixe merito intensio[n]is: sicut aliq[ui]d b[on]ū equi
 tātem dicimus ex g[ra]tione bene egare vel natū sup[er] eā
 et semp[er] est maxime fixe sanū. Et ita intelligatur de egro
 et neutro illud tertiū p[er] magis ex descriptionib[us] positis
 a Gal[enus] in semp[er] sano et sp[iritu] egro: et s[ecundu]m in talib[us] vt multū. in
 quib[us] dixit magis vel sanū: et in tali vt multū dixit a ma
 licia derelictū. v[er]o ab optima q[uo]d nō fecisset si notā tempo
 re voluisset. **C**ōtra q[uo]d nō nullū simpl[iter] egrū ē sanum
 hoc mō sumēdo egrū simpl[iter]. p[er] q[uo]d egrū et sanū sunt tria:
 q[uo]d aut[em] Gal[enus] dixit infra signa egri corp[or]is simpl[iter] nūc dicit
 mus sumpt[ur] egrū simpl[iter] mō scōdo: et ita cū diuisit latitudi
 nem sanitatis in latitudinē sanior[um] egro[rum]. i. egrotatiuorū
 et neutro[rum] scōdo mō. Sed illud v[er]ū q[uo]d nūc scā egritudo ē
 extreme tria sanitati optie nō itelligitur de egritudine vt
 nūc. sed de egritudine simpl[iter] q[uo]d ē scā. i. ita fixe merito sue
 intensio[n]is: ac si eēt scā. Q[uo]d si dicat lapsus nāliter puenire
 diuisione egri simpl[iter] q[uo]d nō cū b[on]ū itelligit. nā debet dici
 distēperatū p[er]ternāliter aut ineq[ui]le p[er]ternāliter.

Secunda questio v[er]ū q[ui]bet egritudo sim
 pliciter q[ui]bet egritudine
 nūc sit deterior lapsus. In ista q[uest]ione tenēdo modū plusq[ue]
 mētatoris de egro simpl[iter] q[uo]d ē nāliter lapsum. ē p[ri]mo v[er]ū
 modus r[ati]ōdēdi supponēdo q[uo]d o[mn]e corp[us] alio p[er]fectionaliter
 magis distās a tēperamēto ē deterius lapsus: bec sup[er] p[er]
 nā sit a. optime sanū et b. mag[is] p[er]fectionaliter distās ab eo q[uo]d
 c. et b[on]ū p[er]ternāliter ambo sue v[er]ū nāliter et reliquū p[er]ter
 nāliter: et seg[ue] q[uo]d p[er]fectio a. maior ē bz p[ro]portionē ad. b. q[uam]
 ad c. al[iter]. n. nō plus distaret p[er]fectio al[iter] p[ro] p[ri]s minor est
 p[er]fectio. b. q[uam] c. t[er]t[ia] q[uo]d si aliqua duo ad aliq[ui]d tertiū cō
 p[ar]ent p[ro]portionib[us] ineq[ui]lib[us]: illud ad q[uo]d tertiū bz maio
 rem p[ro]portio[n]ē ē min[us]: cū g[ra]d. b. h[ab]eat p[er]fectio. a. maiorē
 p[ro]portio[n]ē seg[ue]tur. b. minus ē p[er]fectiō et vltra minus ē p[er]
 fectū. g[ra]d magis imp[er]fecti. et p[ro]p[ri]a deterius dispositū: et dete
 rius lapsus. **C**ōtra ponit q[uo]d scā d[ist]ones: p[ri]a tota lati
 tudo egritudinis nūc maiorē maliciā et imp[er]fectio[n]ē in
 cludit q[uam] totalis latitudo egritudinis simpl[iter] p[er] q[uo]d illa i
 cludit o[mn]em maliciā p[er]ternāliter sensibilib[us] sufficiētē leder[et]:
 bec aut[em] solū sanitates remissas mō p[er]stat aliq[uam] talē p[er]ter
 nām cū violētia subito q[ui]si mortē inferentē ēē o[mn]i sanitate
 lapsa p[er]iorē. **C**ōtra q[uo]d seg[ue] extremū intensi[us] egritudinis: nūc
 ēē distāt p[er]fectionaliter ab optime sano q[uam] extremū intensi
 us egritudinis simpl[iter]. **C**ōtra 2° d[ist]o. aliq[ui]d egritudo simpl[iter]: ali
 qua egritudine: nūc ē deterior lapsus. p[er]batur. capiēdo
 corpus senile mortuū propinquum melancolico. et corpus
 iuuenile aliū de temperatum: s[ed] nūc leuiter effimerano.
 et p[er] p[ri]m[um] corp[us] plus p[er]fectionaliter distat a tēperamēto q[uam] se
 cūdū cū min[us] p[er]ficiat opatiōes min[us] sit aptū viuere. g[ra]d
 deterior lapsū. p[ri]a p[er] ex sup[er]pone. **C**ōtra 3° firmat d[ist]o: q[uo]d
 aliq[ui]d lapsus nālis aliq[ui]d p[er]ternāliter ē deterior. g[ra]d aliq[ui]d egritudo
 simpl[iter] aliq[ui]d egritudine nūc: assumptū p[er] nā lapsus illius
 senis in casu statim posito ē distās ab optia sanitate p[er]fecti

onal[iter] certa distātia. sit g[ra]d for. optie san[us]. et incipiat labi p[er]
 ternāliter q[ui]sq[ue] labat lapsu maiori q[uam] ille senex: et seg[ue] q[uo]d
 an[te]q[uam] labat lapsu deteriori labet lapsu min[us] malo g[ra]d sit. c.
 et p[er] q[uo]d cū. c. sit lapsus p[er]ternāliter nā. lapsus aut[em] senio ē nālis q[ui]re
 aliq[ui]d lapsus p[er]ternāliter nā aliq[ui]d lapsu nāli est min[us] malus.
Cōtra istū modū arguit[ur]: et p[er] p[ri]mā d[ist]one: q[uo]d quocūq[ue]
 egro nūc p[er]tigit iuenire egrū simpl[iter] deterius lapsū. g[ra]d nulla ē
 egritudo: nūc que sit maior lapsus q[uam] egritudo simpl[iter]. as
 sumptū p[er] nā quocūq[ue] egro nūc dato illud viuūt: et p[er] p[ri]s
 aliq[uatū]lū opatiōes p[er]ficiat. Sic g[ra]d p[er]fectio opatiōnū. c. tūc
 sit stat alic[ui]d egri simpl[iter] non ēē opatiōes p[er]ficiat sub gradu
 . c. s[ed] min[us]. g[ra]d stat aliq[ui]d egrū simpl[iter] ēē magis distans p[er]fecti
 onal[iter] a tēperamēto: p[ri]a t[er]t[ia] ex mō arguēdi in p[er]batiōe se
 cūde d[ist]onis. et p[ro]p[ri]a an[te]q[uam] cū egritudine simpl[iter]: quātūl[us]
 p[er] corp[us] mortuū appropinquat: et p[er] p[ri]s q[ui]tūlibet in opatiō
 nib[us] deficere. **C**ōtra p[er]cedēdo p[er] egritudinem simpl[iter] v[er]ū
 ad mortē ex toto auferūt o[mn]es opatiōes. g[ra]d an[te] mortē q[ui]cū
 q[ui] gradu taliū opatiōnū dato ad min[us] veniet: et sic ad
 min[us] ē. c. capio g[ra]d istās in q[uo]d egrū simpl[iter] nō p[er]t. c. g[ra]d p[er]
 cēt opatiōes: et seg[ue] q[uo]d tūc erit deterius lapsus. nulla g[ra]d egritudo
 nūc est deterior lapsus q[uam] egritudo simpliciter. et sic
 falsum est cor[us].

Cōtra scā d[ist]o d[ist]one arguit[ur] sic. et supponit p[er] q[uo]d si sint ali
 q[uo] duo lapsus q[uo]d v[er]ū ē alio melior: tūc reliquū ē p[er] deterior
 or et itelligo h[ab]v[er]ū ē alio meliorē vel deteriorē: v[er]ū q[uo]d sit p[er]
 p[ri]e cōparādo melior: v[er]ū q[uo]d v[er]ū sit bon[us] et reliquū nō bo
 n[us]: et ita de malo ista ē nō p[er] se. **C**ōtra suppono 2° q[uo]d b[on]ū
 diuisione itelligim[us] v[er]ū p[ro]portionatā p[er] ei[us] p[er]seruatiōe
 v[er]ū opatiōe: et p[ri]pue loquamur de opatiōe p[er] nūc: isto enī
 mō v[er]ū h[ab]oies illi[us] vie. **C**ōtra suppono 3° q[uo]d si sint due di
 p[er]ones corp[or]is h[ab]uani. quāz vna ē iueniēs inst[er]m ad p[er]ficiē
 das opatiōes h[ab]oies sani: et ad ipsius cōseruatiōem: reliq[ui]d v[er]o
 nullo[rum] sit v[er]ū esse possit inst[er]m aie h[ab]oies ad p[er]ficiēdū aliq[uam]
 vite opatiōem v[er]ū p[er]seruatiōem ei[us]: s[ed] agat ad totū corru
 ptiōem et opatiōnū ipediētū: q[uo]d p[ri]a ē magis p[ro]portiona
 ta v[er]ūti: p[er] q[uo]d p[er] illā p[er]t v[er]ū quocūq[ue] mō attigere finē: et nō p[er]
 reliquā. imo p[er]hibet: et seg[ue] tūc p[ri]mā ēē meliorē scā: et se
 quēter tūc scā ēē deteriorē p[ri]a. **C**ōtra suppono 4° nul
 lū lapsū p[er]ternāliter ēē v[er]ūti inst[er]m ad p[er]ficiēdū opatiōes: s[ed]
 ēē ad lapsū ipediēdū. quēlibet nālē v[er]o ēē v[er]ūti inst[er]m ad
 p[er]ficiēdā vel saltē aptū ēē: vt sic p[er] q[uo]d ē sanitas. iste nāl[is].
 Reliquū v[er]o. iō p[er]ternāliter d[ist]o. q[uo]d non ē sanitas. vel inst[er]m
 mō d[ist]o. **C**ōtra h[ab]is p[er] q[uo]d quēlibz lapsū p[er]ternāliter nām quol[us] nāl[is]:
 lapsu fore deteriorē: quia quilibet talis est min[us] bon[us] nāl[is]
 cū nullus talis sit v[er]ūti inst[er]m ad p[er]ficiēdas opatiōes: sed
 agit ad ipediētū v[er]ūti: q[ui]libz aut[em] nāl[is] ē v[er]ūti inst[er]m. vt
 ponit v[er]ūti suppositio. **C**ōtra dic forte d[ist]o negādo. q[uo]d quilibz la
 psus p[er]ternāliter nō sit inst[er]m v[er]ūti: nā d[ist]o q[uo]d febris putrida
 tot[us] calor ex[er]is i febrile q[uo]d tot[us] calor ē inst[er]m aie ad faciē
 dū opa q[ui] sūt i isto febrile. **C**ōtra Adhuc tūc stāte illa rōe o[mn]i
 p[er]cedere saltē aliq[uam] lapsū p[er]ternāliter ex[er]it i corp[or]e minus
 p[er]fectionaliter distāt a tēperamēto aliq[uam] nāl[is] lapsu corp[or]is
 mag[is] p[er]fectionaliter a tēperamēto distāt ēē deteriorē: q[uo]d si
 forte aliq[ui]d lapsus p[er]ternāliter ēē v[er]ūti inst[er]m ad p[er]ficiēdas
 opatiōes: tūc aliq[ui]d ē q[uo]d nō ē ita sic: v[er]ū g[ra]d venēositas ex pe
 silētia aere vel veneno v[er]ū mōsu acq[ui]sitā: et sic lapis v[er]ū
 ce et multi files. Corp[us] n. tēpato icipiēte paulatim ifici ve
 neno imediate p[er] p[ri]s istās erit illud min[us] p[er]fectionaliter
 distans a tēperamēto: et min[us] lesū q[uam] sit colicissim[us] senex
 mortuū p[er]p[er]u[er] suē vicin[us] solū nāl[is] distēpat: et tūc deteriori
 lapsu erit lapsus: q[uo]d illa venēositate: et illa venēositas erit
 deterior lapsus q[ui]cūq[ue] nāl[is] iuxta posita. **C**ōtra 3° t[er]t[ia] arg[ue]t
 ad p[er]bādū d[ist]one: tūc nō valebit nec p[er]babit p[ro]p[ri]a fa
 ctā q[uo]d aliq[ui]d lapsus nāl[is] aliq[ui]d p[er]ternāliter est deterior. Nam
 admissio casu. dico q[uo]d for. tēperat[us] imediate p[er] b[on]ū labet la
 psu deteriorē. b. nāl[is]. et nūc nullo lapsu labitur: vt p[er] d[ist]o t[er]t[ia]

B

peramēto q; incipit venenositate labi.

C Rūddēdo ad b dubiū volo log gñalr vtz aliq; lapsus pter nām aliquo lapsu nālī sit min⁹ malus: q; ponendo lapsū pter nāz eē aīe instm res nō bz difficultatē. ideo supponam⁹ hāc eē dñam iter lapsū pter nām r nālem: q; lapsus nālīs ē instm aīe pportioatū ad faciēdū opē ratiōes viuētis. S; pternālīs nō ē. B supposito. **I**tem claz; ē q; capta tota latitudine lapsus pter nām possibilis in iuvene in p istātī iuuetutis: r tota latitudine lapsus nālīs possibilis in iuvene ē eodē istātī etatis maiorē malitiā includit latitudo illa pternālīs lapsus q; latitudo lapsuū nālī. Nā in ea includūt egritudines qb⁹ in media hora: i mo q; subito mors iherf: r tā mala dispō non p̄t eē nālīs iuveni pitate posita. ḡ respēu cuiuslibet gradus etatis lapsus maior ē aliq; pter nām possibilis: q; lapsus aliquis nālīs possibilis p eodē istātī etati: r aliq; egr; quocūq; sa nō eiusdē etatis ē deterī⁹ lapsū. S; nūc volo log sine ista limitatiōe ad p̄tatē. **N**otādū q; p aliq; lapsū pos sum⁹ dicere magnū pfectionalr fm modū loquēdi docto rū. aliq; triū modoz. vno mō positiue: r isto mō nullus lapsus ē magnus nisi ille merito c⁹ opatiōes corpis nō sunt apte fieri ita p̄fē sicut fierēt eo deducto: alyz pib⁹ quātū ē p̄fē. vbi ḡa. for. febrī effi. r merito hui⁹ febris opatio nes sūt ip̄fecte. ita q; nō sūt nisi pfectionis vt tria: r d; ducta febre alyz pib⁹ for. faceret eas p̄fās vt q̄tuor. tūc ista febris imp̄fē positiue opatiōes p vni: r quātū ad hūc modū nullus lapsus māe nālīs ē magnus positiue: q; eo deducto alyz pib⁹ nō meliores fierēt opatiōes: r in b mō nō pparat lapsus nālīs r pter nām. **C** 2⁹ mō dī aliq; lapsus magn⁹ p̄uatiue: r b duplr. vno mō i p̄patione ad vir tutē: vt ē opationū factiua: r i b mō lapsus dicit magnus q; vt p illū tāq; p instm nō p̄t facere opatiōes p̄fectissī mas. p; g; q; minus ē apt⁹ lapsus. vt vt per ipm opet per fectē: ita dī maior: r ille q; nullo mō ē pportioat⁹ vt vti⁹ p ipm pducit opatiōem: ē maxim⁹. ē. n. b mō ip̄fectio nis ip̄fectissim⁹: cū nullo mō hac p̄fectiōe p̄cipet q; est eē vtutis instm. r b scō mō glibz lapsus pter nāz q; libz nālī ē deterior. vt p; ex supponib⁹: q; glibet nālīs aliquo mō ē instm vtutis: vt ē opationū pductiua: r aliq; mō sibi puenit. Lapsus at pternālīs nullo mō p̄uēit. **A**lio mō dī lapsus magn⁹ p̄uatiue i relatiōe ad optie sanū. r isto mō ille lapsus ē maior merito c⁹ opatiōes corpis i q; ē p se p̄l⁹ deficiūt: vel apte sūt deficere ab opatiōib⁹ optime sani. r b mō data febre q; ipedit opatiōes for. ista nō dī magna fm magnitudinē ipeditmēti qd fac in for. l; fm magnitudinē ipeditmēti qd p se faceret si in optie sano fieret alyz deductis pter nēcio nā. r isto mō ptingit aliq; lapsus nālē aliq; pternālī eē maiorē. r p nīs peiorē lapsū. nāz dispō senis ppe mortē ē talis q; si poneret i iuvene q̄tū: cūq; tempato faceret ipm plus deficere ab opatiōib⁹ su is q; si in eo poneret mediocris causon vl venenositas r iō dī peior. **R**ō ḡ malitiē illi⁹ lapsus nālīs in b p̄sistit q; nō p̄patis secū ita bonā dispōnem q; corp⁹ possit facere. ita p̄fās opatiōes sicut fac ille causonizās aut venenat⁹. **E**t bec venenositas iō dī b mō min⁹ malus lapsus. q; nō obstat q; nullā pficiat opationē: imo ipedit: r p̄patur secū dispōnem pficientē plus dū secum p̄iugif q; p̄patis illa sel dispō. **E**t ad hūc intellcm pcedūt suppo et xlo scōa p̄us posite scōz quē 3⁹ modū magnitudinis lapsus vl malitiē negādum ē q; si sint aliq; due dispōnes q; p̄na ē vtutis instm ad opa pficiēda: r reliq; nō: q; illa q; nō p̄t efficit deterior vl min⁹ bona: nisi in p̄patione ad vtutē: vt ē opationū pductiua. **C** Lōcedendū ē 2⁹ q̄uin q; egritudie nūc repiri aliq; sanitatē simplr sp deterio rem. nā quacūq; egritudie nūc data cū ista corp⁹ viuūt et aliquātō gradu pficit opatiōes. ḡ cū sanitas sp terminē

ad nō gradū pfectionis opationū versu mortē. iō babitur aliq; talis semp sanus deterī⁹ disposit⁹ aliq; egro pter nām dato. imo q; libet talis egro aliq; sp sanū est deterius lapsū. r multa filia potes p te elicere: r fm b sumēdo egritudinē simplr p lapsū nālī sensibilt ledente opatiōes respcū optime sani: r egritudinē nunc p lapsū pter nām: p; quō ad titulū qōnis r̄idef fm viā plusq; pmentatoris. **S**z alia via pōit egritudinē simplr: eē deteriorē lapsū egritudinē nūc: r egritudinem sp deteriorē egritudie vt multū. nā oēs sūt lapsus pternāles r differūt fm magis r minus mō dicto. **V.**

Dionā aīe r neutz corp⁹ tripliciter dicebatur. hoc quidē in eo q; neutra extremarum dispōnum participet: hoc vero vtraz; hoc autē eo q; aliquādo quidē hac: aliq; vero hac.

In isto caplo determinat de neutris. r diuidit in duas partes: q; primo repetit diuisionē neutri fm sua significata posita supra. 2⁹ exegit de vnoquoq; ibi 2⁹. **S**cōz p̄mū rē. Dicit p q; neutruz corp⁹ dī triplr. vno modo q; neutra extremaz; dispōnū p̄cipet: iter q; dī neutru. 2⁹ modo eo quia p̄cipet sit vtraz; dispōnum extremaruz; tertio mō q; sit aptū q̄q; p̄cipare vna: q; q; alia: r bec diuictio supra declarata fuit. **A**ttēde tū q; q; neutru dī in p̄patione ad sanū r egr; nō o; neutz in scōo significato vl i tertio eē vē neutz. nā stat neutru scōi significati eē egr; r itez stat tale neutz eē sanum: r ita stat dī neutro tertū significati: vt infra videbit. Soluz ḡ neutz p̄mi significati ē vere neutz respēu extreo; q; dī neutz. **S**cōm p̄mū qdē significatū neutz erit corpus mediuz vere existens sanissimū corporis r egerimū.

Exegit r diuidit i tres. q; p de neutro fm p̄m signatuz. r 2⁹ de neutris scōi signati. vltio de neutris tertū signati. 2⁹ ibi (Scōz vō scōz) ibi 3⁹. **S**cōz vero tertū) p̄ia i duas. p̄ponit neutri diuisionē. 2⁹ diuisionē. cū declaratione mēbroz ei⁹. ibi. **E**t b⁹ qdē) p̄mo dicit q; neutz p̄mi signati ē corp⁹ vere mediuz sanissimū corpus r egerimū. **U**bi nō hūc locū alr exponi fm viā p̄pauozum r hētilis: r alr fm plus q; pmentatorē. Nā p̄mi dicit oē neutz p̄mi pternāliter eē dispositū r neutralitatem oēs eē dispōnem pter nām. r cūter p egerimū r sanissimū intelligūt sibi sanū optie: r egr; actu iter q; p̄t eē p neutruz trāsmutatio. Nā illū qd ē i trāsmutari nō ē aliq; extreo; rū. iō illud qd ē i trāsmutari dī sano i egr; aut de egro in sanū nō ē p̄fecte sanū neq; p̄fecte egr; s; cū ē i terminio p̄t dī p̄fecte illud: vt cū egr; scū ē p̄fecte egr; respēu ei⁹ qd fuit i trāsmutatiōe: r ita intelligat de sano. q; qdāmō sanū r egr; sibi opposita iter q; p̄t esse trāsmutatio p̄t metaphorice qdāmō dī sanissimū r egerimū. Neut; aut oē p̄mi significati ē b mō mediū sanissimū r egerimū vere p vtriusq; extremi abnegatiōem: q; nō ē b mō sanum: nec egr; ē ē aliq; tale vere me⁹ nō solū p abnegatiōem: s; p egrdistātiā: vt illud qd magis existit i medio b⁹ trāsmut r fm b neutralitas nō tū ē mediū forme. s; mediū trāst⁹. **I**ntelligēdo at p sanissimū optie sanuz absolute r per egerimū pessime egr; p; iuxta hanc viā q; si intelligatur mediū mediās p egrdistātiā q; nō oē neutz b mō ē mediū: q; neutz insensibilt distans ab optie sano multū distat sensibilt a pessime egro. r itez capiēdo mediū per abnegatiōem multa sūt talia media scōm hāc viā q; nō sunt neutra i p̄ significato sicut sana nūc: nullo mō ḡisti p̄t dī eere in hac diuisionē p sanissimū r egerimū intelligi nisi illū q; dī ē. r iō isti q; ponūt tā neutz simplr q; neutz

nūc in eadē latitudie vniūce neutz dicit vno mō itelli-
gi sanissimū z egerimū in diffōne neutri siue simplr siue
nūc. ¶ Plus q̄ mētor vo inuit q̄ neutz simplr z neu-
tz vt nūc dicat equoce mediū sanissimū z egerimū: nam
respūcū alic⁹ neutri nūc neutz simplr ē extremū: vt cum
neutp simplr fieret egr nūc trāfūdō p neutp nūc: z iō
vult q̄ equoce itelligat illi termini sanissimū z egerimū
i diffōne positi cū referūt ad neutp vt nūc: z cū referunt
ad neutp simplr: nā neutp simplr ē vere mediū sanissimū
idest sani sp z egerimū. i. egrī sp. ¶ Et dī vere mediū. qz
p q̄tō ē i latitudie neutri simplr nō limitādo gradū illi⁹
latitudinis: ē cōliter distās ab vtroqz fm mediū cōsidera-
tiōem: nā distat a sano sp p totā latitudinē egrī vt multū,
z sic equalit: nō tñ ē nēcio mediū trāfīt: s̄ tñ mediū for-
me: neutp at vt nūc alia rōne dī mediū sanissimū z egeri-
mi z nī vniūce: cū neutro simplr: z ē illud qd pternāliter
ē neutp: qd solū vocāt neutra tenētes pcedēte positiōez:
iō illud dī eodē mō mediū sanissimū z egerimū sicut i dī
finitioe pcedētis dixerūt: iō mō accipit sanissimum et
egerimū i diffōne b⁹ neutri: nūc sic ipi i diffōne neutri
p̄mi significati absolute accipiebāt. Attēdendum tñ fm
vtrāqz viā q̄ aliqd ē neutp i p̄m p ab negatiōem extre-
moz duplr p̄t itelligi. vno mō qd nō p̄cipit nā aliq̄ que
sit sanitas v̄l egritudo. scdō mō qd nō denotet ab aliq̄: qz
i b̄at sanitatē v̄l egritudinē. tñ nō dicat aliqd extrēoz
respūcū qd dī neutp. z b̄ mō puto verū z si cōsideras hoc
mō dīc p̄ q̄ mētor: z fugiūt mltē difficultates. VI.

L b̄mō quidē hoc simplr tale ē: qm̄
ex gñatiōe tale p̄stitutū est.
¶ Regē ponēdo diuisionē neutri p̄mi signi-
ficati: z explanādo mēbra diuisionis: z qz diui-
siones v̄tuāl̄ sūt due. qz vna ē subdiuīsiō. iō q̄tuor vidē-
tur termini declarādi: z itelligat diuīsiō b̄ mō neutp ali-
ud simplr aliud vt nūc. Itē neutp simplr aliud sp aliud
multū: diuidit̄ ḡs ista i q̄tuor fm q̄ bec q̄tuor declarat
innēdo p̄dictas diuīsiōes. z ibi (Doc vō vt nūc). 3⁹ ibi
(Eius vō qd) 4⁹ ibi (Doc vero vt) ¶ Dicit p̄ q̄ aliqd est
neutp p̄mi significati qd ē neutp simplr: z ē illd qd ex
gñatiōe ēve mediū sanissimū z egerimū. ¶ Scdō expōnē
plus q̄ mētoris isto mō itelligat qd ē illd qd p̄disposi-
tiōez nālem sibi: nec ē sanum simplr: nec egr simplr: et
est breuiter sanū remissius q̄ sanum simplr: z magis q̄
neutp simplr. ¶ Scdō vō p̄tauos ille termin⁹ ex gñatiōe
significat fixiōne merito magnitudis neutralitatis: ita
q̄ illud neutp dī neutp simplr q̄ merito distātē sui la-
p̄sus ab vtroqz extrēmoz respūcū quoz dī neutp ē minie
ad altep trāsmutabile i p̄paratiōe ad ea que sūt eiusdem
latitudinis: z nō simplr talia: ita qd diuiso toto spacio iter
sanū z egr sibi oppositū: i qd est trāsmutabile. p̄s valde
ppinqua sanitati ē merito lapsus modicū fixa: qz modicū
distās a sanitatē: z quātū ē ex b̄ facile ad sanitatē ducibi-
lis: p̄s at valde ppinq̄ egritudinē itep qz modicum distat
ab egritudie: merito b⁹ ad egritudinē facile trāfīt: z ideo
vtrāqz istaz merito distātē ab extrēmoz iter neutralita-
tes ē modicum apta ēē tal: vel fac corp⁹ modicū fixē ta-
le: vtrāqz ḡ dī vt nūc: sed illa neutralitas q̄ ē valde vicina
mediū p̄cto ex quocūqz latere fuerit siue v̄sus sanitates
siue egritudinē: dī merito distātē: non facile ad aliqd ex-
trēmū p̄mutabilis: z iō dī neutralis simplr: z talis ex ge-
neratiōe ad sensūz datū: z p̄cordat b̄ cū supradictis que
de egro z sano notauim⁹. Et s̄z qd neutroz quoddā ē neu-
trū z ualefcētie: qz a morbo vadēs ad sanitatē: quoddā de-
cidētē: qz a sanitatē vadēs ad egritudinē: neutra aut con-
ualefcētie: vt sic ab intrinseco: facilius trāfēūt in sanitatem
q̄ in egritudinem: neutra vero decidentē facilius tran-

seunt in egritudinem q̄ in sanitatē ab intrinseco.
Sed tunc est dubiū capto neutro z ualefcē-
tie valde ppinquo egrī-
tudini. vtz illud debeat dici neutp vt nūc: z vt q̄ sic iū-
deat: qz alteri extrēmo ppinquissimū. Sed arguit qd non
qz b̄ ē difficult⁹ ad vtrūqz extrēmū trāsmutabile q̄ erit
trāsmutabile ad sanitatē: qm̄ erit i medio p̄cto: ḡ si tūc o-
ber dici neutp simplr vt dīcū est p̄us seq̄ qd nūc ē neutp
simplr: z assumptū p̄ie p̄is p̄s: qz nūc difficult⁹ trāsmu-
tabile ē ad egritudinē q̄ ad sanitatē: ḡ nūc difficult⁹ trans-
mutabile ē ad egritudinē q̄ tūc erit ad sanitates: z p̄ia:
qz tūc min⁹ difficult⁹ ad sanitatē erit trāsmutabile q̄ nūc:
nūc ē est difficult⁹ trāsmutabile ad sanitatē q̄ tūc ad
eadem: vt p̄s. ḡ nūc ad vtrūqz extrēmū difficult⁹ trāsmu-
tabile ē q̄ tūc ad sanitatē: z sic ē maxie fixē neutrum. Et
sic fieret argu⁹ de neutro decidētē qd ipm eēt neutrum
simplr statim cūz a sanitatē recedit.
¶ Dimittēdo alioz r̄siones puto vdm qd vtrūqz istoz
est neutp simplr qm̄ ē i medio distātē vt p̄p: z nō qm̄ est
valde p̄p altep extrēoz. ¶ Et ad arg⁹ dico qd illd neu-
trū z ualefcētie in p̄cipio neutralitatis ē difficult⁹ trans-
mutabile ad vtrūqz extrēmū q̄ qm̄ ē i medio sit trāfī-
bile ad sanitatē. S̄z b̄ nō est merito distātē. sed merito
aliaz dispōnū que cum neutralitate iūgunt. Sed me-
rito distātē vel lapsus istud facili⁹ valde ad egritudinē
trāsmutare ē q̄ qm̄ ē i medio: sed qm̄ ē i medio difficult⁹
trāsmutaretur ad sanitatē vel ad egritudinē q̄ nūc ad
egritudinē: qz tūc plus ab vtroqz extrēo distabit q̄ nūc
ab egritudie. ¶ Et s̄līr dī de neutro decidētē ppinq̄ sani-
tati. b̄. n. nō merito magnitudinis lapsus difficult⁹ redit
ad sanitatē: s̄z merito multitudis humorū q̄ sūt cā isti⁹ la-
p̄sus: z b̄ nō fac lap̄sū simplr talē sic ex supradictis collī-
gi p̄t: z si b̄ cōsideras b̄ ē meli⁹ q̄ dīcē datū corp⁹ ēē neu-
trū simplr z ualefcētie: z tñ nō ē neutp simplr. vt qdā
dicūt. ¶ Plus q̄ mētor at non cadit in hāc difficulta-
tē: qz vult neutp z ualefcētie z decidētē nō ēē nisi vt nūc
neutp. ¶ Nō 3⁹ qd bec latitudo q̄ ē imaginata in medio
p̄p trāfīs v̄sus sanitatē: z p̄p v̄sus egritudinē: que vo-
cāt neutralitas simplr. imaginat diuīsiā i tres p̄tes: vna
ē v̄sus sanitates tota. alia v̄sus egritudinē tota: z 3⁹ valde
p̄ua p̄cipiās v̄sus vtrūqz modica latitudie. bec q̄ 3⁹ dīcē
neutralitas simplr sp: qz merito lapsus in se minie ad ex-
trēma labilis. illa vō q̄ ē v̄sus sanitatē z alia v̄sus egritu-
dinē dicūt neutralitates simplr multū. ¶ Ex qd appet
aliqd neutp vt nūc aliqd neutro simplr ēē dēteri⁹ lap̄sū
vt neutp: vt nūc v̄sus egritudinē: z sibi valde vicinū: z ali-
quod min⁹ male vt illud qd ē sanitati vicinissimū: z ita
p̄paret neutp multū ad neutp sp: qz aliqd ē melius aliqd
dēteri⁹. vt p̄s cōsiderātī. ¶ Et ex his p̄s quō sequētes p̄tes
iuxta hāc viā sunt expōnēde. s̄ de neutro: nūc z de neutro
sp: z vt nullū: nā illi termin⁹ i oib⁹ etatib⁹ z s̄līes non nisi
modū fixiōis merito distātē ab extrēmis in illis diffini-
tionibus iportant. ¶ Deinde: cum dicit.
¶ Hoc vero vt nūc quodcūqz in p̄nti tpe me-
diū vere existit z sanissimū corp⁹ z egerimū.
¶ De terminat de neutro nūc z dicit qd aliqd ē neutruz vt
nūc: z ē illud qd i p̄nti tpe. i. p̄ternāliter est verē mediū sa-
nissimū z egerimū: itelligēdo h̄ p̄ sanissimū z egerimū
quodlibet sanū z egr sibi oppo⁹ iter q̄ p̄t ēē p̄ mediū trāf-
mutatiōi: tali. n. trāsmutatiōe rep̄i dīspō p̄ter nām isen-
sibilr ledēs: z corp⁹ quādū nō ē sanū: nec ēē sensibilr: lesū
s̄z tñ ledit i suis opatiōib⁹: dī b̄ mō neutp: qz neutp non
fixē nālī. Dec fm pl⁹ q̄ mētorē. nā alia expō oca fuit.
¶ Et vero qd simplr est: hoc qd ē sp tale: qm̄
i oib⁹ etatibus semp maxie p̄manet tale.

Regni

C Describit neutrum simpliciter: dicitur quod de neutro simpliciter aliquid est tale: et illud quod in omnibus etatibus maxime permanet tale. **C** Ubi notandum secundum viam patanorum quod in omnibus etatibus importat ibi cum ly maxime vnaque non est fixationis merito lapsus. quod illud est neutrum semper in principio signato quod merito lapsus inter omnia alia: neutra quod non sunt neutra simpliciter maxime est aptum permanere neutrum: et quod illud quod directe est in puncto medio est hoc. ut supra dicebatur: id est ipsum de neutrum simpliciter: et alia sibi multum vicia et. **C** Sed plusquam commentator dicit neutrum simpliciter non idem dicit tale. quod hoc neutralitatem fixam per omnes etates permansuram: quod ut dicit neutrum multum hoc est tale bitum. **C** Genitum per quod est aptum simpliciter est neutrum. sed de ab aptitudine quam hoc ad simpliciter neutrum habet ad egrotandum et id non potest ad sanandum quod ad egrotandum. illud quod hoc neutralitatem simpliciter primi significati est in medio neutralitatis: quod est natura dispositum est ad sanandum sic ad egrotandum: de neutrum simpliciter. **C** B. voluit dicere. **C** cum dixit maxime est: neutrum dicitur in omni etate tale neutrum multum quod neutrum simpliciter. Sed est maxime neutrum: et in medio maxime hic in omni etate dicitur in omni neutro simpliciter non neutro multum. **C** Ex quo appetit: si cum his quod infra dicitur de neutro multum quod non est de intentione plusquam commentatoris quod neutrum simpliciter sit pessime neutrum. sed maxime neutrum simpliciter per maxime ab utroque extremo in latitudine sua distare. **C** Et arguit Magister Jacobus fundat super falso. nam supponit quod formalis ratio neutri simpliciter est esse lapsu insensibilis ab optima sano. **C** Ex quo infertur quod non denotatur corpus neutrum simpliciter vel multum nisi in ratione ad optima sanum. et per hoc cum ille terminus simpliciter importet intentionem: et non tempore illud dicitur esse neutrum simpliciter in latitudine neutralitatis simpliciter est magis lapsu insensibilis ab optima sanitate. **C** Per hoc. n. supponitur est falsum quod neutri simpliciter formalis ratio sit esse lapsu in sensibili ab optima sanitate: sed formalis eius ratio secundum plusquam commentatorem est esse in medio iter sanum simpliciter et egrum simpliciter per virtutem abnegationem: et sic de neutrum non tamen in relatione ad sanum: sed ad egrum. et sic non sequitur quod illud quod est magis lapsu infra latitudinem neutralitatis sit maxime neutrum simpliciter. imo verum neutrum: et maxime est illud quod est in medio puncto latitudinis neutralitatis simpliciter. sibi. n. dicitur esse medium: non tamen per abnegationem sed per egdistantiam. **C** Et mirandum quod dicitur Jacobus habere quoniam determinare secundum viam plusquam commentatoris et nullo modo narravit illi: ponere per falsum supponi ab eo in vno notato quod quilibet lapsus simpliciter talis quilibet tali: ut multum eiusdem denotationis sit deterior: et maior lapsus ceteris partibus. **C** Deceptus autem fuit. quod putavit se ita dicitur in neutro sicut in egro sed est alia ratio. **C** Deinde cum dicitur.

C Hoc modo ut multum: quoniam mutationes quasdam est accipiens.

C Describit neutrum multum et dicitur quod aliquid neutrum simpliciter primi significati est tale: ut multum. et est neutrum simpliciter accipiens quasdam mutationes. **C** Ubi notandum secundum plusquam commentatorem in neutro simpliciter est aptitudinem ad neutrum egrotandum directe in medio. In neutro autem multum quod non est talis aptitudo in medio directe iter sanum et egrum simpliciter. id est pertinet quod aliqui facilius mutetur: quod neutrum simpliciter aut ad sanum simpliciter aut ad egrum simpliciter. nam dupliciter potest corpus neutrum ut multum recedere a tro simpliciter simpliciter. vno modo versus sanitatem simpliciter: et tunc recipit mutationem ad sanum simpliciter. supple facilius quod neutrum simpliciter aut versus egritudinem: et tunc recipit mutationem versus egrum facilius. et id dicitur ista hac ratione neutra ut multum. **C** Et per legem plusquam commentatorem quod habet hunc intellectum: id est in neutro simpliciter in neutro multum dicitur multa quod non puto vaputa quod neutrum simpliciter est aptum in medietate ipsius esse egrum: et quodammodo sunt: quod non initor: sed solus quod ad B quod neutrum simpliciter merito distat ab utroque extremo est difficillime ad alterum transmutabile: et equaliter quod neutrum aut ut multum aliquid est facillime permutable ad sanum et aliquid ad egrum: quantum est merito hoc distat secundum quod aliquid est sanitati propinquius aliquid egritudini. **C** Ex

quo per quod si aliquid a se egro mutetur in sanum simpliciter per neutrum simpliciter non potest fieri neutrum simpliciter quod ut multum. imo prius fiet egrum ut multum: deinde neutrum ut multum.

C Secundum hoc secundum significatum neutrum erit corpus triplex secundum dispositionem participans. ex generatione autem secundum vnam partem: aut secundum duas differentes. Secundum vnam quod dicitur ut si sit altera oppositione eucrationis fuerit effectivum quantarum: aut secundum utraque quoddem opposites: sed circa formationem aut magnitudinem: aut numerum particularium: aut positionem lapsuum: aut econversionem. id est his quod correctum: aut omnibus: aut in quibusdam: in crassi vero obliquis. In differentibus vero partibus et secundum omnes oppositiones potest aliquid triplex participare simul.

C Notificat nunc neutrum secundum signatum: et dimissa generalis notitia tamen membra divisionis explicat: et dividit in quatuor partes. per notificat neutrum simpliciter. secundum neutrum simpliciter. neutrum multum. 4. neutrum ut nunc: et quod diximus supra duos esse modos in genere neutri. scilicet equaliter participans: et inequaliter: hoc per brevitatem non distinxit. 2. per est ibi. **C** Et per 3. ibi. **C** Ubi multum. 4. ibi. **C** Ita vero. **C** Et prima possit dividit: sed lege totum sit. **C** Dicitur per quod neutrum simpliciter secundum signatum est corpus ex generatione sit participans triplex dispositionibus: aut secundum vnam partem: aut secundum plures. **C** Dicitur 2. explicando quod potest participare sit secundum vnam partem triplex dispositionibus: ut sit sit eucrationem. id est per plonatum secundum vnam oppositum quantarum effectivum. id est per quantarum: aut sit abas. ita. id est per tate calidi et fridi quod humidum et seci. Sed sit lapsu circa formationem tamen: puta quod aut circa quantitatem. aut nunc: aut ponere sumendo per situm et societate. id est sit lapsu in nam ponant: aut quod est sit correctum in his omnibus ad ponem per tatem: sit sit de linquens. id est lapsu cum crassi. id est per plone. Sed imaginando quod tale corpus participet dispositionibus triplex in diversis partibus. tunc secundum omnes opposites potest aliquid sit participare triplex. scilicet calido et frigido: et humidum et seci: et magno et parvo. et sic de alijs. **C** Ubi notandum secundum plusquam commentatorem quod per triplex dispositiones debemus intelligere sanitatem simpliciter et egritudinem simpliciter: quod non sunt vere triplex: sed sunt partes extreme eiusdem latitudinis. scilicet sanitatis: et secundum corpus participans sanitatem simpliciter in vna nam et neutralitate in alia non est neutrum simpliciter secundum signatum: ita sit participaret egritudinem simpliciter per egritudinem ut multum: dummodo non participaret sanitatem simpliciter et egritudinem simpliciter non esset neutrum secundum signatum. **C** Communis tamen scola hodie per neutrum secundum signatum intelligit omne quod simpliciter participat: aut in diversis partibus: aut in vna dispositionibus diversarum latitudinum: sub quibus latitudinibus non potest idem corpus ab eodem sit denotari: sit autem ille latitudines sanum simpliciter sanum multum: neutrum simpliciter neutrum multum: egrum simpliciter egrum multum: et vnumquodque illorum est divisum ab egro nunc et neutro nunc. secundum plusquam commentatorem. quod per extremas dispositiones intelligimus hic tales que sunt modo dicitur diversarum latitudinum: et idem dicitur de: ut nullum inveniamus corpus quod literarum dispositionem quod non sub aliquo determinatorem a habet. prebendatur: et secundum hunc modum: quod neutrum primi significati de tale eo quod neutra extremarum dispositionum participat triplex: et diversimode exponebatur ly extremarum et eius diffinitione: et ly participat ut supra visum est: id non opponuntur ratio neutri primi signati et neutri secundum signatum. id est sequitur quod dato corpore in plone neutro simpliciter: et in ponem neutro multum: illud hac ratione est neutrum secundum signatum: et est neutrum primi: et per hoc. **C** Aliquod sanum simpliciter aliquid neutro secundum signatum est minus sanum: et aliquid egrum simpliciter aliquid tali neutro est minus egrum: ex quo possiderando poteris videre quod huius neutralitatis latitudo sit valde maior alijs dictis latitudinibus. **C** Non 2. quod illud de secundum plusquam commentatorem neutrum simpliciter in hoc

signato qđ participat istis dispōnibus sibi nābilibus: B
dā intelligi per illum terminū ex gñatiōe qui in diffōne
ponit. ¶ Sicut luxa alios neutz scđi signati dñ tale simpli
citer qñ ē tale p tales dispōnes fixas merito sue intensio
nis in sua latitudine: vtp̄ta qz picipat sanitate simplr:
et egritudine simplr. ¶ Nō 3° bic in lra. a. Sal. per effecti
uas q̄litates intelligi debere q̄tuor pmas q̄litates. s. cali
ditatē frigiditatē hūiditatē et siccitatē: dicūf aut ab Ari.
prie q̄litates scđo de gñatione nō absolute: sed prie tāgi
biles. nā lux ē pōr et dicūf oēs effectiue respēu aliaruz tā
gibilium: qz nō sit gñatio vel corruptio sine transmutati
one per illas: vt colligitur eodē scđo: cū tñ ille pparatur
ad mixtū put ex elemētis bz fieri dicūf due earū actiue
s. calidū et frigidū: et due passiue. s. hūidū et siccū: qz ma
gis dispōnūt ad patiēdum ille due q̄ ad agendū. nō q
nullo mō agāt: vt colligitur 4° merba. reliqua in diffōne
posita sunt clara.

¶ Et semper quidem tale est scđm omnes eta
tes manens simile.

¶ Declarat sp tale dicēs: q neutrū semp scđi significati ē
illud qđ in omnib⁹ etatib⁹ manet tale. et intelligitur q sit
neut⁹ scđi significati simplr merito nāruz et rariaruz: q
bus participat maxime fixe tale: vt si participat sanita
te semp et egritudine sp. tale enim merito fixationis vt riu
q picipati ē maxie aptū stare neut⁹ scđi significati.

¶ At mltū. hō ē qđ et pmutat scđz aliquid:

¶ Dicit q neut⁹ vt multū i scđo significato ē illud: qđ p
mutat fm aliquid a neutro sp. i. ē neut⁹ simplr: nō ita fi
xe neut⁹ merito dispōnū picipat: sicut neutrum sp: s
scđm aliqd. i. aliquo modo facilius a tali dispōne pmuta
bile. verbi grā: sanum vt multum in vno et egrum vt mul
tum in alio.

¶ Ita hō et qđ vt nūc neutrum erit corp⁹ scđz
significatū: aut eo qđ scđm vñā partē: bec ha
beat sana: bec vero egra: aut inherentium ei:
aut circa partes differentes.

¶ Determinat de neutro in scđo significato dicens q ipz
ē tale: quia bñs aut circa vñā ptē quedā sana. i. quasdam
dispōnes egras: aut i diuersis pib⁹. ¶ Et itelligat sicut
ocm ē supra i simplr tali: nisi q apud viā plus q̄ cōmēta
toz istud picipat egritudinē nūc qz ē pternāliter tale:
s. scđm alios istud remisse ē aptuz pmanere tale: merito
modice fixationis dispōnū gbus picipat.

¶ Et qz loquimur de corp⁹ sit picipate diuer
sis dispōnib⁹. Quero posito

cāu: qz for. sit san⁹ simplr sp in pplone in extremo perfe
ctissimo: et in pōne san⁹ sp in extrēo vsus sanitatē multū:
plato at sit san⁹ simplr sp in pplone et compositionē. q ad
vtrāqz nām: in extremo in quo for. est san⁹ in pōne: ita
tñ qz nō tñ inuicē pportionētur ille due nāe in platone si
cut i for. vtz for. ē sanior platone: et vt qz sic: qz excedit sua
plexio: pplone platonis: et pōnes sunt eq pfecte vt ponit
casus: et cuz B ille due nāe meli⁹ pportionat iuicē in sorte
q̄ i platōe. igit for. bz pfectiorē dispōnem: et per pñs est sa
nior. ¶ In oppositum arguitur: tunc segtur. aliqd sanuz
multum aliquo sano semp ē perfectius sanum. nam cuz
casu ponatur: qz for. sit in sexquialtero perfectius san⁹ q̄
plato. et icipat for. labi in pōne: et segtur qz immediate post
B for. erit san⁹ vt multū: et est pfectius sanuz q̄ plato: quia
nūc i sexgaltera pportionē est sanior platone. et min⁹ q̄ i
sexgaltero immediate post hoc. erit minus san⁹ q̄ nūc sit et
plato ē san⁹ sp. nā ē maxime eucraton cū sit san⁹ semper i
plexio: vt ponit casus: et est maxime eocēle: qz sanuz sp
in pōne. ē maxie eucraton et maxie eocēle. ē sanuz sp

pñā et per descriptiōem semp sani: et for. est sanuz: vt mul
tum: qz nō ē maxie eucraton et maxie eocēle: vt ponit ca
sus. ē 2° 2° ē falsa. ¶ Dic dicūf quidā negādo casum: et rō
ē: qz ppo nō dñ sanitas simplr sp in pplone: nisi sufficiat
ad opatiōes ita pfectas: vt pueniūt sano simplr sp: et silr
pō. mō in casu posito ppo in for. pp malā vel sibi dispo
portionatā pōne nō sufficit in opationes sani sp: et silr cō
positio i platone: nō ē g pōle qz plato sit in vtrāqz natura:
sanus simplr sp i extremo remissi⁹ illis naturis inuicem
disproportionatis: ita for. ex quo bz pōnem sanam vt
multū cū ea nō pōt ppo sua ēē sana simplr sp: quia nō p
facere opa debita sano simplr sp. ¶ Contra rñsionez de
platone arguitur: et pono qz plato sit sanus simplr sēper in
vtrāqz nā in extremo intensi⁹. et incipit in vtrāqz nā eq
perfectionaliter recedere a sanitate optima et inue equa
liter q ad perfectiōem recedēdo in ambab⁹ naturis quo
uisqz fiat sanus multū: et inue labēdo ad pōnesz dispo
portionatas complexionē: et ex: et sequitur qz aliqñ icipiet
ēē sanus: vt multū quo ad ambas nās: aut g per pōsiōez
de pñti: aut per remotiōem nō per pōnem: qz sequitur qz
varetur minus lapsus a sanitate sp. qđ ē falsum. g p pmo
tiōem: quia in illo istāti nō ē san⁹ vt multū: sed sanus sp
et immediate post erit san⁹ multū: et pz qz tūc ē in vtrāqz nā
sanus simplr semp in extrēo remissi⁹ illis naturis si
bi disproportionatis: vt ponit casus. ¶ 3° forte negat casus
p forte: qz si est sanus multū in vna nā: nō ē san⁹ sp i alia
cū merito vni⁹ nāe lapsē alias suas opationes iperficiat:
et sic nō sit sanitas sp. ¶ 4° contra: tūc segt qz nō dabit neu
trū scđi significati picipans vtrāqz extrēo. s. sanitate sim
pliciter i vna nā et egritudine in alia: qz merito egre: sana
ipeditur in opationib⁹. et nō dicetur sana simplr. vide ē
igitur casus admittēdus.

¶ 3° alij dicūt admittēdo casum pñū et pcedūt for. ēē p
fecti⁹ sanū platone: et admissio scđo casu pcedūt qz imme
diate p⁹ B for. ē sanior platone: et qz nō ē incōueniēs aliqd
sanū multū aliquo sano sp ēē perfectius sanum eiusdem
etatis et sexus: et pñr pcedūt aliqd sanum. vt nunc aliquo
sano simplr eiusdē sex⁹ et etatis pfecti⁹ sanū. ¶ Et 3° ali
qd egz simplr aliqd neutro simplr eiusdē etatis et sex⁹ ēē
pfecti⁹ sanū. ¶ 4° aliqd egz vt nūc aliquo neutro nunc
eiusdē sex⁹ et etatis et nālis pplonis pfecti⁹ ēē: nec sūt ille
2° lones incōueniētes nisi ponat reliqz paria excepti natu
ris in qb⁹ vñū ē sanū multū et reliquū sp: vt vñū neutruz
et reliquū sanū simplr: vt vñū egz et reliquū neutrum.

¶ Nec ē incōueniēs q. a. ē sensibily lesū in opationib⁹ re
spēu. c. a. b. respēu eiusdē ē solū insensibily: et tñ. a. ē minus
lesum q. b. sic nō ē incōueniēs q. a. a. b. sint eq̄lia. et a. ē sen
sibily mai⁹. c. a. b. nō. vt si in lōgitudine. b. insensibily ex
cederet. c. et silr i latitudine: et silr in pfūditate. a. vero ita
te eq̄li i latitudine: et pfūditate excedat i lōgitudine tātū
qz equalit excessui. b. in istis trib⁹ dimētionib⁹.

¶ Tertio rñdēt qđā admittēdo casum pñū et negando q
for. ē sanior platone: et cū dñ ppo for. est pfectior cōplone
platōis: et pōnes sūt eqne pfecte: negat ista minor: et qñ
dñ vtrūqz est in extrēo remissi⁹ sanitatis simplr sp in cō
positione. g sūt eq pfecte: nego pñam nisi alia apponant
paria. Nā qñ ppo iungitur cū complone sibi dispropor
tionata pfectior et ppositio ē iperfectior sanitas. et iō i pla
tone ppo cōiuncta cū sibi disproportionata cōplexione: lz
sit i se pfecta: ppo tñ sit sanitas sp i extremo iperfectissimo.
Sed i forte qz cōpositio cōiungitur pplexioni meliori et
sibi magi pportionate. iō ad B vt fiat sanitas in extrēo i
pfectissimo sanitatis: sp oz vt sit i se absolute magi imp
cta q̄ i platone: ppo g platōis ē perfectior sortis: et sic ar
gumentum non procedit.

¶ Solet rñderi supponēdo primo qz complexio nō dicēf

sanitas simplr in cōplexione: qz cūz cōpositione cum qua
plūgitur sufficiat facere opa sani simplr: nec et cōpositio
dī sana simplr. qz cū illa pficiat corporis opatōes opti
me sanū: nā cū optima sit aliqñ nulla operatio perficit de
ficiēte cōplexione debita: et aliter nō admittetur aliqñ eē
sanū in pōne et egrz: i cōplexiōe: quia cōpositio suas opera
tiones tūc facere nō pōt: pōt ex alio qz sit for. optime sa
nus et labat i cōplexione stāte cōpositione eadē: pōt qz
ipse ē eger: et tñ nulla ē ea egritudo nisi in cōplexione.
Egritudo enī est dispō p se ledēs opationes. modo a sola
cōplexione mala per se lederetur. R. estat igr cōpōnēs
eē sanā. et tñ p tūc nullā suā opatiōem sufficeret perfu
cere merito male pplonis secū pinnete. Cōfirmatur.
pole ē qz corp⁹ sit distempatū i qūitatib⁹ actiuis et optie
eueraton i passiuis. vt colligitur a Halle. sexto de regimie
sanitatis caplo de regimie frigidoz. sit ergo ille for. qz sit
frigidus. s. maxie bñ cōplexiōatus vel eueraton i passi
uis: et quero vtz cōplexio sua media iter passiuas sit sa
nitas optima vel nō: nō potest dici qz nō: quia tūc nō esset
i oppōne passiuarum maxie eueraton: quia sanus i illa
eēt magis eueraton: et tñ oppositū dicit Hal. loco statim
allegato. C. Si dicat qz sic: cum illa ppo nō sufficiat op
tinas opatiōes pducere: qz meliores cum tempamēto
actiuaz faceret vt pstat: segit qz cōplexio nō dī sana i tan
to vel i tāto gradu sanitatis cōplexionalis: qz pro tunc
sufficit opatiōes pficere vel i tanto vel tāto gradu perfe
ctas facere. C. Supponitur scdo qz id dī aliqua comple
xio sana: qz si pūgeretur alyz dispōnib⁹ sibi pportiona
tissimis faceret opatiōes sanas et nō lederetur in illis: et
sitr id dī aliqua cōplexio sana in tali vel tali gradu: qz
sufficeret cū sibi debita cōpōne iūgeretur opatiōes p
ficere i tāto pfectionis gradu quātū illi gradu sanitatis
cōrriēdet. et sit corp⁹ ē sanū i cōplexione: qd merito sue cō
plexionis sufficit opari absqz nocumēto merito cōple
xionis pueniente. C. Dec scdo pōt: quia aut dī sana ppo:
qz sufficit ad opatiōes sanas: aut qz de se sufficeret ddu
cto alioz ipedimēto: s. nō dī mō pōt vt dixit prima sup
positio. ergo h mō scdo. C. Dis suppositio admittit cāus
a cū dī for. ē sanior platone pcedit: et cū addit sit i duplo
si ita labat for. i pōne: admitto immediate post h for. est
sanior platone. concedo: s. nego qz plato immediate post
h ē san⁹ simplr vt qz ipse sit sanitas simplr: et si valz arg⁹.
ē san⁹ simplr i cōplexiōe et cōpōne. g ē san⁹ simplr: s. opz
addere. illis inuicē nō dispōportionatis. g. et. qz tamē ē i
platone: et sit nō valet. ē egrz simplr. g ē egrz simplr i cō
plexione vel i cōpositiōe: qz stat qz sit in vtraqz sil pp i
debitā pportioem: et nō in vna: et si bñ cōsideres motina
b⁹ ppositiōis per ea poteris impugnare et remouere tertiā
ratiōe: et videbis ples pclones ide concedēdas.

C. Scdm pōt tertiū signatū neutrum erit corp⁹
qd quidē mō sanū mō egrz i pre fit tps.

C. Determinat de neutro terty signatū: et diuiditur in tres
ptes. pōt describit. scdo declarat. tertio remouet vnum
dubū. ibi z. (Quēadmodū) ibi z. (In vno vero) C. Di
cit p qz neutz terty significati est illud qd mō. i. in vno tē
pore est sanus: i alio ē egrum expōsito mō. Ubi nō. qz hic
locus duplr cyponitur. quidā enī itelligunt: qz omne cor
pus: ideo dicat neutz in tertio significato: qz aliqñ est sa
nus: et aliqñ egrz. i. qz si corpus per totā pueritiā pmācat
sanum: et i pncipio iuētutis pcutiatur: et maneat egrum
vsqz ad senectutē viciemus illud corpus neutz in tertio
significato quia participat vtroqz extremorum i diuers
temporibus. C. Et si queratur qñ ē neutrum dico qz nec in
pueritiā: nec in alyz etatibus sed in tpe aggregato ex pue
ritiā: et alyz etatibus. et hic modus fundatur: quia aliter

nō esset verum dcm Hal. infra qz in vno tpe nō contigit
vere esse ita neutrum. C. Et si querat quō distinguitur
simplr: et nūc et semper et multū: neutz isto modo dicitur
qz ab actuali participatiōe neutraliter per totā vitā per
fecte altera istarū cōtrariarum dispōnū sic qz illud qd
in equali tpe est sanum sicut egrū est neutrum simplici
ter semper. qd autē modicus plus in vno cōtrariorū stat
eē neutz multū: et qd modicus in vno moratur: multum
vero in alio est neutrum nunc in hoc significato pro tpe
pro quo adequate est sanum nec p tēpore p quo est egrz.
C. Alia est expōitio qz neutrum in tertio significato dica
tur ab aptitudine participandi vtroqz extremoz: ita qz
sanum aptum aliqñ infirmari est neutz: et egrū aptum sa
nari est neutz. C. Et si queratur qñ ē neutz in tali signi
ficato: dicitur qz quādo cūqz habet istam aptitudinem sa
nādi et egrotandi sicut sana anteqz neutralitate deciden
te incurrant: et egra saluāda: et hoc innuit plus qz cōmen
tator: s. alr ambigue neutro nūc.

Sed tunc restant due difficultates. C. Pōt
quō distinguat neutz tale
in simplr et nunc. C. Scdo vtz sit dabile corp⁹ i pueritiā
sanus: aptū tñ egrotare in iuētute. Sequēdo g viā plus
qz cōmetatoris qñ aptitudo in pueritiā cōnalis per quā i
clinat ad egrotādū vel distempatū ē ad egrotādū sicut
puer ex pte podagricoz aut leprosoz aut calculoso aut p
sico qui hereditarie parat⁹ ē in talē egritudinē cadere ta
lia in quā dicitur neutra simplr que puto diuidi in talia
semper: et talia multūz scdm qz merito illius neutralitatis
sunt fixius neutra vel min⁹ fixe. illa vero dicitur vt nūc
neutra in h significato que hnt hāc dispōnem preter na
turam vt qui ppter gulam et luxuriā et labores et frigora
nati prius optime sani incidunt podagraz et pñr dispositi
remanēt ad recidiuā. C. Scdm alia viam puto distin
guēdū ē h⁹ neutralitatis fixiōe merito distantie ab ap
titudine manēdi sanū tñ zc. C. Scdo dubitatio est cla
ra: nā pōt cōnasci aliqua qualitas que prepat ad h: vt ta
li tpe quādo mēbra nō ita propias humiditates retine
bunt. et qñ iuncture crunt nāliter lassare egrotet corpus.
que tñ non an sufficit effectū pducere. talis ergo in pue
ritiā erit sanus: ap⁹ vō in adolescētiā esse eger: et ita econ
tra contingit: et precipue in his qui pueri aliqua humida
egritudine cerebri egrotant sicut epilepsia et siles iuxta
sniam in apbo. Epilepsie quibus: et in alio apbo. epilepti
corum iuuenibus.

C. Quēadmodū inheret aliquib⁹ pueris quidē
epñtibus sanos esse: adolescentib⁹ vero factis
egros vel econuerso.

C. Exēplo declarat quō tale neutz possit dari sic accidit
in quibus inest aptitudo: vt cum sunt pueri sint sani et cū
sunt adolescentes sint egri et econtra.

C. In vno vero tpe ita neutrū vere quidē nō cō
tingit consistere: scd⁹ vero latitudinē ptingit.
Scim⁹ vero qñ nunc dupliciter.

C. Remouet dubiū. posset aliqz dicere. vtruz ptingat ali
quod tale neutz esse vere in vno tēpore. et dicit qz in tpe
idest mensura durationis vere vna. idest indiuisibili si
cut est instans. non contingit esse ita neutrum: sed bene i
tempore vno cum latitudine. idest i tpe diuisibili: s. nos
scimus qz nunc dicitur dupliciter. s. de tempe diuisibili et
instanti indiuisibili. ideo hoc modo distingim⁹. C. Ubi
nota qz ex hoc mouētur quidā ad dicēdū primū modū
accipiendi neutrū suprapositū in tertio significato: qz si
sumatur neutrum p habente aptitudinem: cum illa pos
sit habere in vno instanti non esset verum qd hic dicitur.

Alq tñ dicit Sal. nō velle hoc negare dari vez neurtz tertio mō in vno instāti: s; q; B neurtz iporat aptitudinē ad duo tria voluit dicere q; nō ptingit eē i actu sub illis i vno instāti s; actu: s; bñ in tpe diuisibili: t q; eē in actu est vere eē. iō dixit isto mō in textu vere qdē in actu quo ad vtrunq; extremū ad qd dī potētia.

VII.

S Anū vero t egrz t neurtz corp^o quociens dī: t quale vnūquodq; ē: sufficiēter determinatū est. De signis vero deinceps dicēdum est.

Hic in pte diuisa superi^o epilogat cōtinuādo pñti libro dicēdū q; dñi ē quot modis dī sanuz t egrz t neurtz corp^o: sed deinceps dicēdum est de signis.

A tēde tamen q; postq; hoc probe mūm exposui cōfirmādo me snie illustrium medicorū latinorum q; in doctrina ppositiua debeam^o vti vnico genere demfationis: t sū in doctria resolutiua vnico tñ gñe. venit ad man^o meas liber quē edidit Sa. d

stitutiōe medicinalis artis: ex finis notiōe q; ititula^r liber Sa. ad pāpblū de pstitutiōe artis medicē: quē pstat eē doctrinā ordinariā resolutiua: t p certo ille de q; dixit: nos qdē eā alibi ptractauim^o: postq; dixerat q; null^o āre eū fecerat i medicia doctrinā resolutiua. In B g libro. S. ostendit quō oēs artes rōnabīl debēt pcedere ex finis notiōe: postea docet modum cognoscendi pmo q; est finis scie medicinalis: t oñs q; finis ē facere sanitatē vlt pseruare: declarat q; quēadmodū ille q; vult esse domificator: t vult scire dispōnē dom^o. opz q; h adiscat ex resolute dom^o i suas ptes: vt tectū: pietes fundamēta vsq; ad simplissimas res opabiles. Ita debz volēs facere sanitatē vlt corp^o humanū sanū p cognoscere: in q; pūbus pstitit sanitas: t q; q; nās i corpore hūano tā i pplone q; i pōne: et pūitate. Qd fit cognoscēdo mēbra orgāica: t simplicia: ex q; corp^o hūanū pstituit t opatiōes t vtilitates dictorū mēbroz: t sū hūores t elemēta: ex q; ista mēbra cōponū^r. Et ad cognoscēdū ista ē op^o demfatiōe. t vti illa siue fuerit demfatio q; siue qdē pp qdē: si fuerit res q; solū sēu certificat: docz quō p sēu debem^o i spicere: ita i alijs mōis q; acgrim^o cognitiōez piculariū pncipiorū.

Et ita nō vī velle q; solū vnico gñe demfatiōis obcamus vti i doctria resolutiua: imo q; vti amur ad pplēdā doctrinā resolutiua q; ē ex finis notiōe diuersis gñib^o dñō stratiōnū: gñib^o diffōnū t eaz; venationib^o t positionib^o t diuisiōib^o t alijs pūb^o opoztūnes: q; docet logica. Et postq; B fecerit sp pcedēdo ad magis simplicia qñ oz ex ppositis i mēbris corpis hūani: t in sanitatib^o: t qñq; diffolutiōem faciēdo nō toti^o itegralis i ptes itegrales: sed gñis i suas spēs: t ita de modis pseruādū sanitatē t de modis pseruādū a morbo sigillatim ostēdendo ptes medicē docet afferre demonstrationes vel alia vtilia ad acgrēdā certā cognitiōem q; vsq; tota scia cōpleatur. Et iō nō puto aliquam opinionem supius narratam: de doctrina ordinariā resolutiua: aut doctrina ordinariā compositiua esse veram. Et pbo ratione. nam cū isti dicant. q; Sa. loqtur de ordine vti attēdendo in totali scia medicē. t iste nō pōt eē p vniciū modū demfatiōis saltē s; eoz: q; p demfationem q; nō scirem^o pp quā cām res est: t in scia medicē nō possumus semper pcedere ppter qd. igitur nec sola demonstratione quia. possumus comple re scientiam medicē: sic nullus duorum ordinū neq; compositiuius neq; resolutiuius potest esse vniuersalis in hac scia. Et tu ista considera.

ExPLICIT liber primus Ugonis Senensis super libris Regni Salie.

S

Incipit liber scōs michro Regni. I. Ant aut horz signoz sana quidez quecunq; pñtis sanitatis sunt signa demonstratiua: t futura pnostica: t prius facte rememoratiua.

II.

E

Sra vero signa: t pñtis egritudinis demonstratiua sunt: t future pnostica: t pri^o facte rememoratiua.

III.

S

Cōm ho B t neutra t qneutrarum dispōnuz demfantiā sunt t pnostica t remēozatiā: t sū signa scōm aliqd qdē sanā: scōz ho aliqd qdē egrā de clarātia dispōnem: t bec quidez scōm tempo ra sanis t egris sunt.

Explanata diffōne medicē quo ad capla corpoz: itē dī in B scōo libro ad eius explanatōem q; ad signa: t cāz ordinis dixim^o supra. Diuidit pñs liber i qñtuor ptes pncipales. p eni ponit quādā signoz diffōctōez. scōo ponit signa sanoz corpoz q; dīcūt signa sane. 3° signa egrorū tam simplr q; vt nūc fm modū plus q; mēta. 4° signa neutroz. 2° ibi (Exñtib^o sanis): 3° ibi (Signa egrī corpoz): 4° ibi (Ea qdē q; sū egrotatiōz) ppe finēz scōi libri. pma in duas ptes. p ponit vnā diffōctiōem. 2° duas remouet dubitationes. ibi 2° (Appellat vero) (Dīc pñs Sa. innuēs istā diffōctiōem. signoz tam sanoz q; egrorū q; neutroz quedā sū demfatiua quedā pnostica. qdā rememoratiua: nā oia signa q; sunt pñtis sanitatis dē mōstratiua aut future sanitatis pnostica: aut pri^o facte rememoratiua dīcūt sana: t pportionabīl dōm dē egris t neutris in pñs significato: sed illa que significāt s; vnā partē sanitatē: t fm aliā egritudinē dīcūt neutra scōi significati. Illa āt que significāt in vno tpe debere eē sanitatem in alio egritudinē: dīcūt neutri in 3° significato. Est gñorādū q; q; signū nō dī tale a medico nisi merito sui significati: iō denominādū est ab illo sanum egrū aut neutz. Nō scōo q; per signū in pposito intelligim^o oē illud per cuius sensitiuā noticiā sum^o apti in intellcū ali quid. vel idē cognoscere sub rōne sani egrī vel neutri: sanitatis egritudinis vel neutralitatis. Nā nō est inconueniens: vt infra videbitis: idē sub vnā rōne eē signum sui sub alia. Dī aut demfatiuum: q; significatiū pñtis p modū pñtis. Et pnosticū aliqd dī large: vt infra: aliquando stricte: vt B: t dī q; pcul nosticum. i. faciēs rei pcul exñtis. vel pnosticū. i. faciēs rei noticiam anq; sit. Et isto mō dīcitur solū illud q; significat futurū sub rōe futuri. Rememoratiū vero dī: quia significat pteritū p modū pteriti. Nō 3° q; qdam sū significata imēdiate per bec signa: qdam mediate. vbi gratia. video for. cum bono faciei colore: significat imēdiate in facie eē sanguinē laudabilem. scōario vero cōiecturamur capitis complōnez tempatam. Ex quo apparet nō eē incōueniēs idē signū aliqd significare per modū pñtis imēdiate: t co median te significare dispōnem futuram: vel laudabilis vrina significat pñtem bonam digōnem venaz: t per psequēs futuram sanitatē. ita etiā nō est incōueniēs idē eē signum demfatiū t pnosticū t rememoratiū. imo nō ē incōueniēs idē signū eē sanū egrz t neutrum dum mō significaret: exēpli grā. pñtē egritudinē: futurā neutralitatē: t futurā sanitatē: vt sunt signa apparētia cū febrib^o q; dīcūt tur signa salutis. Et q; legē hāc diffōctiōem hic posui tam nō eē tanq; realr diffōctioz: sed solū fm rōnem vif.

B 4

Legni

facultas tñ est quò in signis distinguim⁹ talia simplr. et vt nūc sp⁹ r multum: r qz ista nō dicuntur nisi in relatione suoz significatoz: putādū ē illa que significant dispōnez sanam sp⁹ eē semp talia: r q multū multū talia: r sic d nūc. nec puto B arg^m valere. a. signū qñcūq; ē significat sanita tē. q ē sanū sp⁹ segtur tñ q sp⁹ est sanū cū q stat q sp⁹ ē sanū nunc. C Deinde cum dicit.

Apellatur at hec oia quidem signa a veterib⁹ medicis pnoctica: r si pñtiū ut preteritorum aut futurorum de clarantia sunt.

Remouet duas dubitationes. Et p dīc q b oia signa taz demñatiua qz remēoratiua qz pnoctica a veterib⁹ medicis appellat pnoctica: r iō libri signoz dīcūt pnocticoz: l3 i eis multa signa pñtiū dispōnū ponāf.

Lutilitas qdē magna ē: r dñatioz r pnocticoz: mior xō remēoratioz.

Secundo posset qz dubitare vtrum oīum istoz signozum cognitio sit equaliter vtilis. r dīc q nō. nā utilitas demñatiuoz r pnocticoz ē multa. s3 rememoratīuoz ē pauca. C Nō g p. vt supra dīc q pnocticoz dīc dñob⁹ mōis. p large qñ p alio nōcticoz: r sic oē si gnū ē pnocticoz. scdo mō stricte: vt idē valeat pnocticoz q qñ pñtiū facies noticiā d re q ipa sit: r mō dīc solū d si gnō significatē rē p modū futuri. C Nō z: qz utilitas de mñatiuoz signoz ē pñfirmo: qz ea cognoscit medic⁹ dīc pōnez egri: r iudicat qd opari d3. immo ē necaria hec co gnitio i ope medicis: r pñfert ē medicō p quāto bñ curādo cū finis bon⁹ segf acgrit glām r vtile. C Signa ēt pnoctica ppe vtriq; sunt vtilia r medico r ifirmo: nā medic⁹ p ea reputat excellēs: r pñt pacta añ aduētū de pñcio forma re: vt vult Daly pñmēto p. pñfert ē ifirmo qz p ea pñpāt se medic⁹ vt occurrat dispōnib⁹ futuri aut mala prohibē do quātū ē pole: aut bōa pñmēdo. C Signoz xō rememoratīuoz vtilitas ē medicō: qz iudicādo pñtita q non vidit putat i arte sua excellēs: r ifirmo: qz cognita dispō sitione sanitati scit medic⁹ ad quē gradū debeat corp⁹ re ducere r quā pñlonē pñseruare r mēsurat p pñtita sanita tē pñtē egritudine fm qd ab illa distat: r qz pñtā iuuamē ta sūt pportionabilr maiora ifirmo qz medicō. C Itē qz ifirm⁹ magi pñfidēs i medicō citi⁹ liberaf. Un̄ hāl. p pñ nōcticoz. Ille plures sanat d q pñles pñfidit. C Et Avic. sep to nālū pte qñtā pñt valet pñfidere ifirmi qz medicis: vti litas xō pnocticoz ifirmo r medico medio mō pportio nāf. s3 rememoratīuoz vtilitas pportionabilr pl⁹ attinet medicō. iō dixerūt doctores r p pte hāl. p pnocticoz cō mēto s⁹. qz remēoratiua sūt soli medicō vtilia. pnoctica medicō r ifirmo. dñmñatiua soli ifirmo. VI.

Lentib⁹ xō corpib⁹ sanis: his qdem simplr: his xō vt nūc q r sana dñr simplr: sanoz corpoz duplicem dixi m⁹ eē dñaz: hec qdē eoz sp⁹ esse talia: hec vero vt mltū: sp⁹ qdē talia qñcūq; bñt optimā pñpōnē vt multū xō qñcūq; ab hac nō multū deficiunt.

Posita distinctioe signoz i sana egra r neutra. Itē qz dñmñatiua pnoctica r remēoratiua. In hac pte determinat de signis sanoz corpoz: icipiēs a meliori dispōne: r diuidit i duas ptes: qz p ponit signa sanoz sp⁹. x⁹ sanoz vt multū: ibi z⁹. Eoz xō qdē deficiūt: pñtā ps diuidit i duas: qz pñpēpēdo qdā dca. In pñt inuit vnā distinctioem gñalē signoz sanoz. x⁹ spāl⁹ enūerat signa optie sanitatis. ibi z⁹. (A suba qdē ipa rē) C Dīc p. qz qdā sūt sana q sunt q

lia vt nūc: qdā xō simplr: r eoz xō q sūt simplr talia qdā sūt sp⁹ talia qdā vt multū: iō sp⁹ talia sūt qñcūq; bñt optimā pñpōnem. i. optimā sanitatē. Et vt multū talia sūt qñcūq; deficiūt ab ista: sed nō multum.

VII.

Cognitiōes xō eoz r ab ibeentibus fm sube eoz rōnez o3 fieri. r ab his q necessitate hec psequūt effectib⁹ r ca sīb⁹ q et accñtia vocam⁹ pñzie.

Dīc scdo qz cognitiōes. s. sanoz qdā sumūt ab his que i sūt pñ rōnē sube: qdā sumūt ab effectib⁹ necario: psequē tib⁹ ea q sūt i rōnē subali: qdā sumūt a casib⁹ q effcā r qz cāus vocam⁹ pñe accñtia. C Vult qz i sūma qz signoz sanoz simplr qdā sumūt a subalr ibeentib⁹: qdā ab effe ctib⁹: qdā a casib⁹. C Notādum g qz B nomē suba qñcūq; sumūt p vniuscūq; rei eēntia: r isto mō dicim⁹ colozes eē de suba albedinis. r isto mō dicūt subalr inherētia il la q sūt eadē subalr siue eēntialr cū eo col dīcūt subalr i berere: aut illa qz rō icludif i rōnē alioz diffinitia: vbi gra i pposito nostro illa dīcūt subalr inherētia sanitati q sūt idē eēntialr cū sanitate: vñ qz rō in diffōne sanitatis icludif: vt bōa pñlo bona pñpō. C Nō z⁹ qz bic p effcā nō o3 intelligere rē vltimate pductā sed effectiōem vñ ope ratiōem imēdiate factā a sanitate. C 3⁹ nō. qz eoz q dñp dēt a sanitate vñ egritudine qdā imēdiate pcedūt ab eis: qdā mediate. Illa g qz imēdiate pcedūt ab illis: vt sic nō dīcūt casus: s3 illa q alio mediate pducūt sanitatē vñ egritudine dīcūt cāus a medico. Distictio g posita nō plus si gnificat nisi qz signoz optie sanitati qdā sūt idē realr cū optia sanitate: qdā sūt imēdiate depēdētia ab eadē: qdāz vero mediate ab eadem dependent: r tunc patz sufficiē tia diuisiōis.

Sed dubitatur

qz vñ qz p aliqd possum⁹ signi ficare sup optimā sanitatē qd ē ei⁹ cā. nā si cā sit sensui nota: pñt ita bene suū effectū notā ficare sicut effectus cām. C Alr. n. nulla esset demñatio pñ qd. vt si ex temperata pñplexione cerebri argueret boni tatem ortozum: qz orta suis pñcipijs attestātur. C Scdo qz ex vno effectū vniūs cause significamus multotiens alium effectum: sicut per citrinitatem oculozum que est effectus oppilationis poti fellei significamus super albe dinē fecū q ē ali⁹ effectus: r sup lique albedinē. r sup sñdaci dolorē: r vñtū stipicitatē. Et iō qdā per effectus intelli gūt oia cāta a sanitate. Et p cāus oia q cū tali vel tali san itate significata plm pñtūgūt: siue tāqz cāe potētes p acci cidēs ad talē rē pñcurrere: siue tāqz effectus eiusdē cāe cum significato vñ alio mō cōiter pñcomitās. C 4⁹ notādum B nomē accñs apō logicos qñq; iportare terminū d pluri b⁹ pñdicabilē i qñ accñtali: sicut ē vñ d gñqz pñdicabilib⁹. secūdo. put importat rem alteri inherētem nō cōponētē cū eo cui inheret substantialiter vñuz: sicut albedo dīcūt accidēs. tertio sumitur pro omni re cālī. quarto sumitur apud medicos pro omni re pñter naturam corpōi bu mano adueniente: vt pro morbo causa morbi r accidēte consequente morbum. vt tertio de accidenti. capitulo pñ mo dixit hāl. C Dico g nomē accidētis rē. Quāto sumi tur p oī dispōne a sanitate vel egritudine mediate vel i mediate depēdētē: r B mō dīcūt qdā eē cōe ad causas: r effectus siue opatiōes: r sic sumit a hāl. bic. Sexto sumit pro dispositione sequente sanitatem vel morbum nō im mediate: s3 alio mediate: r dīcūt qz B mō sumit pñt pñer tif cū cām. Septio p dispōne pñter nāz sequēte morbum: aut neutralitatē: r B mō distīguif res pñter nāz i morbū cām r accñs. C Nō vñteri⁹ nō ē. incōueniēs idē eē specialr i berēs mō dēo sanitati r casuz. Nā dñbita quātitas carnis i musculo brachy: r dñbitū tempamētū qñtatū i codē sūt

subalter in herentia sanitati musculi: et sunt casus sanitatis cordis et cerebri a quibus mediis spiritibus dependent. et sicut opatio respectu unius est respectu alterius casus: ut visio est opatio oculi et casus respectu operationis cerebri. Et quo apparet hanc etiam hanc distinctioem non poni tanquam necessariam realiter distinctioem: sed tanquam differentiam secundum rationem. Idem enim est signum sumptum a casibus et opationibus, et idem potest esse signum sumptum a casibus et subalter in herentibus: non tamen coincidunt respectu et eiusdem significati. Ultimo non distinctioem accidentium positam a hanc: de accitibus et infra. hoc est: quod aliqd est actio lesa aliqd exiens mutatum: et aliqd qualitas mutata. et si militer oia genera signorum eorum reduci ad hec tria genera vel sibi opposita. Nam exiens a corpore est casus qualitas mutata: aut est casus ut citrinitas faciei casus opationis: aut est subalter in herens sicut calor et febris: actio vero lesa est effectus: et si infra prospectus reduces facile ad hec genera omnia signa dicenda.

VIII.

Substantia quod est ipsa eorum que in optima propone sunt coterperantia siles quidem partes huius in caliditate et frigiditate: et siccitate et humiditate: organa eorum in quantitate et qualitate proportionantur ea: et adhuc informatioem et positioem peculiaris vniuersumque et totum organi.

Enumerat signa optime sanitatis spaliiter. Et diuidit in duas partes. Nam primo ponit signa sumpta a subalter in herentibus. et ab opationibus et casibus. et ibi. (Ab his vo.) Dicit primo. quod signa optime sanitatis sumpta ab ipsa substantia sunt in simplicibus membris temperatis. In caliditate friditate humiditate et siccitate: sed in membris organiciis equalitas siue temperantia in equalitate organi et organorum compositionem ipsam. et in numero compositionem et in formatioem. i. plasma te et in pone: sumendo ponez p situ et societate: et hoc tam in vnaquaque parte compositionem organiciis que et in ipso toto organico. Ad memorandam igitur primo. que prolo de ppa dispositio simplicium. Secundo non. quod temperantia potest percipi a medico temperato per tactum: et a medico distemperato. nam vola man non in oibus partibus cutis est par i calore: imo i gbusda est calidior. et i gbusda minus calidior. et idem medicus erudit assuetus tangendi corpora cognoscet temperantia in caliditate et friditate. et quicquid per hoc quod non imutaret iudicaret temperatus. Distemperatus est ex assuetudine iam nouit quomodo imprimi in eius tactu a temperato: que cognouit temperatus ex opationibus et casibus. Et si quare quomodo aliqd potest esse signum simplicium. omnino quod aliqd sub vna ratione comprehenditur p sensum est faciens sui ipsius notitiam sub alia ratione per intellectum ut comprehendit prolo tactu tanquam talis imprimens: sed p illud iudicat intellectus complexione esse sanam. Et si quare vtz hoc signum sumptum a subalter in herentibus sit certissimum. nam sic dicit Dely in tex. quod non videtur: quod potest esse slegmaticus accitatur ita cale fieri ut oino cossit imprimat in tactu sicut temperatum: et tamen p tunc non esset optime sanum in propone: ut constat. Hic videtur non omne tale signum sumptum a subalter in herentibus esse certissimum et precipue respectu temperantie: sed opus coniungere cum illis signa sumpta ab opationibus que Aulic. 2. pmi dixit certissima. d. quod eorum significatio est prima. et perdurans in gbusda: tamen sunt certissima ut in quantitate figura numero positione p situ partium extrinsecarum: et sepe in propionibus distemperatis valde que necessario cum tali modo in tale tactu imprimunt sunt distemperate. Et voluit Dely. et sic p quomodo coterperantia siles pres huius sit signum sumptum a substantialiter in herentibus optime sanitatis propionalis et cetera. Pro 2. vo pre que ad organica pertinet notandum quod pro diuidit in quatuor genera. scilicet quantitates et inueniuntur sumendo situm p loco et

societate et plasma. Plasma vero diuidit etiam in quatuor. scilicet figuram superficiem viam et receptaculum. modo membra similia: et si non idigeant his naturis in quantum similia: tamen ut determinate partes organorum reguntur et figurantur: et alia quodam de supradictis. vni caro musculi p quanto talis caro musculi brachii maior est quantitate regit quod caro musculi labii et minor est quam musculi coram. Et pro hoc ad hoc ut membris organiciis sit in propone ne sanus regit partium ipsius debitus numerus debita quantitas debitus situs et plasma conueniens et in partibus et in organo toto ex illis partibus composito que cum visu percepta sunt iudicamus membrum in compositione optime sanum.

IX.

Ab his pro que ex necessitate huius sequuntur siles quod partes huius quantitas quod ad tactum in duritie et mollitie medio: critas: quantum ad visum bonum color: et sibi lenitatem et asperitatem mediocritas.

Ponit signa sumpta a casibus et opationibus: et diuidit in duas. quod ponit primo signa sumpta a casibus. et ab operatiombus. ibi 2. (Secundum vo effectus) Dicit primo. quod signa sumpta ab his que ex necessitate sequuntur sanitatem que vocantur casus exemplariter dicat in membris simplicibus quantum ad tactum mediocritas i duritie et mollitie: quantum ad visum bonum color: et mediocritas sibi asperitatem et lenitatem. Non dicitur: quod durities sit sanitas ut quodam voluit: sed non sit genus vel spes sanitatis oibus membris concabibilis: tamen quia ipsa resultat a propone tam in passivis quam actiuis: ut colligitur 2. de propionibus ex hanc. id respectu istius dici potest casus. color autem bonus dicitur pmi ex albo et rubeo viuus splendor. Nam cum sanguis sit rubeus et membra radicalia alba debite permixtis illis color erit permixtus. mediocritas autem sibi asperitatem et lenitatem intelligit: quia sit corpus mediocriter pilosum nec ex toto nudum pilis: nec ex toto pilosius: ut p3 ex arabica translatioem: et putandum est ita debere dici. Nam istud ponit signum quantum ad visum. modo asperitas et lenitas proprie sumpte potius essent tactu quam visu perceptibiles. Et 3. quod quomodo mediocritas pilorum significat sanitatem propionalis. Rides: quia pili cassantur ex fumo adusto adhuc aliqd viscositatis retinente calor cum est ipotens ad eleuandum sit corpus nudum pilis: et cum est nimium fortis sit corpus pilosissimum. Cum autem huius in his quantitatibus temperantia sit mediocriter pilosum. precipue cum temperamento passuarum.

X.

Secundum vero effectus operationum perfectio: quam et virtutem eorum nominamus.

Ponit huius signum ab effectibus siue ab opationibus: et dicit quod perfectio opationum est signum sumptum ab effectibus optime sanitatis que perfectio vocatur utus a medicis: ita quod utus opationum idem est quod plemetum siue perfectio eorum. Ubi non oes opationes ab aia prouenientes fieri mediante complexione: ut sumit prima pmi. capitulo de etatibus: tamen operationum quedam sunt in quibus magis inuuantur per compositiones: et per eius defectum magis leduntur. sicut visus auditus motus voluntarius: quedam sunt in quibus compositio propria membri operantis non multum videtur prodesse vel obesse sicut nutritio et digestio. et similes. maxime igitur ex perfectione operationum in quibus minus sit per compositionem inuamentum iudicamus optima sanitatem complexionalem.

Nota secundo quod hic cadit dubium vtrumque que liber opatio fiat perfectior in corpore temperato quam in distemperato: et vtrum in animalibus aliquo aliqua fiat opatio perfectior quam sibi similis in specie fiat in homine. In quo dubio sunt tres modi dicendi: quorum

primus originē trahit ex trullano. p cui⁹ declaratiōe suppo-
nit pmo. q. nō oēs vītes in mēbris eisdē simplicib⁹ iuen-
te sunt p idē tēperamētū suaz opōnū equalr pfectiue vt
attractiua retētiua digestiua et expulsiua: et alie i vno mē-
bro exites nō sunt p idē tēperamētū pfectiue opōnū. hec
suppō p3 ex Sal. 6. de accēti et morbo: et Aui. pma pmi. do-
ctria. 6. ca. de vītib⁹ ministrātib⁹: vbi vult Aui. q. qdaz
haz vītib⁹ plus vīf siccitate: qdā plus hūiditate: qdam
āpliori caliditate. Et Sal. filr expm⁹ dicit: vbi mouet
qōnē: qre cū corp⁹ aliq⁹ vehemētez passiōē patit nō oēs
ei⁹ opōnes ledant. soluit assignādo cām: qm nō est neciū
vnicuiq⁹ actiō idē tēpamentū. puer sua. n. actio. i. digesti-
ua et motiua nō egent vna pplone: et eodē caplo dixit ad
Ifram. digō qatq⁹ aug⁹: et solidatio pfecta fit in pueroz cor-
porib⁹ et i corp⁹ corporib⁹: quoz pplō calida et humida est.
Et iteq⁹ modicū ifra dico q. caloriz aug⁹ ad mutatiōem
vīllo est si nō pcesserit ad vīlimitatē. p3 q. ex eius iten-
tione q. nō est vnicū tēperamētū p qd mēbz vel hō est
optime oīum suaz opōnū pfectiū. Et suppono 2° oē
corp⁹ tēperatū parib⁹ etate et sexu et alys quolz lapso esse
meli⁹ dispositū. Aliter. n. nō bñ oparet medic⁹ reducēdo
corpora paz lapsa: et idē p3 de mēte Sal. in pmo pplonū:
vbi dicit equalē pplonē esse optimā. Tūc sufficiunt due
pplones. pma. aliq⁹ opatio est meli⁹ apta pfici i distēpato
q. in tēperato vt motiua in calidiori et sicciori non nimis
excedēte digestiua in calidiori et humidiori: et sic de alys.
Et 2° plo. in corp⁹ tēperato aptū est magis pfici totale ag-
gregatū ex oib⁹ opōnib⁹ q. in corp⁹ distēpato ab alys pa-
rib⁹. p3 q. tēpatū est meli⁹ dispositū. q. meli⁹ pōt finez at-
tingere: s3 nō nisi opatōes. q. meli⁹ opatiū: s3 nō vīniscu-
lusq⁹ picularis opatōis: vt dixit plo pcedēs q. totius ag-
gregatū. nō. n. alio mō eēt pfecti⁹ opatiū. Et scōz hāc
vīaz p3 q. tēperat⁹ in oib⁹ mēbris excepto organo odora-
tus in quo fit sicc⁹: nō est ita apt⁹ pficere totū aggregatū
ex oib⁹ opatōib⁹ sicut tēperatus. Quia illud modicū qd
addit de pfectōe odorādi recompēsat. Quia multo dete-
rius quo ad illud mēbz nūc digerit. et alterat cerebrū in
pueniēti alteratōe: et est cā passiōis discōueniētiū homi-
ni: vel est aptus esse. nō q. breuiter ita est apt⁹ oēs opōnes
pficere. Et sili mō dī de boie siccī cerebri quo ad memo-
riā: et hāc vīā puto verā cū q. etiā pcederemus multa alia
alia ab boie qdā opōnes facere pfectiores q. tēperatus
hō sit apt⁹ facere siles i spē: vt aq. videt. vultur odorat.
et sic de talib⁹. Et scōm q. hāc modū pfectio opōnū. i. to-
talis aggregati in corp⁹ ē signū optime sanitatis.
Et secundus modus vult saluare q. ois opatio in corpore
tēpato ē apta fieri pfectior. Et supponit pmo q. aliud est
opōnē esse itenforē: et aliud est ipsaz eē pfectiorē. nā cani-
nus appetit⁹ ē itenforē q. tēperat⁹: nō tñ pfectior: et ē dige-
stio q. cito cibū generat in stō: s3 malū ē iperfectior q. di-
gestio q. cibū generat tarde in stō: s3 bon⁹. Et supponit
2° q. i corp⁹ tēpato opōnes pncipales: et in q. hō finaliter
ordinat⁹ sunt apte magis pfici q. in distēpato. Nā ex quo
tēpamētū est optima pplō d3 esse respē optimaz et pnci-
palū opōnū optima. Et supponit 3° q. opatiōnū eiusdē
spēi q. alys subordinantur illa est alia pfectior q. pfectiori
opōnē ē apta subordinari. p3 q. cēntialr sunt eq pfecte ex
quo sunt eiusdē spēi. Et 3° illa q. pfectiori subordinat⁹ h3
hāc accitālē pfectiōem quā reliq⁹ nō h3. Et supponit
4° q. pplonū q. diuersis formis spē deseruiūt illa est pfe-
ctior alia. p quā forma nobilior in mā pferuat. Et tūc ē
pma plo. cuiuslibz boie q. tūlibz mortū ppinquit: pplō ē
pfectior q. alicu⁹ bruti q. tūcūq. tēpati. p3 q. talis pplō
est pfectioris forme in mā cōseruatiua. Et 2° plo. non in
quolibz boie pōt magis pfici forme opatio q. i bruto. p3
q. in boie appopletico maiori apoplexia et mortū yicini:

ita vt nullo mō sentire possit non pōt pfici aliq⁹ opatio co-
gnoscitiua: s3 bñ in asino tēpato simplr. et p3 illū hominēz
tēperatiōē et pfectiōē h3e pplonem. Et 3° plo. in nullo
bruto ē apta aliq⁹ opatio magis pfici q. sibi filis in homi-
ne tēpato. p3 q. nullius talis opatio pōt ita pfecte opōnē
subordinari sicut in boie tēpato i quo subordinat⁹ itellectiōi.
Et 4° plo. cuiuslibz mēbz q. libz opō in tēpato alys pari-
bus ē magis apta pfici q. in distēpato fm illud fm qd est
distēpatū. p3 q. data pte distēpata illa nō pōt suā pncipa-
lē opōnē eq pfectā pducere sicut tēpata: nec ita bene pnci-
palissime opōnē subordinat⁹. Aliter. n. eēt tēpata p3 illa
nō distēpata iuxta suppōnes secundā. et p3 talis partis
opatio nō est ita apta pfici sicut pte cōridentis in tēpato.
et 3° nā ex suppōne 3°. Et dōcēdū ē apud istos itēf⁹ odo-
ratiū esse boiem siccī cerebri. et itenfi⁹ retētiū: s3 nō tñ
pfecti⁹: q. ille nō ita bñ sunt apte subordinari itellectiōi
bois vel cogitatiōi sicut tēpata odoratiō et retētiō. et sic de
alys opōnib⁹. et pariter pcedūt aglā acutius videre q. bo-
minē tēperatū: s3 nō pfectiū. Et aduerte iux hāc vīā
q. aliud est opōnem fieri pfectiorē: et eā vel sibi similē eē
aptā magis pfici. Nā iux hūc modū cōcedendū est in ali-
quo casu aliq⁹ distēperatū aliquo tēperato pfectiores
opōnē pducere alys paribus: vt posito for. acutioris odo-
ratus q. sit. Plato tēperatus: et appropime⁹ vñū odorabi-
le pceptibile bene a for. pp odoratus acuitatē et a Plato-
ne valde remisse et puse et nullū aliud sensibile appropi-
me⁹. et p3 plo in quo casu etiā posito for. pcedere totū
aggregatū ex oib⁹ opōnibus pfecti⁹ esse in distēpato q.
in tēpato alys parib⁹. Et 3° tñ tēperat⁹ est aptus magis
pficere totū aggregatū q. distēperatus.
Et tertia positiō i modico differt a secunda: s3 tñ differt.
Et supponit q. pmo q. vnicuiq⁹ forme mixti correspon-
det tēperamētū aliq⁹ cū quo est apta optime cōseruari: et
optime opōnes producere. p3 q. extrema latitudis pplō-
nis: cū qbus stat hō forma sunt iconuenientia ad opōnes
pfiēdas. q. repit⁹ in medio dispō optima pportōata illi
forme: et p3 q. cū illa optimas opōnes pducit: q. cū ma-
gis pportōato instrumēto idē pncipale agēs pfecti⁹ agit
et etiā diuī cōseruat⁹ forma cū sibi pportōatissima pplō-
ne. Et 2° supponit q. pplonū q. diuersis formis sunt cōue-
niētes illa est pfectior cū qua pfectior forma pferuat⁹: ea-
rū vō q. eidē forme fm spēm appropian⁹ illa oīcā pfe-
ctior q. illi forme magis pportōat⁹. hec sunt satis clara et.
Et supponit 3° q. qbusdā aialib⁹ puenit qdā operatōes
valde itensas h3e ad suū finē psequendū et alys aialibus
in q. eedē opōnes fm spēm inueniunt nō puenit ita iten-
sas facere: q. p illas ipedirent a fine pp quē sunt. p3. n. q.
lupo puenit ferocitas. cani adulatio.agle acuta visio. vul-
turi odoratio. qbusdā pisciū mancrib⁹ puenit obtuse vi-
dere. Et homini grauitur odorare. et horum causa magis
reddēda ē i lib⁹ de hystoria aialū. Et 4° supponit q. opa-
tionū q. fiūt a formis pncipalr eas agētib⁹ eiusdē spēi illa
est pfectior alia q. forme ē cōueniētiō: vt nutritiua ē pfe-
ctior q. digestiua et sensitiua q. nutritiua: et sensitiua inte-
rior q. exterior et interior cogitatio. Nā p vñāq⁹ postre-
mo noiātā magis pfici forma q. p pcedētes. Et suppo-
nit 5° q. vbi opōnes facie fuerit a diuersis fm spēm: et sūt
eiusdē spēi. illa ē pfectior q. aut ē aq. pportōata sue forme:
s3 i suo gñe itenfor alys parib⁹ aut q. posita pitate sue iten-
siois ē magis pportōata sue forme: vel q. i ambob⁹ exce-
dit vel plus i vno excedit istoz. s. i pportōalitate vt iten-
siois q. i alio excedat. Et tūc pōt duas pplones. p⁹ q. libz
opō in corp⁹ tēperato ē apta magis pfici q. i distēpato si-
bi filis alys pib⁹: vt puto itelligēdū eē q. i distēpato quo
ad illud i quo ē distēpatū. p3 q. a quo ad omne mēbz tale
corp⁹ h3 pportōatū instrumentū forme p opatiōib⁹.

ergo omnē operationē est aptū optime perficere. ¶ Secunda 2°. aliq^d brutū quāsdā operationes est aptū magis perficere q^m homo. p^o de visu aquilę: 2° de odoratu canis 2 multis talib⁹. Et vera argumēta cōtra oēs istas opinioniones duas vltimas puto esse illa q^æ sunt p^o p^ona pōne: tñ vtręq^{ue} p^oabiliter defendi pōt.

Erum 2° que organica cōsequunt^{ur} in coequalitate 2 pulchritudine ois corporis organicoz amplius 2 inbe-
rentiū eis effectuz in virtute. optime 2 pōnis corporis demaratiua signa sunt hec.

¶ Nunc ponit signa accitilia optime sanitatis organicoz dicens: q^{uod} signa sumpta a casibus optime sanitatis organicoz membror^{um} sūt coequalitas 2 pulchritudo tota-
lis corporis organicoz. sumpta vō ab opatiōibus sunt p^ofectio operationū suaz. Et 2cludit q^{uod} dicta sunt signa optime compositionis organicoz. ¶ Nota 2° p^omo q^{uod} per coequalitatem hic intelligit cōmensurabilitatem: ita q^{uod} totū organici habeat partes inuicē bene p^oportōatas: 2 hoc pōt cōtingere in paruo. est ergo aliud hic cōmensurabilitas: aliud coequalitas supra posita. nā hec est cadens ab ista: vt p^o 2 cōmēsuratio est aliud a pulchritudine. Nā in libris ethicoz d^{icitur} paruum esse cōmensuratum: sed nō pulchrū. est ergo pulchritudo cōmēsuratio in q^{uod}ntitatibus 2 finib⁹ debitū q^{uod} est etiā casus optime pōnis. ¶ Nota 2° q^{uod} operationes quarū p^ofectio maxime significat optimā sanitatē compositionale sunt ille in q^{uod}bus magis vti^{us} virtus pōne de q^{uod}bus supra diximus. ¶ Nota 3°: multos esse casus optime pōnis de q^{uod}bus hic nō loquit^{ur}: sed sufficit sibi exēplariter posuisse istos. ¶ Deinde cū dicit.

Erum 2° que q^{uod}dē deficiunt ab hac sana 2° sunt. hec quidem in similes partes hūitū lapsa sunt fm cōtem-
perantiā fm partū quēdāz lapsum. hec 2° 2 coequalitate organicoz parūz aliquid 2 hic lapsus aut est oīum: aut aliquozum: aut fm vtrūq^{ue}.

¶ Ponit signa sanorum vt multum. Et diuiditur in duas partes: quonias p^omo docet que sunt ista corpora 2 in quō differāt ab alijs. 2° ostendit signa eoz: generali tamen mō. ibi scōm. Signa vō eoz. p^oma vidit in duas. Nā p^omo ostendit q^{uod} sint sana multū 2 q^{uod} sunt lapsū genera. 2° ponit pōne eoz ad alia. ibi 2° (In eisde) ¶ Dicit p^omo. q^{uod} corpora deficientia ab optima sanitatē: s^{ed} tñ sana. supple simpliciter aliq^{uod} sunt q^{uod} sunt lapsa intemperatiā mēbroz simpliciter aliq^{uod} sunt q^{uod} sunt lapsa quodam lapsu. Alia vero sunt lapsa in coequalitate organicoz aliquid modicū: 2 hoc aut fm oīa mēbra aut fm aliqua: aut 3° sunt ista corpora lapsa i vtrūq^{ue}. i. pōne 2 pōne.

Enera aut lapsū eadem sunt cū his que virtutē eoz cōplēt tēperatiā in hūitibus siles ptes: numerus vero 2 formatio: 2 magnitudo: 2 positio in organicijs: vtrūq^{ue} vero cōe vnitas: quā 2 p^otinuitatē eoz nominauimus.

¶ Dicit secūdo quo ad hanc partē q^{uod} genera istoz lapsū sunt eadē cū his que virtutē complēt. i. cū generibus sanitatis. verbi grā. tēperatiā similitū partū: 2 coequalitas organicoz. i. numerus. formatio. i. plasma. magnitudo 2 positio. i. situs: 2 genus cōe organicijs 2 simplicibus: q^{uod} est veritas. ¶ Circa p^omiū dēst^{er} considera q^{uod} corpora sana sem-

per non sunt apud medicos soluz in punctuali optima sanitate cōsistentia: sed habēt in rei veritate quandā latitudinē: 2 versus calidū 2 versus frigidū 2 versus alia extrema in omni natura. ¶ Sana vero vt multuz sunt illa q^{uod} sunt simplr dicēda sana: sed citra dictā latitudinē saltem fm id fm q^{uod} sunt sana multū. ¶ Deficere aut a predicta optima sanitate contingit tribus modis. i. aut in complexione: aut in cōpositiōe: aut in vtrūq^{ue}: 2 addendi sunt duo alij modi quos dimisit Gal. Itelligentibus cōsiderādos. vñ est q^{uod} corp^{us} nec fm pōnem est extra latitudinē sani semp nec fm pōnē: sed ambabus ab optimo punctuali tēperamēto infra latitudinē cōtingit q^{uod} sint ille ita disprop^{or}tiōate inuicē q^{uod} totuz nō sufficiet ad opa sani semp: pp ergo hāc improp^{or}tiōalitatē nō est tale sanū semp. Secūdu^s modus est in vnitate q^{uod} est tertia nā sanitatis de q^{uod} sta tim dicā. ¶ Circa 2° dēst^{er} attende q^{uod} in quocūq^{ue} genere 2 in quacūq^{ue} nā est sanitas eius remotio est lapsus: 2 hoc bz vlt^{er} veritatē. vnde tot sunt genera lapsū quot sanitatū. ¶ Ut aut intelligat q^{uod}o grā lapsū vel morbozū ponunt tria cōiter. i. mala complexio mala compositio 2 solutio continuitatis: vt p^omo de accidenti attende p^omo q^{uod} ibi loquit^{ur} Galie. de generibus simplicū lapsū. Nā cōpositi lapsus sunt multi vt apata vlcera 2 confusiles: quoz nullus sub aliquo istoz generū cōtinet^{ur}. ¶ Nota secūdo q^{uod} ibi loquit^{ur} de generibus morbozū p^omo. i. de generib⁹ morbozū quos cōtingit esse nō seq^undo alios. Nam cōtingit esse morbū in complexiōe nō existēte alio morbo. Et cōtingit esse morbū in cōpositiōe nō existēte alio morbo. Et q^{uod} cōtingit ēē morbū in vnitate nō existēte alio morbo. Et q^{uod} loquit^{ur} de morbis p^omis 2 simplicib⁹ vt dico colligit p^omo de acciti 2 morbo: vbi etiā distinctio sumit in morbis. Dicit. n. q^{uod} ponēdi sunt morbi simplices 2 sunt alioz sicut cleta. 2 p^omis sunt p^omi. 2 idem Auicē. secūda p^omi. scōo caplo. ponētis hāc distinctiōez. dixit enī q^{uod}si in fine capli. ¶ Et q^{uod} ad vltimū q^{uod}dē egritudinuz tria sunt genera: egritudines que pōnis sequūt maliciā: egritudines: que sequunt maliciāz pōnis: 2 egritudines que p^otinuitatis solutōez sequunt^{ur}: 2 addit 2 omnis egritudo q^{uod} vnam earū sequit^{ur} 2 p^o ea existit ei cōparat^{ur}. ¶ Videt igit^{ur} velle oēm egritudinē p^omi sub aliquo istoz genēz p^oine: 2 oēm aliā sequi aliq^{uod} de istis: 2 reduci ad genus egritudinis simplr 2 p^ome: q^{uod} seq^u vel ad plura si plura sequāt^{ur}. ¶ Nō 3°: q^{uod} nāe in q^{uod} p^oncipalr p^osistit sanitas vel egritudo sunt p^olo. p^oo 2 vnitas. p^olo d^{icitur} nā simplicū pp eām sepe dicitaz. p^oo organicoz ex eadē vnitas aut d^{icitur} natura cōis: q^{uod} tā in simplicibus q^{uod} in cōpositis regit^{ur}: 2 eius defectus impedit in vtrūq^{ue} operatōez. Si vō sit aliqua alia natura requisita ad operationē que sit sanitas. ipsa conseq^uit^{ur} istas: nec pōt p^opter defectū in ea cōtingere lesio nī si p^omo sit lapsus in aliqua istaz triū naturaz. vbi gratia. diaphaneitas corneę 2 humoris albuginei 2 cristallini sunt nāliter regite ad opa visus v^otutis. Sed tñ q^{uod} in eis nō pōt accidere nocumētū: nisi pp maliciā pōnis vel pōnis: iō non d^{icitur} nāe p^ome. ¶ Et pariter oēm est de ossium duricię: musculi neruoz mollicie. 2 sic de alijs. ¶ Et p^opterea p^ocedēdū est aliq^{uod} esse morbū q^{uod} nō est pōnalis pōnal vel vnitas: vt corneę v^ol albuginei 2 cristallini būo ris opacitas: ossiū nimia mollicies: neruoz 2 musculoz nimia duricies: dolor 2 alie lese actiōes p^ose alias p^oedientes. Sed isti nō sunt morbi simplices 2 p^omi: quoz itēdūt ponere genera cū tria tantū ista genera dixerūt. reducendi aut sunt tanquā in causaz ad illud de istis trib⁹ generibus a quo pēdēt: vt dicit Auicē. ¶ Et sic ex isto p^oo: q^{uod} aliq^{uod} est morb^{us} in pōne q^{uod} nō est p^omus: 2 aliq^{uod} i pōne q^{uod} nō ē p^omus. Verbi grā. applanatio superficiēi stomachi q^{uod} sequit^{ur} pōnem humidam vel caliditas sequens dolorem:

Aliq^{uod} ēē mor-
bum q^{uod} nō est
in aliq^{uod} triū
narū simplic.

nec istos hic ponunt genera ut ab alijs morbis depēden-
tū: sed ut morborū potentū esse in seipsis talū. Et cō-
sidera hic quātū labores vane susceperūt multi doctores
ut Franciscus de zancellia. et Joannes de scā Sophia in illis
qōnibus lōgissimis de hac mā perusū disputatis: et q̄tum
etiā ipertinēter exponit hic locus a Jacobo de Sorliulo.
Voluit. n. hic nō dici nisi genera oibus mēbris organicis
totalr aut partialiter attributa. Nā cū ossa et musculi du-
ricie quādam requirāt: ut colligif. 6. de accideri. penulti-
mo caplo: quare nō posuit genera sub qbus durities con-
tinet: que tñ multis mēbris est cōis: et tamen posuit gene-
ra sub qbus p̄tinet receptaculū: qd valde pauciorib⁹ com-
municat: tanquā sanitas: et superficies: que pauciorib⁹ cō-
municat: tanquā sanitas vel egritudo. capiēda. n. erant
genera: sub qbus particulares morbi q nō sunt omnibus
membris cōis: continēt: imo vni tantū membro conue-
niunt: q̄re ergo nō cepit ea sub qbus isti tam cōes multis
membris cōtinent. Nota 4. q ab istis naturis sumif
distinctio generum sanitatis p̄mo: et simpliciu: et ab illis
eisdē distinctio generū lapsus p̄mo: et simpliciu. Dis-
enim talis sanitas aut est complexio aut compo aut vni-
tas: ita omnis lapsus talis aut est mala cōplexio aut ma-
la compo aut solutio cōtinuitatis. Genera ergo lapsuum
sunt eadē quo ad ea a quibus eorū distinctio sumif cū ge-
neribus sanitatū que sunt cōplementū virtutis operati-
onum et numero equalia. Nota vltimo q lapsus: lz fm
genera hoc mō sint eīles sanitatis generibus. Tamen se-
cundū speciē plures p̄tingit eē lapsus q̄ sanitates: qz tem-
peramento multa distēperamenta opponunt: ut Aristot. p̄
magistroz moraliū dixit. Deinde cū dic. XIII.

In eisdē dō ipsis generib⁹ lapsus et
egroz corporū est vitiū fm singulū
egri significatū. Termin⁹ dō vtrius-
q̄ discretū ē opōnis sensibilis lesio.

hic cōparat sana multū ad alia corpora
lapsa. Et diuidit in duas ptes. Primo facit hoc. Secūdo
p̄ maiori explanatōe dictorū ponit distinctiōem latitudinis
sanitatis i suas ptes: et quēdaz canonē. ibi 2. (Et diuidit
totius sanitatis. p̄ma diuidit in tres. p̄mo ponit compa-
rationē sanorū ut multū cū egris. 2. declarat. 3. in fert
habitudinem neutrorū ad sana et egra. ibi 2. (Ab optima
vero. 3. ibi. (Sūt vero boz.) Dicit p̄mo. q viciū
corporū egroz est in eisdē generibus lapsuum: quib⁹ cor-
pus sanum ut multū est distans ab optime sano: et hoc su-
mendo egrū secundū singulū signatū huius nominis
egri: qz et egrū simplr semper: et egrū ut multū: et egrū ut
nunc oia sunt viciata in eisdē generibus in quibus sanū
ut multū est viciatū. Dicit 2. quo ad hāc partē q ter-
minus per quē arguimus sanū ut multū discerni et distin-
gui ab egro est opōnū sensibilis lesio. Circa p̄mū ergo
p̄siderādū q ois lapsus est in nā in qua pōt esse sanitas: et
hoc loquēdo de p̄mis lapsibus et simplicibus: et qz lapsus
egritudinales nō differūt ab alijs nisi fm plus et minus: et
ista non variant gen⁹. id in eisdē generib⁹ est viciū siue la-
psus egroz in qbus sunt lapsus sanorū. Nō 2. q sana
ut multū nō distāt sensibilr ab optime sano qd est sanum
semper: qz pōnēs nō possumus stāte vtriusq̄ debito re-
gimie sensu p̄bendere ea deficere ab optime sano: qz cor-
pora egra fm omne significatū sensibilr ledunt respectu
eorū: respēcū quoq̄ dñr egra. id lesio sensibilis est termin⁹
p̄ quē discernimus sanū ab egro. sic qz p̄ sanū multū et
egri p̄ueniūt in hoc q vtriusq̄ est lesus respēcū optime sa-
nis: qz dicit q sanū multū est lesus isensibilr. egrū vō sensi-
biliter. Ex isto segf aliq̄d esse corp⁹ sanū qd p nullā po-
tentia fieri pōt egrū deducto miraculo, nā capro corpore

sano semper in decrepita etate isensibilr distāt a morte et
a nō gradu opōnū illud nō pōt fieri egrus: qz nō pōt sensi-
biliter ledi in operationibus respectu sui. Et tu ex isto ar-
gues multa si considerabis que extranea vident. De-
inde cum dicit. XV.

Absoluta vero deficientia compo-
sitiōe corpora quidē breue lesa sunt
et ipsa secundū veritatem: non tamē
sensibile est hoc.

Declarat dñm nunc. Et vidit in tres. p̄mo
hoc p̄ pte declarat. 2. remouet dubiū isurgēs in hac de-
claratōe. 3. ponit duo in qb⁹ egra corpora differūt a sanis.
2. ibi. (Determinant aut. 3. ibi. (Simplr.) Dicit p̄-
mo. q corpora breue. i. modicū deficientia ab optima sanita-
te. i. sana multū sunt lesa in opōnib⁹: tñ hoc nō est sensibi-
le: et itelligat lesa respēcū optime sani eiusdē sex⁹ et etatis.
Nō 2. q in hoc ostendit vtriusq̄ dñm supra in cōparatiōe
istoz cū egris. Nā ex quo sunt lesa hñt viciū: et qz sunt le-
sa isensibilr. Egra autē sensibilr. id sensibilis lesio est ter-
min⁹ vtriusq̄ discretius. Sicut est dubiū quō differ-
rāt neutra a sanis multū: cū vtriusq̄ sint lesa isensibiliter.
Dicit q neutra simplr differunt in hoc: qz sunt lesa re-
spectu totū latitudinis sanorū simplr: qz sana multū nō sunt
lesa respēcū illius: sed solus respēcū sanorū semper. Uel 2.
dñm q omne neutrum ē sensibilr lesum respēcū sani semper pa-
rib⁹ alijs: qz nō sic sanū ut multū. Et hoc p̄cipue d neutro
simplr fm viā plusq̄ cōmētatoris. XVI.

Determinat autem ea magis et min⁹
in operationibus et egris causis re-
pugnare.

Remouet dubitatōes: posset qz dicere. si
ista sana ut multū distāt isensibiliter ab opti-
me sanis in perfectōe operationis: per qd ergo cognoscū-
tur differre ab illis. Et respōdet q determinat ista sa-
na multū a sanis semper magis et min⁹ egris causis repu-
gnare in operatiōibus: qz ista minus resistāt causis egris
q̄ sana semper. Cū ergo duo fuerit corpora: quoz vnu est
cognitū optime sanū. Aliud aut per oēs eius operatiōes
nō discernit: vtrū sit minus sanum. Hoc discernit medi-
cus cū precipit approximatis causis egris: et p̄cipue que
nō in calore vel frigore: vel humiditate vel siccitate sunt
egre. Sed puta tantū merito sue quātitatatis: aut modi
substatiē p̄cipit vnu ledi reliquo nō leso. Id vō qd ledit
est sanū: ut multum non semper.

Hic cadit dubium vtrū corp⁹ optime sanum
quolibet nō tēperato vel
nō optime sano vnicuiq̄ cause egre magis resistat. In
quo dubio p̄cordāt oēs doctores: qz causis male p̄pōnis:
vel solute p̄tinuitatis non magis resistit corp⁹ optime sa-
nū q̄ distēperatū. Corpora. n. valde dura et densa magis
etiā resistūt fracture dislocatōi et soloni p̄tinuitatis q̄ tē-
perata. Sicut vtrū cāis egris p̄pōnalis: qz potētib⁹ face-
re corp⁹ labi i p̄pōne magis resistat corp⁹ tēpatū 2.

Duo cōiter sunt iuenti modi dicēdi. Un⁹. Sētilis et seq-
cūz p̄mittendo q duplr possumus imaginari corp⁹ tēpe-
ratū magis resistere egris causis. vno mō illarū impres-
sionē remouēdo vel p̄hibēdo. Secūdo: qz nō obstatē
qz ita imprimerēt in ipm sicut in distēperatū: tñ nō ita le-
dit tēperatus sicut distēperatus. huius exemplū capia-
mus in dñitate p̄ assuefactiōem acquisita in corporibus q̄
ex p̄suetudine frequēter se soli exponūt. nā talia et si tātū
calefiāt quātū corpora iseta: minus tñ molestānt et ita
possemus dicere temperata magis resistere egris causis:
qz et si tñ imprimāt ille cause in eam nō tñ ledunt sicut

Plus
Com

alia. ¶ Premittendo 2° q^o due sunt in genere cause per
q^{as} corpora resistit causis alterantib^{us} vna est q^uitas tria
q^uitati iducēde: et isto mō tēperatū per suā friditatez resi-
stir calefacientib^{us} et ifrigidatib^{us} p^{er} caliditate. ¶ Secūda
est v^{ir}tus: et p^{er} v^{ir}tutē q^uā itelligunt vna q^uitate aliā a tempe-
ramēto: que seq^uit^{ur} temperamētus et est isensibilis: s^{ed} multi
vigoris in opando et resistēdo. ¶ Alij v^o per v^{ir}tutē nō vo-
lunt nisi debitā p^{ro}portōez temperamenti ad aiām q^u dirigit
illud ad resistēdū alteratib^{us}. Sicut q^u in aq^u cala forma q^u
dirigit aque frigiditate tāq^u nāle infirm^{us} et sibi conueniēs
ad agendū nō obstat q^u caliditas in ea sit itēssor fridita-
te. illā caliditatez mediāte frigiditate remittit. Ita nō est
iconueniēs formā dirigenē mēsurā friditatis sibi p^{ro}por-
tionatā magis cū illa calefacientibus causis resistere q^u
cū itēssor. ¶ Alij v^o dicūt p^{ro}ponē esse q^uitate disticta
a q^uitatib^{us} p^{ri}mis p^{ri}ntem earū p^{ro}portōez: et etiā elemētōz:
et modū mixtionis q^u est aliq^u fortis aliq^u debilis vt auri
p^{ro}p^{ro} nālis ita fortis est vt ab igne fortissimo cū sūma dif-
ficultate dissoluatur. Sed caliditas durioris exātis: p^{ro}p^{ro} tñ
est debilior ita vt valde facilius ab igne q^u aurū dissolu-
tur: hāc p^{ro}ponē dicunt resistere causis egris vltra illas
q^uitates p^{ri}mas que fortior est in temperamēto q^u in diste-
peramēto 2°. ¶ Premittit 3° q^u ois forma nālis taz agē-
do q^u resistēdo meli^{us} operat^{ur} cū instro sibi p^{ro}portionato q^u
disproportionato. p^{ri}ma q^u illud instrumentū melius dirigit.
¶ Supponit 4° omne corpus humanū nāliter disposi-
tum facilius labi absolute ad calm^{us} q^u ad frigidum: et ad
humidū q^u ad siccū. p^{ri}ma q^u iste qualitates in omni tali do-
minant^{ur}: et q^u min^{us} inconueniētes sunt vite. ideo min^{us} resi-
stir forma ear^{um} p^{ro}ductiō. ¶ Supponit 5° q^u corpus tēpe-
ratū iter alia corpora minime inclinat^{ur} est ad aliq^u extre-
moz. istud p^{ri}ma discurredo per corpora: q^u calm^{us} magis in-
clinat^{ur} ad calidū et frigidū magis ad frigidū. ¶ Tunc po-
nit hic modus p^{ri}ma. p^{ri}ma q^uis alteret a frido et equa-
liter a calo corpus tēperatū et distemperatū. minus tamē
ledere in suis operatōib^{us} tēperatū q^u distemperatū.
Ista p^{ri}ma experimēto: q^u videmus et flegmatica et melācoli-
ca facili^{us} egrotare tā a calido q^u a frido q^u tēperata: et hoc
voluit vt dicūt Galie. infra in caplo de signis cerebri cū vi-
xir q^u minime ledit a gbuscūq^{ue} extrisecus calefacientibus
et ifrigidatib^{us} siccitib^{us} et humectatib^{us}. ¶ Secūda p^{ri}ma.
gbuscūq^{ue} causis alteratiuis magis resistit corpus tēpera-
tum absolute: q^u merito gradus et virtutis simul q^u diste-
peratū. ista p^{ri}ma q^u corpus tēperatū resistit cū instrumē-
to v^{ir}tuti p^{ro}portioatissimo. q^u per supponēz secūda melius
opat^{ur} taz resistēdo q^u agēdo. q^u magis resistit. Et si querat^{ur}
q^ure magis resistit corpus tēperatū calefacientib^{us} q^u frigi-
dū: d^{ic}it q^u hoc est merito virtutis nō merito gradus quali-
tatis p^{ri}me. et sic illi q^u d^{ic}it v^{ir}tutē esse qualitatē occultā:
dicūt q^u illa qualitas temperatus sequēs est fortior q^u to-
ta frigiditas que est in frigido. Illi v^o q^u d^{ic}it illā v^{ir}tutē
nō esse nisi debitā p^{ro}portōez qualitatē ad formā dirigen-
tem dicūt corpus tēperatum merito huius p^{ro}portionis
magis per remissam friditate bene ab aia directā magis
resistere q^u frigidū per itēssas minus aie p^{ro}portōatā: et pa-
riter in alijs casib^{us}. Et hec rissio ostē a plus q^u Cōmenta-
toze in vna solutione.

¶ Cōtra istā pōnes arguit^{ur} supponēdo q^u in successina me-
liozatione vel deterioratione p^{ro}ponis nō acquirē subito
aliqua latitudo virtutis. et ponit in casu q^u a. sit vnuz cor-
pus nūc p^{ri}mo ex calido reductū ad temperamētus: et sit
in extremo temperamēti versus complexionē calidā. b.
vero sit vnuz tēperatū in extremo tēperamenti versus
p^{ro}pones frigidā alijs parib^{us}: quātū est possibile: et sequit^{ur}
q^u a. magis resisteret in frigidatibus q^u b. Nā merito tem-
peramenti eq^uliter resisteret: et merito gradus calozis ma-

gis. q^u absolute magis resisteret. et p^{ri}ma. Et tūc arguit^{ur} ma-
gis resistit in in frigidatibus a. q^u b. sit ergo q^u per vnum.
et sequit^{ur} q^u immediate an minus q^u per vnum minus resi-
stebat q^u nūc. aliter. n. gradus vt vnuz virtutis resistitiue
est ab eo fm se totū subito acq^usitus. et ex p^{ri}nti arguit^{ur}: ime-
diate an nō p^{er} vnu gradus min^{us} resisteret 2°. q^u tūc magis
resisteret q^u b. s^{ed} b. est tēperatū: et a. p^{ri}ntem an fuit distem-
peratū: vt seq^uit^{ur} ex casu. q^u aliq^u distemperatū aliquo tēpera-
to alijs paribus cāis factiuis male p^{ro}ponis magis resiste-
bat: et posito ita eē de p^{ri}nti seq^uit^{ur} q^u magis resistit: cui^{us} oppo-
sitū dicit secūda p^{ri}ma. ¶ Dic puto Gentilē dicere se itel-
ligere de tēperato optimo punctuali: q^u est modi secūdi.
nā si cū latitudine sit necessario aliq^u distemperatū alio
tēperato aliq^u cāis alteratiuis magis resistit: vt pbat sa-
tis argumētū. ¶ S^{ed} tñ ē hoc mō itelligendo pōnes: sal-
tem videt^{ur} q^u nō sit ad mētē Gal. in libello de optima cō-
pōne. vbi ad lram. caplo 4° d^{ic}it. Itaq^{ue} cōmensuratū corp^{us}
cū alijs benignius neq^{ue} raruz neq^{ue} densuz habemus dice-
re: sed sicut aliaq^{ue} supabundantiaz mediū: ita et hāz. excel-
lit^{ur} scdm q^u alterutrū eoz que supabundant. nā q^u est
dens^{us}. min^{us} ab extrisecis cāis est facile occupabile: q^u v^o
rar^{us} est eis q^u itrozuz. ab ambab^{us} autē difficile occupabi-
le certitudinalr q^u nō iuenies vtiq^{ue} vlluz. moderate v^o
aliq^uliter est: q^u est mediū oīuz excellētiar: q^u q^u oīuz
corpoz sanissimū esse diximus. Cōsidera q^u mētē Gal. et vi-
debis q^u vult multa alia corpora ad quosdā lapsus diffi-
cilius labi: q^u ad eosdē tēperatum. vñ paulo post. Non
oīno ab oībus est difficillime passibile q^u est mediū. bio
q^u auctoritatib^{us} puto pōne nō verā esse.

¶ Secūda rissio puenit in distictiōib^{us} et supponib^{us} p^{ri}me. et
tūc ponit tres p^{ri}ma. ¶ P^{ri}ma. difficil^{us} trahibile ē ad
lapsuz p^{ro}ponalē corp^{us} tēperatū q^u distemperatū alijs pari-
bus. p^{ri}ma q^u omne corp^{us} distemperatū in aliq^u lapsuz facili^{us}
labi^{us} q^u tēperatum in aliquem: vt p^{ri}ma discurrendo. ¶ Secūda
p^{ri}ma. penes fm modū resistēdi plus resistit cāis egris cō-
muniter occurrētib^{us} tēperatū q^u distemperatū ista p^{ri}ma
p^{ri}ma pcedētis pōnis. ¶ Tertia p^{ri}ma. gbuscūq^{ue} causis al-
teratiuis occurrētib^{us} taz tēperato q^u distemperato: et eozuz
q^uitates eq^u p^{ro}portionat^{ur} excedētib^{us} plus resistit corpus
tēperatū q^u distemperatū. ista p^{ri}ma q^u merito p^{ro}portōis ad q^u
litas manifestas esset equalis resistētia: sed in tēperato
est v^{ir}tus fortior. q^u merito illi^{us} p^{ro}portio ad tēperatū erit
minor. et sic tēperat^{us} magis resistit. ¶ Addit tñ hec positi-
tio: q^u 1° difficil^{us} trahibile sit ad lapsuz p^{ro}ponalē tēperatū
q^u distemperatū: in aliq^u lapsuz facili^{us} trahit^{ur} tempera-
tum q^u certum distemperatū trahitur in eundē. nāz in la-
psuz calm^{us} facilius trahit^{ur} tēperatus q^u flegmaticus. et hoc
est q^usi limitatio pcedētis pōnis: vt nō velit q^u vnicuiq^{ue}
cāe p^{ro}ponalr alteratiue magis resistat corp^{us} tēperatū q^u
distemperatū: sed omne distemperatū ad aliq^u lapsum faci-
li^{us} labi^{us} q^u tēperatū in aliq^u alijs parib^{us}. et hoc sufficiat
p^{ri}me Gal. et hec ē limitatio q^uā Jacobi de Sorlinio.

¶ Sed cōtra eū arguo. et suppono p^{ri}mo vt ipse cōtra Ben.
supponit q^u nulla latitudo resistentie vel potentie subito
acq^urat^{ur}: sed p^{er} cōtinuū successiuū accessuz ad tēperamētū.
et sit a. ex frigido iā p^{ri}mo fcti tēperatū in extremo tempe-
ramēti versus frigidū: et seq^uit^{ur} p^{ri}mo q^u facilius est transmu-
tabile ad calidū q^u ad frigidū vt ipsi concedūt et dixit sup-
positio vna. sit q^u per vnuz: s^{ed} imediate an hoc nō erat per
vnu magis trāsmutabile ad fridū q^u nūc. q^u imediate an
herat difficilius trāsmutabile ad frigidū q^u nūc ad calm^{us}
et etiā imediate an hoc erat difficil^{us} trāsmutabile ad cali-
dū q^u nūc: q^u erat frigiduz. et p^{ri}mo imediate an erat diffi-
cili^{us} ad vtrūq^{ue} lapsuz trāsmutabile q^u nūc ad cal^{idum}. q^u nūc
in aliq^u lapsuz facili^{us} trāsmutat^{ur} q^u imediate an i aliq^u
et nūc est tēperatū: et imediate an hoc fuit distemperatū.

Regni

ergo temperatū aliqđ nō difficilius labi dāto distemperato: et mirādū quō nō vidit se ponere p̄sonē repugnāte illis eisdē p̄ncipijs qbus repugnat p̄cto hēti. et nullo mō cū sua via saluabilē: vbi illa hēti. saltē de optime tēpera to saluari pōt. ¶ **P**̄ 3° p̄cto est falsa. nā cū temperatū qui busdā causis alteratiuis minus resistat q̄ frigidū vī ipse cōcedit. p̄ 3° q̄ dāris causis calefactiuis tēperati equalē p̄ portioz hētibz ad qualitates tēperati sicut alie hēti ad q̄litate frigidū q̄ minus illis suis causis resistat tempera tum: q̄a minore hēz potentiā ad sic resistēdū: et vtrūq̄ ressi sit fm vltimū sui conatū. ergo minus illis resistit.

¶ **U**bi vō videt q̄ si q̄s mētē hāc. p̄spiciat in libello de optima p̄pōne. q̄ o3 cū p̄conibz istis transire de optime sano tenēdo p̄formiter. ad ea que dixi in p̄mo canonis q̄ tēperatū quātū ad gradualē mēsurā p̄maz. q̄tuor q̄lita tū est corrūdens tēperamētō pōderali. et 2° q̄ ad nullum extremoz est faciliter labile. imo equaliter resistit lapsui ad calm sicut lapsui ad frigidū. ¶ **P**̄ima p̄cto. corp^o calidū difficilius labi ad frigidū et frigidū difficilius labi ad calidū et humidū difficilius labi ad siccū: et siccū diffi cilius labi ad humidū q̄ temperatū. p̄ 3° ex hāc. capto 4° libelli de optima p̄pōne: vbi p̄mo ita ad istam habet lo quēdo de resistētia ad egras causas. Quēcūq̄ vō cōpora calidiora decēte sunt: non tñ multū et frigidiora et sicciora et humidiora moderate vel aliq̄ partē non recte plasma tam hēti hec vniuersa et supabūdare aliq̄ videbunt acō mēsurato in resistēdo egris causis: et nō nisi mō dicto. igit et sū paulo infra dicit q̄ siccū tēperato corpore ab hume crantibz causis oibus est difficile cōprehēibile. ¶ **S**ecōda p̄cto. q̄libz corp^o distēperatū in aliq̄ez lapsū facilius labi q̄ temperatū in aliq̄ez. p̄ 3° q̄ calm facili^o labi ad calm: et frigidū ad frigidū: et humidū ad humidū: et siccū ad siccū: q̄ tēperatū in aliq̄ez: cū tēperatū nō magis ad vnū extremoz: q̄ ad reliquū declinet. et ista p̄cto pōt tēneri cū possitōe ista et nō cū possitōe tenēte: q̄ temperatū omne facilius labi ad calm q̄ ad frigidū: et verificatur tñ de corpore optime sano i secūdo mō eq̄litate. ¶ **S**i cui vero nō placet illā possitōez tenere dicat: q̄ qbuscūq̄ causis habētibz equalē p̄portionē ad qualitates tēpera ti et distēperati. magis p̄portionaliter resistit tēperatus: q̄a eque p̄portionaliter merito qualitatū: et aliq̄ plus merito debite habitudinis instrumenti ad formā q̄ in eo est melior. ¶ **D**einde cum dicit. XVII.

Simpliciter vero egra corpora deter miata sunt: eo q̄ facili^o ab egris cau sis vincantur et ab eo q̄ fm multū ali quid fm virtutē opōnū delinquat.

¶ **D**ocet modo differentiā corpore egrorum a sanis multū dicēs: q̄ corpora egra simplr sunt distincta a sanis multū in duobz. vñ ē q̄ facili^o a causis egris vin cunt. scōz est: q̄ derelinquunt fm aliqd multū in opōnibz. ¶ **U**bi nō hūc locū dupl expositi vno mō vt ly. sim pliciter dicat vtr oia egra. in his duobz dictis differunt a sanis multū: et eēt tolerabile et cōsideret illi pti. In eisdē vō vbi dixit fm singuluz egrī significatū. 2° mō vt p̄ sim pliciter egra itelligant tñ corpora que dñr egra simplr: et ista ē cōis. ¶ **N**ō 2°: omne egruz simplr eē lesuz sensibily respcū optime sani. et p̄ p̄is multū: et nō tñ respcū opti me sani: q̄a semper sani: sed respcū totius latitudis sano ruz simplr. neutra aut nō sic tē. XVIII.

Sunt vero horuz vtrorūq̄ in medio neutra: et que vere dicunt neutra et que cū latitudine quadā.

Incidenter ponit quō se habeāt neutra dicēs:

q̄ neutra sunt in medio horz vtrorūq̄. s. sanorū vt multū et egrorū simplr: q̄ tota latitudo neutrorū simplr imme diat sanis multū in vno extremo: et alio immediat egris simplr: et in isto medio sunt tā illa q̄ dñr vere neutra: quia neutra semp ad nullū extremoz inclinata merito distātie ab vtroq̄ et illa q̄ dñr neutra cum quadā latitudine: q̄ sunt neutra multū. aliquātulū inclinata vsus latus sanorū aut vsus latus egrorū. ¶ **E**t hāc expōne dicemus ly. q̄ referē do ad ly. neutra quā puto veriorē. si vō ly. q̄ referat ad ly. vtrorūq̄. tūc dicimus q̄ neutra sunt in medio vtrorūq̄. s. sani et egrī. et illoz sani et egrī q̄ sunt vere talia vt sanum semp et egrū semp et illoz q̄ sunt talia cū q̄daz latitudie. i. talia multū. nā neutra simplr sunt vtroq̄ mō i medio sa norū et egrorū: et p̄ hoc dñt nobis itelligi q̄ neutra sunt ma gis leua q̄ sana multuz. et minus leua q̄ egra simplr alijs pibz: et ita i resistēdo cāis egris. ¶ **D**einde cū dicit. XX.

Dividitur toti^o sanitatis latitudo in tres partes latitudinē habētes et ipas multam: quarū p̄ima qdē erit sanorū corporū. secunda vero egrorum. ter tia neutrorū.

¶ **I**n ista pte p̄ declaratiōe dictorū ponit latitudis sanita tis diuisione cū qbusdā p̄tibz: et vidit in q̄tuor ptes. p̄i mo ponit diuisionē dictā. 2° ostēdit q̄ corpora sint ex toto ex latitudine talē. 3° declarat q̄ istoz ab alijs facili ter di scernunt. et q̄ nō. 4° ponit canonē p̄siderandū in istis di ctis omnibus. ibi 2°. **A**q̄. 3°. 4°. **D**olentia. 5°. 6°. 7°. 8°. 9°. 10°. 11°. 12°. 13°. 14°. 15°. 16°. 17°. 18°. 19°. 20°. 21°. 22°. 23°. 24°. 25°. 26°. 27°. 28°. 29°. 30°. 31°. 32°. 33°. 34°. 35°. 36°. 37°. 38°. 39°. 40°. 41°. 42°. 43°. 44°. 45°. 46°. 47°. 48°. 49°. 50°. 51°. 52°. 53°. 54°. 55°. 56°. 57°. 58°. 59°. 60°. 61°. 62°. 63°. 64°. 65°. 66°. 67°. 68°. 69°. 70°. 71°. 72°. 73°. 74°. 75°. 76°. 77°. 78°. 79°. 80°. 81°. 82°. 83°. 84°. 85°. 86°. 87°. 88°. 89°. 90°. 91°. 92°. 93°. 94°. 95°. 96°. 97°. 98°. 99°. 100°. **O**mnibz bis. ¶ **D**icit p̄mo. q̄ latitudo toti^o sanitatis didit in tres ptes: quaz q̄libz hz magnā latitudinē. p̄ma pars est sanorū. 2° egrorū. 3° neutrorū. ¶ **U**bi nō p̄mo. q̄ ex h̄ textu vult plus q̄ cōmētator egra p̄neri in latitudi ne sanitatis et neutra. et fm ipsū sunt talia simplr. non vt nūc. ¶ **S**ecundū vō hētilē. **V**ic hāc. hoc noie egrū: vtrū p̄ egrotatiū et neutro. p̄ neutratū vō dñi fuit supra: et nō p̄ vō egrū. quēadmodū sumpsit cū diuinit egrū sim pliciter. ¶ **N**ō 2°: q̄ p̄ma latitudo ad cognitōez nram est sanorū: q̄ p̄ ea cognoscimus alias. 2° egrorū q̄ cognoscunt p̄ sana. 3° neutrorū que nō nascunt nisi p̄ vtrūq̄ cū dicuntur talia respcū vtriusq̄. **S**z i perfectōe p̄ma pars latitu dinis sanitatis est sanorū. 2° neutrorū. 3° egrorū. **S**alieuus aut possit ordinē hāz partūz modo p̄mo. ¶ **T**ertio no ta q̄. q̄a hic loquit de istis corporibz p̄ q̄to habēt opera ri. ideo eoz diuissio dñt formalis penes p̄fectōem sanita tis. et isto mō sana simplr sunt in extremo et nō dñt diuissio latitudis penes gradus naturarū in quibz p̄sistit sanitas: q̄ isto modo sanitas simpliciter esset in medio: vtrūq̄ ha bens lapsū in vno latere versus calidū. in alio versus frigidū: et in vno versus siccū: et in alio versus humidū. ¶ **N**ota quarto. q̄ in latitudine sanitatis hic diuisa cōi netur optima sanitas semp que est temperamētū secūdi modi equalitatis: et est hui^o latitudinis extremū iclusū sicut summa albedo. cōtinef in latitudine totius albedi nis. nisi eniz sic esset. ista nō esset latitudo totius sanitatis cum partē extra relinquerūt nec valet si latitudo sanita tis terminat exclusiue ad egritudines vel neutralitatem nūc que est vñ extremū latitudinis q̄ p̄pterea debeat exclusiue terminari ad aliud extremū: vt p̄ exercitatis in simili materia. ¶ **Q**uō aut dicit **S**alieu. ista illo. s. ponē tibz nobis. in fine q̄ deficiētia ab optima sanitate sunt potentia diuidi in tres latitudines. est verūz sequens ex hac diuisione hic posita: quia diuiduntur in sana multuz. et neutra et egra: sed non negat hic diuissam esse latitudi nem sanitatis comprehendentem deinceps sanitatem optimam. XX.

Ambus deinceps sunt egrotantia corpora lesionibus sensibilibus operationum determinata.

Ostendit que corpora sunt extra hanc latitudinem dicens: deinceps extra hanc latitudinem sunt corpora egrotantia actu: quia secundum Gentilem vere egra: sed secundum plus quam commentatore egra ut nunc determinata sunt distincta a sanis lesionibus sensibilibus operationum. respectu proprii temperamenti. **U**bi non quod ista corpora sunt extra latitudines sanitatis quo ad denominandos: sed non oino quo ad perfectiōes. nam nullum corpus egrum hoc modo debet denominari sanum: sed tamen aliquod corpus egrum est cum aliquo sano eque perfecte dispositum: ut per de temperato quod fiat effimerans. ipsum. nam aliquo colorico est melius dispositum. **S**ed tunc est difficultas de neutris: ut nunc per plus quam commentatore: vel oino de neutris. in qua latitudine continentur. Et breuiter dicitur quod oia talia sunt modo dicto est latitudine sanitatis: sed sunt sensibilibus lesa respectu proprii temperamenti. in oppositum sibi debitis. que etc. **XXXI.**

Lentia vero et quorum motiones sunt delinquentes aut oino plerumque: manifestos habent terminos: quocumque vero infirmas habent operationes in maximis quod de discessibus facile discernuntur: secundum vero minores ambigua sunt: et per hoc secundum hoc genus lesionis neutro contrario participans consistit in illa dispositione qua et ipsas neutras dicimus nominari.

Nunc ostendit que difficile discernuntur dicens: quod corpora egra nunc que ipse dedit intelligi per dolendum: et quorum motiones sunt delinquentes aut oino perierunt. respectu proprii temperamenti. ista manifestos habent terminos sue cognitionis: quia facilius cognoscuntur non esse sana simpliciter: sed in corporibus in quibus operationes sunt infirmas. i. non ita perfecte sicut in optime sano. illa que sunt in maximis discessibus. i. que valde sensibilibus distant sicut egra simpliciter discernuntur facilius. illa vero que distant secundum minores discessus. ubi gra. sana multum sunt ambigua ad cognoscendum. et per hoc difficultia: ut dicitur est supra. dicitur persequenter quod propter istam causam: quod ista sana multum sunt ambigua et modice valde distantia ab optime sano: sed egra simpliciter plurimum distant. id est illud quod secundum hoc genus lesionis. i. naturalis recessus ab optime sano neutro istorum extremorum modorum participat: quia nec modicum valde: nec multum valde consistit in dispositione qua et ipsas vocari neutras diximus supra in latitudinis sanitatis. **U**bi nota de quatuor maneriebus facta esse mentio hic. de egro nunc in primo. de egro simpliciter in secundo. de sano multum in tertio. de neutro simpliciter in quarto. non facit autem mentio de neutro nunc volens quod illud etiam sit ambiguum respectu proprii temperamenti.

Secundo nota. quod triplex contingit ledi operationes. aut. n. ledit in quantitate aut in forma aut in essentia. i. aut augetur aut minuitur ultra iueniētem terminum: aut corrumpitur aut permutatur a dispositione secundum quam potest inueniri in corpore naturali: ter se habere de corrupti aut ex toto auferri. et distinctio sumitur ista de signis habitibus totius: ubi plenius declarabitur et limitabitur. et de accidenti. **G**alenus igitur istos tres modos tetigit in principio: cum dixit dolentia. tetigit operationis corruptiones: quia ois dolor est actio lesa corrupte ut ista videbitur. permutatio in quantitate tetigit cum dixit: quorum motus sunt delinquentes: quia diminute. et ablatoe cum dixit aut oino perierunt etc. **N**on igitur quod non ex quarumlibet operationum lesione denotatur corpus egrum: sed ex lesione in pueria tione humana sibi pueria vel bovis pueria sicut in ciuili yu

ta ambulandi exercendi corporis: et cogitandi et loquendi: et comedendi. et similiu operum ut sumitur a Galieno primo de regimine sanitatis. tales igitur operationes intellexit hic Galienus: cum dixit: aut quorum notiones sunt delinquentes etc. **XXXII.**

Ambus his sensu diiudicatis non secundum ipsam rerum naturam. piculum. n. est sempiternae passionis irreperibile. i. incurrere dogma.

Nunc ponit canonem obseruandum in distinctioe latitudinum corporum et iterum quod istas distinctioes sani semper a sano simpliciter et sani simpliciter a neutro: et neutri ab egro: et omniun sanorum ab egro vel neutro: ut nunc sibi opposito: debemus intelligere tales esse: ut sensu iudicari possint: ita quod per aliquod sensibile signum possumus discernere. **I**ste canon. per. quod aut isto modo discernimus: aut absolute secundum naturam reita quod vnuquodque dicamus egrum vel neutrum cum est lesus in oppositum quod tuncque modicum vel multum. **S**ed non debemus per. quod: quia tunc est piculum ne habeamus decessum quod nunc dogma. i. nostra doctrina medicinalis est sempiternae passionis: quia est tunc egro: et non sanus: quod est secundum naturam scia vna est triplex: et magis de perfectiori. igitur medicinalis erit magis sanus. et ista per. quod forte nullum est corpus quod nullo sit lesus. **E**x isto igitur puto quod neutrum ut nunc per aliquod sensibile signum sic egrum ut nunc differt a sano: et ita de neutro simpliciter a sano simpliciter: sed in suis oppositum non sunt ita lesa ut vulgari sensu discerni possint. **N**otandum igitur Galienus in primo de medicis dicere quod medici speculatio non transcedit sensum. et omisso multis modis intelligendi: puto has duas rationes esse decessas. **P**rimo. medicus multorum insensibilium dispositionem considerat. nam de vtriusque et multis oppositum ut iterum vtriusque alicui non sunt sensibiles considerat: ut per. **S**ed. nulla dispositio considerat medicus in corpore humano: nisi per aliquod sensibile signum possit illi cognitiones deuenire. per. quod medicus est artifex operatiuus. et id non considerat dispositionem corporis humani: nisi per quod potest circa illa operari: et quia merito illi non possit ex arte operari nisi aliquid haberet illi sensibile signum: ut per. quod opus est singularium. intellectus aut vltimus. **I**dem igitur sensibile signum habet: non sic autem ois naturalis habet vnu particulare signum aut sensibile in sua consideratione. **N**on igitur circa pre quod ex eacludi potest non ois corpus insensibilis lesus ab itinere in suis oppositum esse neutrum ut nunc. **E**t ex hoc sequitur. quod est dubitare habemus ne nullum corpus esset sanum. cum nullum videatur corpus in quo non sit aliquid perternalis dispositio. ut calor vel alterius rei. **I**nfero igitur quod certa est latitudo nocui moris insensibilis: qui regit ad hoc ut optime sanus fiat neutrum: ut nunc. et per. quod cum si minor quam lapsus naturalis regit ad denotandum corpus neutrum simpliciter: quod ois neutrum ut nunc est ipse: et dispositum sano simpliciter. **XXXIII.**

Signa vero horum que sanant corporum et egro et sanorum ut nunc existunt quantitate distat differunt. **XXXIII.**

Omentibus nobis duos extremos terminos contrarios alterutrum optimam dispositionem et nunc facta egritudine. Considerantibus vero cui horum sunt viciniora que perant corpora: propinquius. n. est optime propinqua sanum: quod vero ab hac longius. iam vero egrotanti propinquius egrum: vtriusque vero medius equaliter ab utroque abesse apparens neutrum erit hoc. Optime igitur propinqua corporis dicte sunt cognitiones. Deficientius vero ab hac: equalia quod de numero sunt bis grana: et magis et minus diuisi poterunt et separatis in tres latitudines.

Hec est secunda pars capituli in qua ponit in generali si-
gna corporum lapsum ab optime sano: dicemus quod signa eorum quod
sanantur corporum. i. sanorum eorum: et neutrorum existit in telli-
gendo secundum plus quam commentatores egra et neutra simpliciter dis-
runt ab invicem quantitate distantie in comparatione ad certos ter-
minos de quibus dicemus nunc. ubi gratia nobis ponentibus duos
extremos terminos contrarios: quorum alter est optima sa-
nitas et alter est egritudo ut nunc: et nobis considerantibus cui
istorum terminorum sunt signa viciniore corporum que probantur. i.
de quibus volumus scire utrum sint sana vel egra: vel neu-
tra modo dicto: et illud quod secundum signa est propinquius optime sa-
no est sanum. Illud autem quod est propinquius iam egrotanti. i. egro-
nunc. est egrum simpliciter. Illud vero quod est in medio ab utroque
apparere equaliter abesse. erit neutrum simpliciter et hoc secun-
dum exponez plus quam commentatores: sed iuxta Gentile per
egrum intelligimus egrotatum et per neutrum neutratum: ut
supra dictum est. **S**ubdit ultimo epilogo quod dicta sunt
signa optime sanitatis. i. sanorum: et diffinitum ab optima sa-
nitate: dicitur enim est genera corporum lapsum esse equalia nu-
mero generibus optime sanitatis illis corporibus diffini-
tibus potestibus dividi in magis et minus: et separatis in
tres latitudines. **N**otandum quod in summa hec est regula cogno-
scendi corpora sana lapsa: quia consideramus signa ab opera-
tionibus: et subalter in heretibus. Et casibus optime sani: et con-
sideremus quod lapsus est in eisdem naturis in quibus est sanitas:
et tunc videamus in corpore lapso utrum secundum hec signa mul-
tus exponez sanum optime: et dicitur sanum ut multus:
vel multum distat sano optime et dicitur egrum simpliciter vel in
medio quodammodo equaliter apparere et est neutrum simpliciter. et per
hanc doctrinam hic data multum esse generale. **N**otandum 2°:
quia optima sanitas et egritudo nunc ponuntur extrema consideranda
a medico. nam si omnia in latitudine sanitatis lapsa vo-
lumus considerare in comparatione ad extrema. nullum eorum po-
tuit esse extremum. et ideo fuit debitu[m] ponere egritudinem nunc.
que est ex tota latitudine sanitatis et sensibilibus lesam. Cor-
pora ergo sana que tantum in operationibus naturaliter distant ab
optime sano: quibus egrotans actu vel nunc distat: dicitur pro-
pinqua egrotanti: quo ad imperfectas operationes: et sunt
egra simpliciter: quia sensibilibus ab optime sano lesa. illa vero que
distat naturaliter cui equalis distantia propter naturam non sufficit cor-
pus prohibere ab esse sano dicitur adhuc sana: sed ut mul-
tum: et ea que medio modo se habent. dicitur neutra simpliciter.
Notandum 3°: quod pessima egritudo nunc cum sit quod quolibet instan-
ti etatis peior egritudine simpliciter. illi instanti etatis corre-
spondenti. ideo magis distat perfectius ab optima sani-
tate quam egritudo simpliciter. et per hoc magis extremaliter opti-
me sanitati opponitur. **N**otandum 4°: quod neutrum simpliciter videtur
equaliter abesse ab utroque extremo. scilicet sano simpliciter et
egro nunc: quia non habet ita perfectas operationes sicut sanus
semper ita habet imperfectas ut egrum nunc. abest ergo ab utroque
equaliter per abnegationem correspondentie in gradu opera-
tionum: sed non equaliter quo ad perfectionalem distantiam.
Nam neutrum simpliciter solum in sensibilibus distat a sano sim-
pliciter. multum autem distat a pessime egro. **E**pilogus per 3°. et sic
est finis secundi tractatus. Incipit 3°. **XXV.**

Signa vero egrum corporum simpliciter dice-
mus. ex his. n. erunt relique due latitudi-
nes manifeste. Secundum ergo genus
dictum est prius in optime proportionis ora-
tione. secundum vero specie nunc dicitur
prius nobis dividentibus partes.

In isto tractatu 3° ponit haec specialia signa egrum: tam sim-
pliciter quam ut nunc. Et dividit in duas partes: quia primo ponit
signa egrum simpliciter. 2° ut nunc. ibi 2°. (Quocumque vero i pre-

senti egra. 3° prima in duas. nam primo ponit quedam generalia
signa egrum simpliciter complexionalia. secundo compositionalia: quia
significancia lapsum compositionale. ibi scilicet. (Quocumque vero
propter magnitudinem. iterum prima pars dividit in duas. nam
primo preponit quedam generalia ad propositum necessaria. se-
cundo specialiter ad hec signa descendit ibi. (Principium no-
bis. 3° prima pars dividit in duas. primo ponit identitatem et causam.
secundo exequitur ibi. (Quatuor autem sunt. (Dicitur primo.
quod de cetero ponemus signa corporum simpliciter egrum: et ratio
est: quia ex illis erunt manifeste relique due latitudines. scilicet sa-
norum et neutrorum multum. (Dicitur 2°: quo ad eandem partem quod
de istis signis secundum genus est dictum prius in signis optime
proportionis. i. optime sanitatis: sed nunc dicitur ista signa specialiter
nobis dividentibus partes prius. i. prius nobis ponentibus
distinctioem partium corporum humani. (Primo ergo consi-
dera quod optime sanum fuit declaratum prius in generali. per si-
gna sumpta a subalter in heretibus: et ab operationibus: et
a casibus. (Per illa ergo iam scimus in genere qualia sunt
egrum signa. in speciali autem facilius est percipere signa egro-
rum simpliciter: quia ista sunt multa. et ad manus habenda: scilicet fetu-
per sana pauca. fuit ergo modus haec in ponendo signa egrum
simpliciter proveniens: que cum non differentia signis sanorum mul-
tum nisi quantitate distantie facile erit picturari per ea de
sano et neutro. (Nota scilicet. quod quia sanitas maxime in na-
turalis dictis consistit. diversa autem membra diversam requi-
runt nam tam proportionalia quam disproportionale. ideo ad sigillatim de-
clarandum signa egritudinis simpliciter. fuit opportunum prius divi-
sione membrorum ponere. **XXXVI.**

Quatuor autem sunt earum divisiones: quedam
enim earum sunt principales: quedam vero
ab illis exorte sunt: quedam vero neque alia
rum dividentur neque alie dividentur earum
inatas habentes virtutes et regentes eas: quedam ve-
ro et inatas simul habent et influentes.

Exequitur et dividit in duas. primo ponit unam divisionem. se-
cundo membra divisionis declarat. ibi. (Principia sunt.)
(Dicitur primo. quod quatuor sunt omnes differentie particularum
corporum. i. omnes particule corporum sub quatuor generibus
diversis comprehenduntur. et ista sunt genera: quia quedam sunt
principales: quedam orze a principalibus: quedam vero nec alijs
dividentur: nec alie dividentur illis: sed habent tantum virtutes inna-
tas regentes eas: quedam vero sunt que habent inatas et influen-
tes. (Circa partem notandum primo. quod haec volens nobis da-
re notitiam membrorum in quantum egra. hoc autem est maxime
comprehensibile quo ad operationes. ideo posuit divisiones
proposito suo pertinentes. sumptas a formalibus. scilicet virtute me-
mbri. non curando membra dividere in simplicia et composita.
(Nota secundo hac divisionem isto modo reduci ad bime-
bras. nam membrorum nostri corporis quedam sunt principalia: que-
dam non principalia. (Item non principalia: quedam sunt orza a
principalibus quedam non. (Item non orzorum a principalibus:
quedam habent virtutem inatam ea regentem tantum: quedam ha-
bent virtutem inatam: et cum hoc influentem. et hoc modo: scilicet in princi-
pali sit virtus inata et influens et pariter in his que a princi-
palibus oriuntur tamen illa non continentur sub quarto membro
divisionis: quod est tantum eorum que nec sunt principalia nec a
principalibus orza. (Nota tertio. quod duobus modis pos-
sumus dicere aliquod membrum in nostro corpore esse principale.
uno modo: quia ipse sit principium primum iter membra effectuum omnium
operationum. et isto modo solum cor est principale membrum. (Alia
autem ad hoc ostendendum facilius est ista. Supponamus quod nul-
lus operatio alio modo proprie alia est principium nisi mediante ca-
lore naturali. hec supponitur per ex Augustinum. prima principium. capitulo de etatibus
ubi dicit. quod alia non operatur sine instrumento et illud est calor

naturalis et ideo colligitur secunda pmi. doc. 3. capitulo tertio et ab Ap. in de causis longitudo et breuitatis vite. et hoc notat experientia. qz remotio caloris naturalis est ablatio oium aie operationum. et ex hoc sequitur qd oellud a quo pendet calor nalis in toto corpore. est principium effectiuum oium operationum aie. qz qd est causa est causa causati i eodem genere cause. ¶ Supponit secundo cor esse primum principium cōseruandi calorem in toto corpore. p spiritus vitalis generationem. et ad totum transmissionem. h p qz in corde est maior calor q in corpore inueniatur et in fonte: et principio calor debet esse fortior. ¶ Patet secundo qz extincto calore in eo. i toto extinguitur. ¶ Tercio qz p eius refrigerio principaliter ordinata est euēratio vt p qz illa que fit per anhelitū. et illa que p pulsum ad ipsum terminantur et egrorātia eius sunt et pluribus talibus signis. ¶ Et ex his segit solū cor esse hoc modo principale p qz est principale cum ab ipso oium membrorum operationes tāquā primo efficiente in genere mēbro rū dependet. cum ipsum sit caloris nalis oium mēbrorum fons et origo. Et hoc vult Aris. in de somno. et in de ca mō? aialium. et in de morte et vite. et in tertio de hystoria. et Auerrois secundo colligit. et Aui. pma pmi. doctrina. 6. ¶ Secundo modo dicitur aliqd mēbrū principale. qz ipsum est p se pducituum instrumenti extra se alteri cōcābilis. necessario effectiue cōcurrentis ad cōseruationem indiuidui vt spēs ita qd ad hoc vt sit principale o qz sit per se factiuū instrumenti alicui? et qd illud instrumentū sit cōcurrentis ipm. vel sibi simile necessario per se et effectiue ad cōseruationem indiuidui vt spēs et hoc modo stomachus nō est mēbrū principale. licet sit nec cessarium ad cōseruationem indiuidui: nā stomachus generat cibū: ille aut nō necessario concurrat effectiue ad cōseruationem indiuidui: sed mālīter. pulmo etiā et si generet temperamentum in aere attracto. qd est necessariū ad indiuidui cōseruationem. tamē illud tēperamētū aeris nō est p se pducituum salutis indiuidui. sed respectu eius ē p accidens. licet respectu pulmonis nō sit accidens: sed sit intentum. Itē pulmō et diafragma l3 nutriendo se generēt partem sui vel que sibi filis est: necessario effectiue cōcurrentes ad cōseruationem indiuidui. faciēdo tāqz p pulmonis euērationem: tñ illud nō generat pulmō extra se alteri cōcābile. et sic iuuenales qz nulli mēbro nisi quatuor numerādis cōueniūt p dicitē additio. nes. et isto modo de principali mēbro loquuntur medici et sunt plura vno vt infra videbitur. qz quatuor. ¶ Nota quarto qd mēbrū dicitur oriri a principali altero duorū modorū. nā qdaz dicitur qd cū generatur principalia mēbra quedā mā supfluit a mā generationis eorū. et tūc spūs gignitiuus sūcū pncipali generito efficit mēbrū. qd dicitur oriri a principali. verbi grā a mā generationis cordis supfluit mā arteriarū et spūs gignitiuus facto corde sūcū cum corde efficit arterias. ita qd arterie hoc modo oriuntur a corde mālīter et effectiue. et isto modo dicuntur aliqua mēbra esse orta a principali. ¶ Alij vero dicunt spiritū gignitiuū p virtutē informatiua vnum. qdaz mēbrū corporis generare alijs mēbris nō cōcurrentibus ad aliorū generationem. nā cū hic spūs sufficiat ad cordis generationem nobilioris existētis nō erit oportunum cuz eo aliud cōcurrere ad generationem ignobiliorū. ¶ Dicunt secundo māz generationis cordis nō subici forme aliorū mēbro rū que generant. cum fatum sit dicere corrumpi partem vt ex ista generentur artarie. ¶ Ex quo inferunt non ideo dicitur apud medicū aliqd mēbrū oriri ab alio: qz ab eo effectiue pducatur vel fuerit pductum. aut qz ex eo fuerit ab initio mālīter generatum. ¶ Dicunt tertio metaphorice illud mēbrū dicitur oritū a principali apud medicū: qd terminat immediate ad principale et est naturaliter principali subordinatū pro deferēdo instrumentū ab eo facto qd est necessariū ad indiuidui vel speciei cōseruationem. ¶ Ex quo p qz sola mēbra seruētia principalibus seruīute delatoria sunt hoc modo

orta a principalibus. et ille modus est facilior. et hoc modo facile videbitur infra quo modo nervi a cerebro: et vne ab epa: te oriantur. ¶ Nota quinto qd p virtutē in hoc loco nō intelligimus ipsam animā. ¶ Nam hoc modo in omni membro sunt oēs vtutes. cū aia sit tota in qualibet pte corporis humana vt nūc supponit. Sed sumit hoc nōmē vtus p tēperamētū p qd aia ē operatiua. et tot sunt vtutes quot sunt h3 diuersa tēperamēta. ¶ Ponunt aut vtutū tria genera. i. vtutes vitales aiales et nales. Nales aut sunt duorū modorū. qdaz enī ē ordinata ad spēs cōseruationem principaliter vt generatiua. qdaz ad cōseruationem indiuidui vt nutritiua cū seruētiuius. ¶ Vitalis aut est generatiua spūs et motiua instrumentorū eius motu dilatatiōis et cōstrictiōis vt ostendit prima pmi. ¶ Animalis aut ē vt cognoscitiua et motiua. ¶ Ista rū ergo vtutū vnaqueqz in alijs mēbris a principali cōseruatur p fluxū pncipalis mēbrū. Nam visiva in oculo cōseruatur p cerebrū i fluxū. quo cessante nō est in eo vtus illa. Vitalis p fluxum a corde. et nalis p fluxum epatis. Et id quodaz modo quibet istarū vtutū in mēbris alijs et principali possit dici influens qsi ab alio itus fluens. tñ stricte vt dicitur influens q est ab alio dependens. et nec ipsa nec sibi similis ē necessaria ad vitā mēbrū. verbi grā. vtus motiua et sensitiva. Nam mēbrū paraliticū pdidit illā vtutē et tamen est viuū. et ita oculus post opilationem nervi optici pdidit visum et viuit. Et hoc modo impossibile ē mēbris sine nali et vitali viuere. qz vsqz ad h3 viuit aial qd diu ē potēs suscipere alimentū. Et secundo de aia viuere: ppter h3 pncipiū. i. vegetatiua vtutē inest oibus. Et ita etiā duobus modis dicimur aliqua vtutē inatam. vno modo large: qz cōueniētē et cōnālem mēbro. et isto modo vtus aialis ē inata. ¶ Secundo dicitur vtus inata stricte. qz nalis et necessaria ad vitā et esse mēbrū. et hoc mō aialis vtus nō ē inata: sed bñ nalis et vitalis. ¶ Et ideo ista mēbra in qb vtus nō inuenit sensitiva nec motiua dicuntur hēre vtutē inatam tñ. qz nō habēt influentē stricte. ¶ Mēbra autē q nutriunt et cū h3 habēt sensum et motū. habēt inatā et influentē. Ita qd mēbra q habēt vtutes inatā dicuntur regentia seipsa. qz regimē vite qd fit i illis nō ē nisi p virtutē inatā. et dicunt nō dominari alijs qz nō pōt alijs membris aliquam de istis virtutibus nec alia dominantur eis. non quia nullum membrum sit eis principium essendi et operandi. ¶ Nam iuxta superius dicta cor ē oib? mēbris cā vite et operationū. ¶ Sed qz a nullo mēbro recipiunt virtutē pter inatā h3 oibus collectis p3 totius diuisionis intellectus. ¶ Ultimo notādū qd apud quosdam tēperamentū per qd aia suas nales et vitales exercet operationes cōnascitur mēbro. et nō fit pmo in eo ab alio principali mēbro. et illud temperamentū si cōseruaretur sufficeret ad operationes istarū virtutū. ¶ Et si posset sine epatis influxu cōseruari nō oporteret epas influere ad hoc vt mēbrū nutrire. Regritur aut epatis influxus ad talē tēperamentum cōseruandū. et ideo pōt notabili tempore operari mēbrū opa nalia post remotionē influxus epatis. ¶ In vtute autem aiali nō ē ita qz cū cōplexione q oculo cōnascit ducto influxu cerebri nō sufficit oculus videre. et ideo visivam virtutē nō recipit primo a generatione immediate: sed a cerebro. et ideo pendet ab illo sicut splendor. Et ppter ea regrit cōtinuū influxum mēbrū aiatum. i. qd h3 virtutē animalē. ad hoc vt sufficiat operari. et apud istos p3 dicit qd vtus naturalis est inata. i. itus in mēbro a principio sui esse cōnata et nō sic virtus animalis in istis mēbris nō principali. et hoc videtur voluisse Gal. pmo de interioribus. capitulo vltimo. ¶ Alij vero dicunt epas influere ab initio aut postea mēbris virtutem naturalem et cerebrū influere ab initio. aut postea animale ita qd vtrazqz istarū virtutum pendet in mēbris nō principalibus ab epate vel cerebro. ¶ Sed causa quare naturalis et vitalis dicitur inata ē illa

Xtus influens

C

quā diximus supra. qz est virtus ad esse mēbrū et vitas eius necessaria. nō sic autē aialis vt predictū. et hoc videt sensu se Aulcēna prima pmi. capitulo de mēbris vbi dixit. Sed dicit credere. s. medicū qz bec vītus. s. nālis ad ipm. s. mēbrū nō pñit nisi ab epate. Nā si iter ea via clauderet et os nutri mētū hēret aptū eius actio destrueret quēadmodū fit in sensu et motu cū neruus qz puenit a cerebro constringitur. ¶ Quidam autē volunt cōcordare iter istos. et dicunt Gal. velle qz bec virtus a principio detur a generante et nō ē ne cessarius influxus nisi p cōseruatione eius. Et quātū ad cō seruari vult qz pendet ab epate. et cūz Aulcēna dixit qz bec vītus nō pñit nisi ab epate: nō fuit eius intentio qz produ catur virtus in alijs mēbris. sed qz ibi cōseruatur. nec vult omnimodam similitudinē inter hanc vītutē et aia lē: s. quādā. s. puto vnūquēqz de istis modis defēdi posse.

Sed tunc est dubitatio apud primū modū quare natura vnam istaz vītutū fecit mē bro cōnatam et fixam in eo. s. nālem et nō aialem: cum aialis etiam sit ad salutem necessaria. vt bz videri secūdo de ani ma. Dic dicit qz aia vt nutritiua debet esse cōtinue in actu et vsqz enīz ad hoc saluans aiatā: quousqz possunt suscipere alimentū: nec fatigat in opere nālis virtus. Imo vigoratur cū per illā restauret deperditū: et cā horū ē qz resolutio hu midū mēbrorū est quasi cōtinua. et ideo nō est aliqua nālis cessatio a nutritōe et digestōe. Sed vītus aialis habz opera in qbus pñitue vītus debilitat. et ideo fuit oportunūz aliqñ ab illo opere vacare vt sumit pmo de somno. talis autē va catio fit p retractionē spiritūz a mēbris ad pñcipium. vt qz hoc facilius fieret fuit oportunūz illā vītutē cō deperdere.

Secundo cadit difficultas supposito qz in oculo sit spiritus visus sufficiens quātitatē et qualitatis. et fiat opilatio in neruo optico ita qz spūs remaneat i oculo. sed cerebz amplius influere nō suffi ciat vtz post illud fiat visio. ¶ Dic dicit qz qbusdam qz sic Nam ibi remanebit sufficiens. organi dispositio ad viden dum durabit tñ modicū. qz ille spūs cito extraneabit dis solueturqz. ¶ Alij dicunt qz nō: qz vltra spūm et cerebrum multiplicat vnam qualitatem spūalem ad modum luminis qz subito deficit postea opilatione. et tō nō obstante qz spūs re maneret ista qūlitas nō remaneret. mō ista qūlitas ē illa qz pñ cipaliter facit videre posse.

Sed tertia difficultas est de nutritiua vtz stāte op pilatione inter epā et mēbrūz stāte suf ficienti nutrimento nutrire mēbrum. Et cōiter dicunt oēs qz sic notabili tpe quōqz spūs nālis remaneret. vt quousqz cōplexio cōtenta a pñcipio corrūperet. Et i istis expientia nō pōt docere iō pñcipia sunt ābigua et cōclusiōes p vtroqz modo probabiles.

Quarto dubitat pp dicta Galieni i illo caplo vltio pmi de interioribz quō stat mēbrū aiatū cō sanū: et ei actionē pati: et i nāli nō stat. Et hic p mēbz aiatū itelligim mēbz qd bz vītutē sensus vt motus: et p nāle mēbrū qd bz vītutē nutritiua. ¶ Dī qd mē brū aiatū tpe somni ē sanū. nullo autē stāte nocumēto in co itrinsece qd ad suā sanitatē regit stat ipm nō posse opari sentiēdo p defectū influxus cerebz. et tūc mēbz erit sanum put opponit egro p cēntiā et actio erit lesa. In nāli autē opatione nō ptingit mēbrū ipediri stāte obiecto trāsmutabili nisi sit egro p cēntiā: qz sit defectus in aliq nā de regitio ad suam sanitatem: et non plus vult ibi Galienus. Deinde cūz dicit.

P

Principalia igitur sunt cor cerebzum: epā et testiculi. ¶ Exequitur mēbra diuisionis declarando. et diuidit in duas. Primo facit qd dicitur. Secū

do remouet dubitationē ibi (Capilloz) Prima i quatuor se cundū quatuor mēbra diuisionis. ibi secūda (Ab illis vero exorta ibi tertia (Ipsa vero) ibi quarta (Alie vero oēs et) ¶ Dicit primo qz pñcipia. i. pñcipalia mēbra sunt qua tuor cor cerebz. epā: et testiculi. Et in hac pte declaranda memorādū illud qd dicit in pcedēte qz duobz modis dī citur mēbz pñcipale. vno mō p illo mēbro qd pmo i gene re mēbroz est causa oīum operationū corpis. et isto modo vnicū est. s. cor. Secūdo modo sumitur p oī mēbro qd p su um temperamētum est pductiuum istrumētūz extra se al teri cōdicabilis p se necessario actiue cōcurrentis ad pserua tionem idiuuū vel speciei. et isto modo sunt ista quatuor. s. dicta. ¶ Nota 2° p iuuenibus tale pñcipiū a corde geni tum esse spūm vitales. et a cerebro spūm animale. aut sal tem tēperamentūz: per qd dicitur aialis: ab epate naturalē spiritūz aut tēperamentū p qd dicit spūs naturalis. A testi culis spiritus gignitiuus: aut tale temperamētūz per qd dicitur spiritus gignitiuus. et nullum est aliud mēbrū qd tale temperamētūz vel tale istrumētūz generet. ¶ No ta 3° de testiculis esse differentiaz inter Gal. et Ap. naz Ap. in cōmento de hysto. animalium. et pmo de generatiōe ani malium voluit testiculos nō esse generationi necessarios. Sed hanc cōtrouersiaz disputabo infra. deo duce. Quomo do vero defēdi possit qz cor nō est operationum animalū alioz mēbroz et naturalū pñcipiū p se effectiuū. dixi pma pmi. doctrina sexta. ibi vide.

A

illis vero exorta sunt: et illis famu lantur nerui quidez et spinalis medul la cerebro: cordi et arterie: vene epa ti: seminales vasa testiculis.

¶ Enumerat orta a pñcipalibus. et sunt spinalis medulla. et nerui a cerebro. artarie a corde. vene ab epate. et vasa semi naria a testiculis. et bec mēbra illis pñcipalibus a qbus sunt orta famulāt. Ubi ē memorādū qz de ortu mēbroz a pñci palibz sūt duo modi dicēdi. et pene modū scdm qz illū dica tur ortum a pñcipali qd ad ipsūz terminatur. et sibi specia liter subordinatur et naturaliter subordinatur ad deferen dum istrumentum necessario effectiue cōcurrens ad cō seruatiōem idiuuū vel speciei. p qz nerui oriūtur a ce rebro cum ad ipsū saltem aliqui terminentur immediate. alij vero mediante nuca. ¶ Nuca etiā a cerebro oritur cū ad ipsū terminetur immediate et ordinē etiam pñcipa liter nerui et nuca ad delationem spiritus animalis. et ita ar teria adorti oritur a corde simili de causa. et vene ab epate qz sint ad spūm nāle et sanguinē ab epate deferēdū ordina te. Et vasa semialia qz testiculos sequunt et oriuntur similiter ab eis. ordiata i delationē spūs gignitiui ad mīscē. ¶ No ta scdo qz scdm hūc modū arteria venalis nō dī orta a cor de: cū nō sit ordiata ad spūm vitalis delationē. ¶ Nec vasa spmatica an testiculos existētia. Seruiūt. n. ppatoria seru tute testiculis nō delatoria. ¶ Quid autē sint oīa ista mem bra et vnūquēqz istoz pñcipaliter alijs locis dicere. et de eoz ortu disputare: qre et.

I

Ipsa vero seipsa regunt cartilago: os suum coniunctio. mēbrana: glandula: pinguedo caro.

¶ Enumerat mēbra habētia vītutē inatā tñ. Et dicit qz mēbra seipsa regētia sunt os. car tilago. ossiū coniunctio. i. ligamētū. mēbrana. i. pñiculus. glā dula pinguedo et caro. ¶ Ubi pmo nota qre dicant seipsa regētia: qz eis nō ē op vītus qz pprie vocet influēs ab alio: s. tñ vītus qz ē inata ad aliqū sensūz supius positū. ¶ Nota 2° qz pñiculoz qdā sunt facti ad regēdū tñ. et isti nō sen tiunt vt sunt qdā pñiculi a ligamētis orti ossa cooperien

tes. Quidā autē ad tegēdū r sensus pbedū sicut panniculus
epatis r pulmonis. r isti sentiūt. Adodo Galienus itelligit
de pmo q sunt mēbra habētia vītutē inatāz tñ. C Nota
3° q caro glāiosa in ignib^o r subassellīs repta nullūz ha
bet sensus. r ideo iter bec mēbra cōnumerat. C Nota 4°
q ex hoc loco colligit pinguēdinē esse vītutem mēbrum ad
mētē Galienī. r hic logē cōter de assūgia r lardone. C Nō
5° q hic p carnē simpliciē qd dī in antiqua trāslatiōe. itelli
gim^o carnē sine nervo vt ē caro quorūdā iteriorū. s. pulmo
monis r renū. C Epatis autēz caro etfi nō sentiat: tñ qz est
mēbz pncipale iuxta Galienī. sūmā: id nō ē hic cōnumerā
da. C Nō vltimo q l3 Daly. dicat hic bec mēbra iō dici se
ipsa regere. qz medicus nō pcepit sensu arteriā. aut neruum
aut venā ad ea pendi. eo q medicī speculatio nō trāscen
dit sensus. tñ vītus nō ē ita. s3 cā ē quāz dixim^o. XXX.

Ale vero oēs ptes cōe his habētes ad
sūspensū regimen arterijs. r venis r
nervis indigent.

C Enumerat cōtēta in vltio mēbro diuisionis
dicēs: q alie oēs particule a predictis habētes cōe cūz pdi
ctis. qz habēt vītutē inatā. vltia B hñt vītutē ifluētē. r iō
indigent artarijs r nervis r venis. Venis quidem r arteri
is p cōseruationē vītutis inatē: r nervis vt ad eas deferat
vītus: qd vere ē ifluens: vt sunt musculi r alie maneries car
nis r chorde. Et ista sunt q habētia vītutē inatā r ifluētē ha
bendā idigēt nervis: q a cerebro deferūt hāc vītutē. vt ostē
dit Galienus in libello de morib^o ligdis. vtz autē musculi
habeant pmo vītutem mouendi. aut nerui videbūt in
fra de totius habitudine. XXXI.

Apilozum vero r vnguium neqz re
gimen est aliqđ sed generatio sola.

C Remouet dubitationē r duo facit. Primo
hoc scdo epilogo circa pñens capitulū ponit
cōtinuationē ad sequēs. ibi (Dec qđē) C Di
cit pmo q nullus ē regimē capilloz vlt vngulū: s3 sola ge
neratio. C Nota pmo q p regimē itelligim^o opa vite vel
alicuius vītutis aie. modo qz nec capilli nec vngues sūt par
tes diate. ideo dixit q eoz nullū ē regimē. Etia p B respō
detur si aliqđ querat sub quo istoz mēbroz diuisionis po
sīte cōtinent. dico q sub nullo: qz nō sunt mēbra. C Nota
2° q pilus dī a pelle. qz de ea nascit. r capillus qsi capiti pi
lus. vt vult Jsidorus vñdecimo etimologiaz. Est aut pi
lus descriptiue corp^o ex fumo adusto genitus p porros cu
tis egrediens r in longū pñens. C Nō 3° q a tertia di
stione plures supfluitates refecit. Primo. n. refecit po va
porosa humida subtilis q sui subtilitate in porros cutis nō
figit. Scdo ps ignea subtilis. Tercio pars feculenta terre
stris lutosā q nō multa participat tenacitate. Et ista ē q re
manet adherens cuti r ē sordities. Quarta ē exalatio adu
sta tenacitate multa participans. r ista ē talis q ad cutem
a calore nālī expellit. r cū ibi in porris fuerit cutis frigidit
ate r mēbroz adiacentiū r aeris coagulaf. r in pilū cōuer
titur. r bec est mā generationis pili. C Sunt aut piloz iu
uamenta. vñ cōmune vt corpus ab adusta materia mun
dificetur secundum Auero. secundo colligit. qz in pilis est
vītutis attrahendi illā. Quedā sunt ppria vt pili capitis ad
tutelam: et similiter superciliorum r palpebrarum. que
dam ad decore vt barbe. Alij plurimam ex necessitate ma
terie nō ex intentione nature agentis sicut assellarum r in
guinum. C Ungulum autem materia est grossa rē. nō ita
adusta sicut pilozum r iuamenta sunt duo. vñum com
mune ad cōseruationem extremitatum digitorum: sicut
ferrum ponitur in capite lancee. secundum proprium vñ
guibus manuum vt iuuent ad colligendum parua subri
lia r cetera. XXXII.

Ec qdem partiz sunt differētie: signa
vero vniuscuiusqz craseos: deinceps
C Epilogat r ps qd dicat ponendo etiam conti
nuationem ad sequentia. XXXIII.

Principium autē a cerebro nobis faciē
tibz. Sunt enim qnqz inata genera
cognitionum eius. Primum qdēz to
tius capitis dispositio: scdm vero sen
sibiliū operationūz virtus vel vītium: tertius
operatiuoz: quartum pncipalium: r quintū
naturalium. Aliud est genus in his oibus gene
ribz ab his q extrinsecus ei accidunt alteratio.

C In hac pte Galien^o spālīr ponit signa egri corpis simplici
ter. Et diuidit in duas. Primo ponit signa talis corpis secū
dū mēbra pncipalia. Scdo signa pplexiōis mēbroz habē
tium vītutē inatā r ifluētē. ibi 2° (Totius vero.) Prima in
qtuor. pmo ponit signa cerebri. Scdo cordis. Tercio epa
tis. Quarto testiculoz. r ibi (De cordis crasib^o) ibi 3° (Epa
tis calidi) ibi 4° (Testiculoz vero) Prima i tres. Primo
ponit i generali significantia bonitatē aut malicias. Scdo
spālīter signa pplexiōnū cerebri tā rēpatāz qz disēpatāz
3° ponit signa pplexiōnūz vñius oītoz a cerebro iproprie.
s. oculoz. r ibi (Nā si eueraton.) 3° ibi (Quicūqz g tangen
tibz) pñens capitulū diuidit in duas ptes. pmo cōtinuā
do dicēda cū dictis ponit genera significationū dispositio
num cerebri. secūdo exequit p illa genera significando. ibi
(Totius qđē) C Dicit pmo. dictū ē ante q nos ponemus
signa vniuscuiusqz cōplexiōis. dico q nos facturos nobis
ponētib^o pncipiū cerebri. C Dicit scdo q genera signifi
cationum sup cerebri dispositiōca inata nobis sunt qnqz. s. to
tius capitis dispositio pñū: scdm ē vītus r viciū opationum
sensibiliū. s. exterioroz. tertiu ē vītus r viciū opationū moti
uarū volūtariaz. qrtū est virtus r viciū opationūz pnci
palū cerebri idest sensuum iterioz. ppter quas opatiōes
cerebri pncipaliter ē factū. qntū ē virtus r viciū opatio
num nālūm rē. C Dicit tertio q ppter ista qnqz ē vñum
gen^o: cū his oibus dictis. qd nō ē inatū. s. alteratio a causis:
q extrinsecus accidunt. C Vbi nota illa dici genera signi
ficationū inata q sumunt ab illis q nālī itra corp^o humanū
iueniunt ab itriseco. Illud vō pñ nō inatū qd nō iuenit ab
itriseco i humano corpore. s3 ab itriseco: vt alteratio ab ex
trinsecis. C Notandū scdo q ista r si ponant qnqz genera:
superius autē dictū sit ēē tria genera signoz optime sanita
tis r lapsū: bec nō repugnat. qz ista qnqz ad illa tria redu
cunt. C Nā oia aut sunt signa sumpta a substantialiter ibe
rentibus: aut ab operationib^o: aut casib^o. vt ps sigillatim cō
sideranti. r pcpue sumēdo casus nō soluz p effectu sanita
tis vel egritudinis merito. s3 sumēdo p quolibet casualiter
vt p accis cū sanitate. vt i pñib^o iuento vt supra illo loco di
cebatur. C Nō 3° q opatiōes sensitue r motiue rñ nō i
mediate fiāt a cerebro: tñ qz pēdēt ab eo mediate. iō p eas
possum^o aliquat sup eo significare l3 debilitate. C Nō 4°
q l3 opationes pncipales cerebri nō sint sensibiles. tñ qz
illas opatiōes sequunt^o alie sensibiles. iō p alias iudicam^o
de opationib^o pncipalib^o. r p istas de cerebri dispositione.
C Nō 5° q ista opatio merito cui^o cerebz dī pncipale mē
bz ē spūs aīalis ex vitali generatus. r nō cogitatio vel me
morā. C Et iō seq^o q opatio p quam cerebz dī pncipale
mēbz nō ē opatio pncipalis eius.

Hic restant duo vidēda. pñuz qd sit cerebz: r quō
ab eo sensitue r motiue opationes de
pēdent. 2° cui^o pplexiōis in genere mēbroz sit ipsuz. C Le
rebz vō describī a cōciliatore differētia. 24. sic. cerebri
C 2

Regni

est sicut medulla capitis in supremo corpis sita: tribus autem quatuor ventriculis iterca: duabus miringis velata sensus et motus organice initiatiua. Et ostendit sicut medulla quod cum ea habet quoddam similitudinem. Nam est album et lene et pingue. et in coeuitate ossium sicut illa. Tamen cerebrum non est medulla cum ipsa sit nutrimentum ossi preparatum: cerebrum autem non. Et cum ipsa non sit viuens. cerebrum autem viuunt. In supremo vero corpis sita ponitur ut distinguatur a nuca. et quod ille est locus per quem aliquantulum notificatur. **T**ribus autem ventriculis iterca: in quorum primo fiunt sensus corporis et fantasia. In secundo cogitativa. In tertio reservatiua siue memoria. Sed quod primus ventriculus est secundum longitudinem capitis in duo diuisus. id dicit aut quatuor. et addit sensus et motus organice initiatiua. **N**am ad cerebrum a corde transmittitur spiritus vitalis qui in cerebro conuertitur ad spiritum animalem. et postea ad membra sensitiua et motiua transmittitur: et prebet illis vim sentiendi et mouendi. et cum retrahitur tollitur vitium illa ut per parte prius dictum est supra. hoc modo cerebrum est initiatiua sensus et motus. sed quod secundum collatorum hoc facit tanquam cordis instrumentum vel organum. id dicit organice et non principaliter initiatiua. **D**e complexione vero cerebri nota quod in cerebro primo consideramus complexionem inatam surgentem merito proportionis miscibilium in eo. secundo inatam actuata perfluentem quod est merito elementorum et merito influxus cordis et epatis transmittentium ad cerebrum spiritum naturalem et vitale. tertio complexionem in eo puenientem merito predictorum. et cum hoc ratione vaporum et fumorum ad ipsum eleuatoz. **E**t tunc ad complexionem inatam quodam dicunt cerebrum esse fridum et sicce complexionis. Quod sit fridum consentiunt omnes. quod sit siccum arguitur: quod in eo est osium elementum terre super aquam quod potest patere in decoctione in qua plurimum ex eo terrenum remanet dissoluto aqueo. Idem videtur ex intentione Aristotelis de partibus animalium. tractatu 2. capitulo 2. **A**lii vero dicunt et quo ad hanc complexionem cerebrum esse humidum: quod sic arguitur. cerebrum est humidum quantum ad complexionem inatam actuata perfluentem. et etiam quantum ad inatam. tenet consequentia. quod perfluentes magis videntur exiccare caliditate spirituum quam humectari.

Ego autem quo ad illud puto primam positionem esse probabilem et concedendum esse spiritum esse humidiores cerebro acra humiditate: et sic cerebrum humectare. **N**on tamen quod non intelligitur prima positio hoc modo quod cerebrum quo ad complexionem inatam sit siccius cute. nam cutis est terrestrior cerebro: sed voluit quod capra cute secundum complexionem secundum quam est medium generis que complexio est inata actuata perfluentem ut potest colligi prima primi. capitulo de complexionibus. et 2. complexionum. capitulo primo. tunc cerebrum quo ad inatam complexionem est siccius quam cutis quo ad vitam. et sic cerebrum quo ad illam complexionem est siccius. et hoc patet quod dominatur terra respectu aliorum elementorum quo ad molem. **Q**uantum vero ad secundam complexionem. inatam actuata perfluentem cerebrum ab omnibus ponitur frigidum et humidum nisi ab Isaac qui in dietis vniuersalibus. capitulo 16. dixit ipsum naturaliter calidum et accidentaliter frigidum. et ita in dietis particularibus capitulo de cerebro. **M**ouent autem isti pluribus rationibus. primo quod cerebrum est molle substantie et ad ipsum plurimum fortes motus terminantur. si non esset fridum nimis dissolueretur. si non non deficeret in necessariis. fecit ipsum fridum. **S**ecundo quod cerebrum est principium et causa somni ut sumitur primo de somno et non nisi per frigiditatem. **T**ertio quod vapores a corpore ad cerebrum ascendentes ibi refrigerantur sicut vapor mundi in media regione aeris: quod non fieret nisi esset fridum. **Q**uarto quod est membrum ex toto exanguis: ut docet experientia. **Q**uinto quod nutritur sanguine flegmatico et vniuersum membrum silatur secundum complexionem naturalem ei ex quo nutritur.

Cause autem propter quas cerebrum sit fridum cõter ponuntur quatuor. vna ad temperatum cordis caliditatem et epatis. secunda ad clarificandum spiritum ut idem spiritus operatiua cognoscitiue melior fiat: quod non potest fieri in membro calido. cum calidi sit fumos

eleuare turbidos. Tertia ne humiditates eius effluant in membra sensitiua sicut oculos et aures. Quarta ut sui friditate somnum inducat.

Sed est tunc difficultas vtrum cerebrum quo ad hanc secundam mensuram sit magis frigidum quam humidum. **E**t videtur quod sit magis frigidum. quod secundum Aristoteli est frigidissima particularium omnium. primo de somno. et ex modo loquendi Avicennae. primo primi cum dixit hominem esse propinquum equalitati certe ex coalteratione membrorum suorum. scilicet calidior sicut cor. fridior sicut cerebrum: humidior sicut epas. Videtur ergo velle cerebrum esse magis frigidum quam humidum. **Q**uia autem non videtur mens Galieni in secundo de complexionibus. Et Avicenna. primo primi. capitulo de complexionibus membrorum. et Dali. primo theoricæ. nam numerando membra frida ponit cerebrum cuti satis propinquum. sed in humiditate distantius. **C**õtra responsio est quod cerebrum est magis humidum quam frigidum. et huius causam esse quod per spiritum et fumos ad ipsum venientes magis calefit quam excutitur.

xxxiii.

Primum quod de capitis dispositio ex magnitudine et figura eius et capilorum accipitur.

Exequitur et diuiditur in tres partes. primo ponitur signa sumpta a totius capitis dispositione rationum. In secunda ponitur signa sumpta a virtute et vicio particularium. In tertia ostenditur quod palia duo genera intendat docere significare. Et hoc ibi. **A**d hunc mihi. **P**rima in duas. primo ostendit quod res sunt intelligende per totius capitis dispositionem. Secundo docet significare. ibi. **P**aruum vero. **D**icit primo quod totius capitis dispositio accipitur hic per eo quod precipue de magnitudine et figura eius et capilorum dispositione. **U**bi nota quod cum istis numerando sunt color faciei et quilibet coloris vel aliarum qualitarum tactu perceptibilium. De istis. infra loquatur: et tamen non videntur ad aliud genus reduci quam ad dispositionem totius capitis. **N**ota secundo quod si numerus et situs sint nature positionales quo ad totum considerande: tamen quod in eis raro accidit defectus. ideo de illis non fecit mentionem. **N**ota 3. per magnitudinem hic intelligi quantitatem que est genus ad magnitudinem et paruitatem et mediocritatem. **I**sta autem omnia dicuntur capitis dispositio. vtendo vocabulo dispositionis large ad modum medicorum per omnia quod aliquid ostendit aliquale et non stricte pro parte primi generis predicamenti qualitatibus.

xxxv.

Primum vero capituli prauæ compositionis cerebri proprium est signum

Nunc docet significare primo ex dispositione quantitatis totius capitis et figura. 2. partium capitis ibi. **S**ive secundum primo in duas. primo docet significare per paruitatem. secundo per magnitudinem. ibi. **M**agnus vero. **D**icit primo quod paruum caput est de necessitate signum prauæ compositionis cerebri et istud non habet dubium: cum quantitas sit nature compositionalis in qua recessus a mediocritate est et paruum caput sentit recessum ab hac mediocritate. ideo de necessitate est signum male compositionis cerebri. **N**ocumeta autem compositionalia ex paruo capite ab Dali. numerata sunt quod necessario in paruo capite est meatum et ventriculorum stricatura. et propter spiritum animalem non habebit in cerebro debitum spacium per quod libere et modo proportionato per operationibus cerebri moueatur.

Sed dubium est vtrum paruum caput sit proprium signum male compositionis cerebri. et videtur quod non. quod nec calide nec frigide nec humide nec sicce. Nam cum caput fiat paruum propter materie paucitatem. hoc autem pauca stat quod sit calida aut frigida aut humida. aut sicca aut etiam temperata stabit cum quacumque

istarum complexionum esse caput paruum: sic non neces-
sario male complexionis erit signum. ¶ Quinto: quia spiritus sunt ibi magis
in continuo forti motu: talis est causa disturbationis fantasma-
tis: ut scilicet de somno: tertio habet ab Aristotele. et plura alia as-
signari possent: et hanc scilicet conclusionem puto fuisse de mente
Galeni. et ex hac conclusione sequitur quod caput paruum est deterius: cum magni-
tudine: vel mediocritate residui alius paribus: quod cum residui pro-
portionabilitate. ¶ Et hoc est apparet quod parua capita homines
sunt perfidi: velocis ire timidi: ut dicitur de historiis: et quod sunt
hesitantes in rebus: ut dicitur per tertium: nam quod facile confunduntur san-
tasimata pro motu celerem in loco stricto: id errant facilius: et id
fiunt hesitantes in rebus: et id sunt timidi: perfidi autem et velocis
ire id sunt: quod ex leui causa inflammantur spiritus in paruo loco preterea:
et pro siccitate quod ut plurimum paruitati coniungitur diu retinentur in
pressionibus. velociter ergo capiunt odium et diu retinent: et quod hesi-
tant in rebus ex leui causa: sicut et ipsi fantasmatibus odium. ¶ Tercia
conclusio. puitas capitis est certum et proprium signum facilitatis ca-
sus in eo genus lapsus proportionalis in multos proportionales: nam pro
meatui strictura facile cadit in opilationem: et inde quod quod et ca-
lefactionem prohibita euertit: quod in frigiditate per viam suffo-
cationis: vel prohibito nouo aduentu spirituum a corde: et in siccita-
te per incensationem et inflammationem resoluuntur: et in humiditatem
per impotentiam expellendam suffluitur ad caput eleuatur.
¶ Ultima conclusio. caput paruum ut plurimum siccitati cere-
bri coniungitur. per quod est plurimum pro paucitate materie et in-
proprietudine ad extensionem: talis autem coiter est sicca: et id si cum
paruo capite fuerit bonitas figure et ortus: signum complexio ca-
lida et sicca: ut in pluribus: quod ibi fuit fortitudo informatiue
quod calido vigorat: si vero fuerit cum mali figure et ortus: ut in
pluribus significat frigidam et siccam complexionem: quod significat
informatiue debilitatem que plurimum est pro caloris defectu.

In oppositum arguitur: quod Galenus dicit quod paruum de
necessitate male compositionis ce-
rebrum est signum: et videtur per illud velle dare intelligi malam
compositionem. Nam supra promissit in fine predictis capituli se-
dictur: signa complexionum vniuersi cuiusque membri: et quod dicit quod
magnum aliquid est signum male complexionis. Nam si in ma-
gno diceret de compositione patet quod esset falsum: quod omne ma-
gnus recedit a mediocritate: et sic respectu illius est malum: idem
vult Avicenna primo tertii: ratio 2^a Almansoris. ¶ Vnde primo non
tandem quod per caput quod intelligitur membrum organicum a
prima collispondit in parte posteriori et a fine gula in par-
te anteriori incipiens: et in extremitate verticis terminatur
quo modo proprie sumendo caput non inuenitur: nisi in aialibus san-
guinem habentibus: vel raro in alijs: et est membrum in se omnium
sensuum organa et eorum principium: et parte vni sumitur alimentum
cum suis defensionibus continetur: et hoc modo sumitur a rasi primo
Almansoris: et ab Auero. primo collis: cum dicitur capitis ossa
deductis dicitur esse 23^a. et hoc modo describitur a pcellatore dis-
ferentia. 79. quod caput est membrum diuinum in suprema parte cor-
poris situm multis et nobilibus virtutibus insignitum: et hoc
modo dicitur primo tertii: et octauo de iuuuentibus: quod cerebrum in
multis inuenitur animalibus capite carentibus: et hoc modo
dicitur xi. et ethimologia: caput dicitur a capiendo: quod ab eo omnes
nerui et sensus inde in initium capiunt: et in eo omnes sensus inueni-
untur. Et hoc modo per nunc utitur hic. ¶ Quod vero solum su-
mitur pro membro cerebri continetur: ut sumitur per tertium. ca-
pitulo primo: cum partes capitis annumerantur: ibi. n. gescit in
osse basilari dimittendo ossa mandibularia: et oculos nume-
rare iter partes capitis et multa alia: tertio improprie pro
omni membro: in quo est principium alimentum ab extra sus-
cipiendi: et isto modo dicitur: quod radices sunt capita platarum
rum quibus duobus modis pro nunc non capitur.

Sed est dubium quare caput in homine est in super-
ma parte: ita quod homo sit recte
nature solus inter animalia sanguinem habens. ¶ Dicitur quod hoc
est quod caput hoc paruum respectu molis sui corporis non multum
ponderatur: et quod calidissimum est animalium secundum partem: quo ad mul-
titudinem spirituum et sanguinis in eo continentur: quod calor ipsius sursum
erigit: et hoc sumitur quarta particula problematis problemate
sexto. ¶ Notandum scilicet quod caput dicitur aliquod paruum parui-
tate continentis: quod modica hoc cōcauitate cerebri continentia:
quod vero dicitur paruum paruitate circumpositum: et cauitati in qua
cerebrum continetur: et hic loquitur de paruitate continentie.

His habitis ad questionem respondetur ponendo
conclusiones. ¶ Prima est ista. capitis
paruitas non est certum signum complexionis cerebri actu in se
male. probatur: quia cum puitate capitis stat temperamentum prople-
xiōis: ut dicitur in vno argumento. ¶ Secunda conclusio. puitas ca-
pitis notabiliter a mediocritate recedens est certum signum septi-
tudinis complexionis ad opera valde sana perficienda: per quod non ob-
stat quod complexio temperata esset tamen in capite paruo operationes
virtutum interiorum non potest bene perfici per multa. ¶ Primum quod spiritus
per plurimam vaporem mixture sunt minus puri. ¶ Secundo. quod
non est ibi spatium liberi motus regitum ad discursus et seruicia
quibus interiores virtutes sibi inuicem deseruiunt. ¶ Tercio:

quia ibi non est debita quantitas spirituum in qua distincte bene imagi-
nes representari possint. ¶ Quarto: quia spiritus sunt ibi magis
in continuo forti motu: talis est causa disturbationis fantasma-
tis: ut scilicet de somno: et tertio habet ab Aristotele. et plura alia as-
signari possent: et hanc scilicet conclusionem puto fuisse de mente
Galeni. et ex hac conclusione sequitur quod caput paruum est deterius: cum magni-
tudine: vel mediocritate residui alius paribus: quod cum residui pro-
portionabilitate. ¶ Et hoc est apparet quod parua capita homines
sunt perfidi: velocis ire timidi: ut dicitur de historiis: et quod sunt
hesitantes in rebus: ut dicitur per tertium: nam quod facile confunduntur san-
tasimata pro motu celerem in loco stricto: id errant facilius: et id
fiunt hesitantes in rebus: et id sunt timidi: perfidi autem et velocis
ire id sunt: quod ex leui causa inflammantur spiritus in paruo loco preterea:
et pro siccitate quod ut plurimum paruitati coniungitur diu retinentur in
pressionibus. velociter ergo capiunt odium et diu retinent: et quod hesi-
tant in rebus ex leui causa: sicut et ipsi fantasmatibus odium. ¶ Tercia
conclusio. puitas capitis est certum et proprium signum facilitatis ca-
sus in eo genus lapsus proportionalis in multos proportionales: nam pro
meatui strictura facile cadit in opilationem: et inde quod quod et ca-
lefactionem prohibita euertit: quod in frigiditate per viam suffo-
cationis: vel prohibito nouo aduentu spirituum a corde: et in siccita-
te per incensationem et inflammationem resoluuntur: et in humiditatem
per impotentiam expellendam suffluitur ad caput eleuatur.
¶ Ultima conclusio. caput paruum ut plurimum siccitati cere-
bri coniungitur. per quod est plurimum pro paucitate materie et in-
proprietudine ad extensionem: talis autem coiter est sicca: et id si cum
paruo capite fuerit bonitas figure et ortus: signum complexio ca-
lida et sicca: ut in pluribus: quod ibi fuit fortitudo informatiue
quod calido vigorat: si vero fuerit cum mali figure et ortus: ut in
pluribus significat frigidam et siccam complexionem: quod significat
informatiue debilitatem que plurimum est pro caloris defectu.

Ad argumenta principalia: ad primum dicitur quod conclusio
videtur in his per quod cum dicitur scilicet per
inueniri. ¶ Ad secundum dicitur quod Aristoteles loquitur ibi de puitate adiacentium
et circumpositum. Nos huius loquimur de puitate continentie. ¶ Ad
tertium dicitur ante posita proportionali distantia oculi a mediocritate
tertiis dicitur quod oculi ortus a cerebro paruo alius proportionibus exi-
stentibus plus distabit a mediocritate quam oculus ortus a ma-
gno: et id erit absolute deterius: virtus. n. quod facit magnum ce-
rebrum intēdit oculi temperate quantitas facere et est fortior ma-
gno quam paruo cōiuncta: id positus alius paribus semper meliores
faciet oculi et minus a temperato recedēt: siue fuerit parua
siue multa materia. Ita quod si fiat magnus oculus pro multa materia
bona a capite magno: ille minus proportionaliter distabit a
temperato quam ille qui sit a capite paruo distet pro paruitate posita
puitate: et id non oportet quod sit peior. Vel dic scilicet quod ortus non peni-
tus attestant virtuti et vicio principii. Sed attestant in gene-
re. scilicet quod cum principium est viciosum similiter ortus est viciosum: sicut
stet ortus in suo genere esse magis proportionaliter viciosus prin-
cipio suo: et e contra: et id oculus paruus est malus respectu me-
diocritatis: sicut non ita proportionaliter sicut caput paruum respectu
medii. ¶ Ad quartum argumentum de fronte respondetur quod
Aristoteles loquitur ibi de puitate circumpositum: puta de paruitate cu-
tis et carnis: et non de paruitate continentie de qua prius est factum.
et hanc non puto veram responsionem: nec ad mentem Aristotelis. certum
est. n. super fronte modica carne contineri. ¶ Aliter dicit Avicenna in lo-
co illo pro parua fronte Aristoteles intelligere mediocritatem que omni-
bus alijs est melior: et ista est voluntaria expositio.

¶ Puto ergo dicendum quod pro fronte parua non significamur pui-
tatem cranei quo ad aliquam partem continentie cerebri: sicut intelligen-
da est fronte ad stricturam et acutiem tendens cum eminencia: et istos ex-
periencia notat acutiores: et pro magna intelligimus latam: ita quod
ista significatio non arguit illos in quibus minus de cerebro in
primo ventriculo continetur esse magis discretos: sed eos qui
habent talem debitam figuram cum magnitudine tamē
mediocri partium cerebri. Deinde cum dicit.

Magnum vero non ex necessitate bonae compositionis est signum.

Ponit signa ex magnitudine: et diuiditur in quatuor: nam primo ostendit magnitudinem non esse certe signum bonitatis: scilicet ostendit cum quibus conditionibus significat bonum: et cum quibus non docendo quomodo illas conditiones possumus comprehendere. Tercio per magnitudinem capituli cum dictis conditionibus docet signare super cerebri dispositione: quarto narrat que sit capitis naturalissima figura. scilicet ibi (S. n.) tertia ibi (Figura quidē) quarta ibi (Propria vero capitis). **D**icit primo quod magnus caput non de necessitate est signum bone compositionis cerebri. **U**bi notandum quod per caput magnum est hic intelligendum caput magnum magnitudine continentie: et hoc siue fuerit cum proportionalitate aliorum membrorum corporis siue non. **N**ota secundo quod per bonam dispositionem intelligimus bonam compositionem ne cum qua operationes sufficiunt fieri aut temperate aut non multum a temperatis recedentes: sensus ergo est quod si caput sit notabiliter maius temperato magnitudine continentie: non tamen significatur in eo operationes debere fieri de necessitate temperatas aut temperatis propinquas.

Sed ut sit signum male compositionis dicendum est quod est signum necessario non ita bene sicut mediocritas: sed non necessario ita male quod merito eius debeant operationes procedere multum a temperatis recedentes: nec obstat si paruitas sit necessarium signum malitiae quod propterea debeat magnitudo signum esse bonitatis: quia ambo extrema eadem temperato bono tanquam mala opponuntur ut patet in moribus etc.

Si enim per vehementiam factum est magnus eius que inest virtutis in materia multam et bonam operantis bonum est signum. Si vero per solam materie multitudinem: non bonum est signum. **D**eterminandum ergo est ea ex figura et ex his que ab eo nata sunt.

Ostendit cum quibus conditionibus bonum: et cum quibus malum significat addens modum illas condiciones discernendi: et dicit quod si caput est factus magnus propter vehementiam, id est fortitudinem virtutis agentis in multam bonam materiam tunc est signum bonum. id est istis circumstantiis significat caput in operationibus non multum differre a temperato capite. Si vero caput sit solus per materie multitudinem non cum virtutis fortitudine factum magnum tunc non significat bonum. id est non significat caput esse modicum a temperato capite in operibus distans: si autem volumus cognoscere ut sit tale cum virtutis fortitudine vel non hoc erit comprehendendum ex figura: et his que ab illo capite sunt nata. id est dispositione colli neruorum et ossium et aliorum circumstantium.

Notandum ergo quod virtus informatiua in semine cum fuerit fortis in transmutatione materie bone: introducit compositionem temperatam vel sibi vicinam esto quod materia sit multum. Aliter enim virtus non esset fortis: et ideo fit caput bonum cum merito complexionis possint bene perfici operationes: et compositio non sit notabiliter impeditiua: nam et spiritus sunt clari in eo, meatus aperti: et liber transitus de vno ventriculo ad alium: et non multa confusio ydolorum: verisimile est tamen istos esse aliquantulum minus in discurrendo celeres: igitur forte sint firmiores propostiti: et in hoc differt caput magnum cum fortitudine informatiue virtutis a paruo: quia eo notabiliter magno non tamen adhuc sensibiliter leduntur operationes imo modicum: sed si ita proportionabiliter fiat paruum sensibiliter operationes ledunt ut dictum est prius. **N**ota scilicet quod si virtus est debilis et materia multa: tunc non potuit illa virtus materiam illam sufficienter vincere et ad temperatum deducere: et ideo caput fiet malum. **T**ercio nota quod licet si: et orta non solus

consequatur complexionem et virtutem cerebri generantem: nam stat cum debili virtute et mala complexionem bonam figuram generari: et stat cum indebita dispositione materie generationis cerebri debita esse dispositionem materie generationis neruorum: et colli et sic ista orta ori bona cerebro malo existente: ut plurimum tamen si virtus est fortis pro figura bona facienda: et pro orta erit et in se pro principali. Et si materia erit obediens pro orta verisimile est magis cerebri esse obediens: et hoc modo probabiliter ex istis significamus dispositionem virtutis et materie

Figura quidem si bone forme est semper. n. bonum est hoc signum his quod que ab eo nata sunt ut si collum forte est: et in alijs ossibus optime dispositum est: et si oculus quod est et nervosus et plenus et viuendus.

Docet quo istis simul consideratis habeamus iudicare dicens quod si figura est bona semper signum est bonum: et ex orta bonum bonitatem signamus: quia si collum est grossum forte et optime dispositum est alijs ossibus: ideo proportionatur: et totum est nervosum viuendum et plenum: tunc significamus bonam cerebri dispositionem. **N**ota primo quod si figura bona semper est quantum est de se signum bonum: quia signum virtutem informatiuam quo ad hunc effectum faciendum: aut per se aut merito adiutorum habet sicut ab influxu celesti vel paterno ydolo vel occulta preparatione fuisse sufficientem semper ergo bona figura est bonum signum: non tamen quod necessario stante bona figura cerebri sit sanum: nam stat defectum esse in alia natura ut notat experientia. **N**ota secundo quod figura de qua loquimur est maxime cranei figura secundum quam cerebri tamque contenti figuratur que qualis esse debeat statim dicitur. **N**ota tertio quod cerebrum: igitur principaliter influat spiritum animale: et consequenter membris virtutem prestat sensibilem et motuam: tamen hic spiritus animalis cum est debite dispositus: et convenientis quantitatis non patitur sua caliditate naturali a corde acquisita iuuat ad opera virtutis naturalis: hoc per experientiam in paraliticis: in quibus membra que patiuntur per defectum spiritus animalis durate egritudine notabili tempore fiant manifeste graciliora quam sana: et hoc iuuamentum precipue prestat membris vicinis cerebro tamque proportionabiliter plus de tali influxu et alteratione recipientibus. **C**erebro igitur existente convenienter disponis collum et nerui: melius digeruntur: nutritur alijs paribus: quam si indebite dispositus fuerit: et ideo sunt hec membra grossiora et fortiora et color colli fit viuendus quia ad rubedinem trabes propea quod partes iste sunt spiritui calidi: facite magis porose: et eadem causa multum de sanguine attrahentes: ideo ibi fit in cute color viuendus. **E**x quo appetit quod si signa posita hic de figura et colli forte: et colore: et nervis multum sunt conferentia ad significandum super bonam cerebri dispositionem: si tamen non sunt necessario concludenda: quia stat bonam figuram fieri per influxum et debili per alijs opibus existit virtute: et stat nervosum et collum grossos fieri per multitudinem materie per eorum generationem proportionate stante cerebro debili et stat viuendum esse colore propter epatis virtutem multum bonum sanguinem transmittentem ad collum cerebro debili et malo existente etc.

Propria quoque capitis figura est velut si videas speram perfectam ceream ex utraque parte leuiter compressam. **N**ecessario enim. huius talis gibbosa quidem secundum speram posteriora fieri et anteriora. **R**ectiora vero fieri que ex utraque parte.

Narrat cuiusmodi debeat esse propria figura capitis dicens quod et ac si tu accipis speram ceream: et ex utraque parte leuiter eam compresseris tunc necesse est ipsa itumescere versus antrum et versus posteriora: et ibi fieri eminentias ad rotunditatem declines: igitur ex utroque latere fieri rectiores partes ita quod est quidam compositio ex recta linea: et spica figura. **N**otandum igitur quod caput ad rotunditatem debuit declinare per utilitates multas narratas ab Aulicis: per ab alijs: et collis: per magis extrinsecus occurrentibus

resistat: secundo ut plurimum cerebri capiat. nā spherica figura olum isoperimetray capacissima. ¶ Sed cā quare debuit illa ad modū compressionis figurā habere est ut habeat longitudinem secundū quā bene distinguitur loca a quibus fuit opportunū nervos oriri: qualiter nō bene distinguerent capite rotūdo existente: secūdo qz venterculus anterior et posterior debent maiorē habere concavitatem qz medius: et qz medius debuit esse quasi sicut via ab vno ad reliquū: ideo fuit necessariū qz anterior et posterior partes haberent eminentiā. ¶ Nota secundo qz caput figuratur maxime figura cranei. Craneum autem sumendum ipsum p. totali osse cerebri continente vnde quāqz et imediate: nō est ex vno osse tantū cōstitutū: sed ex pluribus: et cause sunt multe posite ab Auicēna prima primi: et ab alijs doctoribz vna est ne cū vna pars vel putrefactione vel fractura leditur alteri cōmunicetur nocumētū: secūda vtilitas ut p. istoz ossuū cōmissuras dura mater craneo alligetur: tertiu iuuamentū: ut possint vapores per porositates: et illas cōmissuras egredi: nam vnicō osse existente aut fuisset necessarius nimis molle aut non potuissent bene superflua cerebri euaporare: quartū ut per easdē nervi extra caput egrediantur: et rami venaz ab exteriori interius penetrēt. Ista aut ossa in totū sunt septē os frontis: et os occipitis: et duo ossa petrosa in gbus sunt aurez: et ista dicuntur parietes. Est autē preter ea os basilare gntū et itez sunt duo ossa cranei que sunt inter cōmissuram coronale: et cōmissuram laude interfecata per cōmissuram sagittale. ¶ Ex quo apparet capitis ossa ab Almanfore: et Auer. secūdo colligit et Ar. tertio de hystris enumerata non ex toto cōprehendere craneum: sed dimittitur basilare quia dicunt qz sunt sex. Sumitur autem quādoqz craneum solū pro coopertorio cerebri quod cōtinetur inter cōmissuram laude: et cōmissuram coronale: ut sumit ab Auicēna pma pmi. doc. quinta. capitulo de anorhomia eorum que sunt sub craneo. ¶ Nā ibi dicit qz parietes sunt grossiores craneo: et considera qz per craneū itelligit tantū illud qd dico. ¶ Nota tertio qz cranei hoc vltimo modo accepti: doctoribus dicuntur esse solū quinqz cōmissure: tres vere et due mendose: vna est coronalis in extremitate frontis per tempora vsqz ad partes occipitis ex vtroqz latere ptenfa ad modū corone: et ide dicitur coronalis quia est in loco vbi cōmuniter portatur corona. ¶ Secūda est cōmissura laude et ē ex parte posteriori incipiens a vertice capitis: et ex vtroqz latere descendēs vsqz ad os basilare cōtinue dilatando magis latera: et dicitur lauda quia ista cōmissura habet figurā littere in alfabeto greco dicta lauda: et est ad modū figure nobis septem significantis. s. isto modo. ¶ Tertia incipit a cuspide cōmissure laude: et de directo venit ad mediū cōmissure coronalis: stant ergo iste tres isto modo. ¶ Sunt autem due alie mendose cranei cōmissure que nō vsqz ad interius penetrant: et ideo dicuntur corticales et procedunt secundum longitudinē capitis eque distantes cōmissure sagittali ex vtroqz latere vna ut vult Auicē. prima primi. ¶ Et patet hic Magist. Jacobum nō bene posuisse istas duas: quas dicit esse prope aure: et fuit deceptus verbis Aristotelis ponentis cōmissuras ossium cranei: nā Aristo. ibi ponit cōmissuras nō tantum cranei stricte accepti: sed omnium parietū capitis: et iste due sunt terminus p parte ossium petroso vū. ¶ Quarto nota qz cranei magne cōmissure vere sunt plures qz tres colligende prima primi. capitulo allegato vbi termini ossium capitis numerant. ¶ Ultimo nota qz figure preternaturales capitis quādoqz distinguunt ab solute: puta penes recessum ab optima figura: isto modo sunt quomodolibet oblonga bistorta: et plurime: nec habēt limitatū numerū. secundo modo sumitur scdm qz i illis aliqua naturalū eminentiay deficit: et hoc modo Hal. Auic.

Dypo. solū tres posuerūt preternāles cerebri figuras: vna i qua deficit anterior eminentia: scbz in qua deficit posterior: tertia i qua ambe deficiūt: et hec vocat spherica: quantū autē in qua maior esset distantia tēporis qz frontis ab occipite: dixit impossibiles auctoritate. Dypo. quia tunc etiā aliquis ventriculorum cerebri deficeret: sed conciliator hanc difformitatem dixit se vidisse differētia. 79. Et ego testor me bononiē vidisse et mensurasse in puero quatuor annorum.

XXXVII.

S vero secundum occipitium eminentia fit minor alicui: considera et nervos et collum cum alijs ossibus.

¶ Nunc Hal. ponit significationes ex partibus capitis: et diuiditur in duas: qz pmo docet signare ex posteriori parte: secūdo ex anteriori: ibi secūda (Eedē vero) prima in duas: quia pmo ex paruitate: secūdo ex magnitudine docet signare. ibi secūda (Grossi ve ro). Prima in tres. primo ostendit que sunt consideranda ad recte iudicandū per paruitatē occipiti siue partis posterioris cerebri. secundo docet quomodo per illas additio nes significamus: tertio remonet dubiū: ibi secūda. (Secundū nām) ibi tertia. (In pluribus). ¶ Dicit primo qz si alicui eminentia scdm occipitiū: id est partē posteriorem sit minor in aliquo: ad recte significandum: considera nervos et collū cum alijs ossibus. ¶ Nota ergo primo qz dicitur occiput hic parū paruitate continentie quia modicū contineat cerebri. ¶ Nota secūdo qz collū quo ad posteriora maxime videtur ab isto occipitio habere depedētiā quo ad malitiā vel bonitatem: qz ab isto oritur nūca secundū cuius quantitatē significat ossa colli in gbus debet ipsa cōtineri: et similiter nervi plurimi ab ista parte oriunt. ¶ Nota tertio qz Hal. nō ita absolute dixit qz paruitas occipiti sit de necessitate mala sicut supra dixit de toto craneo. ¶ Et ratio videtur mihi ista: quia nō obstante qz ista pars sit parua: tamē stat alios ventriculos esse ita magnos qz ibi nō impediret debita claritas spiritūū: et liber transitus eoz: nec ita confunderent: nec ita inflābunt: vel i motu citabunt: stat ergo cū tempera complexioni talis partis: non multus a tēpera: recedere operationes: nō sic autē toto cerebro paruo notabiliter existente: ut supra dixi.

¶ Secundum naturam siquidem bis se habentibus indigētia materie nō virtutis ibecillitate taliter factū ē hoc. Ineptioribus vero existentibus infirmum est principium.

¶ Docet signare: et dicit duo. pma si ista. s. collū et nemi nāli ter se beant cū paruitate occipiti: signatur occiput eē factus parū p paruitatē mae nō p ibecillitatē virtutis. Dicit scdo qz istis exstibus ibecillibz significat pncipius. s. pte cerebri posteriorē eē infirmā. i. nō sufficiētē facere opatiōes tēperatas aut ppiquas tēperatis. ¶ Nota qz cū ista orta fuerūt fortia verisile ē vntē informatiā fuisse fortē. ¶ Nā nō ē bñ vñsimile: qz sit fortis p ignobilibz: et nō p nobiliori formādo: et qz materia istoz nō fuit inepta verisimile ē bonā fuisse materiā pncipalis: nā aliter suā malitiā cōlcaisset materiei ortoz. ¶ Ex his qz qz cū ista orta se habuerint scdm nāz. i. fuerint grossa: et fortia ut oz i corpore disposito scbz nāe intētiōe qz itendit pfectionē generati: tūc significamus vntē informatiā fuisse fortē: et sic cōplexione: tēperamēto vicinā: et iō hāc posteriorē partē nō multū a tēperata in opationibus recedentē. ¶ Cū autē ecōtra fuerit significat virtutis debilitas: aut materiei malignitas: et iō significat cerebri quo ad posteriorē pte male eē cōplexio nis: et iō infirmū. i. legg simpliciter. ¶ Nota scdo hāc significationē nō eē necessariā: s. multū pferētē: et plimū veras.

**In pluribus vero secundū occipitium indigē-
tiam imbecillitas eorum que dicta sunt sequit̃
rurū valde r tale contingit.**

**Remouet dubiū dicens q̃ i pluribus indigentia. i. par-
uitatē scōz occipitiū sequit̃ imbecillitas illoz membrōz
que nunc dicta sunt. i. colli r neruozum r valde raro conti-
git occipit parū nō tale. i. cui nō cōiūgatur imbecillitas
ortozum ratio est quia parū occipitiū ē ex paruitate ma-
terie: ideo raro est q̃ pro ortis multa r bona materia ha-
beat: cū autē nō habetur orta fiunt ibecillia: r ifirma rē.**

**Grossus hō scōz occipitiū p̃sidera caput co-
dē modo in toto magno nato determinatis.**

**Docet mō significare ex magnitudine posterioris dicte
eminentie. Et diuidit i quatuor: primo ostendit q̃ sunt
cōsideranda ad iudicandū debite per magnitudinē dicte
partis: secundo docet significare: tertio ponit que sunt or-
ta ab illa parte cerebri cōparando eaz in hoc anteriori: q̃r-
to ponit significationes ex virtute r vicio sumptas sensiti-
uaz r motiuaz operationū: secūda ibi (In plurib⁹ vero.)
tertia ibi. (Spie vō.) Quarta ibi. (Itaqz r bñ rē.) **Di-
cit primo q̃ caput grossum. i. maius mediocri considerato
eodem mō sicut diximus: r cū eisdē additionibus in capite
nato toto magno determinatis: ita q̃ sicut ibi dicitur q̃
de necessitate est bonum: ita pariter hic dicitur: r sicut ibi
ex ortis ab illo iudicare debemus: vtrum virtus informa-
tiua fuerit fortis vel debilis: ita ē hic r cū fuerit cū boni-
tate ortoz significantiū materiā fuisse multā r bonā r vir-
tutē forte: est signū bonū. i. nō multum distantie a tēpera.
econtra vero maluz: ita hic proprie: r glosetur vt ibi q̃ ista
signa multum conferunt r tamen non necessario conclu-
dunt. Sed operationum significatio est fortior hic.****

**In plurib⁹ vero r bec bona figura facta per
acephalidos bonū signū: quā quidā medicorū
posterius cerebz nominant. Quēadmodū igit̃
tur r est posteri⁹ determinatū: forma velut lau-
da habente commissuram.**

**Docet significare dicens q̃ in pluribus etia bñ. i. in po-
steriori parte bona figura per acephalidos. i. partis poste-
rioris capitis est bonum signum. **Dicit secūdo quo ad
hanc partem q̃ hoc quidā nominant posterius cerebz
r ratio est: quia est speratum ab anteriore figura ossis ha-
bente cōmissuram cū osse anterioris partis velut lauda. i.
velut est figura littere grece que dicit̃ lauda r ē ad modū
latez: vnus anguli in sumitate capitis coniunctoz in infi-
mo iuxta os basillare distantū ab inuicem. **Nota ergo
primo q̃ bona figura dicitur hic: vt in pluribus esse signū
bonū q̃ virtutis informatiue fortis.******

Sed dubium est quare hic dixit in plurib⁹ bo-
nā figuram ēē bonū signū su-
pra vero de toto capite dixit q̃ bona figura semp est bonū
signum. **Dic posset dici q̃ figura cōmissure laude non
solū ex habitudine informatiue ad partē posteriōrē pēdet
sed ex habitudine ad partē anteriōrē: naz pars anterior vō
ad illā figurā terminari: staret ergo aliquādo fieri illā bo-
nā figurā ex fortitudine virtutis circa partē anteriōrē ope-
rantis: sed in toto cerebro: r capite nō est ita. **Uel secun-
do dicendum q̃ cū dicimus hanc figurā esse signū bonū
potest itelligi duobus modis: vno mō q̃ ex se significat bo-
nū r fortitudinē virtutis: aut per se aut merito cōiuncti cū
ea: i. cōparatione ad hunc effectū: isto modo dixit supra i
figura totius capitis vt ibi expositiū est: q̃qz vero dicitur
bonū signū q̃ significat cerebz: ēē bonū quo ad operatio-
nes: r hoc modo loquitur hic q̃ vt in pluribus significat****

bonum. vtraz ergo bona figura r totius r partis semper
significat bonū modo primo r vtraz modo secūdo signi-
ficat vt in pluribus. **Posuit autem Galie. bec duo dicta
ad istos duos sensus diuersos vt itelligamus i vnoquoqz
eoz illos sensus coniungere. **Nota secūdo q̃ posteri-
or cerebri ventriculus est magis manifeste diuisus a me-
dio q̃ medius a primo. Immo p panniculum r ē multuz
in cōplexione ab ambobus differt: quia ē multo ficius: et
causa fuit: q̃ i illo sit reseruatō: que multa siccitate idiget
r ppter hanc differentia quidā medici nō tñ vocant ipsuz
posteriōrem partem cerebri: sed posteri⁹ cerebrum: ac si
esset vnum membrum per se.****

**Spine vero principiū bec pars est r per illaz
omnium secundum totū animalis corpus fi-
unt neruozum actiones.**

**Docet hic que sunt orta ab ista parte cerebri: comparan-
do eā anteriori. **Et ista diuidit i duas: ibi secūda. (Spia
vero.) **Dicit primo q̃ bec pars est principium spine. i.
spinalis medule: r per illam. scilicet spinalem medulam ē
principium per quod fiunt actiones neruozum per totum
corpus animalis. **Nota ergo primo q̃ spinalis medu-
la est membrum i modo substantie complexionis r colore
simile cerebro quasi a parte posteriori cerebri per conca-
uitatem spondilium vsqz ad finem dorzi protensum: huius
autem membri multe sunt vtilitates: prima quia si omnes
nerui a cerebro debuissent oriri fuisset oportū cerebrū
imense fuisse quātitate: r animalia caput bene ferre nō
potuissent: bonum ergo fuit hoc membz tanquāz cerebri
vicarium: in hoc loco situari. Secundo q̃ nerui si a capite
omnes sumplissent originem nimium anteqz ad infimas
partes deuenirēt fuissent indurati r debilitati. **Tertio
quia quidam sunt nerui quos oportuit in sua origine ēē du-
riores quare a cerebro ita molli non bene potuissent oriri.
Quarta vtilitas est q̃ spina est sicut ligamentum spō-
diliū tenens ea inuicem bene iuncta.**********

Sed dubitatio est cuius complexionis sit nu-
ca: in qua dubitatione ē di-
scordia. Ari. r Galie. nam Ari. in secūdo de partibus. capi-
tulo secūdo vult nucaz esse calidam r terminatam ad ce-
rebrum ad contemperandā cerebri frigiditatem. **Na-
tura enim semper ingeniatur ad vniuersitatis excessus. Cō-
trarium apponere contemperans. **Sed Galie. vult se-
cūdo complexionum: r Auicē. prima pmi capitulo de cō-
plexionibus membrōz: q̃ nuca sit frigidior cerebro: et
in hoc sententia medicorū videtur verior. **Naz quo
ad innatam complexionem videntur nuca r cerebz quasi
pares: cum in modo substantie r colore valde simulentur:
etia ex parte complexionis influentis cerebrum est cali-
dius cum in eo multa contineatur spiritum quantitas vi-
taliū r animalū: propter multas operationes: r pro ani-
mali spiritu generando ex vitali: r quia videmus cerebz
etia indigere euentatione r non nucam. **Puto tamen
Galie. stetisse iudicio tactus: rē.********

**Nota secūdo q̃ immediate a nuca per foramin a que-
dam in ossibus spondilium existētia oriuntur nerui qui
procedunt quasi ad totum animalis corpus precipue ad
membra vbi sunt musculi: in quibus ē motiua virtus: r isti
nerui deferunt ad musculos dictos: virtutem mouendi a
parte posteriori cerebri transmissam: r ideo cerebrum hoc
modo mediāte nuca est principiū oīum actionū neruoz. i.
motionū localū voluntariā: que hic actiones vocantur
Et dicuntur actiones neruozum: aut q̃ illa pars musculi
qua primo viget virtus motiua est neruus: aut q̃ a neruo
illa virtus deferretur. **Sed que istaz viaz sit verior vi-
spatui prima pmi. capitulo de virtute motiua: dicitur ēē****

omnium motionum: que secundum totum corpus animalis sunt: et non dixit omnium motionum absolute: quia quidam sunt motus voluntarii quibus totum corpus mouetur vt ambulatio: quidam autem sunt quibus non mouetur nisi pars per se. modo aliquorum talium motuum quibus non mouetur totum corpus non est principium ex posteriori parte cerebri: sed ex anteriori: vt patet de motu oculorum qui initiat a secundo pari nervorum cerebri: vel aliter dixit omnium: quia illi quorum non est principium posterior pars cerebri: et sunt motus sunt valde pauci. Ultimo nota quod dupliciter cerebri est principium actionum voluntariarum. Uno modo quia virtus motiva imperans est appetitus: aut voluntas cum appetitu: quare operationes sunt in cerebro: et sine illis non sunt voluntarii motus. Secundo modo quia virtus motiva ex qua quod est in musculis influunt eis a cerebro per nervos etc.

Ipsa vero posterior pars secundum se in omnibus paucorum sensibilibus participat: multorum vero operativorum. Sic igitur anterior sensibilibus quod plurimorum paucorum vero operativorum.

Comparat partem posteriorem ad anteriorem in originando nervos: dicens quod pars posterior secundum se in omnibus animalibus non tantum in homine est principium paucorum nervorum: sensibilibus sed multorum motuum. Sed anterior est principium plurimorum sensibilibus nervorum: et paucorum motuum. Ubi nota quod anterior pars dicitur proprie illa ad quam sensus porriguntur: vt sumitur ab Aristotele. secundo celi: rationabile est ergo quod a parte anteriori plurimum nervi sensibilibus oriuntur aut ad anteriorem porrigantur partem. Nota secundo quod omnis nervus motus est sensibilibus et non e contra. omnis enim nervus motus est sensibilibus sensu tactus vt videtur quarto de accidentibus. non tamen e contra: quia multi sunt nervi sensibilibus qui non sunt motui vt patet de nervis obiectis et nervis extra musculum existentibus omnibus: vt in cute et carne gingivarum et multis alijs. Et propter hanc causam medici nervos: qui sunt sensibilibus et non motui vocant absolute sensibiles. Et alios qui cum hoc quod sunt sensibiles sunt motui. Vocant motus absolute non sensibiles: vult ergo. Galienus quod pars posterior est principium multorum nervorum motuum et paucorum sensibilibus qui non sunt motui. Sed anterior pars est e contra: secundum se principium multorum nervorum sensibilibus qui non sunt motui et paucorum motuum. Nota tertio quod cerebrum dicitur quorundam nervorum principium per se: quorundam mediate nuda. Dic ergo Galienus comparat anteriorem partem cerebri posteriori quo ad nervos quod immediate ab eis oriuntur: et id dixit secundus se. Nervus enim qui oriuntur a nuda videntur a toto cerebro origine trahere.

Nota quarto quod a parte anteriori cerebri oriuntur quatuor paria nervorum in quibus sunt nervi visus et nervi odoratus et nervi gustus qui non sunt motui: et sunt nervi secundi paris qui sunt ad movendum oculos. est ergo hec pars visus paris motui origo. Sed posterior pars est principium trium parium: quorum primum prebet sensum: auditus sed multi eius rami sunt motui. Duo vero alia paria cum hoc quod prebent sensum tactus: tamen quo ad plurimos ramos sunt motiva: vt habet videri prima primi: paucorum ergo sensibilibus et multorum motuum est ista posterior pars principium. Ultimo nota quod quia pars anterior est mollior cum ipsius sit recipere. Posterior vero naturaliter siccior et durior: quia reservare habet. Nervus autem motui debeant duriores esse sensibiles: ideo convenienter erat plurimos motus a posteriori cerebro oriiri: et contra ab anteriori.

Hic tamen cadunt duo dubia. Primum utrum nervi et nuda oriuntur a cerebro. In qua questione Aristoteles tertio de historiis animalium. capitulo sexto: et

Avicenna tertio de animalibus ex una parte. Et Galienus octavo de iuvamentis membrorum et hic. Et Avicenna prima primi doctorina quinta ex alia parte vario modo senserunt: nam primi volunt nervos oriiri a corde ex hoc maxime quod cum cor sit primum membrum creatum et ipsum integretur ex nervis vt docet anothomia: sequitur quod nervus qui est pars eius non est orta a cerebro cum sit facta ante ipsum. Secundo quod cor est principium virtutis sensibilibus et motive vt dictum est superius: et id est principium virtutis instrumenti. Tertio quod cerebrum in se non est sensibilibus sensu exteriori: non debet esse principium sensibilibus virtutis. Item quod nullam habet continuitatem ad sensibiles particulas: vt dicit Aristoteles. visu esse manifestum: et per consequens non debet esse nervorum principium virtutem sensibilibus deferentium. Contra ista autem est Galienus quia cerebrum est principium sensus et motus saltem immediate: ergo est principium instrumenti deferentis: assumptum patet quod lesio cerebri ledunt istas operationes: et non ita per cordis lesiones vt apparet in febribus. Et hec ratio colligitur tertio de interioribus. capitulo ultimo. Et quia cura morborum in quibus ille virtutes deficiunt vt apoplexie et paralesis et epilepsie est per applicationes medicas ad caput non ad cor.

Secundo qui nervi iuxta cerebrum tanquam iuxta radices sunt molliores. Tertio quod nervi iuxta cerebrum sunt grossiores. Quarto quod per substantiam cerebri non penetrant: sed bene per substantiam cordis. Quinto quod cerebrum habet substantiam propinquissimam assimilationi nervorum: albas viscosas que non indigent nisi induratione. Sexto quia nervi non nisi unus parvus videntur ad cor porrigi.

Sed post istos duos modos generales. Moderni doctores distinxerunt de ortu membri: et dicunt quod membrum illud oriitur ab alio quod in principio sue productionis dependet in fieri ab illo: et hoc modo dicitur oriiri effectivum. Item illud membrum oriitur ab alio cuius materia pro forma membri acquirenda in principio fuit ab alio disposita: et hoc modo dicunt membrum oriiri materialiter. Exemplum primi sicut si diceremus quod virtus informativa que est in semine primo per se generat cor sine alterius membri auxilio quod cor est primum. Sed postea ad aliorum membrorum generationes aut omnium aut quorundam simul cum illa virtute concurrat cor: et ideo diceremus hoc modo cor esse omnium aliorum membrorum originem et alia omnia ab eo oriiri. Exemplum secundi sicut si diceremus quod genito corde sanguis ex quo debent generari arterie antequam formam membri recipiat transmutatur a corde transmutatione preparante ipsum ad formam artarie recipiendam: tunc diceremus artarias materialiter a corde oriiri. Quod si idem membrum ad alterius productionem utroque modo concurrat tunc dicimus ab illo aliud materialiter et effectivum oriiri.

Posita autem hac distinctione de ortu nervorum invenite sunt tres vie. Quidam enim dicunt quod nervi effectivum et materialiter oriuntur primo a corde. Et hoc voluit Coniiliator differentia 4^a. probatur: quia cor postquam est genitum generat spiritum vitalem. et post cum illo simul cum informata virtute necessario concurrat tam ad materiam generationis aliorum membrorum disponendam quam ad formam introducendam. Aliter enim non videtur ad quid est necessarium cor esse primo inter membra genita: et hanc dicunt mentem Aristoteles esse et Avicenna loco allegato. Et confirmatur: quia cor est omnium virtutum prima radix: sed idem est instrumenti principium et virtutis: ergo cor est omnium instrumentorum principium effectivum: sed idem est preparans materiam: et formam inducens: ergo cor etiam omnium membrorum materiam preparat. Secunda posita est sequenti Galienus. dicentium in summa quod nervi et omnia membra mediate vel immediate oriuntur a corde: tamen nervi et nuda tam effectivum quam materialiter immediate a cerebro oriuntur

Regni

licet alig nerui mediante nuca oriānt a cerebro. ¶ Volūt ergo isti q̄ quēadmodū cor est cōcurrēns effectiue: et ma-
terias pparando generaliter p oibus mēbris: q̄ ē pncipiū
virtutū oīz mēbrorū: ita cerebrū: quia ē pncipiū imedia-
tū salte virtutis sensibilis et motiue effectiue et materiā
pparando cōcurrēns ad neruorū et instrumentorū sensus: et
motus pductionē: et illi q̄ dicunt cerebrū esse pncipiū pncipiū
um i genere mēbrorū istarū virtutū: scilicet sensibilis: et mo-
tiue dicunt cerebrū esse pncipiū effectiue et materialiter i
genere mēbrorū per se cōcurrēns ad neruorū: et nuce gene-
rationem: et habent rationes supra factas a Galieno pro se.
¶ Tertio vō quodāmodo mediātes dicūt neruos et nuca
effectiue a corde oriiri: hoc vī Aristō. sufficere: sed māli-
ter a cerebro: et hoc pbat: vt dicunt Gal. rationes. vtraq̄ er-
go sū istos pō. et Galie. et Aristō. habet aliqd veritatis et ad
vtrūq̄ sēsus glosat vtrūq̄: et ita vident oīa argumēta soluere.
¶ Inter Moderniores vero alij reperiunt q̄ ponūt istam
exclusionē pncipiā. Nullū mēbrū nostri corporis ab alio ori-
materialiter vī effectiue. pbat. ad cuiuslibet mēbrū pro-
ductionē sufficit per se virtus informatiua in semine exi-
stēns: ergo ad nullū pducendū alia mēbra pcurrūt. assum-
ptū patet: q̄ virtus informatiua taz materiā pparando q̄
formas inducendo sufficit p cordis generatiōe: ergo a for-
tiori multo magis sufficeret alia pducere: tenet argumen-
tū: q̄ difficultius videt esse cor q̄ est oīnū nobilius pdu-
cere q̄ alia. ¶ Itē scdo segitur q̄ abscisso mēbro signati-
co posset regenerari: nā in corpore ē efficiēs: puta cor: et ma-
teria: ga sanguis. ergo poterit pducī: ga positis sufficiēti-
bus causis debet poni effectus. ¶ Itē tertio sequeret q̄
pes manūs et ossa et stomachus et muscoli essent orta a prin-
cipalib⁹: q̄ a nullo dī: et repugnat Galie. sup. a. ¶ Et hoc
pma conclusiōe inferunt q̄ doctores antiqui sicut Aul.
et Galienus cū dixerūt vñ mēbrū oriiri ab alio non intelli-
gunt oriiri materialiter aut effectiue: patet: q̄ hoc non po-
test esse: vt dicit prima conclusiō. ¶ Inferit secundo q̄ iō
dicit aliquod mēbrū oriiri ab alio: q̄ terminatur situati-
ter ad ipsum: et est finaliter ordinatū ad deferendū ab ipso
instrumentū factū a pncipali necessariū effectiue p conse-
uationē indiuidui vel speciei. ¶ Et ex hoc inferūt quosdā
neruos oriiri a cerebro: q̄ ad ipsos terminant: vt finaliter
p delationē spiritus animalis ordinant: et sic nō repugnat
aliquē neruū oriiri a cerebro: q̄ est genit⁹ ante ipsum vt ner-
uus cordis. ¶ Rationes autem positionum quomodo
soluantur ex aliorum principijs satis pater. Nam ego pu-
tarem quamlibet de istis satis probabiliter defendere.

Secundum dubium

est ex quo glibet ner-
uus motiuis est sensi-
tiuis quomodo pōt contingere q̄ mēbrū perdat sensum
et fiat stupidū: et tamē nō perdat motū q̄ amplior virt⁹ ner-
ui: et instrumentū regit ad motū q̄ ad sensum: vt vult Gal.
quarto de accidenti. ¶ Die autē sunt duo modi dicendi:
vnus q̄ l3 idē neruus sit motiuis et sensitiuis: tñ nō preci-
se per vnū: et idem tēperamētum est neruus motiuis op-
time: et sensitiuis tanq̄ per adequatū. Stat ergo distēpe-
rari neruū: et spiritū quo ad temperamētū regitū p sen-
su licet nō quo ad temperamētū regitū p motū. Nā
p motu facit spiritus grossus calidus multum. Pro sensu
vero spiritus clar⁹ subtilis ad frigiditātē declinās. ¶ Se-
cunda responsio magis conformis Galie. loco allegato di-
cit q̄ mēbrum ēē stupidū: aut sensu carens pōt dupliciter
intelligi. Vno modo quo ad cutē: et sic stat mēbrū esse stu-
pidū: et tñ ipsum posse moueri: q̄ nerui cutis erunt lesi et
nō nerui musculorū. ¶ Sed quando mēbrū p se p eundē
neruū est sensitiuis et motiuis vt musculus nō stat mēbrū
fieri stupidū et posse p se moueri. ¶ Et dico notanter p se:
q̄ ossa et multe partes mouent a musculis extra illas ptes

existētib⁹: vt digiti a musculo qui est i brachio: stat q̄ ista
mēbra ēē stupida: et moueri volūtariē q̄ mouent ab alio.
¶ Secūdo mō dicit aliqd stupidū secūdu totū: et isto mo-
do nō stat dici statim mēbrū esse stupidū: et sufficere mo-
ueri quia ad mouendū maior virtus q̄ ad sentiendū requi-
tur. Et hoc voluit Galie. loco allegato. ¶ Deinde cū dī.

¶ Itaq̄ hec et bene disposita perfectas habent
naturas secundum vnumquodq̄ proprias.

¶ Nūc q̄rto vt superius dicitur ponit in summa signifi-
cationes sumptas ex operationibus motiuis et sensitiuis: di-
cens q̄ hic orta tā a pte anteriori q̄ a parte posteriori bñ
disposita: q̄ bene suas opationes pscientia habent secun-
dū vñquodq̄. i. vñquodq̄ p se significare optimas na-
turas sibi proprias. i. optimas dispositiones mēbrū a quo
ipā dicunt p se oriiri. ¶ Patet g. hic ponit signū sumptū
a virtute et vicio operationū motiuarū et sensitiuarū in com-
muni. Et fundatur hoc dictum super canone infra ponē-
do q̄ orta attestatur suis principijs et.

¶ Eadem vero et in anterioribus capitis cornu
que sunt sū frontem determinationes sunt his
q̄ sunt sū posteri⁹ ad paruitatē et magnitudinē
ei⁹ nobis respiciētib⁹ et figurā et qui sunt i his
sensus. i. visum gustum et odoratum.

¶ In hac parte supra diuisa posita significatione p paruita-
tē et magnitudinē occipit ponit significationes ex pte an-
teriori sumptas. Et diuidit in duas. Primo ponit modos
significationū. Secundo pbat multa dicta supra: ibi secu-
da. (Alterut⁹ enim). Dicit primo q̄ significationes sum-
ptas sūm anteriore pte capitis sunt eedē cū illis que su-
muntur sūm posteriore. i. sunt pportionabiles nobis re-
spicientibus ad magnitudinē ad paruitatē et ad figurā et
ad perfectiones sensuū que sunt in his partibus anteriori-
bus: scilicet visum odoratum et gustum. ¶ Ubi nota q̄ quē-
admodū ex paruitate occipit vel magnitudine non abso-
lute significamus bonitatē vel maliciā partis posterioris
cerebri. Ita ex magnitudine vel paruitate partis anteriori-
ris capitis nō absolute super bonitatē vel maliciā anteriori-
ris partis capitis significamus: et sicut ibi oportet conside-
rare ortorū bonitatem vel maliciā et figurā bonā vel malā:
ita hic cū ista fuerint bona significant bonā dispositionē
partis anterioris cerebri: et cū mala malā significāt partis
anterioris cerebri dispositionē. ¶ Nota scdo q̄ ideo nō fe-
cit mētionem: nisi de visu gustu et odoratu: q̄ tactus est cō-
munis oib⁹ neruis ita ortis a parte anteriori q̄ a postero-
ri parte: et auditus est per neruos q̄ a posteriori parte oriū-
tur: vt supra dictum est. ¶ Restat ergo q̄ sensus proprie a
parte anteriori sumentes originem sunt visus odoratus et
gustus: et istos solos dixit ibi esse. ¶ Nota vltimo q̄ p par-
tem anteriore cerebri intelligitur totū aggregatū ex cere-
bro continēs primū et secūdu ventriculū: illi. n. ita sunt
vniti: vt non videantur sensibilib⁹ ita separari sicut cere-
brum continēs partem posteriorem separatur ab ante-
riori: cuius causa fuit similitudo complexionis.

¶ Alterutrum enim sunt cognitiōes: et sibi inui-
cem attestantes: et a principio nata principij
virtuti et vicio.

¶ Nūc probat plura dicta supra: scilicet q̄ ex neruis ortis
a posteriori parte cerebri arguim⁹ bonitatē illius: et ex sen-
sibus ortis bonis a parte anteriori arguimus illius boni-
tatem et econtra dicens q̄ cognitiones natozum a prin-
cipio: id est ortorum a principali sunt alterutrum: id est alter-
natim se inuicem significantes et attestantur sibi inuicem.
nata enim a principali attestantur virtuti et vicio principia-
lis: et econtra principale attestatur virtuti et vicio ortorum

ab eo.

et principium his que ab eo nata sunt.

¶ Notandum ergo quod causa et effectus sibi inuicem debent proportionari: ergo cum principium aliquo modo sit causa orti ab eo: ideo sibi inuicem attestari debent deducto accidentali impedimento. Vel etiam si ponatur ortus non causari a principali: ut dicitur una positio: quia illa fiunt ab eadem causa propter finem unum: ideo plurimum debent proportionari. ¶ Nota secundo quod propter accidentalia impedimenta stat principale esse bonum et ortum esse malum: ut si materia generationis cerebri esset valde bona: sed materia ortus esset mala: et contra posito contrario casu. ¶ Nota tertio quod ortus et principalia sibi inuicem in virtute et vicio operationum attestari est dicere quod sicut principale est factum perfectum operationum suarum: ita ortus suarum non ita perfectas absolute faciunt ortus sicut principale.

Sed est dubium utrum ortus et principalia sibi inuicem attestentur in complexione: et videtur quod non: quia cerebrum est humidum et ab eo oritur nervus qui est siccus. ¶ Dicuntur etiam ortum assimilari in complexione principali potest intelligi tripliciter. Uno modo quod sit eiusdem complexionis cum principali: et hoc modo nullum ortum attestatur suo principali: quia non habent omnino similem complexionem cum illis. ¶ Secundo modo quia eandem habent denominationem ortum et principale in relatione ad cutem: ut si principale est calidum respectu cutis ortum sit calidum et contra. Et isto modo non oportet omnem ortum a principali similari sibi in corpore etiam inculpatum sano. ¶ Nam cerebrum est naturaliter humidum respectu cutis et nervus siccus. ¶ Tertio modo potest intelligi quod similem denominationem in complexione habeat ortum respectu medij proprie speciei illi quam habet principale respectu medij sue speciei. Verbi gratia: si cor in genere coridum sit frigidum arteria ab eo ortus sit frigida si temperatum et ipsa temperata: si calidum et ipsa calida. ¶ Et breviter modo ponitur conclusio. Quod ut in pluribus ortus et principalia deducto accidentali impedimento sibi inuicem attestantur. Hoc patet: quia materia generationis orti debet recipere alterationem ad bonum vel malum secundum qualitates principales a quo oritur. Aliis ergo paribus facit principalem lapsum: ortum proportionabili lapsu labi: et temperamentum principale conservabit ipsum ortum in temperamento. ¶ Deinde cum dicitur.

XXXVIII.

Principalium tamen operationum virtus et vicius eiusdem principij solius secundum seipsam sunt cognitiones: voco autem principales operationes eas que a solo principio fiunt.

¶ Positis signis sumptis ex habitudine totius capitis: et imptis signis sumptis a virtute et vicio operationum sensitiviarum et motivarum: ponit hic signa sumpta a virtute et vicio principalium operationum. ¶ Et dividitur in duas. Primo ponit super quo istarum operationum significant dispositiones docendo quas vocet principales. Secundo ponit speciales significationes: ibi secunda. (Facilis ergo intellectus). Dicit primo quod virtus et vicius principalium operationum scilicet cerebri. I. cerebri sunt significationes solius eiusdem principij: id est solum proprie significant super cerebri dispositionem et non principaliter super alias dispositiones. ¶ Dicit secundo quo ad hanc partem quod ipse vocat principales operationes illas que fiunt a solo principio: id est que fiunt in ipso met cerebro: et supple in quas primo est finaliter ordinatum. ¶ Ubi nota quod sensationes exteriores et motus voluntarii sunt operationes cerebri: quia fiunt ipso agente mediante spiritu animali: sed non fiunt in ipso imo in organo sensu

et in musculis: ideo non dicuntur principales. Item digestio et nutritio et spiritus animalis generatio sunt operationes cerebri que fiunt in ipso. ¶ Sed quia cerebrum non primo finaliter ordinatur in illas: ideo non dicuntur principales operationes eius: sed sensationes interiores ut sensatio communis: cogitatio: estimatio: memoria: appetitus: iste fiunt in cerebro secundum viam Galieni: et sunt perfectiones inter cerebri operationes. ¶ Ideo cerebrum est in illas finaliter ordinatum: et ideo has vocat principales operationes.

¶ Vel secundo ut ex modo veteris translationis elici potest dicuntur principales operationes: quia per eas fit regimē quo ad actiones voluntarias totius animalis. Nam appetitiva precipit motus: et non sine imaginatione sensu communi vel estimativa cum quibus est eadem subiecto. ¶ Nota secundo quod virtutum corporearum cognoscitivarum vel retentivarum cognitionum quedam dicitur occulte comprehensiva: siue virtus interior: quedam sensus exterior vel virtus manifeste comprehensiva. ¶ Illa autem dicitur sensus exterior vel virtus manifeste comprehensiva que est virtus comprehensiva obiecti non precedente illius alia cognitione. ¶ Illa autem est virtus interior: aut virtus occulte comprehensiva que non sufficit obiectum comprehendere: nisi virtus alia illud id obiectum prius cognoverit: et hic summo comprehendere pro communi ad cognoscere et intentionem vel imaginem retinere. ¶ Nota tertio quod necessitas coegit physicos ad ponendum istas virtutes interiores tam in hominibus quam in brutis: quia percipimus multas fieri cognitiones: tam in nobis quam in brutis que non possunt in aliquo sensum exteriorē reduci. primo quia ponimus differentiam et convenientiam inter sensibilia diversorum sensuum: ut dicimus quod album est frigidum: et iste homo albus est iaculator et causator: et illud croceum est dulce: et hac de causa canis visus carnibus movetur ad eas ad comedendum et non ad lapidem: quia visu iudicat prima virtus interior saporem: hoc ergo non potest aliquis sensus exterior. ¶ Secundo quia notabili tempore post absentiam obiectorum et cognitionis actualis eorum possumus recognoscere precognita: ut patet in recordationibus amicorum: et in brutis que domum propriam reuertuntur post pastum: ista non possunt in sensum exteriorē reduci. ¶ Item in somno ligatis sensibus percipimus sensibilia: et quod clarius est argumentum actu dormientes excecati: quibus oculi sunt eruti somniantur visibilia et colores percipiunt: et tamen non possunt dici quod vident: ut dicit Avicenna sexto naturalium. parte quarta. ¶ Ille vie pro nunc sufficiant ad ostendendum virtutum corporearum interiorum cognitionem: quia in eis non est dubitatio. ¶ Quidam autem adducunt quoddam alias in quibus est dubitatio ut infra ostendat. ¶ Quarto nota quod modus cognoscendi istas virtutes interiores est: quia sensus exteriores immutantur ab obiectis: ita ut recipiant earum speciem siue formam siue materiam: et est secundum viam nunc currentes recipere species sine materia: recipere qualitatem representativam rei que qualitas non requirit istas materiales preparationes in subiecto suo quas suum significatum requirit in suo subiecto: ut verbi gratia species in oculo recepta representans albedinem non requirit in oculo lucem et opacitatem et complexionem quam requirit albedo quas significat in suo subiecto. per istas ergo immutationes sensus exteriores mediantibus nervis immutant cerebrum: vel organum sensus communis de quo infra: et postea immutantur alie virtutes. ¶ Ultimo nota quod quoad modum iste species in subiecto cognitivo recepte materie naturaliter representant suum significatum: ita virtus recipiens eas: cum est per eas cognoscitiva materie naturaliter per eas cognoscit: ita quod positis speciebus visibilibus in oculo bene disposito per convenientem tempus necessario fit visio: experientia enim notat quod per voluntatem non possumus istis stantibus sensatione privari

bere sicut nec dolorem imprimēte obiecto doloroso et or-
gano sufficienter disposito. Ex quo sequitur qd quādiu
remanet species in organo cognoscitue virtutis impedi-
mento deducto tam diu sit actualis cognitio.

Sed istis notatis ē dubitatio quot sint ille virtutes
interiores pprehēsiue occulte: et in quo mē-
bro suas pficiūt opatiōes. In qua qōne inuenio tres modos
dicēdi limitatos. Nam Auer. nullibi hoc pēse determinat
qn ex equocationib⁹ qbus alias vtrū cadat dubitatio qd i
hoc qstio voluerit: vt apparet pphēsiue cōmentū sextum
terty de anima. et ea q dicit in libro d memoria et rēmi. et ea
q in 3. circa materiā de vīte motiua. et in de somno et vīgi-
lia. et 2. colliget. capitulo d lunamētis mēbroz q sunt istru-
mēta virtutū sensibiliū intrinsecay: pōt. n. ad opatiōes ara-
biū adaptari et ad opatiōes grecorū. Primo ergo narra-
bo viā arabū cū suis fundamentis. Secundo viā que ma-
gis videt grecis et Aristo. precipue cōformis: eā quantum
potero pformando sententie et testibus Aristo. Tercio viā
quorūdā nouorū parisiensū meo iudicio minus considera-
te loquentium. Quantum ad primū dicendū ex Auer.
sexto naturalū parte prima. capitulo vltimo: et parte quar-
ta. capitulo pmo: et pma pmi. doctrina sexta. capitulo d vir-
tute animalī. qnq esse huiusmodi virtutes adinuicē loco
et subiecto distinctas. Prima ē sensus cōmunis cuius lo-
cus ē medietas pma pmi ventriculi cerebri et huius sensus
cōmunis operatio fm Aui. est oīum exteriorū sensuū obie-
cta percipere: et pati a copulatione formarū sensibiliū i eo. Et
pphēsiue qd nō est itentio Auer. q sensus cōmunis af-
firmet cōponendo aut neget diuidendo: sed vult istā cōpo-
sitionē et diuisionē eē tantū ex operibus intellectus: vt sumi-
tur ex eo parte quarta. capitulo pmo cū loquitur d operatio-
ne sensus cōmunis. Sed tūc ē difficultas si sensus com-
munis nō est ille q iudicat qd hoc albi est frigidū demon-
strando niue: quomō ergo inuat sensus cōis animalia i cō-
prehēdēdo sensibile gustu p visum. Itē qd pfer ista cō-
pulatione istay imaginū sensibiliū in sensu cōmuni ad hoc iu-
diciū faciendū p intellectū. Dic vtrū qd nō p iudiciū fa-
ciū affirmando vel negando mouet bos viso colore vīri-
dis herbe ad ipsam tanq ad dulce: sed q simul alias com-
prehendit in eodē similē viriditate et sapore cōuenientem
ex nature instinctu cōprehensio simili colore mouet ad ipz
tanq ad sapidū: et appetit illud: nō q fiat affirmatio qd B ē
dulce. Intellectus autē si pmo faciat hāc affirmationē
hoc viride est sapidū: nō nō crederet firmiter nisi i sensu cō-
muni vel alia virtute interiori simul: de hoc copulate fuisset
iste intentiones: et hoc vult Auerenna loco allegato si
qd pphēsiue. Cōsiderandū scō qd hic sensus nullius ni-
si cōprehensio p sensum exteriorē est cognoscitiua: vel sub
rōne sub qua p exteriorē sensum cōprehendi pōt. Et iō qd
silentiū et tenebra nō cōprehendunt sensu exteriori: nec ē
isto cōmuni sensu cōprehēdunt. Et hoc sumit expresse ex
Auerenna sexto naturalū. parte scda. capitulo 2. Scia-
dit hic difficultas: qd sensus cōis cōprehēdit sensatiōes ex-
teriorū sensuū: et iste nō pprehendunt sensu exteriori: qd vi-
sio nō cōprehēdit visu cū nō sit lux aut color. Dic vtrū qd
sensatiōes aliorū exteriorū sensuū cōprehendunt exteriori
sensu: vt visio visu: et sic d religit. Et hoc vult pnceps sexto
naturalū. pte 2. c. 2. qd primū sensatū pphēsiue ē illud qd ē i
organo. scilicet sensatio et quodā mō vtrū dicit 2. de aia tex. cō-
mētū. 138. et p mēto eodē. Et si arguit d ex his q i de som-
no dicit. f. nō. n. visu qd videt et iudicat et pnt discernere:
qm alia qd sūt dulcia ab albis. vtrū qd visus nō iudicat: et pnt
discernere et. et iō negatō posita negat cognitiuā et nō vtrūq
pnt: vtrū qd visus cōis nō pcepit visionē: et alia virt⁹ interior.
Scda autē virtus apud Auer. ē fantasia cui locus ē 2. p
pmi ventriculi cerebri: et huius virtutis opatio est imagines

sensibiles reseruare: et fm eōdem modū exponētū. Auer. nō
cognoscit hec virtus: sed seruat tñ. Attende tñ qd retinere
imagines aliquāto tpe et post absentia sensibiles nō solū sit
i virtute interiori: sed i exteriori: vt scō de somno vult Aris.
et ideo talis reseruatō nō est illa d qua hic loquimur. Utili-
tas autem huius virtutis est: vt immediate representet co-
gitatiue et communi sensui quibus in medio ponitur.
Tercia virtus est q i boie vocatur cogitativa: cuius loc⁹
est medius cerebri vtricus: et precipue quo ad partē ife-
riorē. Et huius opatio ē imagines sensatas pponere nō
solū mō quo simul inuēte sunt ille imagines apud sensus:
sed et mō q nunq apud sensum fuit: vt imaginē hois cum
imagine volātis: et imaginē mōtis cū imagine auri: vt ima-
ragd: et hec virtus duob⁹ modis differt a cōi sensu: pmo qd
sensus cōis p se et directe nō recipit nēq inuātū ab ex offer-
tur: et cōposita sunt apud eū: vel diuēte imagines in vno i
quo extra ita fuerūt inuēte. Sed cogitativa pōt aliter face-
re. Scō qd sensus cōis directe nō cōphēdit cessante actua-
li imutatiōe sensibiles: vel exterioris sensus: hic autē cōpre-
hendit: vtilitas autē hui⁹ virtutis ē eo mō cōponere: vt exti-
matina de qua statim dicit: possit debite intentiones insensa-
tas ex tali collectione formarū dicere. Vbi nota qd vir-
tus in brutis inuenta huic proportionabilis dicitur imagina-
tina non cogitativa: quomodo autem istius virtutis opera-
tiones segt iudiciū: et quō nō dixi pma pmi. doctrina sexta.
Quarta virtus ē cuius locus ē suprema ps medie conca-
uitatis vel medij vtricus cerebri: vt dicitur ab Auer. pte. qd
ta sexto naturalū: et ei⁹ opatio ē p collectionē multay for-
marū sensibiliū dicere formas insensatas: et hec est altior
oīum virtutū corporeay hominis. et p hanc virtutem iudi-
cat equos lupū inimicū: et qui annonā prebere consuevit eē
amicū: a quo nō sit fugiendum. Cōsidera tamen qd ille
compositiones nō sūt affirmando vel negando et pportio-
nes formādo cū hoc sit intellectus propriū vt dicitur supra.
Quinta virtus ē memorialis et ē virtus reseruās itētiōes
q sūt apud extimatina: et fm cōiorem modū sequētū Auer.
ista reseruāt ea que sūt apud extimatina siue fuerint
imagines siue itētiōes: ex quo tñ non tollitur necessitas
fantasie: vt est dictū. Et si arguit qd virtutes cognosciti-
ue preter extimatina sunt frustra: qd virt⁹ extimatina ē co-
gnoscitiua oīum: et omni mō quoz et quō sunt cognoscitiue
alie virtutes precedētes: vt p ex predictis. Responde-
t qd iste nō sunt frustra: nā pparat ad hoc vt extimatina pos-
sit suo mō cognoscere. Sicut. n. nō segt oē qd pōt cōphē-
di per sensus exteriores pōt sensu cōi cōprehendi et sub
eadē rōne: ergo sensus exteriores superflui: qd isti sensus
cōprehendo inuāt hunc sensum cōi ad posse ita cōphē-
dere. Et si arguit scō qd nulla virtus cognoscitiua alia
a sensu cōi ē necessaria pp cōponere et diuidere: vt pp elice-
re intentiones non sensatas ex sensatis. Sed nulla vide-
tur alia causa ppter quā sint alie virtutes ponende: qd nul-
la virtus alia est ponēda. Dicitur vt supra negando ante-
cedēs. Et si arguit: qd B sufficit facere sensus cōis: p ex di-
ctis iuxta mēte Auer. an ē negandū: et ē pcesso antecē-
dente qd hoc pōt facere sensus cōis. f. insensatorū species
elicere ex sensatis: pma nō valet: qd nec eo modo compone-
re sufficit quo cogitativa et extimatina: neq eo modo intē-
tiones insensatorū abstrahere. Et si querat iuxta hanc
viā q virtus ē reminiscitiua: vtrū qd hoc nomē ē equiuocum
ad virtutē ingitiuā itētiōis pceptis: sed iā aut delecte
aut debilitate: et illius virtutis actus ē sicut questio et sillo-
gizā: quedā: vt vult Arist. libro de memoria. et hoc mō vir-
tus reminiscitiua ē estimatiua. Scō mō importat vir-
tutē reseruante in qua reseruātū ita debilitat: vt per se nō
sufficiat de nouo mouere virtutē cognitiuā: sed cū alio secū
aliqua habitudine pūcto sufficiat. Et hoc mō dicit Auer.

scdo colligit qd opus memoratiue est reseruatia continua: sed opus reminiscitiue est reseruatia intermissa. et hoc modo reminiscitiua virtus est memoria. Et nota silem equocatione huius nominis memoria. quia qd est sumit pro virtute cognoscitiua pogniti per modum pogniti: illa est estimatiua. ¶ Secundo modo sumit p reseruatia modo dicto. et est alia in postremo ventriculo vt pdicaf. Et 3. sumit pro tali actu cognoscendi aliqd per modum pogniti: isto modo est operatio cogitativa vel estimatiua. ¶ Sed restat vltimo querere: quare solus homo oium animalium reminiscit. dicitur qd reminisci est querere oblitum pognitum: sed appetitum querendi hoc non habet nisi illa que cognoscunt se aliqd cognouisse cui sunt oblita. Sed hoc non possunt non habentia itell: qd icludat generalē et cōm intentionē: et ideo alia animalia si memorantur: memorant. si vero non tunc non curant. Et iste est modus cōmuniōis ex arabibus finia.

¶ Sed Arist. scdo de aia in plerisq; locis loquens. non videt mentionē fecisse nisi de tribus virtutibus: sensu cōmuni: fantasia: et memoria. et per sensum cōmū itelligit virtutē cognoscitiuā oīū rez sensibiliū per exteriores sensus sensatū. ¶ Per fantasiam vero vt est opatio virtutis itelligit motū factū a sensu fm actū. apparitiones rei vel cōprehēsiōnē rei fm quā sensus actu representat eaz virtuti iteriori. vt facit eam cōprehendi per illam. Et per fantasiam vt est virtus itelligit virtutes in qua pot fieri talis imutatio a sensu actu cōprehendente. Et qd sensus cōis est virtus que potest imutari a sensu actu cōprehendente ad cognoscendū ideo vbiq; ponit fantasiam et sensus cōis esse idēz substantie: et arguit multoties qd si aliqd sit passio eius cuius est fantasia: qd illud sit passio pmi sensitiui: vt in lib. de somno et vigilia. et in libro de memoria et reminiscētia. Quē g virtutē iteriorē corporeā cōprehensiuā vocaret fantasiam p qd potest imutari a sensu fm actūz facto. et ideo omnes imagines et oēs itentiones vocat fantasmatas: et ideo dicit qd opz itel ligentē fantasmatas speculari: et hoc modo vult qd somniū est fantasma factū in somno. ¶ Memoria vō apud ipsūz non est nisi virtus renouatiua fantasmatas pūz delecti apd fantasiam. nā virtutes cognoscunt p actus. ¶ Actus aut vel opō quā vocat Arist. memoriā. nō ē nisi illi fantasmatas renouatio. ita vt cognoscat pognitū p modū cogniti pūz per rps. vt pz legēti libz de memoria. g memoratiua virtus est illa qd pot hoc renouare. et qd memoria p opōne sumēdo ē actus et pā memoratiue virtutis. est aut pmi sensitiui. vt vult Arist. loco allegato: id memoratiua virtus est eadem subo cū pmo sensitiuo. ¶ Et qbus segitur qd idē sūt realr et quo ad subiectū sensus cōis fantasiam et memoriā: in eodē pte organo cōplēti: et qd manifestū ē qd sensus cōis viget in pma pte cerebri. fantasiam vō nō accepta maxie in media. memoria vō i posteriori: vt docēt lesiōes istis virtutibz accētes p lesiōes isto rū organoz. ideo pūz dī vnaq; istaz virtutū ē in quolz vētriculoz cerebri. ita qd cerebz qd ad vnuquēq; vētriculūz sufficere facere opōnes sensus cōis fantasie et memoriē. et hīdē pfirmat: qd neri sensitiui imutāt cerebz cū sentiunt. pmo qd ad pte cui ptingunt qd quo ad remotiorē. cū g neri audir terminent ad postremū cerebz vētriculū. et per mediū tandē referunt ad pmi. segit qd pūz fiet cognitio sonoz in medio vētriculo qd in pmo. et pūz in postremo qd in me. Sed vbi pūz sit cognitio post sensuū exterior cognitiō nē. ibi est sensus cōis. cui sit pma vī de iterioribz. g sensus cōis est in postremo cerebri. ¶ Cōfirmat. qd cerebz per suā subaz medularē tanq; per pte simplicē est factiū ista rū opationū. cū g oēs ptes sube medulari cerebri sint eiusdē rōnis. segit qd oēs erūt p se earū dē operationū pfectiue. ¶ Cōfirmat 3. qd alr ha. nō sufficiēt docuisset signare p opōnes istaz virtutū sup cerebz dispōne cū p facilitates dīcedi qd ptingit ad sensus cōis et fantasiam arguat gnālri motū

le cerebri subaz: qd nō argueret nisi de parte vbi iste virtutes vigent. ¶ Itē 4. bene memoratiui eēt bñ reminiscitui. nā stat pte posteriorē esse sicā et durā bñ reseruatē et anteriorē mollez bene recipientē: consequens tamen contra Arist. in de memoria et reminiscētia.

Sed tunc restant aliq; difficultates. pma videtur qd stante lesione in vno vētriculo oēs istaz virtutū opatiōes lederent: qd in isto vno vētriculo sunt oēs: pūz tñ falluz: qd ppter lesionē pti anterioris leditur sensus cōis: et ppter mediū discretiua. et ppter lesionem postremi memoria. ¶ Dic pot dici cōcedēdo hūc. Notādo tñ qd l3 in quolz istoz triū vētriculoz quēz istaz virtutūz opatur. tñ in vno fortior est vni eaz opatio. et in alio alterius. nā l3 epar generet sanguinē colaz et alios hūores: p qilibz parte carnis suet: tñ aliq; pūz istū est aptior gnōni sanguis. et aliq; colere. et aliq; flātis et. qd epar non ē vniforme. ita g dī hō in parte posteriori magis viget memoria. in media magis fantasia. i pma sensus cōis. Quō g dicūt doctores nō est itelligēdū cū pōsiōne: qd magis ledit opō talis virtutis qd talis. lesa g posteriori pte cerebri magis manifeste leditur memoriā. et anteriori sensus cōis: et media discretiōis vel scdo dī spm cerebri p disticta tēperata pportioni opōni virtutū. magis g recipit tēperatū pportiatū p memoria in posteriori vētriculo. et p sensu cōi in anteriori. et p discretiua in media. et idē p istaz pūz lesiōes. ille opōnes ppuē virtuti illis ptribus cōparate magis ledunt.

Rnō Trusianj.

Secunda difficultas est: qd si ille virtutes nō differūt loco. videt neō vna opōne oēs opari. et qd neō sensu cōi cōprehendente: fieret ppositio imaginūz eo modo quo nō fuit apud sensus: et abstractio itentionū nō sensatarū. pz. qd iste imagines mouētes virtutes sunt pñtes virtuti factiue talis copule vel cōiunctiōis: et nō est ipedi mētū. g virtus compositiua cōponit. ¶ Dic dī qd quedam ē opatio sensus cōmuni quā necessario cōsequit abstractio deducto ipedimento. quedā enī sunt itentiones sensatarū: que cū sunt in sensu cōi. cogūt abstrahi stāte debita dispo: ne virtutis. quedā aut sunt que hoc nō habēt. ¶ Sed de pūctiōe itentionū rerū separatarū ita vt vna cōprehendatur in situ alterius: nō videt qd pñsentia itentionūz ad talem cōpōnem necessitet: sicut nec apud viam pñā stāte imagine auri i cogitatiua. et imagine montis i eadez neces: sario fit imago montis aurei. non g semper sunt cause sufficētes ad mouēdū: ita vt opere sub rōne cogitatiue vel collatiue quādo sunt plures itentiones apud sensum cōm. Et si dicatur mouēt ille itentiones illaz virtutē que est collatiua. cōceditur: sed nō ita vt operetur sub rōne illius virtutis: qd per se nō sunt ad hoc sufficētes: nisi cōcurrat voluntas vel appetitus ita agēdi. ista enī rñ nō ex toto sint voluntati obediētia: nō voluntas istis naturaliter multum domiatur. et precipue quo ad cōponēdum vel diuidēdum itentiones.

Tertia difficultas est. qd si memoratiua est i quolz vētriculo cerebri et simul cum virtute cognoscitiua videtur qd illa virtus debet continue actu illa quoz memoratiua est cognoscere. ¶ Dic dī qd memoria vt sic non est virtus imaginū vel itentionū reseruatia: sed earūz que fiunt apud fantasias renouatiua p bitus q generat i cerebro ex meditaciōe. talibus aut bitibus operamur quādo volumus: et ideo nō oium recordamur cōtinue: sed illorum quorum perfectum bitum habemus recordamur cū volumus. cū autē bitus est debilitatus nō statim obedit voluntati sed idiget adiutorio: sicut pueri cū discūt scribere idiget exēplari. cū quo meliorē formāt istaz quā sine. et ita virtus ista idiget ex: citatiōe filium vel oppositorū vel alr cōferendū ad illū cuius recordari volumus. et hoc fit per reminiscitiuam virtutē. et hūc pōsiōni omnia Arist. dicta cōformari vt

dentur. **T**ertia vo possio ponit nullā esse virtutē interiore cognoscitiuā organicē distinctā a sensu cōmuni: s; tales dictas rōne differre. ponit scōo hanc virtutē esse tū in pmo cerebri ventriculo. ponit tertio nullas esse reseruatūā intentionis vel imaginis: nisi in postremo cerebri ventriculo: et nullā talē esse organicē distinctā a memoratiua. ponit quarto memoratiuā reseruatūā spēs: et intentionum similitudine his que fuerant in cogitatiua. ponit qnto q nō est possibile eandē esse organicē virtutē taliter reseruatūā et sine actuali cognitione. et cognoscitiuā. Et h; motiua tacta in positione pma cū cōtra quasdā cōclusiones eius arguebatur. et hec q a scōa differat clarum est. et negat sensus q in medio vetriculo fiat cognitio. 3o eā sic breuiter dereliquit: nā ei' insufficientia ex ois i p' via clara ē satis tē. XXXIX.

Facilis igit intellectus subtilis sube cerebri ē cognitio: rāditas vo itell's piguloris. **E**xequitur nunc ha. ponēdo spālter significationes ex virtute et vitio istaz operationū pncipaliū. et qz quedā sunt cognoscitiue vel cōprehēsiue. quedā motiue: ideo pmo ponit signa ex comprehensiuis. scōo ex motiuis. ibi scōa. (Et bene mobile.) pma in duas. pmo ponit signa ex opere distinctiue siue extimatiue q apud ipm vocat discretiua tertio de accitū. scōo ex opere imaginationis vel sensus cōis. ex vna parte et memorie ex alia. ibi scōa. (Facilitas discēdi.) **D**ic pmo q facilitas intellectus est signū sube subtilis cerebri: sed tarditas intellectus est signū piguloris sube cerebri. **N**ota q pmo q virtus discretiua est illa cuius opa magis manifestant in medio ventriculo: et vocat ab Auicē. estimatiua: et dicit intellectus quandoq. vnde 3o de anima. hic autē intellectus corruptibilis est. et sine hoc nihil intelligit. ibi enī vocat hanc virtutē intellectus. **N**ota scōo q intellectus dicit facilis quādo ex paruis signis sufficiēter et cito elicit. distinguit et discutit. qbusdam autē hic per faciles intellectus accipit solertia. de qua pmo posterior. vltimo capitulo. dicit q est virtus inueniendi mediū in tempore non p'specto: sed in re idē est solertia de qua hic est facilitas extimatiue in ita operando: vt dixi. nō enī sumit hic intellectus pro vera virtute intellectus pprie accepti. Nos enim videmus quosdā qui statim viso modo loquendi p'cipiunt vtz id sit simulate dictus. alios aut qui nō decipiunt facilliter. hoc non comprehendentes. et hec facilitas discurrendi et eliciendi vnu ex alio vocat bonitas ingenij. **I**sta q pendet ex claritate sube cerebri et bona et distincta sigillatiōe imaginū apud ipsam et bono motu spūm. hec autē omnia maxime inueniunt in cerebro substantie subtilis. i. cui multū aeris est debite permixtus. et quandoq. satis de igneo. cū etiaz colericos ingeniosos videamus. **E**x i' sequit. q facilitas intellectus non est signū humiditatis cerebri. p. qz colerici non habent cerebrū humidū: et tamen sunt faciles intellectus. **S**equit secundo nō omne cerebrū subtilis substantie esse humidū que duo repugnāt expōni plus q commentatoris. **H**al. ergo: qz vidit q facilis intellectus stat cū siccitate ignea et cū humiditate aerea. dixit q est signū subtilis substantie cerebri. i. substantie in qua est abundantia elementorū subtilius. i. ignis et aeris et non dixit humidū vel siccū: qz iste qualitates cum fuerint elementorū frigidorū faciunt pigrum. **S**ed querit quid de mediocri in substantia vtrū alijs paribus habeat facilitatem intellectus. **D**ic diceret illi qui ponunt in temperato vnaq. qz operationē perfectiores qz in distemperato: qz ille est facillimus intellectus: vel iuxta quosdā eiusdē secte est optimus: fortassis non est facillimus. **E**go aut puto quosdā distemperatos acutius habere ingenij. vnde particula 3o p'bleumatus. p'bleumate pmo. melancolici qui ex co-

lericis facti fuerunt tales maximi et excellētissimi in pbia fuerunt. Sed temperatus in multis alijs excedit intantū vt melius sit esse temperatus. **N**ota 3o q tarditas intellectus intelligēda est hic opposita facilitati supradicte et significat subam cerebri pinguem. i. grossā: quā stat esse humidā aquea humiditate et sicca terreo melancolico multo: et ideo non dixit sicca: sed pinguis tē. XL.

Facilitas vero discēdi ē mollis. **P**onit signa ex operibus sensus cōmunis et memorie. que tū iuxta vias tertias supradicte in qualibet parte cerebri inueniunt: tamen sensus cōmunis maxime in parte anteriori manifestat. et memoria in posteriori. et diuidit in qnto. ibi scōa (Memoria vero. 3o ibi. (Sic vero. 3o ibi 4o. (Oblitio.) **D**icit pmo q facilitas discēdi significat subam cerebri molles vbi per facilitatē discēdi intelligere debemus facilitatem recipiendi impressiones a sensibilibus et signis. et qz tales impressiones facilius in molli q in duro fiunt ideo facilitas discēdi significat mollem subam cerebri. **S**3 dubius est vtrū significat humidū subam cerebri et vide tur q sic: qz molle est humidū. **D**ic puto. q non significat humidū: s; molle. nā multa alijs sicciora sunt molliora: qz humiditas sua est aerea et aliorū aquea. colerici q habent cerebrū molle: qz humiditas sua est aerea nō grossa in substantia. et p'pterea habent perfectos sensus in pueritia: et illi qui sunt siccī cerebri tam interiores qz exteriores: verū est tamen q aquea humiditas non ita impedit facilitatem discēdi sicut impedit intellectus facilitatem. et vt hoc notaret dixit. q est signum mollis. et non dixit subtilis sicut in parte precedente.

Et memoria permanētis. **D**icit q bonitas memorie est signū sube cerebri pmanētis durioris. **N**ō qz memoria est bona quādiu est potens renouare itētiōē p'cogniti: et B signat subas in q siue habitus siue imago vel itentio iprimis ē pmanētis: qz cōstat et aliquāl' durā. vñ in de memoria et remi' pueri et senes male memorant. et rō. qz vtriusq. cerebri suba est in p' mutatione. in pueris pp augmentū: in senibus pp decremētū: cū istis cōcurrant alie cause fortiores suo loco vident. **N**ota scōo q nimia siccitas quādoq. et nimia cōstātia mae est causa malitie memorie: qz p'hibet cōuenienter reseruandum: imo apud talem subam nimis duram transeunt fantasmatā. et non imutant. XLI.

Sic vero et difficultas discēdi dure. **D**icit q difficultas discēdi significat subas duras cui nō fit ipressio p'io modo facilitati discēdi supradicte.

Oblitio vero fluentis. **D**ic q oblitio ē signū sube cerebri fluētis. i. exstis i multa p' mutatione. nā nec ois siccitate nec būiditate signat vt ē dicit: s; q sit in p' mutatione multa sic accidit senib' siccū cerebri hñtib'. **N**ō qz p obliuione intelligim' debilitatio nē aut delitescētia hñtib' vñ imaginis vñ itētōis resuante. delitescit aut pp resoluōē accitēz p'po subo: aut qz ex sui nā cōtinue tendit ad nō esse deducto cōseruāte s; nō beat cōtrariū. et iō ad saluandū rei memoriā regit' meditatio et meditationes memoriā saluant apud Arist. XLII.

Bene mobile i opinionib' est calide: manens vero frigide. **P**ōit sig' ex vte appetitiua q ē vna de vtrūtib' regitiuis et motiuis dicēs q esse mobile bene in opinionibus. i. in p'ceptis appetitiue vltutis est signū calide complexionis cerebri: sed esse manens in eadem voluntate vel p'cepto appetitiue est signū frigide cōplexio-

nio alijs paribus. causa est: qz calida complo motus spūz causat. et ita noua facit fieri extimare iudicia ad que sequitur appetitus diuersus pceptus. Et dicitur vero est causa frigidis spūz et geti: et p dno pmanētie i eodē iudicio et pmanētie i eodē appetitu: et iō isti effectus significāt illas suas causas. Et cōsidera ergo q in animali perfecto duplices sunt virtutes motiue. quedaz precipientes vel iperātes. quedā exequentes. iperātes sunt appetitiue cū cognoscitiuis i terioribus. iperate sunt virtutes musculoz. Et posuit ergo supra signa sumpta ex opatione virtutis motiue iperate. hic vero ponit signa sumpta ex opatione virtutis motiue iperantis. Et tertio nota. q in motu voluntario cōcūnt plura fin ordinē: quoz vnu in hoc motu est mouens non motū aliud motū non mouens et iter media sunt mouentia mota. mouens pūm est obiectū appetibile. virtū vo comprehensua mouet et mouet appetitiuā que mota mouet pūm aliu ad neruū spūm mouet neruū neruū musculū. musculus chordaz. chorda mouet partes per se non mobiles motu voluntario. s. ossa et carnē. et multa talia que sunt mota non mouentia alia mēbra. Et attende vltimo. qz bec pars alias pateretur expositionē. qz cū posuit signa modoz substantie et dispositionū pendentū ex passiuū q. litatibus hic ponit signa qualitatu actiuarū. Et mobilitas de vna opione ad aliā sumēdo opionē ppe est sig. caliditat. et firmitas ē sig. friditatis. et pbať vt de appetitu. XLIII.

Ahuc vero mibi videtur duo quidē de esse genera cognitionū que ex principio suscepi dīc: vnus quidez naturalis: alterus vero extrinsecus acciden-

tiuz. erit autēz cōmunis de vtriusq. ratio. Et nunc Sal. quodāmo se excusat a determinatione signorū duoz generū dicendo quid de illis itendat. dīcēs qz ad huc deficient duo genera cognitionū. i. signoz que in pncipio pmissa fuerunt. vnu est virtus et vicinū nālium operationū. scōz est signū sumptūz ab his que extrinsecus accidunt. Et subdit qz itendit de vtriusq. simul dicere infra. s. cūz specialium cerebri complexionū signa ponentur. et ideo nunc supersedet ab illis. XLIII.

Iam si eucraton cerebrum existit pīn quatuor qualitates omnia que dicta sunt habebit cūz modo et mensura.

Et postq. superi. posuit in generali signa bonitatis vel malicie cerebri nō descēdendo specialiter ad modos cōplexionū. hic specialiter itendit signa complexionū cerebri. et l3 superius pmissit signa dicere egri simplr. non tamen inutiliter hic imiscet signa cerebri temperati. Nam ista consideratio faciet nos potentes visa habitudine distemperatoz ad tēperatūz cerebriuz. cognoscere qualis debet esse habitudo alioz mēbroz distēperatoz. ad ea sue speciei que sunt tēperata. et sic erunt nobis note relique due latitudines sanorū. de quibus supra dixit qz fierent facilius ex signis egroz simpliciter manifeste. Et diuiditur autē pars presens in duas. naz pmo ponit signa tēperati cerebri. scōz distēperatozūz icipit. ibi secunda. (Si vero calidius.) pma in duas. naz pmo ponit signa. secundo canones attendendos. in dictoz signoz verificatione. secunda ibi. (Audire vero.) pma in quatuor pmo ponit in generali signa sumpta a generibus sensitiuarū et motiuarū operationū et pncipalīz. et totius capitis dispositione. scōz spālīter signa sumpta a virtute operationū naturalīz. tertio spālīter signa sumpta ab extrinsecis alteratibz. qro signa sumpta a capillis. secunda ibi. (Et superfluitatibz. tertia ibi. (Et minime. quarta ibi. (Talibus quidē.) Et dicit pmo cōtinuādo cū pcedentibus. di-

cū est qz dicemus sū signa sumpta a nālibz operationibz et extrinsecis accitibus. nā si cerebrū est tēperatū in cōplexione tunc habebit oīa ea que dicta sunt cū modo et mensura. Et ubi per cerebriuz tēperatūz debemus intelligere tēperatūz ad iusticiā in pproia specie. et per oīa ea que dicta sunt debemus intelligere nō virtutū naturalīz operationes et ea que extrinsecus accidēt: sed qritatē figurā virtutē et vicinū sensitiuarū et motiuarū et pncipalīz operationū. oīa. nā ista h3 cerebrū tēperatū. deducto aliunde ipedimēto accitālī cū modo et mensura. s. optime pportionata. ad pfectissimas operatōes cerebri oēs sū sumptas. nā cū qritas et figura et orta fiant a nā ppoōnes et opatiōes p pfectissimū esse operatōis tāq. p finē. finis autē mēsurat ea que sunt ad finē. tūc dicemus oīa ista haberi cū mēsurā cū habebunt pportionatissimā ad pfectissimū esse cerebri humani: et verificat hoc oīū: qz ex quo cōplexio est tēperata virtus iformatiua fuit potens optime cōplexionare: et mā fuit obediēs. deducto ergo accitālī ipedimēto vt in pluribus reliq. sequant optima et fini pportionata. et.

Et supfluitates quecūq. per palatū: aut nares aut aures aut oculos purgātur et bec habebit moderate.

Et ponit signa a nālibz operationibus dīcēs qz quecūq. i tali capite tēperati cerebri supfluitates expurgant p palatū et nares et aures erūt moderate. Et ubi notādū: qz quia cerebrū est valde frigidū. ideo supfluitates sue tertie digestiōis nō ita bene possunt isensibiliter per porros expelli sicut alioz mēbroz. pncipue cū multo indigeat nutrimento a quo multa supfluitas refecāt. Adiuuat et ad hoc qz a corpore toto multi vapores ad caput eleuant qui ibi ifrigidant et nō potētes bene dissolui conuerfi ad flegmatis naturā opz qz sensibiliter expellant: et ideo nā fecit emunctoria seu purgatoria p que sensibilibz ille supfluitates egrediūtur. vnu est foramē in osse basilari qd ad palatū dēit. scōz est duo foramina per que due carūcule māmillares porrigunt ad nares. et 3^m est duo foramina que sunt in ossibz petrosi vbi sunt aures. per bec gtria loca supfluitas nālīter egreditur a capite. Et nota secūdo. qz ista refecata sint supfluitates tamē digerunt a calore nālī: tūc enī digestio pncipalr dicat de trāsmutatione facta a calido nālī in humido pncipalr itenta tamē et ampliando dē de dispōne introducta ab eodez calore in supfluitatibus. Et nota 3^m qz iste supfluitates duplr dicunt moderate. vno modo in qritate: qz nō nimie qritatis nec multū deficientis. Alio^o in qualitate: qz iste supfluitates nō erunt in tēperato cerebro ita fride et fluide: sicut i flegmatico: nec ita sicce: et calide sicut in colico: s3 mediocri mō. et p3 qz calor i tēpato ē mediocri: et sū hūiditas mediocriter g se o3 bfe i effectibus nālī oīs. et h ē signū sumptū a casibz nālīū opōnū. vtz at i cerebro calo et hūido pportionali exīte lapsu i vtrazq. q. litate. sint plures supfluitates: videbūt ifra: s3 p nūc sufficē qz nō dicim^o oē caput isto mō dispositū i supfluitatibz esse tēperatū: sed bec dispositio cūz alijs signis cōcurrat ad significandūz cerebriuz tēperatūz: quare et.

Et minime ledit ab oibus quecūq. extrinsecus calefaciūt et ifridāt: et desiccāt: et hūecrāt.

Et ponit sig. ab extrinsecis alteratibz. d. qz B caput mīme ledit a cāis extrinsecis calefaciētibz exiccātibz. ifridātibz aut hūecrātibz. et h. s. pōt bfe tot expōnes qz sūt opiones i qd. ne. s. disputata. vtz p pto tēpata magis resistat egri cāis. Et dicam^o g h tres modos. vni. ē qz cerebri optie tēpatū magl resistit alijs paribus vnicuiq. cāe siue calefacti siue ifridati et. qz aliquod ab isto recedēs i eadem erate. et hoc qz tēperatū est vtrū magl pportionatū. Et scōz modus est qz a quibuscūq. causis extrinsecis alteratiuis

Legni

batis eque pportionabiliter excessibus q̄litas tēperati et di-
stempati. tardi⁹ alterabit tempatum q̄ distempati: quia
merito q̄litas pportio est eadē: merito vtrū in tempa-
to fortioris sit minor illaz: carū ad tempatū alterandū p-
portio. ¶ Tertius modus est. qz supposito q̄ equalr cale-
fiant aut ifrident pter nām et cerebz tempatū et distem-
peratū: tñ min⁹ pillā eq̄lē calefactionē ledeat tēpatū q̄ di-
stēpatū: et tu B referas ad illā q̄ illa q̄dōe dixi s. XLV.

Illibus quidem infantibus existenti-
bus capilli sūt inbruffi. pueris vero
subrubei: pfectis vero rubei.

¶ Dic ponit signa ex parte capilloz sumpta.
Et diuidit in tres ptes. pmo ponit signūz sum-
ptū a coloribus. 2. signū sumptū a figura. 3. a cito vel tar-
do casu eorum. ibi 2. Medy vero. ibi 3. Neqz calui
fiunt. ¶ Dicit pmo q̄ i istis tempatis cū sunt ifantes ca-
pilli sunt subruffi. cū sunt pueri capilli sūt subrubei. cū sūt
cōsistentes sunt rubei. ¶ Ubi nota. qz color capilloz pen-
det ex modo adustiois mae ex qua debet gnari. naz magis
adusta alio deducto ipedimēto facit capillūz magis ad ni-
grū tendēt. et iō caliores alyz paribus habent capillos ad
nigrū magis tendētes. pōt aut fieri magis adusta talis mā
aut ex vi agentis. aut ppter passi pparationē: qz mā est ma-
gis vtilis ad in colerico: aut merito amboz. scda cā calo-
ris capilloz est dispō curis in albedine et nigredine. nā licz
pilus nō fiat solū ex supfluitate nutriti mellis tñ supflui-
tas ista cū fumo a toto corpe veniētē pmisceat. et permutat
ipm aliq̄l r ad sui nām. et B maxie bz locū i brutis. In boie
n. h. cā ē debilis vt sumit q̄nto de gnatiōe aializ: qz cutis
hois est subtilis. tertia cā est ex vaporib⁹ opacis aut claro
aere contentis in porositatib⁹ piloz. nā qñ multus vapor
opacus in illis cōtinet ad nigredinē redūt: vt appet in por-
tibus capita coopra. et nō nuda. capillos eē nigros. i alyz
q̄ ea discoopta ferūt sunt albi. aut ad albedinē tendēt.
Itēqz in ualescētib⁹ et valde exiccatis pilli ad q̄daz albe-
dinē declināt ppterea qz talib⁹ vaporib⁹ pūant et cū resu-
munt ad p̄stinā redeūt nigredinē. q̄rta cā ē ex colore mae
q̄ cū fumo adusto in tpe gnōis pilli cōmisceat: sicut in fen-
bus videm⁹ fieri pilos albos canos ex eo qz vapor grossus
a flegmate aliquāliter putrescētē pp caloris ipotentiaz ad
hūiditātē cōpis regēdā eleuat: cū adusta mā gnōis piloz
misceat et reddit colorē eoz albiū miffida albedie. ¶ Ad p-
positū gñō. qz subruffus color est q̄ dī flau⁹ medi⁹ iter al-
bi et aureū: subrubeus aut est supra ruffus siue aurū ma-
gis ad nigrum tendens per viāz ruffi. sicut color castanea-
rū qñ maturari incipiunt. rubens aut de quo hic loquimur
nō est roseus: s3 color filis color in castanee cortice reper-
to hora p̄p̄nqua maturgioni q color nigredini satis attri-
net. ¶ Ex qbus appet qz in albis pilis mima est adustiois
ipressio: s3 in subruffo est modica: qz g calor in ifante tēpe-
rati cerebz modicū sufficit hanc mām adurere: iō nō fac-
nisi subruffus colorē. In alyz vō sequētibus etatibus vigo-
rato calore ppter humidit obtundentia siccationē. color cō-
tinue fit magis ad nigredinē tendēs vsqz ad iuuentutis fi-
nem. expertū est qz sunt colores in tāto gradu in corpe tē-
perato. q̄tum posuit Sa. p signo fm varias etates. ¶ No-
ta 3. qz mā gnōis capilloz nō tñ a capite et cerebz calo-
re eleuat: s3 maxie a partibus iferioribus et sursum fertur:
et iō nō solū fm exigentiā caloris cerebz colorant. verūta-
men aliqua merito caloris cerebz variant. ¶ Ex qbus
sequit qz lz per hoc signū sumptū a colore capilloz. p̄babi-
liter possumus sup cerebz complexionē arguere. tamē h
signū per se sumptū nō sufficienter aliq̄ determinatā com-
plexionē ostendit. naz in corpore colerico fm cor et epar ce-
rebro exite temperato. capilli ad nigredinēz tendunt. et iō

non est gnāliter verum signū coloris capilloz per se sum-
ptum. ¶ Item patet qz potest ex causa extrinseca albari:
vt patet ex dictis cum possit exponi soli grossos opacos va-
pores secus mixtos exiccanti et extrahenti. ita qz eozus lo-
co aer subigrediat clarus et forte hoc mō mulieres fumus
sulfuris super capillis recipientes faciūt eos albos.

Sed contra dicta arguit primo per hoc qz ex illis
sequit in corpore calido et sicco pillos
debere generari albos. p̄batur 2. qz i illo corpore calor
fortis adurens agit in mām piloz que est sicca. Sed cali-
dū agens in sicco dealbat. vt prima primi. capitulo de hu-
moribus. ergo et. ¶ Dic forte dicitur qz calidum agens
in sicco. i. p̄natum humido in grossum fumum cōuertibi-
li dealbat: sed non sic est in corpore calido et sicco cuius ca-
lor agit in materia pilli: qz ibi sunt ptes humide apte i gros-
sum fumum transmutari. ¶ Contra materia pilli est quo-
libet humore siccoz. vt notat experientia: sed aliqua humor
est ita sicco vt agente calore vltimo. albetur. vt p3 de cole-
ra p̄fina cuz in cinariam conuertit. g pilli materia est ita
sicca vt albari debeat agente calore. ¶ Confirmat. qz pi-
lus genitus in corpore tempato soli expositus per calorem
agentem dealbatur: sed sicco est pilus in colerico qz in tē-
perato. ergo in eo per actionem caloris debet fieri dealba-
tatio. ¶ Dic dicitur qz calidum adurens agens in sicco
p̄natum humido conuertibili ad fumum opacum quan-
doqz agit solum in talem materiam siccoz: et tunc dealbat.
quandoqz vero talis materia est coniuncta alteri parti hu-
mide. a qua fumus turbidus et niger eleuari potest et cum
materia sicca misceri. Cum ergo agit in tale sicco et nō in
humidum coniunctum: ita vt vapores grossi turbidi cum
sicco illo non misceatur dealbat. Sed multotiens cū agit
simul in sicco et humidus sibi vicinus fumos partis vici-
ne cōmunicando sicco denigrat. et ita accidit cuz calor cole-
rici agit in materiam pilli intra corpus existētem: sed calor
exterior: quia agit in naturam pilli separatam ab humido
dealbat. In colera autem p̄fina non est isto modo cum
generatur cinaria.

¶ Secundo arguitur contra modū generationis canozū.
Si enī illo modo generent: sequit pmo alia aialia ab ho-
mine obere canescere. et precipue frigida et hūida: vt aues.
2. falsum. et arguit 2. qz in talibus eque bene debilita-
tur calor in senectute sicut in homine. ergo eque fit ipotēs
ad flegmata: regulanda et sic accidit putrefactio flegmati
et cōmixtio sui putridi vaporis cum materia piloz. et per
consequens canozū generatio. ¶ Confirmatur. qz tunc in
mulieribus et castratis sequit qz in iuētute deberet acci-
dere canicies. p3. qz in viris perfectis accidit in senectute:
sed talium virozum calor in senectute est vigorosior qz in
iuētute sit in mulieribus et excis. g. ¶ Tertio sequit
qz citius in cruribus et in genibus deberet accidere can-
cies qz in pectore. cōsequens est contra experientiam. et Ari-
sto. tertio de hystoria animaliz. ¶ Dic dicitur notando.
qz alia animalia ab hoie excepto elephante sunt breuis vi-
te: et maxime breuis senectutis. et ideo merito isti nō ita
proportionabiliter remittitur eorum calidum stante vita
sicut in homine. ¶ Dicit secūdo qz multa sunt talia depo-
nentia pilos hyemales: vt hūtia cornua et rostra et yngues
in quas partes multe superfluitates cōuertuntur. ¶ Itē
qz multo exercitio vtuntur et minus cōmuniter cibo abun-
dant ex quibus causa accidit non ita in eis superfluitatē
flegmaticam contineri. et ideo in illis non accidit qz putre-
scat hec superfluitas cum materia pilozum miscenda: et su-
muntur iste cause. io. problematū. problemate. 64. ter-
tio homo habet cerebrum plurime q̄litas et humidus et
frigidum. ideo accidit ibi maxime multiplicari superflui-
tatem flegmaticaz que non possit cōuenienter regulari a

suo calido etiā satis forti. et si sit canoꝝ generatio. In alijs autē aialibus valde min⁹ est de cerebro respectu sue molis et plurimas habet ptes carnosas circa cerebrū ip̃s calefacientes. et ideo nō accidit multiplicari ita in eis istas supfluitates. ex oib⁹ istis cōiunctis si sit vna cōpleta cā q̃re aialia nō canescunt. s. q̃ nec tātū pportionabiliter remittit in senectute coꝝ calor. et nō habet illā mām putredini paratā sicut bō nisi equus: cui⁹ cerebꝝ est valde frigidū et debile. Et ibidē ab Arist. sumit. Et ex his q̃ ad primū dī negādo psequentiā primā. Et ad secūdā cōfirmationē cōcedit q̃ in mulieribus et eunuchis in iuuentute canī nascuntur lz pauci. Uel secūdū dici pōt q̃ nō obstat q̃ mulieres iuvenes et eunuchi min⁹ habeant de calore q̃ dicti senes: tñ ille pōt melius suas humiditates regularē: ppter ea q̃ nō ē fūditus in terreo sicut calor illius senis. et itē humiditas flegmatica terreo cōmixta est magis parata illo mō putrefactionis mullulētē sili q̃ nō pmixta cū terreo. vnde p̃ has mullulētias maxie in antigs parietib⁹ fieri vbi sal nitꝝ colligitur. Ad tertium negat cōsequētia q̃ pectori a capite multa cōcatur b̃s flegmatica mā plus q̃ crurib⁹. et etiā in pectore sunt multe partes frigide cutivicine sicut ossa et corallagines. In boie q̃ pmo icipit canicies in capite et prius in timpozib⁹ et rō secūdū est duplex. vna q̃ circa illa loca ē calor minor q̃ in anteriori vel posteriori pte: et hoc tangit ab Arist. q̃nto de gnōne. scōa q̃ putat verior tāgī a Hal. scōa cōplexionum. et ē q̃ in timpozib⁹ sunt muscoli satis carnosī et humidi. nō sic in anteriori vel posteriori: sed ibi cutis ē grossior et nutrimentū viscosius minus putrescibile. Tertio ptra dictū modū arguit q̃ seq̃ q̃ ex forti et subito timore nō fieret pili canī. q̃ in vna nocte pili illi nō generantur: et psequēs esto q̃ mā putresceret: nō tñ posset ita cōmiseri cū pilis: vt ide pilus fiat canus. Dicunt tres modi dicendi. Primus est q̃ talis dealbatio accidens in timore nō est vera canities: sed consequit exiccationem humidū opaci in poris piloz p̃tenti. et hoc q̃ cutis retracto sanguine et spiritu in corde exicat: et cōicaf exiccatio pilis et hoc modo albanī sicut albescunt pili in qualescentib⁹. et tunc exiccatio maxime cōicaf parti remotiori a radice pili q̃ illa est sicciō. Scōo dī q̃ retēto calore humiditates flegmaticę cutis putret p̃cipue in p̃p̃atio: et vapor eaz cōiungatur pilo p̃ poros. et ideo pilus fit albus. Nas pilus licz nō nutriat: sumit tñ ex corpore istos vapores: q̃ p̃ q̃ qualescētēs p̃us habet pilos albedini attinētes postea idē pili cū resumuntur nigrescunt recepto vapore a corpore. Uel tertio dī q̃ pilis q̃dā putredo cōcatur deficiente naturali calore in cute. et ideo illoꝝ humiditas ad albū colorem trāsmutat ac si de nouo ex mixtione materię taliter se habentius generarent. et isto mō p̃us iciperet canicies in parte pili cuti vicina: nec ex istis seq̃ q̃ capilli a capite separati debeāt albescere. vel etiā capilli mortuoꝝ. cum isti sint ifrigidati et coagulati: et strictoꝝ potoz et merito huius resistētēs p̃sumptioni fumoꝝ et putrefactioni. sed adherentes cuti p̃cipiant quodā calore: et q̃dā hūiditate merito cui⁹ sunt magis p̃p̃ati putredini q̃ separati. Ultimo ṽt q̃ si canī ppter caloris debilitatē generarent seq̃ q̃ in decrepitis masculis nō deberēt crescere pili i barba. psequētia p̃bat. q̃ ex quo istoz pili sunt valde canī et minima: in iuuentute existentū nō sunt canī nec eunuchoz: sequit q̃ multo est debiliōr calor in istis decrepitis etiā in parte faciei vbi est barba q̃ calor in eadē parte i illis femina et eunuchoz. sed ppter talis caloris debilitatē nō crescit barba eunuchoz. q̃a fortiori nō debz crescere barba decrepitoꝝ. Dic respondēt quidā negādo primā cōsequētia. et cū dī: debiliōr est calor in decrepitis q̃ in femis iuuenib⁹ et eunuchis: cōcedit. Et tñ id generat barba: q̃ et si sit debilis: tñ aliquālis ibi calor a testiculis ad faciē reuerberat ca

lor. n. testiculoz p̃p̃ie ad faciē est aptus reuerberari. et hoc nō est in mulierib⁹: nec in castratis. Contra totū aggregatum ex colore reuerberato ad faciē in decrepitis et caloz ibi p̃ se existēte ē min⁹ et debilius q̃ calor q̃ est in muliere iuvene vel castrato iuvene. q̃ si in muliere ppter caloris debilitatē nō nasci barba a pari non nascetur in decrepito nō obstante illa modica reuerberatione. Ideo aliter respōdet q̃ ista psequētia nō valz. in castrato iuvene ē calor fortior in facie q̃ sit i facie senis. q̃ si i sene barba pōt generari pōt etiā in castrato. vel ergo si p̃ caloris ipotētia nō potest in castrato nō pōt i decrepito. nā expiētia notat quādā mulieres vsq̃ ad ānos fere. 40. nō habere barbā que cū ad senectutem: et p̃cipue ad etatē decrepitā veniūt: barbantur ita vt idigeāt tonsurā. et nō ē dubiū in illis calozem p̃tinere esse debiliōrē. sed cā est: q̃ nutrimentū senū cum sit terrestris a debiliōri calore ē aptū cōverti in pilum. et q̃ cutis multuz ē exiccata porū multi sunt facti i ea. et ideo senes nō obstante debiliōri calore sufficiūt superflūū quodā nutrimenti cutis faciei in pilū p̃uercere: s. castrati cū habeāt superfluitatē illi⁹ partis min⁹ aptā cōuersioni ad pilū nō obstante q̃ habeant multo fortiorē calozē nō sufficiūt illā in pilum p̃uercere. requirit. n. i iuvene fortior calor ad faciē dum pilum in facie q̃ sit castrati p̃p̃ māci inepitudinem. Deinde dicit.

Adedj vero quodāmodo existentes crisporū et simpliciu idest planorum.

Ponit signum sumptum a figura capillorū que sunt crispidudo aut rectitudo dicens q̃ tēperatoꝝ capilli sunt medij crispoz et simpliciu intelligendo per simplices rectos. Notandū ē ex Arist. quito de generatione aialū. q̃ cā crispidudinis capilloꝝ ē siccitas eoꝝ et hoc duob⁹ modis. vno modo q̃ exalatio conuertenda in pilum participat multo terrestrī q̃d habet partē grauē iclinantē deorsum: et calidū mouet sursum. ergo ppter istos motus fit ista exalatio toruosa et ex ea pilus generatur crispus. Scōdo modo q̃ ppter defectum humiditatis pilus p̃uertit ad suū p̃ncipiū sicut videm⁹ accidere in corrigis igni expōitis. huius autē pili siccitas aliquādo accidit ex pte mae cū corpus fuerit valde siccū aliquādo ex parte caloris iterioris multū cōtinentis humidū vt accidit i corpib⁹ calidis. quādoq̃ ex calore exterioris aeris p̃tinētis. vñ ethiopū capilli ppter aerem exiccantē sunt crispī. quādoq̃ vero ppter oēs vñ aliq̃ istaz causaz. Halie. aut addit secūdū cōplexionum toruaz porū cutis per quem debz materia pili exire. nā quāuis esset materia humida: figuratur tamē secundū figurā loci vbi constringit. Ad p̃positum ergo q̃ in corpore tēperato cause crispidudinis nō sunt fortes nec oppositę cause ideo sunt capilli in illo nec ex toto plani nec multuz crispī sed medij. Et ex his dictis sequitur q̃ quāuis signū sumptum a figura piloz nō sit per se sufficiens ad certe arguendum aliquam determinatam cerebri complexionez tamē est probabile signū et multotiens verificans complexionez cerebri. p̃ p̃ma pars. q̃ potest pilus esse crispus ppter stricturam et torturam porū que tortura stat cum quolibet complexione. Patet et q̃ potest esse crispus nō ex calore cerebri. sed ex calore cordis vñ epatis maxime ad talem materierū piloz cōuersionem facientis: etiam stante cerebro frigido: et contra planius ppter oppositas causas stante cerebro calido. Secunda pars conclusionis p̃ q̃ ex quo cerebrum sui frigiditate et humiditate aut vtrius qualitibus habet hanc materiam pilozum alterare alijs paribus cerebro calido aut sicco existente erunt pili crispiores q̃ eo tēperato vñ frigido. Deinde cū dicit.

Ad q̃ calui sunt facilius.

Ponit signum sumptum a caluicie dicens q̃ isti tempe-

ratū cerebri habentes nō sunt cito calui. **¶** Ubi notandum qd caluiciū est naturalis defectus pilorū in loco ubi ante sunt soliti esse sine aptitudine ad iterum impleri pilis. Et dico notatier naturalis qd ex abusiōe vel alia accidentali causa deficientibus pilis nō dicitur caluiciū. Df etia in loco ubi soliti sunt eē. qd defectus pilorū in lingua vel i interioribus oculorū vel facie mulierū nō est caluiciū. Tunc aut qd plurimū accidit in parte anteriori capitis vocata caluaria vidēt homines p caluiciū itelligere defectū pilorū in capite. Et dico notanter sine aptitudine qd depilatio qd drupedum nō vocat caluiciū: qd habent habitudinē ad iterū impleri pilis. **¶** Notādū secūdo qd cause caluiciū ponūt ab Arist. qnto de generatione animalium. 2a Hal. scdo cōplexionū iste. vna qdēz generalis qd est defectus humiditatis viscosae pinguis in cute: merito cui possint pilorū radices adherere cuti. 2 in hac cā cōcant depositio foliorū a plātis 2 pilorū in quadrupedibz: ppter qd in gbusdā dī caluiciū cōis passio plantaz 2 animalium pilos 2 plumas deponētium. **¶** Secūda cā spālis est: qd multa frigiditate cerebri prohibetur humiditatis aduēte p pilorū gndne attractio. **¶** Tertio qd cutis tñ exiccata est vt ampulus humiditatis viscosae reassumere nō possit. 2 hec tertia cā maxie vī ad caluiciū facere. a cute enī valde sicca pili oriri nō possunt. **¶** Et ex his p3 quare caluiciū accidit homini maxie i parte anteriori capitis. qd cutis ibi ē siccissima 2 maxie in pcessu etatis. ē. n. subtilis 2 nō iuncta carni: sed craneo. nūc craneū i parte illa exiccatur multū: qd cerebri in pte anteriori minorat in senectute. ideo fit distans a craneo. 2 remanet tunc craneū siccum 2 fortiter cutem exiccatur. adiuuat ē ascēsus fumoz calidoz a toto corpore ad caput: 2 spūm ad partem anteriorem multa delatio: ppter qd in habētibz caput valde siccum accidit h3 caluiciū valde cito vt infra dicef. **¶** Ex qd itez colligi pōt cā dicti Hal. Nam qd in capite tēperati cerebri cause exiccationis cutis anterioris p3 sunt mediocres. 2 nō multū fortes. id nō cito fiunt calui.

¶ Sed tunc querit ppter qd pili quorūdā alioz animalū cadunt 2 postea renascant loco eoz alij. In boie autem h nō attingit. **¶** Dicendū qd animalū quedā sunt habētia nō multam viscosam humiditatem: illa facile congelabilem. ista g cū p hyemē manserint i frigiditate secūdū cutē valde radices pilorū exiccant. 2 modicū ad cutē de salina eleuat. 2 ideo pili a pelle euellunt vel separant. sed mutato tēpore ānī in alias qualitates reassumitur humiditas in cute. 2 possunt iterū pili regenerari. In homine aut nō est defectus humiditatis in parte anteriori capitis ppter dispositionē exteriorum acris. sed ppter exiccationē nālem factā. ex etate a qua nālī exiccatione reassumi nō pōt. 2 id nō itez pōt caluiciū capillaz. Deinde cū dicit.

XLVI.

¶ Adire vero op3 que dicte sunt 2 que dicende sunt cognitiones vt in bene temperatis habitationibus.

¶ Tunc ponit canones attēdendos in verificatione signorū positoz. Et diuidit in duas. Primus. n. canon respicit generaliter signa supradicta. Secundus spāliter signū sumptū a capillis. ibi scda. **¶** Quēcūqz vero **¶** Dicit pmo qd cognitiones idēst signa que dicta sūt 2 etiā dicēda de pplexiōibz cerebri sunt audiēda supponēdo qd loquamur de his q apparent in regionibus bene tēperatis. **¶** Notādū ergo qd ex aspectu celi multoties figurat tartaros habere oēs latā valde faciē. 2 erbiopes habere nasum simū: 2 labia grossa 2 pariter etiā nō repugnat de cranei figura qd influxus vnius patrie agat aliam qd sit naturalissima superius descripta. 2 ideo nō stante temperamēto complexionis nō sequeretur dicta figura. 2 ita itelligē

dum de sensibus 2 motibz 2 operatiōibz pncipalibz. **¶** Notat. n. experiētia qd habitātes extrema loca calidissima aut frigidissima nō sunt illius descriptionis sicut habitātes loca tēperata. ita etiā de capillis. nā habitātes egyptū 2 loca etbiopie habēt capillos nigros 2 crispos. 2 habitātes frigida loca 2 alamanā habent albos. Isti ergo canones positi de capillis verificant in regionibz bene tēperatis. **¶** Nota scdo qd p regionē bene tēperatā itelligimus tēperatissimā 2 vicinas sibi in virtute pmax qualitātū. Sed apud Aue. tēperatissima habitatio est sub equinoctiali circulo 2 i tertio loco in climate quarto. scdm vero Hal. 2 aphorismoz est habitatio itecepta iter duas lineas palellas ab oriente in occidens. quaz vna transit p idiam terrā Constantinopoli opposita. 2 alia per cebonū insulā Hypocratis que hodie vocatur longo. 2 huius terre latitudo fere est. 300. miliarium. Et tu de hac materia vide que dixi prima pmi. capitulo de complexionibus.

XLVII.

¶ Accūqz vero secundum capillos nō in regionibz tantum: sed in humoribz temperantia pportionē habent temperantie eorum que sunt secundum cerebrum.

¶ Ponit regulam seruandā in iudicando p capillos dicēs qd hec signa supradicta de capillis sunt itelligēda nō tāntū secūdū bene tēperatū regionē. sed etiā in homine in quo est tēperantia humorū 2 alioz mēbrozū habet pportionem cū tēperantia cerebri ita qd si cerebri est tēperatū in spē sua totū residuū corporis 2 humores sunt tēperati in specie sua. 2 si cerebri calidū humores 2 corpus calidū: 2 sic de alijs cerebri pplexionibz. **¶** Et rō canonis ē posita supra. Nā l3 aliquāliter dependēt dispositiōes capillorū ex dispositione cerebri. tñ etiā multū a dispositione humorū 2 complexionē aliozū mēbrozū dependēt: qd fiunt ex materia ab illis mēbris ad caput eleuata. 2 hoc ē factis intellectum ex dictis.

XLVIII.

¶ I vero calidius tēperato fuerit cerebrū: secūdū vero alterā oppositiōne eucraton: siquidē plimūz fuerit calidius fortiora oīa que dicta sunt 2 dicēda fient signa. **¶** Breui vero supabundantia existente leuia: cōis vero hec ratio sit in omnibus que dicēda sunt mibi partibus carūz qd in oibus tēperantijs dicēda sunt cognitiones.

¶ Positis signis temperantie cerebri pōit signa distemperantiarum primo simplicium. scdo compositarum. scda ibi (Composita quidem) p̄fens capitulum diuiditur i quatuor partes scdm quatuor simplices distemperantias. quarū ponit signa. ibi scda (Frigidiores vero) ibi tertia (Sicciores) ibi quarta (Humidiores) In pma duo facit. primo ponit vnam regulam generalē in oibus distemperantijs attendendam in significando. scdo spālia signa cerebri calidi ponit. ibi (Deinceps) **¶** Dicit primo qd si cerebri fuerit calidius temperato 2 fuerit temperatum in oppositiōne que est inter passiuas si fuerit multū calidius oīa signa caliditatis deā erūt fortiora. 2 oīa signa dicēda. **¶** Si aut breuis idēst parua fuerit superabundantia in calore ista ista signa erunt leuia idēst remissa 2 debilia in genere suo. Verbi gratia si dicitur qd cerebro calido ea que circa caput sūt apparent calidiora tangentibus cum fuerit multum calidū appparebunt multum calidiora: si modicum: modicum: 2 sic de rubedie 2 capillis 2 alijs que ponuntur in signis caliditatis. 2 subdit qd hec ratio idēst regula est cōis in omnibus

cognitionibus de numero earum que sunt cognitiones dicen-
de in oibus temperantibus id est in oibus complexionibus. in
oibus partibus id est in oibus membris que partes sunt dicē-
de. et est sensus quod hec regula est eōs in oibus significatio-
nibus partium de quibus tractabimur. Causa regule clara ē.
nā signa sunt effectus suorum signatorum et causa et effectus de-
bent sibi invicem proportionari. foris existente cā et magno
lapsu fortis est effectus et intus signū nisi fortasse in trā
itendere lapsus versus vna qualitatē quod actum proprie vir-
tutis deiceret. Notandum est tū hic quod secundum metem
Galenī primo complexionum genera complexionum distemperatarum
sunt octo. quatuor simplicia. et quatuor posita. scilicet calida trā
frigida trā. sicca trā. et humida trā. et posita correspondet
combinationibus possibilibus quatuor primarum qualitatū. Et
tu videas prima primi capitulo de personis. primo vix sit possibi-
le esse malā complexionē simplicem. scilicet data illa sit mul-
ta mansua. tertio vix sit aliqua malā complexio gradu-
liter temperata. quarta vix detur aliq̄ malā complexio calida
et frigida. Nā de primo dubio proceditur quod datur aliq̄ malā
simplex. ex quo. n. humiditas supra temperamētū stat cū calitate
excessiva ut in sanguineo et cū frigiditate excessiva ut in fle-
gmatico poterit et stare cū temperamēto. De 2° dubio dicitur
quod aliq̄ talem malā complexionē simplicem possibile ē remane-
re talē per oēm etatē eo quod oē temperatū est aptum manere ta-
le per oēm etatē et in aliquo sicco trā est minor proportio
calidi ad suum humidū in dato temperato sicut verbi gratia
capro sicco trā modicū distanti a temperamēto. sed existē-
te in extremo remissiori temperamēto versus frigidū. et capro
temperato quod sit in extremo temperamēti versus calidū et in ex-
tremo versus siccū. h. hoc argumentū sit mere probabilē. dicitur
tū. voluisse. et Galen. sexto de regimine sanitatis quod nō du-
rant cū eodem punctuali temperamento cū quo starent si eēt
temperamentū in veraque contrarietate. De tertio dubio
procedit ut in moriēte ex coliquatione febre per resolutionē per
quod aliquādo veniet ad gradū caliditatis equalē tempera-
mento. Quartum dubium etiā procedit in eodē febrientē
per mortē substituto cū erit anhelitus frigidus. et ideo dicitur
tantum esse octo genera malarum complexionum gradualiter a
temperamēto distantiū. nā alijs modis contingit eē malas co-
plexiones. ut dicitur. XLIX.

Deinceps vero signa eius que in cere-
bro ē caliditatis in his quod prius dicta sunt
rubicundiora et calidiora que sunt cir-
ca caput omnia et que in oculis vene-
sensibiles.

Ponit signa cerebri calidioris temperato et diuidit in sex.
ibi 2° Calidiora ibi tertia. Et quod in oculis ibi quarta. Ca-
pilli ibi quinta. Superfluitates ibi sexta. Breuius som-
nis. De primis tribus partibus simul dicit quod deinceps dicē-
tur signa caliditatis que sunt in cerebro. scilicet supra temperamē-
tum in his sex generibus que prius sunt dicta. Primus
est quod ea que sunt circa caput sunt rubicundiora. Secundus
est quod illa sunt calidiora. Tertium est quod vene que sunt
in albis oculorum. scilicet iunctiua sunt sensibiles. Notan-
dum ergo quod licet cerebrum nō tangatur et etiam iuxta di-
cta prius sit frigidum respectu cutis tamē cerebrum min⁹
frigidum minus in frigidat partes circumstantes. Item quod
calidum est in spē sua plus attrahit de sanguine. quod attracti-
ua vigoratur calido et illum sanguinem habet calidiorē
et sicut de ipso. Cum ergo sanguis partibus vicinis eōicef ap-
parent rubicundiores et per idem ad tactum apparent ca-
lidiores. Nota scilicet quod h. vene oriuntur ab epate sicut vi-
am medicorum. tamē vene ab epate distantes cum frige-
sunt in principio prohibetur earum amplitudo. et cum cale-
sunt latificantur. Vene ergo oculorum cerebro existente

calido alijs paribus sunt maiores quā cerebro existēte tem-
perato ex causa dicta. secundo quod in istis venis plus de san-
guine continetur. ideo etiam sunt manifestiores. Nam in
principio obtalmie et in homine frigidi cerebri fiunt vene
sensibiles ut docet experientia quod sunt sanguine magis ple-
ne et sunt signa ista oia a casibus sumpta et vera. ut in pluri-
bus. maxime in sanguinea complexione et stante proportio-
nabili lapsu aliorum membrorum. Nam stante cerebro calido
si cor et epas sint multum frigida stat oppositum istorum
apparere et.

Capilli horum natorum citius in capite nascuntur
multum quidē calidioribus existētib⁹ bñ tēpe-
ratis nigri et fortes et crispi fiunt.

Ponit quartum signum a capillis. Et diuidit in tres ptes
Primo ponit signa a tempore ortus. Secundo a calore et fi-
gura. Tertio a cito casu. ibi scilicet. Multum quidē ibi tertia
Accidentibus vero. Dicit primo quod capilli horum natorum
id est post natiuitatē citius nascunt in capite quā tēperato-
rum. Ubi notandū quod quāuis tempore nascant cū capillis trā
illi cū quibus nascunt sunt pauci. et iō nō vident ad huc ple-
ne capillati. quo ergo ad plenitudinē intelligat quod capilli na-
scunt post natiuitatē pueri. citius aut nascunt in calidi ce-
rebri capite quā tēperati. quod eius calor citius fit potens ad mā-
adurēdā et in pilum cōuertendā.

Nō multum et calidioribus subrubet quidē pri-
mus fiunt. deinde nigrescunt.

Facit quod dictū est dicēs quod si isti sunt multum calidiores tē-
perato secundū cerebrū isti capilli sunt nigri et fortes. i. gros-
si et crispi. sed ipsi nō multum calidioribus primo sunt subru-
bei deinde fiunt ad nigredinē tendētes. Causa aut nigre-
dinis est fortis adustio facta a forti calido fumum grossius
eleuātē. cā fortitudinis est quod multa mā a forti calido adu-
ritur et pori sunt satis lati. ut possit pilus grossius egredi. Cri-
spi vero fiunt quod calor cōsumit humiditatē pilorum quod erat cā
rectitudinis. ut patet ex dictis supra in generali causa horum
accidentium in capillis. Sed attende non ex toto vere
nigredis eē istos capillos in pueritia. et p̄cipue in eius initio.
sed color ad nigrū valde tendit. Ex quo patet etiā cā quā-
re nō multum existētib⁹ calidioribus fiunt prius subrubet. quod non
rubei rubedie de qua dictū fuit supra in capitulo de tempera-
to. sed modicū deficientes ab illa tendētia versus nigrum
que ē in illis. nā cā ē quod minor fit in illis adustio et minor opa-
cus et grossius fumus in eis eleuat et.

Accedētib⁹ et etatibus calui fiunt et magis
plurimum calidi.

Facit quod dictū est dicēs quod accidentibus et etatibus. i. in p̄ces-
su etatis p̄cipue cū versus senectutē veniunt fiunt calui et
magis plurimum calidi. Et cā pōt ex supradictis facile p̄p̄e-
bendi. Nam calor temperato intensior excipit cutē tēpe-
ratam magis quā si calor eēt tēperatus. et iō fiet magis ipotēs
ad hoc ut pilus ex ea oriatur. et citius magis autē calidū
multo magis ab eadē cā et multo citius. Nota tū quod ista
p̄clusio est p̄cedēda. a. corpus est tēperati cerebri eiusdem
sexus et etatis cū. b. corpore calidi cerebri trā. et alijs parib⁹
habz capillos magis crispis et magis ad nigrū tendētes et ci-
tius fiet caluum quā. b. patet vbi in. a. sit cum alijs paribus
in hōne possitis calor habens maiorem proportionē ad suū hu-
midum quā habeat. b. ut stat esse possibile ex his que dicta
sunt modicum supra.

Superfluitates vero secundum palatū et na-
res et oculos et aures breues et digeste his sunt
quādo irrep̄hēsibilis sanis sunt.

Ponit signa ab operationibus vel casibus naturalium ope-
D 2

rationum sumpta a superfluitatibus. Et diuiditur in duas. Nam primo ostendit quomodo se habet homo talis cerebri irreprehensibiliter sani. Secundo quomodo repletur preter naturam. scda ibi. Repleto. Dicit pmo qd istis superfluitates secundum palatum et nares et aures et oculos breues. id est pauce et digeste. Ubi notandum qd cerebri naturaliter dispositum et temperatum est frigidum in genere mebroz. et superfluitates eius plurimuz sunt flegmatice crude. ideo cum cerebrum labitur versus calidum erit potius magis super illas superfluitates digerendas. et ideo sunt in cerebro calido superfluitates digeste. Secdo qd ista ruz superfluitatum maior pars potest resolui et in vapore conueri a cerebro calido qd a teporato. qd vapores a corpore elati ad caput venientes pauciores in flegma redigunt in tali capite qd in temperato. ideo ptingit superfluitates sensibilibiter expellendas esse paucas. Considera tñ hic qd dissolutio superfluitatū fit a calore vt naturalis est: vt colligit prima apbozismoz. memento decimo quinto. Videtur ergo qd in teporato cerebro maior pars superfluitatis sue occulte dissoluitur qd i cerebro calido tñ. qd ergo etiā plus de sanguine cōuertit in substantiam nutriti in temperato qd in calido tantū. qd fortiorē habet nutritiā v̄tutem. sequit min⁹ remanere de superfluitate expellēda sensibilibiter in capite teporati cerebri qd calidi. Et iō cū iste superfluitates i cerebro teporato sint moderate vt supra dī: seqt qd in capite cerebri calidi erunt multe respectu teporatoz. Secdo qd digestio fit a v̄tute et calore vt est naturalis. ille autē ē fortior in teporato qd in disteporato. g magis digeste superfluitates egrediuntur a cerebro teporato qd calido. Cōfirmat qd oēs operationes debēt esse pfectiores in teporato qd in disteporato: ideo et superfluitatū digestio. Dic dicit aliq qd nō dicuntur ille superfluitates pauce et digeste in relatiōe ad superfluitates cerebri teporati sed frigidi. et tñ rōnes nō pcedunt. et tu vide modū aliū quo in respectu teporati itelligatur. Si quis tñ sequat dicta supra qd digestio in pplexione calida nō multū excessiue ē perfectior qd in teporata facilius ista effugiet. Nota vltimo Gal. dicere istos aliquos esse irreprehensibiliter sanos nō obstat qd sint egri simplicitate. et dicunt sani irreprehensibiliter nō respectu optime sanis sed respectu p̄p̄ri teporamenti.

Repleto autē aliquādo capite continue et maxime his quādo dietā negligenter obseruat hoc tale accidit: plurima quidē sed nō indigesta sunt superflua.

Sat qd dictum est et diuiditur in duas. primo hoc. secundo enumerat ista per que istoz capita implentur. ibi. Repletur. Dicit pmo qd repleto eis capite accidentaliter habent plurima superflua: sed non indigesta. repletur autem in eis continue id est cito quando negligenter obseruant dietam. Ubi notandum qd hic intelligimus repletionē preternaturalem taz quo ad vasa quia venę et pori plus de humoribus habeant qd debeant: qd quo ad v̄tutem. quia plus est ibi de humoribus qd v̄tutis bene tolerare possit. Stante enim tali repletionē non tantum dissoluitur quin multum remaneat superfluum sensibilibiter expellendum: et ideo multas habent superfluitates secundum loca dicta emittere. verumtamen quia calor est fortis iste superfluitates non sunt indigeste quemadmodum sunt in cerebro frigido. Nota secundo per dietā intelligi b̄ administrationem sex rerum non naturalium: et non tantūz cibi. tunc ergo isti dicuntur negligenter seruare dietam: quando administrant sibi inconuenienter res istas aut in quantitate aut in quantitate. et precipue excedendo in quantitate ciboz et potū aut calida administrando: precipue gradū cerebri excedentia. Nota tertio qd attractiua inuaf caliditate.

iō i istis aucta caliditate capitis multo pl⁹ attrahit ad ipm de humorib⁹ qd dī. Et s̄r cū multi cibi et pot⁹ vaporatiui sumunt. et iō ex negligētia et idebita dicta facillime replēt. et.

Repletur autem et granatur caput ex cibis calefacientibus et potibus et odorib⁹ et extrinsecus accidentibus omnib⁹ calefacientibus in qbus est et cōtinens nos aer. Adhuc alit magis si nō solum calida sint talia nā: sed et humida.

Enumerat nūc ea qbus istoz caput replēt dicens: qd repletur caput istoz cibis calefacientibus. Dicit secundo qd potibus. Dicit tertio qd replēt odorib⁹. Dicit quarto qd repletur oibus extrinsecus calefacientib⁹ iter que est aer p̄tinēs nos. Dicit qnto qd adhuc magis replēt hic. caput ab istis si eoz natura nō tñ fuerit calida: sed etiā humida et. Circa primū dictū nota ex cibis calidis sanguis generat calidum. calidum autem sursum mouet magis. ideo magis ab istis replēt caput istoz sicut carnes passēz et anatū et pipionum et cōdimēta euz aromatib⁹. et hoc vult Hypo. p̄tula quita apbozismoz illo. s. Muliebria educit ex aromatib⁹ calefactio. multoties vero et alia vtilis esse nisi capitū grauedinem faceret. Causa secūdi est eadē cum causa p̄mi: nisi qd potius sunt saltem actu humidi. et ideo magis replēt. Causa tertiū quia odor est fmalis euaporatio aut nō sine illa secūdu quosdā. Et ideo cū odore ad caput multi funi generātes ascendunt. Vel aliter qd odor fundatur in humido passo a nimia siccitate. vt dicitur in de sensu et sensato. et omnis odor est virtualiter calidus. ideo calefacit odor sicut lumen. et p̄sequens facit attrahi plus a ressi duo corporis et replet caput et granat vbi fuerit naturaliter calidum: sed capiti temperato et frigido est odor ad sanitatiōē p̄seruationē. Nam cū cerebz sit frigidus vapor cibi ad ipsum eleuatus ifrigidat. et opz cerebz pati ab illo odore: ergo cum sit calidus est ad teporamentū illius alteratiōis que fieret a cibo. et ideo natura igeniauit organum odorati circa cerebz. qd aut rose campbora et sandali habēt odorem. et sunt frigida vide in libro de sensu. et quomodo fetoz et odor differant vtrū autē odores nutrant ifra videndū ē. Circa quartū dictū causa est manifesta. Nam extrinsecus calefacientia faciunt attractionem p̄pter quā caput ipletur. et qd calefaciunt ideo caput magis grauant. Causa quinti dicti est manifesta. nam calida et hūda magis sūt vaporatiua qd calida et sicca. et iō magis implent capita: et hinc est qd vino potenti maxime istozum capita grauantur. Deinde cum dicit.

Breuius somnis huiusmodi teporantie dominantur adhuc ne pfundi ipsi fiant.

Ponit hic signum sumptū a somno: et dicit: qd iste teporantie cerebri. i. cōplexiones naturales cerebri calidi tantum dominant capiti cū somnis breuib⁹. i. faciunt vt talis homo breui somno dormiat. et adhuc somni nō sunt pfundi.

Pro parte g breuiter videndū qd sit somnus. secundo cuius mebz passio. tertio qua cā efficiente et mā accidat somnus in aialibus. Deinde que sunt cause longitudinis: que etiā somni pfundi. et tunc declarabit dictū Gal. quōd in homine calidi cerebri sunt somni breues et nō pfundi. Circa p̄mū ergo secūdu mentē Arist. in p̄mo de somno videndū est qd somnus est impotentia seu viculū vel imobilitas p̄mi sensitiui p̄pter refrigerationē accidentē ex nutrimento vel sibi p̄portionabili humido. Causa vero est reciprocatio caloris ab instrumentis sensui ad suū p̄ncipiū. Somnus. n. cū sit oppositus vigilię: et vigilia sit solutio p̄mi sensitiui respectu actuum sensuum exteriorum. sequitur qd sit impotentia dicta. sed cum multoties fiat dicta impotentia vt patet in defecationibus anime nō existente somno. iō

no quolibz talis impotētia respectu pmi sensitiui cōpara
tiōe actiū exteriorz sensui est somn: sed illa solū que est
ppter in frigidatōē ab humido nutrimentali vel pportio
nabili. nā vaporibz nutrimentalis humidi ad caput ascen
dentibz friditate cerebri igrossatis ifrigidat ipsuz et deoz
suz comprimunt ifrigidatō spūm et ipsuz ad cor ppellen
do: et positi in ozigie neruoz et nocte trāstū a cerebro ad
organa sensus phibent: et fm partes stantes in vyz inter
cor et cerebz phibent transitū spūm ad cerebz: et hoc
modo etiā cōicati cordi ipz alterāt. In somno g ab hūido
nutrimentali ille fuit alteratōēs pp quas siue pmi sensiti
uū ponamus in cerebro siue in corde verificabif pdicta
somnia descriptio. Q autē somnus debeat dici impotētia
pmi sensitiui et nō oīum sensuuz simul. p hoc q in som
no simul oēs sensus ligant: et in vigilia simul soluantur.
¶ In hoīe sano g hoc accidit in aliqua vte oibus illis
cōi q nō pōt poni aliqua istaz. Quic. vō. pma terty dixit
q somnus est reditus spūs aialis ab istrumētis sensus et
mor ad suū pñ: cū quo pñant mēbra ab exitu i opōnes.
exceptio q sunt necessaria ad hoc vt vita pmaneat. ¶ Et
scdm hoc ille reditus ad pñ sensus et motus est somnus
ex quacūqz causa fit: et ideo aliq ab eo ponit somn nālis
cuz causa istius reditus est nālis aliqz pter nām causa
existēte pter nām. aliqz modo medio quādo causa nō est
ex toto nālis nec ex toto pter nāz. Accidit g q spūs vita
lis est instrū sensus et motus: sed tāquā vlc: spiritus vero
aialis est instrū spālis amboz spūs boza somni reuoca
ri: aiale ad cerebz et vitale ad cor. ¶ Et qz causa in nāli
saltē somno est dicta alteratio a vapore nutrimentali. iō cuz
vapores erūt grossi et multū opilates dictas vias et oīu du
rantes anqz dissoluant: somni fiet lōgi et pfundi. longi qz
diu durabūt. pfundi qz cū difficultate excitabūt. ¶ Et
qbus si bene cōsideras. pmo. vides qd est somnus. secun
do cui mēbz passio: qz illius in quo est pmi sensitiuum.
In somno tñ patiunt cor et cerebz. et iō in quocūqz ponat
sensus cōis saluaf q somn est ei passio. Apud medicos
tamē ponit passio cerebri et pcpue pmi vtriculi. ¶ Pz
3: que sunt cause mālēs ipropie somni. Sunt. n. tales va
pores a nutrimentali humido vel sibi pportioabili eleua
ti. ¶ Efficēns est idē vapor etiā vtus organi sensus cōis
retrahēs spūm et retinēs est pncipalis causa. ¶ Pz 4: q
causa lōgitudis somni est pseuerātia talium vaporz et oēs
cause que faciūt diu stare opilatōēs iter organum sensus
cōis et sensuū exteriorz. ¶ Profunditatis causa est visco
sitas et strictura viāz et breuiter fortitudo opilatōis istaz
viāz. ¶ Ex qbz verificaf textus. Nā in cerebro calo tan
tum nō sunt isti vapores multū fridid vel grossi potētes
multū opilare: et vīe sunt satis late. ideo somni nō fiunt p
fundi. Et qz calor cerebri cito potest istos dissoluere. ideo
somnia nō sunt lōgi. ¶ Reliqua de somno dicēda: et vidē
da dicent locis suis. Nā hic nō subtiliter discutiendo qd
est somnus et quō diffiniri habeat sufficit supficietenus:
captis diffinitioibus que ab auctoribus ponunt: et illis q
in somno cōiter cōtingunt onidisse veritatē psonis Gal.
sed p ista mā vide que exquisitius dicta sunt a me. secun
da aphōz pmo. et 3: aphō. ¶ Deinde cū dicit. L.

Rigidioris qz oz cerebri cognitioēs
sunt plurima supflua sz pprias effu
siones: et capilli ruffi et recti et manē
tes: et post multū tps nascētes subti
les et piles primū. Et facile a causis
frigidis ledunt: et fm idē tps lesionis catarris
corrizis cōsumunt neqz tangentibz calida que
circa caput sunt: neqz ispiunt rubea. et oculo

rum vene inuisibiles: et somnolentiores quo
dammodo sunt.

¶ Ponit hic signa cerebri frigidi cū temperamento passi
uaz. Et diuidit in octo partes fm q octo ponit signa. ibi
2. (Capili.) ibi 3. (Et facile.) 4. ibi. (Secundū id tps)
ibi 5. (Neqz tangentibus.) ibi 6. (Neqz inspicuntur.)
ibi 7. (Et oculo.) ibi 8. (Et somnolentiores.) ¶ Legē
do omnes partes simul dicit pmo. q ista sequētia sunt si
gna cerebri frigidioris tēperamēto: et supple in passiuo tē
perati pmi q plurima supflua egrediunt fm pprias ef
fluxiones cerebri. i. plurime supfluitates egrediunt p pro
pria cerebri emūctoria. ¶ Dicit 2. q capilli sunt ruffi: qz
valde ad albedinē declinēs. recti qz nō crispī manentes:
qz nō cito fiūt calui: et nascentes post multum tps post qz
ifans ab vtero exiuit: et pmo sūt subtiles et debiles. ¶ Di
cit 3. q facile ledunt a causis fridis. ¶ Dicit 4. q in tē
pore in quo ab illis causis sunt lesi cōsumunt catarris et
corrizis: qz patiunt istas dispōnes humiditate supflua de
scēdente ad pectus a capite: qui descēsus hic pprie dī ca
tarris: et multa descēdente ad nares q descēsus vocaf co
rriza. ¶ Dicit 5. q nō sentiunt ea que circa caput calida et
tangentibus. ¶ Sexto. q illa eadem nō apparent rubea.
¶ Septimo. q vene oculo sunt inuisibiles. ¶ Ultimo
dicit. q isti sunt somnolentiores tēperatis et pfundiores. i.
habēt somnos lōgiores tēperatis et pfundiores. ¶ Cōsi
dera g circa hec oīa pter 3. et 4. q sunt signa cōtraria si
gnis positio supra in cerebro calidi signis: et sunt ista ppter
causas oppositas: et limitari debēt opposito mō: et tu in le
gendo vniqzqz explana vt supra. ¶ Sz circa 3. dictum
attēde q isti facile a causis frigidis ledunt: qz cōuersio
in genere pportioali est facillor: vt secūda pmi: sed si dica
tur: quare nō dicit in cerebro calido q ledit a causis cali
dis: dī q oīū est in illa parte. replet aut et gratia. ¶ Cir
ca 4. vō attende q cerebro isto a frigidis ledunt: qz plurime
superfluitates in capite cōgregant debilitato multū cere
bri calore. et ideo descēdunt postea virtute expellēte et sui
granitate petētes inferiora. multe ergo et ad pectus et ad
nares hac causa veniunt. hoc nomē ergo catarris quādo
qz sumit cōiter pro omni defluxu hūiditatis ab vno mē
bro ad aliud. hic vero sumit spāliter pro defluxu a capite
ad pectus. Corrizā vero sumit pro defluxu ad nares: et su
munt ista vocabula apud grecos forte a similitudine soni
q fit in creatu: et demicatōe nariū: vel corra dī os perfo
ratū in quo sunt nasi foramina. et ideo posset nominari cor
riza. ¶ Attēde etiam circa alia q stat cerebz aliqz frigi
dum tantū stāte in alijs membris paritate et regimine p
portioabili aliquo in vtraz oppositionū temperato min
superfluitatibus abūdare: et minus esse somnolentū. Nā
stat plus excedere temperamētū in siccitate q excedit
ab eo in caliditate vt capto cerebro temperato extremo
remississimo tēperantie versus frigidum et humidū: et ca
pto cerebro frigido tantū recedēte a frigiditate eiusdem
temperati dati per cētesimā partē latitudinis temperamē
ti: et sit illud cerebz temperatum in siccitate in extremo
tēperamēti versus siccū: ita q in siccitate excedat datus
temperamētus per tantū quantū est tota latitudo tēpe
ramēti: et in isto casu tu forma rōnes ex his que dicunt de
cerebro sicco tantū. ¶ Ultimo in oibus istis signis itell
gat alioz membroz equalitas. nāz epate vel corde calo
stat plurima istoz falsificari. ¶ Deinde cū dī. L.

Siccioris vero cerebri cognitiones:
non supflua est in effluxionibus.
¶ Ponit signa cerebri siccioris temperato.
Et diuiditur in quattuor. secunda ibi (Et sen
sum.) tertia ibi (Vigilantes.) quarta ibi (Et
D 3

Regni

capillos. ¶ Dicit primo. q̄ ista sunt signa cerebri sicci-
ris temperato. primo q̄ non est tale cerebrum superfluum
in effluxionib⁹. i. nō multa emittit superflua per vias sen-
sibilis purgatiōis cerebri. ¶ Causa est: q̄ siccitas p̄mit
illa. verum nō dixit q̄ sunt pauciores. Ratio: q̄ ca-
lor magis est illarū consumptiuus q̄ siccitas: cū sit quali-
tas valde magis actiua. ¶ Nota tamē q̄ hic nō dicit q̄
facile repletur caput a siccis vel alijs. nam in istis nō est
qualitas multum attractiua: siccitas nō implet: humiditas
hoc cerebrum multum resistit.

¶ Et sensuum perfectio.

¶ Ponit 2^m signū dicens: q̄ isti sunt perfectius sensuum.
¶ Ubi nota p̄mo q̄ per sensus intelligere possumus ite-
riorēs et exteriores: et illos intelligimus p̄fectius sensuum
qui sunt percipiunt obiectorum magis distincte et clariius.
¶ Nota 2° q̄ ista s̄ra potest habere plures expōnes. vna
est cōis et clara: q̄ isti sunt perfectius sensuum in relatione
ad humidos equalit̄ cū eis a temperamēto recedentes: et
causa est: q̄ non obstat q̄ humidū facilius patiat̄: tñ q̄
in humidis multa abūdant superflua et multi vapores. iō
cōfundunt imaginēs apud eos: sed in siccis nō obstante
q̄ difficilius imprimat̄: tñ q̄ carent istis vaporibus et su-
perfluitatibus clariius percipiūt obiecta et distincti⁹ iudicant.
¶ Alij dicūt q̄ sunt sensuum p̄fectius in pueritia re-
spectu tēperatoz: et nō in qualibz etate iuxta illud q̄ in-
fra dicit de melancolicis: et exponit secundū varias vias.
nā cōis modus est q̄ non p̄ficiūt sensus in pueritia ma-
gis q̄ tēperati eiusdem etatis absolute: sed in relatione
ad seipsos iuuenes: et est sensus q̄ nō obstante q̄ minus
perfecte sentiāt q̄ pueri tēperati: tamē min⁹ p̄portiona-
liter excedunt a seipsis iuuenib⁹ q̄ tēperati pueri a tem-
peratis iuuenib⁹ excedant. ¶ Quidā autē absolute dicunt
istos in pueritia eē p̄fectioz sensuum q̄ tēperatos eiusdē
etatis: et p̄fectiores habere opatiōes comprehendētiās: q̄
notat experientia. et p̄ter dicit nāles opatiōes esse p̄fer-
tiores in tēperato tāto plus q̄ in sicco: q̄ totū aggrega-
tū est p̄fectius: vel q̄ nō est in cōueniens aliq̄ dīstēpa-
tū aliquo tēperato h̄re aggregatū oīus opatiōnū p̄ certo
tēpore p̄fectius: sed q̄ p̄ tota etate et vita sit equalit̄ oīum
collectiue p̄fectiuum dīstēperatū sicut tēperatum
est inconueniens 2°.

¶ Vigilantes vero sunt.

¶ Ponit 3^m signū dicens: q̄ sunt vigilantes. i. modicū dor-
miētes et nō p̄funde. causa est: q̄ siccitas est causa: quare
fumi nō sunt multi: et etiaz equalibus exstib⁹ minus p̄st
siccus cerebz alterare p̄ somno illi vapores q̄ tēperatū.
et ideo modicū dormiunt resp̄cū tēpore.

**¶ Et capillos fortissimos habet. citissimeqz p-
ducunt nati crispōs magisqz rectos: calui bre-
ui fiunt.**

¶ Ponit signa sumpta a capillis dicens: q̄ habent capillos
fortissimos et nati citissime pducunt: et q̄ faciunt capillos
magis crispōs q̄ rectos: et q̄ cito fiunt calui: vbi per for-
tissimos capillos intelligimus valde fortes. et p̄ citissime na-
sci intelligimus valde cito: et nō q̄ in nullo fiant capilli ci-
tius vel fortiores: q̄ in calida et sicca fiunt citius et fortio-
res. ¶ Et isto mō intelligēdo causa p̄mi est: q̄ in istis ca-
lor nō multū obtundit ab humiditate. et ideo est potens
adustionē facere: et quia mā est sicca est apta aduri pro pi-
loz generatione: et merito dispositionis materie cito pro-
ducunt et faciunt fortes capillos: sed crispōs propter siccit-
atem que est causa corrugationis: vt dicitur supra. fiunt
autem cito calui: quia cito in cute deficit humiditas apta
pro pilozum conseruatione 2°.

**¶ Humidioris hō cerebri capilli sūt plani: et
non oīno calui fiunt: et sensus hebetes sunt: et
superfluitatum multitudo. Et he quidez simpli-
ces dīstēpate sunt.**

¶ Nunc ponit Galie. signa cerebri humidioris tempera-
to: et diuidit in duas partes. p̄mo facit hoc. secundo epilō-
gat circa p̄sens capitulū. ibi. (Et hec quidez.) ¶ Prima
in tres secundū tria signa. ibi secūda. (Et sensus.) ibi ter-
tia. (Et superfluitatū.) ¶ De omnibus partibus simul
dicit. p̄mo q̄ ista sunt signa cerebri humidioris tempe-
rato. p̄mo q̄ capilli sunt plani. et p̄ causa: propterea q̄ hu-
miditate abundat: et non cito fiunt calui eadem de causa.
¶ Dicit secūdo q̄ sensus sunt hebetes et obtusi: et hoc pro-
pter superfluitatū multitudinē et confusiōē imaginū in
eis propter multitudinē vaporū: et breuiter ex causis oppo-
sitis illis que dicebant in suo p̄trario de cerebro sicco. nō
dixit autē q̄ sunt somnolentiores dāns illud intelligi per
predicta. ¶ Dicit tertio: q̄ in eis est superfluitatū multi-
tudo: et hoc propter humiditatem p̄hibentē illarū cōsum-
ptionem. ¶ De secūda vero parte epilogat dicens: q̄ iste
sunt significatiōes dīstēperatū naturalium simplicium
cerebri. ¶ Nota ergo circa istā partē et p̄cedētē de sic-
co q̄ nō dixit venas oīulorum apparere vel nō: nec dixit
ea que circa caput rubea vel nō rubea nec calida vel non
calida: q̄ merito qualitatum passiuarū nō fit vlla varie-
tas in illis. ¶ Nota secūdo: q̄ cerebz siccū non facile re-
pleatur ab extrinseco occurrente. humidum tamē facile
implet. tacuit autē hec Galie. relinques solertī indagīni le-
gentium. Sequitur textus.

**¶ Composita qdē cal. et sic. prima qdē
est fm quā nō abundantes sunt in su-
perfluitatib⁹: h̄ p̄fecti sensib⁹: et vigilā-
tissimi et calui fiunt citius: prima ta-
men generatio capilloz citissima est eis et ple-
nissima: et nigri capilli et crispī fiunt: et calidi
sunt tangentibus caput et rubicūdi vsqz ad sta-
tus tempora.**

¶ Cum compleuit signa dīstēperantiā simplicium po-
nit signa dīstēperantiā compositarū incipiens a calī-
da et sicca. Et diuidit in quattuor. secundū quattuor gene-
ra taliū complexionū. ibi secūda. (Si vero humiditas.)
ibi tertia. (Frigide vero.) ibi quarta. (Humide vero.)
¶ In p̄ma ponit sex signa complexionis calide et sicce ce-
rebri: quā complexionē ideo p̄mā dixit: quia ista qualita-
tum combinatio est p̄mi elti. ¶ Primū signū est q̄ non
sunt abundātes in superfluitatib⁹. i. que per p̄pria emun-
ctoria cerebri sensibilibiter expellunt̄: et causa est: quia me-
rito caliditatis dissolunt̄ et merito siccitatis consumunt̄
et exsiccant̄: et hoc est manifestum ex vtrāqz componē-
tium. ¶ Secundū signū est. q̄ sunt perfectioz sensuum: et
est hoc intelligēdū in pueritia et respectu aliarum com-
plexionū compositarū lapsarū secundū cōmunem viā
ponentē omnē operationē p̄fectiorem in tēperato q̄
in dīstēperato alijs paribus: quia secundū hanc opinio-
nem non sunt perfectioz sensuum respectu tēperatoz.
Et quia in senectute veniūt in complexionē frigidā et sic-
cam: ideo habentes cerebrum sanguineum in secūda eta-
te p̄fectiores sensus interiores habere videntur. Causa
autem p̄fectionis sēsum ad modum dictum est mun-
ditia a superfluis vaporibus respectu humidarum et sub-
tilitas spirituum respectu melancolicē.

¶ Ego autē existimo istos cum nō fuerint vltimi lapsus in
pueritia tēperatis pueris p̄fectiores sensus habere: vt

experientia videat notare et supra p parte dixi i sicco tactu.
et puto hanc intelligere perfectione tam interiori sensu q
exteriori. vii. hui. pma tertia. hunc quasi sermonem repe
rens. caplo de significatibus psonu malay. euenientu
ex accepto: dixit de eis: et velocitas et fortitudo intellect
et memorie. per itellctu comprehensiuas: per memoriam re
tentiuas vtutes intelliges. Et si queris: quare dixit h
absolute q habet perfectos sensus et no limitauit ad eta
tem. sicut fecit infra in frigido et sicco. Et dicit q per il
lud voluit idē nos h intelligere. vñ scdo: qz no fit in eis tan
ta varietas vt experientia notat inter perfectiones habi
tas in puericia: et habitū in senectute: sicut in melancolica.
ideo ibi expressit emarcescentia sensu in melancolico se
ne: et h nihil dixit. Et tertiū signū est q sunt vigilantissi
mi. i. vigilias habet longas et causa est clara: quia paucissi
mos hnt vapores et minime mulcebrez et cito dissoluuntur
a calido vñtuo et vias habent latas. modico ergo tempo
re permanet opulatio p qua somnus fit lōgus: vt supra di
xit. Et quartū signū est sumptuos a dispoñe capilorum: et
comprehēdit quinq. Primū q isti citius alyz sunt calui:
qa citius deficit humiditas in cute potēs capilos detine
re. Secundum est q pma generatio capiloz que est post
natiuitatem est in eis citissima: qa citius est eoz calor po
tens mām in pilū conuertendā eleuare: et quod amō adu
rere. Tertiū est q est plenissima. i. tali pñ: plurimos ha
bent capilos: qz calor est potēs et ppter etatem adhuc sa
tis est de humiditate in pilū conuertenda. Quartū est q
capili sunt nigri pp multū fumi adusti permixtionem. Et
quintū est q capili sunt crispī caliditate psumente hūdi
tate in suba piloz. Quintū signū est q sunt calidi ad
tactu circa caput. Sextum q sunt rubei circa caput. et
ista duo signa verificant vsq ad tempora status: propter
sanguinē multū calidū ad caput attractū et multum rubi
cundū. Et intelligit vsq ad horā status inclusiue. Nā per
totā etatem consistentie remanet calor eiusdē gradus: et
in pñ: senectutis incipit minui. et ideo isti remanēt calidi
vsq per totū statū: sed post hoc aliqui eoz transeūt in fri
gidā et sicca. et ideo fiūt frigidi et palidi. Circa qd caplm
nota pmo q hui. vltra hec signa ponit tria. pma tertia. lo
co statiz allegato. mobilitatē in opionib⁹ seu volūtatib⁹.
et caliditatē et rubedinē in oculis. et celeritatē operationū
aialiu: que sunt motiue et cognoscitiue: quoz causa ē sub
tilitas et mobilitas spūz: et claritas eoz per puationē hu
midi vaporosi. Et tu pñsidera oia signa cerebri calidi et
illa hic ponere potes: sñt sicci: sed signa que sunt effectus
vtriusqz qualitatis sunt manifestiora: et ea magis curauit
dicere hanc. Et secundo circa capitulū sunt alique vi
dende difficultates:

Prima vtrum ista pñ sit pessima oīz com
plexionū lapsaz cerebri: et vi
det q sic: qz iste est lapsus disproportionatissimus pñoni
nālī cerebri: et per pñs est peior iuxta sniaz apbo. 34. secu
de particule. In morbis minus piclitantē. Et hec vñ sen
tētie vñ fuisse plus qz cōmētator bic. Et hec vñ sen
tire Daly. in cōmēto huius capli. dū dixit: cū ergo supple
cerebri est calidū. et sic tunc iaz egredietur multo ab eo
qd ei natū est et no pōt remanere super sanitatē quandaz.
Et in oppositū: qz frida et sicca et frida et hūda iperfectio
res hnt operatōes: vt pz ex lra. nā i ista sensus et intellectus
et memoria sunt perfecti: vt dicit supra. et in illis sunt iper
fecti: vt infra dicitur.

Secunda vñ rīdet monachus hanc esse pessimā: cū dicit in cōmē
to b⁹ pñis. Est autē adducit tēdē dignū q hec est pessima
distēpantiarū cerebri nālī: qa magis recedit a tēpamen
to eius. Contra quā rñsionem arguo duplī. pmo sic. si
esset pessima. gñtāte paritate distācie gradualis magis le

deret opōnes. pñs falsus: vt supra dī. Et 2. sic. tūc seqref
q pñlo cala et hūda cerebri esset peior pñone frida et hu
mida: et pñlo frida et hūda esset minime mala: qz ista cali
da plus recedit a tēpamēto cerebri: qd opz esse frigidū: et
ga frida et hūda est pñoni nālī cerebri pportōatissima.
pñs tñ est falsus: qz in frida et humida no minime ledunt
opōnes. Et tē experientia notat friditatē accitālē esse ma
gis ledentē cerebri q caliditatē. gñtāte pñlo nālī cala est mi
nus mala. et assumptus colligit. quinta particula apbo. 33.
apbo. 33. Calidū saniem faciens.

Aliter et dī q pñlo cala et sicca no ē deterior: et qz cala ē
min⁹ mala qz frida: et min⁹ alyz parib⁹ ipeditiua opōnū.
saltē no multū a tēpamēto distātib⁹ ambab⁹: vt rō pba
uit. Ad argumēta gñtāte a gñtāte q lapsus calidus est
absolute pportōalis cerebri magis qz fridus: qz cerebri
est absolute calm: i. frigidū sit respctū cutis. nā oē viuens
saltē aialis pfecti mēbz est a dñio calm et humidū. vel se
qñdo viā quā teneo d pñone tēpata q sit cōrīdēs tēpe
ramēto pōderali dī q pñlo. loqz ibi de lapsu pter nām
pendente a cā in pñuari: q est malus pp fortitudinē cau
se. secus est de nālī lapsu. Alty vñ et pñpue plus qz com
mētator videt in hoc fuisse deceptus.

Secunda difficultas. vñ istoz capita repleant cū
negligēter obseruat dietaz: q sic argf. ga
caput calm attrahit plurimū supfluitates ex corpore euz
fuerint: sed qz no vñ: ga hanc tacuit. Et dñm q reple
tur. sed no tantū quantū calidus et humidus: vel calidus
tantū: qa merito siccitatis plurima attracta consumunt
insensibiliter: et porri in ista sunt latiores. vñ facilius eua
porant extra. LIII.

S vero humiditas accedat calidita
ti parum quidē superaggregatibus
vtriusqz mediocritatez sit bon⁹ color
et caliditas: et i oculis vene magne:
et supfluitates plurime mediocriter digeste: et
capilli recti et subrubei: et no calui fiunt facile.
Replent autem et grauānt capita a calefacien
tibus. si vero humectent multo magis statim
supabundantiā habet supfluitatum.

Dic ponit signa pñonis calē et hūide. Et dīdī i tres. p
ponit illa signa q sūt no magno exīte lapsu: i. eqli vel p
portōabili i ābab⁹ qñtatib⁹. 2. magno exīte i ābab⁹. 3.
cū magn⁹ ē in vna et no i alia. ibi 2. (Lū vñ ad plurimū.)
ibi 3. (Si vñ multū.) Et in pñ pte ponit sex maneries si
gnoz. Et pñma ē qz cerebri exīte calō et hūido cū puo
excessu et pportōabili i ābab⁹ qñtatib⁹. i. facie est bon⁹ co
lor. et p bonū colorez itelligēdus ē color pmixt⁹ ex albo et
ru. et h fit i istis: qz sāguis ad caput i bona qñtitate attrahi
tur: et pelle alba exīte resultat ibi color mixt⁹ et no taz ru
be⁹ sic in colerico: cui sāguis bz rubedinē magis accen
saz. Et scdm signū ē caliditas capitis pp eiusdē sāguis
multitudinē. Et 3. signū ē vene magne in oculis. nā fuit
calor potēs vasa dilatare: et pñtia mltē mātē sāguiee: et si
fuit siccitas pñbēs: nec nimia hūditas suffocās et obtun
dens. Et 4. maneries signoz ē ex supfluitatib⁹ egredien
tib⁹ sensibilib⁹: q sūt i qñtitate plurime: et in qñtitate medio
criter digeste. Causa mltitudis supfluitatū ē multitudo
hūoz ad caput dlatōz a gñtāte eq. pportōabili dissolu
ne plurima tñ sepať humiditas sensibilib⁹ expellēda. no g
valz argumētū stāte lapsu pportōabili eqlis est pportio
gradualis caliditatis ad humiditatē in calida et humida.
sic in tēperata. gñtāte mltitudo supfluitatū remanet.
nā stāte eq pportōabili dissolone mltē supfluitatis et mo
dice. plus tamē absolute remanēt ex pluri qz ex modica.

Regni

Item quia non insequitur velocitas dissolutionis proportionem gradualem caliditatis ad humiditatem propter multam vicendam infra: et precipue quia principaliter resistit frigiditas actioni caloris quam humiditas: et siccitas est quodammodo lima caloris: et humiditas obfusiva. sunt autem superfluitates non ex toto ita digeste sicut in temperato: nec ita indigeste sicut in frigido et humido. et ideo dicitur mediocriter digeste: et causa est clara. **Q**uinta maneries signorum sumitur ex capillis: quia in ista complexione sunt primo recti propter multam humiditatem. subrubri propter caliditatem aliquantulum colorantur: et isti non fiunt calui facilius propter multam cutis humiditatem: diu permanentem aptam ad capillorum radices diu tenendas: et quia in eis plurimum tardius fit cerebrum multum a craneo distans propter perfectionem naturalium operationum. **S**exta maneries signorum sumitur ab extrinsecis alterationibus: et dicitur quod horum capitula replentur a calefacientibus propter causam supra dictam in capitulo de calido tantum: sed si humectentur multo citius et magis. statim succurrunt multitudinem superfluitatum: quia cum ibi sit forte attrahens stare attrahibilis. replentur cito: et quia ista humectantia proprie superfluitatum dissolutionem fieri prohibent.

Quando homo ad plurimum humiditatis et caliditatis venerit: egrum huius caput et superfluitatibus plenum et facile ex calefacientibus et humectantibus leditur. **N**otum est huius semper contrarius: optime homo in borea degunt: neque excitari possunt usque ad multum: et ad somnum pervertentes seipsos. sicut et gravantur dormientes et vigilantes: et fantasias videtur et sensus sunt imperfecti.

In ista parte secunda ponit signa cerebri calidi et humiditatis multo exite: et ponit octo maneries signorum. Dicendo primo. quod si cerebrum sit plurime caliditatis et humiditatis caput eius est egrum secundum plus quam commentatores simpliciter: quia sensibiliter naturaliter lesus in operationibus respectu optimi sani. **S**ed iuxta sententiam intelligitur egroratum: quia aptum facile cadere in egritudines: et hoc propter multas superfluitates quibus abundat: quare Hypo. 6. particula. Quibuscumque nareo humide naturaliter et semine humidum sanis egrum. quibus vero contraria salubrius. et per Gal. ex hoc velle quod pro existere lapsu non est egrum: sed aut sanum ut multum: aut neutrum simpliciter. **E**t si queritur utrum ista sit in alijs proportionibus distemperantis dominum est: ut puta quod sic. nam in omni distemperantia cum lapsus est multum fiunt corpora egra simpliciter lapsu naturaliter existente. **E**t si queritur: quare magis existit hoc in isto capite. **D**icuntur plus quam commentatores quod in hac distemperantia magis est egrum propter multitudinem superfluitatum. ideo hoc voluit hic exprimere: sed hec responsio repugnat dictis eius in commento precedenti capituli. nam ibi vult quod dyscrasia calida et sicca est pessima distemperantiarum cerebri. quia in ea magis erit egrum caput. **V**ale igitur videtur dicere quod quando caliditas coniungitur humiditati. nam merito humiditatis multum lapsum tolerat in caliditate. et ideo fuerunt multe mansiones in cerebro sensibiliter lapsa a temperato per calidum et humidum: et videtur inuere quod ista dyscrasia est minime mala. et ideo quando est sensibilis: sed non valde magna: caput non est egrum: sed solum quando lapsus est plurimus et hoc datur intelligi a Galieno. hic non quod sit magis egrum quam si esset equaliter lapsus ad frigidum et siccum. in alijs autem hoc non dicitur: quia in illis nam non tolerat sensibiliter lapsum cum quo tamen cerebrum non dicatur simpliciter egrum. **E**t hec responsio datur. melius tolerat: cum ille lapsus quo ad utrumque qualitatem sit similis cerebro iuxta eandem viam.

Ego autem puto hoc idem contingere in alijs lapsibus. et Gal. hac distinctionem posuisse in isto: ut per hanc similem imaginem remur in alijs lapsibus et proportionabilibus significationes.

His habitis redeamus ad signa. primum est quod caput est plenum superfluitatibus propter multam caliditatem attrahentem et multam humiditatem attrahibilem et prohibentem dissolutionem. Et ille superfluitates sensibiliter expelluntur per loca emunctoria. **S**ecundum signum est quod facile leduntur ex causis calefacientibus et humectantibus: et causa est clara ex dictis. **T**ertium signum est quod notus est ventus australis est semper eis contrarius: quia est calidus et humidus: et optime degunt in borea: id est in tempore vel regione flatus boreae: et est boreas ventus septentrionalis qui est frigidus et siccus. **S**ed pro ista manerie intelligenda considera quod ventus universaliter est exalatio terrestris sicca subtiliata a calido: et eleuata sursum: quae lateraliter mouetur. Nam calor solis et celi continentis eleuat ex terra et aqua duplicem exhalationem. unam humidam: et aliam siccam: prima est materia pluuie grandinis nubium imbrium niuis et roris et similium: et secunda est materia ventorum tonitruorum et similium: quae cum in aere lateraliter mouetur: dicitur ventus. omnis ergo ventus universaliter est ex materia terrestris. et ideo naturaliter frigida et sicca. **S**ed aliqui per accidens humectant et calefaciunt: propterea quod secum humidum vaporem deferunt: et quia auster est huius cum trahatur per loca marina multe humiditatis: et veniat a loco calido. ideo calefacit et humectat: sicut boreas a loco frigido veniens. transit per loca congelata. unde non adducit humiditatem: sed eam exterminat. et ideo est frigidus et exiccatus. **S**ed utrum auster semper a locis meridianis et parte illa. boreas autem a loco supposito polo artico veniant: puto quod non: cum experientia perceptus sit auster in certa patria: sicut in meridianis non facit ventus aliquis: et ita de borea. Immo putandum est exalationem quae ex hac nostra patria lombardie eleuat posse accipere impedimentum mouendi et incipere moueri versus septentrionem et erit ventus meridianus siue notus vel incipere moueri versus meridiem et erit boreas. **E**t ideo non puto ventum istorum esse calidum. reliquum frigidum unum humidum reliquum siccum. propter loca transitus: sed quia influentia illorum astrorum quae talem ventum inclinat versus tale dispendium est humectantia. **E**t ista influentia quae inclinat boream est exiccantia: et tu considera ista. Nam cum alias verbotenus disputare methaurologica: ita dicebam ut mihi magis consona his quae apparet videbantur: quae ea quae secus dicuntur: sed de hoc magis pertinet infra in tertio. **Q**uartum signum est quod cum dormiunt non possunt excitari usque ad multum tempus: et causa est multitudo vaporum in talibus capitibus inuenti: ita quod sunt profundus somni non quod nullo modo excitentur: sed cum difficultate complete excutiant somnum ut recte hic interpretatur plus quam commentator. Cum tamen ad somnum conuertuntur: quia dormiunt intendunt gravantur: ita quod non pure dormiunt: sed dormiunt et vigilant interpolate secundum monachum: quia vapor praexistens a caliditate dissoluitur: a qua etiam mouetur spiritus ad exteriora: sicut multa existente humiditate succedit secundus vaporante primo completas dissolutionem: et ita dormiunt iterum: et quia in ista varietate contingit motus varius spirituum nunc ad extra nunc ad intra. ideo isti grauantur in talibus inquietis somnis vel secundo iuxta seriem antiquae translationis. Isti cum conuertuntur ad somnum incidunt subter cubiliis: id est somnum grauem a quo cum difficultate plene excitantur: in quo tamen sunt permixti vigiliarum motus: sicut quosdam sepe videtur econtrario quod per diem nec ex toto dormire poterunt: et capita grauius habentes non erunt plene vigilantes: huius causa in cerebro multum calido et humido est praesentia multi vaporis obtundentis sensus et motus fortis spiritus factus a multa caliditate quo mouetur ad exteriora. et ideo in hac dispo[n]e corporum grauantur. **Q**uintum

expositū: s; in p̄ssu emarcescūt. ¶ Sed puto absolute istos in pueritia h̄e p̄fectiores sensus tēpat̄is p̄pter cām dictā: et in iuuetute ip̄fectiones p̄p̄ spiritū grossitiē et frigiditātē terrestre et opacitatē. ¶ Dicit i p̄te gnta q̄ breuiter p̄bendēdo ista signa isti hoīes cito fiunt senes circa caput: quia cito veniunt ad p̄plexionē frigidā et sic cam: cum qua sit virtutis debilitas. ¶ Et hoc quia de se h̄it eā p̄plexionem nālem frigidā et siccam. nō o; autem scdm̄ alia mēbra cito senescere: nisi eēt in eis lapsus p̄portionalis: et hinc accidit q̄ cito fiunt canī. Nam vt supra de cerebro tempato dixi cum virt^o p̄pter debilitatē flegma grossum terrestre participat non pōt bene regulare: h̄ flegma recipit quendā modū putredinis: et vapores eiusdem fortissime cum pilorum m̄a m̄iscētur: qui q̄ h̄it colorem album silem m̄usulentie. iō reddunt pilos albos illa albedine que est canicies vera: et q̄ in istis cito fit isto modo virt^o impotēs: et cito etiā flegma terrestre fit et grossum. ideo cito fiunt canī. ¶ Dicit in p̄te sexta et vltia q̄ capilli in eis fiunt vix: et cum difficultate p̄p̄ caloris debilitatē: et sunt exiles eadē cā: et sunt rufi in principio p̄p̄ debilitatē caloris cū terrestre et in senectute si sunt magis frigidi q̄ sicci nō fiunt calui multū: quia hūditas glutinativa pilorū: et si sit modica p̄p̄ caloris debilitatē nō cōsumitur: sed si sit opposito mō: q̄ modicū frigidi et multū sicci fiūt calui ex h̄ hūditatis defectu et. LV.

Humide et frigide crases cerebri grauit̄er faciunt dormiētes: et sōnolētos: et inutiles sensib⁹ et facile patientes a frigore: et facile repletos caput et facile patietes catarrū et corizā: neq; calui fiunt huiusmodi.

¶ In isto quarto caplo ponit signa cerebri fridi et hūidi: et diuidit in duas. p̄rio facit B. scdo p̄rnuat dēā dicens ibi (Ex his ergo) Signa aut̄ in prima p̄te posita sunt in toto sex maneries signorū. et primo tales complexionēs faciunt hoīes grauit̄er dormiētes et sōnolētos. i. sōnolētos vel p̄fundi et longi. ¶ Et cā ē clara: quia p̄rnuat i capitibus eorū est dispō similit̄is dispōni causanti somnum. i. in frigidationē: et q̄ plurimi vapores retinentur et diu p̄manent anteq̄ dissoluātur. ¶ Scdo ē q̄ sunt inutiles sē fibus: et hoc quia talia capita sunt paucorū spūm et eorūdem grossorū et permixtorū cum multis vaporibus ab humiditate eleuatis: et multa superfluitas orgāis sensus a tali cerebro cōicatur grauians eorū virtutes et obrūdēs.

¶ Tertia est: q̄ facile patiunt̄ a frigore: et cā est clara. ¶ Quarta ē q̄ bec p̄plo facit faciliē eē repletos circa caput. p̄pterea q̄ non potest dissoluere humidū ad ip̄m veniens. immo vapores in flegma sui frigiditate p̄uertit. ¶ Quinta significatio ē. q̄ facit eos faciliē patietes catarrum. id est fluxum humiditatis a capite ad pectus: et corizā: quia fluxus ad fauces: et causa est: quia ille superfluitates genite in cerebro descendunt sua grauitate: et a capite tanq̄ incōuenientes expelluntur. ¶ Ultima significatio est: q̄ non fiunt cito calui: quia non deficit humiditas

Icutē ea hūditate p̄ se p̄ m̄ta ex̄ite. Et cā p̄sū p̄ma puta caliditate ex̄ite debili et. LVI. Et igitur sunt signa earum que in cerebro crasium. LVII

Et his q̄ tēdēs ad vnūquodq; organū sensus scies cognitiones transferēs te de alio ad aliud: sufficiet vero in oculis tantum dicere.

¶ Continuat dēā cum dicens dicens q̄ tu tendens ex consideratione istarū rerum ad vnūquodq; organū scies transferre cognitiones de vno ad aliud. ¶ Sed de B vt de alijs orgāis possum⁹ per nos itelligere sufficiēt et exēplariter de vno tñ dicere organo. s. de oculis de quibus signa complexionum statim per ordinē ponē: et sic hoc totū p̄s de se. Sequitur textus. LVIII.

Sicunq; ergo tangentib⁹ oculi manifeste sunt calidi: et mouētur facili⁹ et frequēter: et v̄as latas h̄it: calidi sunt oēs h̄i: frigidi h̄o qui his s̄rij: humidi q̄dem q̄ molles s̄il et multe humiditatis fiunt: sicci vero qui duri s̄il et aridi sunt.

¶ Positis signis dispositionum capitis: ponit signa vni⁹ orti a cerebro. s. oculi. ¶ Et videtur quodammodo ex B voluisse abbreviare notitiam signorū corporis egri simpliciter quo ad membra orta a principalibus. Et diuidit in tres partes. Primo ponit signa complexionū distēperatarum oculi. Scdo ponit quid significat magnitudō vel paruitas oculorum. Tercio quid significat varij oculoꝝ colores. Scda pars incipit ibi (Magnitudo vero) tertia ibi (Ea vero) Prima in duas. primo enim sigillatim vni⁹ vni⁹ complexione lapse simpliciter ponit signa: scdō cūdo ponit vnā regulam generalē. scda ibi (Et leduntur quidem) prima posset diuidi in quattuor partes: s; lego totum simul. ¶ Dicit q̄ p̄rio q̄ oculi qui apparent ad tactum calidi respectu tēpatōꝝ oculorum: et illi qui facile et sepe et celeriter mouentur proprio motu: et qui habēt v̄as in albis sine apparentes sunt calidi supple magis temperatis. ¶ Dicit scdo q̄ frigidi sunt contrarij istis: q̄ apparent ad tactum frigidi: et carent v̄is apparentibus in albis oculorum: et tarde et pigre mouētur. ¶ Dicit tertio q̄ humidi sunt molles: quia faciliē cedentes cōprimēt̄ et multe humiditatis. id est multum abundantes hūditate extranea que resudat ab eis aut in angulis oculorum: aut per modum lachrimarum. ¶ Dicit quarto q̄ oculi duri ad tactum et aridi: quia carentes tali humiditate cor pulenta sunt sicci. ¶ Causa primi est: quia oculi calidi habent complexionē excedentē temperamentum oculoꝝ in caliditate: et illa tactu percipitur: et quia isti multū spiritum et mollem trabunt ad musculos ipsos mouentes de quibus paulopost dicā: et q̄ caliditatis est dilatare: et multum sanguinem trahere: ideo alijs paribus propter has duas causas oculi calidi latas habent v̄as. ¶ Ex his ad contrarium conuersis p̄s causa secundi. ¶ Causa terti est quia humiditas in re non fortiter coagulata a frigido facit molliem: et quia eadem conseruat humiditates ad humidum membrum decurrentem. Ex quibus cōtraria conuersis habetur causa quarti dicti. ¶ P̄rio hac tamen materia intelligenda: notandū q̄ oculus est membrū organicum in supremo anterioris capitis situatum ex septē tunicis tribus humoribus constitutum ad videndū finaliter ordinatum. ¶ Est at oculi figura ad spicilitatem tendens cum quadam planicie in parte anteriori. ¶ Ordo vero tunicarum et situs et nomina hinc cognoscātur. Nam prima tunica que vocatur album oculi vocatur coniunctiua scdm̄ partem anteriorem perforata in medio foraminē rotundo: vbi apparet illud q̄ vocatur nigrum oculi. et se cundū partē sui posteriorem perforatur foramine per q̄ transit nervus opticus. ¶ Scda vero tunica quo ad p̄te anteriorem dicitur cornea: quia in colore suo similis est cornu: et in transparentia: et scdm̄ partem posteriorem que est versus cranium dicitur sclerotica: et bec non est in anteriori perforata. ¶ Tertia tunica scdm̄ partem anterio-

rem dicitur yuca: quia habet colorem yue nigre: et ibi est forata foramine rotundo: ut possint spūs visibilibus ad cristallinum procedere: et scdm partē posteriorem dī secundina: quia filis secundine i qua fetus continetur ppter venas que i ea extendūt. ¶ Quarta vero tunica secundū partē anteriorem dī aranea ppter similitudinem cum tela aranee: et scdm posteriorem dicitur retina: quia textur ex filis nervi admodum retis. ¶ Iste g̃ quattuor integre tunicis consideratur ita q̃ prima solū vna dicatur. Reliquae vero tres imaginē: ac si quelibet eēt due: sicut duo habent notā. Unū quo ad anteriore ptem: et unū quo ad posteriorem: suntq; hac cōsideratiōe oēs in toto septe. ¶ Sc̃s hāc quattuor itegraz. Prima oritur a pūculo cooperiente craneū extra: q̃ dī almocrati: sc̃da oritur a dura matre. tertia a pia matre. q̃rta a nervis obiticiis. ¶ Humozū aut oculi. Primus q̃ est versus exterius ē albugine: qui ē filis albugini et subtili ouoz: et valde clarus: et locus eius ē inter yucam et araneā: et trāsīt per foramen yuce vsq; ad corneā. ¶ Sc̃da est q̃ dī cristallinus siue grandineus ppter similitudine: et est pncipalissima pars oculi i qua visio p̃ficatur: et iudiciū de vnitāte fiat in icruciatione nervozū obiticoz: et iste ē in anteriori parte rotundus tendens ad quandā planiciem sicut ē lētica: et in posteriori acutus: vt submergat in vitreo. ¶ Tertiū humor ē vitreus qui ē similis vitro liquefacto: et habēs aliqd rubedinis in quo imergit cristallinus: et isti duo p̃inēt in tunica q̃rta cōposita ex retina et aranea. ¶ Notandū ē q̃ oculus movetur sex musculis: quoz vnus ē versus lachrymale dome sticā: alius versus siluestre: tertius sursum: quartus deorsum: et duo sunt transversales ipm circumuoluentes. ¶ Itemq; sunt vnus aut tres musculi scdm variā opini onem qui ipsos sustentant cū rē aliqū fixē intuentur. ¶ Duo vero nervi concaui ad ipsos venientes ferunt a cerebro spiritum visuum: et q̃ humores sunt humidi: et tunicae sunt sicce: et quantitas humorum abundat sup quātitatem tunicarū. Ideo oculi sunt complexionis frigide et humide.

Sed solent hic moveri tria pbleumata et vna dubitatio. ¶ Primus pbleuma ppter quid minus rigent oculi q̃ relique extreme corporis partes cum sint valde sensibiles et frigidit: vt hic dicit: et sūit in d̃ sensu et sensato: et q̃nto de generatione animaliz ab Arist. ¶ Dic dī notādo q̃ sub prima tunica que dī pūmctiua cōtinetur multa pinguedo scdm p̃positionē magnitudinis mēbz: et quia etiā multi spūs pro visione ad oculum mittūt: et ista pinguedo multum calozē recipit: et reuerberat sicut vestis: et prohibet a cōgelatiōe et frigore.

Secundum pbleuma ppter quid si fortiter fricetur oculus aut percutiat: tunc apparet in oculo fulgor admodū fulgoris ignis: et precipue i tenebris et nō in lumine. ¶ Videt enī ex hoc q̃ oculus habere aliqd igneū itus. Dic dicit supponēdo q̃ multa frigida et humida habent aliquale lucem vnde sūt apta i nocte fulgere. Sed iuxta magnū lamē nō videt fulgida sicut qdam vermes qui dicūt noctiluce: et oculi gattorū et putridos quere: de qbus dicit sc̃do de anima: et primo d̃ sensu. ¶ Supponit sc̃do q̃ pupilla siue cornea h̃z h̃z fulgozem: paruum tamen in hoīe. ¶ Supponitur tertio q̃ pole ē per mortū lucidi ab eo i vna pte ipzimi duas vltimas res spēs q̃ simul remanēt. Hoc p̃z ē pole: quia non subito spēs ipzessa: et precipue in oculo deletur: vt apparet: cūz via aliqd forte luminosum aspexim? et vertim? faciem: videtur enim lux quedā esse coram oculis: et non ppter aliud nisi quia spēs remansit impressa. Ex his p̃z causa que fiti. nam cōpresso oculo celeriter pupilla agit in vna ptem cristalline plures species a diuersis sitibus: et ideo appa-

ret lux videri maior: cūz enī celeriter mouetur ante q̃ species prima deletur: sc̃da in pupilla in alio situ existente catur. sicut experientia notat. q̃ si habeamus candela supra puteum nō poterit gescere aqua iuxta parietes circa aquā aliqd videri: et cōmora aqua: quia i multis partibus fit reflexio: videtur ac si lumen maius esset. et ita p̃portionabiliter in oculo cōtingit: et hec vere ē Arist. in predicto loco snia. et alias alio mō ipm sū interpretatus.

Tertiū pbleuma ppter quid humido exite oculo eius conseruatio fit per sicca exterius applicata vt cum tucia et filibus: cū conseruatio fiat per similia. ¶ Dic dī q̃ tunice p illa approximata cōseruantur que sunt sicce. ¶ Solet autē queri vtz humores oculi sint animati: et questio quo ad vtrūq; partem est p̃babilis. ¶ Si ergo dicimus eos esse animatos: tunc dicemus q̃ albugineus non est p̃prie superfluitas cristallini nec vitreus eius nutrimentum: sed dicitur albugineus superfluitas: quia nutritur a residuo nutrimenti cristallini: et vitreus dicitur nutrimentum cristalline: a doctoribus medicine: quia vitreus humor preparat nutrimentum cristalline. ¶ Motuum autē q̃ sint membra est: ex hoc q̃ albuginem contingit esse egrum: vt si in eo sit vapor grossus prohibens penetrare speciem ad cristallinam: tunc enim cum cristallina sit egra per cōmunitatem: aliquid erit egrum per p̃prietatem: et non nisi albugineus: et quia nihil est egrum nisi animatus. ¶ Si autē volumus dicere q̃ non est animatus ille humor dicemus q̃ in tali casu est egra per cōmunitatem cornea et egritudo est in numero. Nam est ibi ille vapor contentus cōtumeratus tanquā pars eius que non debet esse sicut lapis in vesica. ¶ Hec sufficiant de compositione et complexione oculi pro breuitate. ¶ Nam in tertia tertij plura vidēda sunt. et cetera.

LIX.

Ledūtur quidez a similibus causis sue et rasi facile: inuuantur vero a cōtrariis: sed moderato vsu.

¶ Ponit hic generalem regulam significandi super oculi complexionē. Et diuiditur i duas: et lego sūt totum. ¶ Dicit primo q̃ omnes oculi distemperati ledūtur facilius a causis similibus sue complexioni et inuuant a contrariis vsu moderato.

LX.

Hoc cōmune i omni cognitiōe crasseos ois p̃tis meminisse ois.

¶ Dicit sc̃do q̃ opz isti regule meminisse tāquā cōmunis in omni cognitiōe complexio: nis cuiuslibet partis corporis. ¶ Et intelligatur regula. q̃z quilibet oculus distemperatus facilius leditur a causis similibus sue complexioni q̃z temperatus ab eisdem causis ledatur: ita q̃ frigidus oculus facilius ledit a frigidis q̃z temperatus a frigidis. et non q̃ facilius ledit a frigidis q̃z calidis. Nam scdm cōm vīam omne mēbrum facilius labitur ad calidum q̃z ad frigidū. ¶ Et autem tunc ē cōtrariis moderato vsu: ratio est quia cōtraria hoc mō approximata reducat ad temperamentum: et prohibent vltiorem lapsum: vnde vsus moderatus dicitur: quia est approximatio non faciens subitam mutationem. Naturā. n. istas nō sustinet: vt dicit infra. Et hoc fit ad mīstrādo aut tria remissa: aut i quātitate modica: aut cū interpolatione. ¶ Notādum tñ hic q̃ aliquid dicitur contrarium vlti sile duobus modis. aut vlti al: aut formalr. Sc̃dm formalr dī aliqd sile: q̃z h̃z formā denominatē suā cōplexione similit complexioni corporis lapsi: sicut medicā calida per formā suā dī filis corpori calido formalr. id vō dī sile vlti al: vel dissile qd nō merito forme i eo existētis similit forme corporis est talis: sed merito effectus que de

relinquit in corpe humano sicut exercitiū et sōtus et ges
et ē scdm quosdā medicine dicūt tales vtuāl. ¶ Simi
le vō formāl ē duob⁹ modis: qz aut ē sile in forma et gra
du sicut calidū in pzo sile calidū in pzo: aut ē sile in for
ma: sed i gradu aut iten sūus: aut remiss⁹ sicut homini ca
lido i scdo ē silis medicina calida in tertio: et medicina ca
lida in pzo. ¶ Sile vō effectiue dī duob⁹ modis: aut in
denoiatione spālī aut in gradu et denoiatione. et si mō pzi
mo: aut respēu tēperati aut respēu efficiē relinquēdi i cor
pore: cū dicitur simile: et sile effectiue in gradu dī duob⁹ mo
dis: aut qz in latitudine sue denoiationis in relatione ad
tēpatū simile gradu obtinet illi quē obtinet corp⁹ in re
latione ad tēperatū sicut exercitiū calidū in primo respē
ctu tēperati dicerem⁹ sile effectiue corpi calido in primo:
qz sicut B corp⁹ dī vt vnū calm respēu tempati. ita illud
exercitiū est calefactiū: vt vnū corpi tēpati. Is forte B
corp⁹ calidū in pmo idē exercitiū amplius calefacere vlt
min⁹ scdm quosdā. ¶ Scdo mō dī aliqd effectiue simi
le corpi: quia ē tale qd illi corpi applicatū: cui dicitur si
mile est aptū illud in eadē: et sili dispōne pseruare sic scdū
dū aliquos frigida i pzo respēu corpi tempati sunt silia
corpi naturalr calido: vt duo: qz sibi appropinquata p eorū
appropinquatiōem faciunt B corp⁹ in eodem gradu pma
nere nō permit tēdo vlti⁹ labi: Is de se caliditatem non
agāt. Et siles distinctiōes de pzo vari possunt.

His ergo noratis p his que breuiter h dicit possūt
ponuntur due conclusiōes. ¶ Pzia pzo.
ois imoderata discrasia est apta ledi facili⁹ a sibi sili i for
ma effectiue vel formaliter respēu sui vel respēu tempa
ti: qd est in gradu eqli vel maiori. nā per talia aut pseruat
et sic pseruat i malo: et fit ei⁹ pplexio min⁹ facili⁹ reducibi
lis ad tempamētū: et sic ledit⁹: aut alteratur versus extre
mū sue distemperatiōis magis distās a tempamēto: et sic ē
leditur. ¶ Scda pzo. oē tale corp⁹ aptū ē iuari vfu mo
derato tā formaliter qz virtualr talib⁹ siue sint tria effe
ctiue respēu illius corpi siue respēu tempati. p3. qz per
talē moderatū reducitur versus temperamentum.

Sed restat dubitatio vtz talia sint apta iuari a si
milibus effectie pmo mō. s. silem deno
minatiōem obtinētib⁹ i relatiōe ad tempatū. sed in remis
siori gradu. vt corp⁹ calidū in tertio vtz sit aptū iuari p
medicinā vel exercitiū qd respēu tempati dī calidum: Is
minus qz in tertio: puta in secundo. hoc enim nō parum
bz dubitatiōem que pertinet ad tertiū. vbi dicem⁹ de cō
seruatione et reductiōe. ¶ Sili remanet in dubio. vtruz
corp⁹ calidum i scdo a medicina calida in primo. puta ca
momilla sit aptū ledi vel iuari: et qz B nō ē huius loco ne
cessariū: iō dimitto: sufficit enī Sal. qz ista corpora discra
siata per similia i forma siue vtuāl siue effectiue in gra
du tā intēstia facili⁹ leduntur qz tempata. ¶ Sili re
manet dubiū vtz simile in gradu et forma alteraret ista
vel pseruaret qz et ad tertiū pertinet. ideo vsqz ad illum
locum relinquuntur.

LXI.

Magnitudo hō oculorū cū proportiōe
qdē et opationuz virtute multitudi
nē sube eucratas ex q oculi facti sunt
ostendit: que hō sine his multā qdē
substantiā: sed nō eucratā declarat.

¶ Dic ponit significatiōes sumptas ex paruitate et ma
gnitudine. Et diuiditur i duas. ibi scda. (Paruitas vero)
¶ Dicit pzo q magnitudo oculorū pūcta cū quadā p
portione. idest cū qdam pportione aliarū naturalū co
positionalū. i. figure et sit⁹ et siliuz: et cū vture bñ opandi
tā vifione qz alias opatiōes nāleo ē signuz q mā ex q fa

cti sunt oculi fuit multa in principio et eucrata et supple fi
gnificat vture informatiua fuisse forte. ¶ Et B p3. qz alr
bāc mām nō ita pmutasset vt potuisset ibi eē debita pzo
portio et perfectio operatiōis nisi mā fuisset eucrata et vir
tus fortis. ¶ Si vero fuerit magnitudo oculorū cum nō
pportione: qz cū descū in alijs naturis cōpositiōis: et cū
vicio videndi significat mām fuisse multā. sed nō eucra
tam: aut supple virtutem non fuisse fortem in oculorum
formatione: et hec duo supplementa que addidi de vture
ideo sunt addenda: quia simili causa supra i signis magni
capitis sunt addita: et B op⁹ per ea que dicūt ē cognitū et.

¶ Paruitas oculorū vero cum pportione qui
dem et virtute operationum: parua quidē: s
eucratā declarat substantiā: ex qua facti sunt
oculi. cum nō pportione vero quadaz et vitio
operationum parua simul et inutile ē signi
ficat substantiam oculorum.

¶ Ponit significatiōem paruitatis dicens q paruitas oculorū
cum dicta pportione et virtute operationū significat ma
teriā fuisse paucā: sed bene pplexionatā: cū vero fuerit si
ne istis significat mām fuisse paucā sili et inutilem. i. male
plexionatam: et cause amborum dictorū sunt māifeste
ex parte precedente.

Circa hec dicta due cadūt difficultates. Pzi
ma qz Sa. supra dixit cerebz
parua necessario ē malū. hic autē nō ponit de oculo sed
distinguit. Immo vtz qz oculus parua sit peior magno:
qz orta pportionatur suis pncipijs. cum qz a paruo capite
ozitur parua oculus: a magno vō magno: et caput puum
alijs paribus sit peius magno. Videtur qz oculus paru⁹
sit vlt peior magno alijs paribus. Sed qz oculus parua
sit melior magno p vifione cāda ondit⁹: qz ipse alijs pa
rib⁹ ē magi possit in pfūdo. Is magno extra: nūc aut oculi
eminētes nō bñ vident a longe: et oculi pfundi bñ vifui
sūt eoz q de lōge. vtruz Arist. pmo de hystoria animalū:
et qnto de gñatione animalū.

¶ Dic sūt duo modi rīdēdi. qdā enī dicūt puos oculos ē
meli⁹ vifuios. et per pñs meliores magnis: qz pl⁹ leditur
ocls p dispōnes vifibilis spūs i magnis qz p nimia vno
nē q fit i puo. ¶ Et ad argumēta ad pñū negat similitu
do. nā cerebz p3 multū spūm gñare p mēbris q ab ipso
ozitū. ¶ Itē cū multa debeant simulacra reseruari in eo
requirit pot⁹ magnitudo: et plus ipedit i recto iudicio pp
pmixtiōem spūm cū vaporib⁹. In oculo at qz non vt ite
gre nisi illud qd ortogonāl respicit oclz. iō magnitudo
nō pferit: nec paruitas obest. ¶ Ad scdm argumētum dī
a qbusdam qz ista regula. orta suis pncipijs attestantur.
intelligitur alijs pib⁹ vt posita paritate i magnitudine vel
puitate a cerebro meliori meliora orta pueniūt: nūc aut. i
arg⁹ pōit dispitas: qz i vno cerebz ē magnū i alio puum.
¶ Dec rīfio nō placet: qz facta pparatiōe in malicia que
sequitur magnitudinē et paruitatez cerebz: et stent cetera
pia. ¶ Quero vtz orta debeāt i vture et vitio suis pncipi
is attestari. et vult Sal. qz sic. iō vico qz ceteris parib⁹ non
o3 qz a cerebro magno gñet ocl⁹ magn⁹. eqli g exāte mā
pro oculo p gñatione meliores gñabit magnum cerebrū
alijs paribus: sed non necessario magnos: cum tamē par
uum generabit paruos.

¶ Secundus modus est plusqz commentatoris volen
tis absolute oculum magnum stante proportionabili la
psu esse minus malum paruo pro vifioe. ¶ Ad argumē
tū cū dī qz parū alijs pib⁹ ē pfūda respēu magni. nega
tur. nā stat eē puū eminētē: vt p3. et eodē mō dico qz stat
magnū ē pfūdum. ¶ Et si qrat qz oculus a longiori di

stantia videt alijs paribus profundus vel medius. Dicunt
quidā qd medius. et cū Aristoteli dicitur qd oculi profundi sunt apti
a longe videre intelligunt respectu eminentiū nō respectu
tempati. hoc non puto verum.

Alius est modus videndi cōformiter ad Aristoteli. qd pfun
di magis a longe videt mediocriter positis. Et si arguitur
cōtra. qd mediocriter positi sunt magis sani in situ alijs pa
ribus. cōcedo qd sunt a longe magis visui. negat argumen
tū. sed habet aliquas pfectiones istius defectū recōpensan
tes. qd. s. facilius possunt lateralia sine motu colli pspicere.

Secunda est dubitatio vtrū in oculo temperato
melius pfecta visio qd i distempera
to. qd sic videt innuere Gal. cum dicit. qd perfectio opatio
nis est signū qd mā fuit eucrata. Et idē vult Auic. 3° ter
ty. caplo scdo. Qd nō arguit. qd tūc tempatus eēt acutissimi
visus. sed nō est falsum. nā tūc sequeret qd ppter nūmā
acutiē nō posset accidere lesio opōnis. qd ista non puenit a
tēperato. modo hoc est falsū. qd ppter nūmā acutiē fiunt
imaginationes. vt 3° terty. tractatu 4° cap. de imaginatio
nibus. Dic videt qd temperatus oculus est acutissimi vi
sus. Et cū arguit qd ex acutiē visus nō sequit. nocumētū in
opatione visus cōcedit cōsequē. et cū arguit. qd nō. qd ex
ista accidit imaginatiōes cōcedo. sed negat qd omnes ima
ginatiōes sint actio lesa corrupta. et p5 qd Auic. loco allega
to. vult qd illi duo modi imaginationū qd apparent habē
tibus visum supgredientem in bonitate non cōparant ad
nocumētū. id est non sunt actio lesa sicut nec somnia sunt
actiones lese. et.

LXII.

Et vero que sunt fm colores sic op3
determinari: glauci quidē oculi splē
dētes humiditate pura et non multa
luminis splendidi sunt cōtinentia: ni
gri vero econtrario. medij autem sunt fm me
dias causas.

Dic ponit signationes colorū. Et diuidit in tres. Primo
i confuso dicit causas que signantur per colores oculorū.
Secdo causas illas spālitas dilucidat. Tercio docet ex hū
roz dispōne de qbus mentionē fecerat. signare pplones qd
dam oculorū. ibi scdo. (Glaucus vero. ibi 3°. (Subrile.)
Primo dicit tria. pmo est qd ea que pertinent ad colores
ostendēdo eorū signata op3 isto modo determinare: vt sta
tim dicit. Dic scdo. qd oculi fiunt glauci: qd sunt splendē
tes pura humiditate. i. pp humiditatē cristallinā que puri
or est pars oculi a supflua. et ppter cōtinentiā pauci lumi
nis splendidi. i. humoris albuginei. quē humorē albugineū:
ideo vocat lumen splendidiū. qd in ipso splendet lux cristal
line. Dicit 3° qd nigri oculi fiūt pp causas trias. s. medij
fiunt ppter medio modo se habētes cās. Nota qd pmo
lraliter circa fm dēit qd textus iuxta veterē translationē
est hoc modo exponendus. oculi sunt glauci splendētis cō
tinentia. i. ppter cōtinentiā luminis splendidi in humidita
te pura nō multa. et tūc per humiditatē purā itelligemus
humorē albugineū nō cristallinū: et puto hāc esse Gal. men
tem lz pmo modum exponēdi habuit plusq. Cōmētator.
Nota 2° circa dēit pmo. qd hoc nomē coloratū aliquan
do importat corpus informatum qualitate per se proprie
visibili non sine lumine medij immutatiua. Secundo
sumitur coloratū pro omni corpore informato qualitate
per se proprie visibili: quia luce vel colore. Et tertio su
mitur pro informato luce vel colore vel illorum specie: eo
modo disposito vt videri possit iuxta ponētes lumen esse
visibile: nunc autem licet oculi quo ad quādam partes. s.
coniunctiuam et yueam sint isto modo colorati non inten
dit. S. de isto colore: sed de luciditate clara et eius priuatio

ne. que cōmuniter in corpore diafano considerantur. Ocu
lus ergo hic dicitur coloratus: qd luce vel lumine visu pro
prie perceptibili participans et albus vel glaucus: quando
multum illuminatus apparet: eo qd lucida et fulgentia cū
albo maiore habent conuenientiam.

Hic tamen cadunt duo dubia. pmo vtrū oculus
quo ad humorē cristallinū sit lucidus
et videt qd non: qd est organū visus. ergo debet esse denuda
tum ab oibus per se ppe visibilibus. cū recipiens debeat
esse denudatus a natura rei recepte. vt scdo de aia. imo p
pterea qd oculus omni visibili qualitate per se ppe est pri
uatus dicit scdo de aia. cōmento. l. 8. qd visus percipit visi
bilia fm totū. tactus autem: qd non potest tangibilibus q
litatibus ex toto esse patus percipit tantū excellentias.
In oppositū. qd multi oculi in obscuro videntur vt cat
torum et luporū. ergo habent lucem medij tenebrosi per
se imutatiua. Terc hoc videtur de mente Aristoteli. in de
sensu et sensato volentis qd sine lumine interioris oculi nō
contingit videre. ergo habent oculi lumen intrinsecū: et nō
nisi in cristallina. igitur vnde duxit. videtur autē sicut ex
terius non sine lumine ita et iterius. Dic respōdent quid
dam qd in cristallina oculi humani est lux intrinseca. inde
modica vt cum diafaneitate stare possit sicut videntur q
dam preciosi lapides simul diafani et luminosi. et dicunt cō
sequenter oculum humanum non esse oīum visibilibus per
se perceptiuum: qd nō similis lucis sue vel similiter lucidi.
Quo autē Auer. dixit loco allegato. scdo de aia visus per
cipere sua visibilia fm totū itelligunt de visu optime dis
posito ad videndū. et hic non est humanus: sed aliquid bñ
ti cuius oculi oīno luce puantur ppria vnde experientia no
tat aialia obtusi et mali visus habere oculos lucidos: vt q
d aues nocte volantes. Secunda responsio est. qd ocu
li humani puantur luce ppria quo ad cristallinā: et nō va
let argumētū. si in alijs aialijs oculis ista lux pspiciatur.
Est in oculis humanis. Vel dici pōt in cristallina isto
roz aialium non esse luce: sed lumen causatum a luce spi
ritus visibilibus quos habent ista aialia. Et ad auctori
tatem Aristoteli. dicitur concedendo qd nō videt sine intrin
seco lumine: qd nō videtur sine visibili spiritu. et ille illumi
nat ad intra cristallinā. et hoc puto itellexisse Auer. in tra
ctatu de sensu et sensato. cū dixit: oculi non habere lucē
intrinsecā: imo sibi ab extrinseco cōicari nō dico ab extrin
seco corpori humano: s. a re que nō est de suba oculi. et hoc
modo extrinseca puta a spiritu. Et ex hoc patet quomo
do cum positione Auer. saluatur quedam aialia in nocte
videre et cristallinam nullā habere lucem sibi intrinsecā:
imo ab extrinseco lucido cōicātam.

Et ex his ps quomō secūda dubitatio dupliciter sal
uatur. Solet enim queri vtrū cristallina
habeat lumen ab intrinseco vel ab extrinseco: in quo sunt
due positiones. iuxta nunc dicta. et p5 vtriusq. pbabilitas
tam dicentis qd non h3 lumen ab intrinseco sibi dispōne.
qd dicentium qd h3. Nota tertio. qd glaucos grece idem
est qd albi latine. Illi qd oculi dicuntur glauci quos cōiter
dicimus albos. et hos vocat Auicē. in tertia terty. virides.
Nota 4° qd cōiter glaucedo ex quinq. cōsideratur. p
mo ex parte tunice corneę que clara et perua est cā glauci
oculi vt sumit de gnōne aialij. Secdo ex pte yueę q
cū est modicū nigrū oculū reddit glaucū: vt apparet in no
uiter natis quoz fere oīz oculi sunt glauci. et hec cā sumi
tur 3° terty. tractatu scdo. ca. de viriditate oculi. Tercio
ex pte albuginei hūoris. vt infra dicit. Quarto ex pte cri
stallini: vt et dicit infra. et ab istis tñ sumit h. d. cās. qd ma
gis ex hōz varietate pigit. Quito sumit ex luciditate
spūs aial ad oculū veniētia. S. ex cā dēit nō nisi cās qd ex
pte duoz hūoz sumunt assignat. Deinde dicit. LXIII.

Auer. dictū
Exploratū.

Gal.

Lancus vero oculus.

Cas color in gnali enumeratas spalius de-
clarat. Et diuiditur in duas. pmo fac h de glau-
co. scdo de nigro. ibi scda. (Niger vo.) **C** pua
in tres. pmo assignat cas ex pte cristallini. scdo
ex parte albuginei. 3° ponit causas graduu diuersoz i glau-
cedine. ibi scda. (Aut ppter subtile. ibi 3°. (Oib⁹ gdes.)
C Dicit pmo. q oculus fit glauc⁹ ex pte cristallini humo-
ris propter aliquod triuz. s. aut ppter eius magnitudinem
aut ppter eius splendorem aut propter eius positionem in
sumo. i. valde ppe corneam.

Primo ergo si teneamus q cristallina non heat
lucē de se videt q magnitudo cri-
stalline nullo mō sit causa glaucedinis: imo nigredinis cū
nō possit multa eius q̄ritas: ita bñ illuminari ab extrinse-
co sicut modica. **C** Dic dñ q cristallina: q̄ est densa. et cū
hoc multū puia sicut cristallus multū lumen reflectit. sic
a cristallo posita i directo candele fere tota domus ppter
reflexionē reddi^t lumiosa. et cōcedi^t q multa q̄ritas non
ita facili^r illuminat sic modica: s. cū illuminat valde ma-
gis reflectit. **C** Scdo dubitat de splendore cristalline qd
p illuz debeamus itelligere. et luxa tenētes cristallinas eē
lucidā itelligim⁹ h lucē. q̄uis sit iter luzes et splēdorē dñā.
Si vō dicimus q nō habeat lucē de se tūc splēdor cristalli-
nē ē lumē ab alio sibi cōicatu idē reflexū circūquaqz rē.

Aut ppter magnitudinē aut splendore crist-
alloydos aut in sumo positionē: aut per subtilis
et aquosi humoris qui est fm pupillaz paucita-
tes et puritates sit.

C Ponit cas ex pte albuginei. et dicit q oculus fit glaucus
aut pp dictas cas. aut pp paucitatē humoris subtilis albu-
ginei. nā h nō est tate densitatis vt lumē ab eo reflexū cōi-
cet alio multis sic lumē a cristallina: imo penetrat: s. cū
est intus h humor lumē nō pōt ita penetrare. et cū est pau-
cus facile penetrat vsqz ad cristallinū et idē reflexus forti-
ter totus oculus apparet lucidus. **C** Scdo ppter hū⁹ al-
buginei humoris claritatē. i. puritatē vel diaphanitatem: q̄
tūc ē min⁹ ipedit cristalline irradiationē. et hoc p̄cipue h⁹
verum de humore albugineo qui est fm pupillaz. i. qui est
in directo foramis vuez qd vocat pupilla. quarto de acci-
denti. capitulo secundo.

C Sed circa hec p̄sidera. q pp pma de istis duab⁹ cas se-
nū oculi sunt glauci: q̄ paucificat in eis humidum subtile
aquosuz. **C** Et si dicat q tūc habitates terras septentriona-
les et humiditas debet hre oculos nigros: et bitantes meridio-
nales albos. vt ethiopes et egypti. q̄ in p̄mis istoz multa
est humiditas albuginea vt notat experientia: et scdo modi-
ca calore mltū p̄sumere. et h manifeste videt falsuz. **C** Dñ
q humor albugine⁹ h sit multus in istis septentrionalibus
vt in thetonicis et anglicis. est tñ valde peruius et subtilis
et clarus. in illis vero meridionalib⁹ est sic⁹ et grossius et op-
paci⁹ calore resoluēte subtile et ē tunica cornea in eis est
oppaci⁹ ex oppaci⁹ sanguine genita et nutrita: et iste cause
pls faciūt ad nigredinē q̄ paucitas albuginei humoris ad
glaucedinē. **C** Et si dicat q in pueris nouiter natis mltā
humiditate p̄cipitib⁹ oculi apparēt glauci: et cām eē ex
parte vuez q̄ in eis nō est adhuc vere nigredis: sic apparet
in folijs arboz cū nasci icipiūt q̄ tēdunt ad albedinē et po-
stea nigrescūt. ita est de vuez in pueris que nigrescit cū ad
iūcturē tēdunt. et h causa assignat 3° terty. loco allegato.
C Ex his pz causa. quare glauci nō bene vidēt in loco for-
titer illuminato. hoc. n. accidit: q lumē fortiter in istos ocu-
los ip̄imit pp puritatē eoz. et iō subrillat et dissoluit spūs
pp forte motū multe humiditatis eliquātur. et ad oculum
cum q̄ritate multi spūs aialis sui caliditate exiccatis mā-

dan^t. et q glaucus valde imutata lumē: iō ipedit p̄cipere
res p modū coloratoz: cū fortiores motus ipediant mino-
res q oia nō cōtingunt in oculo nō glaucus.

Omni⁹ quidē simul cōuenientib⁹ sunt glau-
cissimi. Si vero hec quidē hoz adfint. hec ho-
nō: magis et min⁹ in glaucedine cōsistunt.

C Dic ponit cas diuersitatis graduū in glaucedine dicē:
q oibus istis causis cōcurrentibus fiūt oculi glaucissimi.
si vō aliq cōcurrat et alique nō tūc fiunt plus et min⁹ glauci
fm exigitā fortitudinis cārū: et tu p̄sidera q hoc est dñi
de causis tū ad humores p̄tētib⁹. nā ex alijs casis ēt p̄t
fieri oculi glauci: vt supra dici^t rē. **LXIII.**

Iger vero oculus fit aut ppter in p-
fundo positionē aut ppter paruitatē
cristalloydos: aut q̄ splendidus et ru-
tilans perfecte non est: aut qm subtri-
le hūidus aut āpius aut puri non est: aut pro-
pter quedaz hoz aut ppter oia nati est fieri ma-
gis et minus i eis quēadmodū dñi est pri⁹.

C Ponit cas nigredinis: et sine diuisione dñi q oculus est ni-
ger aut q cristallin⁹ humor ē nimis posit⁹ in p̄fundo: aut
q̄ est paucus: aut q̄ nō est splēdidus et rutilans aut ex pte
albuginei: q̄ est mult⁹: aut q̄ nō est clarus et puus vel pu-
rus: et hec aut oib⁹ istis casis cōcurrentib⁹ aut qbusdā tñ. et
hec qm ois vel fortiores p̄currūt faciūt oculuz nigriore qm
vō qdā sit niger: s. plus et min⁹ iuxta cārū exigitā. **C** Ex
qbus plura possunt iferri. p̄mū q oculus glaucus nō est ex
glaucedine alicui⁹ dēterminatē p̄p̄onis ostēsiū cū ster esse
humidū et ster eē sicci⁹. et sili⁹ de calo et frido: vt plm tñ glau-
cissimi oculi cū habeāt multū cristallinū et modicū albugi-
neū debent esse sicci et nigri: q̄ vt plm denigrant pp grossi-
tiē et oppacitatē hūoris albuginei. sunt et sicci. pz 2° q ex so-
lo colore nō arguim⁹ sufficēter sup bonitatē vidēdi abso-
luta: q̄ glibz color stat cū distēpamēto. **C** Pz 3° q oculus
medy coloris talis exis pp mediocritatē i oib⁹ casis nimie
albedis sigillatī. est optimi visus: q̄ est optime san⁹. s. ybi
sit pp alias cas nō oz ipm bonū hre visuz. **C** Et si querat⁹
q oculus est melior p visione glaucus aut niger. **C** Rñ
si nō pōt dari nisi limitando causas. yz. glauc⁹ ppter mul-
titudinem spūm: et ppter claritatem albuginei et clarita-
tem cristalline et claritatem corneae et melior nigro. ex cau-
sis oppositis. glaucus vero ppter positionem in sumo aut
ppter vuez albedinē ex icomplemēto digestionis causa-
tam est deterior et ppter in sumo positionē saltem quo ad
longe videndum. et tu istas comparatiōes in alijs per te cō-
sidera. **C** Ex quibus omnibus pōt cōcludi cā ppter quas
p̄spicientes valde lucida sicut soles cecant quādoqz et de-
bilitant et p̄cipue glaucos oculos habētes scdo ppter qd
diu in tenebris morantes vt incarcerati debilitantur in vi-
su et si subito ad locū multi luminis veniāt cecant. **C** Lau-
sa eniz p̄m est q lumē est subtiliatū et resolutiū et dissol-
utiū humidum. et ideo a multo lumine spiritus dissol-
uunt oculi. et humiditates motu disgregatiū et ebullitiōis
mouentur. vnde sequitur nocumentum vel cecitas et p̄-
cipue in oculis multum passis quales sunt glauci. **C** Cā
vero secundi est: q̄ propter longam moram in tenebris vir-
tus modicum de spiritu transmittit ad oculum. et ideo acci-
dit illum infrigidari et multiplicari loco spirituum in illis
poris in quibus spiritus recipiebantur et recipi superflua
flegmata. et modicus remanere spiritus. ita vt aliquādo se-
quatur cecitas. q si visus valde est fact⁹ debilis modicus
in eo spiritibus existentibus. cū forti lumini exponant su-
bito. spūs cito dissolunt et iplens porū hūiditate extranea

unde sequitur cecitas.

Sed hic solet queri unde est qd homines sunt qdā vidētes bene a lōge et de ppe. et qdā bene de lōge et male de ppe. qdā bene de prope. et male de longe. qdā male longe et male ppe. hanc diuersitatem notat experientia quo ad tria mēbra. qd aut qdāz melius longe qd ppe videant p3 et de senibus qd ab oculis elongat lras cuz bene videre voluerint. ¶ Dicunt duo modi dicēdi vñ conformis pro parte Salie. quarto de accidenti. capitulo 2. supponendo qd in oculis spūs qd continetur aut est multus et subtilis: aut est multus et grossus: aut paucus et subtilis aut paucus et grossus. et ad subtilē reducitur clarus et lucidus et opposita ad grossus. ¶ Supponit 2. qd oculus clari vel subtilis spūs facile trāsmutat a lucido. et fortis transmutatione non tolerat ab eodē. p3. q1 est peruius et facili dissoluitur. ¶ Supponit 3. qd l3 visibile positus a remotis alijs pibus remissius imutet oculū qd idē visibile positus ppe. tñ ptingit oculū vidēte visibile remotū forti et magis imutari a lumine. nā in aere intermedio iter visibile remotus et oculū plus de lumine continetur qd in aere intermedio iter visibile ppinquū et oculū. ¶ Supponit 4. qd respectu cuiuslibet oculi et determinati visibilis ab eo dat certa distantia ad quā illud videri pōt. in qua distantia quo ad quasdam ptes nō bñ vidēre datus visibilis ppter ppingtatem et in quibusdā nō bene vidēre ppter lōginitatem. et qdā est media distantia in qua visibile optime vidē. hoc p3 experimēto. Cum qd dicimus oculū melius vidēre remota qd ppinqua hoc nō est absolute itelligendū: qd ad qdlibet distantia melius vidēre remota. et ita cū dicimus qd melius vidēre ppinqua: sed potest itelligi tribus modis. Unus modus est qd in distantia sibi respectu illius visibilis vidēdi appropriata minus male videt ea que sunt in remota pte in qua pp remotione nō bñ videt qd illa que sunt in ppinqua in qua pp ppingtatem nō bene videt. Scdus modus est respectu oculi tēperati: qd in remota parte distantie melius videat absolute qd tēperatus in eadē parte. Uel 3. in eadē resōne ad tēperatū: s3 alio modo imaginādo qd in qualibet trium partium deterius videat qd tēperatus: s3 qd in minozi pportione melius videt in parte distantie sibi pportionalissima qd in parte distantiori qd sit pportio per quam tēperatus in parte sibi pportionalissima melius videt qd in parte remota de distantia oculo tēperato respectu eiusdē visibilis corruēdē. Et tūc vult in sūma qd tuor hōies. ¶ Prima. qd in oculo multi et subtilis spūs sit visio bona longinquor et propinquor: et hec est. S. loco allegato. ¶ Secda. in oculo pauci et subtilis spūs nō sit bona visio remotor et p3. q1 pspiciēdo remota a multo medio iter visibile et oculū illuminati. forti ter imutatur. et ita a percipiēdo remotor phibet. ¶ Tertia p3lo: oculus multi simul et grossi spūs videt bene de longe et nō de ppe. p3. q1 idiget forti motu vt subtilietur ei spūs. qui fortis motus sit cū lōge aspiciat. et nō cum ppe. vt supra declarātū est in vno supposito. et hec 3. conclusio videt de mente. S. 4. de acciti. cap. allegato cū dixit. ¶ Tres si bu mores sunt multi longinqua videbit: nō tam ea secernet et expressius est Auic. 3. terty. tractatu 4. cap. 2. cū dixit. et si est grossus et plurimus nō deficit ei pscrutatio videndi lōginquū. et nō pscrutatur visionem ppinquū: et clare assignat paulo infra cāz hic positā cū dixit. et apud illos qd dicūt perulū vebere formas vidēdi et reliqua causa est qd glatia: lls motus sit fortis cū videt illud qd elongat et illud est ex eis que subtiliat spū grossus habitantē in ipso. ¶ Quarta p3clusio. oculus modici et grossi spūs male videt longinqua et male ppinquū: tñ in latitudine ppe distantie sibi respectu dati visibilis corruēdente melius videt de longe qd de ppe p3. q1 idiget et subtiliat talis spūs. ¶ Ex qbus sequitur qd ille melius videt de longe qd oculus pauci et subtilis spūs

et peius de ppe. et p3 cā. pblematis quēsti ab Arist. 31. pble matū. pblemate. 25. quare debilitat vidētū qdāz visibilis magis appropinquat: qdā magis elongat vt senes. et pportionalis hōies istis ponunt ex parte albuginei humoris variati sū multū et paucū puium et turbidum.

¶ Tūbi videt qd ex fundamēto bulus positionis sequere tur qd habētes multum spū et grossum si pspicerent visibilis longinquū que bene viderent ppter spūs subtiliationē: si cōuerterentur ad pspiciendū ppinqua possent: illa melius videre qd longinqua. nāz tūc iaz spūs est subtiliat et propinqua fortius imutāt. qd melius poterūt vidēre ppinqua. et f3 illos facere tales pspicere remota vel luminosa faceret eos potenter vidēre ppinqua. ¶ Preterea hoc videt cōtra experientia. Nāz oculi positi in loco obscuro melius vidēt remota vt stantes in puteis alijs paribus qd positi in loco luminoso. qd non inuāt eos illuminatio facta ab aere subtilians spiritus. et aīa apparet in hōibus cuiusqz maneriet oculorū. ¶ Preterea. qd non sit hoc modo vñ de humore turbido et grosso et multo sicut isti dicūt de spiritu multo et grosso est textus. S. 4. de acciti. cap. scdo. dicētis. ¶ Dicamus qd si grossior qd op3 efficiatur et claritas visus et eius extensio minuet vñ remota vidēre nō poterit et ppinqua secernere nō valebit. ¶ Et videt mēs Arist. 5. de generatione animalium. capitulo pmo.

¶ Videt qd vñ: qd ex parte dispōis spūs pōt contingere varietas in posse bene vel male cū certis circūstātijs vide re: s3 aliter qd isti dixerunt. Nāz si spūs est multus et clarus et tēperate subtilitatis est optimi visus. hoc vult. S. loco allegato. Si vero est paucus et clarus ppinqua videbit bene et secernet sine multo lumine: sed remota nō bene secernet. ¶ Causa est: qd in tali distinctiōe remotor est oportunū oculū moueri super varias partes et figi. et sic spūs visus ēt motu locali moueri tali qd ad illū segtur eius resolo cū est modicus. ¶ Item qd si multus est lumen in medio. oculū imutans: vt dixit precedēs positio: oculus iste eius motum ferre nō pōt: qd cito diuariat et dissoluīt a luce hic spiritus et modicus et subtilis exis. ¶ Et hoc voluit Auic. tertia terty. tractatu quarto. capitulo secundo. cuz dixit. vñ eius. s. spiritus. subtilitas cuz est supflua non figit vel alias fert rem luminosam valde: immo fugat eaz. scilicet subtilitiam subtilem spiritus lumen clarum et separat ipsaz ita qd hic oculus in lumine: vel cum motu multi luminis: etiam propinqua discernere nō potest. ppter ea qd a lumine mouetur motu dissolutio impediēte visionē. ¶ Si vero spiritus est multus et grossus impeditur merito grossitiei: et ideo non videbit nisi visibile fortiter illuminatum et fortiter potens visum imutare. et hoc siue fuerit propinquum siue remotū: sed remota non bene secernet propter nō clare et distincte recipere species vt faceret tēperatus. et melius alijs paribus videbit propinqua qd remota: quia fortis visum immutabunt: sed in hoc differt ab oculo cuius spiritus est paucus et subtilis: quia ille non potest longinquū in lumine multo existentia vidēre. quia a lumine impeditur propter debilitatem spiritus in resistendo: sed oculus multi et grossi spiritus bene potest hoc pati et pscrutari ad hoc vt videat sine lesione. ex illo enim motu subtiliabunt. et sic meliorabuntur. et hoc voluit Auic. loco allegato. cuz dixit. et si est grossus et plurimus non deficit ei pscrutatio videndi longinqua: et cetera non pōt pscrutari: et hoc in lumine magno posita: et in propinquis non indiget pscrutatio. Sed oculus pauci et clari hoc non potest: et sic nec ex Auic. nec ex Gal. potest colligi qd iste oculus melius videat longinqua qd ppinqua. si aut spūs ē grossus et paucus tūc male videt de ppe et male de lōge: s3 idiget lumie mediocri et visibili fortiter imutātē: et iō melius videt alijs pib de ppe qd de longe. Et si dicat qd oppositum exprimur in se-

nibus qui elongant a se lras. **C** dñ q illud nō accidit senibus ppter spūs dispōne q elongent in videndo. naz qñtū cūq illuminant. nō vident bñ discurrendo lras de ppe: sed hoc est ppter corne rugositates: vt vult Arist. 5. de gnā tione aialium allegato cap. 2 si bene cōsideras buic deter minationi 2. 5. 2. Aui. 2. apparetia oia cōcordant. pportio nali mō possunt fieri rñsiones fm varietatem dispōnum humorum 2 tunicarum. deinde dicit. **LV.**

S Abile quidē huiusmodi humidum aquosius 2 ampli⁹ factuz humidiorē demonstrat oculus: quēadmoduz si spissius 2 minus fiat sicciorē.

C Dic ponit signationes cōplonū oculi sum ptas ex humorum nominatoz dispōne. Et posset diuidi in duas. Naz pmo dicit q humor subtilis qui est albugineus cuz sit aquosior 2 amplior qñtū tunc significat oculū humidiores alyz paribus. p. q. ipse est humidissima pars oculi. q per eius cremenituz: 2 per hoc qd fiat aquosior tot⁹ oculus redditur humidior: sed si iste buor fiat minor qñtū tatis aut fiat grossius per exiccationē: segtur q totus ocu lus fiat siccior opposita rōne alioz paritate posita. **LVI.**

C iRistalloydes hō siquidē duri⁹ sit sic ciorē opatur oculum: si hō mollis humidiorē. Ita hō vt siquid supad datur contempantie subtilis sicciorē si vero deficiat contrariuz.

C Dic scdo q cristalloides siue humor cristallinus si ē durior significat oculuz sicciorē: qz ista durities nō potest poni ppter congelationez a frido. 2 si fiat mollior significat subtiliā humidiorē alyz semp paribus: sed etiā si iste hu mor cristallinus supaddatur. i. fiat habēs maiorē pportio nē ad albugineū. stāte aggregati ex ambobus equali quā titate: sit oculus siccior: qz crescit pportio partiu min⁹ bu midarū ad humidiores. si vō deficiat. i. fiat minor pportio humoris cristallini ad albugineū: tūc oculus est humidior: qz est maior pportio partiu humidarum alyz paribus ad sensum datum. 2 pñsorū canonum cause sunt note. et al tiori arti hec dimitto. **I.**

D E cordis autē crasibus deinceps dicatur pri⁹ hoc cōmemorantib⁹ nobis q vnamquāqz partē calio rē aut frigidiorē aut sicciorē aut humidiorē seipsa factā eē dicim⁹: non ad aliquaz alias comparantes: quātūcūqz enim cor fiat quādā natura fridissimū multo ca lidi⁹ ē fm crasim calissimū cerebro.

C Postis signis distempantiarū cerebri 2 oitorū quorū daz. In ista parte supra diuisa. 5. ponit signa distēperantiarū cordis. Et diuidit in duas partes. Naz pmo ponit iten tionē 2 quēdā generalē canonē. scdo exequit. ibi scda. (Ca lidioris 5.) **C** De pma parte ponit tria. pmi est q deiceps dicemus de crasibus. i. de cōplexionibus cordis. **C** Dicit scdo q ante oia debemus memorare istā regulaz. q in isto tractatu de signis cū dicim⁹ de aliqua partiu corporis. q sit cala vel frida. humida vel sicca: tunc dicimus ipsaz esse factā caliorē aut fridiorē aut būidiorē aut sicciorē seipsa. i. tēperata parte vel mēbro sue. ppe spēi. verbi grā. cuz di co cor eē calm itelligo q est calius corde tēperato. 2 ita de alyz. **C** Dic 3. q causa est ista qz alr si comparemuz vnuz mēbruz ad aliud mēbrū spēi alterius: oportet dicere oē cor esse calz. 2 oē cerebuz fridū. 2 sic nō haberemus cōne

nientē modū loquēdi de corde discrasato. 2 p3 pñā pma. qz oē cor licz fieret naturalr fridū qñtūcūqz potest esse fri dissimū: ipz tñ est calius cerebro calissimū naturalr. oē er go cor alyz mēbris cōparatuz eē caliduz: qd fuit pbandū. **C** Circa partē notādū pmo q causa ordis forte fuit ordo istoz mēbroz in situ: qz cerebū est supra cor. **C** Circa 2. m ocm nota q cū dñ apud medicos cor eē calm vel aliud mē brū: pōt itelligi aliquo triū modoz. vno modo pparanda ad mediū in genere mēbroz qd est cutis. 2 hoc modo gra duant mēbra in pñonibus suis. pma pmi. cap. de pñonib⁹ bus mēbroz. 2 pmo 2 scdo pñonū. **C** Scdo mō itelligit. q mēbz datū est denominādū tale cōparando ad mediū ppe spēi. i. cōparando ipsuz ad mēbz tēperatū in spē sua. verbi grā. cū dico cor esse calidū: itelligere possum q ē calius tēperato corde. **C** Tercio mō itelligit in pparatio ne ad pñiū tēperamētū. sicut verbi grā. capto sor. flatico q ppter exercitiū sit calefactus: nos dicemus ei⁹ cor esse ca lidū. 2 hoc respectu ppy tēpamēti cordis illius sor. **C** Ad ppositū. 5. h cū dñ mēbz esse calm vel friduz itelligit res pectū medij ppe spēi. i. scdo modo. 2 causa est: qz cū hic lo quat de lapsibus nālīb⁹: mēbz aut nō dñ lapsuz nālīter respectu cutis: nec dñ lapsuz naturalr respectu ppy tēpe ramēti: sed respectu tēperati i specie sua: adeo respectu illi⁹ itelligitur hic a. 5. **C** Nō 3. q nālīs pplexio cordis est ca lida 2 sicca. fm 5. 2 Aui. 2 alios sequētes eos. Calm enim tactu percipit: vt dñ in scdo pplexionuz. 2 in lib⁹ de malitia pñonis diuerse. sed siccz iudicat ppter duriciē. **C** Qz si dica⁹ ab Arist. dici mēbrū maxie sanguineū. itelligit q in eo plurimus sanguis cōtinetur. non q sanguis cōplexioni maxie assimilet. Auer. autē scdo colligit videt velle cor esse humidū: 2 in hoc nō puto cadere demonstratiōes. Tan tum tamen cōsiderandū est q cor multo magis recedit a tēperamēto cutis per calm qz per siccz: vel per humiduz: si humiduz ponatur: 2 hoc notat tactus. **C** Et si quera⁹ qd est calidius vel cor vel spiritus vitalis in corde existens et permanēs adhuc nulli mēbro appropriatus. **C** Ddm q spi ritus generat a corde: 2 habet gradū calitatis itēsiōis: qz habeat cor in substantia sui. qz illū recipit ab alio spū cōmu ni: quo mediante cor agebat ipsuz. vel a forma sua intrinse ca post gnōnē reduxit se ad graduz itēsiōis gradu cordis **C** Ultimo nō q forte esset possibile iuenire cor ante mor tē per pñernālem ifridationē: ita ifridatū sicut in hoīe ba bente fridū anhelituz. 2 cōtingit reperiri aliqz cerebuz ita calm pñernāz vtputa berisipillatū qz cerebz illud erit illo corde calidi⁹. **C** Et iō 5. nō dixit absolute q cor qñtū cūqz friduz sit cerebro qñtūcūqz calido calidius. **C** Sed addit qdā nā. qz ipse est cor mere nālīr dispositū esse aliqz cerebro nālīter disposito minus calm. Deinde dicit. **II.**

C Alidioris ergo vt ad pñiū modum referamus cordis signa iseparabilia qz dē 2 familiaria bec sunt magnitudo re spirationis.

C Exequitur de signis complexionum distemperatarum cordis. Et diuiditur in duas. pmo ponit signa distēperatiarū simpliciu secundo compositarū. secunda ibi. (Se cunduz singingiam.) pma in quatuor. ibi secunda. (In frigidiori vero.) ibi tertia. (Siccum vero.) ibi qñta. (Du midioris.) pmo ponit signa calidi cordis. Et diuiditur in septem partes fm septē maneries signoz. secunda ibi (Et pulsus.) tertia ibi. (Et audacia.) 4. ibi. (Et ad actio nes.) quinta ibi. (Et aures 2 pilosuz.) sexta ibi. (In pluri bus.) ibi septima. (Est aures pectoris latitudo.) **C** Dicit pmo. q signa iseparabilia 2 familiaria cordis calioris: qd est caliduz vt referatur ad moduz pñiū: id est modo quo diximus supra debere itelligi. i. in pparatiōe ad cor tēpe

raturum sunt ista que dicuntur quorum primum est magnitudo respirationis. Et ubi notandum quod respiratio est motus dilatationis et contractionis pectoris et pulmonis: pro refrigerio cordis et spiritum eorum mundificatione ab anima per musculum: quod est in diafragmate. vel per musculos pectoris factus. Nam sicut pulsus se habet ad receptacula spiritus: ita respiratio ad pectus et pulmonem. Et notandum tamen quod de organo principaliter et propius faciente respiracione philosophi vane sunt locutiones: Auersecundo colligit vult quod pulmo sit ille in quo principaliter est hec virtus hanelandi concitata a corde propter cuius utilitatem principaliter est a natura inuenta. aliter. si in pulmo ne non esset hec virtus sequeretur quod pulmo violenter et ab extrinseco moueretur in isto motu. Et videtur tamen hec virtus pulmonis: ita colligata cum virtute pectoris dilatativa quod non possit nisi simul cum illa operari: et ideo leso pectore pulmo non dilatatur: et quod motus hanelitus secundum ipsum est mixtus et naturalis et voluntarius: id ponendum est principium naturalis motus esse in pulmone et corde: et voluntarius in musculis diafragmatis. scilicet pectoris. Sed Gal. in libro de utilitate respiracionis. in libello de motibus liquidis et interio: quareto expresse vult diafragma esse principale instrumentum et immediate efficiens respiracionem sine adiutorio alterius prioris efficientis quod dilatatio est pura vel naturalis: ita quod musculis mesopleuris non indiget nec musculis superioribus pectoris a collo venientibus nisi in magna vel maxima dilatatione et necessitate. Et hanc sententiam sequitur Auer. tertio canonis. fen. tractatu primo. capitulo septimo de sermone vniuersali hanelitus: et hoc ratio est: quod omnis motus localis in homine fit per nervos vel villas. Et in pulmone aut nullus est nervus: aut villas: quia omnino sensu caret. Et itez quod pulmone multum leso: ut in praxi in qua partes pulmonis expulsiur non est notabile hanelitus nocuentum: sed leso diafragmate: quod perforato statim cecidit pulmo et moritur homo morte suffocato: Et dec. ergo summa via. Gal. que sequitur Auer. io. tertij. capitulo octavo quod in hanelitu naturali non concurre effectus post diafragma aliud membrum: nam diafragma eleuat pectus sufficienter: et illius eleuatione sequitur colligantia quod habet pulmo eiusdem dilatatio: et aeris ingressus: et contra in depressione. Cum autem virtus diafragmatis debilis: et indigetur maiori eleuatione: tunc innuat a musculis mesopleuris. i. medicostalibus: et a musculis superioribus. xia. collo et furcula venientibus: sic est ab inferioribus. scilicet quia multa est necessitas vel alia debilitas. Et ut autem motus hanelitus sit naturalis vel voluntarius: vel mixtus: quod est in qua videtur quod non sit voluntarius secundum intentionem primam omnibus motus hanelitus: ut patet de illo quod fit in somno: et sine deliberatione imo contra voluntatis imperium: ut patet in tussi cum homo tussire nollit. Aliquis tamen est voluntarius secundum intentionem primam sicut ille quod fit precepto voluntatis: quod ille fit per musculum mediante spiritu aiali concurrente voluntatis imperio. Sed adhuc restat dubitatio de motu illo quod non est voluntarius secundum intentionem primam vtrum sit dicendus naturalis aut voluntarius: et videtur Gal. quod hic motus dicendus est voluntarius: quod fit tempore a musculo quod est instrumentum naturaliter subordinatum in motu voluntario. Auer. autem vult ipsum esse mixtum: sed magis naturale cum videamus ipsum fieri: quod quod dicitur voluntatis. Et sequendo Gal. hec consequentia est neganda. hic motus fit contra voluntatis imperium: ergo non est voluntarius: et ergo hanc materiam magis declarauit prima per. capitulo de motu virtute: ideo ibi requiratur. Et ultimo notandum quod quod iste motus est factus ad finem refrigerij cordis: ideo cum cor abundat multo calore: tunc multum dilatantur instrumenta hanelitus constante virtute et obediens instrumentis: ad hoc videtur multum aeris attrahatur pro euentatione: et fit hanelitus magnus. Penes autem quid habeat attendi magnitudo in hanelitu et velocitas et

spissitudo et contraria: dicendum sicut infra dicemus de pulsu. Et similiter vtrum ex corde calido supra temperatum fiant necessario hanelitus magni veloces: et infra sequentes dicetur infra. deinde dicit.

Et pulsus velocitas et frequentia.

Ponit secundum signum et est sumptum a pulsu dicens quod de corde calido respectu temperati sunt pulsus veloces: et frequentes. Et ita velocitas pulsus: et frequentia est signum cordis calidioris temperato. Ubi notandum primo quod plures dentur pulsus diffinitiones: inter omnes tamen completior est Auer. que ponitur 2. primi. summa de pulsibus: est hoc. Pulsus est motus receptaculorum spiritus ex diastole et sistole compositus ad regendum spiritum per aerem attractum: et sumitur in hac diffinitione: motus per aggregatum ex moribus: et quietibus ad unum finem attributionem habentibus. Qualiter dicimus bellum esse motum: et peregrinationem in qua multi sunt somni: et quietes et ambulationes inter se esse motum. Nam nullus pulsus est vere motus unus continuus: sed necessario compositus ex diastole et sistole et quietibus intermedys. Dicitur autem receptaculorum spiritus. scilicet talis: ut apprehendantur vno vocabulo cor et arterie. Et dicitur 3. ex diastole et sistole compositus ad venotandum quod nec sola dilatatio est pulsus: ut solet constrictio: sed aggregatum. Et addit ad regendum spiritum per aerem attractum ad specificandum finem propter quem fit talis motus ab anima: nam saltus cordis: et tremor eius in quibus cor dilatatur: et stringitur non dicuntur: hoc modo pulsus: quod non sunt ab anima: vel virtute ad regendum spiritum per aerem attractum. Considera tamen quod spiritus regitur per aerem attractum multis modis. primo. n. perhibetur ab intensione nimia tali aere ipsum refrigerante. 2. hic aer permiscetur cum fumis qui eleuantur a sanguine in generatione spiritus: cum postea expellitur iste aer simul cum eo fumus expelluntur qui sine permixtione aeris: non ita fuissent expulsi: sicut accidit de aqua: cum volumus per eam panos mundare a sordibus. 3. secundum mentem Gal. octavo de iuramentis membrorum: ex tali aere aliquis spiritus generatur: hoc non placeat Auer. secundo colligit. Regitur ergo spiritus per aerem attractum istis tribus modis: quia euentat cum attrahitur: et mundificatur cum expellitur: et generatur quandoque ex parte que retinetur. Et notandum secundo quod cor in sua dilatatione attrahit ab arterijs tam venali quam adorti aere frigidum pro suo refrigerio. Et quandoque renouat spiritum ad se eos attrahendo tempore anime passionum et debilitatis: et resolutionis multe: sed in sua constrictione pellit in arterias spiritum vitalem membrum communicandum sanguinem arterialis: fumum malum siue capinosos vapores: et aerem calefactum qui est factus inconueniens suo refrigerio. Arteria autem in sua dilatatione ab extra trahit aerem per poros suos aptos suo refrigerio: et a corde trahit fumum capinosum aere calefactum spiritum et sanguinem arteriale. Cum autem constringitur pellit extra vaporem et aerem calefactum: pellit in cor aere frigidum. Sanguinem autem non expellit sub forma sanguinis manente naturaliter nisi causa necessitatis vel nisi abunder: sed spiritum vitalem pellit in membrorum porositates. Ex quibus patet non valere hoc argumentum. a. arteria a simili constrictione magis quam b. omni rarefactione: et condensatione deducitur: ergo plus de frigido aere attrahit. a. quam b. nec econtra: stat enim impleri pluri spiritu: vel sanguine: vel calefacto aere: et sic non valet ista consequentia: arteria. a. et b. cum suis contentis eque resistunt in frigidationi et simili aere sunt positae: ergo ex equali dilatatione equaliter refrigerabuntur: nec e contra. Nota tertio impulsu communiter maxime sex notari differentias: scilicet magnitudinem et paruitatem: velocitatem et tarditatem. spissitudinem et raritatem: que sunt tres contrarietates: et pulsus non nominatur aliqua istarum

cum absolute proferre nisi in respectu temperatitatis quod cum dicimus, a. pulsus est magnus: intelligitur respectu temperatitatis: ita de veloci et frequente et sine oppositis: unde ergo dilatatio pulsus magna: quod excedit temperatam dilatationem quo ad omnes dimensiones: ita scilicet quod id quod illa dilatatione dilatatur in eius sine est magis dilatatum quo ad longitudinem et latitudinem et altitudinem quam temperatum sibi correspondens sit dilatatum in sine temperate dilatationis: ita constructio dicitur magna: quod per eam deducitur cor vel arteria ad maiorem stricturam suam: parietum quam per temperatam constrictionem deducatur correspondens pars in temperato corpore. ¶ Si vero fuerit excessus respectu temperati in longitudine tantum vel unica aliarum dimensionum non dicitur pulsus absolute magnus: sed longus aut latus. ¶ Ex quibus patet primo concedendum esse quod a. pulsus quo ad dyastole est maior. b. et tamen totum quod attrahitur in ipso est in magna proportione minus eo quod attrahitur in pulsu. b. deducta quacumque condensatione et rarefactione. Et proportionabiliter dic de constrictione. ¶ Sequitur secundo quod in infinitum modicum magnus est aliquis pulsus maior temperato. ¶ Sequitur tertio quod b. a. pulsus est minor. b. et a. non est maior hoc a. pulsu eodem demonstrato: et multa talia possunt ex istis inferri: quod sophismata ego modicum apprecio. ¶ Velocitas vero attenditur penes parvitatem temporis mensurantis unum integrum motum pulsus puta dyastolem aut systolem in comparatione ad tempus mensurans correspondentes motum in temperato pulsu et tarditas penes magnitudinem illius temporis. Et in hoc aliqui volunt quod ita absolute dilatatur. Aliqui vero quod hoc sit in comparatione ad spacium descriptum. et isti scilicet verius dicunt: nam aliter non daretur pulsus in una parte unius pulsus differens in velocitate: cuius oppositum habetis plane a Galieno in libro de differentibus pulsibus. ¶ In magnitudine autem non contingit in una parte unius pulsus diversitas. frequentia vero attenditur penes parvitatem temporis intercepti inter vix motum et reliquum apud cognoscentes systolem vel penes parvitatem totius temporis intercepti inter unam dyastole et aliam apud non cognoscentes systolem. ¶ Ex quo sequitur quod a. pulsus est frequentior. b. et continue per unam horam perseverabit frequentior: et tamen pluribus vicibus in duplo in eadem hora dyastolabit. b. et a. vbi a. ponat triplicem vel duplum tempus in motu quam b. et in quiete minus quam b. ita tamen quod totum tempus mensurans motum et quietem in a. sit duplum ad tempus in b. mensurans motum unum cum sua quiete correspondente. ¶ Notandum quarto quod causa pulsus quodam sunt accidentales: ut exercitium febrius et multa similia: quodam vero dicuntur essentielles et continentur a Sali. et Ani. et sunt tres. una est virtus pulsantis que effectus concurrens: secunda est obedientia instrumenti que concurrat dispositiva: nam disponit instrumentum: ut possit virtus operari. Tertia est necessitas euentandi aut modificandi: que necessitates non sunt nisi calor ita excrecere: ut sit opportunum euentari: et alia est fumus et vapores quos oportet expellere: et iste sunt quodammodo cause finales: quia virtus agit: ut istas dispositiones remoueat. ¶ Notandum quinto quod si possibile sit pulsus esse magnum modico attracto aere: tamen coiter in magna dilatatione. multum attrahitur aer. et ideo magis satisficit forti necessitati per pulsum magnum quam per modicum: et similiter velociter et frequenter attrahendo magis satisficit quam si mediocriter alijs paribus. ¶ Ex his ergo apparet causa quare in calidiori temperato: et multum calidiori constante virtute et obediēte instrumentum pulsus sunt veloces et frequentes: nam tunc est magna indigentia euentationis propter multum calorem: et modificationis propter fumos multos et malos et acutos a multo calore factos: et ideo illi necessitati satisficit os pulsum esse velocem et frequentem: precipue multo existente calore: ut est in egro simpliciter propter calorem.

Sed hic dubitatur

utrum necessario ex corde calidiori temperato fiat pulsus simul magni veloces et frequentes. Et arguitur quod sic. primo ex corde calidiori et fieri necessario pulsus veloces et frequentes. ergo et magni constante virtute et obediēte instrumentum: quia tenetur melius satisficit per magnitudinem necessitati quam per aliquam aliam viam: et assumptum per in textu. ¶ Confirmatur: quod pulsus sunt veloces et frequentes: ut ostenditur in textu. et respiratio magna: sed pulsus et hanelitus sibi inuicem proportionantur: ergo et pulsus sunt magni. ¶ Secundo principale arguitur sic. necessitate aucta supra temperamentum pulsus sunt frequentes: ergo magni et veloces: et quia virtus constante virtute et obediēte instrumentum non facit frequentiam sine velocitate et magnitudine: cum per istas melius satisficiat: et summi hoc per primo. summa de pulsibus. c. de his que pueniunt ex causis et ceteris pulsibus: et assumptum arguitur. sit forte calidior temperato: et sit plato tpatu: alijs paribus in vitroque constante virtute et obediēte instrumentum: et sit virtusque arteria nunc primo in stricto esse. Et arguitur sic. citius insurget efficax necessitas in forte et arterijs eius ad euentandum quam in arterijs platonis: ergo citius dilatabitur forte arterie et argueretur: quod statim sic insurget efficax necessitas stare virtute et obediēte instrumentum aliter. nam non esset efficax illa necessitas: et ex consequenti arguitur. pulsus incipient arterie forte dilatari: et minori tempore gescerent pulsus erit frequentior. ¶ Tertio virtus facit de possibilibus quod est melius cum constat in instrumentum obediēte melius satisficit necessitati aucte supra temperamentum per magnitudinem velocitatem et spissitudinem eque proportionalem a temperamentum recedentibus sicut necessitas a temperamentum recedit quam per solam magnitudinem: ergo virtus facit omnes istas in pulsu differentias. Ad id per quod pulsus temperatus est optimus quo ad omnem viam proportionatus satisficiationi necessitatis tpatu: et cum ille qui est eque proportionabiliter recedens per omnes vias a temperamentum sicut recedit necessitas beat ad suam necessitatem quam ad omnes vias simile proportionem: non autem maior tpatu: sequitur quod ille est magis necessitati aucte proportionatus: et per istam aucta necessitate supra temperamentum debet virtus si fortis est et instrumentum obediens facere pulsum eque proportionabilem quam ad omnes istas tres vias augmentatum.

In oppositum

utrum eadem schola medicorum: et utrum eadem Aulicorum. per summa de pulsibus. ca. de his que pueniunt ex causis et ceteris pulsibus.

In ista questione

sunt duo modi dicendi. unus est supponens quod impossibile est constante virtute et obediēte instrumentum inneciri in pulsu frequentiam temperamentum excedentem sine magnitudine et velocitate tpatum excedentibus: hoc ut possit colligi ex modo loquendi Aulicorum. loco alleg. g. ut dicere quod virtus constantis non facit frequentiam nisi cum non sufficit per solam magnitudinem aut magnitudinem cum velocitate necessitati satisficere: et hac suppositione et admittit boies alteri perponis. ¶ Supponit secundo quod cito insurget in corde vel arterijs necessitas efficax ad euentandum stare virtute et obediēte instrumentum: tamen cito sit dilatatio: aut strictio. hoc per quod si est talis necessitas: et si sit dilatatio: et virtus est fortis et instrumentum est obediens: tunc necessitas illa non erit efficax. faceret. a. fieri effectum: et si est efficax cum illis conditionibus sit aut dilatatio aut strictio. ¶ Supponit tertio quod loquimur de necessitate pgenerare que non tollit per unam euentationem: et est talis quod pgenerat et tpe strictiois supra tpatum. ¶ Supponit quarto quod loquimur de corde calido respectu tpatu stare virtute et obediēte instrumentum et lapsu ex parte proportionabilis in corde et arterijs: nam non est dubium quod in corde calido cum virtus debilitate vel instrumentum inobediens stat pulsus esse tardum parum et rari. ¶ Deponit hac per tres rationes. vltima necessitate aucta supra tpatum stare virtute et et instrumentum obediens te necessario simul acciunt magnitudo velocitas et spissitudo.

tudo: et sic ex corde calidiori cum dictis conditionibus puenit pulsus magis veloces et frequentes. pbat. 3. ex tali corde puenit pulsus frequentes: g. magni et veloces. pna. 13. ex suppone p. assumptu pbat. sit a. cor tpatu calidius. 2. b. temperatu: et sit utrunq. nunc primo i. p. strico eē: et segē q. prius dilatabit. a. g. b. 2. p. pna minus gescet. a. g. b. post fistolez: et iō pulsus erit frequentior. assumptu pbat. q. citius insurgit necessitas efficax ad euērandū in. a. g. b. nā. a. ē calidi? et spūs sui sunt istāabiliorez: g. citius accrit gradu necessitatis ad euērandū g. b. sed q. cito insurgit hec euētiā necessitas efficax tā cito dilatā. g. citius dilatabit: qd fuit p. bandū: q. tñ magnitudo ē magis pceptibilis g. velocitas: et velocitas g. spissitudo: iō ptingit q. istis differētijs eque pportionabiliter crescentib? pus apparēt pulsus maiores deinde velociores: deinde frequentiores. Et hoc ē fuit q. eque pportionabiliter decrescētib? istis differētijs i. pulsus in quo sensibilib? sunt maiores tpatio tē. quousq. ad tpatmē tū veniāt pus desinet pulsus ē sensibilib? frequentior tpatio deinde sensibilib? velocior: et tertio maior.

¶ Sed hec pō nō vī vīr. vā. sit. n. for. in pplexiōe tpat? et sit tenuis siue gracilis i. habitudine respectu tpati: et arguitur sic. pulsus for. respectu tpati ē maior et rarior: et istius ē obediē: et virtus fortis: s. nō p. quolibet augmēto necessitatis tota raritas depdet: g. stabit augeri necessitate in eo pulsū exīte raro: et p. pna nō necessario aucta necessitate supra tē peramētū pstate vīrte et obediēte instīto sient pulsus magni veloces et frequentes. assumptu p. maiori est. Hal. in cōmēto pulsū. cōmēto 3. vbi dicit ad istam. ¶ Qui vero teniores maiore qd ē et rariore multo: vebemētiore vero nō multū. habēt pulsū. ¶ Nec pōt itelligi q. hī rariorez. i. minus frequentes g. magnos: q. Hal. in cōmēto arguit i. oppositū: q. q. necessitas nō ē aucta: et pulsus tñ ē maior. Ideo op. pulsū fieri tāto rariore q. tō ē maior tpatu. Nā alr. nī mīu fieret refrigeriū. ¶ Et p. 3. et q. Hal. loq. de tenui i. cōplexiōe tēperato si q. cōmētū cōsiderat. dicit. n. i. pncipio cōmētū. Rursus et hic tenuiores itelligēdī sine aliqua tali dispositione. si. n. aut crisi alterata: aut virtute: aut pp. aliqua passionē tenuior fiat cōpositiua: versio pulsū erit: et nō adhuc pp. solā tenuitate. Et q. i. tali corpore sit pulsus v. magnus et rarus iuxta suā mētē p. p. series sequētē que ita h. 3. ¶ Tenuitas ergo ipsa sola sū sui ipsius rōnem latiores q. dē regiōes arteria: operans: leuioza vō supiacentia corpora magnitudinē sufficientē addit pulsibus. Ubi aut. vīrte pari manēte vīlitate rariorez operat: et auget magnitudinē: et rariorez hic necesse ē fieri pulsus in tñ in q. tūz et maiores: maiores vō erāt multo. siēt igit. vīrte et rariorez multo. Dec. Hal. ¶ Nō pōt igit. negari q. n. pstate necessitate in isto tali modicū supra tpatmētū addita. in tñ vīrte tota raritas nō deperdat q. n. fiant i. corde calidiori tpatu cū constantia vīrte et obediētia instīti et p. p. portionali lapsu exīte: et i. corde et in arterijs: et necessitate p. uerante: pulsus rari et p. pna nō frequentes. ¶ Istō vnico argumēto q. sū sum p. tent? p. positionē. ¶ Nā ex hoc multos casus poteris cogitare simul cū his q. de tertia positione nostra dicent in quibus conclusio falsificatur apud Auicennam et doctores.

¶ Secūda positio supponit primo q. constāte vīrte et obediēte instīto aliqua necessitas supra tpatmētū est tā modica q. p. solū magnitudinis augmētū sufficit virtus illi satifficere. hec suppo p. 3. q. virtus sufficit certum magnitudinis augmētū facere supra tpatmētū: sed p. tale augmētū maiori necessitati satifficere: q. p. tpatu magnitudinem: ergo ita bit aliqua ēē necessitate supra tpatū cui p. solū magnitudinis augmētū virtus satifficere. ¶ Supponit 2. q. d. istis tribus vīrte. s. magnitudinē et velocitate et spissitudine magnitudo ē p. quā mag. satifficit necessitati: et velocitas ē i. secūdo loco: et spissitudo ē i. tertio loco. hec ē satis clara. ¶ Sup

ponit 3. q. virtus potens necessitate satifficere satifficere p. quā potissimas differētijs pōt. S. acit. n. melius ē p. possibilibus: s. melius ē p. pauca q. p. plura eū dē effectum conseq. ¶ Supponit q. rto q. virtus fortis p. vnicā vīrte intēdēs necessitati satifficere: p. illā satifficere per quā melius et fortius alijs paribus necessitati satifficit. Patet eodez motiuo. ¶ Supponit q. nro q. q. nō pōt p. vnicā vīrte s. p. duas tūc satifficere p. illas duas que magis ad satiffactionē. p. vīrte p. ce dens. ¶ Tūc ista ē p. ma conclusio. possibile ē alicuius corporis calidioris tpatu scōdo cor. et arterias pulsus ēē magnos: nō tñ veloces aut frequentes: hoc pmo p. p. rōnem: q. possibile ē cor esse calidius tēperato: ita tñ modicū vīrte illi necessitati puenienter p. solā magnitudinē satifficere possit: vīrte vīrte p. ma suppositio: et tūc vīrte p. vnicā differētiā satifficere iuxta supponēs tertia: et ista erit magnitudo iuxta q. rto: nā facit p. illā p. quā melius et fortius satifficit: et illa ē magnitudo iuxta scōdū supponēm. Auctoritate vō pōt colligi: q. balneatoz in aqua frigida: ita vīrte fortificet calor: pulsus est magnus. In velocitate tñ et frequentia tpatu: vīrte Hal. in cōmēto pulsū: et in leticia pulsus ē magnus et tardus et rarus: et posset p. bari p. motiū p. p. cedentē pōnēs. ¶ Scōda conclusio acq. sita necessitate euētiā supra tpatmētū stātib? alijs parib? possibile ē solā magnitudinē acq. p. vīrte p. cedēs. ¶ Tertia. s. stat acq. p. augmentū necessitatis alijs pib? solū magnitudinē et velocitatē. p. 3. q. stat augmentū necessitatis ēē tñ: vīrte p. magnitudinē solā satifficere nō possit s. be ne p. magnitudinē cū velocitate. ¶ Quarta conclusio. p. cōmētū augmētū necessitatis supra tpatmētū alijs stātibus paribus: quousq. acq. rānt magnitudo velocitas et frequentia. p. pmo acq. rānt magnitudo deinde velocitas. et 3. spissitudo p. 3. ex p. cedentibus: q. pmo acq. rānt vīrte p. quā optime satifficit: scōdo illa p. quā scōdo loco bñ satifficit: et q. ista ē velocitas: scōda vīrte q. acq. rānt ē velocitas. 3. vero frequentia acq. rānt. ¶ Cōtra istā pōnem ē rō p. cedentis positionis: quā arguit q. q. tūcūq. modica exīstēte necessitate p. uerante supra tpatmētū op. acq. rānt frequentia salte: in dyastole: q. ges sequēs fistolē ē minor in illo q. in tpatmēto: cū prius insurgat euētiā necessitas efficax alijs parib?. ¶ Scōdo s. fundamētū pōnis arguit: q. natura potēte p. solas magnitudinē satifficere: tñ aliq. facit velocitatē et magnitudinē. vīrte magis p. portionate satifficiat. Tertū. n. ē q. anq. ad maxmū pulsū veniat icipit velocitari: et ita icipit velocitas acq. rānt p. tēpore p. q. ad huc loco eius posset acq. rānt magnitudo. ¶ Tertiū deq. positio q. mibi vā vīrte ad mētē Hal. et aliorū medicine auctoz: p. qua declaranda supponit p. q. dyastole arteria: ē facta a vīrte vitali ad attrahēdū a corde spiritū et sanguinē arteriale: et fumū capinosum et aerē calefactū et a venis nō pulsantib? sanguinē: et ab eē aerē frigidū p. poros: et hec suppo. p. q. libet pte colligē i. libello Hal. i. vīlitate pulsus. ¶ Suppositio scōda. fistole arteria: sit a virtute pulsantib? p. expellēt fumū et aerē calefactū extra et spūs delegare mēbris et venis nō pulsantib? et arteriale sanguinē i. mēbris trāsfundere: hec ē quo ad oēs ptes colligē loco allegato. ¶ Tertia suppo dyastole cordis sit a vīrte vitali ad attrahēdū aerē frigidū ab arterijs et sanguinē a venis: et ad hoc vīrte sanguis p. paratus i. spūm p. uerti transeat a dextro cordis ventriculo i. sinistrū: hec suppositio q. ad oēs ei? ptes loco allegato colligē excepta vīrte q. colligē vīrte decima tertia. ca. p. Ubi vult q. vīrte q. sunt i. latere iter vīrte ventriculū et reliquū dilatāt i. hora dilatatiōis cordis et cōstringit i. p. strictione q. nō vidēt dilatari nisi ad hoc vīrte sit attractio. ¶ Quarta suppositio fistole cordis sit a vīrte vitali: ad expellēdū fumū et aerē calefactū: et ad cōicādū arterijs spūs et sanguinē arteriale: et colligē loco allegato. ¶ Hora tñ q. apud q. dā aerē calefactū et fumū capinosū i. nālī dispōne nō pellit cor i. arterias q. nascunt ab arteria

adorte: qm i venale arteria. ¶ Quidam aut volut cor in
vtrang arteria hec talia pellere. ¶ Quinto suppoit acere
frigidu: q attrahitur no solum attrahi p cordis vel arteria/
ru euentatione: sed et p spiritus vitalis generatione: r hoc
colligit in libro de vtilitate pulsus: r ab Baly. in pmeto: r
in cometo pulsus. ¶ Ex his suppositiobus segt pmo di
latione arterie vel cordis no solu fieri pp caloris euenta
tionis: s pp spiritus generatione: r eius et sanguis arteria/
lis a corde r venalis ex venis attractione. ¶ Sequit scdo
stante oino simili virtute r instrumenti obedientia no solu
posse variari dyastole pp caloris in intensione r remissione
varietate: sed pp multas alias causas pp quas finaliter fit
vt pz ex suppositione. ¶ Segt tertio pari stante calidita
te quo ad gradu: r multitudine no tñ esse semp pare dila
tandi necessitate: r similia corae sequit de sistole. Et hoc e
vnu de illis in qbus pleriq scriptores in hac materia vide
tur errasse cu nulla ponant alia necessitate dyastoladi nisi
caloris euentatione. ¶ Sexto supponit magnitudine ve
locitate r spissitudine pportionari aucte necessitati paru
tate vero raritatis r tarditate pportionari diminute neces
sitati ad istu intellectu q paruitas pportionat diminute
necessitati: r similiter tarditas r raritas similiter magni
tudo pportionatur aucte necessitati: r similiter velocitas
r spissitudo totu intelligendo sigillatim: hec suppo est ma
nifesta per se. ¶ Septimo supponit q tpato maxime p
portionat tpies in qualibet dictaz dñaz pulsus: pz qz vir
tus in temperato ois impedimeto r accidentali dispoñe remo
tis facit tepere in qualibet istaz: r cu illa ppor^m operef
r satisfaciatur fini r necessitati. segt ppo^m. ¶ Octava suppo
sicio. possibile e ta i dispoñe nali q no naturali cu tpata ne
cessitate pulsus fieri magnu r rap: stante virtute r obedi
ente instrumenti hec suppo. p pz de pulsu terraz fm metes
Hal. in cometo pulsus supra alleg. q no pot glosari: r pz de
pulsu leticie in codē pmeto. ¶ Et pot saltē d magnitudi
ne r raritate colligi ab Aui. 2° pmi. summa de pulsibus. ca^o
de his q pueniunt ex casu r rētiis pulsus. vbi dicit q cau
sa raritatis e virtus q necessitate i magnitudine supat. er
go possibile est virtute facere pulsus maiore q sue neces
sitati correspōdet r p tñc rariorē: r qz hoc no magis cu vno
gradu necessitatis q cu tpato: segt qz hoc poterit facere cu
tpata necessitate. ¶ Ex ista suppone pz cu pcedētibz seg
q stante virtute r instrumenti obediēte. virtus no neces
sario facit pulsus quo ad oem dñam de iā dictis sue neces
sitati pportionatissimū. nā tpate necessitati solu tpamētū
e pportionatū i qlibz dictaz dñaz cu stet virtute forte cu
obediētia istū r tpamto neccitat facit pulsū magnū tardū
r rap segt qz fiet pulsus i nulla triū dñaz ppor^m. ¶ For
te dñm no eē obediēs. Cōtra. istm e obediēs dilatato
magne. qz et alyz dñaz nā difficult^r arteria multū dilatare
qz velociter aut frequēter hoc facere: r p idē pbaē in illis
cāibus virtute eē forte respectu illius effectus: qz pulsus
magnū velocē r frequēte facere: nā est fortis ad magnifi
candū: qz et ad velocitandū r frequērandū. ¶ Et in hoc vñ
tolli vnus alius passus fundamentoz Jacobi de forlinio:
nā vult q stante virtute cu instrumenti obediētia semper
pulsus fiat necessitati pportionabiles q ad quālibet istaz
differentiaz. ¶ Scdo segt q stante virtute: r obediēte
instrō no semp ex necessitate minori tpata fit. pulsus pu^o.
Nā capio tpata tenuē cuius pulsus est magnus iuxta dēa
Hal. in pmeto allegato: r rarus: r segt qz ille pulsus e ali
quāto maior tpato: sed no p quantūlibet modicu recessus
a tpamento totū illū excessum depderet. qz stat remitti ei^o
necessitate pulsū adhuc remanente magno: ponat ergo: et
segt 3°. ¶ Supponit nono q magnitudo pulsus velocitas
r frequētia no solu attendū peneo magnitudinē frequen
tia r velocitate dyastoles: sed ambaz simul mutationū.

dyastoles r sistoles. ¶ Dec suppo sumit a Hal. i cometo
pulsū illa pte: vbi pmetat mām de pulsu somni. Sican. vi
xit ad istam ita r gconqz no assequit sistole arteriaz qdē:
ex sola dyastole dignatioēs faciūt tardū simplr doctmētū
enūciāt pulsū. hic aut e no tardus simplr: s fm alteram
partē motū tardus totus aut no magis tardus q citus:
ei^o. n. dyastoles qdē tarda: cita vō e sistoles: hic neutp sim
plr oz vocare neqz citū neqz tardū: r sicut d tardo r cito si
ue veloci loq^r Hal. intelligēdū ē. de magno r puo. ¶ Et si
dicat q in introductorio pulsū Hal. dicit solu fm qritatez
dyastolis dici pulsus magnū aut parū: nā ita dicit ad lraz
postqz dedit modū cognoscēdi pulsū lōgū latū r altūz et
magnū absolute r oppositos dicit: hec qdē sunt q fm qrita
te dyastoles i pulsū sunt differentie. ¶ Et paulopost dicit.
Que vō magnitudinis r paruitatis fm qritate dyastolis.
Dyastoles vō no sine motu ē: vñ ergo velle pulsū solu vi
ci magnū: aut parū rōne dyastolis r non ratione sistole.
¶ Dic dñ q Hal. loq^r ibi introducēdis qb^o sistole no ē co
gnita: r iō apud illos solu de magnitudine eius loq^r: r non
de magnitudine totius pulsus: r hec sit Hal. intēcio. Pa
tet ex his q dicunt ab eo pmeto p pulsū. ¶ Ex hac nona
suppone segt hoc argumētū si valere ges sequēs rstrictio
nē. a. pulsus ē minor gete sequēte cōstrictionē. b. igit. a. est
frequēti^o. b. nec eē. ¶ Et in hoc ē pz rōnem Jacobi non
pcedere cu arguit q ex corde calidiori necessitate pseue
rate pportionabili existēte necessitate in corde r arteria
stante vñte: r obediēte instrō sint necessario pulsus fre
quentes. Nā arguit. minoz tpe geseet talis arteria post si
stole: q pulsus erit frequēti^o. ¶ Decima suppo tas ges se
quēs sistole quā ges sequens dyastole ē a natura itentaz: pz
p pp vtilitates istas getes sequētes. Nā pp quietē sequen
te dyastole aer frigidus tāto tpe tenet qz ē oppositū:
ad hoc vt fiat debita refrigeratio: debita aeris cu fumis
expellēdis pmetio. ¶ Et fit spūz pparatio: ad B vt mē
bris qbus demandantur facilius approprientur: r i corde
fit sufficiēs spiritū generatio ad trāsmittendū eē. pp getē
vō sequēte rstrictioē tā i corde qz i arteria fit debita san
guinis arterialis puerio i spiritum: r sanguinis venalis ac
tracti ad arteria subtilitatio cu calor acuit: r i corde fit sub
tillatio sanguinis: vt debite i dilatatioē trahi possit de ven
triculo dextro i mediū r de medio i sinistrū ob illā acutē
caloris pp ppingtatē parietū cordis: vel arteriaz r rstricto
rā loci pmetis factū. ¶ Patet scdo hec suppositio: qz i ar
teriaz r corde sunt villi trāsfuerfaliū p se deseruientes quie
ti cu feruiāt retētiue: cuius potissima opatio ē ges: vt sumi
tur pma pmi. doctrina sexta. ¶ Ex qua suppone segt hac
psequētia nō valere eque fortis ē necessitas euēndi in. a.
sicut in. b. r ptnue post hoc remanebit pisse eque fortis cō
stante virtute: r instrō dilatādo obediēte: qeque cito dilata
biē arteria. a. sicut. b. Nā cu eqli necessitate euēndi stare
pōt multo maior necessitas tenēdi arteria i rstricto eē. ita
qz virt^o villoz trāsfuerfaliū getas arteria pberet ne vil
li lōgitudinales extēderēt r dilatarēt. ¶ Segt scdo qz ma
ior ē necessitas euēndi in. a. qz in. b. r ptnue post B. magi
r velocius crescit in. a. qz in. b. r tñ citius dilatabit ab itrim
seco. b. qz. a. supposito qz i. a. sit cā necessitas ad quietandū
multo maiori pportioē fortior qz in. b. sit necessitas euēn
tandū maior i codē. ¶ Et i hoc pōt cōprehēdi aliū error i
mktis argumētatiōib^o Jacobi i hac pulsū materia. ¶ Ul
timo supponit q necessitati tpamētū excedēti pportiona
tur maior veloci^o r frequēti^o pulsus. hec suppo pz qz in
aliquo casu stante vñte r obediēte instrō tpate pp solu ne
cessitatis augmētū simul crescit magnitudo velocitas et
spissitudo: r nō nisi qz magis pportionant qz sola magnitu
do. Nā vñ illā possz facere i codē casu: qz a pi culibz maiori
necitati pportionat aliqtr pulsus maiō veloci^o r frequēti^o.

His habitis pono tres conclusões. Prima necesse ē
p solū necessitatē augmētū supra tē-
peramētū quātūcūq; parū a gradu tēperamēti incipiēs cōstā-
te vīrute ī īstīto tēperamētū obediēte alijs parib⁹ fieri pul-
sus magnos veloces ⁊ frequētes: hec pbat p auctorita-
tib⁹ scōdo rōne. pma ē auctoritas Gal. in pīstī lectiōe cū dīc
pulsus velocitas ⁊ frequētia ⁊ dedit magnitudinē itelligi
p id qd dīxit de hanelitū. Et p q vult hoc ē signū p
pziū ⁊ inseparabile cordis calidioris tēperato: q̄ cūlibz tali cō-
uenit merito huius nisi ex alio fiat varietas. Scōda ē au-
toritas Galie. in introductorio pulsuum: vbi vult q pulsus
cōplexionis calide sint maiores velociores ⁊ frequētiores
Nā ita dicit ad īfās. Qui vlt natura calidiores sunt ma-
iore qd ē sicciorē ⁊ spissiorē multo supple hnt pulsus. Idē
eodēz libo. Exercitia scōm pncipiū ⁊ vsq; mensurā vebē-
mētēs ⁊ magnos ⁊ veloces ⁊ spissos pulsus operant. Si
g B faciūt exercitia a pncipio vsq; ad tēperamentū vī q ex
omni eque modica itēsiōe calorīs fiat in illis tribus diffe-
rētys additio. Idē eodē libo. balnea vō calida magis ⁊
spissos ⁊ citos ⁊ vebemētēs quoad fuerint moderata: sup-
ple faciūt pulsus. Idēq; dicit de cibis ⁊ calidis aposte-
matib⁹ a pncipio: expīssus aut in libro de vtilitate pulsus
hac sniam dicit in his vobis. Qm q gymnasio exercitāt aut
balneū itrat aut corpus ei⁹ quolibz aliter calefit: dicemus
n. hanelitū velocē fieri ac spissum ⁊ magnū: ⁊ pulsū eius
hac eadē imutatiōe mutari. Et q ocio vel gete mēsuratur:
aut corpus suū aliter ifrigidat: hanelitū ipssus iuenim⁹ ra-
rū parū ⁊ tardū pulsū q̄ ei⁹ similis. Sed in cōmēto
pulsuum nō posset clarius hac sniam dicere: vbi sic inquit.
Vos aut p̄suetudo ē vocare calidos q̄ quor virtutum:
vnā solū sup alias habēt: g in quātūm calidiores eucratī
sunt in tñ ⁊ maiores ⁊ citiores ⁊ spissiores hnt pulsus: r cā
ē manifesta his q meminerunt eoz q in pmo libro scripta
sunt p q̄libet mēsurā calorīs nō existente alia varietate.
Ubi vult oēs istas tres dīas acgrī. Itē hanc sniaz vult
Alic. scōda pmi. capitulo de pulsu cōplexionū: vbi vult q ī
cōplexiōe frigida declinat pulsus ad latus diminutiōis: si-
cut puitas tarditas ⁊ raritas. g opposito mō in calida: ⁊ B
colligif. xi. terty. ca. de signis cōplexionū cordis: vbi expī-
se ī calida ⁊ sicca vult pulsū magnū velocē ⁊ frequētē: ⁊
in frigida parū tardū ⁊ rap: vī ergo ista pma conclusio cō-
sona maxie Gal. deinde Alic. s. rōne arguit: q vīr fortis
cū īstīto ppor⁹ facit dīas necessitati pportioatissimas:
⁊ tales sunt cū necessitate aucta: simul magnitudō veloci-
tas ⁊ frequētia: vī dīxit supposito vltima. Scōdo sic
suppono si sit possibile q p augmētū necessitatē a tēperā-
to: vī vnū cū alijs parib⁹ nō acgrat nisi magnitudo. Tūc
cāpio for. in quo pp augmētū necessitatē cū alijs parib⁹
cipiat pulsus ē magnus velox ⁊ frequēs: ⁊ sit. a. gradus ne-
cessitatē eius: ⁊ arguit sic. p oē quātūcūq; parū augmen-
tū necessitatē supra. a. cū alijs paribus crescerēt simul in
eius pulsu magnitudo velocitas ⁊ frequētia. Sed nō ē ali-
qua rō pp quā ex quolibz q̄tūcūq; parū augmētū supra
gradū a. debeat simul acgrī magnitudo velocitas ⁊ frequē-
tia q̄ in tēperato p acq̄sitionem vnus gradus necessitatē
supra tēperāto debeant ē oēs ille tres dīe acgrī. ergo ⁊ p acq̄-
sitionē vnus gradus supra tēperāto acgrat oēs ⁊ nō so-
lū magnitudo: ⁊ sic argueret de qualibet mēsurā necessi-
tatē aucte supra tēperamētū: ergo ex omni tali necessi-
tate augmētata a tēperāto: incipiēdo cū alijs paribus simul ac-
grunt omnes: qd fuit pbatū. Dic forte dī negādo ma-
iore. s. q p quālibet acq̄sitionē necessitatē supra gradū a.
acgrat ille tres differentie. Cōtra possibile ē: imo ita ē
aliquē pulsū ē ex augmētata necessitate maiorez velo-
ciorē ⁊ frequētiore alio dato magno veloci ⁊ frequēti. Igit
ē possibile in pulsu magno veloci ⁊ frequēti p augmētū ne-

cessitatē oēs istas tres dīas acgrī simul. nō n. possum⁹ di-
cere q ex certo augmētō necessitatē ita acgrat sola magni-
tudo aut sola velocitas postq pulsus ē factus velox ⁊ fre-
quēs ex necessitate augmētata: q virtus p solā magnitudi-
nē nō poterat satisfaccere. Adīno: pbat q nō sit maior rō
de for. cuius pulsus ē magnus velox ⁊ frequēs: q ex q̄libz
necessitate augmētata alijs parib⁹ acgrat simul ille tres
differentie q̄ in tēperato p acq̄sitionē necessitatē vī vnus.
Primo. n. nō pōt dici q vīr in for. nō possit in tñ magni-
ficat supra magnitudinē quā bz vī necessitati ita satisfaccere
ret sicut faciet p triū dīas: acq̄sitionē: sed sic ī tēperato: et
hoc q vīr in for. pōt aliquātū magnificare cū ita dī q ma-
gnificat. possit g magnificare vī vnū. tunc arguo. magnitu-
do vī vnū certo gradui necessitatē sufficit satisfaccere: g
posset p solā magnitudinē pulsus alicui necessitati satisfaccere.
Cōtra dicere q q magnificare supra magnitudi-
nē quā nūc bz for. erat maioris difficultatis: iō melius fuit
cū magnitudinē pūgere velocitatē ⁊ frequētiā: ⁊ nā facit
de possibilib⁹ qd meli⁹ est. Cōtra pmo ex respōsiōe seg-
tur fundamētū positiōis ē falsū. pbat. n. q vīr ager si-
ne velocitate: q q̄ pōt p vnica differentia satisfaccere facit
p vnica: cū meli⁹ sit p vnā dīam q p multas facere. Se-
cundo sic. magnificare vī vnū supra tēperamentū certe dif-
ficultatis. g aliquātū velocitatē addi sine tāto augmētō ef-
fet meli⁹. ⁊ argumētū a simili. Breuiter g vī argumē-
ti stat ī isto q ptingit capere cor calidius tēperato ex quo
pulsus pueniūt magni veloces ⁊ frequētes: ⁊ ex quolibz
pno augmētō necessitatē supra illā quā bz faceret pulsus ma-
iores velociores ⁊ frequētiores: g a pari ita ptingit ex ne-
cessitate aucta supra tēperamētū cū alijs parib⁹ fieri pulsus
maiores ⁊ velociores ⁊ frequētiores. Scōda conclusio p-
cipalis ē ista. nō necessario augmētata necessitate a tēperā-
to pstate virtute ī īstīto obediēte simul acgrunt in pulsu
magnitudo velocitas ⁊ frequētia ē p̄seuerante necessita-
te: ⁊ in corde ⁊ arterijs lapsu pportioabili existēte. p̄ con-
clusio supponēdo q ex macilentia q acgrif fierent pulsus
magni ⁊ rari ⁊ tardi: ⁊ p necessitatē acq̄sitionē deberēt
fieri p̄se ita veloces ⁊ frequētes: q simul acq̄sita necessi-
tate ⁊ tenuitate acgrat sola magnitudo: ⁊ possibilis colligif
ex suppositionib⁹. ⁊ istaz conclusiō pma repugnat se-
cunde positiōi. ⁊ vō positiōi pme. Tertia. nō necessa-
rio ex q̄libz corde calidiori tēperato pueniunt pulsus magni.
p̄: cū vīr eēt debilis: vī ī febrib⁹: vī cū īstīz eēt īobediēs:
⁊ istis q̄nib⁹ p breuitate suz p̄ter. B. aut voluit p̄ne p̄maz
de istis ⁊ argumētis pncipaliū solutiōes sunt manifeste.
Nūc redeam⁹ ad text⁹ expōnēs: ⁊ segf illa p̄cula ⁊c.

Et audacia.

In q̄ ponit 2^m signū dīcēs q B signū ē audacia. Ubi
nō q B nomē audacia hic sumif p nālī īclīnatiōe ad audē-
dū aggressum terribiliū plu⁹ q̄ oz. Et cā dīcti ē qm in istis
calidū cor habētib⁹ statī sicut vīr p̄p̄sua p̄p̄edit victo-
riā p modū pueniētis spūs mouēt ad exteriora fm oppor-
tunitatē p̄secutiōis: ⁊ hic mot⁹ ē nālī: s. calidi spūs magis
obediūt. Scōda cā ē: q ī istis pp spiritū cūatē ⁊ leuita-
tē vigor ē fortī iō sperāt supā terribile. Cā ē: q n mul-
tū sūt p̄siderātes ī p̄culis. nā mltā calitas facit mltū motū
spūs ī mltō at motu ē mltā p̄turbatio ⁊ mior discretio ⁊c.
Et ad actiōes ipigz. Si vō cor ad plimū ve-
niat caliditatis: furoz ē eis ⁊ maniaca p̄fidētia.
Ponit q̄rtū signū dīcēs q talis q ē cordis calidi ē ipiger
ad actiōes imo p̄mpt⁹: ⁊ cā ē spūs mobilitas: ⁊ corporis le-
uitas: ⁊ p̄fidētia superādī ob̄stacula. Dicit scōdo q ad hac
prem q si ad plimū calitatis venierit bz cor ī illis boi-
b⁹ ē furoz ⁊ maniaca cōfidētia vbi p furozē B debem⁹ itel-
ligere irā vebemētē: q̄ isti facilliter mouēt ad fortē irā: nā

cū in ira scurrat appetitus repellēdi tristitās et feruor caloris circa cor p3 q ex equi appetitu itēsiue multo magis effrenescet sanguis circa cor illoz pp caliditate naturalē valde itensaz et illo multuz feruēte plurima fit perturbatio spūz cerebri et debilitat rō et discretio et iō passionē sequitur aīo et rōne ipedita. ¶ Dñt g isti aptitudinē ad furores i. irā uehemētē et maniacā p̄sidentiaz. i. p̄sident superare piculosa et ardua sine rōne sicut maniaci. i. illi q mania patiunt et huius cā ē multitudo caloris faciens mortuā virtutē fortē et paucitas discretiois: vñ sepiissime decipiunt: et ex hoc intelligit q in corde calido ē pparatio ad irā. ¶ Dice re at qd ē fortitudo et audacia et p̄p̄ritudo et assuefactio nē acq̄sita: et que illoz p̄p̄rietates nō p̄tinet huic loco.

¶ Est autem et pilosum eis pectus: et que circa hypochondria et his proxima.

¶ Ponit signū gntū et pilositas pectoris maior. s. q̄ i temperato pectore: et sili in loco circa hypochondria. i. sub costis mēdofo. Et huius causa p3 ex his q dicunt in capitulo de cerebri: nā cū mā pili fiat p aduersionē. p3 fortē calore multo plurē talē materiaz pparare et ad loca pectoris mittere q̄ faciat tēperat. cā vō pp quā partes atēiores ihoie et aui bus sunt pilosiores posterioribus: colligēda ē ab Arist. gnto de animalū generatione: et ē. qz cor est et virtualiter se cundū siliū p̄p̄inquit cuti anteriori: q̄ posteriori et in posteriori est nuca refrigerans et silius est rectior ad pectus.

¶ In pluribus vero et totū corpus ca. ex calido corde fit nisi maxime cōtraoperet epar. Bicef aut paulo posterius totū corporis cognitiōes.

¶ Ponit signū sextū dicēs q i plurib habētib cor calidū totū corpus ē calidū nisi maxime p̄operet epar. Sed paulo post ē vicef: quō cognoscat totū corporis complexio.

¶ Ubi nota p̄operatiā nō ē nisi operationē vel visum alteri operatiōi vel visui p̄iuz. ¶ Et vñt d p̄operatiā plū rime distinctiones: q̄s nūc ponā breuiter: nā plene de hoc vicef infra. capitulo de signis dīspōnū ep̄is. ¶ Prima g ē ista. p̄operantiā qdā est positua quedā p̄uatiua. ¶ Po situa est illa per quā ponit gradus qualitatis hie q̄litate quā reliquū opat aut corrumpit gradus q̄litate ab alio p̄ductus. p̄uatiua vō ē visus p quē impedit alterz integre in toto aut in pte ab eius actioe.

¶ Exēplūz primi sicut si cerebz corrūperet p suā frigiditātē aliqū gradū caliditatis factū a corde aut generaret loco ei aliquez caliditatis gradū. exēplū scōi sicut si cerebz sui frigiditate p̄hiberet alicuius gradus caliditatis introductionē: q suo impedimē to deducto a corde pducere. ¶ Secūda distinctio. p̄operantiā: quedā ē mēbroz inter se. quedā i tertio: exēplum primi. sicut si cerebz p̄operet cordi ipsū i frigiditātē aut calore remittēdo aut itensione p̄hibēdo: vel c. exēplū se cūdi sicut si musculus frige factus ēet a cerebro aut cute: et i fluxu cordis supueniēte calefieret. tūc. n. diceremus cere bz et cor p̄pari in 3: et de h logf. b. h. ¶ Tertia distinctio. p̄operatiā: qdā ē p simplici alterationē qdā p trāsmisū.

exēplū p̄mi. sicut si cor p̄p̄inqua mēbra ad q nō multū de spiritu trāsmittit p simplici alterationē calefacit: et p illaz i frigidatōi illoz a cerebro p̄operat. exēplū scōi. sicut si cor p spūm et sanguinē arterialē p̄operet actōi cerebz quā fac i tertio p spūm aiales. ¶ Quarta p nūc distinctio. p̄operatiā: qdā est equās. qdā minūes. qdā ad huius ducēs. exēplū p̄mi. si merito i fluxu cordis musculus ēet calidus: sed merito i fluxu cerebz itū reddat frigidior q reddi tē perat. exēplū secūdi. sicut si cerebz frigiduz nō sufficeret musculus illū ad sp̄mētū ducere: s3 tñ gradus caloris remitteret: ita q musculus merito illū ēet min⁹ calidus. exēplū tertij. sicut si i casu mō ille musculus ab aliq i tñ i frigidē: vt nō obstatē corde fiat frigid⁹ respectu p̄pari: et d hac

logf. b. et de p̄ma dicēs q ex corde calido totū corp⁹ reddi tur calidū nisi maxime p̄operet epar. ¶ Ultima distinctio. p̄operatiā: qdā ē a mēbro p se p̄operante: qdā p accidēs. tūc. n. dicim⁹ q p se mēbz p̄operat qñ p p̄ncipiū p se p̄ducti uū q̄litate hie q̄litate mēbz cui p̄operat corrūpit illā aut ei⁹ p̄ductionē ipedit: sicut cerebz p suā frigiditātē remittit caliditātē arteriaz a corde p̄ductā: p accēs at qñ nō ita adiunat ad q̄litate itēsiue sicut faceret si ēet temp⁹ l3 p nullū p̄ncipiū p se p̄ductiū oppositē q̄litate illā corrūpat aut ei⁹ p̄ductiōi resistat: sicut qñ epar super musculos mittit sanguinē et spūz frigidiores tēperat: q tñ sunt calidiores musculo: tūc. n. p̄operat epar cordi: qñ pducatur ali quē gradū frigiditatis i musculo p se: s3 qz minus adiunat ad caliditātē p̄ductionē: quā deberet iunare t̄parū epar. vi cim⁹ q ē cā i frigidatōi illius musculi: sicut nauta p ab sentia est cā piclitate nautis: et hoc mō sup habitudine totius pōt epar magis p̄operari cordi: q̄ aliq̄ aliud mēbz: et iō puto s̄ram isto mō exponēda: q corde exite dicit: vt i plurib totū corp⁹. i. habitudine representata i muscul exteriorib: et cute ē calidū: et b maxime ē vey nisi p̄operet epar: qz plurimū pōt p p̄operantiāz eparis ipediti: s3 qz pōt et p alias cās ipediti: vt cerebz p̄operatiā et alijs: iō dicit: vt i plurib: et iō expō plus q̄ cōmētatoris q p̄iugit ly. maxime cū ly. p̄operat nō vī acceptāda: nā tā modicus pōt esse la plus cordis ad caliditatem q cerebz p̄operantiā equaret musculorum complexionem.

III.

¶ St aut latitudo pectoris calidi cordis cognitiō: nisi et huic aliquando cerebz maxime contraoperetur.

¶ Ponit signum septimū et vltimū: et diuidit i duas ptes: nā p ponit itētionē. scōo dat cām dicit: et mōs ex hoc signo arguēdi sup cordis cōplexiōe: ibi scōo (Quoniā aut). ¶ Dicit p q latitudo pectoris ē signū caliditatis nisi et hie. i. ista p̄operet cerebz: vbi p pect⁹ intelligere debe mus cōcanitate incipientē a fine colli. terminatā ex parte inferiori circūquaqz ad diafragma p̄tinerē cor et pulmonē. per latitudinē aut intelligim⁹ b et altitudinē et latitudinē.

¶ Qm aut spinalis medulle magnitudo p̄por tionalis est illi plurimū: et tanta sunt spondilia fm magnitudinē quāta spinalis medulla: itaqz et spina tota. Cōiungitur vero thorax ad poste riorē partē scōm longitudinē quidez eq̄lis me thasfreno: scōm latitudinē vero cū qdā p̄portio nali grossitudine spondiliū p̄sc̄io fit p3 illā spinā.

¶ Dat cām dicit et. et diuidit i tres. p̄onidit quō cerebz i hoc p̄t p̄pari cordi. scōo quō cor calidū ē cā latitudinē p̄pecto ria: et ex his ponit mōs arguēdi: ex hoc sup cordis p̄p̄onez tā calidā q̄ frigidā. et ibi (Cū vō caliditas) ibi 3. ¶ Et iō cū). ¶ De p̄ pte dicit p̄mo q magnitudo spialis medule ē p̄portionalis cerebro vt plurimū: qz spinalis medula a cerebro orit: et orta attestat sili p̄ncipio. ¶ Dicit 2: q tā ta ē magnitudo spondiliū q̄ta ē spinalis medula: et tota spi na ē ita magna sicut spinalis medula: et cā ē: qz spina et spon diles sūt nata pp p̄tinere spinalē medulaz: et ordinata ad fi nē debēt suo fini p̄portionari. ¶ Dicit tertio q thorax. i. pectus p̄iugit ad partē posteriorē. i. spine: vt fit fm logit udinē eq̄lis methasfreno. i. equalr lōg⁹ vsqz ad methasfrenū. i. diafragma: nā supra dixi q pectus ex pte inferiori termi nat ad diafragma vñdīq. ¶ Dicit q̄rto q pect⁹ si cōside rat fm latitudinē ēt eius p̄iunctio fit fm partē posteriorē illā. i. ad illā partē posteriorē: et hoc cū quadā p̄portionali grossitudine spondiliū: ita q latitudo p̄portionalē grossitu dinē spondilium sicut longitudo p̄portionalē longitudinē

eorundem: et cā est: qz a spōdilibus grossis oriunt costae lon-
ge et fm costaz longitudinē fit pectus latius. **C** Ex his er-
go p3 qz ex magno cerebro segē magna nuca. Nuca vero
magna segitur lōgitudō spondiliū et grossitudo longitudi-
nē: et grossitiē spondiliū segē magnū pectus tā fm longitu-
dinē qz fm latitudinē: et id ex magno cerebro et forti segē
magnū pectus: et ex paruo paruum: hoc ergo modo po-
test cerebrum cōtraoperari cordi in latitudine pectoris.

C Lū xō caliditas cordis dominata fuerit aug-
mentabit thoracem: et dilatabit scōm primas
generationē proportionālī hui⁹ caliditatis.

C Dat cām qre latitudo pectoris ē signū rē. dices qz quan-
do caliditas cordis dominata fuerit. i. fuerit maior tempe-
rata fm primā generationē. i. a principio generatōis: tunc
augebit thoracē pportionalit̄ huiusmodi caliditati. i. p3
pportione crementū caliditatis: qz caliditatis ē dilatare et ex-
tendere. **C** Et nota qz hoc signū tñ bz locū in cōplone na-
turali zeta a pncipio generatōis vel ppenā cū indurata
sunt ossa l3 calor augeatur nō pōt notabilī pect⁹ dilatari.

C Jo ē t̄ cuz in paruo quidē capite thorax po-
situs fuerit: maxima scōm cor fit cognitio cali-
ditatis: qñ xō in magno paruo maxime et hoc
proptiū signū est cordis frigidioris: si vero
pportioēz habeat cum capite: alijs signis deter-
minandum erit de corde: ita vt ex thoracis qz-
titate nil accepturus sis.

C Dic ponit. S. modos significādi ex latitudine: vt strictu-
ra pectoris: et itendit tres cōlusiōes: pma qñ cuz paruo ca-
pite pectus est latius tūc ē maxima significatio caliditatis
cordis: et hic intelligat nō maxima absolutē: s3 maxima q
ex pectoris latitudine haberi pōt: nā pōt cē paruo cerebr⁹
et orta grossa: vt dictū fuit supra: et id stat hoc signū fallere:
et p3 cā cōclusiōis: qz latitudo pectoris tūc vī solū vel qñ
solū a caliditate cordis pcedere. **C** Scda ē: qz qñ i ma-
gno capite thorax fuerit paruo ista ē maxima significatio
frigiditatis cordis: qz pect⁹ nō deficit a latitudine pp defe-
ctū i cerebro: s3 pp defectū caloris cordis obētis extēder.

C Tertia ē est qz si pectus pportionalē cerebro in magni-
tudine ē determinare de cōplexiōe cordis alijs signis: ac
si homo nihil ex hoc possit accipere ad significādi calidū
vel frigidū cor: et cā est: qz nō est notū qua cā fiat talis ma-
gnitudo an pp cerebr⁹ an pp cor. **C** Dic ergo notāda sunt
qda3 noia in hac parte posita. i. thorax: et metathrenū: et spi-
naz: p thoracē itelligimus pectus ad sensum supra datū: p
metathrenū itelligit diafragma qd ē vocat subcinctoriū
et ē pāniculus intrinsecus musculos pectoris circūdās: et cir-
culās os stomachi: et incipit a pte posteriori in fine spine. vbi
oriūf costae vltimae: et pcedit p extremitates costarū mēdo
sax vsqz ad diuisionē vltimaz costaz veraz: et of metha-
frenū qñ p suā alterationē pmutās mētē. diafragma vero
of qñ distinguēs iter mēbra nālīa et spiritalia: et of subci-
nctoriū: qz sub loco ē vbi ponit cingulū: p spinā itelligitur
aggregatū ex ossibus icipitib⁹ a craneo et terminatum ad
caudā: in quoqz ossiū cōcauitate p̄tinet nuca vel proprius
aggregatum ex spondilibus tñ. segitur textus. **III.**

In frigidiori vero corde pulsus mino-
res sunt pplectentibus nō tamē ex ne-
cessitate tardiores aut rariores.

C Positis signis cordis calidi. Ponit Gal. si-
gna cordis frigidit̄: et diuidit i quatuor ptes pmo
ponit signū sumptū a pulsu. scdo ab hanelitu. 3a passioni-
bus aic: quarto a gbulāa casibus oppōnūz nālīz. ibi scdo

(Spūs vero) ibi tertia (Tales) ibi q̄rta (Et nudū) Dicit
p. S. qz in corde frigidiori tēperato pulsus necessario sunt
minores tpatis: sed nō de necessitate tardiores aut rario-
res. **C** Ubi nō iuxta oēm viā qz iter differētiās pulsus su-
peri⁹ narratas magnitudinē: velocitatē: et spissitudinē diffi-
cilioz ē vtuti magnitudo qz aliq̄ alia. scdo difficilioz ē: velo-
citas. tertio spissitudo. **C** Ex hoc p3 qz stāte necessitate eq̄-
li si debeāt pp virtutis defectū ille tres ofie depdi. p dep-
ditur magnitudo. 2. velocitas. 3. spissitudo: et s̄lr depdun-
tur pp insiti inobedientiā. **C** Nō 2. qz ex corde frigidiori
oriunt cōiter alijs pibus arterie minores et duriores: et p
p̄is minus obediētes. **C** Nō 3. qz frigiditātē cordis segē
debilitas vtutis et p̄cipue vbi sit itensa. **C** Nō q̄rto qz cuz
vtus necessitati nō pōt satisfacere p magnitudinē satisfacē
velocitate: et cū nō pōt velocitate satisfacit frequentia: vt
p3. **C** Ex his p3 cā dicti S. nā corde exīte frigidio tñ et la-
psu pportionali i corde et alijs mēbris necessitas ē diminu-
ta. ḡ insitō ita obediēte: vt tpatū: et vtute stante pulsus fi-
unt pui et tardi et rari iuxta determinata i q̄stione pcedēte.
Si vero vtus fiat debilis aut insitū inobediēs: tūc cōtin-
git qz virtus nō sufficienter magnificet pportionalit̄ sue
necessitati: et id addat i velocitate et spissitudine: stabit er-
go qñqz pulsus fieri tpatos i velocitate et tarditate: et puos
aut ēr velocēs: et frequētes: et paruos: et qz hoc poterat fati
accidere in corde multū tpatō frigidiori: id vult S. qz nō
necessario in eo corde de qz hic loquimur sunt pulsus tardi:
aut rari: si tñ diminuāt a tēperato gradu necessitatis con-
stāte vtute et insitō obediēte tpatē alijs pibus s̄lr pulsus
parui simul et tardi et rari: hoc vult Aul. 2. pmi. summa ē
pulsibus. cā de pulsu cōplexionū dicit. n. in cōplexione vō
frigida declinat pulsus ad prēdiminutiōis sicut pprie est
puitas tarditas et raritas. **C** Et p3 pformiter dicēdo cum
questiōe ē corde calidiori cōcedēdū ē ex corde frigidiori
tēperato cōstante vtute obediēte insitō et diminutiōe ne-
cessitatis p̄seuerante pulsus fieri magnos tardos et raros.
C P3 scdo nō ē verā positioē dicentē qz diminuta ne-
cessitate a tēpera cū pstantia vtutis: et obediētia insiti ne-
cessario primo deperdat frequētiā. 2. velocitās. 3. magni-
tudo nec positioē dicentē p̄uersum ordinē: nec ēt possi-
tione generaliter ponētē cum istis conditionibus neces-
sario simul omnes deperdi. **V.**

Spiritus xō si qdē raro minor thorax
sit quanto cor frigidius pulsibus ē p-
portionalis: si xō thorax maior fuerit
scōm quāritatē frigiditate cordis non
minorem tñ: sed tardiorē declarat natura.

C Nūc ponit signa sūpta ab hanelitu dices qz hanelitus si
thorax. i. pect⁹ ē tāto minor mediocri q̄to ē cor tpatō frigi-
dus erit pportionalis pulsui: qz necessario pu⁹ nō tñ neces-
sario tard⁹ et rarus et cā ē eadē qz ibi. s3 si thorax fuerit ma-
ior fm q̄ritatē. i. fuerit latior qz correspondeat q̄ritati ca-
loris cordis: tūc declarat hanelitus nō tñ minores debe-
re fieri: s3 merito hui⁹ tardiores: et cā hui⁹ ē qz ex eq̄li ele-
uatiōe multo plus de frigido aere attrahit: et id o3 qz cum
illa q̄ritas sit amplior qz sit necessitati cōrādēs qz p̄pte-
rea fiat tardior et rarior. **C** Nō ḡ h qz quēadmodū i pulsu
p̄sideram⁹ sex dictas ofias: ita pportionalit̄ p̄sideram⁹ i
hanelitu: vep pect⁹ multo maiori elenatiōe elenat qz or-
teria i sua dyastole ēt mai⁹ ē tps getis iter vnū motū et reli-
quū hanelit⁹: qz iter vnū motū pulsus et reliquū. Et cā ē qz
fuit opportunū i vno hanelitu attrahi aerē p multis pul-
sibus: id plus dilatat pect⁹ qz cor vel arteria. **C** Sult autē
bonū attrahi i hanelitu aerē p multis pulsibus: p qz aer ille
p̄parat i pulmone: et subito multū frigidus cordi occur-
E 4

rat: vt possit hō notabili tpe sub aqua manere: vt possit p voce cāda p̄tinuo satis hēre aeris: vt possit abstinere a tractu aeris: cū ē trāstus p loca ferida aut fumosa i gbus aerē trahere nō volumus. ¶ Ex hoc p̄ qd dicim' banelitus pulsus p̄portionari: nō d̄z intelligi q̄ absolute sint cōq̄les i magnitudine aut frequētia: s̄z q̄ p̄portionabil' sicut sebz pulsus ad pulsus t̄paros: ita banelitus ad banelit' tēperatos. ¶ Nota sc̄do q̄ q̄nq̄ nullū ē impedimentūz instri banelitus: nec ē disprop̄tio iter lapsū cordis z instri banelit' p̄plexione: q̄nq̄ aut p̄tingeret q̄ aliq̄d hōz adēser: verbi gr̄a. cor ē calidū z instri pulsus ē ēt calidū: sed in diaphragmate aut pectore aut pulmone ē apostema: tūc. n. banelitus p̄hibet a magnitudine nō p̄hibito pulsu. ¶ Exē plū p̄mi: sicut si corde z arterijs calis existibus sit pulmo calidus z nullū sit accidētale impedimētū i aliquo istorum. ¶ Vis habitus v̄dm est q̄ stante p̄portionabili p̄p̄one deductis accidētalibus impedimētis banelit' ē pulsus p̄portionabilis: p̄z q̄ ambo ad eundē finē ordināt. deducti ergo impedimētis sibi inuicē p̄portionant: z hāc p̄clusionēz vult hic Sal. z infra pluribus locis stāte aut accidentalit' impedimētis: z ēt nō p̄portionabili exīte cōplexiōe instrumētōz banelitus z cordis nō necessario p̄portionantur: z ad hunc sensum exponatur textus Sal. hic ē.

Vl.

Ales z timidi z curiosi. ¶ Ponit signa ab accidētib' ale dicēs q̄ isti frigidū cor habētes sunt timidi z curiosi. i. p̄ni curā vel f̄m antiquā trāslationē tardi i ope ac si cū magna cura agerēt. Cā p̄mi ē directe oppositū ei' p̄ qd calidi sunt audaces. Cā sc̄do ē paucitas z imobilitas spūm z grauitas corporis z timor.

¶ Et nudus eis pilis est pectus de paruitate hō eius determinandum ē: vt prius dictū ē: sc̄dm hoc hō z de totius corporis qualitate.

¶ Ponit signū a causis nālū opationū dicēs tria. Primū pectus istorū ē nudū pilis: q̄ calor ē ipotēs ad mām adurēdā z eleuandā. ¶ Dicit z: q̄ de puitate toracis v̄dm ē: vt supra de corde calido exp̄ressus ē: z s̄lt de toti' habitudine: ē. n. pect' puū nō p̄opante cerebro: z corpus f̄m toti' habitudine frigidū nō p̄operante epate.

Vll.

Siccū hō cor pulsus opat' duriores. ¶ Positis signis calidi z frigidi cordis ponit nūc signa siccū: z vidit' in tres p̄tes. z. i. bi (Et furore) i. bi z. (Ut multum v̄o). Dicit p̄ cor siccū opat' pulsus duos. i. pulsus duri sunt si gnū siccū cordis sicut effectus cause. ¶ Ubi notādū pulsū dici duz: q̄ arteria i eius d̄ctu v̄t dura z corrigiosa: z iō durū z molle sunt d̄cie pulsus q̄ sumū ē ex q̄litate arterie nō sumū ē ex p̄te pulsus: vt ē motus. ¶ Nota z: q̄ B signūz ē v̄z p̄portionabili exīte lapsu i corde z arterijs: z tunc cā ē clara: q̄ arteria siccā ē dura: z iō pulsus durus. ¶ Et si q̄ra qd sit v̄dm de magnitudine z puitate z velocitate z frequētia. ¶ Dicit q̄ nō oz merito hui' pulsus fieri maiorē nā quīs calor ēēt acutior: tñ arteria ē inobediētior dilatationi: z iō imaginādū ē merito illi' alyz parib' pulsus aliq̄lter quo ad dyastolē velocitari z frequētari. S̄z q̄ in sistole ē oppositū p̄p̄ fumo: paucitate: iō pensatis oib' nō ē bñ certū: v̄t sit velocior: vel nō: sic de frequēti nisi in tñ ēēt idurata arteria: vt p̄ illud oporteret pulsus minoritūc. n. fierēt stāte stute veloces z frequētes: p̄p̄ bas ergo ambiguitates videtur Sal. tacuisse.

¶ Et furorem si promptum quidem: s̄z ferocē z difficile placabilem.

¶ Ponit sc̄dm signū: z est q̄ isti patiunt' furore. i. irāz non

promptā. i. in quā nō sunt pari de facili cadere: s̄z tñ cū i irā cadūt: ipsa nō ē facile placabilis. ¶ Cā difficultatis casus in irā ē: q̄ ipressio in siccō fit difficulter. Cā v̄o p̄p̄ quā nō facile placant' ē: q̄ ipressio facta i siccō difficulter tollitur.

¶ At multum hō z totus corpus siccum si nō epar contraoperetur.

¶ Ponit tertiū signū: z dicit q̄ vt in plurib' corpus f̄m bābitudinē totius. i. representatā i cute z musculis exterioribus ē siccū nisi maxime p̄operet' epar. Et cā ē: q̄ ex corde siccō transmittunt' sup̄ toto spūs exccatini: z sanguinis arterialis paucior z siccior: nisi p̄ epar p̄operet' trāsmittēdo tāto plurē z humidiorē sanguinē z spūm q̄ t̄patum totus corpus reddat' siccus. ¶ D̄r aut maxime de epate: q̄ ipm ē potentius ad operandū q̄ aliud memb'z in hoc: d̄r vt multū: q̄ ēt ex p̄operatā cerebri possit nō ēē totū siccum.

¶ Humidioris hō cordis signa sūt plūs molles.

¶ Dicit ponit signa humidioris cordis: z dimiditur i trez: i. bi secunda (Et consuetudo) i. bi tertia (Et totum corpus).

¶ Dicit primo q̄ signa cordis humidioris tempato sunt pulsus molles. Causa est arterie mollicies: sed puto etiam alyz pibus fieri magnos taz quo ad dyastolē q̄ quo ad sistolē. ¶ Sed de velocitate v̄dm quo ad dyastolē ē tardior: z s̄lt rariorē p̄p̄ calore obtusiorē: z plus dilatari arteriā sua obediētia q̄ contrādeat: vt plurimum necessitati. ¶ Sed quo ad sistolē ē dubiū: q̄ magnificat' p̄p̄ obediētia z regit' ēt maior p̄p̄ multos vapores pellēdos. ¶ Restat q̄ dubiū v̄t fiat maior q̄ p̄portio ēf' necessitati: ita vt oporteat fieri tardā sistolē: v̄t mediā v̄t remaneat veloc. Et p̄p̄ has ābiguitates Sal. breuitati itēdēs tacuit de istis.

¶ Et consuetudo facile mobilis ad iram: z facile placabilis.

¶ Ponit sc̄dm signū dicēs q̄ i istis ē cōsuetudo. i. dispositio. per quā sunt de facili: z ex parua causa mobiles ad irā z de facili placabiles: z huius cā ē humiditas que facilliter recipit impressiones z facilliter dimittit.

¶ Et totum corpus humidius: nisi ea que sc̄dōz epar contraoperetur.

¶ Ponit signū tertiū dicēs q̄ totū corpus est humidius ex corde humido nisi ea que sunt circa epar. i. dispōnes epatis p̄operet' z intelligenda p̄ ista p̄portionabiliter: vt supra diximus de siccō z calido. seḡ textus.

Vlll.

Siccū hō cor pulsus opat' duriores. ¶ Positis signis calidi z frigidi cordis ponit nūc signa siccū: z vidit' in tres p̄tes. z. i. bi (Et furore) i. bi z. (Ut multum v̄o). Dicit p̄ cor siccū opat' pulsus duos. i. pulsus duri sunt si gnū siccū cordis sicut effectus cause. ¶ Ubi notādū pulsū dici duz: q̄ arteria i eius d̄ctu v̄t dura z corrigiosa: z iō durū z molle sunt d̄cie pulsus q̄ sumū ē ex q̄litate arterie nō sumū ē ex p̄te pulsus: vt ē motus. ¶ Nota z: q̄ B signūz ē v̄z p̄portionabili exīte lapsu i corde z arterijs: z tunc cā ē clara: q̄ arteria siccā ē dura: z iō pulsus durus. ¶ Et si q̄ra qd sit v̄dm de magnitudine z puitate z velocitate z frequētia. ¶ Dicit q̄ nō oz merito hui' pulsus fieri maiorē nā quīs calor ēēt acutior: tñ arteria ē inobediētior dilatationi: z iō imaginādū ē merito illi' alyz parib' pulsus aliq̄lter quo ad dyastolē velocitari z frequētari. S̄z q̄ in sistole ē oppositū p̄p̄ fumo: paucitate: iō pensatis oib' nō ē bñ certū: v̄t sit velocior: vel nō: sic de frequēti nisi in tñ ēēt idurata arteria: vt p̄ illud oporteret pulsus minoritūc. n. fierēt stāte stute veloces z frequētes: p̄p̄ bas ergo ambiguitates videtur Sal. tacuisse.

¶ Et furorem si promptum quidem: s̄z ferocē z difficile placabilem.

¶ Ponit sc̄dm signū: z est q̄ isti patiunt' furore. i. irāz non

promptā. i. in quā nō sunt pari de facili cadere: s̄z tñ cū i irā cadūt: ipsa nō ē facile placabilis. ¶ Cā difficultatis casus in irā ē: q̄ ipressio in siccō fit difficulter. Cā v̄o p̄p̄ quā nō facile placant' ē: q̄ ipressio facta i siccō difficulter tollitur.

¶ At multum hō z totus corpus siccum si nō epar contraoperetur.

¶ Ponit tertiū signū: z dicit q̄ vt in plurib' corpus f̄m bābitudinē totius. i. representatā i cute z musculis exterioribus ē siccū nisi maxime p̄operet' epar. Et cā ē: q̄ ex corde siccō transmittunt' sup̄ toto spūs exccatini: z sanguinis arterialis paucior z siccior: nisi p̄ epar p̄operet' trāsmittēdo tāto plurē z humidiorē sanguinē z spūm q̄ t̄patum totus corpus reddat' siccus. ¶ D̄r aut maxime de epate: q̄ ipm ē potentius ad operandū q̄ aliud memb'z in hoc: d̄r vt multū: q̄ ēt ex p̄operatā cerebri possit nō ēē totū siccum.

¶ Humidioris hō cordis signa sūt plūs molles.

¶ Dicit ponit signa humidioris cordis: z dimiditur i trez: i. bi secunda (Et consuetudo) i. bi tertia (Et totum corpus).

¶ Dicit primo q̄ signa cordis humidioris tempato sunt pulsus molles. Causa est arterie mollicies: sed puto etiam alyz pibus fieri magnos taz quo ad dyastolē q̄ quo ad sistolē. ¶ Sed de velocitate v̄dm quo ad dyastolē ē tardior: z s̄lt rariorē p̄p̄ calore obtusiorē: z plus dilatari arteriā sua obediētia q̄ contrādeat: vt plurimum necessitati. ¶ Sed quo ad sistolē ē dubiū: q̄ magnificat' p̄p̄ obediētia z regit' ēt maior p̄p̄ multos vapores pellēdos. ¶ Restat q̄ dubiū v̄t fiat maior q̄ p̄portio ēf' necessitati: ita vt oporteat fieri tardā sistolē: v̄t mediā v̄t remaneat veloc. Et p̄p̄ has ābiguitates Sal. breuitati itēdēs tacuit de istis.

¶ Et consuetudo facile mobilis ad iram: z facile placabilis.

¶ Ponit sc̄dm signū dicēs q̄ i istis ē cōsuetudo. i. dispositio. per quā sunt de facili: z ex parua causa mobiles ad irā z de facili placabiles: z huius cā ē humiditas que facilliter recipit impressiones z facilliter dimittit.

¶ Et totum corpus humidius: nisi ea que sc̄dōz epar contraoperetur.

¶ Ponit signū tertiū dicēs q̄ totū corpus est humidius ex corde humido nisi ea que sunt circa epar. i. dispōnes epatis p̄operet' z intelligenda p̄ ista p̄portionabiliter: vt supra diximus de siccō z calido. seḡ textus.

et causa est quod stante naturali lapsu secundum quosdam non est tanta siccitas in arteriis que prohibeat a magnitudine, et quod virtus in magnitudine non superfluit: ideo sunt pulsus et veloces et frequentes. Cuius vero duricie ex dictis de corde sicco manifesta est: et fin alios addendum est stante virtute et instructo obediente et proportionabili exite lapsu in corde et arteriis.

Et spiritus sunt magni: et veloces et frequentes: et multo magis ad velocitatem accedunt: et frequentiam non crescente secundum proportionem cordis thorace.

Ponit signum ab banellu dicens duo, primum quod in isto corpore calidi et sicci cordis sunt banellus magni veloces et frequentes. Dicit secundo quod si thorax non fuerit proportionabiliter maior temperato sicut cor est calidius: et sicci us: sed deficiat ab isto clemento: tunc banellus multo magis accedunt ad velocitatem et frequentiam. Cuius causa prima est: quia banellus debet proportionari pulsui. Cuius causa secunda est quia paruo thorace existente modicus attrahitur de aere in vice una alio paribus: ideo necesse est ad eque refrigerandum compensare eius velocitatem et frequentiam additis, hic tamen volumus quod videamus modum quo per banellum fit cordis refrigeratio. Nota ergo quod in pulmone sunt due arterie, una vocatur trachea arteria vel cana pulmonis: et est ad modum arboris cuius stipes protenditur in gula usque ad os: et rami disseminantur per corpus pulmonis quasi per totum veniendo ad paruitatem capillariis venarum: et per istas ab ore immediate trahit pulmo aerem, secunda est arteria que vocatur arteria venalis que habet breuem stipitem que terminatur ad sinistram ventriculorum cordis et rami protenduntur in pulmonem sparsi per ipsum iuxta ramos trachee arterie: ita quod sunt quasi due arbores econtra posite, ita quod rami unius iuxta ramos alterius iaceant. Tercio consideranda est substantia pulmonis que est caro spongiosa plena foraminibus. Cum ergo pulmo dilatatur ex duobus locis attrahit, precipue tamen ab exteriori: nam ab exteriori impletur aere frigido: et ab interiori recipit a corde aerem calefactum et fumum capinosum. Cum igitur frigidus aer est in poris pulmonis arteria venalis cum dilatatur attrahit a pulmone per suas porositates aerem frigidum, et a corde fumum capinosum: et aerem calefactum. Cum ergo frigidus aer est in arteria venali per constrictionem eius pellitur in cor, primo ergo attrahitur aer per tracheam arteriam in pulmone tempore dilatationis pulmonis, secundo cum dilatatur arteria venalis recipitur in ipsa ille frigidus aer modificatus a pulmonis substantia, tertio per constrictionem arterie venalis pellitur in cor et fit refrigerium. Mundificatio vero cordis per banellum fit hoc modo: quia constricto corde arteria venalis recipit ab eo fumum capinosum et aerem calefactum: et cum ista arteria constringitur pellit istum calefactum aerem in pulmonem et fumum: et cum pulmo constringitur hunc calefactum aerem in arteriam tracheam: et exterius pellit.

Sed tunc insurgit difficultas: videtur enim ex isto quod oportet totiens banellare quotiens pulsare. Nam quando cor constringitur arteria venalis dilatatur: et quando arteria venalis dilatatur pulmo constringitur: quod probatur: quia arteria recipit a pulmone: et ideo pulmo in arteriam venalem pellit: et ideo constringitur: ergo quandoque cor constringitur pulmo constringitur: et quando dilatatur cor recipit a venali arteria: et ideo venalis arteria constringitur: et quando venalis arteria constringitur pellit in pulmonem. Et quando pulmo recipit dilatatur: ideo quandoque cor dilatatur pulmo dilatatur. Dic respondetur communiter dicendo

quod dilatatur pulmo non totiens quotiens cor: et constringitur non totiens quotiens cor: et creditur quod constricto corde arteria venalis dilatatur: et conceditur etiam quod cum venalis arteria dilatatur ipsa attrahit a pulmone: et cum dicitur attrahit a pulmone: ergo pulmo constringitur: hec consequentia negatur: nam licet aliquid de aere frigido modicum, scilicet trahatur ex pulmone contingit residuum rarefieri: et ideo pulmonem manere eque latum: vel a concauo pectoris et exteriori illud modicum recompensari sine dilatatione: vel constrictione pulmonis. Et ita dicitur de constrictione: et per constrictionem pellit arteria in pulmonem: non tamen oportet pulmonem dilatari: quia egreditur tantundem poros non dilatato pulmone: vel fit condensatio contenti in eo. Nota tamen ulterius quod arteria venalis: licet proprio motu moueatur in sana dispositione motu dilatationis et constrictionis totiens quotiens cor. Tamen mouetur etiam per accidens motu pulmonis cum constringitur constrictione et cum dilatatur dilatatione etc. IX.

Adnium pilosissimi sunt bi secundum peccatum et hypochondria.

Nunc ponit signa a casibus operationum naturalium dicens quod isti sunt oium hominum maxime pilosissimi scilicet pectus et hypochondria. Et causa est quia calor in eis est acutior et materia adustioni parata: et ideo ex utraque causa sunt pilis multi etc.

Ad actiones non parati et animosi et veloces et tyrannici: moribus etenim furiosi sunt et difficile placabiles.

Ponit signa ab operationibus animalibus et passionibus: et sunt quatuor. Primus quod sunt parati ad actiones: et causa est spirituum suorum mobilitas et corporis lenitas. Secundum est quod sunt animosi, id est audaces: et causa est dicta supra in corde calido tantum. Tertium est quod sunt veloces in motibus voluntariis: et causa est lenitas corporis et spirituum mobilitas et claritas et subtilitas. Quartum est quod sunt tyrannici in moribus: nam de facili irascuntur ira forti que dicitur furor et difficulter placantur. Causa facilitatis casus in iram fortem est fortis calor acuitas: et causa difficilis placationis est siccitas et fortis impressio a multo seruire facta: et hec omnia sunt supra cognita sufficienter ex signis simplicibus: ex quibus hec diversitas componitur et cetera.

De rore vero corporis crassi adhuc et thoracis amplitudine proportionaliter bis que prius dicta sunt determinandum est.

Nunc reddit ad signa sumpta a casibus operationum naturalium dicens quod de crassi, id est de complexione totius dicendum est: ut supra in simplicibus scilicet quod totus corpus cordi similatur vltimum in complexione: et hoc maxime habet verum nisi epar contraoperetur et adhuc de latitudine thoracis dicens proportionaliter illis que dicta sunt supra in simplicibus distemperantibus: nam peccus est latum: ut in pluribus et maxime nisi cerebrum contraoperetur. X.

Non humiditas obtinuerit cum caliditate: pilosi quidem minus bis quod prius dicti sunt huiusmodi.

Nunc ponitur signa complexionis calidi et humiditatis cordis: et diuidit in duas: prout signa generalia lapsus scilicet specialiter signa magni lapsus: et magis ad humiditatem dicitur scilicet ibi (Multa ro) prima in quatuor. Nam primo ponit signa sumpta a pilis. Secundo ab animalibus operationibus et passionibus. Tertio a pulsibus. Quarto ab ha-

nelitu, ibi scda (Et parati) ibi tertia (Pulsus vero) ibi qv
ta (Et spiritus). (C Dicit pmo q si i corde humiditas ob
tinuerit cu caliditate lapsus: tunc isti sunt pilosi scdm pe
ctus: & hypochondria: s3 min' q3 bi q dicti sunt. f. calidi & sicci.
C La pilositas e fortitudo caloris. Et ca qre minus sunt
pilosi est: q3 humida materia e minus apta adustioi q3 sic
ca: & q3 calidu coijunctum humido minus est aptum adbe
rere alyis paribus q3 cum siccitate coniunctum rē.

C Et parati ad actiones non minus illis: non ta
me ferociiores in furore: s3 in ira tantuz parati.

C Facit qd dictu e dicēs pmo q isti calidi & humidu sūt pa
rati ad actioes nō minus q3 calidi & sicci. i. sunt pmpri ad
agendū sicut illi colerici. (C Dicit scdo q nō sunt ferocio
res i ira q3 illi: s3 tñ sunt parati i ira magis q3 illi. (C La p
mīe q3 nō obstat q nō hñt spūs ita mobiles: tñ hñt mul
to plus de spū & sanguine: & iō vigorosiores sunt: & calidita
te ē spūs sunt mobiles, satis pēlati q3 oib' nō min' sūt pa
rati ad actioes. (C La scōi ē: q3 calor cu humiditate nō ma
gis excitat q3 cu siccitate: s3 stimulat magis cu eqli ebulli
tione pūct' q3 siccitati: vt pz de aqua & oleo. (C La terty ē: q3
isti sunt humidu & a leuiori cā pp hoc passibiles rē. (C Ex
quibus apparet q sunt magis placabiles.

C Pulsus vero molles & magni & veloces: &
frequentiores.

C Ponit signū sumptū ex pulsū: dicēs q pulsus sunt mol
les: & magni veloces & frequentiores: & cā mollicies ē mollicies
arterie: & cā magnitudinis ē necessitatis augmētū cu obe
diētia insiti. (C Et q3 magnificat pulsus nō solū secunduz
exigentia gradus caloris: sed pp multitudinē spirituum &
vaporū recipiēdoz a corde: ideo vltra magnitudines ē ve
locitas & frequentia. Et hoc etiā quo ad sistolem rē.

C Et spiritus thorace quidē pportionalr se ha
bēre cordi fm eandē formā erit similis pulsib'
minore vō exire tanto velocior & frequentior ē
pdictis spiritus quanto & thorax minor.

C Ponit signa ex pte hanelit' dicēs q hanelit' si thorax
fuerit pportionalr maior tpato: sicut cor ē calidi' ē pro
portionalis pulsui iuxta supius declarata. Si vō thorax
fuerit minor: tūc o3 q3 fiat tāto velocior & frequentior.
q3to thorax fuerit minor q3 pportionalr correspōdeat
caliditati cordis: & rō pmi ē superius dicta. (C Et rō scōi ē
q3 parvus thorax non satisficit necessitati cum magnitu
dine: ideo oportet cum velocitate & frequentia cōpensari.

C Multa vō cōuersioe scōz crafim facta & ma
xime si scdm humiditatē accidit hoc pter ea q
dicta sūt adhuc & i putridas egritudines ex cor
ruptis & putrescētib' i eis humorib' incidunt:

C Ponit nūc signa cū ē multus lapsus & pcpue maior ver
sus hūidū. Et diuidit i tres fm tria signa q addit vltra pdi
cta. ibi 3^a (Et expiratioes) ibi 3^a (Et in pulsibus). (C Dic
p q multo exite cōplonali lapsu: & maxime si s3 humidita
te plus labat: tūc apparēt signa supradicta: & cū hoc isti ca
dūt i egritudines putridas pp corruptos: & pp putrescen
tes humores i eis. Et cā ē: q3 humiditas ē pparas rē ebulli
tioni. Ad quā seq' ppy caloris exalatio: & calor fortis hoc
idem facit: & iste due cause sufficiūt de se ad putredinem.

C Preterea isti multos generāt humores: & multos va
pores & calidos: q idigēt euēratione: & trāspiratione ne pu
trescāt: & pp humorū multitudinē fiūt i istis plurime opila
tioes hāc euērationē: & trāspirationē pibētes: iō cadūt
isti humores in putredinē: & iō postea fiunt egritudines
putride. vt febres vlcera & apostemata rē.

C Et expiratioes maiores & velociores inspi

rationibus.

C Ponit scdm signū: & ē: q3 i istis expiratioes sunt maiores
ispiratioib' & velociores. (C Vbi nota nō obstat q pect'
i strictione pēse tñ spaciū ptraseat q3tū e3 i dilatatione: tñ
adhuc stat ad modum loquendi medicorū q3 expiratio sic
maior ispiratioe ad hūc sensum: q3 p strictionez ispirādo
ptrafīt nālis terminus strictionis tpate: & nō ptrafīt in di
latione termin' naturalis dilatatiois: aut si i vtroq3 per
trāfīt plus ptrafīt i strictione q3 i dilatatione: aut si nō ptra
fīt i strictione: sed itur vsq3 ad illū i dilatatione: non veniat
pectus vsq3 ad naturalē terminū: s3 deficiat. Et si abē defi
ciat a termino suo nāli minus deficiat strictione q3 dilata
tio: & q3 apud medicū nō dī magna absolute strictione: nisi
q ptrafīt terminū nālez: & similr dilatatio: iō pcedendū est
q. a. dilatatio ē minor. b. strictione: & ambe sunt finite: & tñ
in nulla pportioe. a. ē minor. b. (C In velocitate aut & fre
quentia ppanf strictione & dilatatio sicut alij motus. Nam
illa strictione ē velox: p quā spaciū eqle i minori tpe ptran
sīt: & ista ē frequēs quā pēssit modica quies. (C Ex his ve
niamus ad cās dicti Hal. Nā i corde calido & humido: sed
magis humido plus pportionalr respectu tpatis crescit
necessitas mūdificādi q3 euētādi pp multitudinē vaporū:
& iō op3 q3 magis crescat strictione respectu nālis q3 dilata
tio: & et velociter fiat: nō dixit autem de frequentior: quia
in temperato hanelitu est frequentior absolute cōstrictio
q3 dilatatio: vt Hal. in libello de vtilitate pulsus: & hoc no
ta. Patet ergo causa dicti & possibilitas.

C Et in pulsibus sistoles velox.

C Ponit signū a pulsū: & ē: q3 i istis sistole ē velox respectu
sistolis tpate magis q3 dyastole respectu tpate dyastolis
sit velox. Et cā dicti ē: q3 maior ē necessitas mūdificatiois
i arterijs q3 euērationis in eisdē: iō sistole deseruiēs mūdī
ficatioi ē velox: & pariter itelligat magna respectu dyasto
le ad sensum statim expōsitū supra i hanelitu: q3 plus trā
sit arteria i strictione nālez terminū strictionis q3 i dila
tatione trāseat naturalē terminū dilatatiois. (C Et tu no
ta hic quō cōcedendū sit aliquā dyastolē eē maiore sisto
le iproprie loquēdo: & clusiones q sequunt ad illud: vt p
pre statim dictū ē. (C Nota scdo q3 i arteria i dyastolādo
recipiat a corde fumū capinosuz: & aerē calefactū: tñ arte
ria quā tāgim' p pulsū cōprehēdendo modicū de illo re
cipit: s3 recipit plurimū de spiritu & sanguine. Ecōtra autē
arteria venalis modicū d spiritū: & sanguine recipit: s3 plu
rimū d aerē calefacto: & fumo capinoso: vt educant cū ha
nelitu: & iō i3 i corde multū crescat necessitas mūdificādi:
nō tñ ppterea multū mutat dyastole arteriaz: nisi forte
arterie venalis. (C Et pp hāc cām: q3 i febze putrida mul
tos fumos o3 expurgari arterijs plus pportionaliter q3
oporteat magnū calozē euētari: ptingit q3 in illis sistole: vt
plurimum ē maior: & velocior dyastole. (C Et pz ex dictis
qre arteria venalis habuit duo hostiola i introitu cordis q
claudunt ab itus ad extra. Nā q3 illa principaliter est ad
pellendū frigidū aerē in cor: iō hostiola aperiunt ab extra
ad intra: vt cum arteria pellit in cor via fiat aperta. (C S3
quia nō multū debuit recipere arteria a corde: & pcpue
de sanguine & spiritu: iō illa hostiola constricto corde con
stringuntur: nō tamē integre viā claudunt: vt aer calidus
& fumus sufficienter expelli possint: s3 in arteria adorti sūt
tria hostiola q aperiunt ab intus ad extra: & e3 claudunt.
& cā est: q3 ista arteria facta ē ad recipiendum principal
ter spūm & sanguinē a corde: q debēt p illā alyis membris
mādari. Claudunt aut strictionis arterijs ne spūs & sanguis
facile redeant ad cor & suffocent. (C Nota tertio q3 arte
rie stringunt dilatato corde & e3: q3 expellunt qñ cor at
trahit & attrahūt qñ cor expellit: & melius istaz opatio pfi

est si isto modo faciunt: qd si huiusmodi: puta qd cum vnu attraheret: et reliquu attraheret: tunc n. vnu reliquu impediret. Et nota tri qd non e necessarii quicquid cor stringit oes eiusdem corporis arterias dilatar: aut e contra maiori existere necessitate euentadi qd mundificandi dyastole e velocior sistole: et sic dyastole cordis velocior sistole eiusdem: et qd proportionali existere necessitate sistole arteriarum: et cordis sunt cor respondentes: et ita dyastole: segit qd sistole cordis i illo casu est tardior dyastole arteriarum: et io in maiori tpe copleet. qd p tunc non quicquid cor stringit arteria dilatat. imo o3 qd aliqui qescat dum cor stringit: et ita cor quiescat du arteria cstringit. Et similiter p3 qd vbi cor eet calidu et arterie frigde: aut e contra tunc arteriarum pulsus eent rari: et tardi et cordis frequetes et veloces. Ideo qd non quicquid vnu dilataref reliquu stringeret. Et si dicat ex quo non semp dilatato corde stringunt arterie: sed quicquid sic: et quicquid no. qd qd est qd vno pstricto reliquu dilatat. Ad hoc puto dicendu qd corde et arterijs exantibus in nali dispone et cu p portionali coplectio: et virtute pstate et instro obediente: et omni accidetalu impedimento cessante vnicuique cordis cōstrictioni correspondet vna arteriarum dilatatio: et e contra: et credo qd in tepore cōcant: ita qd in parte temporis mensuratio vnius pstrictione fiat alterius dilatatio totalis aut partialis: et e contra hoc puto voluisse. b. cu dicit i introductorio: qd arterie pulsant alternatim sibi inuice et cordi: nec vdeo qd stante pportionali necessitate i corde et arterijs cōstate virtute t obediēte instrumēto si maior sit necessitas euentadi: qd mundificandi sit necessariu dilatatione cordis et pstrictione arteriarum simul incipere: sed non simul finire: vt putat Ja. Na sint nūc ille necessitates eqli i for. et sit nūc pmo cor. in pstricto esse et segit qd alijs deductis eque cito incipient arterie stringi sicut cor dilatar. Pono ergo cu illis qd incipiat crescere necessitas euentadi non crescente necessitate mundificandi i corde et arterijs pportionaliter et segit qd prius incipiet cor dilatar: qd prius insurget efficax necessitas deducto ipedimēto et non prius incipiet arteria stringi: qd mundificandi necessitas non variat: qd sequit qd non simul incipiet cor dilatar sicut arteria stringi.

Et nec video sequedo via medicorū qd stante pstate eqli necessitate euentadi sicut mundificandi: deducto ipedimēto: et stante pportionali necessitate in corde et arterijs sit oportuū semp cu dilatat cor stringi arteria et e contra: qd sit in for. necessitas euentadi maior qd mundificandi tā in corde qd i arterijs existente necessitate pportionaliter: sit nūc p arteria pstricto eē: et sequit iuxta positionē Jacobi qd cor e dilatatu et qd eque pmo incipiet arteria dilatar sicut cor stringi. Ponat qd cu casu qd in illo tpe quietis remittat euentadi necessitas in vtroque quousq; ad eqlitate veniat cu necessitate mundificandi: et non vltra: et segit qd arteria tardius incipiet dilatar qd incipiebat alijs paribus cu tardius insurget necessitas euentadi qd insurrexisset: s3 non tardi incipiet cor stringi. qd arteria incipiet dilatar postq; cor incipiet stringi: et qd equali tpe durabit eius dilatatio. sicut cordis pstrictio: segit qd tardius desinet dilatar qd cor cstringit. qd aliqui dilatabit arteria stante equali pstate necessitate euentadi sicut mundificandi cu alijs paribus et p tunc cor non stringet. b. Et mirandu e qd quomodo Jacobus se i ista pclusionē hanc opposita implicuit: qd ex suis pncipijs falsa eē monstra: sed h baccenus et nobis pro nunc sufficiat qd in corde calido et humido e sistole velox respectu sue dyastolis et magna lapsu maiori existere versus humi qd vltus calu: vt dicit Sa. Et ultimo nota plus qd cōmetatore sentit qd arteria ventalis simul cu corde dilatat et stringit: et qd motus leuis sunt: io non insisto. segit textus a. Et ite i temperato corpore geo sequens pstrictione e multo maiore gete sequēte dilatatione. ergo non oportet i temperato cor

porē simul semp cu cor dilatat arteria stringi et e contra: et per cōsequens eqli existente necessitate euentadi sicut mundificandi: non semp simul dilatat cor et stringunt arterie: et e contra tenet cōsequentia: qd in teporato ille necessitates sunt equales: et assumptu pūmū est Gal. libro d vtilitate pulsus sic dicentis. Et quies qdes que eaz imitat cōstrictionem diuturnior multo est qd quies que sequitur dilatationem earum. f. arteriarum. b. Mirandum et. XI.

In Amidioris et frigidioris cordis signa: pulsus molles et cōsuetudo timida: et formidolosa et pigra: sunt et nudi pilis hi p3 pectora: et minime irascuntur: et in ira non sunt pati: qd hoc circa thoracem totum corpus bis que prius dicta sunt similiter determinandum est.

Et ponit signa cōplentis frigide et humide cordis qd pos sunt facit ex phabitis cognosci. Et dicit qd p. qd istos pulsus sunt molles. Et cā e mollicies arterie: s3 nihil dicō magnitudine relinques notū qd sunt pui tardi et rari. Et dicit scdo qd cōsuetudo eoz. i. ipsi ex pfecto: et vt multu sunt formidolosi. i. formidātes dolos. timidi et pigri: nā leues forme rez timēdaz eos faciūt timere: vt cu qd audierit loq de morte non possit solus i nocte dormire et timenda ab eis itēse timent: sicut hostiū insultus: et plus timef qd sit oportuū: et sūt pigri pp paucitatem et imobilitatē et grauitatē spiritū qd sapiūt aque naturā: et pp corporis grauitatē. Et dicit 3: qd bi sunt nudi pilis scdm pectora: et cā e qd calor e dū bilis et in humiditate submersus: et io non pōt mām adurere qd sit i pilū cōuertenda. Et dicit qto qd minime irascuntur et ira modicu seruāt: et cā pmi e qd sanguis et spūs i eis dū difficili buliūt. Et rō scdi e qd pp humiditatē ipfione modico tpe tenet et non sunt pati i ira: qd calor non facit bulit. Et dicit qnto qd de latitudine thoracis: et habitudine totū corporis dicendū e pportionaliter bis qd dicta sunt. qd pectus e strictu nisi pperet cerebrū: et totū corp⁹ e frigidu et humidu nisi pperet epar. Reliq signa sunt colligenda ex bis qd dicta sunt de lapsibus simplicibus. XII.

In Rigidi et sicci cor pulsus qdem duos opatur et paruos: spūs et sicci cor pulsus qdem pportionaliter frigiditati pūis thorax sit cōpetētes. si hoc maior rax et tardu: minime hoc oium iracundi: bi coacti th aliquibus irasci seruāt memoriā. Sunt vero et bi non pilosi pectora omnium maxime. De paruitate vero thoracis et totius corporis frigiditate similiter determinandum est.

Et ponit signa cordis frigidi: et sicci: et diuidit i duos. p facit b. z. ponit quedā canonē correctiuū eoz qd sūt dicta d morib⁹. ibi z. (Unū cōe). De p pre dicit qnq. Et pūmū e qd cor frigidu et siccu opat pulsus duos et paruos et io pulsus pūis et dur⁹ e signū cordis frigidi et sicci. Et cā duricie e arterie duricie: et cā puitatio e p puitas necessitatis et istū io bediēria scdo. et io stat qd sūt veloces et frequetes: vt fuit dictū supra. cā. de corde frigido tri. Et dicit 2: qd si thorax fuerit pportionaliter minor sicut cor e frigidu sūt banelinis cōpetētes. i. pportioales pulsib⁹: et hac expositione tene. Si hoc thorax fuerit magn⁹ spūs vlt banelit⁹ fiet tard⁹ et rarus: et totū supra e habitū i corde frigido. Et dicit tertio qd isti sunt minime iracundi iter oēs cā e qd difficile cadūt i ira et remissius ab eqli cā imutant: et hoc pp frigiditatem et siccitatem: sed tū qd sunt coacti irasci seruāt memoriā lefionis: et hoc qd siccitas e cā reformationis impressionum.

Legni

E Dicit q̄to q̄ isti sūt maxie oīus nō pilosi fm pectoria: t cā ē caliditate remissio t mēci paucitas. **E** Dicit q̄to q̄ de quātitate toracis t de frigiditate toti⁹ corporis dicēdū ē p. postioālr: vt supra: t toti⁹ ex pcedētib⁹ p. XIII.

Nā cōc in oib⁹ his que dicta sunt cō- memorantes q̄ quēcūq̄ de morib⁹ aut nunc aut scdm allaz aliquaz scri- pta sunt orationē ad agnitiōē crase- os: nō p bonis aut pranis moribus ex phibilo phia exercitator: sed p nālib⁹ vnicuiq̄ dictū ē. **E** Dicit ponit canone dicēs q̄ oz hīc mēti vñ cōc pceptum: t ē hoc q̄ quēcūq̄ dīr aī t hīc aut i alijs locis de signis cō- plexionū sumptis a moribus siue aīe passionib⁹ nō sunt i- telligēda de bonis t malis morib⁹ exercitator: in phia. i. acq̄stis p exercitiū dictoz in phia: s. tñ ē itelligēdum de moribus q̄ a nā insunt. **E** Ubi nō q̄ nomē moris aliqñ i- portat habitū acq̄stū ex exercitatioē scilicet ad bene vel aliter agēdū: qñq̄ sumit p nāli dispōne inclināte ad tales vel tale actionē: t hoc aliqñ p cōi ad ābo t ita sumit hic no- mē moris. S. t vult q̄ mores ab exercitio acq̄sti nō signi- ficāt cōplexiōē: nā possunt acq̄ri i inclinātiōē cōplexio- nis: vt legi de socrate. **E** Nota scdo q̄ quēadmodū tēpe- rantia cōplexiōis seq̄t inclinatio ad tēperatos t optimos mores: ita ēt mores acq̄sti si sint boni sūt factiui t pte cō- plexiōis t pportionalr dicat d malis. **E** Nō tertio exerci- tatos in phia aliqñ acq̄rere ex illo exercitio bonos mores qñq̄ vñ malos: qz scilicet abutētes vel falsa pncipia sumē- tes: vt epicuri: vel aliter ad mala exercitia inclināti: et sic malos acq̄rūt mores: t hoc mō exercitati in phia dicūt nō tñ illi q̄ verā i phia credūt sniaz: s. t q̄ falsaz. **E** Quar- to nota q̄dā cōclimata ex influxu suo generali inclinātia ad certas passiones t actiōes vt boies vñ terre audacio- res sunt stāte pari cōplexiōe q̄ aliter: t illi mores nāles ex tali generali influxu acq̄sti nō sunt signū cōplexiōis: s. illi q̄ inueniunt i vno pter generale inclinātiōē sui clima- tis. **E** Ultimo nota q̄ naturales mores cognoscuntur ex inclinātiōe in principio habita ante complementum ac- quisitorum per exercitium. Sequitur textus. I.

Patis vero calidi cognitiōes sunt venarum amplitudo.

Postis signis cordis ponunt signa cō- plexionū distēperataz epatis: t diuidit in duas ptes. Nā pmo ponit signa simplicia distēperantia: scdo pposita: ibi scdo. (Cal- di qdē). Prima i q̄tuor t ē ibi scdo (Frigidioris) ibi ter- tia. (Humidioris) ibi q̄rta (Siccioris). Prima i sex. fm sex signa posita. ibi secunda (Rubea colera). Et alie par- tes legēdo patebūt. **E** Dicit q̄ p ista q̄ sequūtur sunt co- gnitiōes epatis calidi. i. signa significātia epar cō calidū: t primū ē amplitudo venaz: t cā ē: qz cū vene oriūt ab epa- te aut salte ab ipso plurimū recipiāt influxū mediante san- guine: oportet eas variari secundū epatis dispositiones: t qz caloris ē ampliāre iō vene cum epar est calidū sunt am- pliores temperatis: t hoc signum est verum vt in plurib⁹.

E Colera rubea multa.

Ponit signū scdm dicēdo q̄ hic ē multa colera rubea. i. cū hec ē multa in corpore significat epatis caliditas. S. p hac parte intelligenda t sequētib⁹ hic sunt plura viden- da. **E** Primo nota q̄ cibi i stomacho recepti trāsmutātur i chilū q̄ ē qdā substātia similis prifane: t illius chili p me- lior trahit ad epar p quādā venas q̄ vocant mēfaraice: t ista p disseminat i epate p venas q̄ diuidūt ad minimas t virtute carnis epatis generat epca sanguis. fla. colera. t mīa: nāles q̄ dicunt a medicis humores pmi eo q̄ sunt i

mediate ex chilo p z^m digestiōem gnābiles t aquositas vñialis postea ab istis separaf t ad viā vrine mittit p ve- nas emulgētes. **E** Nota scdo q̄ istoz humorū sanguis est tēperat⁹ t dulcis t i relatiōe cutis calidus t humid⁹: t ma- gis benignus t i colore rubeus: t p tpatā decoctionē geni- tus. Slegma vñ est humor primus frigidus t humidus co- lore alb⁹ in sapore ad dulcedinē declinūs: p oīminutā deco- ctiōē genitus: aptus p vltioriē trāsmutatiōē a nro calo- re in sanguinē trāsmutari. **E** Colera vñ ē humor cōplexio- ne calidus t siccus: colore rubeus clarus: t citrinus sapore amarus: vel acut⁹ p supflūā decoctionē in scdo digestiōe generat⁹. **E** Melia aut ē humor frigid⁹ t sicc⁹ colore ad nigredinē tendēs sapore medius inter dulcē t ponticū tā- quā fex hypostasius p digestiōē tpatāz sanguis supflūus. **E** Dicit aut a medicis q̄ melācolia generat a calore tpa- to sanguis ēt a tpatō: s. colera a supfluo: t fla a diminuto: nō qz ali⁹ sit calor p quē epaz vnus istoz humorū generat a calore per quem generat aliū: sed qz idē calor i vnus ge- neratione temperate agit: in alterius autem generatione agit aut superflue: aut diminute. **E** Quomodo aut mīa q̄ est frigida dicat a calore tēperato generari p: qz a calore nō ita intēse sicut colera: nec ita remisse agente sicut i fla- tis generatione: t quo ad hec duo vident quasi oēs medi- ci puenire. **E** Ex quibus p cā dicti. S. nā epate calido exi- stente plurima pars illius chili est apta ab eo in humorem calidum t siccum per superfluum decoctionē pueritiā in eo debet plurima rubea colera generari.

Sed post hec nō q̄ magna cadit iter phos t me- dicos dīa. qdā. n. volūt q̄ nō solus sanguis nutrit: s. ēt alij humores: t iō nā cū sanguine p ve- nas trāsmittit colerā t fla t mīaz. **E** Dōz autē due sunt pncipales rōnes. vna sumit a diuersitate mēbrozum: qz si oīus mēbroz eēt vna mā nō differrēt i suis psonib⁹: t mo- dis sbe mēbra nri corporis ab iūicē: nā os nō ē dūz t cere^m molle: nisi qz vñ istoz ē genitū ex sanguine cui multa me- lācolia fuit admixta: s. aliud. s. cere^m ex sanguine genitū ē cui multū fla cōmixtum fuit. **E** Scdo rō sumit ex hoc q̄ aliter oportet sanguinē inueniri puz i mēbris vel venis sine alioz humorū admixtiōe: cū illi alij būores saltē qñq̄ frustra eēt cōmixti mō hoc ē flm: qz capro quocūq̄ boie t cuiuscūq̄ etatis vñ cōplexiōis vñ regimis i sanguie suaz venaz iuenit colera fla t mīa: t B docet experiētia i flo- boromys: t ēt hoc docet experiētia de medicinis solutiuis q̄ a venis istos humores euacuāt: t sumit iste rōnes a. S. in scdo eltoz ēt pfirmāte Hypo. auctoritate: i libello d bu- mana nā. t. 6. de iuuamētis mēbroz ab eodē. S. **E** Hāc ḡ sniam cōmuniter sequunt medici q̄ illud qd est in venis qd nos cōi appellatiōe dicimus sanguinē: t qd alij massam sanguineā vocāt ē aggregatū ex sanguine stāte colā t me- lācolia: s. dominante sanguine a vulgo dicitur sanguis.

E Quidā aut dicūt solū sanguinē iter pmos humores mu- tare: ita q̄ nullus pmi humor ē mā restauratiōis ptis dis- solute nisi sanguis aut fla p puerfionē suā ad sanguinem. **E** Dicit z^o q̄ alij humores a sanguine pter fla cuz gnāci sunt corpore nāliter se hīte nō trāscūt p venas cū sangui- ne: s. colera trāsmittit ad kistim fellis: t melia ad splenez. fla aut vadit cū sanguine adhuc: vt cōplete digerāt t tan- dē puerat in sanguinē. **E** Et ad hec habēt rōnes plures. pma: qz nullus humor nutrit nisi dulcis: cū nullum videā- mus absolute placere sapore sano iculpatē nisi dulcē. mō nullus humor ē dulcis nisi sanguis: nā colera ē amara: me- lācolia pontica: t slegma insipidū. videtur ergo null⁹ hu- mor nutrire nisi sanguis. **E** Secūda rō qz ex eisdē sumus t nutrimur: eadē. n. ē mā generationis t nutritiōis cuz nu- tritio sit quedā cōiuncta generatio: t colligi hoc scdo col- liget: sed nō sum⁹ geniti nisi ex sanguine i mēce t nutriti. g.

Tertia rō qz cū sanguine i corpore iculpatē sano non p-
misceat colera aut mīlia. de colera. n. pbat: qz cū sit valde
amari saporis totū sanguinē redderet amaz: p̄cipue illū
maxime q mutat colerica mēbra: nō hoc ē s̄m: naz capto
sanguine nutre pulmonē: p̄ ille ē gustui dulcis: et de
mīlia pbat ēt p hoc q: ille p̄cipue sapor i nulla pte sangui-
nis iuenit. **E**t hāc sniam seḡ Arist. scōo d̄ p̄tib⁹ alialiū.
tractatu scōo. et de somno et vigilia. in tertio de hystoria:
et vbiqz et Av. scōo collz et p̄leriqz medicz et p̄hi. **I**sti ḡ di-
cūt q: i corpore sano iculpatē i venis ex̄ epar nō ē nisi san-
guis aut aquositas v̄nialis q̄ adiuuat ad penetrādum aut
fla qd̄ digerit vt in sanguinē p̄uertat: sed mīlia et colera nō
inuēniūt i sanguine venaz: sanissimi hoīs imo secernūt et
vna ad kistim fellis: reliq̄ ad splenē mittunt. **S**ed ista
positio v̄i i duas diuidi. Quidā. n. volūt qz sanguis ē vnus
humor homogeneus habēs ptes p̄similes et qz nō ē oppo-
tunū in eo ēē ptes p̄plonatas dissimiles: vep: tñ pōt ēē vn⁹
sanguis alio subtilior et calidior: et sic pōt ēē sanguis p totūz
vniformis grossifici quo ad oēs ptes p̄plexionatas: et qz sa-
guis tēperatissimus ē s̄m oēs ptes q̄ sunt cōplexionate in
eo tēperatus i cōplexiōe: et in mō substantie: et id qd̄ in flobotomys
egredī q̄ partē bz rubeā clarā supnatantē qd̄ ad il-
lā pte ē sanguis subtilior: qd̄ ad secūlā ē grossus sāguis: et
qz sint abe ptes sāguis oīdī ex sapore q̄ i v̄traqz ē dulcis.
Alia ē positio plus qz cōmētatoris i expōne hui⁹ partis et
imaginat plus qz cōmētator sicut ē dictūz supra. qz i venis
nō ē humor alius a sanguine nisi forte qñqz flā qd̄ nodū cō-
plete digestū ē: ē ēt ibi aquositas v̄nialis quēqz fecerit sā-
guinē ad stricta loca penetrare: q̄ postea ad vesicā s̄m ma-
iorē ptes tēdit reliqua pte resoluta. **D**ic̄ z: plus qz cōmē-
tator qz ille sanguis nō ē res simplex p carētiaz cōpōnis
ptiū cōplonataz: imo q̄libz sanguis p se exīstēs ē cōposit⁹
ex pte p̄portionata colere qd̄ ē subtilis et quo ad complexiō-
nē primā sibi p̄p̄iā calida. et sicca respectu sanguinis et ex
parte p̄portionata mīlie grossa terrestri qd̄ ad cōplexionem
primā siue p̄p̄iā frigida et sicca respectu sāguinis et ex pte
aquosa quo ad cōplexionē primā sibi p̄p̄iā frigida et humi-
da respectu sanguinis: et iste tres partes commiscetur ad
inūicē in sanguinis generatione: et acgrit ex istaz partium
mīxtione cōplo quedā que dicī cōmplo secūda que est in
q̄libet parte: quaz cōplexionē scōaz seḡ forma sanguinis:
et iō in toto est forma sanguinis et i q̄libet pte quedamodū
cōplexio ista: et ita pars subtilis est sanguis et grossa pars: et
p̄o aquea in ista cōpōsitione: sed si vna istaz separare ē
ab alia statim dep̄deret formā sanguinis et cōplexionē illam
secundā q̄ illa forma p̄seḡ: et hoc qz illa p̄p̄e debet ab om-
nibus illis tribus substantijs diuersis simul cōiunctis: que ē
ita apta ab illis pendere cū h̄nt certū modū applicationis:
qz illo remoto nō amplius ab illis cōseruā: sed definit ēē.
Dicit tertio qz ista complexio scōa qua ptes sanguinis
vniunt ē ē debilis p̄p̄ qd̄ ex facili cā ille ptes separant ab
inūicē et vnaqueqz trāsit ad nām humoris cui p̄portionat.
Qz at in venis nō sit humor alius a sanguine vel flate p-
batur auctoritatibus et rōnibus p parte quas supra posui.
Qz autem sanguis nō sit res simplex ad sensum datum
oīdī pluribus signis. Primū qz si cōtingeret dare sangui-
nē simplicē tēperatū tūc ille ēēt optimus: ḡ aliquid iue-
niret in vena qd̄ est s̄m: nā oīs sanguis a vena euacuat⁹ v̄i
in istas tres partes sequestrari et B in corpore sano: vt do-
cet experiētia i flobotomys. **S**cōo qz cū lac sit sanguis
bisocetus seḡ qz p̄portionales debet ēē ptes lactis p̄tib⁹
sanguinis mō p̄stat qz in quolibet lacte sunt tres tñ tales
substantie quas manifeste cōtingit sequestrari. **T**ertio
qz a sanguine tres tñ separant supfluitates istis trib⁹ p̄ti-
bus p̄portionate vt colera que ad chistim transmittit fel-
lis et mīlia ad splenē et aqua ad vesicā: quaz vna p̄ti subtili

alia terrestri grosse alia aquose p̄portionat. Nulla aut in-
uenit supfluitas p̄portionata parti tpate simplici ḡ nullaz
talē ptes oz ponere. **Q**uarto qz nulla febris putrida fit
ex sanguine p̄seuerā et B qz sanguis adueniente putredine
corumpit cito cū illa cōplexio scōa sit debilis: et probat as-
sumptū: qz si accideret putrida de sanguine tūc posset esse
interpolata de sanguine: et frequēter deberet inueniri qd̄ ē
contra omniū doctoz mētē. **D**is ḡ et qbusdā debilioz-
bus rōnibus p̄firmat pōnez suā que si p̄sideret nō dicit sā-
guinē nō ēē quartā s̄bam distinctā a flate colera vel mīlia:
imo dicit d̄dictoriū: s̄z vult sanguinē oēm in venis exītez
vel ex p̄ se exītez cōponi ex tribus p̄tib⁹ quaz: quēz ē cō-
plexiōata sicut rosa cōponit ex pte subtili subtilitē odorif-
fera et pte grossa stiptica: et istas tres ptes de facili euacuat
i sanguine: qz illa cōplexio scōa ē debilis: sed cū ab inūicem
separate fuerint nō sunt amplius sanguis. **E**t iā sangui-
nis diuersitatē dixit p̄p̄ tria. p. quia in flobotomia: vt dicit
Dyppo. locis allegatis vidēt euacuari iste tres substantie: et
tñ ipse nō dicit ēē in venis nisi sanguinē: cū ḡ d̄ qz sanguis
cōstituit ex illis tribus: et facilliter sequestrat in illa d̄z mī-
randū ēē si illi egrediūtur p flobotomiā et sepanē corrupta
cōplexiōe. **S**cōm signū ē qz: farmaca exbibita euacuan-
tia a venis p̄mo euacuat alios humores a sanguine in q̄lz
sano corpore: et iō v̄i qz in illis sint isti humores. dicit. n. qz
farmacū facile sepat ptes sanguinis v̄nā cū qua puenit ad
bonū sensum in p̄p̄ietate: qz separata fuerit expellit iu-
uātē vtute: s̄z sanguinē sub forma sanguinis nō attrahit ni-
si cū multū fuerit venaz virtus p̄tentiua debilitata tunc
enim dimittunt sanguinē in forma p̄p̄ia et hoc ē vltimo.
Tertiu ē p̄p̄ febres p̄tinuas p̄portionales et calores bo-
minū sanoz saluādos. **E**t vt breuiter dicā qz hac diuer-
sitate p̄tiū sanguinis v̄i melius saluari Arist. positio: qz si
ponamus sanguinē ēē humorē simplicē p̄p̄uationē cōpōsi-
tiōis ex partibus etherogenicis: sed diceremus qz aliquo est
grossus aliquis subtilis aliqz tēperatus nō habens hāc cō-
mīxtionē: nā tūc oz aliqñ istū tpatū purz iueniri i vena qd̄
nō accidit: et forte qz Auer. integre sensit hāc viā: scōo collz
ca⁹. de iunamēto sanguinis si b̄n p̄spiciat. **E**t qz p̄p̄ qz
humor tpate coct⁹ iter hūores corporis ē mixt⁹ ex talib⁹ tri-
bus s̄bz debita p̄portionē h̄ntib⁹. Cū aut aliq̄ istaz triū
s̄bz mediocritatē sanguini debita supauerit d̄f sāguis s̄z
denotatiōe a v̄sio illi⁹ partis colic⁹. staticus: aut mīscus.
Nūq̄ aut d̄f sanguis sāguine⁹. **P**z ex his duo ar⁹ cōia ē
hāc pōnēfca si pōderare: nā argumē qd̄ sit supponēdo flā
tñ ēē frigidū sicut colera ē calida respectu cutis et suppo-
nēdo qz mīlia et flā sunt multū maioris q̄tatis qz colera.
ex his arguit san⁹ ex tribus talibus humorib⁹ cōpositum
circa frigidū p̄z qz supponit sanguinē ēē cōpositū iux̄ hāc
opi. ex colla et flate et mīlia qd̄ h̄ op. n̄llo mō vult. **S**i v̄o
suppōit pte sāguinis flati p̄p̄o⁹ ēē frigidā hoc ē negādū
gnātr: nā cū ille sit sāguis dū ē i p̄posito: p̄z sine dubio qz ē
calida et hūida qñō at cōplo p̄⁹ frigida et hūida s̄et i eodez
s̄bo cū cōplexiōe 2^a. calida et hūida colligat ex his q̄ dicūt
circa 2ª caplm scōi canoñ. et ex his q̄ dicunt de cōplexiōe
nerui cordis et innata et influente. sequitur textus.

In tempore vero augmāstice etatis: nigra.
In hac parte ponit 3ª signum dicens qz in habente epar
calidum tñ in tempore augmāstice etatis. i. in etate confi-
stentie generatur multa nigra colera. **U**bi nō istos ter-
minos inueniri melancolia fel nigrz et nigra colera: qui et si
videantur idem significare tñ proprie sumptis vocabulis
hoc nomen melancolia sumitur pro communi ad omnes
humorē a dominio frigidū et siccū propter rei v̄sium siue
ille fuerit naturalis siue p̄ter nām. Colera nigra sumit al-
quando generaliter proponi mīlia genita per adustionem
Aliquando vero sumitur pro mīlia facta ex adustione co-

lere rubee: ita sumitur h̄ eadem appellatur proprie fel nigrum. Cum ergo epar est calidum in etate status calore coniuncto cum multa siccitate fit magna adustio colere rubee et sic multe colere nigre generatio.

Calidior enī est sanguis eis.

C hoc est q̄rtū signū i q̄ dicit q̄ istoz sanguis ē calidior tē pato cā ē clara cū ep̄ ḡiet sāguinē calidi⁹ calidiorē ḡiabit.

Et propter hoc vniuersum corpus calidi⁹ nisi ea que s̄m cor contraoperentur.

Ponit q̄ntū signū dicens q̄ pp̄ h̄c cām totū corpus. i. cor pus s̄m totius habitudine ē calidius nisi doperent ea que sunt s̄m cor. i. ea q̄ a corde pcedunt: et p̄z cā dicit q̄ cū toti⁹ habitudo a sanguine trāsmisso calefiat alijs paribus a calidiori sanguine magis calefit. S̄z p̄t ē h̄ doperan⁹ cordis q̄ cor transmittat spiritū vitālē et san^m arteriale tāto frigidiorē q̄ tēperatū cor q̄ totius habitudo cōpēsato influxu epatis cum in fluxu cordis sit frigidior in isto habēte epar calidum q̄ in temperato corpore.

Sensitas vero eoz q̄ s̄z hypochondriū et vētrē.

Ponit signū sextū dicens q̄ in istis est densitas. i. pilositas multa hypochondrioz et ventris intelligendo p̄ hypochondria loca immediata sub costis mēdosis posita: et p̄ ventrem partem circa vmbilicum que vocatur lumē et cā est dicta: quia multus calor multam adurit materiam aptaz pilorum generationi. sequitur textus.

Irigidioris vero epatis cognitiones angustia venaz: flegma plurimū sanguis frigidior et vniuersa corporis habitudo frigidior nisi ea que circa cor calida fuerunt nuda pil hypochondria et vētrē.

Ponit signa frigidit epatis: et sunt q̄nq̄. p̄mū ē angustia. i. strictura venaz. Et cā ē q̄ frigiditas n̄ amplificat sicut tēperata caliditas imo coangustat et cōstringit. **S**cđm ē q̄ in istis corporibus ē plurimū flāz: cā ē q̄ merito frigiditatis multe sunt p̄tes i chilo apte in epate tpato querti in sanguinē q̄ ē in epate frigido quertunt in flāz: sic generat in tali corpore flā plurimū. **T**ertiuū signū ē q̄ sanguis eoz ē frigidior q̄ p̄cipi colore et cā ē epari frigiditas. **Q**uartū signū ē q̄ vniuersa habitudo corporis ē frigidior nisi ea que s̄z cor. i. cor: et ab eo p̄ducta puta spūs et sāguis arterialis fuerint calida: nā sanguine frigidiori exite toti⁹ habitu do reddi frigidior cū p̄cipue sanguinis caliditate reddi calida: s̄z tñ p̄t cor tanto cē calidius tpato q̄ totius habitudo tāto plus recipiēt de caliditate p̄ influxu cordis. q̄ di minuat de caliditate quā recipit pp̄ epari frigiditatē: q̄ totū erit calidiū. **Q**uintū signū ē q̄ illa q̄ sunt circa hypochondria sunt nuda pilis p̄ q̄ calor remissus modicū sufficit adurere. scđo q̄ ille calor in humido submersus ē et obtusus: et merito huius etiā minus sufficit adurere.

Siccioris xpo epatis sanguis quidem spissior et paucior: vene dure et vniuersa corpis hūdo sicci⁹ vī durior

Ponit hic signa epatis tpato sicci⁹: et vidit in tres p̄tes: s̄m tria signa: quoz p̄mū ē q̄ sanguis ē spissior et paucior. Cā p̄mū ē siccitas in spissan s̄ et ad terrestreitatē mouēdo. Cā scđi est cōsumptio p̄tiū humidaz: chili et quarū dā exiccatio: et p̄ p̄is p̄z q̄ i eo plus d̄ colera rubea: et plus de mīa generat: s̄z nō multuz nōbilitet propter nō esse excessuz i actiuis: et iō tacuit. **S**cđz signū est q̄ vene sunt dure: et causa est quia oriunt a sicco: et ideo sunt sicce: et siccius alijs paribus est durius: vt secūdo cōplexionuz. igitur. **T**ertiuū signū est q̄ vniuersa corpo

ris habitudo est sicci⁹. Et nota q̄ hic nō dicitur nisi doperetur cor: quia cor quantūcūq̄ humidum nō p̄t doperari epari sicco contraoperantia ad dūz ducente: de qua tamē dicitur modicum post.

Amidioris vero epatis cognitiones: sanguis quidē plurim⁹ et humid⁹ vene at molliores: ita xpo et vniuersuz corp⁹ nisi ea que circa cor contraoperentur.

Ponit signa humidioris epatis: et sunt tria. p̄mū q̄ sanguis est plurim⁹ et humid⁹: cā multitudinis ē tēperamētū caloris et modica resolutio partū chili minor q̄ in tpato pp̄ obtusiorē caloriē et humiditatē: et hoc intelligēdo sanguinē p̄ q̄rtā substantia. Si autē itelligat p̄ massa sanguinea res ē valde clari⁹ pp̄ humiditatē cām cē ne multū dissoluat. Et sic nota ē flā plus eē et coleras pauciores: s̄z q̄ bec nō sunt fortia tacent a. **S**cđm signū ē mollietis venarū cuius cā est multa humiditas eaz q̄ facit eas molles alijs paribus. **T**ertiuū signū ē q̄ habitudo corporis ē humida nisi doperetur cor: nam cor posset intantum esse siccum q̄ doperaretur epari humido i toto ita vt totū non esset humidum: vt paulo post videbit.

Alii quidē s̄l et sicci epatis signa p̄losuz hypochondriū dextrū sanguis spissior et paucior amara co. multa. circa augmasticā vero etatē nigra venaruz āplitudo et duritia: ita vero et vniuersuz corp⁹.

Positis signis distēperātiāz simpliciu ponunt signa cōpositaz in epate: et diuidit in quatuor s̄m quatuor spēs huiusmodi distēperātiāz: ibi scđa (Humidū quidē) ibi tertia. (Humidius vero) ibi quarta (Frigidū vero) p̄mā in duas primo. n. facit q̄ dicitur est. scđo: q̄ de doperātiā epatis: et cordis in coro sepe fecerat mentionē ad q̄rū dā dīcroz declarationē. Quidit quibus q̄lratib⁹ epatis potest cor doperari facili⁹: et q̄bus non. ibi scđa. (Caliditas quidē). **I**n parte p̄ma ponunt septē signa epatis calidi et sicci: et sic posset diuidi in septem: s̄z lego oīa simul et.

Primū ḡ signum est pilositas dextrī hypochondriū: et hoc q̄ calor epatis acutus aptus est multā mām adurere et humores istius corporis pp̄ caliditatē et siccitatem sunt apti aduri: et iō sunt pilosissimi quo ad illaz corporis regionem. **S**cđm signū est q̄ sanguis in tali corpore est spissior et paucior: cā spissitudinis ē calor cū siccitate cōsumēs humidaz et subtiles partes que sunt magis apte aduri et dissolui q̄ grosse: cā paucitatis est ista: et cū ea quia plurime partes chili in isto epate cōuertuntur in colerā que in tēperato cōuerterentur in sanguinē et multe ē in melancoliā et.

Tertiuū signū est q̄ in eis est multa colera amara: quia colera rubea. **E**t hoc in adolescentia: et causa est multitudo caloris: et siccitatis multam coleram generantiuz pp̄ q̄litate coles. **Q**uartū signū ē q̄ circa etatē augmasticā. i. circa etatē status multa colera nigra est i eis: et hui⁹ cā ē q̄ circa illā etatē multuz augmentata siccitate et calore eque intenso virtus adurendi est fortior: et ideo per viam adustionis plurima colera nigra generatur. **S**umpta colera nigra pro adusta: vt superius dicebat et. **Q**uintū signum est āplitudo venarum: et si fortassis non tantū sicut in sanguineo propter materiam siccam: et causa est caloris potentia in principio generationis. **S**extum signum est venaz durities: et huius causa est siccitas. **S**eptimū signū q̄ vniuersum corpus est ita et durum. **E**t nota q̄ ly. ita refertur ad duriciē venarum et nō ad similitudinē cōplexiōis vniuersi corporis cū cōplexiōe epatis significāda in ambab⁹ q̄lratibus: q̄ hoc cēt falsuz absolute

platum: sed tū ly. ita refert ad ly. nutritiē venarū ē verum absolute nec oportet qd addat nisi doperet cor quia epas ti sicco multū nō pōt cor qd tūcūq; humidū doperari. Cōtra operantia equāte: nec ad hūc ducēte. Deinde dicit. VI.

Caliditas siquidem a corde prouipēs vincere potest prouipentes ab epate frigiditatem quemadmodum et frigiditas quidez caliditatez.

¶ Positis istis signis: qz quandoq; dicit totū corpus dispositum sūm qualitatez dominātes ī epate: qnq; vero hoc nō dicit absolute sed cū ista exceptiōe nisi doperet cor: vt huius causa cognoscat ostēdit cui qualitati epatis facilius cōtraoperat cor et cui difficiliter. ¶ Et diuidit ista pō in tres ptes. Primo ostēdit q̄litatez cui facilius doperat cor. Secūdo illā cui difficiliter. Tercio illā cui medio mō: ibi 2^a. (Siccitatis 1°) ibi tertia. (Media 1°). ¶ Dicit pmo qz caliditas prouipēs a corde pōt vincere frigiditatem prouipentē ab epate quēadmodū frigiditas prouipēs a corde potest vincere epatis caliditatem. ¶ Ubi nota qz qd Gal. supra semper locutus ē de doperantia epatis et cordis in tertio puta in habitudine totius: iō existimādū est euz ita loq; hic vult ergo in hoc dicto qz cor merito fac caliditatis per quā totū disponitur pōt vincere frigiditatem epatis. i. potest superare effectū q sequit frigiditatem epatis ī habitudine totius: et frigiditas cordis quo ad transmutationē habitudinis totius ipsam psequēte pōt vincere caliditatez epatis quo ad effectū ab ipsa sup totū prouipentē: et ad hunc sensum intelligant reliqua que dicent d hac materia. ¶ Nota scō qz epas q̄tūmēq; frigidum generat tamen sanguinē: et illū toti transmittit: iste est ē habitudinis toti? calefactiō. ¶ Nunq; p se ab epate naturaliter disposito prouipit super toto frigiditas: et similiter a corde: sed p accidens hoc mō: nā p elementoz frigidoz dominūz caro et cutis deductis influxu cordis et epatis eēt frigide: et per influxū tpatum reducunt ad temperamētū. ¶ Tūc ergo alicuius istoz membrorū influxus deficit a potētia mediocriter calefaciendū alijs paribus cutis ab intrinseco et ab aere infrigidat: et ita dicimus illā frigiditatem fieri a corde: vel epate p accidēs: qz cor nō phibuit vt debeat illius pductionem: aut epas. ¶ Et ad hūc sensum dicit Gal. prouipere frigiditatem a corde vel epate sup toto. ¶ Nota tertio qz victoria rū quedā est equā quedā minūens quedā ad hūc ducēs vt fuit de doperantia expositū supra capitulo de signis calidi cordis: ita hic intelligat de victoria oibz istis tribus modis aut maxime de victoria ducēte ad hūm. ¶ Nota quarto qz caliditas influēs inuenta in habitudine totius pū depēdet ab influxu cordis notabilr qz ab influxu epatis: 13 notabilr ab epatis influxu depēdeat: nā spūs vitalis et sanguis arterialis multo sunt calidiores sanguine venali et spiritū nālī. ¶ Cū qz cor ad illa duo calefaciendū super toto transmittat epas aut ista aliarō magis pōt cordis caliditas totū calefacere qz caliditas epatis. ¶ Ex istis p3 cā ambay partiū cōclusiōis: nā si epas ē frigidū ita qz merito isti deficeret calor in habitudine totius a temperamēto stante corde tpatō pōt eē qz cor sit tñ tpatō calidius qz nō solum recōpēsabit epatis defectū: sed vltra tātā caliditatem addet qz totū reddet calidū: et hoc mō vincet epatis frigiditatez victoria ad hūc ducēte. Et sic cōsistit si epas sit calidus: ita qz merito huius influit sup totū caliditatem supra temperatā pōt cor ita esse frigidū qz tñ deficiet de caliditate merito defectus in suo influxu et qz fiet absolute frigidū: et ita vincet cor frigidū epas calidum victoria ad hūm ducēte. ¶ Et nota qz hoc non nisi experientia probari possit: quia rationes ad hoc non sufficiunt sine illa.

¶ Ultimo nota qz de contraoperantia membrorum inter

se que sunt contrariarum complexionūz due diuerse sunt inuente positiones. ¶ Quidam enim volūt qz vnum membrum nostri corporis naturaliter dispositum potest alteri membro sano sibi doperari positum p se ducendo ipsūz eē latitudinē propriū temperamenti. verbi grā. Sit. a. caro et b. os: cōtingit qz a. caro sana alterat. b. os ipsum ad calidū et humidū respectu sui propriū temperamenti ducēdo. istā conclusionem probant supponēdo qz omne alio intēsus calidū aut humidū eidē iuxta positum est de se illius calefactiū deducto impedimento. ¶ Cū enim omne tale appetit sibi iuxta positum assimilare: et hoc nō fit in remissio: ri nisi ipsum intendendo sequit qz appetit illud intēdere. deducto ergo impedimento sequit qz intendet. hoc supposito sit. a. os temperatū in medio tēperamenti propriū et b. caro temperata punctualr ē in medio temperamētū et sint iuxta posita. ¶ Et querit vtz caro sufficiat agere ī os aut eānt non. si sic. tunc caro ager in os: ergo sufficiat caro grā exempli in os agere certū gradū caloris. ¶ Sit ille. c. et arguit. aliqz os distat a latitudine caliditatis respectu sui. p propriū tēperamenti minus qz p. c. et caro iuxta posita sufficit ipsum per. c. gradū facere calidius: illud os poterit caro eē latitudinē temperamenti propriū ad calz. transmutare assumptū est possibile: ergo et os. ponat ergo assumptum ī esse: et habet cōclusio. ¶ Si dicat qz os nō sufficit carnē alterare: nec caro os: vt velle Hētilis in tractatu de resistētia p p qualitatem resistētie ossis cū actiuitate carnis et c. ¶ Calefiant qz caro et os quousq; vtrūq; sit in extremo tpatamēti versus calidū: et segz hoc facto qz caro erit potētior ad calefaciendū qz os ad resistendū: p consequens ager calefaciendū: nā nunc sunt egpotentes qñ sunt in medio temperamētū: et p hāc transmutationē pūne crescit potentia calefactiua carnis cū ipsa fiat calidior et decrescit resistētia ossis cū fiat minus frigidū alijs paribus: qz pūne post hoc erit caro potentior ad calefaciendū qz os ad resistendū: et p psequēs pūne post hoc ager os calefaciendū. ¶ Et similiter posset sic argui si tā os qz caro essent ambo temperata ī sua specie vtrūq; in extremo tpatamētū. versus frigidū illa nō sufficerent agere p egpotentiā vnius actiuitatis cū alterius resistētia. ¶ Cū ergo caro sit nūc potētior ad calefaciendū qz tunc esset cū sit calidior: et os impotentius ad resistendū eadē cā: sequit qz nunc caro ī medio temperamētū existens pōt alterare os sibi imediate positū in medio tpatamēti existens et ipsum calefacere: et sic poterit aliqd tale a proprio tēperamēto educere. ¶ Ex qua additione sequit si bene pspiciat qz vnum membrū nri corporis pōt alteri doperari positum. pōt ē pūatiue. potest p se. potest ēt per accidēs: imo sunt in istis quatuor combinationes: quia potest esse contraoperantia per se et positua: et potest esse per se et priuatiua: et similiter per accidēs et positua: et per accidēs et priuatiua. ¶ Et hanc positiones sequitur Marsilius et Jacobus de forliuio et multi alij.

¶ Scda positio ē quā t3 Hētilis ī tractatu de resistētia. Et vult Hētilis qz impossibile ē vñū mēbz nostri corporis sanū informatū pplexiōe inata actuata p influentē altez membrū cuiuscūq; cōplexiōis fuerit: siue mediate siue imediate positue alterare eē latitudinē propriū tpatamēti. ¶ Pro qua declarāda supponēdū primo qz oē corpus tpatum est aptū merito intrinsece dispositiōis permanere sup tpatamētū. p3. qz tale ē sanum semp. ¶ Scdo supponit qz vni gradui tpatamēti aliqñ cōrespōdet maior mēsurā caloris aliqñ minor: et sic de frigiditate et alijs pmiis q̄litatez actualibz ita qz nō pmutato cōplexionali tpatamēto for. aliqñ est actu calidior quandoqz frigidior quo ad actualē complexionē. ¶ Hoc suppositio p3: qz homine manēte in medio temperamētū in quo est aptus vsq; ad totā iuuentutē decurrere: et conseruato optime quo ad illum gradum: tñ erit aliqñ ca-

lidior aliqñ frigidior: sicut apparet de istis permutationibus factis de hyeme ad estatē: et de motu ad quietem: et de somno ad vigiliā. Et confirmatur: qz sit for. flegmaticus naturaliter tñ assuetus arti calefacienti: verbi gratia custo die balnei vel coquine: ita qz consuetudinarie habeat caliditatem supra temperatā actualiter. plato aut sit temperatus: et ambo calefiant supra gradū temperamenti: et postea dimittant in aere temperato nō iuxta loca calefacientia: et notat experientia qz plato reducetur ad gradū temperamenti: et ibi quiescet. for. aut reducetur ad frigiditatem maiorem: et nulla est alia cā nisi qz for. non obstat qz calefacientibus assuetus: tñ adhuc habet suā nālez pplexionē que est qualitas secunda limitans sibi minorem gradū caliditatis qz sibi pro naturali mensura limitet complexio platonis qz est temperata: ergo cū ista caliditate intensa intrinsece stat cōplexio flegmatica in eodem gradu: vel eiusdem modi cuius est ante calefactionem. Et forte dicit qz nō est cā huius reductionis cōplexio que est qualitas secunda: sed qz for. est gradus frigiditatis actualis intensior magis naturalis qz platonis: qz est consuetus sibi vel magis forme sue conueniens. Contra primo de consuetudine pz hoc esse i casu remotum. de naturalitate patet qz ex quo forme sunt omnino etiam eiusdem rationis merito carū idem precise gradus qualitatis essent vtriusqz forme conuenientis.

Istis ergo suppositis ista est prima cōclusio. Impossibile ē aliquod membrū nostri corporis sanū alteri membro sano habenti suā cōplexionē inatā per influentē actualē contraoperari possit: cōtraoperantia p quā membrū mutet suū modum complexionis quo ad virtutē complexionis que est qualitas secunda: vel ita qz ipsum trahat a latitudine propriū temperamenti. cōclusio probatur: qz si nō sit vera sequeretur qz nō omne temperatū est aptū manere tale per totā vitā: cōsequens ptra primā suppositionē: et probat cōsequentia: qz sit for. temperatus in extremo tēperamēti versus calidū: et plato temperatus quo ad omnia in medio temperamenti: et sequit si membra nostri corporis triarius pplexionū possint sibi inuicē zoperari: qz in platone caro potest os sibi immediate calefacere. sit ergo qz p.a. gradum. Et arguit: caro in for. ē potētiō ad calefaciendū qz in platōe et os minus resistens calefactioni: qz vtriusqz est calidū in for. qz in platone. ergo si caro potest in platone per. a. calefacere os eius: sequit qz stante sufficienti contrarietate poterit caro for. calefacere os eius plusqz per. a. cū ergo os sit i extremo sui tēperamenti versus calidum sequit qz educet a latitudine propriū temperamenti plusqz per. a. gradū: et sic for. ab intrinseco eribit tēperamentus. et psequens nō est aptus per totā vitā pmanere talis: qd fuit probandū. Et hāc cōclusionē vñ sentire Gal. libro de malicia cōplexionis diuerse. Et secūda cōclusio. possibile est vñ membrū alteri zoperari puate. patet. qz possibile ē mēbz frigidū calido iuxtapositū resistere ne illud calidū calefaciat gradu quo calefaceret deducta iuxtapositione alterius. Et tertia cōclusio. Et si possibile sit vñ membrū trius sibi vicinū mēbz vtroqz sano exite alterare. Impossibile tamē ē vñm talū mēbz p se reliquū a pprio tēperamēto educere. Scda ps huius cōclusionis pz ex pma cōclusionē. pma ps vñ ad experientia: nā i somno picipit nos sup sinistro latere iacere: vt epas stomachū calefaciat: et inde melior in cibo celebrat digestio. Et imaginat ergo hētilis: qz mēbz nostri corporis sana sint sibi inuicē tria: tñ in tali dispositione existentia habent proprietatē currētē inter ea que pibz vñ a reliquo alterari alteratiōe extra propriū tēperamentū latitudinē educēt: que pprietas ita fortis est: vt etiaz si vñ esset sanū in suo genere calidissimū: reliquū autē quātūcūqz frigidū: aut calidū sibi sanū: nūqz p eoz coaltera-

tionē posset vñ alter modo dicto alterare: secus aut cum aliqd eoz esset infirmū. Et ad argumētū positiōis pcedentis quo sua principalis cōclusio roborat: respondet cōcedēdo suppositionē de intensius calido et remissiōe. Et ad argumētū dñ qz caro nō calefacit os pp impedimentū: qz in osse est pprietas resistēdi carni illi ita vt nō sufficiat extra latitudinē tēperamenti os alterare. Et ad argumētū qñ arguitur si ambo essent in medio tēperamēti precise tāta esset potentia ossis resistitiua sicut carnis calefactiua hoc negat: imo dicit maiore esse in vtroqz resistendi potētiā qz sit in alio actiua: et sic pz argumēta illa nō procedere. Et si arguit caro sana pōt os sanū intra latitudinē tēperamenti alterare: ergo ponat qz p.a. gradū. Sed magis poterit qz ante idē os calefacere cū fuerit in extremo tēperamēti qz an: ergo cū in extremo fuerit sufficet ēt p.a. gradū alterare. Dicit negādo minorem: et rō est: qz frigiditas ossis resistit: vt ab anima regulata: et ideo qñ ad b venerit: vt nulla possit acquiri caliditas nisi ppter nāz illius inductioni magis resistit. Et scda ē illa complexio que ē qñtas secūda caliditatis inductioni infra latitudinē propriū tēperamēti nō resistit: sed sola frigiditas. Sed illa complexio bene resistit inductioni caliditatis vltra tēperamēti: qz illa nō est sibi cōueniens: et hoc de ista positione nūc breuiter sint dicta. Ex qbus pz pz primū modū dicēdi cor posse zoperari epati in tertio. scute et musculis cōtraoperantia vere mutāt totius complexionē ad ptriariū. Et iuxta opinionēz hētilis nō qz cutis remanet eiusdem modi cōplexionis calide vel frigide: siue cor sit calidus naturaliter siue frigidus. Et si dicat calefacto corde cutē apparere calidiorē ad tactū. Dicit qz vñ ē qz ita apparet: si tñ p tūc nō sola cutis tangit sed aggregatū ex cute et sanguine et spiritu tā naturali qz vitali: qz animali in ea existentibus: et illud apparet calidius propter vitalē spiritū transmitti calidiorē: nō qz ille spiritus naturalē alteret extra propriū tēperamentū aut cutem: sed sicut si in aqua tepida omni alteratione subducta ponere: et bene cōmisceret aqua calidissima totū confuse tactū apparet calidius: et qñ cū aliquo liquore semicroceo plus croci miscem totū visu apparet magis citrinū: lz nulla sit pars i qua per huiusmodi mixtionē citrinitas intendat. Et ideo dicit hētilis hācūm intelligere hic de zoperantia quo ad actualē apparentiam in cute: et ambitu totius representatā. Et ex qbus pz aliqñ totius habitudinē apparere temperatā quando omnis ei simplex pars est notabiliter distemperata sicut epate et cute et influxu epatis valde frigidis existentibus sed corde et influxu eius tāto calidioribus: vt in cute illud totū cōfusus representet tanqz tēperamentū: et hoc modo sine alteratione mutua cordis et epatis: vel alteratione tertij sibi inuicē mō quo dicit hācūm ista membra in toto zoperantur. Et ultimo circa hanc partē nota qz aliqua littera textus inuenitur ita caliditas quidē a corde pzozumpens vincere pōt pzozumpentē ab epate caliditatem. Et si ita habeat non intelligit qz zoperetur caliditas cordis et caliditas epatis. Sed qz caliditas cordis vincit: qz magis pōt facere totūz appere calidū: et isto mō pter victorias triū modoz supra notatas: esset alia victoria augens. Sed ego puto istum textū ita stantē esse incorectū. Deinde cū dicit.

VII.
Secitatem vero non possibile est ad triū a corde hūidiori facto adduci.
Dñdū hic Gal. illā epatis qñtatē cui qz ad influxū sup totū cor difficillime zoperat. Et dicit qz secitatem ab epate prupēre est impossibile dñci ad triū a corde facto hūidiori. i. a corde qñtumcūqz hūido nāliter. Circa quā pte cōsiderandū p qz hic loquitur Gal. de zoperantia cordis ad epas: ad triū dñcēte: quaz dicit ēē impossibile i totius habitudine ad hūc sensum. qz si

epar ē siccū ita q̄ merito illi totū bñtudo corde tēpato exi-
stente eēt siccā: impossibile ē p̄ cor humidū illo epate ita siccō
pmanēte totū bñtudinē in tñ humidari vt ducāt ad cō-
trariā denominationē illi quas bz merito siccitatis epatis
ita q̄ vbi habitudo ē siccā respectu tēperamēti fiat pp̄ cor-
dis humiditatē būda. ¶ Et si querat q̄re ē q̄ humiditas
cordis non pōt in toto p̄pari siccitati epatis p̄pantia ad
p̄rariū ducēte. ¶ Dicī q̄ epate siccō exīte nō pōt cor tē-
peratū i tñ humidari q̄ merito būditatis in toto vlt̄ t̄ta
latitudo humiditatis quātū distat extremū latitudis tem-
peramēti totius versus lapsus ad siccū ab extremo tēpera-
menti versus lapsus ad humidū. ¶ Cū ergo merito epatis
totum ē citra extremū p̄mū iā lapsus ē in siccū. p̄ q̄ iam
nō poterat p̄ cordis humiditatē supra tēperamētū in tātū
humidari: vt pueniat ad p̄rariū lapsus. cū hoc nō possz fa-
cere nisi tantā faceret latitudinē būditatis acgrī totī quā-
ta est latitudo temperatī: et hoc nō potest cor humidum fa-
cere vt p̄dicatur.

Halj

¶ Et in hac generali cā opz cōuenire oēm opinionem expo-
nentium hunc locū que opiniones vt itelligant hic in bre-
ui recitabunt. ¶ Prima ergo ē Halj. in p̄mento istius vi-
centis causam esse q̄ siccitas epatis est defectus i fonte hu-
miditatis. et in p̄ncipio eius q̄ epar est. et sic p̄ncipiū humi-
ditatis et defectus i fonte n̄ p̄t aliud recōp̄sari. ¶ Cōtra istā
expositionē i cām arguit cōiter q̄ ex hac sequeretur q̄ epar
calidū nō posset p̄traoperari cordi frigido cōsequens p̄tra
Halie. superius. vbi dixit ex corde frigido totū corpus fieri
frigidū nisi cōtraoperetur epar. et cōsequētia p̄. q̄ sicut fons
humiditatis ē epar. ita fons caliditatis ē cor. q̄ si nō pōt per
aliud mēbrū defectus humiditatis epatis recōp̄sari sic nō
poterit cōp̄sari defectus caliditatis cordis. ¶ Secundo
posset argui q̄ tūc sequeretur cor humidus nō posse p̄traope-
rari epati siccō p̄traoperatīa equante. q̄ defectus in fonte
recōp̄sari nō pōt. cōsequēs tñ ē falsus. q̄ ex corde humido
totū corp⁹ pōt aliq̄atū reddi humidus. vt p̄ ex p̄dictis.
fit q̄ p̄. a. Et arguit q̄ stat minus q̄ p̄. a. merito siccitatis
epatis totū distare a tēperamēto et sic stabit p̄ humiditatē
cordis q̄ merito epatis eēt siccū fieri tēperatum.

¶ Pro solone isti arguunt i p̄cedētis dicit plus q̄ cōmēt. in
argumenti p̄cedētis solutio ē alio mō ē epar fōs būditatis
q̄ cor fons caliditatis: l̄. n. cor sit fōs calitatis. tñ extra cor
grāf corp⁹. q̄ i loco extra cor acgrit a mēbro alio a corde
p̄currēte sine cordis actione tñ caliditatis gradū vt suffi-
ciat notabilr calefacere corp⁹ habitudinē. ¶ Nā in epate
generat sanguis venalis cū p̄ncipatu cordis q̄ acgrit mul-
tū calozē in tñ vt sufficiat totū bñtudinē notabilr calefa-
cere. Et iō ex vigore isti alteri mēbrū pōt defectus talis con-
tra recōp̄sari sicut imaginato sole et speculo calibeo cōca-
no. et q̄ sol p̄tūe min⁹ lumē directū isluat ad certū p̄ctū.
¶ Sz tñ p̄tūe illō speculū fiat meli⁹ dispositū ad reflectē-
dū lumē ad talē p̄ctū. i tñ vt p̄s addat lumē ex reflectiōe
q̄ remittat ex elōgatiōe solis vel ei⁹ debilitatiōe ad imagia-
tionē. et tūc illū defectū in fonte lumis possum⁹ recōp̄sare
p̄ particularia adiūtiā quo ad illud q̄ accidit in tertio.
¶ Sed in epate est secus quoniam nullū corp⁹ sup̄ totū islu-
tur ad humectādū q̄ in mēbro alio ab epate recipiat aug-
mentū sue humiditatis ita q̄ oēm gradū humiditatis tra-
xit ex fonte aut ipso exīte sub pp̄ia forma. aut q̄ illud ex
quo generat illum gradū traxit ex fonte. ¶ Ad q̄ itelligē-
dū. Cōsidera q̄ sup̄ totū isluat spūs vitalis. spūs nālis. san-
guis arterialis. sanguis venalis. et spūs aialis. mō constat q̄
sanguis venalis et spūs nālis cum sup̄ totū deferunt nō ha-
bent maiorē humiditatē q̄ traxerūt ab epate. sz poti⁹ mio-
re. ¶ Sanguis vō arterialis sit ex venali in corde. Et p̄ q̄
ibi nō acgrit humiditatē supra illā quā ab epate cōtraxit.
¶ Et si spūs vitalis nō acgrit maiorē humiditatē in

corde q̄ cōtraxit ab epate. et si spūs aialis. ¶ Vel si pur dica-
tur aliq̄ istoz aliq̄a humiditatē p̄traxisse extra epar illa
nō ē notabilis aut notabilr totū bñtudinē i būditate va-
rians. Et iō defectus tātus quātus ē in corp⁹ q̄ ē siccū me-
rito siccitatis epatis nō pōt recōp̄sari ex būctatiōe cor-
dis. Ita vt totū nō fiat solū tēperatū. ¶ Sed trāseūdo to-
tam latitudinē fiat humidū. hanc puto esse mentem plus
q̄ commentatoris.

¶ Cōtra quē modū rō Gentilis in tractatu de resistētis nō
p̄cedit et ē modus vitatis p̄t exponēs l̄ forte vltra alique
causē sint assignabiles.

¶ Marsilius aut imaginat q̄ cor quātūcūq̄ nāl̄ humidū
ē siccū respectu cutis nā cor ē siccū in genere mēbroz. et iō
si totū corpus fiat siccū respectu tēperamēti cutis cor quā-
tūcūq̄ humidū nō poterit totū bñtudinē humectare: sed
poti⁹ ipm exiccare. et iō nō oz vt ipse dicit cām esse q̄ epar
est fons humiditatis. iō ei⁹ defectus recōp̄sari nō pōt. nam
sue totū eēt siccū respectu cutis pp̄ defectum in epate siue
pp̄ aliū defectū nūq̄ ex solo cordis isfluxu fieret humidus
respectu cutis. q̄ cor quātūcūq̄ humidū. respectu tñ cutis
tēperate exiccadō ageret de se et nō humectādō. ¶ Contra
istā positionē cōiter istā tria icōueniētia isferēdo. Primus
q̄ epar calidū nō possz i toto p̄traoperari cordi frido. ¶ Se-
cundum q̄ cor fridum nō possz p̄traoperari epati calido que
ambo sunt cōtra Halienū in textu. et p̄ istoz cōsequētia: q̄
sicut cor quātūcūq̄ humidū ē siccū respectu cutis. ita tam
cor q̄ epar quātūcūq̄ frigidū ē tñ calidus respectu cutis. et
iō nō poterit cutē isfridare citra tēperamētū. ¶ Tertiu⁹ icō-
ueniens segt q̄ cor humidū nō possz p̄traoperari epati tēpe-
rato totū ad lapsus humidū trahēdo cū adhuc cor ē illa cu-
te siccus. et cōsequēs tñ ē cōtra Hal. supra. cū dixit q̄ ex cor-
de būido totū corp⁹ ē būidus nisi p̄traoperetur epar.

¶ Ego l̄ existimē positionē nō eē verā. soluo tñ argumenta
supponēdo q̄ cutis et totū bñtudo deducto isfluxu epatis
et cordis eēt siccā et frida p̄ q̄ eēt sicut mortui: tale respe-
ctu sui viuētis ē fridū et siccū. secūdo p̄ponz. caplo tertio.
¶ Ex h̄ p̄ q̄ si cutis v̄z eēt tēpata vlt̄ humida idiget agere
p̄ se humectare. nā ab intrinseco exiccare. ¶ Segt scō q̄
ad hoc vt sit frida respectu tēpati nō idiget isfluxu p̄ se isfri-
gidante. nā per solū defectum calefaciētis causē contingit
ab intrinseco isfrigidari. Ex quo p̄ sufficiēter dici q̄ cor ē
siccus respectu cutis. iō merito sue būditatis cutis nō hu-
mectat. q̄ siccū respectu humidū nō p̄ se hūctat. ¶ Sed
nō segrur. hoc est calidū respectu cutis. ergo non in frigidat
sed sequitur q̄ nō per se in frigidat: mō stat tale in frigidare
per accidēs p̄o quanto nō tñ calefacit quantūz naturali-
ter deberet. et ita cor in frigidat cutem quāuis sit calidius.
et dicēdum est ita de epate. et scōm hoc duo p̄ma soluta sunt.
Tertiu⁹ ē difficult⁹ et possum⁹ dicere q̄ cor pōt humectare p̄
uatue q̄ nō tñ exiccare quātū exiccat tēperatū. et iō corde
existēte būido epate vō tēpato cōtingit cutē fieri humidā
merito isfluxus tēperati epatis q̄ nō tñ exiccat a corde q̄
tum si ipm cor eēt tēperatū. ¶ Sz cōstat q̄ si epar. ita fiat
siccū q̄ merito sui isflux⁹ totū fieret siccū. tūc būditas cor-
dis nō p̄ p̄natōnē exiccatōis faceret totū eē humidū q̄ nō
ē ibi positūe humectās. Et sic p̄ q̄ bec responsio aliquat̄
cadit in secūda volēs eas cultare. sz tñ adhuc ex alijs puto
positionē isufficiēte q̄ p̄ breuitate dimitto. ¶ Alij imagi-
nant Hal. log de humiditate substantifica q̄ ē i toto p̄ restau-
rationē nutrimenti. et de siccitate illi opposita ad quas mod⁹
cuz facit cordis isfluxus. et bec posito stare nō pōt. q̄ Halie.
vult supra ex corde humido totū reddi humidū. operat̄ q̄
cor ad hāc humectationē de q̄ hic loq̄. ¶ Itē h̄ p̄o imagi-
nat sanguinē arterialē nō nutrire: q̄ est falsum.

¶ Gentilis aut i tractatu de resistētis imaginat q̄ gal. log.
tur hic de p̄traoperatīa cordis ad epar i totū bñtude: et hoc
F

Contra Gentile
et Prusiano.

Gentiles

vident oēs sentire. ¶ Imaginat scō q ista ptraoperatīa nō ē p alterationē faciendā in cute vī in fluxibus cordis vel epatis ad inicem. cute. n. exīte c. gradus 2 veniente epatis calidioris in fluxu 2 cordis calidioris cutis nō calefit vītra suū gradū mō supra dicto in sua positōe de cōtraoperatīa mēbroz iter se: et etiā spūs vitalis nō alterat sanguinez venalem aut arteriale extra suū tēpamētū nec ecōtra. ¶ S3 ista inicem p̄mixta iuxta cutē representat tactui aliquādo vt tēperata. 2 mutata cōplexiōe vni illoz. aut mutata p̄pōitōe i q̄ritate vni illoz p̄plone stāte rēpresentabū tactui vt calida directe ac si p possibile imaginemur cū aqua repi da misceri aquā feruentē illis nō se alterantib: totū tñ ap̄paret calidius. ¶ Corde ḡ existente calido spūs ad cutem trāsmittit calidior 2 sanguis arterialis calidior. Et iō cutis alijs parib: rēpresentat calidior. Nō q in cute ponat grad⁹ calitatis irensiōr q̄ ante cēt. quo ḡ ad hanc tactualē apparētiā possunt sibi i toto p̄operari cor 2 epar. ¶ Imaginat tertio q̄ ex toto cordis i fluxu quo ad tactualē apparētiā nō acq̄rit notabilis gradus hūiditatis quātūcūq̄ cor fieret humidū tēperato. q̄ sunt i fluxus nō ē multū corpulētus: s3 magis aerens. 2 ita modicū ē illud qd pōt addi de hūiditate quo ad hāc apparētiā. q̄ maior ē tota latitudo tēperamēti. sed in caliditate epar p sanguinē venalē transmissum ad totū facit notabiles varietatē in ista apparētiā tactuali. 2 hinc ē q̄ corde frigido exīte epar pōt tānq̄ eē calidius q̄ totū apparebit calidū. sed epate sicco exīte ita vt idē totus debeat sicū apparere nūq̄ merito cordis totū apparebit humidū. Et pōt reduci facile ad plusq̄ Cōmē. snias. ¶ Ultimo possum⁹ dicere q̄ ad hoc vt cor p elus humiditātē nō possit addere in totū habitudine tātā latitudinez hūiditatis quāta ē tēperamēti latitudo plura p̄currūt. Primus q̄ cor modicū pōt labi p hūiditātē. ita q̄ quātūcūq̄ labat remanet tñ sicū respectu cutis. Scdm q̄ h cor ē multo siccus respectu s̄guis ab epate ad ip̄z trāsmissi. 2 iō illō trāsmissū necessario exīcat. Tertio q̄ su⁹ i flux⁹ nō ē notabilr hūmectatū pp calitatis itēssione resoluētis. Quarto q̄ defectu exītere i epate ita q̄ sit sicū sanguis ad cor trāsmissus sui aptitudie multū a calore cordis quātūcūq̄ humidū exīcat. bī. 2 sic nō fiet tātū iuuamētū ad hūmectādū ex corde humidū epate exīte sicco sicut si cēt epar tēperatū. ¶ Et ex his oibus s̄l sumptis siue loquamur de siccitate 2 humiditate rēpresentata quo ad tactualē apparētiā i cute vt Gentil siue de vera humiditate cutis qualitatiua aut substantifica p̄z cā q̄siti p aggregationez oīuz istoz directe sicut si dicat q̄re siccitati epatis p quā totū reddat sicū. nō pōt humiditas digiti p̄pari ita vt totū dicat humidū. Respondet q̄ digitus p suā hūmectationē nō possz totū tanto gradu hūmectare aut tāta latitudie quāta ē latitudo tēperamēti. Cū ḡ illa tota ē dep̄dita merito lapsus in vno mēbro nō poterit p̄stī hūmectationez tota acq̄ri 2 totū bitudo ad p̄rium puta ad humidū adduci. Et sic vī mibi facillima solutio. Seq̄ illa particula videlicet.

VIII.

Media vero est q̄ ab epate humiditas corū que dicta sunt: 2 magis sigdem ab ea que in corde est vincitur siccitate q̄ siccitas ab humiditate.

IX.

Inus vero caliditate amplius autē minus frigiditate: facile. n. vicibilis ē hec earū q̄ ab epate prumpunt qualitatuz. ¶ Ostēdit hic q̄ est q̄litas epatis cui medio mō p̄parat sibi opposita q̄litas cordis. 2 diuidit in duas. p̄mo B scōo i ferr vni correlariū ibi (Manifestū). ¶ Et p̄mo pōit istā cōclusionē hūiditas epatis ē media in facilitate ad vincit p q̄litate cordis. p̄bat. ista hūiditas facill⁹ vincit q̄ epa-

ris siccitas. q̄ siccitas epatis nō pōt a corde hūido duci ad p̄rium. S3 bñ ista hūiditas vt dictū ē. Irēq̄ ista hūiditas difficilius 2 min⁹ vincit q̄ epatis calitas. q̄ facillius pōt cor p suā friditatē vincere epar calidū q̄ p suā siccitatē vincere epar humidū. Irēq̄ min⁹ facill⁹ vincit q̄ epatis friditas. q̄ ista facillime iter q̄litates epatis vincit. ¶ Ex q̄b⁹ apparet cōclusio. Si. n. facill⁹ vincit siccitate 2 difficil⁹ caliditate vī frigiditate seq̄ q̄ ipsa ē media quo ad B q̄ est facile vincit iter q̄litates epatis. ¶ Lā aut quare humiditas vincit facillius siccitate cordis q̄ siccitas humiditate ē q̄ cor p cūb siccitatē facill⁹ pōt totū exiccare q̄ hūmectare. ¶ P̄mo q̄ vt dixi cutis 2 totū bitudo p̄plone in tātā tātū ē frida 2 sicca. ¶ Scōo q̄ siccitas adiunat caliditatē cordis ad agēdū 2 exiccadū. ¶ Tertio q̄ ead cordis calitas s̄guinē faciet pauciorē ip̄m dissoluēdo. ¶ Quarto q̄ cor p se ē cutis exiccatū 2 nō p se hūmectatū cū cor sit cute sicci⁹ cē.

X.

Manifestū ē ergo quoniam si in idipsum pcurrant p̄ncipioz. vtrorūq̄ crases totū corpus p̄fecte circa eas dispone- tur. Dicent ergo paulo posteri⁹ totū corporis cognitiones.

¶ Infert correlariū. dicēs q̄ ex dicti manifestū ē q̄ qñ vtrūq̄ mēbroz p̄ncipaliū dietoz. i. cordis 2 epatis disponet se cundū idē. tunc totū corpus. i. totius bitudo p̄fecte dispone- tur. i. itēse disponet circa eas crases. i. s̄m silitudinē dictaz p̄plexionum. q̄ vtrūq̄z cor ē potēs ad ita disponēdū p se nisi ab alio ipediāt. cū ḡ iuuāt. se seq̄ q̄ multo magis totū iuxta istoz mēbroz p̄plexionū exigentiā disponet. ¶ Di- cit vltimo q̄ paulo post dicent cognitiōes. i. signa p̄plonuz totū. i. habitudis totius cē.

XI.

Humidū qdē sit 2 calidū epar min⁹ q̄dem calido: 2 sicco ea q̄ circa hypocōdria sunt opatur pilosa. Plurimūz hō sanguinē 2 venas magnas 2 corpis habitudinē humidā 2 calidam si nō ea q̄ circa cor sunt contra operentur.

¶ Ponit signa epatis calidi 2 humidū. Et diuidit in duas. P̄mo facit hoc generaliter. Scēdo ostēdit signa qñ multus est lapsus calitatis 2 humiditatis. scēda ibi (Si vō) In pte p̄ma ponit q̄tuor signa calidi 2 humidū epatis. p̄mū est q̄ hypocōdria sunt pilosa: s3 min⁹ q̄ in calido 2 sicco cū calor eius nō sit ita adustū. ¶ Scēdo signū ē q̄ h epar facit p̄lū mū sanguinē q̄ ex calore corpis p̄p̄ndit 2 hūc cā ē silitudo p̄plonis ei⁹ cū p̄plone sanguis. ¶ Tertiu signū ē q̄ ve- ne sūt late. p̄mo q̄ ē calor fortis ad dilatādūz. scēdo q̄ mā ē dilatatiōi obediēs pp hūiditatē. ¶ Quartū signū ē q̄ ip̄m opat 2 facit bitudinē totū calidā 2 hūidā nisi p̄opetur cor. ¶ Et hūc cā p̄z ex supradictis.

¶ Si vō ampli⁹ vtriusq̄ q̄litatib⁹ anertat ab eo q̄ s̄m nāz. p̄mpte sunt p̄sumunt a cachochimis 2 putrefaciētib⁹ egritudinib⁹. adhuc hō magis si plurimū augeat humidū. paululum hō calidūz. si hō ecōtrario par qdē hūidūz: plurimūz vero calidū minime cachochimi sunt.

¶ Facit qdē dēn ē 2 dicit tria. ¶ P̄mū ē q̄ si fiat mult⁹ lapsus s3 vtrāq̄ q̄litate. i. s3 humiditatē 2 calitatē p̄mpte. i. facill⁹ p̄sumunt a cachochimis. i. ab humorib⁹ malis 2 dīa cachos grece qdē malū latine. 2 chim⁹. 2 cū B isti p̄sumūt p̄mpte. i. ledunt ex egritudinib⁹ putrefaciētib⁹. i. p̄dētib⁹ ab hūore putrido. 2 cā p̄mī ē: q̄ multā mās sui calore attra- hunt 2 supfluitates nō dissoluūt: nec bñ digerūt calitate n

potente obtinere supra humidus ppter humidū multitu-
dinē que est vna causa pncipalis indigōis: vt pz 4.º me-
tauror. ¶ Et cā fedi est: qz humoros nō bñ digesti non
regulant bñ a nā: isti nō bñ regulati pp hūiditatez sunt
ad putrefactōez parati: p caliditate putrescūt. ¶ Se-
cundus pncipale qd dicit in ista pte est: qz si crescat hūidi-
tas a tēperamēto plusqz caliditas. tūc multo magis fiunt
cachochimi: et incidūt putridas egritudines: et cā est mani-
festa: cū in istis calor multo min^o possit sup suū humidus
regulā. qz calor est paucior: et multo magis supfluitates
abūdāt. ¶ Tertiū pncipale ocm hic qz si ē calidus mul-
tum abūdet: s; humidū parū crescat a tēpato fiunt mini-
me cachochimi iter hūtes pplonem calidā et humidā. ista
eniz ppls cala et hūida generalr facit coipoza apta i putri-
das egritudines cadere: sed iter calidas et hūidas minime
facit cachochimā ista nūc dicit: qz calidū est potēs hūi-
dū regulare et supfluitates dissoluere. ¶ Utrum aut istū
min^o cadāt in putridas nō dīc: sed putādus est qz sic pro-
pter calosē esse potētiore ad suū humidū regulandū euz
qua regulatōe nō stat putredo.

XII.

Humidū et frigidū epar sine pilis
qdē bz hypocōdriū: sāguinē et ma-
gis opat flegmaticū cū venaz graci-
litate et vniuersum corp^o sūt se hñs
nisi ea q a corde sunt ad tria illud traducāt.

¶ Ponit signa epatis fridi et humidū et sunt qtuor. ¶ Pri-
mū qz hypocōdriū est sine pilis. ei^o cā est: qz calor ē modū-
cus: et ē submersus in hūido. et iō nō pōt adurere mām p
generatōe piloz. ¶ Secundū signū est qz sanguis est ma-
gis flegmatic^o: et hoc si itelligamus de massa hūorali. iō ē
qz epar multū fta generat pp similitudinē cū illo i ppls
ne. Si vō itelligamus de sanguie p 4.º suba. tunc of fleg-
matic^o p m similitudinē: qz fridus et hūidus: et hoc est ita pp
qilitates epatis. ¶ Tertiū signū est gracilitas venaz pp
caloris extēdētis impotentiam: sed minor est gracilitas
qz in frigidū sicco ppter humiditātē. ¶ Quartū signū qz
vniuersū corpus est frigidū et humidus nisi pperet cor:
et hoc est clarū per supradicta.

¶ Frigidū et siccū epar pauci sanguinis et
graciliū venaz efficit corp^o: et fridi^o et hypocō-
driū nudū pilis: nisi et hic vincat cor.

¶ Oñdit signa epatis fridū et sicci. Et sunt qtuor. pmo qz
hoc epar facit paucū sanguinē siue sumas sanguis p qrtā
suba siue sumas p aggregato humoz. hoc n. epar modi-
cū trahit et modicū humozē generat. ¶ Scdm signū ē qz
facit corp^o venaz graciliū: et hoc maxie pp pūgi in eo ca-
loris debilitatē et mae paucitatē. ¶ Tertiū signū est qz
totū corp^o est fridi^o nisi pperet cor. de sicco aut nihil dixit
dane ex pdictis itelligere qz totū corp^o ē neōio sicci siue
cor pperet siue nō. ¶ Quartū signū ē qz hypocōdriū ē si-
ne pilis et hoc pp caloris debilitatē. segt rex.

I.

Testiculor et crasis calida qdem
maxie venerea est et masculor ge-
neratix et citi^o pubescunt eis par-
tes genitales.

¶ Positis signis pplonuz mēbroz pnci-
palū qz pducūt instz p se neōio effectiue
pcurrēs. ad pseruatōez indiuidui. Dic ponunt signa com-
plexiōis mēbz pncipalis neāry ad spēi pseruatōez et sūt
testiculi. Et diuidit in duas. pmo ponit signa pplonū sim-
plicius. scdo ppositaz. ibi 2.º. (Cala vō et sicca). pma in qe-
tuor pteoz. ibi 3.º. (Frigida vō). ibi 3.º. (Hūida vō). ibi 4.º.
(Sicca vero). ¶ In pma ponit tria signa. ¶ Primū est

qz complexio calida testiculor est magis venerea. i. facit
hoies magis appetētes venerea. ¶ Secundū signū est qz
illa ppto est generatix masculor. ¶ Tertiū signū est qz
hoibus huius pplonis citius pubescūt partes genitales.
vz. pecten et bursa testiculor. ¶ Circa quartā partē nōn
dū. pmo qz apud Ari. 3.º de hystozis aialium: et pmo de ge-
neratōe aialū. testiculi nō ponunt mēbz in aliquo aiali
necessariū ad generatōez: sed vult qz vasa seminaria que
circa testiculos volum^o sunt illa que generāt spmavirtu-
te sibi a cōde cōmunicata: et rō eius est: qz si testiculi cōnt
necessariū ad generatiōem spmatis. tūc fuissent iuenti in
omni aiali generāte sibi sile: qd nō est verū vt apparet d
piscib^o et serpētib^o que nō hñt testiculos: s; bñ hñt vasa se-
minaria. vñ in eisdē locis dicit qz tauro cuidā fuere absce-
si testiculi q postea coituit et vaccaz impleuit. dixit tñ eos
esse vtilēs: qz phibēt ista vasa a constrictōe et clausura sic
pōdera in licitorio tenēt itamia aptav p ea possit extor-
ris nauicula decurrere. hñc accidit qz in oib^o aialib^o sibi
sile p coitū generatib^o vasa seminaria iueniunt: qz in il-
lis pssit generatiua vtu. ¶ Medici aut dīcūt testicu-
los esse mēbz pncipale et esse neōios ad generationez: qz
nece est si oī fieri vniuoza generatio aialio testiculos nā-
liter hñtis concurrere ad generationez virtutē: qz testi-
culis genitā et in semie derelictā: cū signū dīcūt testicu-
los multi sunt testiculi renib^o adherētes qui nō hñt suo pon-
dere. bñ vasa apta tenere cū nō pēdeāt a valibus: s; sunt
alligati ossibus alcatim siue dozi. ¶ Secundū signū
dīcūt esse qz in aialib^o semel tñ in anno coitunt^o tēpore
coit^o vñ testiculi pleni spermate et grossiores valde i tñ
qz gbuldā taliū alio tēpore nō apparēt inesse: qz tantū coi-
tus tēpore iueniunt grossi. ¶ Itē 3.º qz testiculi post coitū
manifeste detumescūt. ¶ Dīcūt g medici qz testiculi sūt
carne glandose per ppiū temperamentū spermatia et
gignitiū spūs pductiue: s; ergo pisciū et serpētū qdā ge-
nera nō habēt testiculos ppter eoz imperfectionē nō in-
digentes tanta spermatia digōe: tamē in aialibus perfe-
ctis testiculi ad generationē ad sensūz expositi sunt ne-
cessarij et sunt membrū pncipale: qz pductiui per ppiūz
tēperamentū instrumēti per se necessario et effectiue con-
currētis ad fetus generationē et spēi pseruationē. ¶ Pre-
ter hoc aut testiculi cordis calosē super totū reflectūt. ita
vt ide robur masculinitatis et pilositatis in facie seruet.
et ideo testiculi dicti sunt p diminutionē a testib^o: qz a nā
sexus testes positi sunt. hñc ē accidit: qz eunucio cadunt
pili barbe et robur deficit. ¶ Secundo pncipalr nōndū.
qz ad testiculos duplicia terminant vasa q a medicis va-
sa spmatica siue semaria dñr. pma veniūt ad testiculos
deferēdo eis mās spermatia: et sunt duo. vñ qz termina-
tur ad dext. altez qd ad sinistrū testiculū terminat et ista
cū b qz ad testiculos hñc mām deferūt ē pparāt vt faci-
lius in spma puerat. ¶ Primū hōz orit ex vena kilis et
alteria adorti descēdētibus in directo renis dextri. secū-
dūz orit a vena emulgēte sinistra: et hñc est qz calidi^o sper-
ma generat i dextro qz in sinistro testiculo ppter spma-
tis multitudinē per arteriā sibi cōmunicatā. hñc etiā ac-
cidit qz sperma a testiculo dextro veniens est magis ma-
sculor generatiū. hñc 3.º accidit qd illis qd dext. testi-
culus euellit plurimū steriles remanent: nō sic aut illi qz
bus euulso sinistro remāet dext. ista g dñr vasa seruē-
tia testiculis sūtntē pparatoria: et cū ad testiculos veniūt
ptendunt ab vno extremo testiculi ad aliud et itez refle-
ctunt ad pmiū extremūz ibiqz terminant. et per poros in
subam testiculi spma fundūt. ¶ Alia ē vasa a testiculis
oriunt et cū collo vesice iux anū trāseūtia tandē ad cala-
mū veniūt ibi qz p foramiā spma fundūt in calamū: et ser-
uiunt seruītute delatoria testiculis.

F z

Tertio nōndū. q̄ de mā ppria generatōis spmatis plur
res p̄bi varie locuti esse vñr. Quidā. n. dicit q̄ hec ē sup
fluitas in q̄to digōnis q̄rte: ita q̄ a cambio qd ē vltimus
alimētū aut glutine si nō ponat aiatū supfluit qdā ps vti
lis igrossata r mēbris q̄si assilata: q̄ ps a v̄tute testiculorū
attrahit ad venas. p̄mo p̄porositates dēn de puis venis
venit ad magnas: r tādē ad venā kilis. r tūc p̄ vasa semia
ria ad testiculos deferit: r fm istos ista spmatica mā p̄ pre
parat in b̄tudie toti: r ab illa decidit p̄mo cū ad testicu
los attrahit: r ad hūc intellcū dixerūt qdā q̄ spma deci
dit a toto r p̄pē hāc sniaz v̄r sensisse Aui. 20. terty. ca. 3.
b̄ cāse spmatis cū p̄c i p̄n. Spma ē supfluitas q̄rte digō
nis: q̄ sit cū distit cib⁹ i mēbris resudādo a venis 3. digō
ne iā p̄leta r est de sūma hūiditatis. p̄ime coagulatōi r
ex q̄ nutriunt mēbra dura v̄tute vene r arterie r filia il
lis. Et ego existimo Aui. n. velle mās illā p̄us fuisse ex
venas digestā 4. digōne: s̄ q̄ i venis sanguie digesto: ita
vt i p̄mā hūiditate sit apt⁹ p̄uerti cū abūdat hec mā r nō
tota trahit ad ex venas. tūc mēbra circū dātia agūt istam
dealbādo r dādo aliq̄ digōne p̄parantē facili⁹ ad hoc vt
in mēbra solida p̄uertat: r hec mā ē illa q̄ p̄pē ē in spma
trāsmutabilis. Et q̄ h̄ sit mens Aui. v̄r ex bis q̄ paulo
post dicit. s̄ q̄ q̄q̄ repit plurimū d̄ ea retētū in venis: ad
qd iā p̄cessit digō 4. supple n̄ p̄leta: r remāsit vt nutriā
tur ipe vene: aut puenit ad mēbra homogenea r nutriā
ea p̄ter q̄ neēia sit magna alteratio illius. v̄r q̄ innuere q̄
nōdū ad illa mēbra puenit: imo i venis hāc q̄rtā digōne
recepit. Et q̄si B v̄r velle hāc. p̄ p̄noti. c̄mē. v̄l. cū di
cit. Et oñdimus i lib⁹ n̄fo de spmate q̄ sanguis v̄r multo
tūc in venis ex q̄b⁹ nutrit hō aīcedere r suscipe quādas
imutacōes ad generatōes spmatis. Et tūc dicit d̄issō
ne de spmate posita ab Ari. p̄ de gnātōe aīaliū. s̄ spma est
supfluitas v̄tilis v̄ltimi alimenti distributi p̄ p̄es hīs to
tū i p̄o itelligit de illa mā. hoc mō p̄ q̄rtā digōne trāsmu
tata: nec ē itelligēdū ab eis. s̄ Aui. r hā. q̄ velint neēiū eē
a q̄libz p̄e gnātis decidi spma ex quo sibi p̄portōata r
corridēs ps in fetu gnāri debeat. hoc. n. ē flm r i probatū
ab Ari. p̄ de generatōe aīaliū. tunc. n. semp colobus siue
defectius generaret colobū: qd manifeste est flm.

Aly v̄o volūt q̄ v̄ltimū alimētū cōe toti corpori est san
guis sub p̄pā forma sanguis manēs r hūc eundē in venis
ex̄tē: alteratū tñ aliq̄liter a p̄pā nā esse mās spmatis nō
q̄ p̄us sit neēiū tertiā digōne p̄leri: r v̄lteri⁹ a mēbris al
terari: s̄ q̄ dū sanguis est in venis recipit q̄sdā trāsmuta
tōes p̄parates leui p̄paratōe ad mēbroz nās. r h̄ sanguis
est q̄ trahit ad testiculos r i spma hora coit⁹ vel equalēti
p̄uertit: cui⁹ rei p̄luma signa putāt adducere q̄ si colligas
inuenies p̄cedētē pōnes nullā efficacā b̄re itelligēdo: vt
dicit. B. r. A. itelligit: r ē q̄si via media iter ātīquos r A. p̄.
4. nōn hāc mās spmaticā trāsmutari a corde maxie
cū in spma p̄uertit. Et p̄mo h̄ p̄z signo: q̄ silitudo in fe
tu maxie inueniē scōz cor. Et p̄z rōne: q̄ cor ē tāq̄ gnale
agēs in oī nālī opōne alioz mēbroz: mō cā p̄maria magi
ifluit sup cātuz: verūtñ illud mēbz: qd imediate p̄bz for
mā spmati r v̄tutē gignitiuā est testiculus: q̄ B agit sic cor
dis vicari⁹: r hoc ē q̄ d̄ cōiter spma p̄ncipalr iter mēbra
n̄ri corpis decidi a corde: sed imediate decidi a testiculis.
Et nō i spmate duplicē inueniri p̄tē. vñā spūosā. aliā cor
pulētā. ps spūosa ē illa q̄ d̄ spūs gignitiu⁹: r cū eo sunt spi
rit⁹ nālīs r vitalis r aīalis sub p̄pā forma manētes: qd ḡ
dēn ē supra itelligat de p̄te corpulētā: s̄ q̄ q̄ ad spūosam
p̄tē d̄beat ex nālī r vitali r aīali p̄poni v̄r q̄ iste gignitiu⁹
spūs ē p̄ductiu⁹ tēpamētoz p̄portōatoz opōnib⁹ illarū
triū v̄tutū cū sit p̄ductiu⁹ cordis ep̄is r cerebri. v̄ltra aut
istos tres spūs a corde cerebro r epate pueniētes p̄tingit
cū spmate q̄ ad spūosaz p̄tē p̄tineri spūs p̄riculares a mē

bzis p̄ricularib⁹ decisos: q̄ agūt ad assimilandū fetū p̄tē q̄
ad mēbroz a q̄b⁹ decidunt d̄ispōnes: nō tñ nālēs: s̄ acci
dētales: vt v̄bi grā. stigma r siles d̄ispōnes. vñ r q̄q̄s be
reditary morbi p̄bunt: r B voluit Aui. 20. terty. cap. alle
gato ad finē cū dixit: imo o3 vt sit ei. s̄ spmati ex oī mem
bro p̄ncipali fons: r vt sic ex mēbris alijs resudatio ē ad
istas radices: r p̄ illud est assimilatio: r p̄ B generat⁹ ex
mēbro dimiuto mēbz dimiutū. Et si p̄sideras ibimē
tez Aui. nō vult q̄ gnāt dimiutū ex diminuto mō cōiter
assignato: q̄ a p̄te callosa q̄ ē iter extremitates mēbz de
cidat spūs agēs ad p̄ductōes callositatis i tali extremita
te: puta brachy r illa callositas p̄bibi i fetu applicatione
alteri⁹ mēbz. nā tūc. A. nō diceret illud qd imediate sub
dit. dicit. n. s̄ illud. s̄ gnātio dimiutū fiat oū vene nō v̄lti
mū finē p̄sequunt: r nō p̄cedit appetit⁹ v̄ltimus cū digō
ne completa. Potius. n. dicit s̄ oppositū: si b̄n cōsideras.
Et Redēdo ḡ ad p̄ncipale spma quo ad p̄es spūosam r
corpulētā decidit tāq̄ a fontib⁹ a trib⁹ p̄ncipalib⁹ mem
bris: r p̄tingit ipz ab vnoquoq̄ p̄riculari mēbro spūm p̄ri
cularē recipe facientē p̄ accēs ad mēbz p̄ductōes r assi
milatōes. Et hinc ē q̄ abscisso venaz q̄ sūt post aures fa
cit sterile: vt Aui. c. dē ca: vult exp̄ssē: s̄. B. p̄cat se hoc
ignozare. Et nō ē. q̄ B nōmē spma q̄q̄s sumit p̄ cōi ad
oīm hūiditatē p̄ coitū expellibiles. siue illa hūiditas fue
rit. p̄lifica siue nō. r isto mō didit spma in p̄lificū r nō p̄
lificū. 2. mō sumit solū p̄ hūiditate p̄lifica p̄ coitū expel
libili: r B mō loq̄ndo hūiditas q̄ egredit⁹ aī coitū i mulie
rū amplexu nō ē spma: s̄ d̄r aliquā ab Aui. 20. terty.

Et hoc modo sumēdo erit dubiū apud p̄hos r
medicos v̄t p̄ mulier hēat veruz
spma in q̄ dubio iueniunt opōnes varie. nā hāc. v̄r velle
q̄ mulier hēat spma v̄t q̄ p̄currat p̄ ei⁹ spūosaz p̄tē effe
ctiue ad fet⁹ p̄ductōes: s̄ p̄ corpulētā suā partē mālīter
p̄currat ad fetus generatōes: r v̄r fundari sup hoc q̄ nisi
ita eēt nulla possit assignari cā assimilatiōis fet⁹ ad matrē
in d̄ispōnib⁹ tā nālīb⁹ q̄ accitālīb⁹. nāz cū isti sint effect⁹
positiui debēt hēre causaz positiuā p̄ se illos itendētes: s̄
viri spma hoc nō itendit nec mēstru⁹ sanguis p̄t hoc fa
cere: q̄ mere mālīter p̄currat. ḡ est oppositū spma mu
lieris B facere: r q̄ videmus spmatica mēbra alba. iō il
loz mā d̄z esse spma tā muliebre q̄ virile quo ad suā par
tez corpulētā. Dicit v̄lteri⁹ hā. q̄ spma viri ad efficiē
dum cōcurrat fortius q̄ sperma mulieris: r ad patienduz
forti⁹ p̄currat spma mulieris. r imaginandū est ḡ grā exē
pli debilissimū spma viri p̄lificū esse potēs vt tria: s̄ nul
lā mulierē posse facere spma potēs: vt tria ad effectiue
p̄currē. ad fet⁹ generatōes. r hoc mō saluamus q̄ nunq̄
effectiue ad aīandū fetū ita fortiter cōcurrat spma mulie
ris sic viri. Et imaginandū est istas v̄tutes actiuas duo
rū spmatū nō eē oīno eiūsdē rōnis. r iō nō posse p̄ augmē
tuz vīgoris spmatis viri p̄tingere q̄ ex ipso solo fiat gene
ratio: r ita de spmate mulieris. sic ad radīuz vīfualē colo
ris rep̄tatiuū cāndū p̄currat iux quosdā p̄hos color r lu
mē: s̄ semp siue debile siue forte magis p̄currat lumē to
tale q̄ color. Et quo p̄z q̄ mulier nō p̄t sine spmatis
viri p̄currat recte p̄cipē: r si in cā filis inueniāt v̄tus actiua
r passiuā ad p̄ductōes fet⁹. Et nōndū tñ circa B quosdā
velle q̄ alioz paritate: vtputa etatis p̄plonis regimio ve
rū est spma viri potēt⁹ ad fetus generatōes p̄currere q̄
mulieris: s̄ nō alr est neēiuz. Et tu iux hos modos p̄si
dera quō saluaf fetus aliq̄n assimilari matri ē debiliōri
ex̄tē sua spmatis v̄tute p̄ mēstrui aptitudinem ad reci
plēdū silitudinē m̄ris magis q̄ p̄ris: r quō cōtingit filari
matri in p̄plone. patri v̄o in p̄pōne: r ecōtra.

Secunda positio est Aristote. r ipsam sequentiuz r isti
dicunt sperma mulieris non posse per se actiue concu

rere ad generatōes fetus. ¶ Dicunt z: nō esse necessariū mulieris sp̄ma ad generatōes cōcurrere actiue vel passiue: hoc declarāt: qz in illis vīnētib⁹ in qbus vnū indiuiduū est potēs dādi virtutē actiua z passiua nō fit generatio p coitū masculū z femie. sicut in plātis apparet in qb⁹ est vītus vtriusq; sexus: z ēt in qbusdā aialibus. q̄ in illis in qb⁹ generatio fit p coitū maris z femelle nulluz eoz ē potēs dare mām generatōis z vītutē actiua: cū q̄ femina pbeat mām: sequit⁹ qz nō dabit actiua virtutē. z sic sp̄ma eius nō per se ducit ad generatōes fetus actiue. ¶ Secundū p3 signis: qz multe mulieres impregnate sunt sine h3 sp̄matis emissionē: imo etiā cū violatē fuerit z eis coitus displicuerit: sed tūc nō ducit sp̄ma: qz nō emittunt. q̄ nō est necessariū mulieris sp̄ma ducere. ¶ Dicit tñ h3 muliebre sp̄ma qñ in testiculis mulierū digeritur z dealbat⁹ esse sicut mām magis obediēte z trāsmutatiōi faciēde a spermate viri: p hoc facilius fieri generatiōem ducit muliebre sp̄mate q̄ nō cōcurrētē. ¶ Item adiūuat p3 delectatōes quā mulier habz in emissiōe sua. vñ anidi sp̄ma cōplectit⁹: hoc p3 signis z effectib⁹: quos quodidie videmus de modis impregnādi: qz multum est rarum qz fiat impregnatio sine ambozū spermatum si multaneā emissionē.

Sed hanc sequendo viāz restat dubitatio quō accidit fetus siliari matri: z quō fiat femine cū sp̄ma masculū semp̄ intendat marez pducere: z tertio quō fiat similitudo fetus ad matrē nō solū in nālibus dispōnib⁹: sed etiā accñtalib⁹. ¶ Pro pmo dī qz similitudo fetus ad matrē est in nālibus dispōnib⁹. s. p̄lone z p̄pōne: ex menstrui aptitudinē z nō opz cām particulare illā similitudinē efficiētē illaz p se intendere: imo ille est effectus p accñs. ¶ Siliari dī qz femella fit ppter p̄ticularis agentis intentōes sicut lateralis descēsus aque nō obstatē qz fiat a gravitate: tñ est pter aque intentōes. ¶ Vel z: dī qz semē viri nāliter intendit oēm similitudinē vel dispōnē q̄ potēs esse indiuiduo nālī: sed aliq̄ p̄us aliq̄ posteri⁹ z p se facit femellā z matri simillē. lz ista nō fit de p̄ncipali agētis intentōe. de similitudine vō in stigmate vel cicatrice: multi putāt causaz esse: qz menstrui cōtingit a toti⁹ habitudine decidit z partem que a cicatrizzato mēbro decidit esse aptiores vt ex ea cor respōdens pars in fetu pducatur. z iō qz illa etiā ad cicatrice recipiendā vel cicatricis similitudinē est apta: pducitur ab agētē pter intentōes sicut monstra.

¶ Alij vō volūt: qz lz mulieris sp̄ma quo ad partē suā spirituosaz nō possit p se effectiue ducere ad fetus generationē: tñ potēs p accñs inuare z imutatiōes q̄dā sp̄merez. vñ sicut emplm nō p se digestiū est: lz ptingit ipm inuare calozē itōi ad digerendū: ita imaginādū est de sp̄matis mulieris pte sp̄uosa. z iō aliq̄ talis sp̄us ad calosandum aut idurādū aut colorādū mās generatōis potēs ducere: lz nō p se ad fetus pductōes ducatur. ¶ Et scōz hāc viā. segē pmo mulieres nō hēe sp̄ma p̄p̄te: sed illa sua humiditas q̄ in coitu expellit⁹ dī gutta ab Ari. ¶ Segē z: mulieres non hēe p̄p̄te testiculos. ¶ Ultimo nō. qz sp̄ma qñqz dī a p̄bis aiatus esse: q̄ nō est ita itelligēdum qz forma subalis sp̄matis sit aia: lz qz sp̄ma p vītutē in eo a p̄e derelictā est p se aiati corpis pductiū: z ista dñr aiata vītualiter. ¶ Dis q̄ expeditis reuertor ad lras. z fuit p̄m si gnū dñr p̄lone cale qz isti sunt magis appetētes coitū. cū. n. testiculū mās sp̄matis ad se trabāt z digerāt: z caloz ad has opōnes inuet: p3 qz ex calidiis testiculis fit qz i eis est sp̄matis calidi abūdātia. vñ ad illū expulsiōē isurgit appetit⁹ p̄cipue illo sua calitate stimulatē. ¶ P3 rō scōi dicti. s. qz isti gñant plimos masculos cū masculus generatur p sp̄matis viri vigore in oēm viāz: p̄cipue māci ge-

neratōis calefactōes. calidoz aut testiculoz sp̄ma ē magis calz. lz magis masculos generāt. accidit tñ istos generare femellas aut merito dispōnis matris: aut merito flux⁹: aut merito iordinati regimis patris. terty vō signi cā ē clara: qz caloz itēfior citi⁹ potēs mās generatōis piloz adurere z pilos ducere: z h est dicere qz cito pubescit

genitalia. ¶ Deinde cū dicit. **Rigida vero crasis est contraria.** ¶ Dic ponit. s. signa fride p̄lone dicēs: qz p̄plo frida testiculoz ē p̄ria bis quo ad efficiē. s. qz nō ē multū venerea: s. modici: z qz nō ē masculoz gnātrix: qz aut non gnāt: aut generat femias: z qz tarde pubescit ptes gēitales. cā p̄mi ē: ga modici attrahit de sp̄matica mām ad tales testiculos: z il la modici digerit⁹ z fit p̄p̄ stimulas ad expulsiōem p̄p̄ friditatez. ¶ Cā scōi est: qz sp̄ma eoz debili exite calozē nō sufficiētē digerit aut calefacit mām gnātrōis. ¶ Cā terty est: qz caloz debilis nō cito potēs mās adurere z in pilum conuere.

Amida qdē z mli semis z hūidi ē. ¶ Ponit signa hūide p̄lone dicēs: qz p̄plo hūida tñ ē multi semis z hūidi. ¶ Cā est: qz cū calozē hēat eqlē: mediocriter attrahit materiam sp̄maticā: lz qz ē hūida in digōne illi⁹ nō multū dissoluit⁹: nec tñ q̄tū in tēpato. z iō semē ē multū: z qz caloz nō ita obtinet sup multū hūidū. sic sup mediocriter. iō nō ē ita bñ digestū: z p̄ p̄m ē autidū siue hūidū. nā coagulatio sp̄matis fit a calo sp̄uofante z aq̄as ptes ad aereā nām conuertēte: cū ergo caloz est impotēti⁹ fit aquosius.

Sicca vero z pauci seminis z mediocriter spissi est.

¶ Pōit signa sicce dicēs: qz p̄plo sicca ē pauci semis z mediocriter spissi: z cā paucitatis est p̄sumptio māci merito siccitatis: z qz caloz cū siccitate ē potēti⁹ ad dissoluēdū. cāe vō spissitudis sūt eedē: z qz caloz modici hūidū cū ā adurit magis digerit. z p digōne sp̄ma fit globosus z spissus. ¶ Et nō. qz lz ex p̄lone testiculoz fiat qdā sup totū apparēti⁹: qz p3 trāsmutatiōes cōingentes per testiculoz abscisiōnē: tñ hāc tacuit volēs qz ex dictis de corde z epate ista p nos apprehēderemus.

Alida vō z sicca crasis z spissi seminis ē: z maxie gnātrix masculoz: z citissime ad coitū excitat. a p̄ncipio qz hūidi citissime pubescit i pab⁹ genitalibus z in oibus circuitu sui: sursum qdē vsqz ad regionē circa vmbilicū. deorsum vero vsqz ad mediū coxaz. Petulca igit est huius modi crasis satis ad venerē. Citissime vero satiat: z si cogatur nocet.

¶ Ponit signa p̄lone lapiaz p̄positaz: vō dīdī in q̄tuor ibi z. ¶ Cōueniētib⁹ ibi z. ¶ Si vō fridi ibi 4. ¶ Sicca qdē. ¶ In p̄p̄te ponit septē signa p̄lone cale z sic. testiculoz: quoz p̄m est qz istoz semē ē spissus: z cā ē calitas digerēs z siccitas aquosam p̄te exterminās z signus est qz hñs hāc p̄lone ē maxie gnātrix masculoz. Masculus. n. ē hñs potēti⁹ digerēdi z faciēdi stare z segregādi sp̄ma hñs p̄m sp̄i tale vt mouēs nō vt motū siue mām. femella at ē q̄ potēs suscipe h3 semē: z mās p̄bere gnātōis: ipotēs ē ad digerēdū sp̄ma mō dicto. ¶ Et qz potēti⁹ digerēdi z segregādi maxie p caliditate p̄sistit. iō masculus ē siccior z calior femella ad sensum positū p̄ p̄mi. caplo de p̄plo nō etatuz. z ideo calidiori z sicciori exite spermate magis masculū generant siue p̄lone magis p̄p̄ortati.

Sed hic nota

dubium est an p[ro]p[ri]o t[em]p[or]e sit magis masculor[um] g[ra]t[ia] q[uam] calida et sic. et v[er]o q[uod] sic: q[uod] v[er]us ei[us] est fortior. et p[ro]p[ri]o magis consecutiva finis p[ri]mo t[em]p[or]e g[ra]t[ia] est masculus. hoc m[od]o dicit Baly. om[n]e. p[ro]p[ri]o t[em]p[or]e p[er]ata est max[im]e generat[ri]x masculor[um] et n[on] p[ro]p[ri]o cala et sicca: nec h[ab]et. hoc dicit B. et id[em] i[n] antiq[ua] t[ra]nslatio ne n[on] habet q[uod] sit max[im]e generat[ri]x masculor[um]: s[ed] solū q[uod] est g[ra]t[ia]t[ri]x: q[uod] bec p[ro]p[ri]o digerit b[er]n[ard]i s[em]ina et facit ip[s]m. p[ro]p[ri]u[m] cum: s[ed] tamē q[uod] facit ip[s]z aliquādo p[ro]p[ri]o lapsus debilius. p[ro]p[ri]git q[uod] generet feminas.

Et s[ed] plusq[ue] cōmētator i[n] cōmētō h[ab]et p[ro]p[ri]a vult q[uod] bec com plexio ē max[im]e g[ra]t[ia]ns masculos ē i[n] relōne ad t[em]p[or]atam. nā cū masculus sit calidus et sic: et h[ab]et generet s[em]ina sibi p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]oale. id[em] masculor[um] max[im]e est g[ra]t[ia]t[ri]x. Dicit 2° q[uod] dupl[ic]i possumus imaginari s[em]ina forte. vno: ad g[ra]t[ia]ndu[m] absolute. et isto m[od]o t[em]p[or]e p[ro]p[ri]o ē fortior. scō m[od]o ad hūc effectū. puta masculinare: et quo ad hoc potēti[us] ē p[ro]p[ri]o calida et sic. q[uod] aliq[ui]d mām p[ro]ueneret ad nām masculinā s[em]ina calz et sic: quā ad masculinā n[on] p[ro]ueneret t[em]p[or]atū: p[ro]p[ri]u[m] min[us] calefacere et siccare: s[ed] t[ri] plus sufficit g[ra]t[ia]t[ri]x s[em]ina facere t[em]p[or]atū: et p[er]fectiorē masculū sufficit g[ra]t[ia]re.

Hic v[er]o d[icit] sicut de epate calo et hūido plus de sanguine g[ra]t[ia]ntē q[uam] epat[em] t[em]p[or]atū: s[ed] fortius sit t[em]p[or]atū epat[em]. C[on] 3° signū h[ab]et p[ro]p[ri]onis est q[uod] citissime excitat ad coitū: i. m[od]o n[on] t[em]p[or]e post natiuitatē sunt potētes ad coitū: et h[ab]et causa est: q[uod] calor eor[um] n[on] i[n] multo hūido submersus et t[em]p[or]e exi[st]ens cito sit potēs digerere et separare s[em]ina. C[on] 4° signū est q[uod] isti citissime pubescūt i[n] p[ri]b[us] genitalib[us]. i. v[er]ga testiculio et pectine vsq[ue] ad vmbilicū et infra vsq[ue] ad mediū cor[por]is. nā vsq[ue] ad loca illa p[re]cedit i[n]fluxus fortis testiculor[um] mām adurens et i[n] pilos p[ro]uertēs. C[on] 5° signū est q[uod] ista p[ro]p[ri]o est petula. i. appetitiua actuum venereor[um]: et h[ab]et causa est stimulat[i]o quā facit s[em]ina multū pruritiū ex[ist]ens. C[on] 6° signū est q[uod] cito satiant coitū: q[uod] cito mām feminale p[ro]p[ri]u[m] lunt ea ex[ist]ite modica et p[er] caliditatē et siccitatē p[ro]sumpta. et est et cā: q[uod] i[n] delectatōe plurimi eor[um] spūs dissoluiuntur. C[on] 7° signū est: q[uod] si cogant p[er] delectatione vel appetitu multū coire nocent: q[uod] cadunt i[n] arefactionē spontētiā digerendi et p[ri]sum.

Conueniētib[us] sigdē caliditate et hūmiditate: pilosi q[uod] min[us] huiusmodi bis q[uod] dicti sunt: multi h[ab]et s[em]inis magis: n[on] concupiscunt h[ab]et magis alijs. Sufficiūt h[ab]et sine lesiōe magis venereis plurimis. Si h[ab]et satis augeat vtracq[ue] et calidū et hūmidū: n[on] sine lesiōe abstinēt a venereis.

Ponit signa p[ro]p[ri]onis calide et hūide et sūt g[ra]t[ia]t[ri]x. C[on] 1° p[ri]mū ē q[uod] isti sunt pilosi circa genitalia: et h[ab]et p[ro]p[ri]o calore fortē: s[ed] t[ri] sūt min[us] pilosi calidis et siccis: q[uod] minor i[n] eis sit adu[er]sio. C[on] 2° signū ē q[uod] isti emittūt multū s[em]e magis q[uam] d[icit] cas[us] et sic. et cā ē hūiditas p[ro]p[ri]o quā mām s[em]inatis n[on] p[ro]sumit. C[on] 3° signū ē q[uod] n[on] appetūt magis eis: q[uod] et si plus b[e]ant d[icit] s[em]inate: n[on] t[ri] ē ita pruritiū. S[ed] dices v[er]o t[ri] appetant: puto q[uod] n[on] p[ro]p[ri]o cāz dictā. C[on] 4° signū est q[uod] sine lesiōe suffi ciūt plurimis venereis. i. coitib[us]: et cā ē multitudo mām s[em]inatis et spūs. C[on] 5° et vltimū signū ē q[uod] si isti fuerit multū cal[or] et hūidi n[on] abstinēt sine lesiōe ab istis actib[us] et cā ē: q[uod] multū supabūdat h[ab]et mām s[em]inatis v[er]o i[n] s[em]ina t[ra]nsmu tanda et ista retēta et n[on] dissoluta aliūde tandē ificiit mala qualitate. v[er]o sit quodāmo venenosa et facit malas mul[ti]tas egritudines.

Si h[ab]et frigidi et hūidi s[em]ina crases sūt testiculii: nuda sūt q[uod] sunt i[n] circuitu pil[orum]:

et tarde coire incipiūt: neq[ue] vebemēres sunt ad opatiōes: aquosus h[ab]et et tēnue s[em]e ei[us]: et pax g[ra]t[ia]ns v[er]o n[on] g[ra]t[ia]ns: et si g[ra]t[ia]ns: femias g[ra]t[ia]ns ē. Ponit signa p[ro]p[ri]onis fride et hūide: et sunt g[ra]t[ia]t[ri]x. C[on] 1° p[ri]mū ē q[uod] loca q[uod] sūt circa testiculos sūt nuda pilis: et h[ab]et cā si est defect[us] calitatis adurētis. C[on] 2° signū ē q[uod] tarde post natiuitatē incipiūt coire: et cā ē: q[uod] calor debilis et i[n] multo hūido submersus tarde sit potēs ad mām s[em]inatis segre gādā et digerēdā. C[on] 3° signū ē q[uod] n[on] sūt vebemēs i[n] coitū: q[uod] n[on] multū appetūt et si multū p[ro]p[ri]o: et cā ē paucitas mām at tracte ad testiculos: caloris paucitas: et modica stimulat[i]o facta a s[em]inate: cū sit modicū pruritiū. C[on] 4° signū ē q[uod] s[em]ina eor[um] est aquosus p[ro]p[ri]o dīgōnis: et h[ab]et p[ro]p[ri]o sui caloris debilitatem: et tēnue: q[uod] calor n[on] agit fortiter i[n] ei[us] spūifica tiōe. C[on] 5° signū ē q[uod] s[em]e eor[um] ē pax g[ra]t[ia]ns: aut n[on] g[ra]t[ia]ns. et h[ab]et p[ro]p[ri]o sui caloris debilitatē: et si est g[ra]t[ia]ns g[ra]t[ia]t[ri]x plurimū feminas: q[uod] femine sunt frigide et hūide. et ideo h[ab]et sper matis complexionī similitate. et per cōsequens ex illo pluri mum generant femelle.

Sicca quidē et frigida crasis filis q[uod] plurimū ei[us] que p[re]dicta est crasi: spūs sine vero s[em]en eis et omnibus magis eriguum.

Ponit signa p[ro]p[ri]onis fride et sicce dicēs. p[ri]mo q[uod] i[n] multis s[em]atur ista p[ro]p[ri]o illis: q[uod] nūc d[icit] ē: q[uod] nuda pilis h[ab]et loca genitalib[us] p[ro]p[ri]o: et tarde p[ro] coire: et modicū appetit et modicū sufficit: s[ed] t[ri] h[ab]et spālē q[uod] s[em]e suū ē spūs: et s[em]e fride et hūide p[ro]p[ri]o et cā ē siccitas: et q[uod] est modica mām idē calor magis i[m]p[ri]mit effectū q[uod] est dīgō et ē istor[um] s[em]e est modicum p[ro]p[ri]o siccitate exterminantē et p[ro]p[ri]o caliditate d[icit] minuat modicū attrahentem.

Tri h[ab]et corp[or]is habitudines dicte q[uod] dez sunt p[ri]m[us] i[n] his q[uod] assimilant cordi et epati. dominat h[ab]et similitudo vebemētiore h[ab]etis mēbri q[uod]lib[et] prima rū qualitatū q[uod] et opatiuas noiamus.

Positis signis corp[or]is lapsi a t[em]p[or]amēto s[em] mēbra p[ri]ncipalia p[ro]p[ri]o v[er]o supra diuidit: i[n] ista parte ponit signa corp[or]is eiusdē multū lapsi s[em] q[uod] d[icit] mēbra h[ab]etia v[er]o i[n] actuatā p[ro]p[ri]o i[n]fluēt et n[on] oīus talis: s[ed] quorundā p[ro]p[ri]o breui tate: et didit i[n] duas. p[ri]mo ponit signa quorundā spāl[is]. 2° reliquor[um] i[n] generali. ibi. Alie v[er]o p[ro]p[ri]o et sunt q[ui]tuor i[n] g[ra]t[ia]t[ri]x. p[ri]mo p[ro]p[ri]o signa p[ro]p[ri]onis masculor[um]. 2° i[n] toti[us] habitudine p[ro]p[ri]o s[em]inatis stomachi. 3° pulmōis. 4° cāne pulmonis. 2° ibi. Vētres cognitiōis. 3° ibi. Diligēter. 4° ibi. Nō v[er]o ip[s]a. C[on] 1° p[ri]ma i[n] q[ui]tuor. p[ri]mo rememorat quorundā d[icit] c[on]t[ra] p[ro]p[ri]o de p[ro]p[ri]one masculor[um] i[n] toti[us] habitudine. secundo oīdit i[n] q[uod] max[im]e cōsiderat toti[us] habitudo. tertio ponit canones seruādos i[n] signis d[icit] d[icit]. q[ui]to descendit ad ponendū signa p[ro]p[ri]onū habitudis totius. ibi 2° C[on]t[ra] tius v[er]o corp[or]is. ibi 3°. Dicens igit[ur]. ibi 4°. Cōpetentis. C[on] Dicit p[ri]mo. q[uod] superius i[n] capitulis de signis corp[or]is et epatis fuit d[icit] de totius habitudine: q[uod] similit[ud] i[n] p[ro]p[ri]one cordi v[er]o epati: et secūdo fuit d[icit] q[uod] similitudo habitudinis toti[us] d[icit] i[n]t[er]nat[ur]. i. est maior cū mēbro de illis duo[us] b[us] h[ab]et quālib[et]. Aliq[ui]d de q[ui]tuor q[ui]tatib[us] p[ri]mis q[uod] d[icit] optie vebemētiore ad i[m]p[ri]medū sup[er] totū: et h[ab]et d[icit] i[n] cap[itu]lo de ep[ate] v[er]o oīdit q[uod] p[ro]p[ri]o h[ab]et mēbra: et q[uod] q[ui]ta cres facit: et q[uod] difficulter vican.

Si h[ab]et corp[or]is habitudo i[n] illis max[im]e discernit p[ri]b[us] quecūq[ue] videntib[us] p[ri]mo subiacent. Adusculi

ho sunt hi oibus ossibus circūuoluti.

Constitit in q^o p^oib^o maxie p^osidet^o bitudo toti^o. Et d^o uidet^o in tres ptes. p^o facit hoc. 2° describit musculū. 3° ridet^o tacite q^oni libi 2° Et p^oposite ibi 3° (Utraq^o v^oo.) **C** Dicit p^omo. q^o totius habitudo: maxie discernit^o. i. cō siderat^o in illis partibus que p^omo subiacent tāq^o obiecta videntibus: et ille partes sunt musculi circūuoluti ossib^o. **C** Ubi nota p^omo. q^o dispositio illarum p^otiū que p^omo visui obiciunt^o d^o bitudo toti^o: q^o a dispo^one illaz partiu^o vulg^o denotat totū cū ipe sint notiores. **C** Nō 2°. q^o musculi sūt ossib^o circūuoluti si oēs: s^o plurimū: et illi q^o nō circūuoluunt^o ossib^o nō cōnumerant^o in toti^o bitudie sic oia: fragmēta musculi ligue: et epiglottis et multi alij. solū q^o illi q^o ossibus circūuoluunt^o et pelle q^osi imediate coopiūtur: sunt in quibus totius habitudinē discernimus dicendo totū esse album carnosum molle siccum. gracile. et sic de alijs. et hoc vult Galienus hic.

C Et cōposite q^odā carnes sunt ex simplici et p^oma carne et neruis quib^o he circūuolute sunt.

Propria. n. musculorū suba hec est.

C Nūc ponit musculorū descriptōes dicēs: q^o musculi sūt carnes q^odā p^oposite ex simplici et pura carne neruis q^obus iste carnes sūt circūuolute: et h^o ē p^oma suba musculorū. s. cōposita ex carne simplici et neruis. ē aut^o simplex caro q^o sit ex mēstruo vel sanguie coagulato iter neruorū villos: vt dicit Gal. 2°: p^olonū. **C** Nōndū ē aut^o q^o h^o descriptio solus mētia explicat musculū subal^o p^oponētia: s^o formā et v^outē p^o q^o maxie notificat nō exp^omit. **C** Lōpletio: q^o musculi descriptio pōt colligi p^o p^omi. doc. 5°. sūma 2°. cap. p. et musculi est mēb^o ex simplici carne et villis neruorū et ligamētoz p^oextū volūtariū mot^o p^o neruū in eo ex^oitē effecti uū. nā neruus i musculo v^o v^outē h^ore volūtarie mouēdi. et nō i alio mēbro: et hoc p^o tēpamētū a carne musculi receptū: merito cuius p^oparat^o vt adueniēte spū aiali a cerebro: alijs impedimētis deductis possit neruus p^omy voluntatis iperū per se h^obi et extēdi: et p^oter merito nerui musculi mouet^o: et alia mēbra musculo mediātē: s^o i expōne capituli de motiua v^oute. p^oma p^omi dixerim musculū p^omo p^o se moueri: disputatiue illud defendēdo. **C** Ex q^obus v^o h^o h^o p^oneruos nō t^om neruos intelligere: s^o ligamēta. p^o 2° motiua v^outē p^ous in neruis ēē nāl^o q^o i musculis: s^o i neruo ēē nō possit nisi neru^o sit p^o musculi. **C** Deinde cū dicit.

C Utraq^o ad eos ho p^oueniētia: h^o vasorū velut rini quidā sunt nō cōplentes eoz substatia: s^o seruētēs ad cōseruationem.

C Remouet dubiū dicēs: q^o v^otraq^o de nūero vasorū. s. v^one et arterie veniētia ad hec. s. musculos. sunt velut q^odaz rini: nō tamē de complemento sube musculi: sed sunt partes seruētēs ad cōseruationē deferendo sanguinē et spiri tum naturalē et vitalē. itaq^o breuiter artarie et vene deferentes sanguinē et spiritu. et per ipm musculū penetrātes: nō sunt partes musculūz integrātes. **C** Et hui^o ratio est: q^o illa sola dicunt^o partes integrātes membrūz aliq^o organiz: que deseruiūt p^o se oppōni p^oncipali illius organici in eo ex^oistis. Sed vene et arterie nō deseruiunt oppōni musculi q^o est mot^o et hāc rōnē assignat plusq^o p^omētatoz: s^o for te rō sit: q^o iste solū d^oit integrātes musculi subaz: q^o p^o files in spē in oī musculo regrunt^o: mō aliq^o sunt qui musculi q^o nō h^ont intra se venā et arteriā. **C** Deinde cū dicit.

Dicent^o igit^o et eoz craseos cognitōes p^om b^on tēpatam habitadēz. p^omutāt^o. n. distēperatiē regionū cutes p^om se formātes: et corrupunt q^odā cogni

tiōes: ita ho et s^o b^on tēperatā regionē tpe mēsis seip^o soli aliq^o nudū exponat: et p^omutabit eas cognitōes q^ocūq^o p^om colores sunt: et i mol litie et in duritia s^o p^osistētia. Si ho vt b^on tēpata est regio: ita et ipse bene tēpata diēta v^orat^o: neq^o exust^o i sole iaceat nudus vnaquaq^o die plurimū: neq^o vt q^odā more v^oginis in vmbra degens perfecte craseos demonstrabitur signa: quasi in his igit^o in oratione futura intēdamus iam intellcū est.

C Ponit canōes seruādōs in signis dicēdis. Et d^oidit i q^otuor. p^o ponit vna p^oditōez obseruandā ad v^oitatē dicēdo rū. 2° ponit aliā. 3° abas colligit. et 4° p^otinuat se ad seq^ontia. ibi 2° (Ita v^oo) ibi 3°. (Si v^oo) ibi 4°. (Quasi in bis.) **C** Dicit de oib^o fil. p^omo. q^o signa dicēda sunt intelligēda i bitatiōe. i. regiōe tēpata: cui^o cā est: q^o regiōes distēgate p^omutāt cutes et formāt eas p^om se. i. p^om exigētia dispo^onis aeris: q^o cutis imediate aeri exponit^o et alteratur ab illo. et iō regiones dicte corrupūt quasdā significatiōes: vt nigredo in ethiopia: et albedo in germāia. **C** Dicit 2°. q^o etiam si q^o habitet regiōez tēperatā: et omni die tēpore messis q^osi. s. est maximus estus se exponat nudū soli. illa regio tamē p^o iconueniētē expōne corporis ad aerē p^omutabit et cognitōes in calore et duritie et molitie: et sic appet^o q^o habitatio d^oz esse i regiōe tēpata et cū debito mō. **C** Dicit 3°. q^o signa p^ofecte p^olonis. i. tēpate v^oificanti: si regio in q^o est habitatio sit tēpata: et ipse de quo loq^omur cōueniēti diēta. i. ad m^ostratōe cuiuslib^o sex rezz nō nālū i die v^orat^o: itaq^o neq^o vnaquaq^o die exust^o iaceat in sole plurib^o horis: neq^o p^otinue degat in vmbra ad modū v^oginū puellarū. **C** Dicit vltimo q^o nos iā itēdamus ad signa q^o dicent^o tāq^o futura ofone i bis. s. h^oib^o q^o tēpatā regionē ihabitāt et diēta p^oueniēter vtunt^o: et p^o tota de se clara ē. et iō h^o a. i. toti^o bitudinē meminit h^o canonis: q^o cutis maxie ab aere alterat^o et signa habitudo toti^o maxie sumunt^o ab his q^o in cute resp^osentant^o. **C** Ubi nō q^o h^o signa ēt ad alias regiōes adaptari p^ont vt locis calidis quēadmodū in egypto nigriores et pilosiores sūt calidiores. et sic p^oportōabil^o d^o alijs. **C** S^o poss^o q^o dicere q^o est h^o b^on tēpata regio. vōm ē q^o in hoc varie sunt mētes docto^oz. nā hui^o p^oma p^omi. cap^o. de p^olonib^o. dicit regionē sub circulo eq^onoctiali ēē tēpatissimā. et intelligit^o de illa q^o directe supponit^o duob^o gradib^o vni ci tra: alteri vltra eq^onoctialē: cui^o latitudo a peritis ponit^o. i. 3. miliarū: et q^ore p^ois miliaris. et 2° loco ponit clima 5°. Gal. aut^o 3° particula ap^ohōzū dixit esse regionē itēceptā inter duas lineas. ab oriēte in occidētē p^oensas: quarūz vna trāsit p^o idiaz q^o est terra p^ostantinopoli opposita. v^osus oriens et alia trāsit p^o choū insulā Hippocratis: q^o bodie vocat^o laugo: et est istaz linearū distātia circa. 300. miliaria: et hec nō multū differt a scōdo loco posito ab hui^o. q^o ista p^otria capit^o initū q^onti climatis et maximā p^otez q^orti. **C** S^o Daly. vult medietatē. terty climati v^osus q^otu: et q^orti v^osus 3° ēē tēpatā regionē: et illā terrā albumasar terty intro ductory vocat^o terras p^ofetarum: sed Querro. scōdo col liget. laudat quintūz clima p^ore ceteris: quozum omnium quid verius sit dicendum super. p^oima p^omi. exp^osui. ca pitulo allegato.

C Impetentis vero craseos cognitio nes secundū totā aialis habitudinez sunt: color q^odē ex rubeo et albo com mixt^o. Capilli ho rubei et mediocri ter crispi vt in plurib^o. Adedocras vero car

hōstas in quantitate et qualitate.

C Habitus tribus pambulis habet. descendit ad ponens. signa
 pponens habitus totius. et primo temperate. secundo distemperata.
 ibi. Quoties vo. Et videtur per in duas. primo ponit tria si-
 gna temperate pponens habitus totius. secundo deum suum. ibi
 (Mediu. n.) In preterita ponit tria signa. primum est color
 faciei mixtus: supple quod equaliter ex albo et rubeo: et hoc per
 preterita declarauimus supra in signis temperati cerebri. **C** Se-
 cundum signum est quod capilli sunt rubei et mediocriter crispi: et
 huiusmodi eodem caplo assignata est. **C** Tercium signum est medio-
 critas carnositatis in quantitate et qualitate. et per quantatem debe-
 mus intelligere caliditatem: frigiditatem: duriciem et molliciem:
 asperitatem lenitatem: pinguedinem et caritatem: densitatem et rari-
 tatem. in quibus omnibus in pponens temperata habitus totius
 tres esse mediocritas. **C** Pro intellectu tamen huiusmodi notati. fm
 inuentu habet. et pponens quod multitudo carnis et pinguedinis
 est per augmentum humiditatis: quod pinguedo et caro multum
 sunt a sanguine: et vinctuositas ei: et non existere multo san-
 guine: nec per calorem: nec per frigus fieret homo multe carnis. et si
 militer sine materia: que est vinctuositas non fieret pinguedo: sed
 humiditas non eodem modo augmentata est causa pinguedinis et carnis:
 quia humiditas aucta cum temperamento caliditatis facit pinguedi-
 nem: et cum aliquota caloris diminutione: quod coagulatio vinctu-
 ose partis in pinguedine fit a frido. augmentum vero caliditatis
 diminuit pinguedinem. et si augmentum siccitatis accita-
 lis. carne vero auget humiditatis abundantiam cum temperamento ca-
 loris aut cum caloris excessu: ut colligi potest a habet. et pponens.
 caplo 4. **C** Et tunc iste pponens ex eo sunt colligende. **C** Pri-
 ma quod augmentum humiditatis cum temperamento caloris auget
 carnem et pinguedinem: sed multo magis carnem: et causa est: quia hu-
 miditas in pinguedinem transmutanda temperatus calor per ma-
 iori parte aut dissoluit aut in carnem conuertitur: cum caro sit ma-
 gis de natura lentior. **C** Secunda pponens. si cum temperamento humidi-
 tatis diminuat caliditatem a temperamento multo plus est in
 illo corpore de pinguedine quam de carne et causa est: quia per dimi-
 nutam caliditatem illa pars sanguinis subtilior a venis resu-
 dat super membra paniculosa et frida statim coagulatur in pingu-
 edine a frigiditate paniculosa. **C** Tercia pponens. si fuerit pponens calida
 cum temperamento passiuo: erit caro aptior pinguedine et pingue-
 do dimiuitur per caliditatem augmentum preter vinctuositas et car-
 nes conuertitur. **C** Quarta pponens. si pponens sicca tamen est modicum carnis et
 modicum pinguedinis et caro dura: per materiam densam et si pponens
 ras pponens prima magis deficiet ista pinguedo quam caro. **C** Et
 ex his possumus colligere combinationes distemperatarum com-
 positarum. in pponens temperata quod nullus est istorum excessuum
 quod est mediocritas quantitatis in se et in comparatione ad
 pinguedinem et etiam mediocritas qualitatis in duricie et mol-
 licie. **C** Deinde cum dicit.

C Bedius. n. pfecte est huiusmodi corpus omnium
 supfluitatibus: ut hec dicantur et intelligant ad hoc
 necesse est. et enim spissius corpus ad hoc dicitur spis-
 suum et tenue. si ad hunc et multam carnem habens et
 panem carnem: et crassius et macrum et molle et du-
 rum: et pilosum et nudum pilis. Nihil igitur ho-
 rum est mediocre.

C Assignat eam dictorum: et primo facit quod dicitur est. et colligit
 aditōes temperati corporis ibi (S3 qd) **C** Dicit primo. quod istud
 corpus temperate pponens est medium pfecte omnium supfluitatum
 dictarum et ratio est: quia omnia que denotant absolute aliquam extrema
 denominationem. intelliguntur dicitur in pponens ad ipsum. ubi gra-
 spissius dicitur respectu temperati. et tenue quod opponitur spisso dicitur in re-
 latōe ad temperatum. et si multa carnem habens et modicam: et cras-
 suum: et molle et durum: et pilosum et nudum pilis. Si ergo dicitur in rela-
 tōe ad temperatum: sequitur quod mediocre. et temperatum nihil est horum.

C Dicit adit dubitatio utrum medicie que dicitur calide vel fri-
 gide dicantur tales in relatione ad temperatum corpus. et hanc
 coplete disputauimus. scilicet primo caplo de eo quod comeditur et bi-
 bitur. ibi vide ubi dicitur quod sic.

C S3 quasi policleti regula ad summum venit me-
 diocritatis vniuersae: ut tangentes quidem neque
 molle neque durum appareat: neque calidum: neque
 frigidum: videtur vero neque pilosum neque nu-
 dum pilis: neque grossum: neque gracile: neque
 aliquam aliam habens intemperantiam.

C Dic in summa colligit aditōes istius corporis ponens si-
 militudinem quadam: et dicitur: quod istud corpus est quasi status poli-
 cleti que ad summum venit mediocritatis vniuersae quo ad di-
 spōnes hominum: ita ut tangentes neque appareat calidum: neque
 frigidum: neque molle: neque durum plus debito: et videtur neque
 pilosum. scilicet plus opportuno: neque nudum pilis: neque grossum:
 neque gracile: aut habens aliquam aliam intemperantiam. **C** Et non quod
 per hoc verbum intemperantia manifeste intelligitur quod cum dicitur
 neque appareat calidum: neque frigidum debet suppleri plus op-
 portuno. et sic i alius. **C** Dic cadit dubitatio. primo utrum pponens
 temperata sit vere media per eadistatiam gradualē. narium cali-
 di et fridi inter extremas pponens prias. In que quod non et si iue-
 niant cōiter tres pōnes. vna quod est vere per eadistatiam me-
 dia quam plerique antiqui sequuntur. secunda quod est magis gradualiter
 distans ab extremo calido quam frido. **C** Ego tamen sequor. ter-
 tiā dicere quod plus gradualiter distat corpus temperatum a frigiditate
 terminatē latitudinē totius pponens hūane quam a caliditate:
 et hanc viā itegre declarauimus super prima pmi. caplo de pponens
 bus. vbi non excessu quolibet lapsus ad frigidum esse deteriores
 quo ad gradus naturae. sibi equi lapsus ad calidum: sed aliquē esse
 deteriores. aliquē minorem. aliquē equalem. **C** Et dicitur dicitur quod si
 incipiat duo corpora labi pportionaliter quo ad omnia membra a tem-
 peramento optio. vni ad calidum reliquum ad frigidum pportionaliter
 lapsus: et continue equalem quo ad mensuram itēstōis istarum quantitatū
 vsque ad mortē citius morietur illud quod labitur ad calidum quam illud
 quod labitur ad frigidum: et in isto casu non citius egredietur latitudi-
 nē temperamenti. **C** Non obstat tamen per excessum quod caliditas est vi-
 te et sanitati et temperamento pportionalior et conuenientior quam fridi-
 tas: sed non quilibet caliditas nec cum omnibus circumstantiis: imo aliquē
 deteriores quam sibi equis friditas: et ne ponatur caplo et causa: non me-
 cyterius extendo.

Sed utrum idem corpus magis appropinquat extremo
 sicco quam humido. adhuc si scio nec video viā plāe in illo veri-
 tate inuestigandi ita certe propter tactum non esse ita verum iudi-
 ces in sicco et humido sicut in calido et frigido. Et si queratur utrum
 ista pponens sit media in vniuersa suba per illud quod habet de me-
 diocritatis vniuersae. ego tenui per primo. causa: allega: quod sic: sed
 cōis schola tamen quod non: quia hoc temperatum respectu equitatis ad po-
 dus est calidus et humidus. **C** Et si queratur quomodo venit ad summum
 mediocritatis vniuersae intelligitur per in latitudie disponens
 hūanarum: et non per eadistatiam ab extremis: sed per abnegationes
 cuiuslibet supfluitatis ipsiētis. et hec omnia sunt ibi disputata.
C Pro textu tamen non ibi policleti fecisse statuas que erat su-
 me pulchritudinis: et alij statuisce et ipse cum statu aut gros-
 sa: aut pilosa: aut alio: a mediocritate recedente facere
 volebat per alio: pponens similitudinē repitanda faciebatur ppo-
 tione bita ad policleti statuas. Ita nos in medicia fingimus
 aio huiusmodi corpus pponens hūane extremorum: et si illud nunquam viderimus.
 nullā. n. claudit repugnantiā esse: tamen quia non videmus aio fin-
 gimus: et ei refertur reliquum sub aliquo supfluitate noiamus.
 et ideo vocatur istud corpus canō suae regula vel mensura aliorum.
 per quomodo ei consideratio est medico necessaria. Si tamen ponunt signa
 temperati cum quadam parua latitudine: quod videmus sepe: ut
 vult habet in libello de optima pponens.

Quæq; hō tēperato calidiora qdēz sunt nō tñ bñdiora aut sicciōra fm carnē: de his enī pñs rōē: appent qdēz t rāgentib⁹ calidiora tāto quāto scōz crasim sūt calidiora: t pinguedinis min⁹ habentia: colore vero rubea: t nigros capillos habentia.

Nūc ponit signa pplexionū distemperataz bitudinis totius. t pmo simpliciū. scōdo cōpositaz. ibi. (Et s; copulationē) Prima in quattuor fm numez simpliciū pplexionū. ibi scōdo (Frigidioris) ibi 3. (Sicca vero) ibi 4. (Humida vero) In pte pma dicit pmo q corpa que sunt calidiora tempatis fm carnē: t nō sicciōra vel humidiora. nā solū de istis i pñti sermone logmur. ista apparēt tāgentib⁹ calidiora tempatis tanto quāto sunt calidiora: t b⁹ cā ē: quia caliditatis cert⁹ index ē tact⁹: vt ipse Galie. vult se cūdo pponū. (Dicit scōdo q ista corpa sunt min⁹ habetia de pinguedine q tempata: t ē minus pportionalib⁹ de pinguedine q de carne: t b⁹ causa p; ex illis q oca sūt supra. (Dicit 3. q istoz calor est rube⁹ nō mixt⁹: vt i tēperato: cui⁹ cā ē: ga sanguis ē magis rubicūdus t magi pe netrans ad supficiē cutis. ita vt totū magis rubeū appareat tempato: qnis minus beat de sanguie. (Dicit 4. q isti habent nigros capillos t b⁹ cām dixim⁹ supra cap. de complexionibus cerebri. XIII.

Rigidioris craseos corpis signa non pilosū t pingue frigidūz tāgentibus. Color vero eorum cum capillis magis rufus.

Ponit hic signa cōplexionis frigide: t diuidit in duas. pmo ponit illa q significāt nō multū lapsū i frigiditate. scōdo illa que multū. ibi 2. (Multa vero) In pte pma ponuntur qtuor signa pplexionis habitudinis totius frigide tñ: quoz pñū ē q corp⁹ nō ē pilosum. t nō intelligatur q nullo pilos bz: sed ga paucos: t cā nota ē ppter debilitatē caloris adherētis t in pilis cōuertentis.

Scōm signū ē q tale corp⁹ ē pingue: cā fuit oca pñs nā vinctuosū sanguis a venis resūdā: nec resoluīf. a calore nec in carne mutat. sed i pinguedine coagulaf. (3. signū ē q corp⁹ tale appet frigidū ad tactū: t p; cā sicut d calido. (4. signū est. q calor cutis t capilloz est rufus. i. tendit ad albedinē. t b⁹ cā in cute est ga sanguis non est mult⁹ q rubificare possit: idē sanguis ad colorē flegmatiz declinat qd est albū: causa vero in capillis dicta est superius loco allegato.

Altra vero frigiditate: existente liuida quodāmodo est caro: sed vocare consuetudo quibñdā medicorū ē hos tales plūbei coloris.

Pōit signa multe frigiditatis dicēs q cū mltā ē frigiditas caro ē quodāmodo liuida: cā ē: q; sanguis ad extremū veniēs in frigidatē: t spūs q i eo sūt ingrossant t luciditas eoz pditur. iō sanguis ad colorē subnig; vertit. t ille appet mixt⁹ cū albo q ē liuidus. (Dicit 2. q pp similitudinē consuetudo medicorū notat ista plūbei coloris. XIII.

Sicca vero crasis gracilior est t durior bene temperata tanto quāto sicciōr: t alia vero prima signa sūt his.

Pōit signa pplexionis sicce dicēs pplexione sicca corpa sunt graciliora. i. min⁹ carnis t pinguedis habentia q tempata: t b⁹ cām supradixim⁹: t sunt etiā duriora scōm carnē tāto quāto sunt sicciōra: t b⁹ cā est: quia durities cū temperamēto actiuaz segtur siccitatē vt ylt

Gal. scōdo cōplexionū. (Dicit 3. q alia signa sunt pprima signis his. i. positis in capitulo de pplone tempata: q; con sequitur temperamētū actiuaz qualitātū. XV.

Humida vero alia signa quidē sūt magis carnosā vero t mollior.

Ponit signa pplexionis hūide dicēs q in cōplexione hūida tñ: sunt alia signa ab his q di centur. sunt enim filia signis temperatoz. (Dicit 2. q isti sunt magis carnosī q temperati: t hoc pp cāz supradictā pinguedo aut: t si aucta sit: nō tñ ita sicut caro. (Dicit 3. q caro istoz ē mollior t cā est: ga mollicies cū temperamēto actiuaz segt hūiditatē. vt ylt. Ga. 2. pponū. XVI.

Scōm pplexionem primaz qualitatus qua fiunt distemperantie cōposita cognitionū formā habent.

Ponit signa distemperantie ppositarum: t diuidit in duas ptes. primo dicit hoc. scōdo dat quosdam modos effugiēdi errores circa ista signa. ibi (In oib⁹ vero) Prima i qtuor. 2. ibi (Humida vero) ibi 3. (Frigida vero) ibi 4. (Si vero frigidū) Prima in duas. pmo pōit vñū gñale canonē circa signa pplexionū cōpositarū. Scōdo ponit spālia signa complexionis calide t sicce habitudinis totius. ibi 2. (Calida quidē) (Dicit pmo q distemperantie q fiunt scōm copulationē pma; qualitatum habent formam cognitionū. idest modos cognoscēdi eas per signa cōposita: ga eas significant signa aggregata ex signis simpliciū ex qbus distemperātia cōponitur: t p; causa: ga abe qualitates excedētes suuz effectū faciūt ita vt vtriusq; pprehēdi possit. (Nota tñ q qñq; vltra ista signa simpliciū inuenitur aliquod vñū qd est effect⁹ duarū pinctaz adinuicem: ita q a nulla illarū per se fieri posset. (Nota scōdo per ppositam distemperātiā intelligēdam eē illam que est cū lapsu in qualitativibus duarū pma; qualitātū prieratū qualitātū tīgibiliū.

Calida quidē t sicca crasis pilosior t durior t calidior t min⁹ pinguis est t gracilis t nigri capilli: si hō ad amplius caliditas veniat: t nigri coloris cutis.

Dicit ponit signa complexionis calide t sicce: t sunt sex complexionem calidam t siccam significantia: t vñus si gnificans multum in istis qualitativibus excessus. Primū ergo signum est q isti sunt pilosiores ppter caliditatem multaz materiā propilis adurentē. (Scōm signum ē q isti sunt duriores: t hoc quia siccitas facit duritiem.

Tertiū signū est q corpus est calidius: t p; vt supra.

Quartum signū est. q ē minus pinguis homo istius complexionis: quia modicum habet de pinguedine. i. minus q aliqua alia complexio: quia non potest multa subtilis pars sanguinis coagulari in ista complexione in pinguedinem: sed dissoluitur a calido: aut in carnem pueritur. (Quintum signum est. q ē gracilis. i. modicum habens de carne: t hoc ppter siccitatem exterminantē materiam: t ppter caliditatem dissoluentem. (Sextus signum ē q capilli sunt nigri: t hoc ppter fortem adustionem que fit in istis corpib⁹. (Dicit septio q si plm fuerint calidi t sicci: tūc cutis eozū fit nigra multa pte adusta pmixta cū sanguine qui nutrit eam. XVII.

Humida vero t calida crasis mollior t calidior t multo carnosior optima crasi in quātū aucte fuerint vtreq; qualitates.

Dicit ponit signa pplexionis calide: t hūide. Et diuiditur in duas. pmo facit hoc. Scōdo ponit vñā gñalē regulā i oib⁹

plexionib⁹ cōpositis. ibi 2° (Ulr 1°) Prima in quatuor pmo. n. ponuntur signa cōplexionis calide et humide ab solute: scō qñ dñantur ambe qualitates eque pportioa biliter et multū. 3° qñ multū dñat caliditas et pax. humi ditas. 4° qñ eō pñ dñat humiditas et pñ caliditas. ibi 2° (Ad pñm) ibi 3° (Si vō pax quidē) ibi 4° (Si vō pax qdē sit) C Dicit p q in pñone calida et humida inueni tur vlr b tria signa. Primū q talis pñlo appet mollior: et b pp hūiditates: 2° q apparet calidior ad tactū: et b cā ē qz tact⁹ ē vñs iudex calidi et frigidi. 3° signū ē q ē multo carnosior optia pñone in tñi. Inquātū ē calidior et humi dior. nā pp hūiditate bz multā mās i carnē trāsmutabili tum: et pp caliditate vñ ē potēs ad hāc trāsmutatiōem fa ciēdā: et b dñi vltimū itelligatur recessu a tempamento exñte pportionali i ambab⁹ qñtatib⁹. et iō dixit Sal. iqua tum modice fuerit vtreq⁹ qñtates: nā si multū i calitate su paret modicū vō i hūiditate: nō oz mltū ē carnosiores.

C Ad plurimum vero aucte putridis cōsumū tur egritudinibus et cachochimi cito fiunt.

C Ponit signa multo exñte recessu in ambab⁹ qñtatibus dices q pñones aucte ad pñm gradū. s. tā i caliditate q i hūmiditate cito pñmū putridis egritudinib⁹: et fiunt cito cacochimi. i. pleni mali humorib⁹: b cā ē p pte dicta supra i cap. de signis epatis: et qz multa hūmiditate exi stēt: nō ita bñ obrinet a calore: esto ēt qz eēt eq⁹ pportio nabit⁹ supra tēperamētū augmētata calitas sic hūiditas nā ista victoria nō iteg⁹ actiōem caloris vt ē calor absolu te: s. vt calor nālia. et iō nō tā bene digerit et plurie super fluitates multiplicat. et iō pñgunt duo. vñz qz mās sūt apte putrefactioni. s. supfluitates ille que nō sūt bñ dige ste. Scōm qd segtur est q sūt opilatiōes. et iō vaporos calidi calidi pñm a talib⁹ corpib⁹ eleuātur nō habent exitū: et remanent pñmixti cū illis hūiditatib⁹ patis putre scere: et sua caliditate actuali extraneas illas alterāt: et ad putredinē mouēt: et iō isti cito pñmū putridis egritudi nibus: et cito fiūt cacochimi. i. pleni humoribus malis.

C Si vero parū quidem humidior sit: multo vero calidior molliores quidem pax tempera to hi tales et magis carnosii pilosiores et nō modici et tāgentibus non parum calidiores: nigri eto bis sūt capilli: et caro nō sine pignedie

C Ponit signa b⁹ complonis dñante caliditate: et sunt sex. C Primū. q isti sunt pax molliores tempatis: qz hūmi ditas ē pauca. C 2° q sunt magis carnosii pax tempatis pp eandē cām. C 3° signū ē q sunt multū pilosiores et b qz calor multū excessiuus exñs bz multā virtutē p adu stione: et pili ex adusta mā generantur. C 4° signū est q nō apparet tāgentib⁹ pax calidiores: s. multū: qz ita iudi cātur i calore a tactu vt sunt. C Quidū signū est q istoz capilli sunt nigri pp fortē aduersionē factā a calido. C 5° et vltimū signū ē q istoz caro ē sine pignedine. i. nō bz tā pignedine qñtū tempata: et cā ē fortitudo caloris pñi bētis subtilis parti coagulationē i pignedine et resoluē te illam: aut decoctione maiori i carnem conuertentis.

C Si vero parum quidem sit calidior: multo vero humidior mollis est bis caro et multa et color cōmixtus ex albo et rubeo. et tangētib⁹ paululum calidiores.

C Ponit signa vbi dñatur humiditas dicens quatuor. Primū q caro est mollis. scōm q est multa: et patet hoc duo. 3° q calor ē mixt⁹ ex albo et rubeo et nō multū vin ceno i rubedine propter sanguinem temperatum vincen tem i actiuis. Quartum q apparet parum calidior et b

quia calor est paucus.

C Alr vero ē dicere q scōm copulationē cra seos semp dñantis qñtatis dñabuntur signa.

C Ponit generalē regulā dices q cū fuerit pñlo pñposita i qua vna qualitas dñetur sp dñabuntur signa qñtatis dñantis: et hoc qz alyis parib⁹ fortioris cause māifestior est effect⁹: et puto addēdū ēē alyis pñb⁹: qz stat vñā qñlita tem dominātem alteri i hoc qd ē ēē multū vel paucū re cedentē a tempamento: esse tñ factiua effectū min⁹ sen sibilium aut min⁹ distinguibiliū. vñ hūiditas cordis ē mi n⁹ ipressina i cutē qz caliditas. iō quāuis cor eēt hūidum et calm: et magis distās a tempamēto p hūiditate qz p ca liditate: tñ manifestiora erūt signa caliditatis qz hūmidi tatis. C Et si dicat istum casum nō puenire dictis nunc b mō itelligēdo: quia humiditas comparatur caliditati. Dicitur q quo ad illud quod apparet in cute nō multūz superat humiditas a caliditate: et iō quo ad ea que b oī cūnt nō multa ē faciēda varietas.

Hic tamen dubitare pñgit pp illa q Daly. pau lo post dicit: vtz cōplexio sanguinea

fit alyis complexionib⁹ vite longioris: q sic pñlo vñ ex mē te Sal. sexto de regimie sanitatis. caplo scōo: qz hūmidissi mi ingit: et calidissimi longeuissimi. C Idē vult Daly. in pñmō illius pñis i fra decedente vero. C Et idē vñ inten dere Ari. i de causa longitudinis et breuitatis vite: cū pñt potissimam intrinsecā dominū calidi supra frigidum et hūmidū supra siccū. C Et i de morte et vita dñ qz calm et hūmidū cā existūt iuuentutis et vite. C Et pñfirmat ratiōe supposito q loquamur d lōgitudie vite que ē merito nā lium pñcipioz: et stant i vtroq⁹ optimo regimine pñerna tiuo possibili i eis: et deductis ipedimētis alyis: excepti il lis que ad ista pñsequūtur. Illa complexio est vite longio ris i qua tardius sit pñsumptio hūmida: vel tardius hūmi dū ē terrestrificatū: sed b est i sanguinea. i. qz. maior pñ. qz mora aduenit nālis pp defectū caloris pñsequētis hū midi terrestrificationē: vt colligif pñia pñm. cap. de pñple xionib⁹ etatū: et minor pñ: qz plus est de hūmido i sangui neo et tardior sit ei⁹ dissolutio cū sit minor pñportio calidi ad hūidū i eo. C Cōfirmat. qz i quolz istāti etatis hūmi dlor nāli hūmiditate est sanguineus qz tempatus: alr enī nō eēt calidus et hūmidus respēu tempati per totūz vite decursū. et per pñs tardū ad siccitatē cū q nō stat vita dñ ducit sanguine. C Cōfirmat scōo qz senex sanguine⁹ est pñse cōsimilr disposit⁹ cū iuvene tēperato vel saltez stat ita eē: cū in fine pñsistentie sit sanguine⁹ calidior et hūidior tēperato. qz cū i senectute diminuant i eo caliditas et hūi ditas aliqñ veniet ad gradū precise equalē illi: q est i iu uene tempato: vel saltē ita eē nō repugnat: et tūc segtur qz ille sanguine⁹ senex ē tñ victurus qñtū iuuenis tempatus et iō lōgioris vite est sanguine⁹ tēperato: pñitate posita i eta te. C Cōfirmat. qz perfectior sit digestio in corpe calido et hūmido qz tempato et pñfectior nutritio. qz lōgioris ē vite cū p hūc actū maxie videat vita pñseruari: et assuprū colli gif: sexto de accidēti et morbo. pñe finē p duas cartas.

C Scōo pñcipalr arguif supponēdo. p q sanguinea sunt lōgioris vite qz melica cū fuerit i situ pportionali suarū latitudinū b manifeste colligif. sexto de regimie scō. caplo scōo supra allegato. tūc capiūf duo corpa tempata. vñū i extrēo tempamēti vñus melica pñplexionē: aliud in extremo tempamēti vñus sanguinea. et sit pñm. b. scōm. a. et segf. a. eē lōgioris vite qz. b. cū sit eque tempatū et cali dius tñ et hūmid⁹: nulla enī ē alia cā qre calidi et hūidi po nātur vite lōgioris alyis eq distempatis pñplexionib⁹. sit qz i duplo lōgioris vite: et qz ē dare sanguineū in duplo bre uioris vite qz. a. vt pñ. qz. a. est in situ imediato latitudinē sanguineitatis. ideo dabitur aliquod sanguineum aliquo

temperato longioris vite alijs paribus.

Propositum et quod temperata propositio sit vite longioris ostenditur: quia ipsa est conformior fratri non sibi: sed cum infirmo conformior diutius est apta vita conservari. et ipsa est longioris vite. Et ista questio est valde vulgaris: et videtur apud antiquos non fuisse dubium: quod nulla propositio distemperata propter calidam et humidam: aut humidam tamen sit vite longioris. Sed de istis est non dubitatio que sit longioris vite: an temperata an sanguinea vel calida et humidum. Et in qua questione duas invenio opiniones contrae. prima est Dalmatius. et secunda est illius prius. (Decidere vero) et est conciliatoria utriusque sententia. Ego igitur huic questionem ponam quatuor articulos. primo ponam coiam preambula: in quibus ostendam quoniam rationales philosophi in secundo tractabo per meam opinionem. in tertio secundam. in quarto dicam solutionem ad argumenta.

Quantum ergo ad primum attendendum quod per vitam intellegimus hic vitam animae nutritivam in corpore: ipsa est forma. et de longa forma quod longo tempore mensuratur: quoniam tamen non ita proprie sumitur vita. sed per operationem vivit: et quoniam per eam per maiorem intellegitur: ut per colligere seculo celi. et seculo de anima. Et nota seculo quod hic intellegimus illud corpus esse alio vite longioris quod est longioris tempore aptum vivere in futuro sic pueri dicimus seculo longioris vite: et per meritum intrinsecum principiorum statu regimine conservatio vel optio potius in unoquoque et extrinsecis impedimentis cessantibus. Et ex hoc patet quod si plato plus fuisset melancolicus: et tunc per sit temperata: in extremum temperamenti versus melancolicitatem per istam persisteret: et cicero sit temperatus in eodem puncto temperamenti: et per non commode modo instanti etatis: et qui plus continue fuit temperatus alijs peribus quod isti sunt eque longe vite: cum sint merito intrinsece corporis principiorum equi victuri: sed forte diutius vixerit cicero quam plato. et hoc tene metum. Et nota quod cum per longitudo vite quedam sunt plures: et quedam particulares: et particularium quedam sunt extrinsece: quedam intrinsece. plures sunt dispositiones supercelestium maxime ymagines. et alchoboden: secundum mentem astrologorum quod de illis indicant per figuram naturam. de longitudine et brevitate vite nati: et privilegiis intellegunt dispositionem celi merito et preparati nati ad recipiendum influxum stellarum diutius per vitam per longitudo: et idem illegitimus ab eis in fine nuptiarum cum infirmitas sit mentem perstare. per alchoboden autem intellegunt dispositionem celestem que perstare per vitam per servationem seu per longitudo. et idem de per. Et quod aut cognoscatur quod dispositio vel quod stella vel astro sit illegitimus vel quod stella vel astro sit alchoboden de seculo est ab astrologi percipue de naturam tractantibus. particularibus vero extrinsece sunt sex res non naturales: et alie accidentales que faciunt ad vitam per longitudo vel abbreviationem. Et intrinsece autem que sunt ex parte forme subalterne: et ex parte quantitate. quod aut forma subalterna in se facit ad vitam longitudinem. per ex Aristotelem. 4. de generatione animalium dicentis ita. Et laqueum quod est esse longe vite aliquid quod est cum temperamento forme ad continendum aerem et ad periodos solis et lune. et hoc est per rationem: quod merito forme contingunt actionum varietates que sunt ad vitam per durationem necessarie. et hinc est quod non convenit in aliqua specie minus esse humidum et mensuram caloris esse minorem: et tamen longioris esse vite. Item cum minori caliditate maiorem fieri nutritionem. Et ex parte vero quantitate quedam sunt manifeste quedam occulte: manifeste sunt caliditas: et humiditas per vitam longe: non tamen qualitercumque quod inuicem proportionate vel in se dispositive. nam ad hoc ut animal sit longe vite confert multitudo caloris naturalis quantantis super frigiditatem: confert seculo istum calorem esse proportionatum humidum ita. si bene possit ipsum regulare: nam calor multus non naturalis: aut improporcionatus non facit ad vitam longitudinem. Et ex parte vero humidum confert propter ipsum esse multum. seculo ipsum esse calorem debite proportionatum. tertio regreditur de humidum esse tenax et viscosum sine pingue. et hoc ultimum idem regreditur: quod de viscosum et pingue est magis pabulum calidi et minus resolvable humidum et

aqueo propter fortem mixturem quam habet cum terreo multum consistere dissolutioni: et hoc est causa quare liquato auro per calorem ignis resolvitur ex multo auro quantitas notabilis: immo nec calcinato: sed non est ita de ferro et alijs metallis in quibus non est ita bona humidum mixture: hic est quod lutum vel aliud humidum non permixtum forti mixture cito dissolvitur ab actuali calido sed pinguedo vel pingue vel aliud tale non ita dissolvitur non obstat quod humiditas habeat subtilitatem: et hoc est quod quedam sunt corpora humida exuberantia carnis que cito dissolvuntur. et famem tolerare non possunt: ut dicitur peria quod tri. cap. de cibatione febricitantium. Et quod sequi non est inconveniens duo esse corpora que ad omnia membra eque humida: et eque calida: et ideo cum sit regio recta: et nulla ex parte dispositive propter naturam: et tamen unum corpus fortius dissolvitur quam aliud. immo minus vivere: et hoc mixture est illud quod Averroes vocat preparationem occultam sexto colligit. ut ego putato. Et nota tamen me non intelligere hoc per humidum pingue ad pinum aut lardone. sed humidum tenax que est in carne cordis: et alijs vinctibus omnibus: sed plus in uno quam in alio: occulte vero dispositiones sunt influxus recepti a dispositionibus celi de quibus diximus supra: et alias que astrologi indicantes considerant: et hoc influxus quod vocat per sonam mentis insequere: quia est occulta: sicut manifestum est in cognitionibus: et putatur de his intellexisse Averroes. in illo loco allegato. Et quod per non est inconveniens duorum corporum ideo quo ad manifesta principia sunt dispositio: unum est alio quantum longioris vite: et per astrologum influxum unum adiuvant ad vivendum: et reliquum prepatant ad moriendum. iste oculus in me mentem perhibet colligit per sparsim. nam de humidum et calido et dispositionibus corpus colligit ab Aristotelem. i. de caliditate et brevitatis vite: et de forma et astrologum dispositionibus colligit quod de generatione animalium: et per seculo de generatione et corruptione. et ab Averroes. de animalibus. Locedunt quod oculus hominem cuiuscumque per sonis vel merito perplexiones in quibus mentem: vel merito celestis influxus: vel per causas accidentales impedientes vitam temperatam vel sanguineam quoniam sanguineo vel temperato esse longioris vite. Et itaque cedunt perplexiones temperata aut sanguinea esse longioris vite. ut patet aut omnibus alijs positis peribus quantum est posse sit longioris vite: an sanguineus an temperatus remanet apud philosophos in dubio. et causa erga in sanguineo calidum est amplius: et humidum est amplius: sed tamen non ita proportionatum: natum suo calido est humidum: et aie non ita proportionatum est calidum. Dubium est quod an plus faciat ad vitam per longitudo multum do utrinque principium quod faciat ad defectum improporcionis: vel non. et quod ista comparatione non videtur certas demonstrationes habere naturales. idem quod vna sequitur oppositum: et quod alia. Et nota: quod ultimo quod ita calor inat: vivificat quod calor influens naturalis exis in animal triplicem habet virtutem: vna celestem in quantum est calor determinati per sonati: per quam virtutem habet agere ad continentium et conservandum perplexionatum in quo est. ut distans ab excellens virtutem que sunt in simplicibus elementis. Secundam virtutem habet quod est virtus sui motoris per quam est anima sicut malleum cum movetur: virtutem habet artis que est in mente artificis: et quod ad hoc habet opera vite. Habet 3. virtutem elementalem: et quod ad hoc agit aggregando homogenea et segregando eterogenea: et subtiliando et dissolvendo. digestionem vero facit ut calor et naturalis sit: ut ostendit in primo quarti metauro: et quod ab ista virtute non absoluitur: hic accidit quod calor in animal et planta continue agit ad humidum dissolutionem: et nisi fieret restauratio cito mors accideret. restauratio autem que sit exiccationem habet perhibere non potest ex toto. nam si posset tunc in se virtus vite aliquid esset infinita: et animal perpetuaretur. et ideo quod humidum continue fiat siccum et tamen multum exiccato: cum non poterit tamen calorem sustentare calor remittet quod remissio autem tria frigida congelatione deficiet aut paulatim tanta fiet dissolutio et exiccatio et merito hoc caloris remissio quod vita per servari non poterit: et sequitur extinctio per viam marcoris: et adiuvant hanc extinctionem alie cause narrate ab Averroes. peria primo. causa de dispositionibus: et ab Aristotelem. in de

moite et vita. et 3° pmi. cap. p. d. neitate moite: et moie per
hos modos ptinges dñ nālie: et finis periodi vite: et de lon
gitudine vite tali termino terminare queritur in questione
hic: et hoc de primo articulo.

Quantū ad secundū

articulū supponit p.
mo q. quilibet de q.
logimur calidus et hūidus ē substantiſſime humidior tempe
rato poſita pitate et etate et ſexu: bec ſuppoſitio p. q. a. cū h.
pparam^o calm et hūidū intelligim^o calm nāliter et hūidū
ſubſtantiſſime: nemo enī dubitat q. acciſſialis humiditas ſu
pra tēparatū acqſita aget ad vite abbreviatōe. Et ſorte
h. dñ q. B. eēt ipſe: q. a. per hūiditātē ſubſtantiſſicā intelligi
mus humiditātē ad calozē pabulādū pportioatā mō ma
gis pportioatā eſt i tempato q. i calido et hūido. Et ſal.
tra. B. eſt directe 3° mēre ſal. ſexto d. regimie ſanitati. ca.
2° vbi vult calidos et hūidos eē hūidiſſimos humidita
te oppoſita exiccationi faciēti ſenectutē et mortem: et talē
ſubſtantiſſica humiditas. Et p. illo mō iuuenis temperat^o
eēt ſubſtantiſſice humidior puero tempato cū magis ppor
tionatā habeat humiditātē. Suppono ſcdo q. moie que
ē termin^o vite tempati deducto ipedimēto accidentalē ē
pp exiccationē: et ſiſt moie q. eſt terminus vite ſāguinei
nō multū a tempamēto recedētis. bec ſuppoſitio patz ex
Alui. 3° pmi. cap. p. ſal. ſexto de regimine ſanitati. loco al
legato: et libello de tabe. Et ſuppono 3° q. reſtauratio ē
pfectior alys pib^o in corpe calido et hūido nō multū ex
cedētē tēpamētū q. i tēpamēto: bec ſuppoſitio p. ex ſal.
ſexto de accidēti et morbo. circa fines. Et ſupponit 4° q.
illi q. in ſenectute ſūt humidiores ſubſtantiſſice et ſunt robu
ſtiores: alys pib^o ſunt vite longioris: p. q. ex quo fortio
res hūt virtutes melius p vita pſeruādā operā et hūmi
diores ſunt ſubſtantiſſice: magis q. diſtāt a morte. Et ſup
ponit qnto q. calidi et hūidi ſunt in ſenectute robuſtior
res oib^o alys: ceteris pib^o: bec ſuppo eſt expreſſe ſal. ſex
to de regimine ſanitati loco allegato. ita dicēte. qntū at
i pplexione lōgeuiffimioium q. calidiſſimi et hūidiſſimi
et nimis: et ſani ſunt cū ſolidatū fuerit corpe magis alys:
ſicut et fortiores vſq. ad ſenectutē vltimā hīs q. eandē eta
tem hūt: ſunt. Et diſpoſitio. h. ē prima p. lōgioris vi
te ē alys parib^o complexio calida et hūida q. tempera
ta. probatur. tardius deducitur ad ſiccitatem cū qua non
ſtat vita. q. tard^o mori. 13° pñ. q. nō alr fit moie de qua
logimur: vt p. ex ſuppoſitōe ſcdo: aſſumptū p. batur. quia
iſti plūs diſtāt ab illo termino pñue: cuſ ſunt hūidiores
alys pib^o: et tardior fit in eis diſſolutio pp minorem ppor
tionē ad diſſoluēdū: et melior fit reſtauratio. vt dicit ſup
poſitio 3°. q. 2°. Et ſal. ſexto 2° q. iſti ſunt i ſenectute ſanif
ſimi oium et robuſtiſſimi. q. ſūt longiſſime vite. p. 3° pñ. ex
ſuppoſitōe 4°. et aſſumptū ex ſuppoſitōe qnta. idē p. ex ſal.
auctate allegata. Et ſorte dñ q. ſal. nō pparat ibi cali
dā et hūidā: niſi diſtēpatas: vt dñ cōciliator dñ. zi. nec
dicit B. appere: q. ſal. in ſexto illo loq. de regimie diſtē
peratay. vt peregit in pñ^o illius ſexti. Et cōtra p. manife
ſtū ē legēti q. ſermo prior cui iſte ſuccedit dñ ē vlr de tē
perata. ſic. n. h. ſa cui prima allegata ſuccedit pñuo ſer
mone. Intētio q. in eis ē ipas qdē particulas aialis cuſto
dire humiditas cōe extis h. ois pñonis. ſi demū et pñu ei^o
citi^o ad ſenectutē dñ corpe aialis oia. logitur q. hic nō ſo
lū de diſtēperato: et ſi textū pñderes ita itelligit ſal. vt h.
allegat. Et ſcdo ē iux pñliatoris viā nō eēt ver^o textus
ſa. nā hūida tñ eēt vite lōgioris: cū nō bēat ipportio
nē niſi i vno vite pñ^o. et ſiſt calida tñ. nō ē eēt calida et hū
mida oium pplexionū diſtēperatay: lōgeuiffima. Et ſe
cūda p. lō. nō ſolū p. lō. calida et hūida eſt lōgioris vite q.
tempata. ſ. hūida tñ. p. 3° q. ſtat humiditatez crefcere. ita
vt plūs faciat ad vite lōgitudinē multitudo humidū q. i.

pportio faciat ad deſcē. Et p. hac vñ ſnia ſal. loco al
legato cū diē. lōgeuiffimus at ē q. nūc deſiccat^o fuerit.
Et arg^o ſcdo ſic. talis p. lō. in tpe ſtat^o fit tēperata et ſe
nectute. q. cū tardius veniat ad ſtatū erit lōgioris vite: et
aſſumptū ē ſal. 6° de regimie. cap. 2° ad pñū dicūt. Quēad
modū demū et hūida qñ ſiſt cū calozē moderato exiſtit ſie
ri qñ q. 3° vtraſq. oppōnes eucratā: vtraſq. vō oppōnes
maniſeſtū ē qñ dico eā que ſm calm et frigidū et eā q. ſm
hūidū et ſiccū. ē ē eucrata h. talis ſm tpe ſtat^o: nō minime
vō et in tpe q. ſm declinatiōem vt illis agruū. Et q. paret
ſali. nō ex toto ſa. nō fuiſſe ſecutū recte i ordie pñonū
oium. Et 3° p. lō. nō qñb. 3° p. lō. calida et hūida eſt alys
pib^o vite lōgioris q. tempata. p. de multū recedētē a tē
peramēto. ita q. caloz fiat ipportioat^o: et merito h^o p.
ipediens q. iuuas merito ſui cremēt^o antvbi multo plūs
pportioabilr itēderet humiditas q. calitas. ita q. caloz
nō eā bñ ſuo hūido regulādō pportioat^o. Et ex dicti
potes iſſerre: qd non glz tempat^o ē pfectior diſtēperato
alys pib^o. vt p. 3° de ſene ſāguieo quē ſal. diē ſaniorē. et mul
ta alia q. cōiter pñſa hodie colligere potes. iō cogita.

Quantū ad tertiu

articulū ſupponit p. i tem
pato corpe alys pib^o vñā
quāq. opatiōem magis pñci q. in diſtēperato: p. ſupra in
vna qōne motiū. ad B. Et 2° ſuppoſit^o q. i tempato hūmi
dū ē pfecti^o: et ſuo calozē magis pportioatū: et caloz ē ſue
forme pportioatiſſim^o. B. p. 3° q. alias nō viceret p. lō. tē
perata pñā alys dignitate: et q. alias ad illā nō niteretur
medici reducere alias pñones. Et ſupponit 3° q. cū di
ſpoſitiōib^o pñuētib^o lōgiori tpe ē apta vita pſeruari q.
cū min^o pñuētib^o. p. 3° q. diſpōnes pñuētēs forme fa
ciūt formā i mā eē. et iō pñuētiores faciūt magis eē. ſi
utiū. Et ex his pñi vñica p. lō. tēpata p. lō. ceteris pib^o
ē oib^o alys vite longioris. p. b. a. q. i tēpata fit melior
reſtauratio: cū vñāquāq. opatiōem faciat pfectiorem: ex
ſuppoſitōe pñā. Et 2° q. cāc p. lē faciētes ad vite lōgitudinē
ſūt i tēpato fortiffime. hūidū. n. ē optime digeſtus et optie
calo pportioatū: et nō ē tā modicū vt nimis cito diſſolu
tur. nec tā multū: vt ſuffocet calozē vt putrefiat: et calm ē
tñ: vt nō agelet: et optie ē ſuo hūido pportioatū: nō tñ
ē tāt^o vt nimis diſſoluatur: qñtās q. qñlitas et pportio: et
forma q. ad pñcipia vite in tēpato ſūt optie diſpoſite p vi
ta. q. ē vite lōgiſſime: et aſſumptū p. ex ſcdo ſuppoſitōe. Et 3°
q. cū diſpōnib^o ſibi pñuētiorib^o ē apta diuti^o cōſeruari
vita q. cum min^o pñuētib^o: vt dñ 3° ſuppoſitōe. ſ. ille ſūt di
ſpōnes tēpate: vt p. 3° pñonū. ca. p. et ſupra in B. 2° tegni.
et p. pñonū. cap. vltio: et i libello d. opria pñone. q. 2°.
Et tēdendū tñ q. qdā bāc viā tenētes ſupponūt q. per
quēlz reſcēſū in vna ſpē a ſuo optimo tēpamēto ſiue pp pñ
cipioz vite abūdantiā ſiue pp dñſū fit aial breuioris vi
te: q. a p. lō. ē deterior. Et ſupponūt 2° q. alys pib^o meli
us ē pñ^o vite abūdare q. deſicere. Et 3° ſupponūt q. inter
pñ^o vite calm ē nobili^o et pñcipali^o pñurrens q. hūidum.
Et q. iſerf q. melior ē calozis abūdantiā q. hūidi p lōgitu
dine vite. Et q. b^o hūc ordinē pcludit. iter diſtemperatias
pñſitas i vite lōgitudine pñā oium ē calida et hūida. 2° ē
cala et ſicca. 3° frigida et hūida. 4° at frigida et ſicca: de ſim
plicib^o at diſtēperatay nō loq. ſ. iux eū i ſpēb^o pñonūz
iſte eēt ordo i lōgitudie et breuitate vite: pñā oium et lōgiſ
ſime vite ē tēpata. 2° ē cala tñ. 3° hūida tñ. 4° calida et
hūida. 5° ſicca tñ. 6° frigida tñ. 7° calida et ſicca. 8° frigi
da et hūida. 9° frigida et ſicca: et p. 3° ordo ſm pñcipia i ſup
poſitiōib^o poſita: et ſcdo ca q. ab ipſis d. pñioritate lapſū
dicunt: ſed p hunc ordinē ē mēns ſal. ſexto de regimine
ſanitati. q. diē cōplexionē calidam tñ citius ſeneſcere. et
ſiccā citius ſeneſcere nō ſicca: et vñ certe velle calidā tñ
citius ſeneſcere q. calidam et hūidā: vñ ad ſram de cala

trā dicit. Et vtriusq; senescet h' cū quāto citi' ad statū ve-
niet. oib' enī i declinatōe desiccatis rōabile ē qd nālī sic-
cius ē i sili immēitate siccitatis deuenire citi'. Et sic
p3 ordiez calidi t' siccī nō ēē icōueniēter postū: nec ordi-
nē calidi tñ. p'terea de humido tñ supra fecim' argumē-
ta. cēt g' fortassis melius transponere ordinem humide
tantum t' calide tantum.

Quantū ad quartū articlū sequēdo possi-
tū verā: l3 nō videā clarissimā demōstratiōem p aliq' par-
tium: s3 q2 auctopz mētes magis vident mibi in illa cōue-
nire. R' nō eo ad argumēta h' scēde positionis que sunt
p cōclusionē p'. Et p'mū d' p'mā supponē: nō ē verā:
imo in aliq' distempato multe opatiōes sunt pfectiores
q' sibi siles in corpe tēpato alijs pib': nec video ātīquos
p incōueniēti hūisse aliqūā distēperatā p'lonē in aliqua
pte etatis magis opationes pficere q' temperata i eadez
etate: s3 ē supposito q' magis p'ficiat opationes ex illo
nō seg' q' sit vite longioris: vt p3 de puero t' iuuenē: sili
scōa suppo ē vā p aliqua etate puta statū: s3 negat. g' diu-
tius est in eo vita seruabilis sic apud oēs non. seg' si p'lo
stat' sit optia t' cōplexione puerili pfectior t' forme huma-
ne cōueniētiōz q' cum illa diuti' possz forma cōseruari.
C' Itē idē d' de tertia suppone q' dispōnes cōuenientes
dicūt absolute ille q' opationi pfecte deseruiunt: nūc aut
p3 q' nō o3 istas ēē illas cū q' optie vita t' diutissime cō-
seruat: t' q' argumēta fundat sup illis supponib'. iō faci-
le videtur ex istis solutio.

Sed tamen querēda ēē vna difficultas: si cōple-
xio calida t' humida i senectute sit p-
fectior q' temperata i senectute: ad qd g' q'm' cōplexiōne
ad temperatā reducere. Et illud cōcedēdo in x' dca i 2°
articulo d' q' non querim' calidā t' hūidā nō multū a tē-
peramēto distātē in senectute reducere. s3 cōseruare. nāz
p'lo tēperata ē pfectior in pueritia t' in iuēntute q' calidā
t' hūidā: sed nō p totā senectute. Et si d' q' absolute cō-
plexio temperata nō ēē ita pfecta sicut calida t' hūida ne-
gat' p'ia: imo d' qd ē perfectior quo ad cōrūdiētiā oīuz
etatu: t' oīum opationū adhuc itellm q' temperat' p oēs
etates manēs talis est apt' merito h' meli' t' pfecti' i to-
tali vita opari q' sanguine: t' b' sufficit pp laudes tēpate
cōploni dadas. Si q' at hāc calidā t' hūidā diceret i se-
nectute ēē temperatā: q2 optimā r'ndetur negādo p'iam: q2
b' nō ē p'pa rō tēperamēti: s3 alia. Et sic ē finis istī qdō: ex
cui' declaratiōe mltā potes antiquoz dictis p'formia col-
ligere: sed quorundam modernoz scriptis dissonantia.
nunc redeo ad textum.

XVIII.

Rigida h' t' hūida crassā paululuz
qdē vtriusq; augmētatis sine pilis ē t'
alba t' mollis t' spissa t' piguis: si ve-
ro apli' alia q'litās augmētēt: p'side-
rātur signa qdē fm p'portioēz augmētatiōis q'
litatū. Color h' cū capillis magis rufus quē-
admodū t' plin vtriusq; augmētatis liuidus sit i
eis cutis color: si h' ineq'lis sit augmētatio q'li-
tatū dñabunt magis augmētate qualitatē p
p'ia signa.

Nūc ponūt signa p'lonis fride t' hūide. Et diuidit i q't
tuoz. p'mo ponit signa coia complexionī nō multū lapsē.
2° docet cognoscere qñ lapsus ē ineq'lis i istis q'litatibus.
3° ponit signa cū mult' ē lapsus in vtrāq; 4° docet cogno-
scere q'litates in lapsu ieq'li dominātes. ibi 2° (Si vero)
ibi 3° (Quēadmodū) ibi 4° (Si vero ineq'alis) Et dicit

p' q' p'lo frigida t' humida cognoscit qñ ambe q'litates
dicte modicū a temperamēto distāt p g'nq; signa. C' p'ri-
mū ē q' ista cōplexio est sine pilis. i. paucos h3 pilos: t' causa su-
pra patuit pp paucā adustioem. C' 2° signū ē q' alba cā ē
defectus sanguinis rubificatiōis t' frigoris multum per cō-
gelatiōem liuidū faciētis. C' 3° signū est: q' ē mollis: et b'
pp humiditatē. C' 4° signū est. q' ē spissa. i. grossa quo ad
multitudinem carnis t' pinguedinis sili: t' b' pp paucitatē
resolutiōis t' multitudinē humiditatis. C' 5° signū est. q'
ē pinguis p'p'terea q' a frigiditate coagulatur vinctuosus
sanguinis in pinguedinē: t' p'hibet eius dissolutio. C' De
pte scōa dicit q' ad cōsiderādū. vtr' iste q'litates sunt ineq'
liter augmētate cōsiderent' signa si sint p'portionabiliter
augmētata: aut nō: qñ ipsa augētur fm p'portionem au-
gumētationis qualitatē: si g' que p'portionabilr creuerit
signa posita supra cū dicebat de malis p'plonibus simpli-
cib': nūc nō ineq'ualr creuerūt. i. nō ip'p'portionabilr. si ac-
nō ēque p'portionabilr augēt: tūc nō eq'ualr creuerūt si-
ue eq' p'portionabilr b' qualitatis. C' De pte tertia dicit
q' si multū fuerint aucte q'litates ambe: tūc color cutis ē
liuidus pp frigiditatē t' gelatē: vt supra oīū est. C' De 4°
dicit q' si lapsus in istis q'litatib' sunt ineq'les. tunc domi-
nabūt signa q'litatis dominatiōis: t' illud cognoscit q'
ē q'litās magis lapsa a temperamento.

XIX.

Si h' frigidū cū sicco eq'ualr augmē-
tet: nālīter durz t' gracile h' corpus:
t' non pilosū t' tāgentib' frigidum.
P'inguedo h' sili ē eis: t' gracilib'
ext'ib' disp'sa ē p carnē: capilli h' t' color p-
portionalr sunt mēsure frigiditatis.

Hic ponūt signa p'lonis frigide t' sicce: t' ga aliqua ē cō-
plexio frigida t' sicca nō nālīs i senectute iuēta ex trāsmu-
tatiōe calide t' sicce i eā. t' aliq' talis ē natua. iō hāc p'p'it
signa natue. 2° illi' q' sit p' decidētā calide t' sicce. ibi (De
cidētē vō) Et sint p'rie p'lonis signa i g'rie sex. p'm' q' talis
corp' ē durz pp siccitatē. scōz q' ē gracile per carnis pua-
tiōz. deficit. n. i vtroq; p'n: carnificatiūo. i. i calitate t' hu-
miditate. 3° q' nō sint pilosi. t' b' pp frigiditatē nō aduren-
tē t' elenātē mās p pil. 4° q' apparet ad tactū frigidum
t' cā p3. 5° signū est q' sili ē bēt de pinguedine q'uis sint
graciles: t' b' p'inguedo est disp'sa p carnem: cā q're isti bēt
p'inguedinē ē frig': merito c' coagulat' subtile sāguis i pin-
guedinē. C' Itē cā q're p'inguedo i istis ē disp'sa p carnē ē:
q2 hūidū sāguis vinctuosus pp maiore siccitatē i istis a le-
uiozi frigido coagulat'. vñ frig' villosz neruoz q' sili i car-
ne suffic' ad coagulādū: nō sili at accidit i frigido t' hūido
vñ calido t' sicco: vñ calō t' hūido. i p' pp hūiditatē pp quā
nō tā facile coagulat': i scōo pp calitatē. vñ neruoz villi i
carne mixti nō pnt sufficiēter i frigidare. i 3° pp vtrūq; 6°
signū ē q' color corpis t' capilli est p'portionalis friditat'
mēsure: q2 si multa ē tēdit ad liuiditatē: nō multā vō tēdit
ad albedinē: nota tñ q' isti min' sūt albi q' slegmatici pp
humorē melācolicum genitum in eis.

XX.

Ecidētē h' calida t' sicca crassā: i tē-
poze pangmāstice etatis i frigidam
t' sicca: hūido h' talis gracilis qui-
dem sili t' dura t' melācolica ē: t' p
p'erea nigra simul t' pilosa. Bñante h' alte-
ra q'litate multū: altera h' o par a mediocri mu-
tata dominabuntur quidem dominātis signa
mediocres h' erūt alterius cognitiōis.

p'p'it nūc signa p'lonis melice facie ex cāu colice i me

lācolicā: et diuidit in duas. p. fac. B. 2.º redit ad declarādū in frigida et sicca i eqli exñte lapsu: q̄ q̄litas dñef ibi dñan te. ¶ In pma pte ponit qnqz signa. ¶ Pmo q̄ dicit q̄ si p̄plo calida et sicca i tpe paugmasticē etatis. i. diminutiue etatis q̄ ē senect⁹ trāseat i frigida: et sicca: tūc signa erūt h. ¶ Pmū q̄ corpus est dūp. ¶ 2.º q̄ ē gracile: et cā p̄z su p̄a. ¶ 3.º q̄ istoz bitudo ē melia. i. abūdat melia scā per viā adustiois: et h̄ vñ inuere alia translatio: et cā est multa adustio q̄ p̄cessit: et h̄ differt ab alijs senect⁹ ista. ¶ 4.º signū ē q̄ pili sūt multi et nigri: et cā ē q̄ ad huc calor modic⁹ q̄ remāsit ē adustiu⁹: et humor p̄mixtus multe melie apt⁹ a leui calitate aduri. et iō multa ḡia in istis piloz mā et nigra. ¶ 5.º signū ē q̄ color cutis ē niger pp̄ huius adustie melācolie nigre i cute p̄mixtionē. ¶ Sed circa istā partē pmo est notādū q̄ dupl̄ possumus imaginari corp⁹ in etate senectutis trāsire in p̄plonē frigida et sicca. vno mō q̄ senis cōplo sit frigida et sicca respectu p̄existētis. scōdo q̄ cōplo senis sit frigida et sicca respectu tēperati senis. et pmo mō ois trāsitiō in senectute trāsit in frigida et siccam cōplonē. q̄ talis ē cuiuslibet senis cōplo respectu sui iuuenis. scōdo mō sola p̄plo colerica de nō frida et sicca trāsit i frigida et sicca: et de ista decidētia intēdit h̄ Sal.

¶ Nō 2.º q̄ aliquē trāsire i frigida et sicca p̄plonē mō senectutis ex etate: intelligit q̄ h̄ accidit nō pp̄ vsū re: nō nālū um bñtiū hāc p̄mutatidē facere: q̄ h̄ mō quilibz ali⁹ posset i melicā p̄plonē trāsire: sed intelligit corpe recto p̄ sue nālū p̄ploni p̄portionalia. ¶ Nō 3.º q̄ cā p̄p̄igua et maxia inter p̄ticulares qñ calor i sene remittit: ē hūidi radicalis p̄sup̄tio. ¶ Nā quēadmodū eqli i fuso oleo nō p̄seruatur eqli flāma i licinio obusto: sic i nō obusto pp̄ substatif. ce hūiditatis defectū. ita imaginādū calore i corpe viuēte q̄ scā diminutiue hūiditatis radicalis citra certū gradū nō p̄ illud hūidū nālūter eqli gradū caloris sustentare. ¶ Ex istis seḡ p̄ q̄ p̄le ē aliq̄ colicū corp⁹ a natinitate p̄ oēs suas etates decurrēs nūq̄ fieri mlicū. p̄. q̄z p̄le ē ipm̄ reduci ad tēpamentū vñ p̄mutari ad sāguineū. Seq̄ tur scōdo q̄ nō ē euidenter demonstrabile quodl̄z corp⁹ calz et siccu rectū p̄portionato regimie i tpe senectutis fieri frigidū et siccu respectu tēpati senis. p̄z i puo lapsu q̄ ad vtrā q̄litate. ¶ Seq̄ 3.º q̄ mltō exñte lapsu a tēpamēto p̄ calm et siccu: et recto corpe regimie p̄portionato lapsui in senectute erit corp⁹ frigidū et siccu: si debeat p̄ oēs suas etates decurrere. ¶ Istud 3.º p̄. q̄z a mltā calitate fit mltā hūidi p̄sup̄tio maior q̄ i tēpato. et p̄ oēs fit hūidū ipo: tēo i senectute respectu tēpati ad tātū gradū caloris nālūter p̄seruādū q̄tū nālū p̄seruat hūidū tēpati. et iō fit corp⁹ frigidū et siccu: puto tñ hāc p̄plonē experiētia et effcū magis deduci posse ap̄d nos q̄ ex cā: et hāc innuit h̄ Sal in lfa. nāz text⁹ nō dñt vñ calm et siccu corp⁹ fieri frigidū et siccu m̄z ponit sig⁹ h̄ p̄plonis qñ ē h̄ decidētia.

Sed tunc cadūt difficultates aliq̄. p̄. q̄z nō vñ hūidū in tali corpe ad senectutē deducto ē ipotēs ad gradū tēpati caloris p̄seruādū: q̄ p̄ multo iten siori remissiori hūido ēē fig⁹: vt p̄z si illa corpa cadant in febre et h̄icā. ¶ Dic vñ q̄ i vno hūido a certa cā figit gradus caloris p̄uus. a fortiori vñ figi pōt itēsus. et iō i istis si sient et h̄icā: q̄ cā calefactiō est fortiori q̄ i sanis: intensior gradus caloris figit: s̄z nālū calor nō pōt figi in illo hūido. ita intensus sicut in tempato eiusdem etatis.

Secunda difficultas ē. q̄re anialia nālūter calida et sicca alia ab hoīe cum sint multo calidiora hoīe nō trāsēūt in frigida et sicca respectu hoīs. ¶ Dicendū hic illa i frigidari scōm q̄dā respectu sui iuuenis non tñ oz q̄ fiant frigida et sicca respectu hoīs: q̄ multo maior est distātia p̄plonis illoz aialū a cōplexione frigida et sicca respectu hoīs q̄ hoīs colerici ab homine mēlico. ¶ Cōtra,

quilibet calidior temperato ē calidus dicēdus absolute respectu hoīs. respectu enī tempati intelligitur cū abso lute p̄fertur. vt supra diximus. et quilibet frigid⁹ respectu tempati est frigidus respectu hoīs. ergo nō ē maior distā tia dicta vel saltē non repugnat ēē minorem. ¶ Ideo aliter dicēdum q̄ nō a simili causa fit illius caloris fixio in illis et homine. et ē forme illoz animalū sibi limitant intensiorem gradū q̄ forma hoīs. et ista est verior causa.

Tertia difficultas est in qua etate fit iste transit⁹ de calido et sicco in frigidū et siccu. ¶ Respō detur q̄ hoc est in senectute. nā in iuuetute adhuc hūmīdū est sufficiens ad calorem cōseruādū. vt habetur p̄ia p̄imi. capitulo de etatib⁹. tota ergo hec remissio fit in senectute. et ideo oē tale corpus calidū et siccu per suas etates decurrens in senectute ē calidū et siccu stante regimi ne p̄portionato p̄seruationi lapsus. ¶ Domināte vñ. facit q̄d dictū est dicens q̄ qñ hāz duarum qualitatum vna multum dominatur et reliqua parum: tūc signa dñantis multum erūt dominantia. idest fortiora. ¶ Sed signa alterius erunt mediocria siue remissa siue remisse dñat. et hec p̄z ex multotiens dictis.

In omnib⁹ vero que predicta sunt et que dicenda sunt: cōmunis agnitio craseos: siquidē facile frigescens fit p̄s: aut frigiditate aut raritate fit. si

no difficile frigescens aut caloz: aut spissitudine.

¶ In ista parte dat h̄ Sal. modos siue cautelas ad fugiendū errores q̄ pñt contingere in indicādo per signa de cōplexione habitudinis totū: et diuiditur in quinqz sedz qnqz cautelas. ibi scōa (Cōsiderare vero) ibi 3.º (Similr oz) ibi 4.º (Que aucta et diminuta) ibi gnta (Sillr vñ) p̄ia in duas. primo ponit cautelas ad vitādū errozē in indicādo p̄ extrinsec⁹ alterātia in calido et frigido: secūdo docet per ista alterātia significare super hūido et sicco. scōa ibi. (Si vero ex desiccātib⁹). ¶ Dicit primo q̄ si aliquod membrum facile in frigidetur: aut hoc est: q̄ membrū ē frigidū aut q̄ ē rap. et si difficulter in frigidet hoc ē q̄ mēbrū aut est calidū aut dēsūm: et hec ē generalis regula in oibus membris: et ita p̄portioabiliter ē intelligendū de calefactiōe. ¶ Et ex hac regula colligitur cautela. q̄ nō statim sicut videm⁹ mēbz facile in frigidari indicandū ē ēē frigidū: nec statim cognito q̄ difficulter in frigidatur indicādū ē ēē calm: vidi enī quosdāz calidi capitis q̄ p̄pter cutē et ossis raritatem leuissime i frigidat⁹ fm caput. alios autem cutem et ossa grossa habentes non obstante q̄ sint frigidī: tamen vidi facilliter tolerare expositionez ad frigidum aerē: vt p̄z de mulieribus et viris. ¶ Est ta mē circa partē notandū q̄ aliquid dicitur dēsūm multis modis equinociis: et totiens dicitur rarum sibi oppositum: vno modo dicitur aliquid densum q̄ in pauca q̄titate multum habet de materia: vt aer respectu ignis.

¶ Secundo modo dicitur aliquid densum prout cōtra lubricum distinguitur: et isto modo caro viri dicitur densior carne mulieris: quia constantior: et rarū oppositū modo: et ita sumitur tertio canonis. capitulo de sputo sanguinis: et secundo cas. cap. tertio. ¶ Tertio dicitur densum: q̄ carēs poris et rarū porosus: et hoc modo videt loqui Aui. p̄mo canonis. cap. de etatibus. ¶ Quarto mō dicit densū. vt distinguit contra cauernosum vt Aris. io. particula p̄bleumatū. p̄bleumate q̄rto: et rap modo oppositū ¶ Quinto sumitur densum pro bene ex vilis contexto sicut pannum bene textum dicimus densum: et rarum sumitur p̄ male cōtextū: et hic modus sumitur secūda p̄mi. capitulo de causis debilitatis mēbroz. et 13. tertij. caplo

de debilitate digonis. et p3 qdlibz istoz modoz rarū alyz paribus minus resistere q̄ densuz. et e3 depressum magis resistere. et iō ex hoc p3 cā dicit. ¶ p3 2. ex his distinctio- nibus q̄ multis modis ppter calitatē membz sit rap. licz aliquādo cōtingat cū calitate cōiungi desitātē pmi modi. sic cor est densi⁹ cerebro et calidius. et scōi modi sic viri sunt mulieribus densiores et caliores. ¶ Itē p3 de 3. modo sic corde et pulmone. ¶ Itē 4. modo et 5. claz est. tñ vplm ex caliditate mēbz est aptū fieri rarū saltem pmo et 3. mo do alioz posita paritate. ¶ Et ex his p3 plus q̄ commen- tatoz non vere hunc locū exponere cū per raritatē textu- re itelligat raritatē. vt dicat hāc plm a calore pcedere. nā de alyz modis raritatis regula verificatur. Item qz textu- re raritas natura precipue segitur virtutis informatiue de- bilitatem que sepius est a frigido.

¶ Si vero ex desiccantib⁹ sit ariduz et siccz et difficile mobile fiat: ex siccitate fit quēadmodū si grauetur humid⁹ ab hūiditate.

¶ Docet per extrifecus alteratā significare sup humidita- te et siccitate. dicens q̄ si aliqd mēbroz a siccantibus extri- fecus exiceat. et fiat ariduz. i. multū siccz et immobile: qz dif- ficulter flexibile significat mēbz esse siccz. quēadmo- dum si a causis humectantibus grauetur significatur esse humidum. et cause sunt clare. XXII.

¶ Considerare vero op3 et si simile ad- inuicez omnes muscoli aut non simi- lez crasiz habēt simul.

¶ Ponit scōaz cautelā dicens: qz cōsiderare si omnes mu- sculi habēt simile p̄pōne aut nō. nā si ex p̄te oīum muscu- loz p̄pōne possumus ex vno de totius bitudie iudicare. si vō nō habeāt silem p̄pōnez tunc possemus errare. si ex quozdā bitudine nos de toto et oībus feramus iudiciū. ¶ Ubi cōsidera qz nō o3 omnes musculos sile oīno eē cō- p̄pōne in corpore tempore. nā caliores sunt qui sunt circa cor. q̄ qui sunt in crure. ¶ Et itelligendū est. qz op3 cōside- rare vtrū p̄pōnālē habeant p̄pōne oēs muscoli. ita qz si muscoli colli ad musculos colli. ita aly ad sibi cōrri- dentes. pōt enī accidere vt ventris et corarū muscoli sunt cali- di musculus pectoris extritibus fridū. sic si eēt epar. et re- sticuli calū et cor fridū. XXIII.

¶ Similr op3 considerare in oībus q̄tri- tatez inuolutoz ossiuz. aliquādo enīz gracilior videtur eē pars non existēs gracilior q̄tuz ad musculos: s. ppter angustiaz ossium talis videtur eē appareā. Si militer autē et spissior videtur eē multoties nō propter amplitudinez ossium sed propter car- nis multitudinem.

¶ Pōit cautelā 3. et e3 cōgicere q̄titate ossiū q̄ inuolu- tur ab istis musculis. et causa est: qz quādoqz corp⁹ apparet gracilior q̄tuz q̄tum ad musculos nō sit gracilior et appa- ret q̄qz e3. et causa est: qz ossa angusta faciūt totū mēbz videri subtili⁹ et ita musculos eē graciles. si qz nō bene cō- siderat. et ita aliquādo corporis habitudo appaz spissior. i. grossior existens talis q̄tum ad musculos. et hoc ppter car- nis multitudinē non ppter ossiuz grossiciez vel amplitudi- nez: et ita supple imaginandū est ecōtra. posse ptingere. con- fert autē hec cautela: qz supra v3 qz multitudo carnis signi- ficat humiditatē: ideo si ossa sunt grossa videbif aliquādo errantē caro esse multa: que tñ nō eēt multa et iudicaretur corpus esse hūiduz. qz in rei veritate esset siccz. et econtra errare contingeret. XXIII.

¶ De aucta et diminuta et durior et mol- lior duz sit siccz aut hūidior appa- ret par p3 siquidē pauca et dura sic- cior: si vō mltā et mollis: hūidior.

¶ Dat quartā cautelā dicens: qz caro augmē- tata aut diminuta respectu tēpamēti: aut facta durior aut mollior. facit partē apparere humidiorē aut siccziorē. nā ex multitudine facit corpus apparere humidius et ex paucita- te sicczius et ex duricie facit apparere sicczū. et ex mollicie fa- cit apparere humidū. et p̄iunctis inuicē paucitate et duricie idubitanter est sicca. ¶ Silr cōiunctis inuicēz mollicie et multitudine est humida. et ex hac cōsideratione vide vtruz ista duo simul cōiungant in carnean vnuz tñ. nam ppter vnicuz istoz non sufficiēter arguit esse humida aut sicca. nisi illud multuz p̄ualuerit. XXV.

¶ Similr vero et medie regiones simi- les partes habētuz corporis aut am- pliorē aut minorē hūiditatē in seipsis continentes aut spissiorē: aut tenuio- rez: aut hūidiorē: aut siccziorēz demō- strant partes. hūida quidēz pars est vbi tenuior et amplior est hūiditas: sicca vero vbi spissior et simul minor.

¶ Ponit quintā cautelā et vltimā: et diuidit in duas. pmo cautelā ponit. et remouet dubitatōes q̄dā. ibi 2. (¶ Ipsas tamē solidas.) ¶ Dicit in pte pma qz medie regiōes. i. po- roitates mēbroz cōsimiliū aliquādo p̄tinetes in se aut ampliorē aut pauciorē humiditatē aut spissiorē aut subti- liorē significat partē esse aut humidiorē aut siccziorē: ita qz cū in istis medys regiōib⁹ p̄tinet hūiditas nutrimentalis mltā vlt subtilis alyz pib⁹. mēbz appet hūidi: cū vō ē pau- ca vlt spissa mēbz appet durū. ¶ Itā igit cōsideratio p̄fert qz cū tāgim⁹ mltoties appet ariditas: nō qz ptes in se sint siccziores: s. qz min⁹ p̄tinet in poris de hūiditate nutrime- tali: aut qz illa nutrimentalis hūiditas ē spissior. ¶ Ubi nō pmo. qz sanguis i extremitatib⁹ venaz capillarū ouertif ad p̄mā hūiditatē de scōis et resudat i porositatib⁹ mēbro- rū. ex pte vna. vt vult Aui. p̄ p̄m. c. de hūozib⁹. et ibi gñan- tur ros et cābiū: et gluten: et iste tres hūiditates scōe itelligū- tur h noie hūiditatē q̄ i medys regiōib⁹ p̄tiet. i. i porositati- tib⁹ mēbroz. ¶ Nō 2. istā hūiditatē saltē q̄ ad tactuales apparētā facere totū appere hūidi⁹ aut siccz⁹: qz nō solum mēbz suba obycif tactul: s. et cū illa h 2. hūiditas. ¶ Ex qb⁹ p3 caute eē agēdū: nec p̄ ex tactuali apparētia iudicā- dū de mēbz hūiditate vlt siccitate q̄ coguerim⁹ q̄titatē et q̄titate hūiditatē i medys regiōib⁹ p̄tete. pōt at h q̄titas et qualitas ex vsu rerum non naturalium precedente p̄ci- pue cibi dispositione cognosci.

¶ Ipsas tamē corporis solidas partes vere soli- das et p̄ias s3 nulluz modū pole est hūidiores facere: s3 satis ē si qz phibeat eas sicczari nō cito.

¶ Reouet dubitatōes. et didit i q̄tuor. ibi 2. (¶ Eas vō p̄ti- nētes.) ibi 3. (¶ Id vō p̄p̄iū.) ibi 4. (¶ Cōis vō.) Dicit p̄ qz licz ex hūiditate p̄teta i medys regiōib⁹ mēbz apparet hūidiora aut siccziora: tñ si ē v3 vlt de oib⁹ mēbris cor- poris. et rō ē. qz ipole ē s3 aliqūē mōz ptes solidas corporis. v3 solidas et p̄mas facere hūidiores. q̄ ad tactuale apparētā. de q̄ dixim⁹: s3 sat ē si p̄talē hūiditatē nutrimentalē ad earū poros ofluētē qz phibeat eas ne cito sicczē. ¶ Et h ē expō- sitio cōmētatoris. q̄ valde vlt textui et p̄cedēti inie cōfor- mis. et tūc per solidas corporis ptes itellige membra que apō s3. dicunt spermatica: quia genita a p̄ncipio ex mate-

ria duoz spermatu: sicut verbi gra oia membra preter car nem et pinguedine. s. oia nervi cartilagines. et hoc modo itelligendo causa dicti est qz multu dura existit. et modicu potentia iter suos porros humiditatis recipere no imuta tur notabilr eoz tactus per pientia talis humiditatis. con tinent aut ideo paucu nutrimentu: qz modico tali idigent cu sint fride: modicu resoluentes et modicu attrahetes.

¶ Nec nullo est multu ambigua. pmo qz nervi no sunt tan te durici qn per infusione aque appareant molliores: vt apparet in nervis exiccatu et aqua infusa. **¶** Scdo. qz cor videt membru spermaticu. et caro cordis. pma pars eius que multo nutrimento idiget. Et mltie similes difficultates hanc positionem circumstant.

¶ Ideo alius est modus conciliatoris vsia. ilz. itelligentis per solidas corporis partes membra spermatica: et per pri mas membra pncipalia: s. p vere solidas itelligit Gal. ve re exiccatas et atine. ita qz etatem iuventutis transuerint. et tuc est sensus qz licz possumus implere humiditate ista me bra spermatica quo ad porositates tñ impossibile est cu fue rint vere solidate et exiccate. qz p tale humiditate fiant hu midiores substantifice saltes. nam si hoc esset possibile pos semus ppetuo vivere et hanc expõnem colligit ex gbusdaz dictis Ga. in libello de tabe.

¶ Et lz in se vera sit conciliatoris snia qz iste partes non pos sint fieri humidiores substantifice: tñ bec expõ non videt cõformis dictis Ga. hic. nã sic est veru de pibus vere exic catis et atine qz non possint fieri humidiores qz pus: ita est veru de partibus in qualibet etate. nuncqz enim possibilis est retrocessus in etate. alr posset corp⁹ perpetuari.

¶ Aliter qz per ptes corporis vere solidas itelligo omnes il las ptes que sunt animate et pprio termino terminabiles. per pmas itelligo spermaticas vel fm se totas pexistetes. et p fieri hũidiores itelligo fieri hũidiores pplexionalr vel substantifice. qz. si eoz suba sit plus de pte humida et aerea qz pus. et tunc dico qz impossibile est in corpe viuente aliquã eius ptes pexistente fm se totã fieri humidiorẽ substantifi ce quo ad illud qd pfuit per nutribile humiditate. vbi gra cor bz. p nunc eius mãm quã pus habuit. Dico qz p nutri mentu adueniens bene possibile est totu cor qd in fine nutri tionis erit. puta cõprehẽdens mãm. c. quã nũc bz et mãz b. sibi ex nutrimento adueniẽt in fine esse humidius qz est nũc. cu solu p̄tinet mãm. c. s. tñ est impossibile qz quo ad par tem cui adequate in fine cõrĩdebit. c. mã cor illud sit sub stantifice humidius. Et rō est. qz nō sit vera mixtio de no uo p iformatiõe. c. mãc merito cuius inata pplexio in mã c. fiat humidior. et sic nullu estum humidu per hanc nouaz mixtionẽ sibi amplius qz pus admisceĩ nec est possibile re solutionẽ fieri partiũ siccaz magis qz humida: ideo sem per pars p̄x̄is quo ad illud qd adeqte cõrĩdet mãc p̄e existẽti in ea nō p̄t substantifice stante vita humectari. et hũc gnãle modũ loquẽdi colligere possumus. ex Gal. 6. de regimine sani. cap. 2. ita dicente. **¶** Ademinisse aut oz in talibus fmonibus eoz que dcã sunt in libris de crassibus. vt nō quis extimet eos q a superfluis humiditatibus gra uantũ humidos fieri p̄plone. qz et eos q putatũ humidã et fri gidã eẽ senectute decepti. nō enĩ ipse particule senibus hu midiores p̄plone fiũt: sed que in medio corpe sunt regio nes senũ et egrotantiũ humidis egritudinibus supflua hu miditate replent. **¶** Possz et dici gnãliter nō posse partẽ aliquã p̄plonalr fieri humidiorẽ. **¶** Sz tũc est difficultas de morbis sicco quomodo curent. et p̄plonem p̄orez et sub nãle attingant: quã deo dante infra dicemus tertio huius. quomō aut per talem humiditatis nutribilis p̄ntiaz quis p̄bibeat partes ne cito siccent est clarus.

¶ Eas vero continentes regiões lz replere hu

miditare aut tali.

¶ Remouet dubius 2. vt si quis diceret quomō possum⁹ istas medias regiones humiditate replere multa aut sub tili aut grossa. respondet qz nobis licz p volũtate istas regio nes replere humiditate q̄ra. i. paucã aut multa. et q̄li. i. sub tili aut grossa. et hoc p cibos quos afferimus corpi.

¶ Id vero p̄p̄iũ ē nutrimentu siles ptes habenti ex appositione nō p vasa factum.

¶ Docet que est illa humiditas dicēs qz hoc replens regio nes medias est nutrimentu appropriatu mēbris et appositu in loco nutricatiōis et est factu nutrimentu appositu mēbro nō per vasa. i. nō per hoc qz in venis et arterijs cōtineat vel alijs mēbris manifestas cōcauitates habētibz: s. in ipsis in sensibus foraminibus repertis in mēbro. et est hoc nutri mentu p̄p̄iũ: qz mēbro appropriatu in hoc differens a sanguine sub forma sanguinis manente.

¶ Cōmunis hō bec rō est oium partium: et de hoc dicitur postea in sanarũ et egrarũ causarũ doctrina. nunc vero q sequunt dicam⁹.

¶ Dic remouet vnaz dubitationẽ dicēs qz i repleri quo ad porositates nutrimento appropriato est rō cōis oibus mēbris corporis. et de hoc dicitur postea in doctrina causarũ sanarũ et egrarũ: qz in tertio huius: sed nunc reliqua que sequuntur dicamus.

Enteris cognitiones natura quidẽ siccioris veloci⁹ sientes fiunt: et paru⁹ eis sufficit por⁹ et grauantur ampliori: et fluctuationes habet: et supernatat supflũ in eis: cibisqz gaudet sicciorib⁹.

¶ In hac parte superius diuisa determinat. S. de signis di stemperatiãz stomachi. Et diuidit in duas: qñ pmo deter minat de signis distemperantiũ simpliciu. 2.º vero cõposi tarũ. ibi 2.º. **¶** Scdz pplexione vō. p̄ima in duas qñ p̄i mo facit qd dcm est. 2.º ostēdit dñaz iter nãles distemperã tias et p̄ter nãm. scda ibi. **¶** Ex egritudinibus. p̄ima in q̄ tuor. pmo ponit signa stōi sicci. 2.º humidi. 3.º cali. 4.º fridi. ibi scda. **¶** Humidioris. ibi 3.º. **¶** Calidior. ibi 4.º. **¶** Frigidus. **¶** In parte p̄ma ponit quatuor signa ventris sicco ris tempato. Unũ signũ est. qz boies istoz ventriũ fiũt ve locius sientes qz tēperati. **¶** Scdm signũ est. qz paruus potus p vice sufficit eis ad sedandã sitiz. **¶** Tertiu signũ est. qz si amplioz potũ sumant qz tēperati grauant⁹ et mole stanť. et patiunt fluctuationes et reuolutiones de latere in latus ppter grauitatẽ potus in stomacho. et supflus potus supnatat versus os stomachi in eis. **¶** Quartũ signũ est qz isti gaudet siccioribus cibis. qz alijs paribz magis in illis delectant. **¶** Ad itellm istius p̄is et p̄lm sequentiũ notã dũ pmo qz hoc nomẽ venter apud medicos sumit multis modis. pmo gnãliter p omni cõcauitate in corpore nro in uenta. vt is⁹ ap̄horis. p̄me p̄ticule. ap̄horismoz. hypo. et p̄i mo de crisi. ca. 11. et 6. ap̄horismoz. ap̄bo. 20. **¶** Scdo sumit p cõcauitate totali et maxie in aialis corpore iuenta q̄ icipit a supiori furcula et terminat iferius ad pectinẽ. con tinens spũalia et nãlia mēbra sũl. et h̄ mō sumit. p̄ Almanf. cap. de forma pectoris. **¶** Tertio sumit v̄eter p cõcauitate cõtinẽte sola nãlia. vt p̄blematũ 5.º. problemate 3.º et 5.º. **¶** Quarto sumit p mēbro cõcauitatẽ hũit in quo p̄ma di gestiõe cibis itegre digerit. et isto mō sumit h̄. et vocat bo die stomach⁹ cõiter s. ip̄op̄ic. nã stomach⁹ apud grecos d̄ de via oblõga per quã aliqd in ventrẽ mittit. **¶** Notã. scdo. v̄etrẽ in hōie ex duab⁹ tunicis eẽ p̄stitutũ. quaz p̄ma iterior est neruosa. nã qz fuit opportunũ eã esse valde sen

stinas fuit bonū q̄ eēt multū nervosa. exterior autē ē carno
sa vt sit calida & digonē adiuvet. ¶ Notādū tertio q̄ qz in
animali sit p̄tinua resolutio humidū partim a p̄tine, p̄tim
a calore nālī. fuit oportū ad p̄durate aialis ab extra
suscepe alimētū. vñ p̄dicta dissolutio compensetur. licz ad
hoc etiā cōcurrat: q̄ aial est in p̄ncipio sui p̄uū iēptus ad
opatione sibi debitas. vñde est oportū suscepe alimē
tū p̄ augmento. nō tantus p̄ restauratiōe. & qz nō est p̄is
cibus cōtinue: iō fuit oportū in aiali esse virtutem incli
nante ad querendum h̄s alimētū. hec autē v̄tus nō inclinā
ad sic petēdū nisi aliquo p̄cepto defectu p̄ cui? remotione
excitat v̄tus appetitiua. natura ergo ne vñū q̄d q̄s mēbrum
nocumētū recipiat ordiant vñū q̄d omnis toti? supportaret
in percipiēdo & in illo istā v̄tutem appetitiuā collocavit.
& hoc mēbrū ē stomachus vt sumit clare. i. terty. capitulo
primo. ¶ Nota quarto istū esse modū ad appetitū ad po
tū & cibū excitādū in stomacho. qz in eo & alijs mēbris cor
poris duplex iuenit humidū. q̄tum ad p̄is p̄tinet. s. vñū
grossū copulētū q̄d ē de suba mēbris. i. quo fundat calor
nālī. & p̄ huius p̄sumptionem excitat fames mō infra di
cendo. scōs ē humidū subtile sile rozi q̄d mēbra humectat
& cop̄ inflammationē p̄hibet. & hui? p̄sumptionez sequit sitis
mō quo nūc dicaz. qz cū in ore stōi sit tale humidū rozius
cū p̄ calore naturale aut dissoluū aut attrahit ad alia mē
bra aut ingrossatur aut in cambium conuertitur tūc os sto
machi calefit & exiccat: & hanc caliditatē fientē & siccitatē
sentit: cū sit valde sensibile. & ad hāc sensationē nālīter se
quit appetitus huius caliditatis & siccitatis remouēdo p̄
aliq̄d frigidū & humidū actu ab extra imissū. q̄d nos ap
pellamus potum. & ita nomen sitis communiter importat
hunc appetitum oris stōi ad rem frigidā & humidā actu ab
extra recipiēdā. & iō dicit secūdo de aia q̄ sitis ē appetitus
fridū & humidū. ¶ Nota q̄nto q̄ aliqua sitis dicit nālī
aliqua nō naturalis vel p̄ter nāz. naturalis sitis ē appeti
tus oris stōi quo appetit potū mō dicto p̄ exiccationē & ca
lesfactionē p̄ntez actionē nālē. & p̄nter caloris nālī in hu
midū roziū mēbrorū illud resoluēdo vel attrahēdo vel in
cābiū quertēdo. sitis vñ nō nālī est appetit? pot? non p̄is
tū hui? nālē & p̄ueniētē actionē caloris nālī in humidū ro
ziū. s. i. p̄pressionē alicui? cāe nō nālī aut p̄ternālī i. p̄imen
tis. sicut nimis aeris calozē. aut potum vel comestione rei
falsē vel acutē: aut i. p̄pressionē humoris p̄ternaturaliter
calidi vel siccī. vt in febrib? putridis. ¶ Nota vltimo q̄rū
ad hāc partē q̄ sitis aliq̄ sit p̄pter stomachi dispōnē: aliq̄
p̄p̄ dispositionez mēbrorū cōmunicantiū stomacho sicut epa
tis pulmonis cordis vel talis alterius mēbrū. & hic logtur
de siccitate cā stomachi accidente & nālī. ¶ Ad p̄positum
ergo veniēdo patet primo causa primi signi. s. q̄ velocius
fiunt scientes habētes stomachū siccū. nam hoc est ideo
qz modicū habēt de humiditate. sit ergo eius velox p̄sum
ptio & modico existente defectu sitiunt. & ideo velociter si
tim incurrunt. ¶ Sed restat viderē quomodo modicus
sufficit potus. & huius causa est qz modicum sunt exiccati &
distātes a naturali dispositione. & ideo ex leui potu redeūt
ad dispositionem sibi naturalissimā. ¶ Multo autē granā
tur quia alterat extra p̄p̄ temperamentū latitudinem. &
ideo stomachus illū mouet tanq̄ incōueniētē motu extra
neo. & facit supnare & fluctuare & habet causa terty signi
Ideo vero gaudent cibis siccioribus: qz sunt similes & quo
modo hoc habeat itelligi oīcam infra.

Sed circa

dicta circūstāt aliq̄ dubitatiōes. ¶ P̄ia
qz si sitis sequit p̄sumptionē humidū rozi
dē fames aut p̄sumptionē humidū copulētū. videt q̄ gli
ber homo sanus citius deberet incurrere sitis q̄ fames: qz
velocius humidum roziū sumit q̄ humidū copulētū
¶ Dic dicit q̄ p̄ia nō valet. nam plus est de humido rozi

do p̄sumptibili ante icursum in sitim. q̄ de substantifico an
te icursum in famē. & p̄ter hui? humidū p̄sumptionē regit
supcalefactio & exiccatio stomachi.

Secunda difficultas est imediata cā sitis. ¶ Dic vñ
q̄ sumēdo sitim p̄ appetitu aiali ad potū:
eius imediata cā ē tristis sensatio i stōi ore exis. Si vñ su
matur sitis p̄ tristi sensatione quā aiatū desiderius sequit
eius imediata cā est spēs sp̄ualiter in os stōi i. p̄ressa a cā ca
lesfaciente & exiccante. sed obm ē caliditatis & siccitatis im
p̄se i os stōi aut saltē ille q̄ illa spēs dicta ē representatiua.

Tertia difficultas. vtrū oīs sitis siue nālī siue nō nā
lī vel p̄ter nām sit appetitus fridū & humidū
hic dicit q̄ nō: nā aliq̄ sitis ē solū appetit? fridū: aliq̄ solum
appetitus humidū. vñ de sitis factā a caliditate sedat a certū
sed nō factā a siccitate: vt primo de simplici medicina. & si
tim p̄ntē calidatē pulmonis sedat aeris fridū attractio: ita
p̄tingit hoies aliquos p̄pter siccitatē cū tñ sint i. frigidatū
appetere potū actu calidū & humidū. Sitis ḡ nālī ē appē
titus fridū & humidū: sed non nālī: aliq̄ ē appetit? humidū
aliq̄ fridū: aliq̄ vtriusq̄: & hoc plane colligit a sapione se
cundo bēzarij.

Quarta difficultas p̄p̄ qd aues rapaces calide & sicce
exites nō bibūt nisi raro. cui? oppositū debe
ret accidere. vñ hic q̄ qz habēt pulmonē valde rarū. & os
stōi illi vicinū. p̄ aerē ḡ frigidū multū i. frigidat. & qz come
dunt crudas carnes. iō in eis multa humiditas roziā cōti
netur. que nō cito dissoluitur: & ex dictis multa alia soluere
poteris.

II. Amidioris vñ v̄tris signa si neqz siti
entes fiāt: & ap̄liorē hūiditatē moleste
ferāt cibisq̄ gaudēt humidioribus.

¶ Ponit hic signa stōi hūidi. Et sūt tria. ¶ Pri
mum q̄ isti stōi nō multū sitiunt. i. nō de facili sitiunt. & cā
ē manifesta ex p̄cedentib?. ¶ Scdm ē q̄ si sumāt amplio
rem humiditatē. i. ampliorē potū nō ferūt illud moleste. qz
cū nō multū sue p̄ploni dissimile nō mouet stōus ad ipm
agitādū & expellē. & sic nō sit agitatio & fluctuatio. ¶ Ter
tium signū ē q̄ gaudēt cibis humidiorib?. & hui? cā ē siliu
do nālī complexionis: de qua infra dicitur.

III. Alidior vñ natura v̄ter digerit qdē
melius q̄ appetat.

¶ Dic ponit signa stōi calidioris tēpato. Et di
uidit i. ḡnqz scōs q̄ ḡnqz ponit signa. ibi 2. ¶ Et
magis 3. ibi (Corrumpunt) 4. ibi (Haudet)
q̄nta ibi (Nec a fridū) ¶ Dicit p̄ q̄ v̄ter calidior tēpato
melius digerit q̄ appetat. i. minus distat in bene digeren
do a stomacho temperato q̄ in bene appetendo. ¶ Ubi
nota q̄ qz digestio perficitur calitate & hūiditate appetit?
aut excitat a frido. vt dicit nūc. iō v̄ter calidior tēpato nō
tñ i. p̄dēt augmētō calozē supra tēpamētū i. digerēdo q̄tū
i. p̄dēt in appetēdo: Sūt tñ aliq̄ volūt itelligere q̄ v̄ter
calidior tēpato digerit meli? q̄ tēpatus. Juxta ea q̄ dicta
sunt supra q̄ i. p̄plone calida & hūida s̄m Hal. 6. de acciden
ti & morbo sit digō p̄fectiō. s. appetit? i. eis sit min? bon? q̄ i.
tēpato. & iō min? bñ appetit q̄ digerant respectu tēpatoz.
¶ Quidā autē itelligūt istos forti? digerere q̄ digerāt tēpa
ti: qz forti? & veloci? eliquāt multa cor? calitate: s. nō p̄fecti
us digerūt q̄ tēpati: qz tēperati quālibz opōnē bñt p̄fectis
simā. ¶ Quidā autē dicūt tēpatos veloci? & p̄fecti? digere
re. nā digerere nō ē eliq̄re. s. p̄ficere mixtionē debita hūmi
dorū & siccoz & p̄ velocius facit tēpatus cū ei? calor sit ma
gis nālī. ¶ Ego autē puto qdā cibaria veloci? digerere stōz
calidiū & p̄fectius q̄ faciat tēpatus. vt dura que eliquatio
ne indigent: que sit citius in calido q̄ in temperato. sed ta
men quelibz istarū viarū defendi potest.

Dubium tamen ē ex quo in stō cibi digerunt & p-
prio calore & circumstantiū cali-

ditate i eis inata an magis pfiat digesti cibi in stō calore
pprio q̄ calore circumstantiū mēbroz. ¶ Et itelligo p calore
pprio stōi calitatē ei inatā actuatā pfluente: p calitatē vō
mēbroz circumstantiū itelligo mēsurā calitatis repta in ipso
p viā simplicis alteratiōis a vicinis mēbris & calitate mem-
broz vicinorū. vt cordis epatis splenis cirbi vene magne &
arterie p quāto agit i rē i stō pntā. p viā simplicis altera-
tionis. nā aliter itelligēdo nō ē dubiū qz calor cordis pnci-
pali⁹ occurrit qz calor stōi & magis cū sit vltio cā. isto mō itel-
ligēdo sunt duo modi respōdēdi.

¶ Prim⁹ mod⁹ ē absolute pcedēdo qz ad calefactōē & eliq̄
tionē cibi in stō vt ē absolute calefactio magis & fortior pcur-
rit calor mēbroz circumstantiū qz calor stōi. ¶ Pz qz itellor
& fortior. ¶ Dicitur 2⁹ qz ad digonē cibi q̄ ē lubricatio fortior
& magis pcurrit calor stōi qz calor circumstantiū mēbroz. pz
qz calor circumstantiū mēbroz ad sensus dictus ē calor illimi-
tatus ad hāc digonē. calor vō stōi vt sic ē limitatus a nā ad
hāc digonē faciendā. ¶ Et nō qz nō dicim⁹ calozē circumstan-
tiū mēbroz eē calozē illimitatū ad hāc actionē. qz scōz de m-
modū pcurrēdi sit tanq̄ agēs vltē & cā pmaria. s; ē cā ad di-
gestionē inuans p accidēs. sicut calor emploz. & iō pz circa
hāc positionē nō militare difficultates qz Jacob⁹ de forli-
tuo tangit ptra viā Gentilis. ille. n. pcedūt ptra suū maluz
intellectū illi positionis. vt pz legenti gentile sup. 13. terty. qz
nō voluit illū modū quē inuit Jacobus.

¶ Secundus mod⁹ respōdēdi ē qz ad digonē cibi fortior con-
currit calor stōi qz circumstantiū mēbroz & i b concordat cū p-
mo. s; rō apud hūc modū ē qz nō icōuenit duoz calozz vni
eē absolute alio potētiore s; ad digonē minus potētē. sicut
pz d calozē ignis q n̄ taz cito eliquat aux. sic calor stōi stru-
ctionis. & iō calor circumstantiū mēbroz sic agēdo vt dī n̄ tū
ē cibi digestiū sicut calor stōi. & scōz b nō icōueniret ita ma-
gis eliquari calozē stōi qz circumstantiū tū dicūt magis imuta-
ri cibū a calore circumstantium qz est fortior.

¶ Ex qz pz qz doctores ponētes similitudinē stōi & lebetis in
coquēdo cibo nō itelligūt omnimodam similitudinē.

¶ Ex his qz pz qz cā pmi signi. qz meli⁹ digerit qz appetit ē
clara. p appetitū itelligēdo famē. nā iuxta pmi dictū i no-
tabili magis in appetēdo distat a tēpamēto qz in digerēdo
licz in vtroqz deficiat. ¶ S; iux scōz modū augmētū cali-
ditatis facit digestionē meliōrē qz in tēpato. iuxta tertium
vō modū nō meli⁹ s; fortior digerūt & iuxta mell⁹ digerūt: sal-
tē qz cibaria multū resistentia melius digerunt pp fortitu-
dinem instrumenti ad hūc actum.

¶ Et magis q̄cūqz dura sūt. nā & difficile muta-
bilia corrūpūnt. n. i eo facile mutabilia. gaudet
vō calidis cibis & potib⁹. neqz a frigidis nihil
ledit fm moderatum vsuz.

¶ Ponit scōz signū s; legant oia reliq̄ signa sit. pmo dic⁹ qz
maxie digerēt dura & difficile mutabilia. 2⁹ dicit qz facile
mutabilia corrūpūnt i ipso. ¶ Dicit 3⁹ qz gaudet cibis & po-
tibus calefacientib⁹. ¶ Dicit 4⁹ qz nō facile ledit a frigidis
Et pz ex dictis. primo quare maxie digerit dura & difficile
mutabilia. qz. s. sua caliditate itensa illa facilliter eliquat qz
nō ita accipit i alijs stomacis. facile vō mutabilia sic vitel-
li onoz iō i illis stomacis calidis corrūpūnt. qz calor mul-
tū fortis agit nimīū calefaciēdo & partes illoz humiditas
dissolūdo & i sumū pueritēdo pp passibilitatē partiu. & iō
pbihef debita mixtio regita p digonē. gaudet aut cibis
& potibus calefacientib⁹ ad sensum dicendum ppter simi-
litudinem nō leduntur autem facile a frigidis secundum
moderatum vsuz. qz fortior eoz existente calore multū re-
sistent in frigidantibus.

Rigidus vero natura veter appetere
quidem bonus.

¶ Ponit hic Hall. signa stōi frigidi & sunt octo.
scdm ibi (Digerere) 3^{ibi} (Et maxime) 4^{ibi}
(Acrescunt) 5^{ibi} (Propterea) 6^{ibi} (Et gaudet) 7^{ibi}
(Leditur) 8^{ibi} (Ita vero) ¶ Dicit pmo qz stōus fridus
est bonus ad appetēdū. ¶ Ubi notandū hūc locū multi-
pliciter exponi. qdam. n. volunt qz nō itelligam⁹ stōm fri-
gidum appetere nāliter tñ quātū stōus calidus vltēpar⁹
imoremisus. sed pando butus stōi appetitū ad digestio-
nē plus distat a tēpamento fm digestionē qz fm appetitū
iō appetit⁹ ei⁹ vltēpar⁹ i rēione ad suā digonē & n̄
in relatiōe ad appetitū stōi calidi. nā ita itelligēdo esset fal-
sus: et ad hoc pbādū adducūt rōes. pma qz digestio ē meli-
or in calido qz appetitus. tenet 2^a. qz appetit⁹ pportio-
nāf digestioni sicut ordinat⁹ iū illā tāq̄ in finē. ¶ Et cōfirmat⁹
qz si stōus tēpatus tñ appetit⁹ qz bñ digerere pōt calid⁹
aut pluri nutrimentū indiget qz tēpatus & min⁹ appetit⁹ segē
qz min⁹ appetit⁹ qz idigeat & sic debite regēdo eēt bō tal⁹ stōi
cibādus vltra saturitatē. ¶ 2ª arguit qz stōus calidus est
meli⁹ psonis qz frid⁹. iō oēs opatiōes bz meliores & sic
meliore appetit⁹. ¶ Et 3^a qz tunc seqrēf qz senes alijs pib⁹
magis appetēt qz iuuenis cū stōus ei⁹ sit fridior. ¶ 3^a tñ
positio nō vltēpar⁹ qz p friditatē pter nām itēdiū supra tēpa-
mentū appetit⁹ cū nō vltimaf friditas. vt pz i canio appe-
tit⁹ & p calitatē deuyt. ¶ 3ª putādū ē stōm fridū nēf nō
multū a tēpamēto distat itēfius appetere qz calidū alijs
parib⁹ & itēf⁹ qz tēperat⁹ & b mō itelligim⁹ stōm fridū eē bo-
nus appetere qz itēfius appetit⁹ qz stōus tēperat⁹. ¶ Et ad
rōes factas dī ad pnam negādo psequētiā. nec in oibus
ordinata ad finē pportio nāf fini oio nisi corp⁹ fuerit opti-
me dispositū. & pcedit in pfirmatiōe qz qz alicui corp⁹ plus
ē tribuēdū de cibo qz appetat ēt i regimie sanitatis. ¶ Ad
scōz rōes negat argumētū. nā. quālibz opōnē oēs eē de-
teriorē euz deteriori pplone. ¶ Ad 3^a arg⁹ negat 2^a. nec
sunt alia pia i sene & i iuvene qz attractio sit mior valde i se-
ne & mēbra sunt i se min⁹ sensibilia. ¶ S; vt videat⁹ cā qre
stōus fridus magis appetit. aliq̄ sūt hic dicēda de fame q̄ ē
appetit⁹ de q̄ hic loquimur & de mō p quē segē hūidi substan-
tifici psumptionē rē. ¶ Est g notādū qz ad finē nālē vt vult
Ba. 4. de accidēt. s. mot⁹ pcurrūt. & pmi ē mēbroz ianitiō:
nā & a calore ptenēre & a ppo calore mēbra ianuntur & dis-
solutū. secūd⁹ ē desiderii nālē mēbroz ad pspatiōē dep-
diti. ¶ Tertī⁹ attractio. & i ista attractiōe psideat. qz mē-
bra p attrahūt a venis. vene ab epate. ep a venis mēfaicis.
mēfaice a stō. nā multe eaz ad os stōi termināf. oēs g iste
attractiōes pputat⁹ p vno motu. q̄rē ē tristi satio i ore stōi
p̄io ista attractiōe. nā cū vene mouēf motu locali se extē-
dēdo & postea p̄hēdo. nēcio os stōi i q̄ iste vene q̄ ad sua ca-
pita alligāf mouēf motib⁹ diuers⁹ & ptes oris stōi p̄fricant⁹
adiuicē. fit g tūc i ore stōi satio tediōsa. qnt⁹ mot⁹ ē deside-
riū aiātū qz stōus appetit aliqd. p cui⁹ p̄ntiā ista tediōsa ssa-
tio remoueat⁹ & illud ē cib⁹. ¶ Et attende qz boza q̄ fit ista
fortis attractio a mēfaicis. natura expellit mēfaz ad os
stomachi de splene que multa frigida & pontica existēs fa-
cit vniū & corrugari os stomachi. & ppter suam frigiditatē
intensus facit sentire hanc cōfricationē seu venaz suctio-
nem. ¶ Nota secundo qz hoc nomen fames quandoqz su-
mitur pro ista tristi sensatiōe in ore stomachi reperta quā-
doqz & magis proprie p appetitū aiālē hanc tristem sensa-
tionem cōsequente & sumendo fames p appetitū vt magis
ppie sumit quando fit intensior sensatio illa fames fit itē-
fior. & eius imediata causa est illa tediōsa sensatio.

Sed sumendo famem pro illa tristi sensatione. ē
dubius primo qd sit ei⁹ immediatū

oblectum. ¶ Secundo est dubium que sit eius immediata causa effectiua. ¶ Tertium est vtrū defectus humidi cibi, loſi vſ ſibi pportionalis ianſio ſit vltima eius cauſa: vſ defectus humidi ſubſtantiſici: queadmodū in alio membris appetitus inſurgit merito defectus ſubſtantiſici humidi.

¶ Quartum dubium eſt vtrū aliqua fames ſit diſpoſitio naturalis. Pro primo ergo attende cōem modū dicendi q obiectum famis eſt ille motus cōfricatus partiu ſtomachi. et hoc videtur velle Gal. quarto de accidenti. loco allegato. cum dicit. ſenſus aut hanc ſuctionem ſentiens fames appellatur. ¶ Attendendum ergo q aliqui volunt q quādo coniunguntur ſimul ſenſibile ppiū et cōmune ſz ſenſibile cōmune nō multiplicet aliquam ſpeciem aliam a ſpecie ſenſibilis ppiū: tamen virtus facit multotiens duas diſtinctas ſenſationes. vnam ſenſibilis ppiū. aliam ſenſibilis cōmuniſ: et horū ſtat ſenſationē ppiū ſenſibilis eſſe cōfuſam et ſenſationem cōmuniſ ſenſibilis eſſe diſtinctā. huius exemplum eſt ſi pēna vel pilus fricetur in facie vel alio corpore loco diſtincte ſentiri moueri. ſz nō diſtincte ſentiri aliq talis qualitas tangibilis. Ita in fame dicunt partes ſtomachi ſe inuicem cōfricantes cauſare per ppiam tangibilem qualitatem ſpeciem ſenſibilem in ſe inuicem. ſed ex illa fieri in vna ſenſum motus alterius diſtinctus tedioſus: ſenſus aut tangibilis qualitatis nō eſſe diſtinctum nec tedioſum. et qz fames eſt ſenſatio triſtis vt dicit in libello de malitia cōplexionis diuerſe: ideo fames eſt ſenſatio. cuius obiectū eſt ille motus. ¶ Et habet hec poſitio motiua. quia per nullam tangibilem qualitatem remotione ſz remouetur fames. nā piper modicū comēſtū multū calefacit et nō tollit famē. ita et modica aq frida nō tollit ſiti. g nec calor nec frigus ē ppiū obiectum. verus quando i partibus illis eſt frigiditas notabilis ſentitur huiusmodi motus et tedioſus vt probat experientia de fricatione pili inſuſi i humore frigido.

¶ Sed alij dicunt ſenſationē eē vnam qua percipitur ſenſibile ppiū et cōmune. et nullas eſſe ſenſationem tactiua qua nō ſentiat alia ſenſibilis qualitas. ¶ Dicunt ſecundo eandē qualitatem cum quibusdaſ circūſtantijs tedioſe et cū quibusdaſ delitioſe ſentiri. cū illo ergo motu cōfricatio vna pars aliaſ tedioſe ſentit. ſed tedioſius cum frigido humore ſunt imbibere. et ideo illius ſenſationis obiectum eſt aliqua tangibilis qualitas ſubiectiue in partibus ſtomachi exiſtens aut in humore illis imbibito. nec tamen per illius qualitatis remotionē eſſet oportūnus ſtomachum non pati triſtes ſenſationes. nam cū illo motu cōfricatio vtraque qualitatē ſtrarium ſentitur tedioſe. Et ſic iuxta vtrūq modū patet cauſa quare in ſtomacho frigido ſit intenſior appetitus: quia cum frigiditate ſtante equali attractione illa ſenſatio ſit tedioſior.

¶ Et patet ex hoc ſolutio ſecundi dubij. nam immediata cauſa famis eſt ſpecies tangibilis qualitatis in ore ſtomachi i preſſa et nō defectus humidi cibi loſi vel ſubſtantiſici cū iſti nō ſint aliquid poſitiui.

Tertium dubium eſt cūz non fiat fames niſi conſequendo aliquē defectū in ſtomacho. et precipue naturalē. quis ē defectus queſ ſequitur fames immediate nō ad hunc ſenſus q ille defectus ſit immediata cauſa famis. ſed quia poſt illū nullū aliū defectum ſit neceſſarium accidere ad hoc vt fiat fames et ad hunc ſenſum querunt iſtam queſtionē doctores ad queſ ſenſum patet ſm vias Jacobi de ſorlino nō eſſe reſpoſus. ¶ In hoc dubio puro pmo cōcedendū eſſe q ſtante defectu cibi loſi humidi et ſibi pportionalis deducto motu attractionis nō fieret fames. qz ibi nō eē obiectū illius ſenſationis. ¶ Dico ſecūdo q ſtante forti attractione cūz ſtomachus ē plen⁹ cibo ac pportionali humiditate. non ſit fames hoc notat experientia. et rō eſt qz in partibus ſtomachi et i pa-

rietibus cōtinet aliquid pbiſes illas partes cōfricari inuicem immediate. ¶ Dico tertio q pſente multo humido ſubſtantiſico cū carentia cibi loſi ſit fames in ſocrate et in platone i duo minor eſt quāritas ſubſtantiſici humidi etiam reſpectu menſure ſibi cōuenientis. ſi ſit abundantia cibi loſi non ſit fames. Nam capto corpore cōualeſcente cibato patz q ei ſtomachus minus habz de ſubſtantiſico humido q ſtomachus platonis ſani pfecte eiufdē cōplexionis et etatis. et nō famet ſz ſanus cū deficit cibi loſus humidus famet. ¶ Ex his g pz reſpoſio ad tertiu q cā famis iter defectus ē carentia hūidi cibi loſi vel pportionalis ei vt in febribus anteq comedat iō nō ē fames qz in ſtomacho ē pſis humiditas cibi locum tenēs in pbiſedo famem.

Pro quarta dubitatione ſunt inuenti duo modi reſpondendi. quidā. n. dicūt famē non eē diſpoſitionē nālem ex eo q nulla diſpoſitio min⁹ remotionē p ſe itēdit nā eſt nālis. ſed fames ē h⁹. g. ¶ Dicit 2⁹ oē corp⁹ famelicū exire latitudinē tēperamēti cū in tēpato nulla ſit diſpoſitio pter nām. ¶ Dicit 3⁹ q in regimie pter uatio tēperamēti corp⁹ oē cibare h⁹ corpa ante famēz verā. et hoc ſit medico mēſurāte horā qua cib⁹ oē a ſtō eē digeſtus et ad epar tot⁹ cibulus expulſus. et tūc anteq fames iſurgit ē cib⁹ exhibendus et maxie vſ p ſe hēre ſnias Gal. 4. de ſimplici medicā dicitis q nō venim⁹ ad ſumēdū cibū exiſtentes i diſpoſitione nāli oio. ¶ Sz hec poſitio maxie quo ad ſcōdā et tertiā cōcluſionē vſ eē 3 mēte oīz doctoꝝ. pmo. n. nullū eē corp⁹ tēperatū p totū decurſus etatiū qz in dētium emiſſiōe ē ibi aliqua diſpoſitio pter nāz vt ſolutio cōtinuitatis et dolor. ¶ Itē 2⁹. tertiā pmi. caplo de regimie qd comedat et bibat vult q nō debem⁹ ſumere cibū niſi deſideriū fuerit certū et fames maniſeſta. et loqz ibi de regimie tēperati. ¶ 3o alij ſupponūt q nāle dē multis modis. vno mō put diſtingui 3 violētum. 2⁹ mō vt diſtingui 3 aiale. tertio vt diſtingui 3 pter nāz. appellādo 3 mō illā opatio. nec nāles q ſit a nā nō pcurrere aliq cā pternāliter ipſimēte. ſupponūt ſcōdo q ſi aliqd ordinatū in finē ē p ſe itētus a nā q finis ē p ſe itētus a nā et cōtra. nā cū ordinatū in finē apparet p p finē. multo g magi nā appetit finē. et iō cū nā nō deficiat in neceſſarijs ſi itēdit finē itēdit et ordinatū ad finē q ſunt neceſſaria. et tūc ponūt qdā 3nes. ¶ 1⁹. pzia capiēdo nāle put diſtingui 3 violētus ois fames ē nālis. pz qz ois talis ſit a pncipio pncipali iſtrinſeco. qd ē aia mediātib⁹ ſuis iſtris nālib⁹. Itē ois ſtōi nālri iclinat vt pntato ſibi tali obo cū talib⁹ circūſtantijs tali mō ſentiat. g hec ſenſatio ē ſcōm nālri iclinationē. ex quo iſerit oēs ſenſationē oēs dolore oēs ſenſitui appetit⁹ paſſionē eē 3 mō nālri. nec repugnat opationē ex toto gile pter nām eē nālri 3 mō ſit dolor. ¶ 2⁹. 3. aliq fames vſ ſitis ē pter nām pz qz aliq talis eſt accidētis morbi. et pz ē ex 2⁹. 3. terty. et 4⁹ de accidētis. et plurico alibi. ¶ 3⁹. 3. aliq fames ē nālis vt nālri diſtingui 3 pter nām. 3 pz qz pōt aliq talis nā fieri nulla pcurrere cā pter nālri ipſimēte vt pz diſcurrēdo et p pnia erit nālis. ex deſcriptio ne ſupra poſita. 2⁹ qz nutritio ē nālri quā p ſe ordinat fames cū ſine fame aialia nō mouerent ad cibū capiēdus pncipue dūta. ¶ 3⁹ qz nā trāſmittit neruū magnū ad os ſtōi et facit illud multū ſenſitiuū vt ſuctionēz venaz hora famis pci piat. g itēdit famē et pz aſſūptū. 3. terty. ca. p. et plies alibi. ¶ 4⁹. 3. magi nālis ē ſtōi diſpō cū nō ē famelic⁹ qz cū ē famelic⁹. pz. qz illa ē optia iter nālri. nec icōuēit duaz nālri diſpoſitionū vna eē alia nālriorez. ſicut pz de ſomno et vigilia. ¶ Sz mirādū ē cur putēt iſta argumēta cōcludere. nā cōceſſo q fames ſit opatio a nā p ſe itēta. ex 3 nō ſeqt ipſam nō eē diſpoſitionē pter naturā vt pz in pbiſede pme cōclufionis hui⁹ poſitiōis. ¶ Itē in pma 3ne eſt ambiguitas vſ pz in motu vaporis qui eſt ſubſtancialiter aqua ſurſum i ¶ Pluſq cōmentatoꝝ vtro dicit famem eſſe diſpoſitionē

quodammodo me^m inter naturalē. & ppter nās. participat enī
pōne pternālīs p quāto includit eē nociuā dispositionē in
stomacho. imo actu ledētē. vñ isurgit appetit^{us} ad illi^{us} remo
tionem. & conuenit etiam cum naturali in hoc q^d est inten
ta a natura ppter aliquem finem. Et ideo possumus di
cere q^d illa operatio est naturalis pure q^d intenditur a natu
ra. & nō p se includens dispositionem cuius remotio a natu
ra tendat. vñde q^duis natura itendat sensationē tristē. in
tendat etiā per se attractionē meliorē. nō tñ per se iten
dit aut malā cōplexionē aut solutionē cōtinuitatis que in
fame necessario cōiungitur. & hūc modū puto veriorē post
hec redeo ad textū. & sequitur.

Digerere vero nō bonus.

¶ Ponit secundum signū dicens q^d iste stomachus nō est
bonus ad digerendum & huius causā diximus q^d digestio
plus idiget caliditate.

**Et maxime quicunq^{ue} difficile mutabiles: &
frigidi ciborum sunt.**

¶ Ponit signum tertium dicens q^d maxime male digerunt
stomachi frigidi illos de numero ciborum qui sunt difficil
le mutabiles. & huius causa est q^d isti indigent forti eliqua
tione q^d indiget calido. & q^d defectus virtutis maxime apperit in il
lis q^d fortiorē virtutē requirūt.

Acrescunt enim cito in eo.

¶ Ponit quartum signum dicens q^d isti cibi difficilis diges
tionis acrescunt in eis. & hoc est q^d acetositas sequit^{ur} dimi
nutam caloris actionē in digerēdo vt p3 in plerisq^{ue} fructi
bus qui sunt acetosi anteq^{uam} dulcescant & maturent. q^d q^d hic
stomachus debiliter digerit nō ē mixt^{us} si in acetositate con
uertant^{ur} cibi difficulter digestibiles.

Propterea & acide ructans est hmoi vter.

¶ Infert signum quintum & est q^d isti acide ructant: nam
vetositas a mā acetosa eleuata q^d p eructationē emittitur
sapit. sicut humiditas. vñde eleuatur.

Et gaudet quidē frigidis.

¶ Ponit signum sextum. d. q^d gaudet cibis frigidis. & causa
est similitudo vt infra dicam.

¶ Ledi^t p^{ro} facilius imoderate vtens.

¶ Ponit signum septimū q^d ab vsu frigidor^{um} ledit^{ur} facili^{ter}
ex vsu imoderato. i. iproporcionado & hoc q^d modicū infr
igidantibus potest resistere.

**¶ Ita vero extrinsecus ei accidentibus frigidis
nō fert eorum diurnam dispositionē quēad
dum neq^{ue} calidus calidorum.**

¶ Ponit octauū dicens q^d extrinsecus accidentia frigida si
sibi appropinquent sicut emplastra & epithimata & similia nō
fert facili^{ter} eor^{um} approximationē q^d nō resistit multum. s3
nocetur eis. quemadmodum & calidius nocetur ex appro
ximatione calidorum.

Ecgritudinibus tamen in ventre distē
perantie in hoc differunt a naturalib^{us}
secūdu^m q^d p^{ro}traria cōcupiscit & nō silia:
quēadmodū & naturales.

¶ In hac parte superi^{us} diuīsa docet Sal. ex appetitu discer
nere inter complexionē naturales & distemperantias pte
ter naturam stomachi. & est regula vna dicens q^d distēpe
rantie pter naturam appetunt contraria nō similia sicut
naturales appetunt similia. ¶ Ubi nota primo q^d aliquid
non dicitur cibū nisi q^d est res que ingredit^{ur} corp^{us}. est
apta transmutari a nostro calore & in substantiam mēbro
rum conuer^{ti}. nec dicitur cibū calidus. vel frigidus v^t si
milis vel dissimilis corp^{ori} nisi impotentia. apud medi

corum locutionem & taliter est cibus similiter q^d precise &
potentia cibus. ¶ Nota secundo q^d cibus cum assumitur
in principio est contrarius sed quando est in fine cōuer^{ti}
est similis vt vult Arist. scdo de anima. ¶ Nota tertio q^d p
cibum similem stomacho possumus intelligere cibū simi
lem denominationem habentem ad cibum temperatum
relatum denominationi quā habet stomachus cū ad tem
peratum membrum refertur. & isto modo cibus stomacho
similis esset frigidus & siccus. cum stomachus respectu cu
tis sit membrum frigidum & siccum. secundo potest intelli
gi q^d cibus habeat situm similem in latitudine ciborum il
li situi quem habet stomachus in specie stomachorum ita
q^d stomacho temperato in specie sua similis est cibus in ge
nere ciborum temperatus. & stomacho calido calidus. & sic
de alia. & ad hunc sensum intelligitur in textu q^d distem
perantie naturales appetunt cibos similes. ¶ Nota quar
to cibum habere puenientiam cū cibato merito qualitatis
merito modi substantie merito proprietatis occulte. & me
rito saporis. & propter occultam proprietatem currentē in
ter cibum & cibatum est q^d quedam animalia valde frigida
nutriuntur cibis dure digestionis vt asinus paleis & tenero
ligno aut carice & quedam calida nutriuntur cibis frigidis
vt quoddā aquilarum genus q^d piscibus vescitur. ¶ No
ta quinto nullum stomachum appetere solum similia vel
solum contraria. nos enim videmus ad experientiam vñ
& eundem hominem appetere quā p^{ro} vñ p^{ro} una lactucas
carnes acetum & sic multas ciborum in complexione va
rietates. ¶ Ex quo sequitur q^d cum dicimus q^d stomach^{us}
calidus appetit similia nō intelligitur q^d solum similia ap
petant. B enim esset falsum. & sic de frigido & temperato si
ue loquamur de appetitu naturali siue de animali verum
tamen posita paritate ex parte saporis & modi substantie
& p^{ro}rietatis occulte & consuetudinis. quilibet stomachus
naturaliter lapsus. magis animali appetitu fertur in cibos
similes q^d dissimiles. p3 q^d vñ quodq^{ue} magis suo simili
congaudet & quia stomachus appetit p^{ro} toto. ideo stoma
chus appetit cibos proportionatos sibi in complexione. in
quibus tamen cibus est virtualiter pars apta restaurare ta
le quale a stomacho est perditum.

Sed modo videndū est quomodo stomachus pte
ternaturaliter dispositus appetit con
traria p^{ro} quo dicunt quidam esse notandum q^d cibus du
pliciter potest dici cōtrarius dispositiōi stomachi. vno mo
do formaliter & actualiter sicut actu calida frigida & bu
mida siccis. secundo modo virtualiter sicut lactucam actu
calcificationi dicimus tamen virtualiter contrariam stoma
cho & epati calido. ¶ Tunc respondent q^d quilibet stoma
chus pternaturaliter dispositus appetit contraria sue dis
positioni tam formaliter q^d virtualiter quia appetit ea per
que dispositio sua pter naturam remouetur. sed stoma
chus in naturali dispositione existens famescens appetit
formaliter p^{ro}traria dispositioni sub qua est. & virtualiter si
milis. nam quia appetit ea per que fames remouetur & illa
sunt actualiter contraria dispositioni in eo existenti. ideo
appetit cōtraria formaliter. Sed quia appetit illa per que
sua naturalis complexio conseruatur. ideo appetit virtua
liter similia. & in hoc differunt distemperantie pter natu
ram a naturalibus. ¶ Sed mihi videtur hunc modū nō
esse verum vñ universaliter. nec ad mentem Salie. primo enī
oportet q^d si stomachus famescens appetit ea p^{ro} que fames
eius remouetur q^d ppter illud appetat formaliter cōtra
ria dispositioni sub qua est stomachus. Nam quia fames vt
dicitur prius est sensatio confricationis partium stomachi
que per presentiam calidi cibi remouetur & per presentia
cibi frigidi & per presentiam humidī & siccī & tēperati vt q^d
lib3 experit ideo nō op3 q^d appetat formal^{iter} sua sue dispo

stioni sub qua ē merito huius. Imo utualr. Libus. n. remouet famē nō calefaciēdo vlt fridādo vlt humectādo vlt exiccādo: s; p suā compulsiōē pibēdo: nec illa corrugatio sentiā: et per suam cōmixtionem cum mīa pibēdo eam ne ipsa corrugat os stomachi. et ideo p remotione famis nō os stomachum naturaliter se habentē vel preter naturā appetere formaliter p traria dispositioni sub qua est euz istud fiat tā per cōtraria formaliter q̄ nō formaliter. Sed putādus est quēlibet stomachū p quāto famescit inclinare idifferenter in quēlibet cibum eius famis remotionez. et vt dixi isti sunt taz calidi q̄ frididi. Sed cū stomachus est sub aliqua mala pplexione preter naturā appetit cibos formaliter et virtualiter p trarios alyos parib; magis q̄ nō contrarios qz appetit illius dispositiōis remotionē. Et stomachus aut actu famescens et existens sub pplexione sibi naturali nō preter naturā nō appetit ea per q̄ pplexio actu existens remoueat. sed p q̄ sua pplexio pseruet. Nō. n. est oportū in fame aliqua preternālem cōplexionē pcurrere vt p; ex dictis. et ideo alyos parib; magis inclinat in cibos et pot; sibi formaliter et virtualiter siles aiali appetitu. Unde cōcedendū est quēlibet stomachum naturaliter dispositū cibos siles. et cibos tā formaliter q̄ actualiter dissimiles aiali appetitu appetere: et ita de stomacho preternāliter disposito vt notat experientia qz febrientes vīna calida i potū et brodia carniū actu calida appetunt. et colerici vīna maluitica et cōfectiones et acetū et fercula calida. et fructus fridos petūt. Sed est in hoc vt dixi differētia. qz naturaliter dispositus appetit alyos paribus magis similia q̄ cōtraria actu et virtute et aiali appetitu. sed preternāli pplexione alterat magis appetet contraria ceteris paribus.

Sed circa has mās ad huc restat dubitatio quare famis dicitur operatio mixta ex naturali et aiali. Dic dicit plus qz mētor causaz esse qz i ore stomachi sensus et appetitiua sunt vna composita virtus. et nō vbiqz in eodem organo inueniunt iste due virtutes sunt vna virtus cōposita. Dicit secūdo qz huius compositiōis modū solū nouit deus. Sed ista est dementia quedam in pbia. nec inuenio Auic. ad alium sensum dicere qz famis sit operatio cōposita ex naturali et aiali. nisi qz famis cōpletur operatione duarū virtutū: quarū vna est naturaliter attractiua venarū mētraicarū. et alia est sensitiua oris stomachi. Sed in se famis siue sumat p appetitu psequente sensatiōe: siue p sensatiōe tristi. ē vna vnica simplex opatio vt colligit ab Aui. p pmi. ca. vltio. et ē opatio aialis. Jaco bus aut de forlūio in questioe de siti dicit hoc ideo dici qz in fame cōcurrūt nālis appetitus stomachi et aialis. et ita in siti. et hoc nō ē ad mētē Aui. vt p dicit. VI.

Secundū cōplexionem vero in ventre distemperantie pposuit p simpliciū cōgnoscuntur cōpositiones.

Dic docet inuenire signa distemperantiā ppositarū dicens: qz iste cognoscunt p cognitionē signoz distemperantiarū simplicium ex qbus ille cōponunt. verbi gratia. si inuenio signa pplexionis calide et signa pplexionis humide: tunc significat cōplexionē esse calidā et humidā. qz si aliqua sequantur hanc cōpositionē que nullam simplicium insequerent tunc tacita sunt ob breuitatē cū in isto libro sit breuiiloquus.

Aligenter vero opz adhibere intellectū his que dicta sūt discernētes ea ab his que dicenda sunt. Non solū enī vter sitietes et nō sitietes opat: et fridū et calidū potū desiderantes. sed etiam ea que circa thoracez: et epar: et cor: et pulmonem.

Positis signis pplexionū stomachi distemperantiāz ponit psequēter signa pulmonis. sed qz calor pulmonis in faciendo sitim cōicat cū stomacho. ponit vnū documētū generale in significādo ex siti. secūdo spāliter ponit signa cōplexionum pulmonis. ibi. Sed ppter. Dicit pmo qz oz in iudicando ex siti sup cōplexionē mēbroz diligēter adhibere intellectum his que sunt dicenda. et ratio est. qz nō solum stomachus est ille qui facit homines sitientes. i. cito cadentes in sitim. et nō sitientes. i. tarde in sitiz cadētes. et desiderantes calidū aut fridū potū. Sed etiam h faciūt mēbra que sunt circa thoracē. et epar. et pulmo. et cor. et id oz cognoscere quādo sitiunt cito homines p istoz caliditates: et quādo ppter stomachi caliditatē. Ubi nota qz qz ista mēbra sunt stomacho vicina et ori suo. ideo illoz caliditate cōtingit calefieri et exicari os stomachi: et p psequēs stomachum siti incurrere. pulmo aut sui caliditate et contenti in eo multū in hoc opere: qz merito qz ori stomachi cōtinuat multo spatio vicinatur pulmonī. et hic accidit qz quedā animalia calidi stomachi valde raro incurrunt sitim: sicut gāpsonia siue auces rapaces. que pulmonem rarum habent et multum de frigido aere attrahunt. et ideo stomachorum ora in frigidant et nō sitiunt. Nota secūdo qz h; Salic. h; plura nominauerit. ex quorum caliditate sit sitio: nō tamē ponit signa nisi cōplexionum pulmonis. Et ideo p faciliōr dicendū doctrina. Est notandum qz pulmo est membrum compositum ex parte carnosa spōgiosa et vena arteriāli a dextro ventriculo cordis veniente: et sibi calidū et colericum sanguinem quo nutritur deferēte. diuisa in eo ad paruissimos ramos capillares. et tertio arteria venali. qz a sinistro cordis ventriculo oritur et dimissa ad capillares ramos per totam etiam pulmonis substantiam diffeminatur. et quarto trachea arteria ab ore veniente et in ipso diuisa iterū ad paruissimas partes. et quinto pāniculo ipsius tegente: cuius compositionis vtilitas magis colligēda est de cima tertij. primo capitulo. et secūdo de inuamento membrorum. principalis tamen finis propter quē pulmo factus est: est refrigerium cordis per aerem attractum: et quia nō fuit decē qz aer ita frigidus sicut ab extra trahitur ad cordis substantiam perueniret: ideo pulmo ipsum in suis poris predisponit et alterat. Item quia cū necesse esset multotiens cor pulsare non attracto aere ab exteriori vt patet in submersiōibus in aqua et longa voce et transitu per loca fetida prouidit ad hanc vtilitatem natura vnicuiqz animalī vt in vice vna per anhelitum attraheret plus de aere qz vnice cordis euentationi sufficiat. et hoc secundū modū naturam illius animalis consequentem. vnde quedā animalia longo tempore sub aqua sine respiratione manere possunt sana. quedā vero non: vt patet de auibus et quibusdam quadrupedibus et quibusdam piscibus pulmonez habentibus. Notandum est vltērius qz pulmo habet cōplexionem sibi naturalem que inest merito componentū ipsum et vicinitatis ad alia mēbra et influxus a principalibus. habet autem quasdam qualitates a superfluitatibus ad ipsum decurrentibus acquisitas. et ab aere ispirato. que quis vt mee est opinio sint necessarie ad operationum perfectionem: tamen dicuntur a medicis accidentales. siue complexio accidentalis: quia non resultans merito principiorum statim nominatorum. Et patet ex hoc primo non ideo dici aliquam accidentalem cōplexionem: quia non sit operationibus conueniens vt marsilius et gentilis et alij expositores imaginantur. Nam quero de homine de secundo modo equalitatis in principio vel medio inuentus constituto. vtrum ipsius pulmonem sit concedendum habere pplexionē accidentales. et p; qz quelz in illo est operationum perfectiua. cum per eius remotionem fierent deteriores. Patet secūdo qz primo ē dicēdū quo ad vtrūqz

mensura calidū et humidū. et appet ad tactū. tā quo ad p̄p̄o-
nē nālē q̄ q̄ ad aggregatū ex nālī et accidentālī. tū q̄ ē valde
sanguineus et carnosus et mollis tum q̄ ad tactū calidus et
humidus iudicat. ¶ P̄t̄t̄o q̄ si dicat apud medicos
secundū cōplexionez accidentalem frigidus et humidus.
intelligit q̄ cōp̄lo accidentālī in eo inuēta est frigiditas et
humiditas. non tanta vt totum membrum sufficiat deno-
minari facere frigidum et humidum. VIII.

Sed p̄pter horū caliditatē sitiētes ispi-
rant amplius et exufflāt lōgius: et sen-
tiūt p̄z thoracē cauma: nō quēadmo-
dū q̄ p̄pter ventrē s̄m hypochondriū
patiūt calorēz bi q̄dem bibentes nō
statiz q̄sunt: et frigidus por̄sistit magis eorū
sitis q̄ mult' calid'. refrigerat autē eos et fridus
aer inspirat': nībil alleuiās ex ventre sitiētes.

¶ Nunc ponunt signa cōplexionū pulmonis. et diuidit in
quattuor p̄tes. scōa ibi (Ita vō ecōtrario) ibi tertia (Sic
citates vero) ibi quarta (Quēadmodū et humiditates.)
¶ In prima parte ponuntur q̄nq; signa pulmonis calidi.
¶ Primū est q̄ isti ispirant amplius. isti habent inspira-
tionez maiorē tēperata. et exufflant longius. id est habent
expirationē istā maiorē tēperata et cā ē pulmōis caliditas:
p̄pter quā idigēt maiori refrigerio et maiori mūdificatōe.
¶ Secūdū signū ē: q̄ isti sentiūt cauma. i. calorē excedēte
s̄m thoracē. nō s̄m ipocūdria. i. loca vicina costis mēdiosis.
et cā est clara. ¶ T̄t̄ signū est q̄ nō statim q̄sunt a siti cūz
bibunt. q̄ nō vadit potus sup mēbrum ipsū calēs ad ip̄z
refrigerādū. ¶ Quartū signū est q̄ potus paucus fridus
magis s̄sistit eoz sitis q̄ mult' et calidus. et cā est q̄ ista sitis
ē plus p̄ calefactionē q̄ p̄ b̄uidi roidi idigētā. ¶ Qui-
tū signū ē q̄ aer frigidus inspiratus refrigerat istos: q̄ re-
mittit sitim eoz. et nō alleuiat sitim notabiliter illoz q̄ p̄
ventris caliditates sitiunt. ¶ Et hoc sum expertus in cita-
te: et post exercitiū in sole plurimo: q̄ quiescere in locis sub-
teraneis sedat sitim plus q̄ bibere. et cā est: q̄ frigidus aer
inspiratus os stomachi refrigerat. et q̄ sitis illa nō sequeba-
tur nisi calefactionē stomachi: ideo tollitur.

¶ Ita vero et econtrario h̄ntes frida ispiratiōe
sensibilr ledūt: et maxie hec ē cognitio i plim-
nis friditate: quēadmodū fridūz ispirātes senti-
unt manifeste lesione et ifrigidationē. ita calidū
est eis amicu. sed etiā flegmaticas supfluitates
loquētes et cūz tussi expuunt.

¶ Ponit tertiū signū pulmonis frigidi. p̄mū est q̄ habētes
pulmonē frigidū leduntur ab ispiratione aeris. et hoc ē ma-
ximū signum frigiditatis pulmonis ex eo q̄ ad ip̄m aer
frigidus sine medio ferī. ¶ Scōm signū est q̄ quēadmo-
dum manifeste ledunt ab ispiratiōe frigida ita manifeste
iuanē ab ispiratione calida. ¶ Tertiū signū est q̄ expu-
unt supfluitates flegmaticas cū tussi et cā est p̄sentia mul-
ti flegmatis stimulatōis ad expulsiōē. nā p̄pter pulmonis
frigiditatē nō dissoluunt partes aquee ad ip̄m descēdētes
sicut in tēperato dissoluunt. IX.

Siccitates x̄o pulmonis sine supflui-
tate sunt: et pure a flegmate: et voces
habent claram.

¶ Ponit duo signa pulmōis siccī. ¶ Primū
est q̄ sunt sine supfluitate humida. et puri. i.
mūdi a flegmate et B q̄ pulmo talis ad sui nutrimentū sic-
ciore sanguine trahit a quo minus de flāte supfluit. secūdū

q̄ merito siccitatis humiditatem exterminat. tertio q̄
caliditas siccitati cōiuncta magis dissoluit. Secūdū signū
est. vox eorū est clara. et cā est lenitas et siccitas trachee ar-
terie q̄ seḡ pulmōis siccitatē. s̄ de hoc paulo post. X.

¶ Quēadmodum et humiditates obscurā qui-
dem et raucam operant vocem. Incurrunt autē
eis supfluitates magis et acuti' loq̄ volentibus.

¶ Ponit duo signa pulmonis humidi. Primū q̄ pulmo hu-
midus facit vocē obscurā et raucā p̄ humiditatē trachee
arterie et iequalitatē sufficie sue. Secūdū q̄ cū magis aut
acutius volunt loqui incurrunt eis supfluitates id est cur-
runt in cānas eorum supfluitates. et causa est q̄ in multo
et forti motu dissoluuntur et eliquant flegmata que eliqua-
ta currunt ad cānam. X.

Non vero ipsa vocis magnitudo a ca-
liditate fit quēadmodū neq; parui-
tas a frigiditate fit.

¶ Positis signis cōplexionū pulmonis. nūc
ponit p̄sequenter signa cōplexionū cāne pul-
monis. que trachea arteria dicitur. et diuiditur hec pars in
duas. Primo ostendit quas causas essentialiter consequi-
tur magnitudo vocis et quas non. secundo ex differentijs in
voce repertis docet super complexione cāne significa-
re. ibi (Quoniam vero). prima in duas. primo enim facit
q̄ dictum. secundo infert vnum correlarium. ibi (Itaq;
neq;). ¶ Prima iterum in duas. primo ostendit que cau-
se cōmuniter assignate nō sunt cause essentielles magnitu-
dinis et paruitatis vocis. secundo que sunt. ibi secunda (S̄
hec quidem). ¶ Dicit primo q̄ magnitudo vocis non fit a
caliditate. sicut putras non fit a frigiditate. vbi nota q̄ vox
est sonus cantus ex r̄percussione aeris inspirati in vocali
arteria cum ymaginatione et appetitu significādī aliquid
et hinc est q̄ carentia pulmone non vocant. Ita autem p̄-
cussio aeris fit a musculis a quibus pectus dilatatur. et con-
stringitur: et hoc mediāte fit secundo a musculis epiglottis
aerem percutientibus in exitu a cāna. et isti inter membra
sunt imēdiatē factores vocis vt colligitur decima tertij. ca-
pitulo primo. tractatus secundi vbi dicitur. Vocis factor
ē lacert' epiglottis. istz autē vocis ē epiglottis. ¶ Nō ē vocē
dici magnā q̄ mult' ē aer in quo tāq; i p̄mo p̄cussio funda-
tur: parua autē quia paucus est aer in quo tāq; in primo p̄-
cussio fundatur. et B percutitur auditu sed p̄fuse. ¶ Ex quo
apparet q̄ caliditas non est per se causa magne vocis. quia
cūz calitate p̄plonis stat strictura trachee arterie: et sic pau-
citas aeris p̄cussio itaq; cūz friditate p̄plonis stat multū aerē
fit p̄cuti. et ideo Hal. textus intelligendus est q̄ caliditas nō
est per se adequata causa magnitudinis vocis. et sic patet
Halie. statim inferre. ¶ Patet secundo quomodo magni-
tudo trachee arterie est causa magne vocis simul cum ve-
hementia virtutis impulsue. nam istis duobus stantibus
mouetur simul. et percutitur multus aer. magnitudo antez
trachee arterie sine fortitudine virtutis non sufficit pro vo-
ce magna. quia virtus debilis multum aerem non sufficit
ita p̄cutere vt fiat vox magna. ¶ P̄t̄t̄o q̄ vox magna
sequitur caliditatem per accidens quia mediate nam cali-
ditas complexionis est causa latitudinis trachee arterie. et
fortitudinis virtutis vbi fuerit naturalis caliditas et ad hec
duo sequit magnitudo vocis. Ideo caliditas nālī est me-
diata causa magnitudinis vocis. Et isto modo patet inia et
cā secunde partis textus cum dicitur.

¶ Sed h̄ quidē ab amplitudine trachee arterie
fit et ex exufflatione vehemētiori: paruitas ve-
ro contraria sequitur.

C dicitur enim in hac parte. s. magnitudo vocis fit propter amplitudinem trachee arterie et vehementia in sufflationis. Et hoc est modo dicto et paruitas sequitur contraria scilicet aut stricturam trachee aut debilitatem insufflationis.

XI.

Itaque neque semper neque principaliter: sed secundum accidens et ex solis naturalibus crassibus superuenientibus non consequitur vocis magnitudo et paruitas.

C dicitur etiam unum correlatum dicens quod ex dictis sequitur. Primo quod vocis magnitudo vel paruitas nec semper nec principaliter. i. immediate sequitur complexionem. Sed secundum quod magnitudo vocis vel paruitas sequitur solus naturales complexionis. Non accidentales. et superuenientes. primum est clarum ex dictis immediate ante. Circa secundum dictum nota quod aliqui bovis vocem dicimus magnam naturaliter aut quam quod ex naturali inclinatione est aptus loqui voce magna aut parua aliqui tamen ex accidente aut voluntarie facimus vocem magnam aut parvam ut notat experientia: et ideo Galenus loquitur hic de magnitudine vocis et paruitate naturali: et tunc per secundum dictum est. Nam vox magna non sequitur caliditatem nisi per quantum ad illam sequitur naturalis latitudo canis pulmonis: et fortitudo virtutis insufflantis: et parua naturalis modo dicto non sequitur frigiditatem nisi per quantum ad frigiditatem sequitur strictura arterie trachee et virtutis motus debilitas: modo caliditas ad quam sequitur hec latitudo non est accidentalis: sed naturalis: ita frigiditas: et ideo iste naturalis differentie vocis si complexionem sequuntur tunc sequuntur solas naturales non accidentales. Nota 2^a quod hic nolumus negare vocem parvam sequi accidentalem complexionem ut apparet in febribus in quibus per debilitatem virtutis consequens complexionem calidam valde voces sunt pueri et acutae. sed negamus modo predictum. XII.

Quoniam vero huiusmodi organa propter crassitatem facta sunt talia. s. ampla vel stricta talis vox consequitur: et propterea ex voce est aliquid de naturali crassi colligere.

C Galienus docet significare ex differentibus vocum super complexionem canis pulmonis. et primo dat modum secundum quod valde mediante possumus hoc facere. secundum spatium ponit significationes: ibi secundum. Et enim leuis dicitur primo quod quod differentie vocis sequuntur complexionem canis. s. quod sit ampla vel stricta et organa. s. canis pulmonis in hominibus multoties sunt facta talia per crassitatem. i. complexionem. ideo ex voce attingit aliquid colligere de naturali crassi id est complexionem tamen ex signo. Ubi nota quod per secundum mentem Galeni per complexionem capso ultimo sequitur complexionem et rez diuinam: quod qualitate occultam et influxum celestem: cum hoc etiam variat ex quantitate matris et loco continentis. et ideo quodammodo ad varietatem complexionis variat dispositio. sed tamen multoties contingit sibi ex parte complexionis. complexionem variari ex alijs causis accidentalibus. et ideo hec significatio est modica. unde Galenus per B dicit aliquid de crassi. et non absolute.

C Et enim vox lenis lenitatem trachee arterie sequitur et aspera asperitatem. Lenitas vero arterie pretemperantiam crasseos sequitur: asperitas vero siccitatem. Asperitas siquidem inequalitas quidam est secundum corpus durum. Arteriam vero operatur duram omiomeron partium eius siccitas: inequales vero eius disperse humiditatis indigentia.

C ponit signa per complexionem naturalium ex naturalibus differentibus vocis. secundum accidentalia docet sumere significationes. ex accidentalibus. ibi secundum. Proportionaliter prima in duas. primo docet significare ex lenitate asperitate. secundum ex acuitate et gravitate. ibi secundum. Ad eundem vero modum. Dicit prius quod le-

nitas vocis significat temperamentum in humido et sicco. Sed asperitas significat siccitatem. Et modus est quod vox lenis est illa que uniformiter et equaliter mouet auditum: ista sequitur lenitatem trachee arterie. aspera vero est illa que inequaliter mouet auditum: ista sequitur asperitatem canis. Asperitas autem canis est inequalitas cum duricie. nam asperitas proprie dicitur inequalitas secundum duos corpora. patet autem quod lenitas arterie sequitur temperantiam complexionis. nam nec est nimis sicca ut complexio canis aspere nec nimis humida ut inde vox rauca sequatur sed media et hac ratione dicitur temperata. non quod ideo in medio optimo temperamenti sit ponenda. asperitas autem sequitur defectum humiditatis in loco coniunctionis anuloz canis et ideo sequitur siccitatem. Sed circa istam partem nota iueniri voces lenes vocem asperam raucam et claram que sit lenis dictum est quod sit aspera iteque dictum est. Sed attende quod inequalitas arterie quidam est cum duricie et illa facit claram vocem. i. distinctam. nam non intercedunt motus tremuli sfigmatum in cana existentium claritatem impediens: quedam vero inequalitas est per nimiam humiditatem et ista non est canis vocis clare. sed rauca et indistincta. et causa est motus irregularis humiditatis existentis circa epiglottidem et cannam pulmonis et ideo lenis est media inter raucam et asperam que ambe sunt inequales. vna propter siccitatem. alia per humiditatem superfluum. Et per hoc primo quod lenitas vtriusque contrariatur. per secundum quod non oportet si asperitas lenitati contraria sequitur siccitatem quod lenitas sequitur humiditatem. sed temperatum sicut apparet in virtute et virtus et hec est responsio Thadei. Patet tertio causa quare non ideo vox inequalis dicitur aspera: nam cum sumat denominationem a causa per quam illa dicitur aspera cuius causa est asperitas proprie dicta. B autem non est ideo inequalitas: sed tamen secundum durum corpus.

C Ad eundem vero modum neque acuta vox. nam sine angustia gutturis: neque grauis sine latitudine fieri potest. Angustia. n. naturalis filia est frigiditatis: amplitudo vero caliditatis.

C ponit signa sumpta ab acuitate et gravitate vocis dicens quod acuitas naturalis in voce significat frigiditatem et gravitas significat caliditatem complexionis: et causa est quod acuitas sequitur angustiam canis pulmonis: et illa est naturalis filia frigiditatis id est sequitur complexionalem frigiditatem ita quod non potest esse vox acuta sine angustia gutturis et grauis non fit sine latitudine. que latitudo est naturalis filia caliditatis id est naturaliter sequitur complexionalem caliditatem et sic mediante latitudine aut magnitudine vox grauis significat caliditatem acutam aut significat frigiditatem naturalem. Et nota quod dico frigiditatem aut caliditatem naturalem quia accidentalem caliditatem non oportet quod sequatur latitudinem gutturis et hic per guttur intelligere debemus cannam pulmonis. Circa hanc partem primo notandum quod vocem dicimus acutam aut grauem similitudinariam. nam acuta dicitur que in paruo tempore multum mouet auditum et celeriter. grauis autem que in multo tempore modicum mouet auditum et sic tarde. et ideo causa acuitatis vocis est velocitas motus aeris primo percussus et eius tarditas est causa grauitatis. Nota secundo quod in stricta canna paucus aer continetur. in lata vero multus. sed eadem virtus velocius mouet paruum mobile quam magnum. et ideo stante paritate virtutis mouentis aerem et conatus cum canna lata: fit vox grauis cum aer motus motu tardo moueatur stante autem eadem paritate ex parte virtutis stricta existente canna vox fit acuta quia modicus est aer mouendus in ea et ideo velociter mouetur et percutitur. Nota tertio quod licet aer sit modicus contingit tamen ex virtute mouente debilitata aut paucio conatu motum fieri tardum. et multo existente aere virtute valde forti et magno conatu existentibus contingit motum fieri velocem.

Ex q^o p^omo sequit^r q^o acuitas nō absolute & necessario
segitur. stricturā cāne. aut frigiditātē nā sicut stat cū angu-
stiori cāna. & frigiditate maiori fieri vocem grauiorez. vt p^o
de vacca & thauro. & pariter grauitas nō segit^r necessario la-
titudinem cāne. Sed alijs positis parib⁹ ex pte vtutis mo-
nentis & conatus acuitas segit^r stricturā cāne. & grauitas la-
titudinē ad sensuz datū. & hoc mō exponat^r hic hali. **C** Se-
quitur secūdo q^o vbi v^ous ē p^oportionabiliter fortior q^o la-
ta sit cāna. cum latitudine segitur acuitas. & ideo tauri respe-
ctu vaccaz & boues respectu vituloz acute vocāt. vt dicif^r
q^onto de generatōe aialū. caplo septimo. vnde decima p^oicu-
la p^oblematū. licet h^oz. aliā cām assignet q^o est ex pte testis
cāne pulmonis. ppter quā valde velocius ptingit aerē i ea
existētē emitti. & iō videmus cantores cū voce eleuare vo-
lunt guttur extēdere.

Sed dicta arguit^r q^o eā lata extēte cāna debilitata vtute
vox fit acutior. sicut apparet in febricitantib⁹ & inimicis & i
oibus debilibus vt d^r p^oicula vnde decima. p^oblematū decio
q^onto. & iō. p^oblematibus. **C** Pro solutiōe nota q^o epiglottis
q^o est p^oriu vocis instrū pstat ex trib⁹ cartilaginib⁹ quarū
vna est in capite gutturis ex pte anteriori & vocat^r peltalis
siue scutalis vel clypealis. secūda est nomē nō habeo & est
ex parte posteriori gutturis. ita iuncta cū p^oma vt possit p-
eaz appropinquationē & separationē & acuitatis q^o est iter am-
bas ampliari & pstringi. tertia vero orit^r a secūda ad modū
semicirculi in basī cū secūda iuncta. & pōt claudere hanc
pcauitatē & p ei^o eleuationē aperire. & illa vocat^r fistula cim-
balaris. & ē in rei veritate instrumētū vocis. vltra istas tres
cartilages sunt decē musculi q^o dilatāt aut pstringūt coope-
riunt vel aperiūt epiglottim volūtariē. **C** Nota 2° q^o vltra
istud pncipale instrumētū sunt alia adiuuātia instrumēta in-
trinfeca sicut dyafragma & musculi pectoris cānam & pala-
tum & pulmo. vnde solis musculis pectoris & dyafragma-
te aerē extra pmentib⁹ fit aeris exitus adiuuātib⁹ musculis
epiglottis fit flamē pcutiēte cimbalari fit flamē cū ictu. oī-
bus pcurrentib⁹ cū forti conatu fit vox. & post lingua & labi-
is & dentib⁹ dearticulātib⁹ fit sermo. **C** Ex quo p^o facilius
impediri pmonē secūdo vocē tertio flamē cū ictu quarto fla-
men anhelitū. p^o scō q^o ptingit eque lata existētē canna
voluntarie facere vocē acutā pstringēdo epiglottim & cānā
extēdēdo. & cū conatu expellēdo aerez. sed iste mod⁹ faciē-
di vocē acutā est volūtariū. & h^o mō nō negam⁹ cū magni-
tudie & latitudie cāne stare vocē acutā. sed idē poterit gra-
uiem facere. imo cōiter grauiorez facit stante vtutis pitate
& alijs accidentalib⁹. **C** Nota 3° q^o ifirmi q^o v^ous ē debilis
nō potēs sū multū aerē mouere iō cū loquunt^r iclinant^r ad
epiglottim pstringēdū. & iō vox eo⁹ fit acuta: nō q^o nāliter
habeāt acutaz. **C** Ex istis dico p^omo q^o g^oialiter debilitata
vtute stante pitate in latitudie canne & alijs fit vox grauis.
C Dico scō q^o in debilibus multo plus diminuitur quan-
titas aeris quam isti mouēt respectu quātītatis aeris quā
mouent sani. q^o v^ous debilitē p^oportionaliter & iō illuz ve-
locius mouēt. **C** Dico 3° q^o iclinant^r modicū mouēdo aerē
ad pstringēdum epiglottū plusq^o in nālī locutione & ideo fa-
ciunt viam angustā p quā aer egredi^r. & ideo fit vox acuta
itē & tunc p^o solutio quare in istis debilitata vtute remanē-
te equali cāne latitudine. tamen cetera nō sunt paria. q^o re-
quiritur vt dixi.

Proportionabiliter vero nālīb⁹ differentijs
vocū que scōm passionēz pficiunt^r cognitiones
existētes efficientiū causaz sunt de q^o oib⁹ i his
q^o de voce dicta sunt sufficiēter determinatū ē.
C Dico ex accidentib⁹ dispositionib⁹ vocis docet sup accidē-
tales disposiōes significare. dicēs p^omo q^o passioēs pficiunt
vocē p^oportionabiliter nālīb⁹ differentijs. sicut nālēs pple-

xiones. nā sicut nālīs cōplexio calida cum ad eā sequit^r for-
titudō vtutis exufflantis & latitudo canne pulmonis facit
vocē magnā. & illa ad quā sequit^r opposita. facit parū. & si-
militer dicatur de acuta & graui & aspera & leni. **C** Dicit 2°
q^o iste differentie vocis sunt etiā signa illaz passionum sicut
effectus suaz causaz. **C** Dicit tertio q^o de oibus istis ē di-
ctum plene i libello de voce & hoc p^o. & magis sigillatiz ex-
planantur vnde decima p^oicula p^oblematum q^o oia ex his que
pauloante dixi in solutione vltimi. solui p^ont: & q^o multa sūt
& hic labor idiget breuitate p^otermitto.

XIII.

Lie vero aialis pres q^o intrinsec⁹ sunt nō
leues habēt craseos cognitiōes. tentā-
dum est in ea p adiuuātia & nocentia
cognoscere. ampli⁹ & p^omi naturalium

potentiaz operationes. Dicit^r ē aut^r in tertio lo-
co de causis q^o vniuscuiusq⁹ potētie vtutis & vi-
tij domiat^r ē crasis. Craseos igitur cognitio-
nes & species dicte sunt.

In hac pte. quodāmodo excusando se a p^oiculari ocer-
minatione signoz pplexionis alioz mēbroz occultoz sen-
sui dat duos modos generales cognoscēdi pplexiōes. eo⁹.
& diuidit in quatuor. p^omo se excusat a spālī determinationē
dicta. scō ibi (Etandū) dat modos q^o possum⁹ boz cō-
plexione iuestigare. tertio ibi (Dicit^r est aut^r) remittit nos
ad alia loca. q^onto ibi (Craseos) pcludit finē ponendo huic
tractatui. **C** Primo dicit q^o alie pres nostre supple habent
res virtutē inatā & ifluentē. & que sunt intrinsecus nō habēt
signa valde manifesta & leuiter significātia sup cōplexione
suā. & ideo supple nō spālīter hic ponentur. cum breuitati i-
tēdat. **C** In secūda parte dicit q^o duobus modis debem⁹
tentare cognoscere cōplexiones istoz mēbroz. vnus est p
iuuantia & nocētia secūdo ex operationib⁹ virtutū nālīuz
C De tertia dicit q^o si tu vis p operationes nālīū virtutūz tu
dicare de talib⁹ pplexionib⁹. tūc te iuuabit liber tertius de
causis. i. liber sextus de accidētī & morbo. q^o ideo ititula^r de
causis q^o in eo eāc accidentiū declarant^r. & iō dicit^r terti^o de
causis q^o in q^onto libro icipit de causis accidētīuz determīa-
re & sextus ē tertius a quarto. ē q^o liber ille in quo dicif^r que
crasis. i. p^olo ē dominat^r. i. adiuuat^r ad vñāquāq⁹ ope-
rationē. nā d^r q^o expulsua iuuat^r hūiditate. digestiua calidi-
tate & hūiditate. retētīua siccitate &c. **C** In q^onta pte dic^r q^o
hec sunt illa que volumus esse dicta de cognitionibus cra-
seos. i. de signis pplexionū sanaz: circa q^o capitulū nota q^o
mēbra de q^obus hic itendit sunt renes splen i testina. vesica
& filia iteriora vtutem inatā & ifluentē habētia. **C** Nota 2°
q^o per iuuantia & nocētia possum⁹ h^o mō iudicare. verbi grā.
si video sor. cū potat aquaz fridam facili^r cadere i colicā
aut cū aqua frida balneat^r cadere in ipotentiā retentionis
vrine: & sic de silibus & p^otrarijs tūc argueret. sor. habere ite-
stina frigida & vesicā frigidā. q^o a frigido facili^r ledūtur
Ex operationib⁹ aut^r nālīū virtutū vt cū video sor. lubrici vē-
tris & iō debilis virtutis retentīue iudico itestina eē hūida
& sic de alijs p^oportionaliter. **C** Nota tertio ista iudicia eē
arbitratiua nō necessaria. nā supra habitū est q^o mēbra fa-
cile ledit^r a frīdo q^oq⁹ nō q^o frīdū: sed q^o rap⁹ & ita de calido
itez q^o oīs imoderata viscrasia deycit actū p^orie vtutis. iō
q^oq⁹ ex siccitate nimia debilitat^r retētio. & calitate digō. &
ideo etiā significatio modi scōi est coniecturatiua nō certa
C Et pp⁹ h^o dic^r hali. nō leniter posse ex his signis cognosci
pplonē talis mēbri supple certe. reliq⁹ hic dicta sunt itelle-
cta si sciueris q^o potētie nālēs quaz opatiōes vult eē signa
sunt attractiua retētīua digestiua & expulsua: q^o q^o sint in
vnoq⁹ mēbro. & q^o q^o q^olitas p^ome eis deficiāt. vide p^o p^omi.
doctrina 6°. caplo de vtutib⁹ ministrantib⁹.

XIII.

De hoc propter magnitudinem aut plasmationem aut numerum aut positionem la-
bunt ita se habent. Quaeque igitur ca-
dunt sub sensu: cognosci facilia sunt.

Eorum vero quae non cadunt sub sensu: haec quidem diffi-
cilia sunt ad cognoscendum: haec vero ignota sunt.

In ista parte supra diuisa. B. ponit signa corporum lapsum ab
optime sano in positionali natura. Diuidit autem haec pars in du-
as: quoniam propositio modo generalis facilitatis et difficultatis in possi-
bilitate cognitionis horum lapsum per exempla declarat in parte 2.
quod dixerat. ibi 2. (Capitulum). (Dicitur per quatuor. primum est quod illa
membra quae sunt lapsa propter magnitudinem aut numerum aut situm in-
telligendo per situm locum et societatem aut plasma quo ad cognos-
ci facili vel difficilius se habent. B. modo quatuor dicitur. (Dicitur
2. quod quatuor membra sunt exteriora et cadentia sub sensu facili
cognoscuntur. quo ad lapsum in dictis naturis. (Dicitur 3. quod eorum
quae sub sensu non cadunt quod sunt quae difficilius cognoscuntur
quo ad hunc lapsum: sunt sunt cognoscibilia. (Dicitur 4. quod ali-
qua sunt quae cognosci a nobis distincte quo ad hunc modum la-
psum non possunt. (Circum primum deum nota in illis quatuor ge-
neribus dictis contineri omnem naturam proportionalem. quae aut sit illa
et quibus membris magis propria. et quomodo simplicibus in quatuor
sunt organico: partes praeueniunt. deum est superius in primo. reliqua
aut tria dea statim manifestabunt exemplariter. XV.

Alpitio igitur magnitudo et figura et cum
eo cerebri manifesta est: ut primum deum
est: secundum hoc vero et thoracis: ita vero
et quicquid labuntur secundum homoplatas: aut hu-
meros: aut brachia: aut cubitos aut sumas ma-
nus: aut hysschios aut suras: aut pedes: non est dif-
ficile cognoscere: siue secundum plasmationem lapsum sit
aliquid talium: siue secundum magnitudinem: siue secundum nume-
rum aut ordinationem compositionis ea. Manifeste
hoc et operationum in unoquoque sunt lesiones.

In ista parte sigillatim manifestat dicta tria. et diuidit in tres.
primo. n. declarat quomodo membra sensui manifesta facili co-
gnoscuntur. secundo quomodo cognosci non possunt. 3. ponit
quorundam occulorum membrorum exempla. quae cognosci quod ad hoc la-
psum praeferunt secundum difficultatem. ibi 2. (Ea vero. ibi 3. (Uterque).
(Dicitur per quod claret membra quae sub sensu cadunt facili in suo la-
psum proportionali cognosci. sic ubi gra caput. et cerebrum per ipsos quo
ad finem. et alia dicta manifestissime cognoscuntur. et ita magni-
tudo thoracis. i. pectoris et lapsum isti secundum homoplateas. i. pa-
tulas. et humeros et brachia et sumas manus. i. manus par-
uas quae sunt in sumo seu in extremo magne manus. nam manus
quicquid de toto ab ascella incipiendo. quicquid de parte extrema ex
digito pectus et raseta posita: et ita sumus B. et ita secundum hysschi-
on. i. anchas aut suras. i. coxas aut pedes. i. paruos incipien-
tes a clauicula. haec omnia non est difficile cognoscere. siue sint
lapsa ab optime sano secundum magnitudinem. siue secundum plasma: si-
ue secundum situm: siue secundum numerum. et hoc est per se notum. et ca est. quod
iste dispoñes sunt sensibiles. (Non tamen cerebrum non nisi me-
diante capite nobis obici in sano. sed quod quasi semper constituitur.
secundum constitutionem capitis et figuram eius figura. ideo inter
manifesta numeratur. XVI.

Al vero que intra corpus sunt: non omnia
sunt cognosci possibilia.

Declarat quae sunt impossibilia cognosci sano
ex parte huius dicens quod quaedam intrinseca corpori
stante sano homine cognosci quo ad hunc la-
psum non possunt: sicut verbi gratia renes post viriditatem. re-

te mirabile et multa similia.

Entre siquidem cuiusdam ita paruus et
rotundus et pensum iuxta hypocostum
drius vidi: ut manifeste appareret secundum
circumspersionem propriam et videntibus
et tangentibus. sicut vidi et vesicam cui

insidat extra positam et paruam: ita ut si aliquis tar-
daret ad egestionem vnam tumorem circumscribere
appareret manifeste.

Docet quomodo quaedam membra intrinseca quo ad istos lapsum
cognosci: sunt cum difficultate possunt. et quod aliqua istorum notifi-
cantur eo quod eorum quantitas et situs et figura est fantastabilis ex
suprapositione. quodammodo eo quod ex vitio vel perfectione operationum
propter illi deserviens est bene coniecturabilis. Ideo primo ponit
duo exempla membrorum: quae primo modo dicto cognoscuntur. 2. duo
alia membrorum: quae per coniecturam ab operationibus lapsa esse iu-
dicantur. ibi 2. (Uterque). Prima in duas. primo ponit dicta
exempla. 2. narrat alia membra non sibi fuisse sensui manifesta.
et docet membra in illis coniecturandi lapsum. ibi 2. (Non tamen
alia). (De prima dicitur duo. primum est quod vidit ventrem cuius-
dam ita paruus rotundus et pensus iuxta hypocostum. i. pen-
dentem iuxta costas medosus quae dicuntur hypocostum quod cum
patulo amplius comeditur tumor circumscribitur sibi ex si-
phac. et visu et tactu discerni posset. (Ex isto est fantastabili-
lis erat huiusmodi triplex lapsum. primum in quantitate: quod erat
paruus. secundus in figura: quod erat rotundus. et tertius esse oblongus.
tertio in situ: quod iste stomachus erat nimis sursum versus dya-
fragma. (Secundo dicitur est. quod vidit quaedam habere vesicam par-
uam et positam. i. extra positam ita ut qui abstinere a mictu vi-
deret tumor circa pecten circumscribere ei et ista duo habue-
runt lapsum fantastabiles facili ex supra positio. et ca est quod
siphac et totum mirach: cum sit molle ab interioribus cum tu-
ment pellit extra sic paruos etc.

Non tamen aliorum quae intrinsecus sunt manife-
sta dedit mihi cognitionem aliquam. Tectare tamen oportet
cognoscere ut possibile est per virtutem et virtutum co-
rumpit: et si non secundum disciplinam certam: sed secundum conie-
cturam quandam artificialem.

Haec quod dicitur est dices quod de aliis membris occul-
tis sibi de-
dit manifestam cognitionem. s. per sensum. subdit et quod in tectandis
est per virtutem et virtutum opor-
tetur artificialem cognoscere illa. (Ubi non. quod quoniam possumus
et aliorum membrorum lapsum cognoscere precipue praeter naturam ut
apostema epatis et splenis per tactum sub hypochondriis. Sed
hal. hic loquitur tamen de naturalibus: quoniam in aliis membris non vidit.
hoc modo perceptibile. XVIII.

Et ut si ita accidat epati vidi quosdam
ia et multos graciles quidem venas ha-
betes: sicut colore vero vniuersum cor-
pus: et si paulo amplius cibi intulerint
et magis si sunt inflata et spissa et glutinosa: hos
quidem velut quodam pondere ipso et suspensio
secundum dextrum hypochondrium sentiētes in profundo:
hos vero cum extensione quodam dolentes. in his ergo
veniens est primum esse epas et agustus in suis ex-
citibus.

Vidit primum exemplum membrorum quae ex operationum lesione cognoscuntur labi.
et diuidit in duas. per fac B. 2. infert quodammodo. ibi 2. (Ex quibus). primum in du-
as: sic duo sunt talia membra quae narrat. ibi 2. (Alter per vero). Dicitur
per quod quaedam est plectura artificialis etc. velut si constituit in aliquo
boie ita ut vidit ia in multis quae sunt graciles venas in toto cor.

pore ⁊ habet vniuersus corp⁹ sine colore. ⁊ cū hoc si paulo
 amplius cōderint p̄cipue res glutinosas ⁊ inflatuas sentie
 bāt isti. s.g glutinosa ⁊ multa cōderāt: velut qdā pōdus
 eēt eis suspēsus vsus dexteꝝ hypocūdrū in pfundo corpis
 qz dolorē hebāt grauatiui. ¶ Alij vō s. vēstosa cōdentes
 erat dolētes in dextro hypocūdrō cū qdā extēsiōe. ita q
 extēsiū dolorē patiebant. in istis ḡ B mō patiētib⁹ ⁊ tales
 corpis dispōnē hūit⁹. ¶ ueniētes ē iudicare eē parū epar ⁊
 angustū in suis meatib⁹ vel venis. ¶ Et rō ē qz ex q corp⁹
 ē discoloratū signū modicū sanguinis ḡnari. ⁊ qz vene sūt
 aut anguste ⁊ orta pportionant sūo pñ. vñsile est epar esse
 parū. cū vō addit q graui⁹ aut extēdi⁹ facile. maxie po
 test hūi credulitas q sit propterea q modici cibi ē capax: ⁊
 iō ē parū. ⁊ in suis meatib⁹ angustū.

XIX.

Alex aut vidi flegmatici totū fm ba
bitudinē: vomētē fvo quortidie co.
ci. agnoui q opōdere me egōnes ei⁹ vi
dere ⁊ mime bñerit fellis. Cognoui
ergo ex hoc signo felleū humorē emittentē poz
rū nō puā ei⁹ ptē ī pilero vētris transmittere: vt
in quibsdā appet aialibus.

C Pontis z^m ex^m d^m q^m vidit boies f3 totā bitudiez flaticū.
 z iō nō cali epīs z cordis cū ab istis duobus mēbris maxie
 toti⁹ bitudo depēdeat, z iste quotidie vomebat colāz pal
 lidā. i. citrinā. cū g⁹ b⁹ qdāmo viderēf^r hīari cōsiderauit q^m
 hoib⁹ expellit colā citria cū fecib⁹: z iō poss⁹ si illa exp^rfic
 deficeret ēt i flatico regurgitare ad stōz. z iō voluit videre
 egōnes. z q^m illas vidit cūz paucissima colā vel oīo sine ea.
 q^m erāt albe. aut f3 colorē assumptoz. iō iudicauit pozum
 emittēte fellēz hūoz i. colāz g. f. porz^m oīz f. kisti fellis nō
 puā grē colē trāsmittēre i pileron vētrā. i. i fundū stōi. vt
 appet ex anothomia accidere i gbusdā aīalib⁹. f. accipitri
 bus q^m stercoza alba hac cū egerūt z stōs calos hīit. ista g⁹ cō
 iectura merito habef^r cūz tali stāte bitudie: vt p^rscrib^rit.
 possit ex nimia colē gnōne talis vomitus accidere. ¶ Nō
 igit^r b⁹ q^m colā q^m ad kistiz fellis mittit. hora oportūa trāf
 mittit ad iestina vt vtus expulsina sui acuitate stimlet z
 ad flata abstergēda. z iō est qdā via q^m oritur a kisti fellis z
 vadit ad iestinū duodenū qd^m ē sup^m oīuz iestioz: vt il
 luc ista colā deferat: z vocaf^r iste porz^m emittēs colāz. Iste
 aut in multis hoibus iueni^r ramificat^r z ps vna magna va
 dir ad iestinū dcn. altera pua valde: z q^m i multis ē insens
 bilis vadit ad fundū stōi. nā qm mīta colā ad stōz mittēre
 ref^r sui horribilitate icitat vomitū z corūpit digōnē. qūq^m
 aut ex lapsu p^rigit e⁹ latū eē illū q^m ad stōm. illū vō q^m ad i
 testā stricū eē: z ita i isto hoīe ē imaginādū eē. hec aut co
 lera iō palida erat. q^m coze flatico exite^m nō ita vē citrin
 tat^r fuit sic i tēpato. f3 qdā mixtiōe flatis discolorata. XX.

Ex q^b manifestu^s ē q^d iⁿ reōtis a sensib⁹
valde p^rficat ad cognitionez ex anatho
mij^s apparētis mēbroz⁹ notitia⁹ t^r op
ationuz⁹ t^r vtilitatū iⁿetio. Quicūq⁹ igit^r
cognitor eē vult sic dēū ē nūc lapsoruz⁹ corporū
in anathomij^s ei exercēdū ē: t^r opationuz⁹ t^r vti
litatū iⁿetionib⁹. Scriptū ē asit de oib⁹ his sepa
ratū iⁿ alijs negocijs: de q^b iⁿ fine totū⁹ o^ronis
dice^r grā cognoscēdi amantes discere: singuli:
quoz⁹ desiderāt scire ex quo maxime negotio
eligere oportet. xxi.

¶ Infert h̄ q̄dā. p̄mū q̄ i cognoscēdis passiōi.

bis mēbroꝝ remotoz a ſenſib⁹ valde ꝑficiat cognitio mē-
broꝝ. q̄ ſiūt apparētia ⁊ manifeſta i anothomia. ⁊ nō ſolū
mēbroꝝ. ſ; operū ⁊ iuuamētoꝝ illoꝝ. ¶ Inſert⁹ 2⁹. q. g. vult
ēē cognitoꝝ lapſoꝝ corpoꝝ. i. mēbroꝝ officiētū a ſanitate.
q̄ nō ſunt ſenſui manifeſta dz ſe exercere i ꝑdcā cognitioē
anothomie ⁊ iuuamētoꝝ ⁊ opōnū membroꝝ. ¶ Dic⁹ 3⁹. q.
ipſe ſcripſit ſigillatī de oib⁹ iſtis in alyo libro de gb⁹ libro
in fine iſti⁹ libro regni faciet mētiōē. vt amantes diſcere
ſciāt qꝛ quo libro poſſint eligere illū qđ q̄rūt. ¶ Dic⁹ 4⁹. q.
hec dca ꝑꝑ breuitatē nūc ſufficiāt de cognitioē iſtoꝝ coꝝ-
poꝝ lapſoꝝ in ꝑꝑōne. ⁊ hec tota ꝑs ē clara. ⁊ tu ꝑꝑ has ſu-
aſiones vide bñ ⁊ diligenter libros anothomie. ⁊ de vilita-
te ꝑriculaz. de iuuamētis mēbroꝝ. ſim⁹. CCCII.

Eleciq; nō i pñti egra sunt corpora
cognoscere opz. S; hec qdez sensib;
subiacentia in mutatiōe eoz cogitun-
tur que fm nām ele insunt in magni-
tudine ⁊ colore ⁊ figura ⁊ nūero ⁊ pōne ⁊ du-
ricia ⁊ mollicie ⁊ calitate ⁊ friditate dñia.

¶ Post ista signis corporis temperati p' p' lapsum. ⁊ egri simplr.
¶ Q' dant' itelligi signa neutri' simplr' in hac pte. Sa. ponit si-
gna corporu egroꝝ nūc ⁊ neutroꝝ nūc. ⁊ sic didi' p' ista in
duas. p' ponit signa egri nūc. ⁊ neutroꝝ nūc. ⁊ incipit ibi z'.
(Sa vo q' sunt egrotatiuoz). p'ima in duas. nā p' ibi quod-
dā gñales modos cognoscēdi egritudies. ⁊ spāliter. ibi z'.
(Scōz vo p'tez) p'ima in duas. p' ponit modos gñales in co-
gnoscēdo egritudies mēbroꝝ q' sunt sensui māifesta. scōdo
eoz q' sunt occultia. ibi z'. (Nō apparentia). Dic' p'. q' egra
corpa q' dñr egra in pñti ex eo q' dñr egritudiez p'ter nām
q' vocat' egritudo nūc. opz q' cognoscan' ex signis. s. in ista
pte libri dicēdis. ¶ Dic' z'. q' mēbra egra subiacētia sensū
bus cognoscunt' p' mutationē dispōnē q' sibi istunt s'z nāz
a pueniēti ⁊ nālīmō ad dispōnē scōuenientē: aut in magni-
tudine aut in colore aut in nūcro aut figura: aut in positōe
aut in colore duricie ⁊ mollicie ⁊ calitate ⁊ friditate dñia
ab eo. s. q' sibi puenit fm nāz. ita q' ex tali mutatiōe p' quā
cognoscunt' eē dñia ab eo q' sibi cōuenit fm p'pñā nām co-
gnoscunt' eē egra. ¶ Ubi p' itellu' supponat' illō q' dictū
ē lib' p'. de dñia iter egritudinē vt nūc. ⁊ egritudinē simplr.
⁊ q' ē ista dñia: q' egritudo vt nūc est dispō p'ter nām p' se i-
mediate ⁊ sensibilib' ledēs opōnēs respcū talū opōnūz tali
corpori cui ipsa ē egritudo debitaz. ¶ Nō z'. q' p'ter bec
signa h' enūerata a Sa. Irē ex lēsiōe opatiōnū possum' ex-
terioꝝ mēbroꝝ egritudies cognoscere: s'z illas tacuit dñs
itelligere p' ea q' iferi' dñr. nā q'cūq' mō cognosci pōt egrit-
tudo occultū mēbz. pōt sibi mō cognosci egritudo mēbz
manifesti. s'z nō eē. h' g' posuit solū illa signa q' ita iueniunt'
in mēbro māifesto sensui: q' nō i occulto. ¶ Nō z'. q' istorū
signozū q'dā sunt a subaliter ibērētib' s'z q'ntitas fridi-
tas ⁊ calitas situs numerus ⁊ figura: quēdā sunt a casibus
vt color ⁊ duricie ⁊ mollicies.

Non apparentia vero ⁊ vlr quidem di
fcere fir leſiōibus opōnuz aut egōib⁹
aut doloribus aut tumoribus: pter na
turā aut quibūdā horū aut oib⁹.

¶ Nunc ponit signa in gñali qđ cognoscunt mēbra egra.
sensui non apparētia. dicens qđ talia vniuersalr cognoscū-
tur aliquo istoꝝ quatuor modoz. scilicet lesionibus opatio-
num: aut egestionibus. i. superfluis excrementibus a quocūq;
fuert mēbro aut doloribus: aut tumoribus preter nām
aut quibusdam horū concurrentibus aut oibus. ¶ Ubi
nota pmo. qđ signoz quedā sumuntur a subalter liberē-
tibus. quedā a casibꝫ. quedā ab opōnibus mēbroꝝ que

funt occulta sensui fabalr ibentia non sunt nobis cognita nisi per operationes et casus. et ideo signa egritudinis istarum sumuntur a casibus et operationibus. et quia sola operatio lesa est. significatio morbi inter opones: audit omnia signa morboz in membris occultis. sumuntur autem a lectione operationum aut a casibus. et hec duo genera dedit ha. intelligi per dolores et lectionem oporum. dando primum per egestionem et per tumores dando 2^m intelligi. ¶ Ex quo infero quod non fuit mens ha. solus istis quatuor modis posse cognoscere egritudinem membrorum interioz. nam per colorem. per sonum per odorem. docet Auic. cognoscere membrorum interioz egritudines. ut apparet scda pini. Ex Auic. et plures in 3°. Sed voluit ha. omnia illa per ista quatuor dare intelligere. ¶ Nota 3° quod dupliciter possumus dicere opones esse lesam. vno modo in respectu temperati et talis lesio non est signum egritudinis: nunc scilicet simpliciter. et de hoc non loquitur Gal. hic. aliter dicitur operatio lesa respectu proprietatis oponis debite illi cuius est. et hoc modo sumit hic. et significat morbum. sic effectus cam. nam omnis morbus est per se et immediata causa lesionis oponis per egestionem aut hic vltim intelligende sunt non in feces: sed omnis superfluitatis aut humoris expulsionem que cum fuerint proprietas nam significant morbum membri a quo pelluntur. ut rubra urina et fetide feces per tumores vero preter nam intelligunt tumores discedentes corpori in quo apparent. sic verbi gratia. si in sinistro latere in directo splenis reperiat inconveniens. tunc significat apostema splenis non per tumorem splenis. ille enim esset signum a substantiali inberentibus: sed per tumorem mirach. qui est casus tumoris splenis. et reducunt omnia ista aut ad qualitatem mutatam aut ad extrinsecam mutaturam aut ad actionem lesam que sunt tria genera accidentis. a Gal. enumerata in 3° de accidenti et morbo. ¶ Non vltimus per lesionem oponis significari membrum egrum: sed quia dupliciter contingit membrum egrotare: aut per proprietatem. aut per comitatem. ex lectione oporum membri cognoscimus etiam membrum aliquo istorum modorum esse egrum. ¶ Sed quod sit membrum egrum per proprietatem non possumus semper ex vnius oponis lectione cognoscere nisi plura alia signa coniungamus. verbi gratia. si abscindat vox. quia vox est opus epiglottis. ideo convenienter arguimus ledi epiglottidem et esse egram. aut per proprietatem aut comitatem sed an per proprietatem ledat ex sola vocis abscissione non cognoscimus: quia stat hoc esse propter maliciam et defectum in instrumentis anhelitus. plura ergo alia ad hoc cognoscendum oportet coniungere. ¶ Sed quia ha. hic dicitur lesionibus oporum et doloribus. videtur per dolorem intelligere aliquid aliud quam lesionem oporum.

Et ideo vi hanc materiam plane intelligamus oportet videre. pmo que res est dolor et cuius virtutis opatio. Secundo videbitur an dolor sit actio leuis. et an sit ex toto genere preter nram. Tertio videbitur de causis doloris loco suo: s3 nunc duo pma copleamus. ¶ Cõsideradũ q3 quidam doctores voluerũt dolorẽ esse quandã qualitã per se pprie sensu tactus perceptibile. que qualitas nec est calitas: nec friditas: nec bũditas: nec siccitas: nec grauitas: nec leuitas: nec asperitas: nec lenitas: et illa qũtas sit ab obõ tangibili cũ appropiãnt organo tactus. rãq3 cõtrariũ velociter valde et mãtr iprimẽs. siue malã pñones iducẽdo siue soluẽdo pñunũ. ¶ Et h3 bec positiõ fundamẽta. pmo ex auctoritate Auc. 6. nãm in. parte scõa. ca. 3. cũ expresse dicit. Dolor igit3 remediũ doloris sunt de sensibilibus rãgibilibus. ¶ Et hoc sentit cõciliator ofia. 77. cũ dicit dolorẽ esse passiones sensus sensu pceptibile per se et pprie. ¶ Dec positiõ fundat sup hoc q3 forti et itensa sensatione exĩte non est possibile quin sub rõne ppria cõprehendat obm eiũde3 pmo qũto est sensibile pñun3 vnde forsi exĩte visione pñipĩ species coloris que lucis que illa vi

fione videt ⁊ forti existente sensatiōe gustus percipit sapor.
⁊ ita de alijs: sed in forti dolore in quo est itensa sensatio ta-
ctus multotiē nullū percipit tangibile nisi dolor. ḡ dolor
est pprius obm tactus. nullus. n. est qui nō possit experiri
se dolere multotiē. cui nullū aliud obm tactus percipit
preter dolozē. ¶ Preterea scdo dato opposito sequit̃ eius-
dem sensibilis ppriū plures esse sensatiōes specie distinctas:
om̃s falsum. ⁊ p̃s 2^a q. 2. si fiat icisio cū cultello calido non
excessiue. ⁊ p̃s 3^a q. 3. si fiat icisio calitatis cultelli ⁊ dolor.
ḡ cū dolor nō sit illa sensatio. nec sit qualitas tangibilis. re-
stabit q̃ dolor sit sensatio illius calitatis alia per quā nō p̃
modū calitatis percipit: s; per modū dolozose iprimentis.
¶ Preterea ponat q̃ fiat icisio cū cultello oio sitis ap̃to-
nis membro icidendo ⁊ aer sit ēr silis. ⁊ p̃s 3^a q. 3. fiet dolor: s;
nulla fiet sensatio q̃litaris cultelli cū sint oio sitis. Ergo
dolor est aliud ⁊ sensatiōe q̃litarū obi exterioris: ⁊ non nisi
sensibilis q̃litas ipressa ab illa. ḡ 2^a c. ¶ Preterea cū exte-
riōr membz; nervosus sit dolor in medio vbi nullū appo-
rimat obm tangibile aliud ⁊ dolozē. ḡ dolor d; esse quali-
tas ibi facta. ḡ est sensibilis. ⁊ plurima alia ad hāc pte pos-
sunt adduci motiua. ¶ Quod aut̃ de Hal. q̃ dolor est tristis
vel ad Aui. q̃ dolor est tristis sensatio: ⁊ ab alijs doctorib;.
dicentibus dolozē esse sensum aut sensationē cū adiectiua
triste nō arguit dolozē esse sensationē: q̃ doctores per sen-
sum triste intelligunt tristitiā sensibile. sic ḡ nō sequit̃. ros ē
parua pluuiā. ḡ ros est pluuiā. vel pluuiā est parua nix. ḡ ē
nix. vel flegina est sanguis diminute decoct⁹. ḡ est sanguis.
ita nō sequit̃ dolor est tristis sensatio. ḡ dolor est sensatio.
¶ Et tu si cōsideras ista videbis Jacobum de forliuio nō
plene viāz cōciliatoris intellexisse. ¶ Mihi vtro hec viā
videt verior ⁊ sensu iudicāda: nec video q̃ possit ostendi
q̃ albo est qualitas p se visibilis aut calor qualitas per
se tangibilis. quin simili modo pbeet q̃ dolor est qualitas
tactu perceptibilis.

¶ Scđo positiō dñs dolorē esse sensatiōē sensus tactus. Et
hec positiō pmo bz auctoritatē Gal. in pmo iterioꝝ dicen-
tis q dolor est sensus tristis ⁊ delicta sensus ilaris. ⁊ Auic.
scđa pmo. ca. de causis doloris. cū dicit q dolor est sensibili-
tas rei hūc ⁊ t. ⁊ Gal. in 4.º de accidenti ⁊ morbo. ¶ Scđo p
bas rōne. qz dolor est passio ppria organo tactiuo: sꝫ nulla
nisi sensatio vel dispō pns sensationēz est passio organo ta-
ctiuo ppria. g dolor est sensatio vel sensatiōē pns. ¶ Sꝫ
cū nō sit pns sensatiōē cū nō videat in organo tact⁹. alia
dispō sensui ppria sensatiōē pns sequit q dolor est sensa-
tio. ¶ Cōfirmat. qz dolor aut est sensatio aut est sensibile.
sꝫ nō est sensibile. cū nō sit sensibile ppiuz nec cōe. sequit
g qd est sensatio. q nō sit sensibile cōe est clarū: qz nō alio
sensu percipit q tactu. q nō sit ppiuz arguit. q tunc ta-
ctus essent plures q quatuor. ⁊ q non omnes q̄litates p-
prie tangibiles reducerent ad pmas. vt pz intuenti. sequit
g q sit sensatio tactus nō tamē quelibz: sꝫ sensatio obiecti
cōtrarij. subito ⁊ mālter imprimētis. ¶ Et si querit vtz
in alijs sensibus a tactu sit dolor. Dicēdū q hoc nomē do-
lor q̄qz sumit. ppie. q̄qz cōiter. cōiter accipit p oi sensa-
tiōe rei per modū discōueniētis. ppie vero solus p sensa-
tiōe reicōtrarie subito ⁊ mālter imprimētis. ⁊ hoc est ppiuz
tactui. Nam alij sensus: vt sic. nō mālter inuitat⁹ a suis
obiectis. pmo g modo in alijs sensib⁹ pōt esse dolor ⁊ sit
in iterioꝝ vtute. scđo modo est soli tactui ppius. ¶ Et si
apud istaz vias querat qd sentit p dolore tanq̄ elus ppiuz.
obm. dicit⁹ ifra q̄ qrem⁹ de cāis doloris. ¶ Itē apud hāc
viā si ga diceret exteriorēz sensus sentire ppa sensatiōēz
piter diceret q dolor est sensu tactus perceptibilis. ¶ Al-
li vero qui dicunt nō percipi exteriorēz sensuum sensatiōēz
sensu exteriori: sed cōmuni dicunt dolorem nō esse aliquo
exteriori sensu perceptibilem: sed solum iteriori ⁊ ad hunc

7.57.c.4

contra [a. for].

Definitio doloris. T. cap.

Dolorem sumij
dupliciter.

б. с. 2.

§. Vtrum In alijs sensibus a, sensu tactus
sit dolor.

sensu dixit hypo. scda particula aphorismoz. Quicquid de
lentes aliquid sui corporis etc.

Tertia positio dicit dolorē nō esse sensationē: s; passionē
appetitus sensitui tactum pñtis. Pro q̄ intelligenda notā-
dum q̄ quēadmodū intellectua aia est virtus cognoscēdi
que pprie vocat intellectus: et virtus appetendi que vocat
volūtas. ita in q̄s organo cognoscitiua est virtus cognosciti-
ua et virtus appetitiua: et hoc siue iste virtutes sint vna res cū
anima siue diuerse non obest. nā istarū virtutū operatiōes
vt sic abinuicē differūt. Alia enī est operatio virtutis intel-
lective que est intelligere. et alia voluntatis que est velle.
cū stante eadez cognitione non semp̄ stet idēz velle. ita in
sensu alia est operatio sensus alia ē appetit⁹ sensitui. nam
hora famis obī pingue percipitur a gustu cū delectatiōe.
hora autē repletionis eodem exīte obō et eadez sensatione
percipit cū tristitia. et abhominatiōe. **S**upponendūz
scdō. q̄ sicut se habet dolor intellectus ad cognitionē in-
tellectuāz. ita dolor sensitui ad cognitionem sensituiā.
Ex istis pbatur positio. nāz sicut dolor intellectus ad
intellectuāz ita dolor sensitui ad sensum: sed dolor intelle-
ctualis est passio intellectui appetit⁹. s; volūtatiz et distincta
ab operatione intellective virtutis: vt p̄ in pmo notato. et
cōiter ab omnibus est concessus. q̄ dolor sensitui est pas-
sio sensitui appetitus distincta sensatione. **E**t nō iuxta
hāc vias q̄ quēadmodū est appetitus pñis extimatiue iudici-
diciū. ita est appetitus sensitui pñis sensus exterioris iudici-
diciū. et dolor pprie est passio huius appetitus: qui est pñis
sensum exteriorē: et est virtus ista eadem subō cūz virtu-
te sensituiā: et ideo fm hoc in eodem precise organo est do-
lor. in quo est sensatio rei discōueniētis per modūz discon-
ueniētis apprebēse. et sic in exteriori organo tactus. **E**t
si dicatur hunc appetitum poni superflue. Dicitur hoc ne-
gando. p̄ enim q̄ voluntate et extimatiua precipiēte que
scire sub cauterio. ppter dolorem et appetitū in membro
exteriori existēte refrigerat multotiens membrū nobis
inuitis: vt p̄ in flobotomiz. et idem possumus iudicare ex-
tusi et ex remissione fecis multūz mordicantis nobis inui-
tis. **E**t hec positio iterūz diceret dolorem nō sentiri nisi
sensu cōmuni: quo nō solūz sensationē: sed passiōes appeti-
tū exteriorē sensuum cōprehēduntur.

Quarta est positio que mihi videt̄ verior: ponendo do-
lorem esse aliud a qualitate tāgibili. s; anime operationē. que
dicit dolorem esse actionem virtutis imaginatiue imper-
fecte coextense cum tactu. **P**ro qua declaranda. notan-
dūz q̄ apud Aristotē. scdō de anima. textu cōmēti. zo. et 20
cūlatoz cōmēto eodez. iste virtutes sensus imaginatiue et
appetitū sunt i eodē subō. qd ostēditur ibidez per diuissio-
nē aialium annuloz: q̄ in vtracq; parte diuisa quēadmo-
dum apparet in cauda lacerte. remanet sensus et motus. et
dicit ibidē cōmētator q̄ q̄ forte aliquis posset dicere q̄
iste partes taliūz aialium nō habēt nisi sensus et motus et nō
alios. s; imaginationē et desideriu: ideo hic pbant Aristotē.
q̄ imaginatio et desideriu sunt in illis: q̄ vbiq; est sen-
sus ibi est delectatio et tristitia. aliter enī nō p̄queretur
delectabile et fugeret tristabile et vbi est delectatio. cūz tri-
stitia est imaginatio et desideriu. q̄ nisi esset res imagina-
ta et desiderata in actu. ad illaz rem nō esset motus. **E**t
hec snia isertur q̄ virtus sensitui exterior nō sufficere: vt sic
res cōprehēdere per modum cōueniētis vel discōueniē-
tis. probat. q̄ si sufficeret nō oporteret illud ad qd est mo-
tus esse nisi sensatus in actu. et nō de necessitate esset imagi-
natū. nāz apprebēsiō rei per modūz cōfinētis est sufficiens
ad faciendū desideriu. Si igitur illaz apprebēsiōne suffi-
ciceret facere sensus exterior. cū sensu solo sine imaginatio-
ne staret aliqd esse actu desideratū. cum q̄ hoc sit falsum
apud Cōmētatozem loco dicto sequitur q̄ sensus exterior

nō indicat de pueniēte et discōueniēte. **T**ercē stāte eiusdē
obiecti omnino simili sensationē aliquādo cōprehēditur
delectabiliter: aliquādo tediose. q̄ alia est sensatio exterior
a cōprehēsiōe per modum cōueniētis vel discōueniē-
tis. et assumptūz p̄ in re pingui presentata famelico et satu-
ro. **D**is q̄ ita suppositis pbatur q̄ positio. dolor est per-
ceptio in organo exteriori vt notat experientia: s; nō est p̄-
ceptio sensus. q̄ imaginatiōis. et pñis. q̄ ibi nulla alia vide-
retur cognoscitiua virtutis: et p̄ mior. q̄ dolor est perceptio
obiecti tāgibilis per modum discōueniētis. et hoc nō perti-
net ad sensū exteriorē. et fm hanc viam auctoritates me-
dicorū dicentium dolorē operationē vel passionē tactus i-
telligende sunt q̄ est operatio imaginatiue imperfecte co-
extense tactui nec solum in imperfectis animalibus est ta-
lis imaginatio ponenda: sed ne nimium lōga fiat h̄ mate-
ria sufficiant ista pro nunc. **XXXIII.**

Secundum verō ptem fm cerebz qui-
dem egre dispōnes aut despicientie spe-
ciebus aut sensibilibus aut fantasiarū.
lesionibus: aut appetituum vomendi
aut egestionibus per palatū et aures et nares et
oculos: aut s; illud dolorū differentis.

Positis modis generalibus significādi sup egritudines
membroz nō apparētium ponit hic speciales. et primo fm
spēs membroz specificādo illos. scdō isequit̄ illoz modūz
ponēdo distinctiōes. ibi. **E**x tumoribus. **C**irca primum
duo facit. primo specificat quo ad tria membra pncipalia.
secūdo quo ad tria habētia virtutem inatam et influentem
ibi secūda. **I**ta verō et fm vētre. **P**rima i tres fm nu-
merum membroz quoz egritudinūz signa ponit. ibi secū-
da. **E**a verō que fm cor. ibi 3a. **E**a verō que fm epar.
Et causa breuitatis de testiculis nō facit mētiōez. **D**ic-
tūz q̄ per. s; signoz maneries possumus arguere in cere-
bro esse egritudinem. vna est ex speciebus despicientie itelli-
gendo per despiciētiā corruptionē aut diminutiōem aut
ablatiōez operationū extimatiue virtutis. que indicat de
bono et malo et vtili et inutili. et elicit itētiōes nō sensatas.
et ideo iste lesiōes dicūt despiciētie: quia illi virtutis vide-
tur esse opatio fm prudētiā que appellat̄ ipsoe sapia. et iō
illius opationes cūz ledunt homo dicūt despiciēs quasi de-
orsus sapiēs vel deorsus a sapiēte. **A**lia est lesio opatio-
num imaginatiōis. et cogitatiue: et sensus cōmuni. et ista di-
citur lesio sensibilibus fantasiarū. et hoc cōtingit cum q̄
imaginatur presentia que nō sunt: sicut accidit illi de quo
dicit Galē. q̄ extimabat tubicines esse i camera et precipie-
bat eos expelli tāq; icōueniētes. **I**n hoc enim nō erat lesa
extimatiua: s; imaginatio sensus cōis vel cogitatiua. et quo-
modo tam loco q̄ opere iste virtutes differūt. dictū est su-
pra. et pma pmi. et p̄z q̄ hec duo sunt signa a lesionibus ope-
rationū propriarum cerebro: q̄ cerebz est istarum ope-
rationū organū. aut fm totū. vt voluit plus q̄ cōmētator.
aut fm varias partes. et hoc supra dictū est. **T**ercia ma-
neries significādi. est ex appetitibus mouendi. vt cum ali-
quis mouet se iordiate et ex corrupto iudicio. verbi gratia.
quia membra ostēdat i publico nō ostēdēda. et sic de alijs.
et ista significatio est per lesionem operationum: quia i eo-
dem subiecto fit appetitus et extimatio. **Q**uarta est per
differentias p̄ter naturam in quantitate. et qualitate eorū
que per palatū et nares et aures et oculos expellunt
vt quia plura vel pauciora egrediantur. vel colore vel sa-
pore permutata vel modo substantie. **Q**uinta est ex dif-
ferētijs dolorum. s; ptingitū grauius vel extensius: et
sic de alijs. nā et si cerebri substantia medularis nō sentiat
tamen pāniculū ipsū tegēs sentiunt. et vario modo fm

Arist. et
Com. locus.

Corrēctm

Legit diu Thomā in p. 2. q. 22. Ar. 2. qui tenet dolorē
sunt passionē magis et in pte appetitiua q̄ ap̄hensina.
nā p vīm appetitiuā aia magis trahitur et h̄ ordinē
ad ipas res ut in se ipis sunt: nā d. p̄s. et metaph. bonū
et malū q̄ sunt obta ap̄. po. sunt in rebus. Vis autem
ap̄hē. trahitur ad rem fm intentionē. quā h̄t in se ipā.
vñ verū et falsū q̄ ad cognitionē p̄tinent nō sunt in
rebus sed in mente. p̄māse cōmū. d. Animalis passio
ē motus appetitiue virtutis sensibilis in imaginatione.
boni vel mali et ē.

varietate egritudinis cerebri, aut cum materia aut sine materia sunt iste significatiōes forte a casibus, plures autē modos significandi cerebri morbos, quos Aulic. prima tertia posuit reliquit hic causa breuitatis cōtēntus in principalioribus, reliquit enīz memoriē lesiones, et in facie et oculis et sensib⁹ exterioribus et motibus exterioribus apparetia. Et h⁹ vlt nota g. Gal. h⁹ nō docet speciales egritudines cognoscere: sed tantum membra egrotantia volens ex alio libro: vt libro interiorum nos ad specialiter cognoscendas egritudines fieri doctos.

XXV.

Et vero que s⁹ cor patiuntur ex disiectione spēs et moribus s⁹ ipsius: et adhuc expulsiōes s⁹ ipsam et arterijs et aortis et pufillanimitatibus et febribus et ifrigidatiōibus et in colore dīstīctis et doloribus q. circa ipm et circa arterias.

¶ Dic ponit maneries signorū egritudinum cordis et sunt s. pma est q. ex dīstīctis significamus. et per dīstīctam hic intelligimus omnem difficultatem anhelitus siue dīstīctōez anhelitus pter nām. Nam licz cor non sit ppiam anhelitus instrumentum. tamen quia anhelitus sit s⁹ necessitatē cordis. et q. a corde tanq. a fonte recipiūt membra anhelitus spū dantē eis vigorez mouendi se. ideo et dīstīctas dīstīctas anhelitus sepe licz non necessario presentē cordis egritudinem significant. ¶ Secūda est motus sui. q. aliquando cor tremat aut salit et ex h⁹ significatur cordis egritudo. ¶ Tertia est. pulsus tā cordis q. arteriarū. nam s⁹ varietatem dīstīctōez cordis in caliditate et frigiditate et c. et itaz s⁹ complexionales egritudines varianē pulsus tam cordis q. arteriarum. q. uis nō ex toto artarie s⁹ exigentiam necessitatis in corde existentis moneantur: vt supra dictū est. ¶ Quarta maneries est. ex animositatibus et pufillanimitatibus. i. passionibus anime ad animosum et audacem pertinentibus que calidos morbos significant et passionibus ad timidum pertinentibus que significant morbos frigidos. ¶ Quinta maneries est ex febribus. nam oīs febris significat malam complexionē calidā in corde. non enīz videt aliquis calor aptus mediante sanguine et spiritu totum in īstāmare nisi calor cordis. et solum ille vel ab illo speciali dependentia pendens. est febris vt melius pma quarti videbit. ¶ Sexta est. ex ifrigidatiōibus que in extremitatibus apparent. naz licz cor non ifrigidet membra exteriora positiue et per se. tamē per accidens ifrigidatiō cordis est potissima causa ifrigidatiōis totius: q. totum non calefit ab eo vt debet. ¶ Et nota hic ifrigidationem aliquando sequi morbum calidum cordis ppter quem debilitat et spūs transmittere non potest: aut transmissos reuocare cogit. ¶ Septima est. ex dīstīctia colorum nam cor frigidus sanguinem non ita calefit et motiet ad extra. et spūs minus opat lucidos. vnde quidaz modi accidunt discoloratiōis. ¶ Octaua sunt dolores in corde et artarijs. naz cor potest et ppter malam complexionē tam sine materia q. cuz materia dolere. et ppter solutiōnem continuitatis.

XXVI.

Et vero que s⁹ epar ex humorū indigētia et absidantia: et conuersione coloris in nō nāles discoloratiōes: et adhuc ex his q. sunt s⁹ dīstīctōez aut nutrimentū aut superfluoꝝ egōnem imutatis: sed ponderibus s⁹ ipsam et tumorib⁹ et dolorib⁹ non in regione eparis tñi: sed s⁹ cōpassiones quecumq. s⁹ sūt alicui mēbro: vt sūt dīstīcti spēs et tussis.

¶ Ponit h⁹ generales modos cognoscendi egritudines eparis postq. egritudinis cordis signa posuerat et sunt in toto nonem. ¶ Primus est. ex abundantia vel defectu humorum in quāritate. et h⁹ potest intelligi duobus modis. aut q. omnes humores crescant aut vnus tantus. et pmius cognoscit ex plenitudine venaz et membrorū tumore et quando est cuz vnus tñi abundantia. vt colere flegmatis vel melancolie vel sanguis cognoscit ex colore corporis et accidētibus illius humoris. vnde flegma fac palidū aut subalbidū. melancolia nigrū. colera citrinū et similr accidunt aut febres aut apostemata ex mā ab epe multiplicata. vñ humoris dīstīctum cognoscit et s⁹ varietatem humoris abundantia varia significat in epe egritudo: et hoc supposito debito regimine. naz si ex cibus colericis multā coleraz generaret non esset mirandū. ¶ Scōz est. ex permutatione coloris in colorationes non nāles. i. pter nām. et hoc accidit q. mutatis humorib⁹ mutat corporis color. iuxta illud pme apborismoz. cōmēto scō. auērate Hypo. color inquit corporis humorū abundantia ostēdit nisi in pfundo accubuerint. Cū ergo sūt corpora palida vel plūbea dīstīctum frigidorū humorū significat: et per pñs friditas epi. Cū vero fusca vel citrina calidorū significat dīstīctum. ¶ Tertius modus est p digestionem. et hoc credo itelligi de digestionē scōa que in ipso epe complet. nā cuz sanguis generat crudus et multo flegmati pmixtus aut alio modo incōuenienter digestus significant epi egritudines digestionē ipedientes. cognoscit autēz sanguinis idigestio in flobotomia. aut fluxu alio quo sanguinis: aut ex colore et plerisq. talibus. quoz signa habent i capto de debilitate epi. ¶ Quartus modus significandi est ex nutrimento. i. ex defectu nutritionis. sūt autē nutritionis tres actus. s. appositio. vnio et assimilatio. et cōtingit defectus in appositione in egritudine que vocatur atrophia: q. mēbra non apponunt sic apparet in ydro: pñs aelite. nā h⁹ hūiditates abundēt: tñ pp eaz malicia a mēbris ppellunt et in cōcauitatē vētris cadunt. et sic nō cōuenienter apponunt. qñq. vero deficit vnio vt in ypofarica in qua sanguis et humores. licz mali. sunt mēbris apposit. et in poris in qbus oī fieri assimilatio et vnio. s. pp sanguinis cruditate nō pōt debite vniri. qñq. deficit assimilatio vt in morpheas et albas et alijs cutis defecatiōibus ex qbus oībus epi egritudines indicant. cuz iste fuerit cōca. eo q. hec ex humorū malicia pueniunt. q. in epe generant. ¶ Quintus modus est. ex mutatiōe egōnis. s. vrie et secū. nā i colore odore mō sube et pmixtiōe alioꝝ et plerisq. alijs modis. scōa pmi. in libro de crisi triandis. significat super epi egritudines siue in qritate vt in diabete siue in qritate vt se. patrida. et ycterica. ¶ Sextus modus est. p pondus q. sentit in regione epi quēadmodū accidit in opilonibus et apatibus. vt dīstīcti. tertia. Nā ligamētales pāniculi qbus alligant diaphragmati extēdunt in dīstīctis casib⁹. tanq. ibi aliquo pōdere suspēso. ¶ Septim⁹ modus ē. ex tumoribus q. apparēt in epi regione. et oīz h⁹ medicū esse eruditū multoties q. discernat inter tumores accētes in musculis mirach et apa accēs in epi suba et modi dīstīcti sunt colligēdi. i. q. tertia. tractatu 3. ca. 3. ¶ Octauus modus est. cognoscere ex doloribus. dolores aut nō sunt i carne epi. q. illa nullū h⁹ sensus: s. aut in pāniculo tegēte epar cū extendit vt vētositate vel mltitudine mēc ptere in apate aut cū pūgit a mā mordicatina ibi ptera. et sic de alijs modis doloris. aut granatiū dolore q. plm est in ligamētali pāniculo. ¶ Nonus modus est. nō tñ signare per ea que in regione epi apparent: s. ex his que apparēt ex cōpassione sicut dīstīcti qñ magnitudine apostematis ipedit diaphragma cui colligatus est epar a debita eleuatione pectoris. et fit difficultas anhelitus. et hoc maxie apate in gibbo exiit et magno. vt i. q. tertia. videndus est. aut tussibus. q. tussis acci

¶ Nō loquitur Gal. de colore s⁹ magis et minus variato, sed de dīstīctis coloris s⁹ spm, nā Intimor accidit pfrigerari cor, et cutem pallescere, contra in ira fit. nota p. 235. f.

dit eadez causa. qz sentit res grauans at si presens esset pe-
ctoris res aliq stimulas tussi expellenda. et io tussit. tacuit au-
te vomitu et singultu et pstrationes appetitus. que aposte-
ma in coctauo epis psequunt gra breuitatis. CCCVII.

Ta vero et fm vtre circa digonez et
orexim humide aut sicce oblationis
aut superfluoz egestionibus peccan-
tibus. Silr vero et nauiseis et singul-
tibus et eructuationibus et vditibz et ipsis coru
que vomuntur formis: et doloribus et tumori-
bus et disnijs.

Cuz posuit modos generales significadi super egritudi-
nes trinz pncipaliu membroz: pnt ponit modos significadi
super egritudines triu membroz: habentiu virtute in-
nata et influentes. Et diuidit in duas. pmo facit qd dcm est.
scdo vniuersalicat dictos modos. ibi. (Proportionabilr)
pma in tres fz tria mebra. ibi scdo. (Et fm pectus. ibi 3.
(Et fm tracheaz.) Circa pnu qd est: stomac ponit. xi.
modos. lz plures sint: vt colligi potest. lz terty. sed isti suf-
ficient abbreviari. Primus est. ex cōsideratione coruz
que sunt circa digonez: qz aut tarde digerit: aut corrumpit
cibū: et si corrumpit: aut in fla acetosus: aut in rez sumofus
aut putridas: aut puaf digone et omnia ista sunt diuersaru
egritudinū signa: vt loco dco videri dz. Scdo modus
est. ex appetitu quez vocat orexim siue sit appetitus obla-
tionis humide qui est sitis. siue sit appetitus oblatiōis sic-
ce qui est fames. mā gñalr in siti appetimus rem fluxibile.
et p pns actu humidaz. et in fame cōmuniter corpulentum
masticabile. qd respctū potus est siccu actu. lz quomodo fa-
mes sit appetitus sicci et sitis humidū satis supradiximus.

Ex fame g et siti significamus supra disponez stōi. pmo
merito irēfionis vt remissionis. scdo merito obi per famē
aut sitim quesiti vt fuit dcm superius: qz cuz in pternali
dispositione est inclinatio maior ad frida significat egritu-
do calida. et sic de alijs q h nō sūt specificata pp breuiloqui-
um. Tertius modus est. ex egōnibus superfluoz peccā-
tibus. qz ex egestionē que fit per anuz. inde. n. dz superflui-
tas pme digonis expelli q cū qstitate aut qualitate mutat
sepissime stomaci egritudinē significat: pēpue cuz cibi in
propria forma egrediunt vel non cōuenienter transmuta-
ti. talia enī supflua cū a cibi digestiōe rescēent super illaz
significat et per illaz supra stomaci egritudinē. Quartus
modus significandi est ex nauisea que est inclinatio stomaci
ad vomēdu ex itriseca dispoñe. illa enī est significatio egrī-
tudinū diuersarū fm varias circūstantias: vt lz terty.
videndū est. Et differūt vomitus nauisea et submersio ani-
me. Nam vomitus est motus ad expellendū aliquid
corpulentū a stomaco per viā oris cū quo sociat talis ex-
pulsio. Nauisea vero est dispositio stomaci ppiqua ad hos
motus recipiēdos: lz subuersio anime dē de motu illo cui
tamē nō associat expulsio. et qñqz dē de nauisea iseparabili:
et qñqz dē de destructione appetitus. hoc vide. lz terty. ca.
de vomitu. tractatu 5.

Quintus modus significadi est
ex singultibus. est aut singultus motus diuersus composi-
tus ex cōstrictione et extensione dilatatiua extractio in pri-
bus oris stomaci aut meri aut toto stomaco. cui aggrega-
tio. vel cōstrictio est vt fugiat a re nocente. et preparat ad
motū extensiuū fortis expulsiōis rei que sentit tanqz
nocēs. et bec descriptio virtualr pōt colligi. lz terty. tracta-
tu 5. cap. de singultu. et p3 modo q singultus significat sto-
maci egritudines. lz nō semper. Sextus modus est ex
eructationibus et est eructatio motus stomaci. quo ven-
tositas ab ipso per viam oris expellit et significat stomaci
dispoñes sapore odore et frequentia sua: vt loco allegato vi-

dendū est. Septimū signū est per vomitū. quid vero
sit vomitus dictū est. et quomodo ex eo significatur super
stōm est clarū. Octauū signū est ex formis. i. dispo-
nibus qualitatiuis. et qstitatiuis. et modo pmiختionis et sim-
plicitatis eoz: que vomuntur: vt qñqz flegma: qñz colera:
qñqz cibū: qñqz pmiختa. qñqz sanguis. et sic de alijs. quozū
vnuqzqz habet significatiōē. Nonū signū est. ex do-
loribus aut pungitiuis aut extēsiuis aut post cibū aut an-
te cibū euenientibus. Decimū signū est. ex tumorib-
bus pter nām in directo stomaci apparentibus qui aut
inflāmatiōē aut apostema pteñdunt et c. Undecimū
signū sunt difficultates anhelitus. nam cuz os stomaci dia-
fragmati. alligē apostemata et inflāmatiōes et dolores sto-
maci. anhelitus qui est diafragmati operatio per vias cō-
pantiōis ipediūt a nālī cursu. et sunt bec signa non omnia
de necessitate stomaci egritudines significantia. Sed ali-
que eorum ab aliorum membroz egritudine possunt pen-
dere: vt patet de se. XXXVIII.

Al vero que fm pectus ex disnijs et tuf-
sibus et doloribz adhuc et ex eozū que
expūntur differentijs: o3 cognoscere
in presenti egra.

Dic ponit modos significandi pectoris egritudines et
sunt quattuor. pmo est disnia et anhelitus difficultas. et cā
est. nā existente apostemate in pectore: qz dilatari sine dif-
ficultate non pōt. ideo fit disnia. et ideo in pleuresi est mul-
toriens anhelitus difficultas. et silr cōtingit in apostemate
musculoz pectoris et spāsmo et nimia siccitate. et nimia cali-
ditate loci qui est in pectore. Scdo modus est ex tussi: et
est tussis motus concussiuus pectoris et pulmōis: vt expel-
lat res nociua aut a pulmone aut a mēbris ei cōcantibus:
vt dē. io. terty. tractatu 3. caplo pmo. et cum in pectore est
vulcus vel apostema a quibus mā mala refudādo pulmo-
nem ingredit cuz mouet tussis. et ideo in pleuresi in pnci-
pio fit tussis sicca non cōicata pulmōni a pectore mā mala
corpulenta expellibili. et quando maturat expellit iam cū
spūto aliquid ex mala mā. et ita accidit nō tñ in apostema-
te pectoris: sed in vlcēribus partiū pectoris. et gbusdaz do-
loribus. Tertius modus est. ex doloribus naz dolor la-
teris pungitiuus significat aut apostema pleureticum aut
ventositatē stimulatē et pungentē. Quartus modus co-
gnoscendi corpora egra actu fm pectus est ex diuersitate
forme. i. dispoñū. taz qualitatiuaz et qstitatiuaz eoz: que
spūnt. Naz spūtu sanguineū multe qstatis aut nigredī-
nē decliue cuz dolore in latere significat rupturaz vene in
pectore. spūtu vō saniofuz cū dolore in dēro loco signifi-
cat vlcus: et ita de alijs spūtoz differētijs. que aut sunt spū-
ti laudabilis conditiones: et que maligne in egritudinibus
pectoris vide. io. terty. tractatu quarto. in sermōe vniuer-
sali aggregato de spūto. XXXIX.

Tfm tracheam arteriaz egritudines
disnia et tussis: et fm locū dolor et spu-
tus et vocis lesio innotescunt.

Ponit modos significandi egritudinū tra-
chee et sunt 5. scilicet disnia. Nā cuz cāna pulmōis sit via
transitus aeris ad pulmōē. p3 q cōstricta via difficultat
anhelitus. et bec cōstrictio aliquādo est in capite cāne. scpi-
gloti. aliquādo in cāna ipsa aut ppter mām aut ppter apo-
stema vel aliā cāz. Ex tussi scdo significamus sup cānā
egritudinē. naz mā nociua stimulat vtrū expulsiuaz et fit
tussis. Tertio signat ex dolore in loco significante. aut
malā cōplōnē aut solōnē cōtinuitatis. Quarto signat
p spūtu ex mō sue qstatis vt rubore sanguineo vel sanie. et
sic de talibus. Quinto signat ex lesione vocis q est aut

rauca aut aspera aut acuta aut gravis pter nam. et iste offic
vnde dependat dicitur est supradicta ut facile comprehendi pot
quomodo et quia canne pulmonis egritudines significant: lz ma
xime sup epiglottis significare habent. XXX.

Roportabiliter vero his et in omni
bus alijs partibus ex tumore et dolo
re et lesione operationum ampli et ege
stionum duntaxat cogniciones erunt.

Dic vniuersaliter reliqua membris sub taciturnitate reli
ctis ppter breuitatem dicere. qm pportione ad hec dicta
possumus vlt dicere in oibus alijs partibus corporis q earum
egritudines significant tumores. dolores. lesionibus ope
rationum: et emissionibus supfluitatibus. XXXI.

Et tumoribus quidem pter naturam ut in
flegmonibus et scilicet et inflationibus
et berisipillis inspicieduz ē.

Dic illos quatuor modos generales suprapositos
ad cognoscendas egritudines membrorum occultorum subdiuidi
tur. et diuidit in duas. pmo fac hoc. scdo se excusat. ibi scda.
(Dicitur est aut. pma in quatuor fm q quatuor sunt ge
nera subdiuidenda. ibi scda. (Dolores. ibi 3. (Noceat au
tem. ibi 4. (Quocumq vo. (In pma pte itendit pone
re distinctione tumorum pter nam. siue apostematum in qua
tuor sua genera. et dicit q cu volumus cognoscere egritudi
ne ex tumoribus pter nam faciendū est hoc: ut p q ispicien
dū est in flegmonibus et scilicet et inflationibus et berisipillis
.s. de quo genere istorum sit. nā ista quatuor comprehendunt oē ge
nus apostematū. (Ubi nota p per flegmonē itelligendū
esse apostema sanguineū a dñio. et q quidā addunt cū pul
satione et dolore nō est oportunitas. nā potest flegmon esse
in mēbro nō sentiente: et tūc furunculi et apostemata ex mā
mixta: in quibus tū sanguinis dominus fuerit: oia dicunt
flegmones. (Nō 2. p scilicet et h itelligi oē apostema vlt
a dñio melicū. et sunt cōiter posita trius modorum in genere.
aliqđ eni est ex melia nō adusta q absolute dñ scilicet cū
fiunt vehemēter cū carne mixta mā. et multoties fit icipi
endo. multoties autē ex alijs remanet apostematibus. 2. m
genus est ex eadez mā: sed magis a suba membrū separata
ut nodi et scrofule. et 3. m genus est ex melia adusta et est can
cer. (Nō 3. p inflationē itelligi vlt hic omne apostema si
ue flatuū a dñio. siue ventosū siue aquosū. et sunt mul
torum modorum. nā cū flegma in poris carnis est ibibitum dñ
yndimīa. cū in folliculo cōtentū a carne separari pōt. vo
catur glandula. Aquosus vero apostema esset sicut rames
et aquosa ydrops. ventosa vero apostemata absolute in fla
tiones vocant. (Nō 4. p berisipillā hic itelligi oē aposte
ma a colera rubea pēdes dñante in eo. et ita est multorum
modorum: sicut formica impetigo serpigio et similia. ex his
patet cum quis vult per tumores pter naturā significare
egritudinem debet inspicere in his quatuor generibus
dictis. ut cognoscat vtrum tumor ille sit in aliquo illorum.
non fecit autem compositio: ut apostematū expressaz me
tionez: q ad simplicia reducunt: et paucissima sunt q nō ba
beant vni dñioz dñiuz: s3 que alicuius istorum quatuor ge
nerū dici pōt. (Vltio nō. q apostemata q fiūt p viāz de
fluxus humoris a venis plm sunt mixta: q i venis humo
res mixti continent. S3 apostemata que fiūt per viāz de flu
xus ab alijs membris sicut a cerebro felle et. qñq sūt sim
plicia quo ad humores: non q aliqđ apostema sit morbus
simplex. cūz necessario in eo morbi plures coniungant. ut h3
videri tertia quart.

Dolores vero fm que incumbunt locū
aut continuitatis solutionē: aut altera

tionē subitas ostendunt.

Dic distinguit dolores: et quia sensationes distinguuntur
penes obiectorum distinctiones. ideo Hal. hic dolores hoc
modo distinguit obiectorum doloris ponendo diuisionem.
Si quis autē ponat dolores esse qualitates tangibiles aut
sensationes: sed nō complexionis: ut infra dicitur ex Hal.
cōtinuaret dicendo q distinguit dolores penes distinctio
nē causarum suarum immediatarum. et diuidit pars ista in duas:
nāz pmo ponit vna diuisionē. scdo membra subdiuidit. ibi
scda. (Soluti igit 2. (Dicit pmo q dolores vniuer
saliter significant in loco in quo incumbunt. i. sunt: aut so
lutionem continuitatis. id est separationē partium: aut su
bitas alterationes. et per cōsequens malam complexionē
fientem in membro dolente. et causa dicti est: quia ponēdo
q dolor ē sensatio aut cognitio. vel appetitus sensitui pas
sionis: sicut doloris obiectum immediatum est mala cōple
xio fiens aut solutio continui. que obiecta oportet esse pre
sentia cum tali anime operatione: sed ponendo dolores ēē
qualitates tangibiles causa dicti est: q dolor est qualitas
in esse dependens a mala complexionē fiente immediate in
membro tactu existente aut a solutione cōtinuitatis. Et
ideo conuenienter hic dubitatur.

Utrum cuiuslibet doloris immediata causa sit solutio
continuitatis aut mala complexio fiens. Ita
q et mala complexio possit esse per se immediata doloris cā:
et etiaz solutio cōtinuitatis: et quia ponendo q dolor sit qñ
tas tangibilis non est in qñe magna difficultas. suppona
mus nunc dolores esse sensationem tactuaz. (Et arguit
q non. pmo sic. possibile est membrum dolere sine solu
tione cōtinuitatis vel mala complexionē: ut patet in exte
sione membri a causa primitiua. igitur 2. (Cōfirmatur.
omnis sensatio tactu quā percipit huius ab organo est do
lor: cūz dolere non sit nisi contrarij cōtrarietatem sentire:
sed contingit esse tales quā non percipit mala complexio
vel solutio continuitatis: ut patet in sensatione asperitatis
aut granitatis. (Cōfirmat scdo. q stat huius sentire do
lores per ipressionē pure spūalem cūz stet per illaz perci
pi vt huius. ergo 2. (Sōte dicit q ad dolores causandū
non sufficit contrarij sentire: sed oportet ipsius sentire in
quantum corrumpit complexionē sentientis et ipsius con
trarij sensatū iprimere subito et māliter. et ideo in casu cō
firmationis talis cōtrarij: sensatio nō est dolor. (Et fun
dat hec responsio super dicto Auic. scda pmi. caplo de cau
sa doloris absolute in fine cū dicit. Nōne vides q si quis
frigus cōplexionē corrumpēs sentit. vnde cōplexionē cor
rumpit et fuerit sic non accidēs ppter ipsius cōtinuitatis se
paratio. illud sentire an erit contrarij et an dolore faciens.
(Contra. illa qualitas huius que per dolores sentit aut est
illa que in organū tactus iprimis aut est illa que est in obo
exteriori. nō pōt dici pmi: q illa nō est ipressa subito: s3 cō
trarij exterioris existēs. (Itēz qto magis in balneo cali
do morarem tanto itensius caliditate sentirez. cū itensior
caliditas fiens esset impressa in organū sensitui et fortius
ageret. cuius tamē oppo experimur. nec pōt dici q calidi
tas cūz ē impressa nō sentit: sed cūz iprimitur. constat enī
cūz sensatio sit res pmanēs q est in instanti: et nō est tunc
nisi respectu ipresse caliditatis. (Nec ēt stabit 2. s. qñ
tas iprimens in obo exteriori exis sentit dolore. Nam
cū cōe sit oibus sensibus per spūales spēs oba percipere seg
tur q tale obiectū percipit inquātūz māliter alterius: nō
inquantūz complexionē corrumpēs. (Cōfirmat. ta
le obiectū remissius sentit et tanq minus disconueniens
cūz māliter alterauit: non obstante q perseveret velocitus
q prius māliter alterando. et non obstante q qualitas sit
fiens que impressa est. ut p3 de itante balneū calz. et in eo

doloris gditas.
s. 54. c. 1. 2. 4.

Regni

perseuerante, et inueniuntur velocius calefit cum corpus minus resistat, ergo talis malis alteratio non est causa que ipsum sentiat discoueniens, sed sine ea: et sic non est causa: que doleat. ¶ Secundo principaliter arguitur sic, nulla solutio continuitatis est sensibilis, propter sensus factum, ergo nulla talis est mediata obiectis doloris: et per hoc nec immediata causa: quia solutio continuitatis non videtur alio modo causa immediata doloris nisi tantum obiectum, et prima pars, quod cuiuslibet tactus sensatio est immediatus obiectum est sensibilis proprius non commune, et illud videtur esse Auer. fundamentum contra Aulic. et Ba. ¶ Tertio situs et figure et societatis et caritatis permutatio non percipitur dolorose, ergo nec solutio continuitatis, et prima, quod quemadmodum vnitas ita iste regnum ad meum debitas permutationis, ergo si ad percipiendum nocuius fuit opportunum dolorose percipere continuitates solones pariter oportet percipere dolorose figure et dictorum permutationis. ¶ Quarto, si mala complexio posset esse causa immediata doloris tantum obiectum, sequeretur quod in eodem modo per vnica approximationem et in eandem partem de eodem obiecto habemus duas sensationes specie distinctas, prima est salus: quia vnus in quantum vnus non facit nisi vnus, et per consequens: quia caliditate et frigiditate doloris, causans percipimus per modum caliditatis et friditatis, et cum hoc est docemus, ergo si dolor sit talis qualitatibus sensatio similis, erunt due sensationes eius de obiecti et specie distincte facite per vnica applicationem. ¶ Et ex quo sequitur obiecta sensationum sunt similia non sunt specificis differetia obiecta propria et plura similia.

Ad oppositum est sac. scdo iterioz. cap. 5. dum dicit. ego scio: qd dixi in hoc libro qd pmitiue spēs doloris sunt duobus modis. Unus ē pnis subita mutatio: et ali' sepatio iuncture. Idēz vult. S. in libro de malitia pnis diuerse. cap. 4. et. iz. terapen. ca. 7. et. Aūic. 2. pmi. cap. de causis doloris absolute.

In ista qōne plures inuenio positiones: s; antiquiores ex nostris expositioibus breuiores et facilius mente sal. declarāt q̄s moderni. ¶ Prima opinio est Bartho. d. varignana quā Adidinus sup. l. i. terap. magis explanat que opinio dicēdo q̄ dolor est sensatio ponit tres s̄nes. ¶ Prima. solutio p̄tinuitatis pōt esse per immediatū obm doloris: p̄bat s. contingit dolorē esse per que sola cōtinuitas solutio per se sentit. g. 2. assumptū p̄bat. q. stat in solōne cōtinui subito uehemētē fieri dolorē pro tempore p̄ quo: nec calor nec frigus nec humiditas nec siccitas tempamētus excedētē sunt in mēbro. vt p̄s ad experientia. et hoc uult Sal. l. i. terap. cap. de causis scincopis. et docet experientia in multis casibus. ¶ Scōda s. eoz est ista. nō cōtingit solonem cōtinuitatis dolorose sentiri nisi cōcurrente alterius tāgibilis sensatiōe. p̄bat. q̄ solo cōtinuitas est sensibile cōe et non sentit nisi sentiat sensibile p̄p̄rius. ¶ Tertia s. stat sensationem cōis sensibilibs ēē dolorosā sensationē sensibilibs p̄p̄ri per q̄ illud sensibile cōmune sentit non existēte dolorosa. ¶ Istam declarāt: q̄ stat alicuius rei figuraz esse tediousā et colorē delectabile. ¶ Itē uidemus q̄ homini frigenti si pellis aliquatr cala applicet percipit delectabilē ita q̄ illius caliditas est delectabilis. et si leniter fricetur per faciē aut aliū corpis locuz percipit motus ille tediousus. et pruritus si nō scalpatur est tediousus. et cuz scalpī est delectabilis. ¶ Per multa ḡ talia possunt iuxta hunc modū elici duo. p̄mū q̄ l; sensibile cōe nō p̄cipiat sine p̄p̄ri sensibilibs p̄ceptione distincta aut cōfusā. tñ diuersē sunt sensationes et p̄p̄ri et cōis sensibilibs cum vna sit q̄nq; delectabilis alia tristabilis exite. 2. q̄ l; semper p̄us nāliter percipiat sensibile p̄p̄rius q̄ cōe. nō tamē immediatē ē doloris cā per se effectiua uel obiectiua. nāz in casu dato et si dolor: sequat̄ p̄ponis sensationē: tamē hoc ē p̄ accis merito solonis p̄tinuitatis. ¶ S; utrū mala cōe

p[ro] diuersa possit e[ss]e p[er] se c[um] obuia dolo[ri]e v[er]o n[on] reanet ad
huc i[n] dubio. Et e[st] q[uod] i[n] pu[er]o relig[io]sa. S. iz. terap. ca. 7°. allega.

¶ Apud hanc tñ positionē est pmo dubiū, supposito qd p di-
stinctionē nō per rez icidentē soluat pñuū qd pplexio sen-
tif. ⁊ que res est solo pñuitatē que ibi dolorose sentiur.
¶ Et ibi fine dubio est oīm: qd corpus iter partes solutas
icidens y icidēs ⁊ motū est qd dolorose sentiē. ad hoc agē
te pñone sua. qualēcūq; nō multū gradualr tempamētus
excedat. aut ē nō excedat. qz nō oīno fm qlibz partē par-
tibus solutis simīal. sic qd motus rei icidētis est ille qd sen-
tīis in dolore: qui tamē motus nisi iterius pñuū sensitiuū
solueret nō sentiret dolorose. ¶ Scdo bec opinio nō de-
clarat quomodo mala pñoficā ē causa doloris: ⁊ nō ma-
la pñlo scā: qd tñ diē. A. ⁊ pmo loco allegato. ⁊. in lib de
malicia pñofis diuerse. si qd tñ considerat opio h ē pñabil

¶ Scda opinio est plusq̃ comētatoris in tegni dicentis q̃ mala p̃plexio diuersa pōt esse imēdiatuz obm̃ doloris: 2t solutio trinitatis: 3 solō trinitatis non est obm̃ doloris vt intentionaliter afficiō organuz: sed vt mālter afficiens organuz tactus q̃ vt ita mālter afficiēte pōt tactus dolorē sentire 2 nō ali⁹ sensus: 2 reduci ad sensibile cōc: qd est numerus. ita tamen q̃ nō nisi tactus pōt hoc sensibile vt mālter per ipsuz sensus afficiē sentire: 2 ideo h̃ solō cōtinuitatis sit cōc sensibile: qz numerus. tamen hic modus sentiēdi est p̃puius tactui. 3 Ituz aut̃ vult esse itellm̃ 2ui. 6 nāliuz. parte scda. cap. de tactu. ¶ Et si quis hāc cōfideret q̃tum ad moduz cōprehendēdi solonez cōtinuitatis reduci quodammodo in p̃ma. nisi q̃ p̃ma dicit motū rei soluentis. 2 h̃ numerū parriuz solutariū sentiri. ab ytracq̃ parte: 2 sicut vnitas sentiri p̃uatiōe diuisionis. ita solō p̃uatiōe 2 sepatōe vnitatis: qd dicit h̃z dubitatōez. nā nō bñ ṽf modus q̃ ps vna sentit sepatiōe alteri⁹: p̃f̃t̃z tāq̃ cōc sensibile. cū nullus alteri⁹ p̃tis nullum sensibile p̃puius sentiat. p̃ma ergo istarum videtur pbabilior.

¶ Tertia opī. p̄r colligi a p̄ciliatore. dīa. 76. r cōsistit i ouo-
bus. p̄m ē q; oē qd̄ dolorose sentī. sentī p̄ q̄ndā īpropor-
tionalitē ad nāz organi sentīētis moris hūe r malis r sub-
te mutariōs. r res q̄ ē cō obīa doloris sub h̄ cōi ē tale obz
q; ē īproporcionata tactui mō dco. istud p3: q; cu3 dolor sit
spēs qdā sentiēdi. oīa sua oba debēt ī vna rōne puenire
nō ē alia nisi īproporție. ¶ Scda 2 ē. q; tā mala p̄lo q; so-
lūto t̄nuitatē p̄ se pōt eē immediatuz obm̄ doloris. p3. q; r
vtracq; talis p̄t eē orgāo mō dco īproporcionata. nec ē icōe-
niēs q; sensibile vno: appoximatū p̄cipaf cōfuserit p̄
p̄fū. p̄pa r disticta rō: f3 q̄a ē f3sibīlē n̄ p̄bēdāf: vt p3 r re a
lōge vīa: qd̄ nō colore colorata distictē p̄cipif. ¶ Et si g
hac vīa p̄iugat cū bis q̄ dīcī ē qd̄itate dolor: puta q; sit co-
gnitio fantasie ī p̄fē q; tāgibile m̄r īp̄mēs p̄cipif p̄ mōz
discōueniēt: r n̄ p3 cālī v̄l f̄r. videbit qd̄ sūstīet fā-
cillime q; tā mala p̄lo q; solū r̄nuitatē sit obz īmediatū
dolor: q; d̄ illa saltē certū ē q; q̄n3 solū cōe f3sibile p̄cipif p̄
mōz discōueniēt: r si q; bñ p̄sideret opionē d̄ni dicēt q;
solū r̄nuitatē p̄t eē p̄ se īmediata cā dolor. f. obīa: f3 t̄n ne-
cessario īterniēt p̄lo q; ē mala p̄ ip̄pos: q̄s v̄l ī d̄ redīf.
¶ Cdueniūt q; r d̄nīt oēs iste pōnes. nā oēs iste volūt q; si
solū r̄nuitatē sentī regnīf opō f3sibīlī. p̄p̄y q; ē p̄lor: ī h̄
dueniūt. ¶ S3 p̄ p̄ n̄ vlt q; sit oportūnū p̄lonē eē ma-
lā v̄l īproporcionatā v̄l dolorose p̄ceptā. q̄nimo stat cā dele-
ctabilī p̄cipi: sic ē3 stat morū p̄cipi d̄lectabilī p̄p̄one redi-
ose f3sata. vt p3 ī p̄uritū q̄i scalpim. ¶ Alī volūt p̄lonē
aliq̄ malā dīcī īp̄p̄os: saltē ita q; q̄l3 q; fieri ī orgāo ita
dīso eēt mala. itē aliq̄ istoz: n̄ d̄nīt p̄lonē p̄ se dolorose sen-
tīrī: f3 reliquīt sub dubio v̄l mūdīn. ¶ Alī v̄l p̄ciliatorz
plurīq; r̄nuitatē h̄ p̄cedūt r ī isto stat istoz dīa. ¶ S3 īstīa
obmissa tāq; p̄būl ad saluādū opionē auctor. ¶ Nōn
q; ī hac mā. A f3sīt 2. B r Auer. 3 v̄trūq; f3 īstī istoz. r opī

Galeni
opinio

o.

ota.
al.2.

o.

nes quarū vñāquāq; puro pbabile r defensabile. ¶ Pri
ma opinio ē Sal. fm q; iponit sibi Aui. assilens i duabus
pconib; pma ē ista: tā mala ppo q; solo cōtinuitatis p
ē effectia cā doloris corpi itreca: r iter adnēticulas p
cipalis: r ad hūc sensum dī scōo interior. loco allegato q;
pmititū spēs doloris sūt due r illud qd dī in libro de ma
litiā cōpionis dīuerse. caplo qro. auctoritate hypo. Do
lores nō fiunt i mēbris nisi in dispōne alteratiōis eorū r
corruptiōis r exitus eorū a naturis suis: r vñūquodq; qdē
mēbz nō alterat r egredī a nā sita r corumpit nisi cale
fiat r in frigidat: aut desiccat: aut humectet: aut ei cōti
nuitas soluat sūt r idēz vult. iz. terapētie. caplo septio
cū dixit. docet at intelligētia que ē fm nām passionēz id
gent eē corpi q; d; dolere: vel solonem cōtinuitatis vel al
teratiōem aliquā. ¶ Et q; in istis dictis nō qrat cām im
mediatā doloris p; per ea q; sequūt in eodē. iz. eodē capi
tulo. Nā cū ibi querat cās doloris r dixerit q; ē dubium
vtr; calefaciōis r in frigidat faciat dolorē soluēdo cōtinuū
subdit. ¶ S; ad pīria demū qd faciēs q; calefacit for
titer r q; in frigidat vebemēter dolorē opatur querere nō
ē necessariū. siue. n. vt incidens cōtinuitatē sube sensibiliū
siue vt alteras cā repente nūllū refert. ¶ Volo igr dīcere
q; Sal. cū loq; de causis doloris nō querit vtr; aia v; cō
plexio nālis sit cā doloris: q; hoc ē certū nec querit vtrū
sint obiecta doloris v; nō ille cā: s; querit de causis ad
tentiis per q; dolor cātur r corpi intrinsecū pncipib;
in cādo: r vult q; sūt duoz modoz vtr; dē ē. ¶ 2^a pō.
quā vult Sal. ē ista. nō ē pōte fieri dolorē sine solone cōti
nuitatis mēbz sensibiliū hāc pconē p dubitādā eē volu
it. iz. terapētie. loco allegato vbi dixit. Jg si quidem
r tps hoc. i. vebemēter calefieri r in frigidari diuisionem
quādā cōtinuitatis opaf. i. in dolore cādo. Ampliori for
tassis indiget sermone. ¶ Deinde istam pconē vtr; qro
de accidēti r morbo cū dixit de frigidat: facit quoq; dolo
rem: ga subam pūndit r frāgit. ¶ Itē res pūdens r ex
tendens ē cā pūcti nocumenti: q; corp; fissure appropin
quat sicut videm; p ea que pforat r icidunt. ¶ Itē dolor
nō fit postq; mēbz ē incisum: s; donec i ipa passione sūt
incisiones r fissure: tñ nota q; p solonē cōtinuitatis nō so
lum intelligo verā sepatiōem pīs a pte: s; nimā extēsiō
nem r nimā ppressionē: p q; corp; vere solutioni appo
pinquat. ¶ Das auctates. iō recitauit vt videat Aui. ve
ridice recitasse opi. Sal. 2ª pmi. cap. de causis doloris: s;
cōciliator dīa septuagesimafexta i B mirabilr Aui. vitu
peret dīcēdo q; ē recitator dīson; 2^a. ¶ S; salua eius re
uerētia irrōnablr eū rephendit. ¶ Ex hac narratiōe p;
q; siue dicam; dolorē eē qūratē sensibilem siue dicam;
solonem cōtinuitatis sentiri p se siue dicam; q; nō. bec oīa
nō repugnāt bulc Sal. pōitiōi: r iō labor Auer. ad hāc p
sitiōē iprobādā ē vā. ¶ 3^a p; 2^a q; apud Sal. tñ nō tñ
solo cōtinuitatis ē cā doloris mō dco: q; ē mala ppo. sed
currēte solone cōtinuitatis scā ab ea. qūq; g talis ppo ē
pncipalis cā mō dco: qūq; solo cōtinuitatis scā ab ea.
¶ Quid at ē illud qd sentit remanet adhuc i dubio: nec
ē necessariū medico. Itaq; neq; cām vt obiectiā doloris
nec vt imēdiatē effectiā: s; tanq; pncipalr iter cās corpi
aduēticulas ipm cāntem v; querere Sal. r tu ad B vidē
dum lege caplm. 7^m. iz. terapētie. ¶ Ad rōnez g Auer.
solo cōtinuitatis ē sensibile cōe r tact; nō sentit p nisi cali
ditatē frigiditatē humiditatē r siccitatē: r p pīs nō dolet
nisi pp fortē mutatiōem in aliqua istaz. negat argumen
tum: s; in ante sit ambiguitas. ¶ R. dōes at facit Aui. c.
tres ptra Sal. ad onēdū q; pōt fieri dolor absq; solutiōe
cōtinuitatis. pma ē ista. aliq; dolor ē siliū ptiū. i. aliquis
dolor ē vñiformiter occupās certā corpi pte: s; solo cōti
nuitatis nō ē siliū ptiū. i. vñiformiter occupās oēs partes

mēbz dolēris. nam tunc cōtinuū eē dīuifum i oīa possi
bilia dīuidi. g dolor ē in pte vbi nō ē cōtinuitatis solozet
vtra ē in pte nō soluta. igr nō ē ibi pp cōtinuitatis solu
tiōem: s; pp maliciāz pconis. maiores supponit p per se
nota. ¶ S; hic rīdere possum; q; dolor r si videat siliūz
ptiū r vñiformis B nō ē nisi in extēsiōe mēbz fortassis
Sed tñ pceditur dolorē eē i pte nō soluta: solo. n. cōtinui
tatis r soluens cōtinuū: vt sic facit dolorē in pte soluta nō
indīuifiblr. s; i certa pte siue dolorē ponam; sensatiōem
siue passiōē imaginatiue siue passiōē appetitus siue qū
tatem sensibile. nā vt sic dīuidēs per suā qūtatē pōt istas
tres facere sine aliq; mala pcone impōsa. imo solū bonā
iprimēdo pconēz vt posito q; mēbz pūa eē berisipila
tū. r cū ferro incidat. ¶ Nec valz qd dicit Bentilis vñā
quāq; pconē illi mēbz occurrentē eē malam: q; impro
portionatam vel iproportionate occurrentē: certū ē enīz
q; curando maluz vñūz vel vñūz in loco existens: pūo
oz malā pconē calidā remouere si ē: r introducere bonā
vt dī qra qrti. ¶ 2^a rō Aui. est ista si frigiditas faceret
dolorē cōprimēdo: tūc nō faceret dolorē vtr; vbi in fri
gidat: se maxie vbi stringit mō B v; fallum: q; totū mem
brum in frigidatū dolet: r maxie in medio vbi minus cō
stringit: vt p; de illo qui in frigidatas man; approximat
igni: r dolet in radicibus vñūz. vt dīc Sal. iz. terapēti
ce. loco supra allegato. ¶ Dic rīdetur q; frigidū non fac
dolorē vtr; vbi in frigidat: s; vbi cōprimat aut soluit cōti
nuum: r in exēplo illo maxie circa radices illas est ppres
sio. ¶ 3^a rō ē ista dolor nō ē nisi pūū ipressiōem r subitū
in qūtu ē pūū sentire: s; iprimēs subito malā pconē ē pū
us ipressiō. g sensus ei; sine solone cōtinuitatis est dolor.
¶ Ad B dī negando q; p modū pūū ipressiōis pūpiatur
mala cōpō qūtuq; velociter fiens ad sensum antiā:
aut negādo aīo: vt p; ex dato ex; nisi ibi pcurrat cōtinui
tatis soloz: s; bī pūpiatur p modū dīscōueniētis: nō tamen
dolorose. nemo. n. dicit q; cū aq; frigida pfundit dolet: s;
eā dīscōueniēter sentiat. ¶ Aduerte tñ q; fm Sal. nō so
lum solo cōtinuitatis ē cā doloris. s; extēsiō r ppressiō per
q; corp; sensitiuū appropinqt soloni cōtinuitatis ē causa
doloris: r ga illa extēsiō ē aliqū cūlis vel saltē per totum
mēbz. iō ptingit p totū eē dolorē: r q; B velit Sal. p; ex
qro de accidēti. cap. de accidētib; sensus tact; dicit. n.
Itē res pūdens r extendens ē cā pūcti nocumenti. i. dolo
ris: ga corp; fissure appropinqt: r ex B multa solui pūv
p;: ex qbus p; pbabilitas opinionis. B.
¶ Tūc vō vōio ad opi. Aui. que pūstī i qbusdā supponib;
r vna pcone. ¶ Prima suppo q; oīs tristis sēlatio tactiā
rei cōtrarie subito: r mālī impmētis in qūtu b; ē dolor: r
q; ista sit doloris dīffo. p; p plura dca doctoz. ¶ Suppo
2^a tā soluēs cōtinuū sine impmēsiōe male cōpionis. q; imp
mens cōpionē malā ē pūū subito r mālī impmētis: enī
pūū i qūtu mēbz corruptiū: r illoz impmēsiō ē mālīs esto
q; soluēs nullam qūtatē mālī impmeret: ga motu locali
mālī trāsinuat; organum tact; nō tñ itentionalr. ¶ 3^a
suppo solo cōtinuitatis sine mala cōpione dca pte eē dolo
ris cā: p; ga stat solui mēbz nālisime dīspōitū nullam
impmēdo qūtatē mālēz: r p tunc fit dolor: vt p; expien
tia: r q; statim cessāre solone cessat dolor. s; mala complo
nō subito cessaret si scā fuisset: imo forte augeretur.
¶ Tūc ponit cōclō. q; tā mala complo dīuerfa sine solu
tiōe cōtinuitatis: q; solo cōtinuitatis sine mala complo
ne dīuerfa: pte eē p se cā doloris. pba. ga vtrazq; istarū pte
ē cā tristis tactiue sensatiōis rei pūe: tanq; pūe r subito
mālīter impmētis. r B aīo in solone cōtinuitatis v; si
bi notū per sensū: quēadmodū r Sal. nō pbat nisi de ma
la compione fiēre: r B pbare nititur p tres rōnes supra
p; Sa. adductas. vide pte quō aīo solo cōtinuitatis p se

contra Gent.

Nota. i. col. 4.
cf. 3. col. 6.

dolor quid sit
Aui. 3. 56. c. 4.

Distinit, a Conciliatore.

H

Regni

dolorose sentit: aut lz nō sentiat fit tñ per se cā qre ppo
soluentis pñuū nō iprimētis aliqū malā pñone senti
attñ nō declarat. suffic. n. Anic. qd sit dīspō intrinseca ad
nēnticia pñcipalr p se facies ad B: vt sit dolor i mēbro:
qz sine illa pñlo soluentis pñuū nō dolorose sentiretur: et
istā opīnionē ego nescirē penitus iprobare. nā ex narrat
in pñis opīnionib⁹ doctoꝝ pꝛ qūo saluari pñ: qe qd dica
mus de cā obiectiua doloris pñcipalr: qd per illū pñcipf.
Tñ at hāc opī. integre vide scōa pñi. capitulo de causis
doloris absolute.

¶ S opio Auer. pñstij i his pñstib⁹. pñ nlla solo pñuitat
ē p se cā doloris. pñst: i nullo sensu accidit p se dolor nisi
pp excessum i sensibili pñlo illius sensus: vt pñ in gustu in
q dolor ē pp sapore excedētē et odoratu pp odore excedē
tē: et visu pp colore: et auditu pp sonum: lz solo pñuitatis
nō ē pñuū sensibile tact⁹. qd dolor nō accidit per se pp so
lutiōem pñuitatis. pñia vero et minor pꝛ. qz vt dīc decla
ratū ē qd pñia sensibilia tact⁹ sūt p caliditas et frigiditas.
¶ 2° pñ. cuiuslibet doloris per se cā est mala pñlo. qz cu
iuslibet doloris per se cā ē aliqū obm pñe et per se tangi
bile: tale aut i tactu ē solū mala pñlo. qd. ¶ 3° pñlo. solo
cōtinuitatis qñq: p accis ē cā doloris. pñst: qz qñq: est
cā male pñonis facientis dolorē. ¶ Ex qbus infero qd
nec solum cōtinuitat solo ē cā doloris: vt dicit Gal. nec
due res sigillatim sunt cā doloris. s. solo cōtinuitat et ma
la pñlo: vt dicit Aui. quē ibi vocant erratē: et ista snia to
ta colligif ab eo scōa colliget. ca. 8. accidētib⁹ sēsus tact⁹.

¶ Ego at ex pñmo Gal. nō curasse. vt pñ i dolore sentiat
mala pñlo vel solo cōtinuitatis vel pñlo extrinseci inci
dētis. Sed voluit qd qe qd ē illud qd dolore pñcipf: nō pñ
pñt ipso dolore sub pñia rōne. ita qd sensu cognoscat pe
ritio doloris tanqz calm vel frigidū vel motū vel qescens
vel magnū vel pñum. sed appēnditur cōfūse: et hoc no
tat expēntia. nā lz in applicatiōe ignis ad manū pñcipia
mus calorem et doleam: aliud tñ ē pceptio p modū cali
di aliud dolor: et qz sensus tact⁹ dꝛ oīa sua distincte pñci
pere. iō dīcim⁹ oēm dolore ēē actiōem corruptā: et nō pñ
pi obm per ipm quale ē sub forma tāgibilis pñcipēd. a. ta
ctu. b. at corruptiōis opationis cā ē solo cōtinuitat: aut
extēsiō vel cōpessio mēbri: per quā soloni appropinquat
sue pñatur eā sentire siue nō directe sicut raritas textu
re est cā corruptiōis cibi i stomacho: et vuln⁹ cā sanie: et di
uisio nerui ē cā imobilitat mēbri: lz forte talia positiue n
causent. S qz p ea pñat et tollif pñtia obiti modū regitri
i mēbro ad pñctiōes opationū directe: sicut naus perit p
absentiā nautē: positiue at causans dolore cāt p accis sic
oīa mediāte pñone: et obm tāgibile quodcūq: fuerit siue
per modū cōis sensibilib⁹ pceptū siue p modū pñuū. nullū
enī est tangibile p se vt sit doloris cātium: vt pꝛ cuz oīa
talīa sub rōne pñia debite sine dolore pñcipiant. ¶ Si cā
sideres motū nūq: cōpñonē quietez et alia. ¶ Et hic mo
dus si respicis alr dīc qūo dolor sit actio lesa qd pcedētes
modi pñs positi: et tu illum cōsidera. nā ex eo apparet qd
nō oꝛ dolore fieri in tactu p pñuū tāgibilis excellentiaz:
et si displicētia fieret in alio sensib⁹ tactu: B mō displicē
tia: sed nō est dolor: et dolor B mō sumpt⁹ ē tactu pñuū: vt
pꝛ ex Gal. et oib⁹ medicis: et hec sufficiat. lz in B tene mēti.

In ista igitur doctores iudicē. sed sequēdo viā
Gal. solūā argumēta pñcipalia. Ad ea qd gñdet notādo:
qd iuxta hanc viā: nec oꝛ dicere obm doloris ēē solonem
cōtinuitatis: nec ēē cogimur dicere qd sit mala cōplo: qe
quid enim sit illud qd dolorose sentitur solutio continui
tatis est causa quare dolorose sentitur: sicut enim epar
supcalefcti pñaturalr gñuat colerā multotiēs adu
sum: et qñq: aquositate: ita qd eius pñnaturalis caliditas

est cā quare B mō corrūpitur actio epatis in obm virtuti
digestiue sue: et si killus ēē bonus: et sicut dīcim⁹ qd vapo
res grossi i albugineo sunt imediata cā imaginatiōis: nō
obstat qd tales visiones corrūptē fiāt ab ania: et pñtia san
guinis facit somnia reꝛ rubeaz: nō obstante qd talis san
guis sit obm illoꝝ somniōꝝ. ita pportionabilr modo suo
solutio cōtinuitatis est cā imediata doloris. Notādū
ē scōa qd nō solū actualē separatiōem pñum vocat Gal.
solutiōem cōtinuitatis: sed extēsiōē et cōpessioē: p qd
mēbꝛ fissure appropinquat. ¶ Tūc qd ad pñū argumē
tum negatur assumptū. et dī qd in extēsiōe dīcā est solo
cōtinuitatis: vt hic loquimur. ¶ Ad scōm argumentum
pñt negari qd sit vlr sensatio dīꝛ: nec a Gal. hoc dī: sed dī
qd dolor ē sensus tristis: vel supposito qd oīs dolor sit sen
sus dīꝛ ad hūc iutellctm qd est sensatio rei iproporciona
te occurrentis: nō oꝛ ecōira oēm sensum rei impropor
tione occurrentis ēē doloreꝝ: sicut multotiēs et caliditate
et frigiditate tēpamētū excedētes sentim⁹ sine dolore. lz
oꝛ ēē sensū cū forti et mālī imutatiōe mēbꝛ: que adeo sit
fortis vt mēbꝛ inde soluantur: nō dico qd illa materialiter
imutatio sentiat. nec hoc nego. qd positiō Gal. non me
stringit. sensus qd tactus rei fortiter iprimētis cōiungit: cū
actu soluēdi cōtinuū ē dolor: et hoc notat expēntia: nam
si mēbꝛ sit vehemētē calm et vulneratū: frigida fortiter
im pñmetia que ad tēpamētū duceret faciunt dolorem.
Iocēdam⁹ qd qd stat aliqū ēē dolorem quo nō pñcipf solo
cōtinuitatis: sed nō stat ēē dolorem cui nō sit cā solo cō
tinuitatis. ¶ Ad tertiū dī qd nō repugnat huic pñi qd il
lud qd dolorose sentit mere ipñaliter im pñit: sed ei sen
satio non ēē dolor nisi solutiōi cōtinuitatis et im pñioni
mālī cōiungere. ¶ Ad scōm argumētū pñcipale negat
ista pñia. solutio cōtinuitatis nō ē imediata obm doloris
ergo nō ē imediata cā mō supradcō: lz aliū negari possit:
vt pꝛ i suppone pñia. ¶ Ad 3° arg⁹ negatur pñia. qd figu
re et sit pmutatio plerūq: sunt pp cōtinui solutiōis: et ideo
sufficit dolore sequi solutiōis cōtinuitatis. ¶ Ad qrtū
arg⁹ pñt cōsequēs cōcedi: nec due sensatiōes fiūt ab vno
simplici obō eque per se et p: que sint spē distincte. nā cali
ditas p se ē factiua sensationis que pñcipf per modum ca
liditatis: accidit at qd pñcipf p doloreꝝ pp cōtinuitatis
solutiōem mēbꝛ: sensus indisponētem.

¶ Et ego video multas alias difficultates hinc inde: faci
les tñ ad soluēdū ex dictis. sed ista pñū sufficiāt. Tu tñ
attēde qd ad has rñssiones nō artat Gal. positiō. nam pos
set dīci qd dolor est sensatio solonis cōtinuitatis: lz solo il
la sine tangibili pñlo pñipi nō possit: aut qd oīs dolor sen
sus cōpñonis vel alterius dispñonis in soluēte continuum
qd dolorose pñcipf p quāto soloni cōiungitur: et sic pꝛ mul
tas doloris diffōnes saluari posse.

Preter predicta cadit et circa lřam dubiuz.
vt pꝛ taz mala cōplexio būi
da qd mala cōplo sicca possit ēē cā doloris. nā in hac mā
nri doctores antiq diuersimode sentire vidētur. Gal. n. in
libello de malitia cōpñonis diuerse. capitulo 4. narrādo
causas doloris dixit. i malitia at cōpñonis diuerse accidit
supple dolor pñterea qd mēbꝛ calefit aut in frigidatur p
pñer: et illud iō qñ be due qualitates fortioris sunt opera
tionis: qd alie qñitates: lz iam sit illud. s. dolor. pñterea qd
mēbꝛ desiccatur aut bumectat in fame et siti. Itaqz vī Ha
lie. velle qd mala cōplo būida facit doloreꝝ: et B idē inuit
hic cum narrat ea a gbus corp⁹ alterat: et scōa regiminis
acutoꝝ. pñmento pñ. ¶ Idem vult Auer. 4° colliget. capi.
de signis pñiculariū morboꝝ cerebri cū dixit. Sed bumi
da et sicca. s. pñlo dolorem non efficit nisi pñuū: et quādo est
sola humiditas: tunc sola grauitas sentit: et sic inuit Auer.
dolorem fieri ab humiditate: lz paruum. sed Quicē. scōa

Cur dicatur
dolorē esse
actionem
corruptam.

In alijs sensib.
a. tactu, non
fieri dolorem.

4.

10

54

2.

pmi. cap. de causis doloris caliditatis et frigiditatis essentia: et sic accidentalis: et humidum dolorem nullo modo facit. Et de fine de simplicibus. cap. de piliis pp. qd non inuenim? humidum esse calidum doloris inest humidum.

Et 12° therapeutice. cap. septimo: non noiat nisi calidum et frigidum hal. et in 4° de accidentibus et morbo. Et 10° in ista questione dicit qd a plone humidum esse calidum doloris: ut Auer. inuit. et qd ab Aui. dicitur et alijs negantibus intelligunt de dolore magno curam ad se vertente. Et addens super B passu hanc vel sequi opinionem et plures commentatores expressius. Alij dicunt plone humidum a pto ab extrinseco humido: ut sic pendet i fieri non esse calidum doloris: qd ut sic non per multum celeriter acquirit. Sed dicunt non repugnare ab alijs caliditatem virtualiter humectantia caliditatem doloris: qd ab illa stat humiditatem multum celeriter introduci. Sed sequendo viam hal. i. precedenti questione defensam pz ga humidum nullo modo ut sic soluitur et inuenit: et dolor non est sine solone et inuenitatis. id humidum: ut sic nullo modo dolore causatur: et istud vnu non mediocre argumentum ad hal. positionem confirmanda: cuius videamus explicationem cogniti qd illa alteratio ad quas ut sic non sequitur mediate et inuenitatis solo nullo modo dolore causare possit: cum tamen et velox et corruptiva esse possit. Deinde cum dicit.

Soluitur igitur et inuenitatis incisione et comestione. i. corrosione et fractura et tensione.

Positis causis doloris in duobus generibus: nunc utrumque illorum diuidit et per solutiorem et inuenitatis. 2° alterationem. ibi 2° (Alteratur vero suba) De prima dicit qd continuitas soluitur: aut incisione: aut corrosione: aut fractura: aut distensione. Ubi per notandum ut vtrumque est supra non oportere in o solutiore et inuenitatis fieri separationem vnius partis ab alia cui et inuenitatur: qd qd sufficit ptes distendi et non separari: et hoc modo distensio est vnu modus solonis et inuenitatis per quem membrum fissure appropinquat: ut dicitur 4° de accidentibus. Ex quo pz modus sufficientie diuisionis: nam aut est solutio per quam vere separatur pars a parte: et est incisio si est magna in membro molli et fractura si est in membro duro: et corrosio: si est pua in molli membro: aut non vere separatur pars a parte: et est extensio. verumtamen puto hal. ista quatuor non posuisse hanc quam pz pprehendit oem modum solutiore et inuenitatis: sed per exemplis: qd multis contingit solui et inueniri. Nota 2° qd maneries diuerse solutiore et inuenitatis enumerat ab Aui. 2° primi. doctrina prima ad istas quatuor modum preposito collectas reduci possunt. Ex qd pz qd incisio non sumitur ab Aui. ibi sicut hanc a hal. sumit. n. ibi a pphetate per solutionem diuidit et neruū fm latitudinem. Sed tunc est difficultas. p ad qd istos quatuor reducitur et inuenit. dicit qd est et pposita ex multis corrosione: qd pua solutiore et inuenit. i. membro molli. Et 2° qd ad qd gen? reducitur distensio et separatio ossis a punico ipm immediate tegere. Dic puto ddm qd Aui. ibi largius sumpsit et inuenitatem qd hic hal. Naz. ibi ad nascencia et striguitate vocauit et inuenitatem: et in illis est lapsus per distensioes et separatioes d qd hanc non dicit hal.

Alteratur vero suba caliditate: frigiditate: siccitate et humiditate.

Dic subdiuidit modos alterationum dicens suba membro: rum alteratur aut caliditate aut frigiditate aut humiditate aut siccitate. Nota igitur qd lz ad colore et saporem: et multas alias qualitates sit alteratio: istas ha. non noiauit: aut ga ad illas non alteratur corp? sine alteratione ad aliq. pma: qualitatem qd noiat: aut ga alteratio per quam formaliter ille qualitates accipiunt: non est caliditas: et id pro pposito non pertinebat. Nota 2° iuxta dicentes qd humiditas nullo modo est caliditas qd hic non narrauit istos modos alterationum: quasi velit qd per vnuquodque istos possit fieri dolor: sed qd isti sunt oes modi alterationum ad pmas

qualitates tangibiles in quibus pculdubio et inuenit illi q sunt doloris caliditatis. Si vero vellemus dicere humiditatem esse caliditatem doloris: pz qd hanc text? illud confirmare videtur. XXXIII.

Accuratur aut et opatio: aut leuiter: aut mediocriter: aut oino non fit.

Subdiuidit modum genus tertium signorum significatum super egritudine membrorum occultorum. i. lesionem operationum: et inuenit qd oem operationis nocumetur pprehenditur sub aliquo istorum trium modorum. i. ga aut est lesio leuis: aut mediocris: aut ablatis est totalis operationis: ga oino operatio non fit. Circa quam ptem primo nota qd lz a hal. b. c. et primo et tertio de accidentibus ab Aui. 2° pmi. et quasi oibus medicine doctoribus sit dictum ledi operationes: tñ hoc non est proprium dictum. nam virtus membrum est que leditur: aut membrum ne debite operetur quis enim dubitat cum actio est ablata qd ipsa non est. et per ptes qd pz pie loquendo non est lesio: sed virtus vel hanc est ita lesa: ut non operetur debite: Et id quod istas ppones pcedimus ad meret doctorum intelligende sunt. ut dixi actio est ablata vel lesa. ablatis. i. hanc est lesa: ita ut ablata sit ab eo operatio. Nota 2° iuxta modum loquendi medicorum: hinc sumptos esse tres generales modos lesionum: ga in operatione considerant esse et quantitatem et formam vel spem propriam que tria quauis sint qd idem in operatione: tñ fm rationem differunt: et tñgit operationem fm vnu illorum modorum recedere a naturali: non recedendo sub alia ratione. id tres maneries lesionum operationum in genere posuerunt: non posuerunt autem plures sz qd idem non ga non sint alij modi: ut paulo post dicam: sz ga isti soli respectu quarum spem operationum pnt inueniri: alij tamen lesionum modi: non in oibus operationum spem inueniri possunt: ut dicunt. ubi gra. aliq. operatio per eius nimiam intensiorem ledi potest: et erit inquantitate lesio: et non diminute ledet: nec ablatis nec corrupte. ut est appetitus cibi nimis intensus non tamen ad hoc veniens ut sit caninus. Et tñ aliq. operatio i gradu filis tempore et non pmutata in spem est lesa. et non corrupte ut dicitur: nec ablatis: nec tamen intense: nec diminute ledetur: sz pz idebitam dependentiam a virtute dicitur lesa: sicut si ga caninum appetitum iciderit pz frigus humoris in stomacho et tñ et inuenitatur hanc frigus ita qd tadem appetitus fiat remissus respectu tempore. ois enim imoderata discrasia deicit actus proprie virtutis. Et sequitur qd aliq. appetit? in gradu erit filis tempore: et tñ erit p tunc lesa: ga a re pter nam dependentiam: pz istis exemplis qd alio modo a tribus dictis ptingit ledi operationem.

Quia autem isti duo modi alij a pdictis non sunt cōes oibus operationum spem. pz ga multe sunt que pz eaz intensiorem non pnt ledi ut visus: ga iuxta metem Aui. 3° tertij accuratissima est i tempore: nec oēs per indebitam dependentiam: ut pz ledi pnt. sed oēs scdm spem corrupte et diminute et ablatis ledi possunt. Iuxta ergo istorum mentem concedendum est. primo qd stat operationem ledi que nec ledi diminute: nec ablatis nec corrupte. sz aut pz iteret fuit: aut pz indebitam dependentiam. Secundo ddm est qd ga isti duo modi lesionum non possunt in omnibus operationum speciebus accidere. ideo ha. eos non posuit: quia solum voluit modos generales ponere tres autem modi lesionum quos hal. narrat. isti non omnibus generibus operationum inueniri possunt. ut discurrendo pz.

Adibi vero hec determinatio non placet: quia salte iuxta modum huius vie in qualis spem operationum potest accidere lesio ppter indebitam dependentiam et. Sed videatur qd operatio in modo et gradu similis temperate non obstante qd ad illam causandam concurrat res pter naturam possit dici non lesa: nec ut sic accidens morbi. nam alij qd quando vnu membrum est egrum oēs eius operationes

diceremus lesas B mō leſionis: qđ cōmuniter cōceditur a Gal. sexto de accidēti et morbo. et p3 pñā. quia pendet a morbo. ergo erūt leſe ppter idebitam depēdētiā: aut sunt leſe: non tñ possunt nobis eē signū lapsus: et qz soluz de illis que pñt nobis lapsum significare loqutur B Gal. id illū modū leſionis Gal. dimisit. ¶ Uideſ mibi scđo qđ oēm recessum a mēſura magnitudinis: aut intēſionis aut durationis a mediocritate recedētem in opatiōe vocat diminutiōem: corruptiōem: aut ablatiōem. nā vocat auctam diminutiōem: et id oīs intēſa operatio dicitur diminute leſa: nō aut corrupta: nec sic dicitur ablata. ¶ Quare aut aliqua opatio sit corrupta: et ex toto genere preter naturā dicā infra. ¶ Tertio nota. qđ l3 cōtingat aliquādo corruptam opatiōem aliqua diminuta eē min⁹ mala: tamē vt quidā volunt diminuta opatio: vt plm minus ē mala qđ corrupta: et ita vt plm corrupta est minus mala qđ ablata per viam signi. id Gal. dixit qđ opatio aut leſitur leuiter per hoc dās intelligi nocumentum diminutiōis: aut mediocriter per hoc dās intelligi nocumentuz corruptiōis: aut oīno nō fit: et p B dās intelligi opationis ablationē. ¶ Diminutio qđ posita est sufficiens: ad illas leſiones que vt sic eē pñt signum preternālis dispōis. nā augmētata dī diminuta et leſa ppter improporcionē vel indebitam depēdētiā: in gradu et modo similis temperate. nō opz qđ sit vt sic signum pternālis dispōis. ¶ Et dico notāter vt sic ppterea qđ stat ipam in cōparatione ad circūſtācias quasdam eē auctam vel diminutā et B mō significare. ¶ Nota 4. qđ nocumentum diminutiōis et ablationis plm ſequitur frigiditatis complexiō: nē vbi a cōplexiōe mēbri pcedat: sed corruptio plerunqz ſequit caliditatem: vt pma terty. cap. de ſignificationib⁹ vltib⁹ operationū cerebri. et cap. illo. has operationes ingreditur leſio. qđ imediate ſegut. aliqñ tñ corruptio ſegut frigiditatem vt acetosi ſlegmatis i ſtomaco: et aquoſi tatis i epate gñō. ¶ Itēz diminutio operationū: l3 raro: qñqz tamen caliditatis augmētum ſegut. pmo cum pp nimia caliditate intēſionē virtutis actio deiciatur. ſecundo vt ſomni diminutio. vt ſumitur primo canonis ſe. ſe. cūda. doctrina tertia. capitulo tertio. et pro parte prima terty. loco allegato. XXXIII.

Ecunqz vero egrediuntur: hec quidem vt particule eorum que patiuntur: hec vero vt in ipsius contenta secundum naturam. XXXCV

Ostensionem propriam vniquodque faciet. ¶ Dic subdit qđtū genus signorum egritudinum mēbroz occultoz: et ſūt ea que egerūt. i. a corpore expellūt. et ſcđm noſtrā ſram noue tranſlatiōis dicit qđ ea que egerunt aut ſūt particule mēbroz: aut ſūt res cōtente in eo mēbro. exēplū primi ſicut intēſionuz cortices qđ in diſinteria pellunt. exēplū ſcđi. ſicut egeſtio vel vrina. ¶ Et nota qđ tranſlatiō nra nō bz niſi duo mēbra. et id hoc mō placet: et recte plus qđ cōmentatori qđ ly ſcđm nām qđ ponit in fine littere pñtis cōmentatiōis ſcđi dū dāli. nō cōſtruat cum pcedere parte. nam tūc ſenſus diuiſionis eēt qđ egeſtoz quoddā eēt pars mēbri quoddā pntum nātr in mēbro et dimitterēt ea que i mēbro pter nām cōtinentur vt ſanies et lapis: et ſilia. et id diuiſio eēt inſufficiens: ſed debet cōſtrui cum ſequēti preſta qđ dicat et vniquodqz iſtoz ſm ſuam naturam faciet ppiā oñſione. nam aliud ſignificatur pparte expulſam: aliud per humorem vel ſuperfluitatez. ¶ Antiq vo tranſlatiō bz trimembze diuiſionem vt dicat qđ rerum

egrediētium a corpore: qđdam ſunt partes mēbroz: quedāz ſuperfluitates: qđdam vero res ſm nām cōtēte in membris. et B modo ly ſm naturā pueniēter cōſtruitur cū preſta. Et ſm hūc modū nota qđ cōtētoz in mēbris aliqđ ē nāliter ibi pntū: vt ſanguis in venis: et due hūiditates in alijs mēbris: aliqđ at ē preternāliter cōtētoz: vt ſanies et lapis: nūc in iſta ſra per ſuperfluitatē intelligitur tñ illud qđ preternāliter in mēbro cōtinetur. p res aut cōprebenſas in mēbris ſcđz nām itelligūt ſuperfluitatez nāleo: vt feces et vrina et ſimiles. ¶ Nō 2. qđ cū pñ membris pellitur a corpore ſignificatur egritudo in mēbro cuius erat pars: vt ſi cortices intēſionuz egrediātur ſignificatur egritudo in intēſionis. ſi vero anuli canne pulmōis aut raſura veſice ſignificatur in pulmone: aut veſica eē egritudo. cū vero res preter naturam aut ſcđm naturam pnta in mēbro expellitur multotiens ē egritudo in tali mēbro ſignificatur: ſed diuerſimode ſm illozum diuerſitate: et diuerſitas modoz exitus et locoz colligenda ē latius: ſcđa pñi. doctrina tertia. et caplo primo. et ideo dixit qđ vniquod taliū facit oñſione pñam: qđ alio modo: et multotiens aliud ſignificat vniqz qđ reliquū: l3 qñqz etiā cōtingat qđ ſignificant idem vt exiit ſaniei et corticu intēſionuz. ambo. n. vlcus intēſionuz ſignificat. XXXVI.

Dicendum ē at de hmoi omnibus amplius in patientium locorum negocio nullo hoc in artem prius redigente: aut perfecte assignante: quēadmodū igit aliud nihil eorum que incipiunt perfecterunt veteres. XXXVII.

Egrotanti quidem corpori ex illo negocio discere opz cognitiones: egrotatiuorum vero et sanandorum ex preſenti ſunt facultate.

Nūc vt ſuperius in diuidēdo dixi excuſat ſi ſe: et extol lit nos ad librum de interioribus remittendo. et p3. ſubdens qđ ex illo negocio. ſ. libro interior. oz querere ſigna egrotatiū: ſz ex pñti facultate. i. ſed in pñti libro pñpue quo ad ptem que ſegut dicit ſigna egrotatiū: et ſanandoz. i. neutroz tam decidēte qđ cōualeſcēte vel corporum: vt ſunt bitura ſanitatez: vel bitura egritudinē quā nondum habent: ſed ad illam bēnt preparatiōem pñpū. quā. et ita cōtinuauit dicta dicendis. XXXVIII.

Et quidem que ſūt ſigna egrotatiuorum in medio ſcđm formam eorum ſunt que ſanis et egrotatib⁹ accidunt: ſcđm naturam quidem oia ſanis ſunt: preter naturā vero egrotantibus inquantum egrotant.

Poſitis ſignis ſanoy ſp et ſanoy multū. et egri ſimpliciter ex qbus ſigna neutroz ſimplr erant man iſeſta: et poſitis ſignis egroz: nūc reſtabat ponere ſigna neutroz vt nūc: que hic ponūt: et hoc ſz plus qđ cōmentatori i troductiōem. et diuiditur pñs caplm in duas partes. pño enim quedā gñalia ponit. ſcđo ſpāliter ponit ſigna future egritudinis vel ſanitatez: ſic neutroz decidēte: vel cōualeſcēte. ibi 2. ¶ Future vero egritudinis. ¶ Prima in duas. pmo facit qđ dēſi eſt. ſcđo infert vñū correlarium. ibi 2. ¶ Dac iſt rōne. ¶ Prima in duas. pmo docet generalia ſigna future egritudinis. ſcđo future ſanitatez. ibi 2. ¶ Scđm vo eandem rōnem. ¶ Prima i tres. nam pño ponit vñū cōe oib⁹ illis ſignis. ſcđo vñam diſtinctionem

eor. 3° cōcludit quedā correlariā ibi 2° (In medio vero his ibi 3°) (Et ppter b̄ ē) In prima pre vult hāc cōclusiō nē signa corpōz neutroz que sunt parata egrotare sunt in medio iter signa sanoz: et iter signa actuali egrozū fm quādā denotiatiōem formālē pbatur. qā oīa signa que i sunt sanis iquātū sunt sana sūt scdm nām supple absolute. et oīa que insūt egri iquātū egrotāt sunt pter naturā sed illa q̄ insūt corpibz nōdū egrotātibz: sed paratis in morbz cadere: vt sic nō sūt absolute nālīa: cū tūc nō significarēt futurū morbz: nec absolute pter nām in tācuz. i. iquātū signa egroz. q̄ erūt hec talia quodāmodo i medio: vel iuz plus q̄ mētatoz sūt in medio fm formā q̄ ad denotiatiōem sani vel egri: qz hec signa future egritudinis vt futurū distinguit ptra p̄sō dicūt neutra: p q̄to p̄tē ostendūt dispōnem. et iō media per abnegationem vtriusqz denotiatiōis sanoz et egroz. Nō tūc b̄ qz p̄ole ē sanis aliqd pter nām in esse et egri aliquid fm naturā. exēplū p̄m: vt sanus q̄ tū bz parūa pustulā in dīgito. exēplū scdū. vt i egri appent signa future salutis: sed nec pternālīa insunt sanis inquātū sani sūt: nec nālīa egri: vt sic: et iō dictū reduplicatiōe aut specificatiōe itelligat̄ ē respectū sanoz. lz i egri: tūc mō sit exp̄ssū. XXXIX.

In medio x̄o his sūt declaratiua egritudinis: q̄daz ex gñe exp̄tia eoz que sunt fm nām: lz in quātitatibus aut p̄p̄ibus pmutata: q̄dam x̄o ex his q̄ sunt pter naturam q̄dē: sed minora his que in egritudinibus sunt.

C Ponit distinctiōez b̄ signoz satis gñalem dicens q̄ in medio sanoz signoz et egrozū sūt signa declaratiua egritudinis mō supradcō quoz q̄dā sūt de gñe eoz que sūt p̄s nām pmutata tū a nālībus illi corp̄i i quo iueniuntur: aut quātitatibz aut q̄litatibz aut tpe: quedā at sunt de gñe eoz que sūt pter nām: lz tū minora his pter nām talibus que i actu egri iueniunt: inuit q̄ hāc q̄ signoz future egritudinis quedā sūt fm nām merito sui gñis: lz p̄p̄ eoz q̄litate aut q̄titate aut tpe sūt pter nām: aut nō ita nālīa vt oīz p̄ sano. quedā aut sūt pter nām merito gñis sui siue ex toto gñe. Et qā nō pua est difficultas videre que signa sint ponēda ex toto gñe pter nām et que non: ideo placet mibi: vt hic introducam dubitatiōem que ē. Que cōditiōes regrātur et sufficiāt ad b̄t aliquod signū dicatur ex toto gñe pter nām. In qua m̄a plures modos inuenio dicēdi quos narrabo ordie q̄ mibi melior videbitur.

C Prim^o ḡ modus ē quozūdam modernoz et precipue Ja. de foliūio q̄ illud dī signū siue dispō. ex toto gñe pter nām q̄ ita trāscēdat pueniētiam et pportionalitatem ad spēm humanā q̄ impole ē ipm vel dispōnem sibi oīo silem inueniri i corpore humano mere nālīter disposito. et b̄ siue iste recessus a pueniētia cū spē humana sit merito i tēstionis: siue merito p̄tinnatiōis siue merito remissionis siue merito formalis et specificē varietatis. verbi gratia. appetit^{us} canin^{us} ē ita intēsus q̄ impole est aliqūē illi oīo silem inueniri i corpore mere nālīter disposito: ideo dī ex toto gñe pter nām nō obstat q̄ talis appetit^{us} ēēt solū ad cibos hōi pueniētes: et hoc erit merito intēstionis: lz appetit^{us} carbonū et luti et silisū est ex toto gñe pter nām tanquam in specifica forma pmutat^{us}: ad modum loquendi medicorum.

C Et si dicat^{ur} q̄ qā ex hoc segtur q̄ appetitus quilibz pter nālīter diminut^{us} ēēt ex toto gñe pter nām: cum impossibile sit i aliquo mere nālīter disposito esse appetitus pter naturaliter diminutum.

C Rādet Jacob^{us} negādo ytrāqz p̄nam. nam lz nō sit pos

sibile esse appetitum preternaturalr diminutū i corpore mere naturalr disposito: tū capto aliquo appetitu pter naturalr diminuto respectū vnus hōis cōtingit inueniri illi similem qui erit alteri homini mere nālīa et nō diminut^{us}. Et quo cōcludo sensum ei^{us} ēē pure: vt supra statim recitavi itelligēdum: addit ēēt hāc ēē veram rōnem quare aliqua opatio dicatur corrupta: qū ita recedit a naturali quēcūqz sit: vt nō possit ipa vel sibi oīo silem inueniri i corpore mere naturalr disposito: et ob hāc cām dicūt dolorē ēē actiōem corruptam: nō obstante q̄ pter ipsam obiectū ita percipiatur. vt debet.

C Cōtra hāc pōnem arguitur sic. visio rerum apparētūz volare que i aere apparēt est ex toto gñe pter naturā et actio permutata i forma. tū visio illi similis pōt inueniri i corpore mere naturalr disposito. q̄ positiō falsa. assumptūz est hāc. i. sra pro maiori: minor. pbatur. qā possibile ē oculo existēte sanissimo i aere esse h̄s talia volātia et facere naturalr visionē illi oīo similē quo posito erit operatio illi similis i corpore naturaliter disposito: et vt p̄s de sensu falsedinis nullo existēte exteriori sēssibili pter falsitiam: aut amaritudinis in oibus comestis: qā illi similis est aliqūdo i corpore mere naturaliter disposito cūz ab extra applicatur oīo talis sensatiōis causatiū i orgāo. sano existēte. C Sile argumētum fieret de sibilio i aure et odoratu fetoris: siue sono vel odore extrisecoz: q̄s tamē hāc. hic vocat operatiōes pmutatas in forma. Et ex toto genere pter naturam.

C Scd̄s modus est plus q̄ cōmētatoz et illum segt Di. nus: et vt fūdari super textu partis p̄tis: et dicit illa signa ēē signa future egritudinis de gñe eoz que sunt scdm naturam: q̄ fm genus insūt sanis itelligēdo per genus: vt puto p̄p̄iam spēm. nam si per gen^{us} itelligeremus genus generalissimūz vel subalteratiūz nō inueniretur aliquod signū nisi de gñe eoz que sunt scdm nām. C Itelligo ḡ ego per gen^{us} spēm spālissimā. ita q̄ illa signa que sunt in spē spālissima existēte in sanis fm naturā quāuis sint a nālitate recedētia vel q̄titate vel qualitate vel tempore: sūt tū de gñe eoz que sunt fm naturam. verbi gratia. appetitus intēsus sicut caninus dū ēēt ad cibos sanorum est signū nō ex toto genere pter nām: sed de genere eoz que sunt fm naturam: qā est in spē appetitus ad tales vel tales cibos que spēs ad bonūz sensum hōi sano inest: et si nō sub tāto gradu: et ita diceremus de remisso: econtra at illud dicunt ex toto genere pter naturam q̄ fm totum gen^{us}. i. totam suam spēm spālissimā excluditur ab homie sano. i. q̄ nō pōt ipm vel aliquid eiusdē spēi cum illo inesse homini i culpatē sano: sicut dolor: quia nullus tal^{is} vel aliqua sensatio eiusdē spēi inuenitur in hoīe inculpatē sano: et lz p̄mus modus predictus ab isto origine sumpserit tū est dīa: qā p̄mus modus dicit solum illud: et omne tale ēē de gñe eoz q̄ sūt fm naturam q̄ vel sibi oīo simile pōt i corpore humano mere naturalr disposito inueniri: et qā appetitus caninus nō est h̄s. ideo illum dicit p̄m^{us} modus permutatū i forma. et ex toto gñe pter nām q̄ ab isto scd̄o modo nō dicitur.

C Contra hūc 2° modū sunt oīa argumēta ptra modū pcedēte de tinnitu aurīz et imaginatiōibus et gustu. et odoratu. nā cū pbatū sit q̄ aliquē sensatiōes illis oīo similes sunt aliqū in corpore inculpatē sano: segtur ex illo q̄ si eodē fm spēm spālissimā i corpore tali iueniatur quia oīo similes necessario sunt eiusdē spēi.

C Ad hēc et oīa rīdet plus q̄ mētatoz dicēdo q̄ iste sensatiōes nō sūt ex toto pter nām in q̄tūm sensatiōes: sed ratione suozū obzūm ita q̄ videtur velle q̄ iste sensatiōes nō sunt ex toto gñe pter nām sed oba. vbi gñā. sapor in salina q̄ apud p̄tiam alterius gustabilis p̄hibet

de Regni

illius debita sensatidinem: vt accidit in febribus: aut qui se
ipm reputat e pter nam ex toto gne: ga cu talis humidi
tas lingue debeat ee mediū in gustu oīno d3 carere sapo
re. ita hūiditates in orgāo odoratus libite debēt esse
puare odore: aer in aure sub miriga in osse petroso pos
tus: d3 ee carens sono: et albugine carēs vaporib⁹ per qd
fiūt imaginatiōes. Cōtra hāc rñsionē arguit. eque ē
pter nām appetitus intēsus merito acetosi flegmatis in
stomaco exntis sicut imagiationes vel gustatiōes et alie
sensatiōes de qb⁹ statim dcm ē: s3 ille appetit⁹ nō ē ex to
to gne pter naturā. ergo nec iste. assumptū pz: ga quēad
modū ille nō sūt pter nām ex toto gne in qstū sūt quēdā
sensatiōes: s3 merito suoz oboz. ita iste appetit⁹ in qstū
appetit⁹ nō ē ex toto gne pter nām: s3 merito sue cause q
ē hu. ex toto gne pternālis: et vtuāl⁹ bac ratione vritur
gentilis contra Hal. i hoc passu volens q bec Halie. vi
sinctio non sit bona.

C Terti⁹ modus rñdēdi ē Thome de garbo q postq vt
sibi vī satis sufficēter modū vini improbanr notat q i
qlibet opatiōe consideramus tria. eēntiam. opationis for
mā et qstiatē: et de istis trib⁹ in pcedēti cap. dixim⁹. opera
tionū q que i corpib⁹ pmutatū vel significāt dispōnem
a sanitate diuersam qdā sūt q aliquā totā de trib⁹ rebus
dictis remouēt vt ablata remouet eēntiam corrupta for
mā et. oēs q tales que h mō aliquā vñā rē ex toto remo
uēt: aut ples de illis dicim⁹ ex toto gne pter nām: s3 aliq
sūt opationes q significāt exītū a sanitate que pte vnus
illoz remouēt: et partē ponūt vt opatiōes diminute et au
gmetate aut tpe pmutate: et iste: qz nullā de illis trib⁹ re
monēt: s3 pte ponūt: et pte relinquit sūt de gne eoz que
sūt fm nām. C Et ex h p3 qre ablata opatio aut corru
pta dī ex toto genere pter nām: ga vtracq remouet vnus
de trib⁹ dictis q i opatiōe triā: s3 opatio diminuta non:
ga nullā totalr remouet: s3 pte ponit: et pte relit. C S3
si tūc qraf quō dolor ē signū ex toto gne pter nām cum
nō sit actio lesa apud ipm. C Dicē tho. h iō ēē ga dolor vt
sic nullius triū rēp dictarū pte remouet et pte dimittit:
cū sit actio nō lesa: et cū h significat aliquā dispōnem cor
poris c⁹ nulla ps ē fm nās: puta malā psonē vel solonē
pmutat. duob⁹ igr modis aliq opatio dī signū ex toto
gne pter nām. vno ga sit actio aliqd de illis trib⁹ dictis
q in actiōe triā totalr tollēs. et ga et si nullum illorum
remoueat: tū ga nō pte remouet et pte dimittit et signifi
cat dispōnem. c⁹ nulla ps ē fm nās: et h scdo mō nō repu
gnat aliquā opationē non ēē lesa: et ēē ex toto genere si
gnum pter naturam.

C Sed h modus nō vī ver⁹. p ga visio rēp an oculus p
ternolātus nō vī aliquā vñā de trib⁹ reb⁹ dictis remo
uere. Nō. n. remouet eēntiā: vt pz: nec formā: ga vel per
formā intelligūt specificā denoiatiōem: vel quāls acciden
talē denoiatiōem qstiatuā: nō z⁹: ga signa que sunt de
gne eoz q sūt fm nām sunt i qstiatib⁹ pmutata: vt dicie
pticula pntis text⁹: nec p⁹: ga visio rei q pp vaporē gros
sum i albugineo exntem appet pforata: est eiusdē speciei
eēntialis cū visione q nō appet pforata. et iō nō ē pmuta
ta in forma et nō aufert eē: et tū est ex toto gne pter nām.
C S3 scdm partes pōnis arguit. ga actio aliqua dimi
nuta signat rē ita pternālem: vel magis q dolor: et in se ē
magis pter nās q dolor: immo in se est pter nās et dolor.
q si dolor ppter ea q significat rem c⁹ nulla ps ē secūdū
nām d3 dici signū ex toto gne pter nām multo magi illa
diminuta actio. C S. dolor ē de genere eoz que sūt scōz
nām cū sit actio nālis. q signū sumptū a dolore ē signum
sumptū a gne eoz q sūt fm nām. C Nec valet q qdam
fingūt q h ppositū nomē signū ex toto genere pter nām
cum notat q aut sit tollens totalr vñā de trib⁹ rebus cō

sideratis in operatiōe. aut salte nō ptem tollat et partem
dimittat: et cū h significat dispōnē c⁹ nulla pars ē s3 nās.
p. ga Hal. nō capit h cōpositū signū ex toto gne pter na
turā. s3 dicit q qdam signa sūt exntia ex gne eorum que
pter nām. et qdā signa sunt exntia ex genere eorum que
sunt fm naturam.

C Sed ampli⁹ q opz stetim⁹ in istis. Nam Daly. per si
gna ex gne eoz que sūt pter nām intelligit signa egritu
dinis: et per signa de gne eoz q sūt fm naturā intelligit si
gna ex genere signoz sanitatis: et vidē p signa egritudi
nis intelligere illa signa q sic se hnt q stante sili circūstā
tia olum alioz: exceptio illis q sunt de eēntia sanitatis et
egritudinis nō pnt inueniri nisi in corpe in quo ē disposi
tū pter nām. per signa vo sanitatis itelligit illa q vel sibi
silia exceptis illis q sūt de eēntia sanitatis et egritudinis
pnt inueniri in corpe i quo nō ē dispō pter nām: et iō senti
re rē dulce tāquā amarā nullo extrinseco amaro occurrē
te ē ex toto pter nām: ga cuz istis circūstātijs pibus exce
ptis illis q sunt de sanitatis vel egritudinis eēntia nō p
sibi silia sensatio inueniri i corpe sine pternāli dispōnē: et
tu per te pcedētiā iter istū modū et alios supra posi
tos: et h ē rō corrupte operatiōis: vt qdā volūt: nō enim ē
ita q nō possit sili auditiō inueniri in corpe sano sculpa
te auditiōi tinnit⁹. C Nec ē ver⁹ q nō possit visio simi
lis imaginatiōib⁹ pcedentib⁹ aliqd i corpe mere natu
ralr disposito inueniri: s3 nō cū oīno pib⁹ circūstātijs: his
exceptis que de eēntia sūt sanitatis vel egritudinis.

C Ex qb⁹ pz intellectus diuisionis a Hal. posite. i. signoz
future egritudinis vel pntis neutralitatis: quedam sunt
signa q cū paritate extrinsecorū: ab essentia sanitatis vel
egritudinis inueniri pnt i corpe mere disposito fm nās:
et quedā que nō cum his circūstātijs: s3 dīant a naturali
b⁹: in corpe i quo sunt quātitate aut qualitate: aut tempo
re. verbi gratia. ga remissus appetit⁹ aut humidiōza soli
to. nā ita remissus appetit⁹ pōt cū paritate extrinsecorū
et alioz q nō sunt de sanitat⁹ stomachi essentia in stomacho
alio non pternaturaliter disposito inueniri: et sic de alijs
exēplis hic oportunis. C Deinde cū dicit

XXI.
Ppter hoc et dispōnes de corpo
rum qcuqz egrotatiua ēē vidētur:
neutroz sunt: et declarantia vo ipa
sunt signa. Primo qdēz h sanitates
designant: scdo vo egritudines: et fiunt eadē
signa scdm primaz habitudinē et sana et egra
et neutra.

XXII.
Nec quidē q iam exntem disposi
tionē demonstrant neutra: in co ve
ro q futuram declarant egra.

C Infert correlaria quedam ex dictis: et sūt
tria. Primū. q iste corpoz dispōnes: q corpo
ra sunt egrotatiua. i. parata cadere in egritudinē sunt di
spōsitiōes neutroz. probatur. quia sūt dispōnes medie
iter sanitatē absolute et egritudinē absolute. C Secūdū
ē. q ista signa dēā primo significāt pntes neutralitatem:
scdo vero significāt futuras egritudines. Nam per dispo
sitiōes pntes significāt futuras: et sic per prius presentes
q futuras significant. C Tertiū est. q bec signa eadem
exntia fm ppiam habitudinē. i. cōparatiōem aut relati
onē quā habēt ad primū significant signa egra et neutra: i.
quātū enim pntem dispōnem ostendūt demonstratiue:
sunt neutra: sed in qstū per illam pnoticātur futurā egrī
tudinē sunt egra. C Nota ergo q bec signa que sūt egra
et sunt neutra sunt eadem fm primā habitudinē. i. fm re

lationem ad primū significatū eorū. nam non sunt egra nisi p quāto significatō pntem neutralitatē ex illa signi-
ficatū futurā egritudinē: et ex isto p. q. non opz dicere trā-
latiōem nām eē h. deficientem: vt dicit plus q. cōmenta-
tor: 13 antiqua sit clarioz. ¶ Nō 2. q. hec signa nō osten-
dunt de necessitate futuram esse egritudinem: sed cum
verisimilitudine. XLII.

Secūdū vero eandē rōnez q. cūqz
apparēt in egrotantibz signa sanita-
tis: dicētur quidē sana eo q. futuraz
sanitatē denunciēt. Dicētur vero et
egra inq. egritudinē existēte ostendunt.
Et manifestū ē quidē q. si vtrozqz sūt decla-
ratina: dicentur neutra fm vniū aliquod signi-
ficatōz neutroz voce. XLIII.

Nihil vero mirandū est eadem signa
tres hē rōnes in differētibz bitudi-
nibz: et sana: et egra: et neutra dici.
¶ Dic pōt g. alia q. dā signoz future sāita-
tis: et pmo q. apparēt i egris significatū futu-
rā sanitatē. scōdo que apparēt in neutris pualescentie. ibi
2. (Scdm vō alēx) Dicit pmo tria. Primū ē q. ratiōe
simili illi que dā est de egris significatū futurū mor-
bum q. ipsa sunt neutra et egra dicere possum de signis
q. apparēt dū corpa egrotāt et significāt futurā sanitatē
q. ipsa dicūtur sana inq. tū significāt futurā sanitatem et
egra inq. tū demonstrāt pntem morbum. ¶ Dicit 2. q.
ex istis est manifestū q. sunt neutra fm aliq. signifi-
catōz neutroz voce. i. in 3. significato. ¶ Dicit 3. q. non
est mirandū eadem signa tres hēre rōnes. i. denomi-
nationes sub diuersis habitudinibus idest vt dicantur sa-
na egra et neutra. XLIII.

Secūdū vero alēx significatū que
cūqz ex egritudinibz pualescentibus
insunt signa dicimus neutra scōz q.
arbitroz: et ea que sūt in senectute.

¶ Nūc ponit g. alē cōditōem signoz sanorum et apparē-
tium i neutri dicēs q. signa que apparēt i pualescentibz
significatū futuram sanitatem sunt neutra fm alterum
significatū: q. neutra i p. vel scōdo significato: nō tū in ter-
tio: 13 vt p. ex dictis in p. libro possint dici neutra in 3.
significato. subdit scōdo q. signa que sūt in senectute pos-
sunt ēt dici neutra: et nō ē dubiū q. non opz oīum senum
signa eē neutra. sed sunt quodāmodo sūta signis neutro-
rum vt ostēdet in tertio libro huius rē.

¶ Hac igitur ratione omnia sub plures cadūt
intellectus et rationes.

¶ Infert corz cōmune oībus dictis signis: scōdo ponit
diciam inter ista et quedā alia que dicūtur solū sana et que
dicūtur solū egra. scōdo ibi (Quecūqz vero) ¶ Dicit p.
q. ex oīa rōne sequitur q. oīa signa talium neutroz ca-
dunt sub ples ratiōes et intellectus. et hoc p. ex
dictis. XLV.

Quecūqz vero signa perfecte sanis
insunt sub sola sanorum cadunt co-
gnitione. XLVI.

Et quecūqz egrotantibus non sunt
manifestantia futuram sanitatem:
sub sola et hec egrorum cadunt co-
gnitione. XLVII.

E his quidem deinceps dicitur.

¶ Facit q. dicitū ē dicēs q. signa oīa q. i sanis
pfecte iueniuntur cadunt solum sub ratione
sanorum: quia si q. d. esset egrum vel neutrum:
tunc corpus nō eēt perfecte sanum: et similiter

omnia signa que apparent in egrotantibus que nō mani-
festant futuram sanitatem solū cadūt sub ratione egroz.
¶ Nā mortem significantia sunt egra: et ita crīsim signi-
ficantia dūmodo ad bonum nō sunt determinata: et ideo
talīa signa differunt in isto a signis neutroz que oīa
plures habent denomiatiōes. XLVIII.

Et utrum egritudinis signa pronos-
tica percurramus prius duplici rō-
existēte eorum differētia. XLIX.

Sgrediamur priora quāritatibz aut
qualitatibz: aut t. p. b. non ipsis p. p. i.
is formis permutata ab his que sūt
scdm naturaz.

¶ Cum posuerit g. alē determinatiōem signoz pronos-
ticorum future egritudinis et future sanitatis: nūc spāl-
ter exegit de illis signis p. p. exēplado: et diuiditur in
duas. primo. n. ponit signa egritudinis p. nostica. scōdo sani-
tatis. ibi 2. (Quecūqz vō iā egrotātibz) ¶ Prima in duas.
p. mo enī p. ponit intērum. scōdo exequitur. ibi 2. (Velut
orefīm) De prima dicit q. intēdit percurrere signa p. no-
stica future egritudinis: et cum sint duoz modoz: vt di-
ctum est supra: prius vult icipere a signis que sunt f. 3. na-
turaz rōne sui generis p. mutata tū ab eo q. d. p. uenit corpi
i quo sunt aut q. t. itate aut qualitate aut t. p. nō ipsis p. p.
p. ysis formis. i. que nō fm spēm sunt permutata ab eo q. d.
deberēt in corpore mere nālīter disposito alijs paribus.
hec at signa aut sunt opationes lese: aut exēntia mutata
aut qualitates mutata: et fm plm sūt de genere eorū que
sunt scdm naturā quādo. i. mutatio a nālī cursu fm gra-
dum vel t. p. vel qualitatē. nō est tāta quā aliqua similis
oīo cū circūstātys paribus exēptis b. s. que sunt de eēn-
tia sanitatis vel morbi i corpore mere natura-
liter disposito possit inueniri. L.

Elur orexim ciboz intēsa aut remis-
sam aut q. nō f. 3. t. p. s. consuetū fir. LI.

At nō fm consuetaz ciborum egesti-
onē superfluatorum.

¶ Nūc spālīter exegit. et diuidit i duas. p. mo
exegit de signis q. sūt de g. nē fm nām. 2. de il-
lis q. sūt ex toto g. nē p. ter nāz. ibi (Tortio vō) ¶ Pars ēt p. i.
ma diuidit i tot p. tea q. t. sūt signa et patebūt. ¶ P. i. g. su-
mis ab appetitu q. si ē itēstoz debito aut remissioz: aut nō
f. 3. t. p. s. s. uetū ē signū futuri morbi et sūt ad cibos nō cō-
suetos: et ē b. vt si p. i. nālīssima dispōne appeteret intēse:
vt. 6. modo appeteret itēse. vt. 8. aut vt q. tuor: et si solebat
appetere i tertys. mō appetit i nonis: et si solebat appete-
re cibos calidos: mō appetat cibos fridos rē. ¶ Eā aut ē
q. appetit solito itēstoz signat malā p. plonez frigidā: aut
p. ntiā acerosi b. uoris aut fortitudinē resolōnis. S. 3. remis-
sioz signat p. ria et icitro appetitu iudicam? sic eo itēstoz
facto et tardato sic rēssioz: p. mutatio vō ad alios cibos si-
gnificat: aut malā q. t. itatē qualitatē ciborum p. rariā: aut
humorum presentiam nō naturalium.

Hic solet queri v. p. appetit? intēsus sit de g. nē eorū
q. sūt scdm nām. et v. p. q. nō. q. appetit? ca-
nin? g. nūmū ē intēsus ē opatio corrupta. vt vult Gal. 4.
de accidēti et morbo. cap. 7. ¶ Dic of breuiter q. vbi ap-
petit? sola itēssione peccat q. nō tū ē intēsus. vt i nullo bō
H 4

minuere nāliter dispositio fūit cū eisdē circūstātijs rē.
 iueniri possit: tūc ē ex toto gñe pter nām. s; tñ non ē cor-
 rupt^o vt exstimo. qñq; vō nō tñ a mediocritate recedit:
 tūc ē de gñe eoz q sūt scōm nām: t de B logē Sal. bic.
 C. Q. aut dī 4° de accidētī t morbo nō itelligat q p so-
 lā intēsiōe corrūpat: s; q cū intēsiōe pmutat ad ea q
 nō sūt boiūm cibi. nā ibi dicit Sal. q si corruptio deside-
 ry fuerit cū vltimitate qstiat sit illa spēs que canin^o dī
 appetit: t tu ex B collige Sal. cognouisse q aliqui opatio
 ledit p itēsiōe: t tñ nō posuit nisi tres modos dictos. et
 iō puto itellexisse vt exposui i illo. s. nocet autē operatio.
 C. S; scōz egōnē eē paucorū aut plimorū: aut
 humidiorū aut duriorū.

C. Ponit scōm signū: t est. egō superfluitatis cibi in dige-
 stiōe pma qñ supflua sūt pla pūeto aut pauciora: aut nō
 pūeto tpe: aut fuerint hūidiora pūeto aut siciora: s; nō
 ad incōueniētiē spēm permutata: sūt at ista supflua plura
 debitorū: aut ppter debilitatē retētiue vtiutis: aut pp forti-
 tudinē expulsiue stōaci t intestinoz: aut pp debilitatē at-
 tractiue epatis: aut pp hūoz pntiam in intestinis pgrega-
 toz: aut illuc aliūde trāmissioz: aut pp multitudinē cole-
 re stimulatīs vel ei^o acuitatis: t tu alias cās ēt potes col-
 ligere i pmeto illi^o apbi. Quibuscūq; iuuenib^o rē. t scōa
 pmi: t cāe oppositē sūt cāe paucitatis. C. Cause at hūi-
 ditatis sūt ille cāe multitudinis: t cāe siccitatis sūt cause
 paucitatis vtpm: qñq; vō ē cā multa caliditas intestino-
 rum t toti^o. iō pstat q ex his dispōnib^o corp^o ē patū cade-
 re i morbum: nec est hic plangandum in omnibus ege-
 stionum significationibus.

Ita xō t humidiorū supflunū idige-
 tia aut abundātia pter nāz: aut colo-
 ris aut pstitētiē pmutatio aut tēpo-
 ribus euacuatiōis.

C. Ponit exēplū 3° de vrina q dī egestio hūida: q ē super-
 fluitas i forma ligda t fluida expulsa: t ē a digōne scōa q
 fit i epate: q si ēt augē aut minuit pternāliter: aut pmuta-
 tat in colore: aut i suba aut in tpe exi^o significat itez fu-
 turā egritudinē. C. Nā multitudō vrine aut signat mul-
 tū potū. t sic strim nūmā: t cās sitis. aut epatis frigiditatē
 t hūiditatem: aut multoz humoz eliqtiōnem aut forti-
 tudinē attractiue rez: vt in dyabetica passiōe. paucitas
 aut signat aut pot^o paucitātē: aut epatis calitatē psumē-
 tē: aut debilitatē expulsiue: t mutatio coloris signat. vt dī
 clarat scōa pmi: mutatio vō subē ad subtilitatē signat opi-
 lationes: t grossities significat q humores expellunt cū
 vrina. nō dixit aut de hypostasis pmutatiōe nolens per-
 currere omnia rē.

Igillie t mult^o sōn^o: aut in tēpo-
 re nō consuetudo.

C. Ponit qrtū exēplū circa opatiōem aiālē.
 vt vigilā mltā: t multus somnus. nā vtracū
 significat malā dispōnem: vt bypo. dixit fecū
 da apbozismoz. apbō tertio. sōnus t vigilā t tu vide quo
 modo somnus significat humiditatē t frigiditatē: t vigi-
 lā contraria horum.

C. Scōz hoc xō t supfluitas: aut āplior. aut
 minor. aut calidi aut frigidi cōcupiscētia pter
 consuetudinē.

C. Ponit exēplū gntū. t vt sonare q appetitus cibi āplior
 aut minor ad calm cibū aut ad frigidū pter pūetudinem
 ē signū futuri morbi: t tūc repetit h pmi signū. s; alr pōt
 dici q velit Sal. appetitū āpliorē dormiēdi: esto q bō

nō dormiat: vt accidit i qbusdā dispōnib^o: t alr appetit^o
 obuiadi aeri calido vt frigido vel pānis: vt vlr reb^o exteri
 secis pter pūetudinē sit signū futuri morbi. t B mibi pl^o
 q pmetator dīc B ē dīcū de potu. t pvt supra de fame.

C. Quēadmodū t circa venereoz vū imēsu-
 rata t nō s; tpa concupiscētia.

C. Ponit sextū signū dī appetitū coēdi i mēsurato pter
 pūetudinē q significat vtiōsitātē t humorū acuitatē
 t multitudinē.

C. Et sudores ples q oporteat aut pauciores.

C. Ponit signū sumptū a sudore si fuerit āplior qz: aut
 paucior. C. S; h cadit dubiū: qz hā. vt inuere aliquē eē
 sudorē nālē: oppositū dī ab eo. pma apbōz. illo apbō.
 Vt res vō. auctoritate Diofōri. C. Et idē innuit pūcula
 qrtā illo apbō. Sudor multus: vbi innuit sudorē eē: aut
 pp vsum nimy cibi: aut qz sūt pntes multi mali hūores. t
 idē innuit Aul. 2° qrti. volēs q p cutē cūonea debent fieri
 insensibilis. C. Dic dī a plus q pmetatore q aliquis su-
 dor est nālīs qbusdā t pūpue hūidīs i qb^o tāta adqstas cū
 sanguine per totū corp^o trāmittit vt neqat isensibilis ex-
 pellit. t iō a nā sensibilis expellit: vtz in corpe tēpato non
 sponte sūt sudores. qz calor fortis cū hūiditas aquea nō
 multū excesserit sufficē insensibilis expellere. t B itelligit
 Aul. 2° qrti: nec Sal. Diafōri auctoritate approbat ex to-
 to pma apbō. t tertio de accēti. dicit se alibi sibi cōtradi-
 cturum. C. Q. aut dicit quarta apbōz. dī de sudore mul-
 to ad denotādū q nō multus pōt eē sine tali significatio-
 ne: hic modus satis placet. C. Thomas aut de garbo se-
 quif Bartholomeū de varignana dicentē q sudor ē na-
 turalis nostro corpozi per cām incitātē. vt in exercitio tē-
 perato: sed nō est naturalis absolute. ita q sponte t sine i-
 citatiōe possit eē naturalis: t de istis q per incitatiōē sūt
 sudores logē Sal. pmius modus mibi plus placet.

C. Aut pigritia ad motiōez: aut tētationib^o mo-
 uertaggrauatio: aut dissolō maria t valida.

C. Pōit signū aliud dicēs q pigritia ad motūz aut aggra-
 uatio cum tentant moueri: aut debilitatio valde magna
 cum mouentur sunt de istis signis futuri morbi. C. Ubi
 nota pigritia ad motū eē tarditatē motus q i rei vitate ē
 de gñe eoz que sūt fm nām: aggrauatio at ē sensus gra-
 uitatis mēbroz qz mouēt. t h sensus nō necario ē dolor
 imo ē ē nālīs qñq; t tu ex his pūcipere potes qūo nō ob-
 stante q oīs dolor sit ex toto genere pter nāz: t pūcesso q
 oīs lassitudo sit manerico qdā doloris: tamen ista que h
 ponūt nō sunt ex toto genere pter nām: qz nō sūt lassitu-
 dines illo mō sumēdo: sed cū lassitudinibus plerūq; pūū
 gunē: q aut t qz sūt spēs lassitudinis disputant scōa apbōz
 apbō quarto. C. Nota scōa q ista sūt signa futuri morbi
 cū fuerint pter nām t pūetudinē patientis. C. Nō 3° pī-
 gritia i motu t grauitatē pternāles eē aut pp dissolutiōez
 spiritūū aut pp humoz pntiaz nimie qstiatas. dissolutio
 at t debilitatio ppter caloris nālīs paucitātē aut subtili-
 tatē. iō ista futuros morbos nunciant.

C. Abēstruoz ēt retētiō aut āplior: aut mior
 euacuatio.

C. Ponit aliud signum dicēs q retentio menstruozum
 vel āplior vel minor euacuatio est signum futuri mor-
 bi. C. Ubi nota menstruum dici sanguinez qui i mulie-
 re superabundat aptum per matricis venas menstruati
 expelli. t istius sanguinis i suo tpe euacuatio est natura-
 lis. sed in certa quātitate: t infra certum spaciūz. retētiō
 ergo idēst tardatio menstruadi: t maior vel minor qstī-
 tas: qz sit a causis pter naturam quas legere debemus
 21° certū. sunt signa futuri morbi.

Sic vero et que per emorroydas.

¶ Ponit aliud signū dicens: quod eo modo retēto eūonis per emorroydas aut amplior eūatio aut minor solito significat futurū morbum: et tu pmo ex isto collige aliquā euacuationē per emorroydas esse nālē. Nā in quibūdam corporibus generat̃ q̃titas sanguis mali per viā venarū emorroydaliū expellēdi a vīte et cū supabūdat significat aut subtilitatē aut acuitatē aut multitudinē sanguis ampliorē debito. cū vō deficit straria aut vīutis expulsiue debilitatem. et sic futurum morbum.

S; et p̃m eūde cibū et potū nō sillis ei q̃ prior fuit delectatio: cognitio est future egritudis.

¶ Aliud exemplū est nō equalis delectatio p̃m cūde; ci bus. assumptum quod significat lapsum stomachi vel partium oris stomachi iuxta dicta supra.

Similiter et intellect⁹ bebetudo nō p̃m naturā aut obliuio in nō consuetis: aut fantastici sōni magis q̃ pri⁹: et siquidē audit⁹ et odoratus et visus bebetiores et infirmiores.

¶ Ponit aliud p̃ternāle. Intellect⁹ bebetudinē: et p̃ hoc intelligit bebetudinē imaginatiōis aut cogitatiōis vel extīmatiōis: et dixit nō p̃m nām: quia quicq̃ sunt nāles et cū sunt nō nāles significant aliq̃d p̃p̃tionis maliciā vel malorū buinoz p̃stia vel vaporū. Deinde ponit obliuionē in nō p̃suetis q̃ significat plurimā būditatē cū m̃a in cerebro. p̃sertim quo ad posteriōrē partē capitis. sicut cū dicit somnos magis fantasticos. i. cū plurib⁹ somnys est et signū futuri morbi: quia significat capitis repletōes a m̃to vaporē. Et ex hoc p̃z sōnia esse nālīa. subdit et q̃ bebetudo visus et audit⁹ et odoratus sunt de hīs signis q̃. obtusius et remissius circa idē obm̃ opant̃ q̃ cōsueuerūt cū similib⁹ circūstantijs: quia significant aut p̃p̃tionis maliciā circa tale sensus organum aut opilationē in meatibus aut vaporum cū spiritibus maiorem permixtionem.

Et simplr dicere est q̃cūq̃ p̃m nām sunt bec qdē aucta: bec nō diminuta: bec nō temporibus q̃busdā: aut q̃titatib⁹ p̃mutata.

¶ Uniūersalizat signa sub quodā generali dicēdo q̃ oīa q̃ iūnt p̃m nām in corpore sano siue sint augmētata siue tēporibus siue qualitatibus p̃mutata aut supple diminuta ab eo q̃ p̃m nām significat futurū morbum: quia significant recessum a naturali dispositione merito: cui⁹ corpus tandē paratum est egrotare.

Et corporis tumor et mīor et maior fact⁹: et rubicūdior aut albior aut liuidior aut nigrior.

¶ Memorat quedā signa p̃cipatīa nālī magis vīte dicens: q̃ tumor corporis maior solito: aut minor: aut albior: aut rubicūdior solito: aut nigrior: significat morbus futurū: quia amplior tumor significat humorū multitudinē. minor vō corporis dissolutionē. odor vō humoris sibi p̃porcionalis abūdantiā iuxta sniam Gal. p̃ma ap̃bōrum. scōdo ap̃bō. nisi in p̃fundo accubuerint.

Et eructationes et sternutatōes et ventositates plures aut pauciores a nālīb⁹: signa sūt future egritudis. Ita nō et quecūq̃ p̃nares et aures et palatūz q̃b⁹ cerebz expurgat̃ q̃titati b⁹ aut q̃litatib⁹ aut t̃pib⁹ p̃mutata. bec igit̃ oīa generis sunt eoz q̃ sunt p̃m naturam.

¶ Modo narrat quedāz alia signa. et p̃mo eructationes q̃ sunt motus stomachi ad expellēdū vētositatē per viam oris: deinde sternutatōes que sunt motus cerebz et p̃nā-

culorum eius ad expellendum rem nocentem per viam oris et nasi cūz auxilio aeris attracti. tertio vētositates q̃. per intestina pellunt̃ extra. nam p̃mum cū accidit amplius significat diminutionē naturalis caloris aut p̃sentiam viscosi humoris. Secundū autem significat humorē stimulantē virtutē cerebz expulsiuā. Tertium vō caliditatis naturalis diminutionē secundū intestina aut flegmatis p̃sentia. Et tu collige hic istos motus esse naturales. put naturale distinguē contra p̃ter naturā. Addit postea q̃ similiter superfluitates quibus cerebz nālīter expurgat̃ per nares vel os vel aures cū p̃mutant̃ quātitatē aut qualitatē aut tempore sunt de istis signis. vltimo subdit epilogū et p̃z.

LIII.

Ortio nō in vētre aut p̃m stomachi aut p̃m aliq̃d ītestinoz: aut in egōnibus aut in his q̃ euomunt̃ aut min⁹ gunt̃: aut aliq̃s ali⁹ mediocris dolor de genere est eoz q̃ sunt p̃ter nāz.

Modū nō egrotare ita se bñtes dñr. LV.

Admodum grauati caput aut dolētes caput: aut vigilātes aut dozmīētes qñ nondū p̃p̃ bec a cōsuetis opationib⁹ ipediunt̃: et termin⁹ qdē iste est egritudinis in talibus dispositionibus discretius.

¶ Positis signis p̃nosticiis futuri morbi: que sunt de genere eoz que sunt p̃m nām. p̃nter hic enumerat alia signa p̃nostica futuri morbi p̃ genere eoz q̃ sunt p̃ter nām. Et diuidit in duas partes. p̃mo. n. ponit quedā generalia circa bec signa. scōdo spālīter quedam illoz enumerat. vō leno q̃ per illa intelligamus alia. ibi z. (Talia vō.) p̃ma in tres. p̃mo. n. ponit vñā p̃clonē ad p̃positū. et p̃bat illaz. secūdo isert vñū correlariū. tertio ponit aliā p̃clonem. z. ibi. (Et p̃pterea.) z. ibi. (Ita vō.) Dicit p̃mo: q̃ l3 tortio in vētre vel stomacho. l. meri aut in aliquo ītestino aut in vomitu aut in egōne aut ī mictu. et alijs etiā mediocrib⁹ doloris sunt de genere eoz que sunt p̃ter nāz. tamē ita se bñtes. i. patiētes aliq̃d de dictis doloribus nō opz q̃ dicant̃ egrotātes. Ita cōclusio p̃bat: quia patiētes grauitatem in capite aut dolētes caput aut dormientes: vel vigilātes plus debito nō dicunt̃ egrotare quādiu p̃pter dictas dispōnes nō ipediunt̃ in p̃suetis cōuersationibus cū hoc ipediunt̃ sit termin⁹ per quē discernimus ī istis dispōnibus egrū a nō egro. ergo a pari patiētes tortiones vel aliq̃d de supra dictis mediocrib⁹ doloribus nōdū debz dici egrotare: quia nōdū sunt in cōsuetis p̃uersationibus impediti. Nota igitur p̃mo. q̃ quia potuisset quis dubitare an omnia corpora in quibus inueniūt dispositiones ex toto genere p̃ter naturā sint egra: voluit Gal. hoc dubium hic remouere dicens: q̃ nō: quia stat tortionē et alios dolores mediocres quos nominant̃ in eē corpori: quāuis corpus nō sit egrū: quia stat tale corpus nōdū in cōsuetis cōuersationibus esse sensibiliter lesū. Nota scōdo q̃ corpus vel membrum aliq̃d esse lesū sensibiliter potest itelligi duobus modis. vno mō q̃ lesio operatiōis illius sit sensibilis. secūdo quia per illam lesionē corpus sit notabiliter impeditū in suis cōmunibus p̃uersationib⁹. et contingit aliquid esse lesū sensibiliter mō p̃mo q̃uis nō sit sensibiliter lesū modo secūdo. Cōstat enim q̃ cū inflibet volētis lesio est sensibilis modo p̃mo. l3 nō quilibet dolēs sit in suis p̃uersatiōibus notabiliter ipeditus. sensibilis q̃ lesio in operationib⁹ mō secūdo est termin⁹ discretius egritudinis: quia termin⁹ per quē discernimus

Tegni

egrum a nō egro. ¶ Tercio nō. q. tortio dī dolor in uesti-
nis vel in stomacho ptingēs ppter quē hō torquet querē-
do sitū i quo min⁹ doleat. ¶ Quarto nō istos dolores eē
pter nām toto genere mō superi⁹ posito: s. plusq. cōmen-
tatoz hoc dicat tortioz: vt ē sensatio esse fm nām: s. a pre-
sui significati esse pter nām. reliqua hic dicta patēt. nā si
gna fm nām que vltimo narrat ppter similitudinē i mō
ledēdi puerfates arguit illos q. dolent mediocriter nō
ppter hoc esse egrotantes.

LVI.

E ppter ea ad aliqd eadē dispōnē t
egra t neutra dicimus adhuc. ad vi-
gorē. n. ferētis facili⁹ q. iā vire vir-
tutis: aut egra ē aut neutra dispō sin-
gular eaz que dicta sunt.

¶ Dic ifert hāc. vñū correlariū t est q. ex dictis pz eādes
vel filiez dispōnē posse dici qñq. egrā qñq. neutra ad ali-
quid pparā. arguit sic. eadē vel pñlis dispō vñū hominē
sensibiliter ledit i suis puerfatiōibus t aliū nō nisi insen-
sibiliter. q. ptingit eadē vel pñlem dispōnē ad aliqd ppara-
tam posse dici qñq. egrā qñq. neutra. ¶ Causa aut hui⁹
vt dicit in ista est vigor vtutis patētis talē dispōnē que
qñq. est vigorosior: q. vicia. t iō ab eadē dispōnē nō sensi-
biliter ledit: qñq. est vicia. t iō ab eadē sensibilibiter impe-
dit: t p hoc ē dispō illa aut egra aut neutra. ¶ Ubi no-
ta q. cū nō dicat egritudo nisi per quā aliqd denominat
egrū t nulla dispō denominat egrū nisi illud corpus aut
mēbz qd per ipsas remouet a pñtis opatiōibus t puer-
fatiōib⁹. hinc est q. dispō filis pōt esse vñ egritudo t alte-
ri nō: puta delicato dispō faciēs lassitudinē est forte mor-
bus cū p illaz sui mollitia vincat. robusto vō t laboribus
assucto nō erit nisi neutralitas. ¶ Nō 2. q. nō respēcū cu-
silib⁹ dispōnē pternālis vtus debili⁹ absolute facili⁹
vincit. cōstat. n. q. bñtes cor calm a causis suffocantibus
citi⁹ moriunt: vt pma terti. caplo de appoplexia: s. itelli-
gimus hic q. vtus fortior respēcū determinate dispōnē dif-
ficili⁹ dī egra: t cor frigidū est forti⁹ ad resistēdū certis
causis suffocatiōib⁹ q. calm. Et tu potes ēt iferre vlti⁹
q. eadem dispositio stat in vno intra latitudinem sue sa-
nitatis: q. cum illa stat corpus denominari sanum t aliū
sufficiet egrum facere.

LVII.

Ta vō t alia nocumēta qñq. fūit
fm sensus nō in eo qd est t magis t
min⁹ deferunt alterutrū: s. toto gene-
re pter nāz sunt: t h sunt egritudinū
signa: quādiū tñ fuerit parua t nōdū a pñtis
vñicuiq. actionibus impedire sufficientia dici-
mus neutra.

¶ Dic ponit secūda pñonē ad ppositū dicēs: q. sicut dicit
est de tortioe t alijs dolorib⁹ ita itelligendū est de opōni-
bus alijs: sensuū a tactu q. nocumēta earū p q. nō diffe-
rūt ex sanis soluz fm magis t min⁹: s. sunt ex toto genere
pter nāz illa sunt signa egritudinū: s. quā diu sunt parua
nō sufficiētia ipedire a pñtis opōnib⁹ sunt dicēda neu-
tra. ¶ Ubi nota. q. pmo inuit in alijs sensibus a tactu eē
opōnes lefas que nō differūt a nālib⁹ fm magis t min⁹
pcipere obm solū: sed per aliud. sicut verbi gratia. rectuz
iudicare curū t integrū perforatū: inuit secundo q. oēs
tales sunt ex toto genere pter nām. t bec duo dicta exa-
minabunt in hoc caplo ifra. inuit tertio q. ista sunt oia si-
gna egritudinū t hoc itelligat q. sunt signa aut demōstra-
tiua egritudinū pñtiū aut pñstica futurarū. Nā si di-
ceremus q. oia ista significāt pñtem egritudinē nō vide-
rēt hic ponere similitudinē cū pcedentib⁹. de quibus in-

nuit q. nō sunt signa egritudinis: nec oporteret q. dicere-
tur neutra: vt dī in textu. voluit q. ista sunt signa prono-
stica aut demōstratiua egritudinū: s. tñ qñ nō sufficiunt
ipedire a pñtis opōnibus sunt signa neutra: vt nunc: q. le-
corpora talia nōdū sunt egra: s. neutra. ¶ Secūdo nō. q. le-
sio quādiū opōnū ipedit a pñtis opōnib⁹ t puerfatio-
nibus vt ablatio visus phibet a legēdo t ambulādo. t in
alijs multis opōnib⁹: ita ēt cōtingit in alijs sensib⁹ q. cor-
lesiōes ipediūt qñq. a pñtis opōnib⁹: sensibilib⁹: qñq. nō.
qñ q. p istas nō accidit sensibile impedimētū in puerfatiōi-
bus ista sunt signa neutralitatis toti⁹ t nō morbi totius.
vtuz aut que hoc modo impediunt sint morbi aut non
vide in primo bñuo.

LVIII.

Alia vō sunt fm gustū qdē qñ false
aut amare aut alicui⁹ alteri⁹ qñtatis
manifestatio ē in comestis t bibitis
omnibus aut sine acceptione cibi sa-
lina eis videtur talis.

¶ Dic hāc. spāliter enūerat qdā signa ab opōnib⁹ sensuū
ex toto genere pter nāz. Et diuidit h pars in qñq. fm nu-
merū sensuū. ibi secūda. ¶ Scdm odoratū. ibi 3. ¶ Secū-
dum auditū. ibi 4. ¶ Quēadmodū. ibi 5. ¶ Scdm ta-
ctū. ¶ De pma dicit. q. talia signa ex toto genere pter
nām sunt fm gustū: qñ oibus comestis t bibitis qñtūcūq.
diuersi saporis tñ apparet manifestatio eiusdē qñtatis. i.
aut false aut amare aut alterius saporis: aut ēt si be qñta-
tes appareāt: ga sine pñtia cibi t potus salina videt talis.
¶ Ubi pmo nō ex Aui. pma sexti nālū. caplo de enume-
rādo modos ale q. gustus est vis ordiata i neruo expāso
sup corp⁹ ligue ad pñhedēdū saporē solutos ex corpib⁹
pñgētib⁹: ipz cū pñisceē būori vñtuoso ligue pñmixtiōe
pñmutat: t tñ pñsidera q. in hac diffōne Aui. p linguā in-
tellexit oē qd in pñhedēdo saporē ē pñportiale lingue
sic fuenit in qñbūda aialib⁹ carētib⁹ lingua. t sicut ē pala-
tū t vicine pres in būtib⁹ ligūā. nā nō solū i ligua ē vis cō-
pñhedēdi saporē: s. in palato t adiacentib⁹ partibus. vo-
luit ēt Aui. expmēre in diffōne dicta modū quo gust⁹ im-
mutat a gustabili t est q. ex corpe. i. gustabili soluit sapor
.i. p saporosa: t cōmisceē cū būiditate saluali pñmixtiōe:
merito cui⁹ fit pñmutatio lingue a sapore. t iō vt q. dicta
salualis būiditas sit mediū in gustu.

Sed vltra hoc remanent aliq. dubia. pmo quō
gust⁹ est qdaz tact⁹: vt dī a pñho.
2. de aia. textu pñenti. iol. t cōmēto eodē. vñ. n. q. differt
a tactu ex pte obiecti: q. et obm ē sapor q. nō est tāgibilis
qñtatis: t ex pte modi pñhedēdi: ga tact⁹ pcipit sine ex-
trifeco medio. gust⁹ aut eget būiditate saluali q. ē mediū
extrifecū cū nō sit de pñone organi gustātis. ¶ Sorte dī
q. gustus pcipit sine medio extrifeco: ga t si nō pcipiat ni-
si mediāte salina. tñ salina pōt dici mediū intrifecū: ga est
nālīs t intrifecata corpi t in illo genita: t hoc sufficit Ari.
¶ Cōtra gustus vñ pcipere non sine medio qd est pñ aia-
lis quēadmodū tactus: s. salina nō est pars aialis. q. segē
q. salina nō est mediū de quo loquunt. t assumptum est
Auer. 2. de aia. cōmēto. iol. dixit. n. Et icipit declarare q.
gustus est aliq. tact⁹: t q. p hoc nō idiget pñhedere
sui sensibile p mediū q. sit corpi extraneū: sed per me-
diū qd est pars animalis. h Auer.

¶ Pro h dubio dixit Alber. i. qñnib⁹ q. gust⁹ sumit duob⁹
modis. vno. p sensu alimēti vt ē alimēti: t hoc mō gust⁹
est tact⁹: t h dīc voluisse Ari. t rō ē: q. alimēti vt h ē tan-
gibile. ¶ 2. sumit p sensu saporis: t h mō distinguit a ta-
ctu t ē alia vtus vt pbat rō supraposita.

¶ Sed bec rñsio nō cōcordat cū Auer. pñmento allega. vbi
voluit Ari. loq. in textu dicto de sensu seqñte odoratū fm

ordine q est a meliori ad magis nequius. et hic est sensus sapientie: et ga ibi in scda rone ad hoc pbando arguit q gustus non coprehendit saporem nisi in actu humido qd est ragnibile. stat q q loge de sensu sapientie.

Et io vt comentator velle q sensus gustus esse tactus potest intelligi duobus modis. vno mo q hic sensus sit vere tactus: et hoc est falsum. alio mo q hic sensus bz similitudine cu tactu et hoc est verum et fm Auerro. hoc exprimit alia eoz traslatio q dicit. sensus aut gustus coprehendit p tactu: et causa illi est q sensibile p gustu non coprehenditur p mediu iter gustas et gustatu q est copus exne. et h modus ridedi vt mibi verior. **Et** tuc ad argumetu qd in gustu regit mediu exne dicit q large loquedo salua non est mediu extraneus. sicut et videmus doctores nostros coputare sanguine et pilos iter mebra et partes intrinsecas: quo aut salua sit necessaria statz videbis.

Dubitat igit vt salua sit mediu nequiu in gustu. et arguit q sic ex Auer. 2. o aia velle q in omni sensu regit de necessitate mediu. q cu in gustu nullu sit mediu aliud necessariu: seqt q salua est illud. **Confirmat** ga illud e mediu necessariu: quo corruptio non potest sapores veraciter coprehendi: sz corrupta salua non potest sapores coprehendi veraciter. q salua est mediu nequius. maior est clara et minor est Auer. 3. colligit. cap. de accitibz sensus gustus cu dixit. Et qn corrupti bec humiditas in ore. sicut in istis: non potest tuc sapores veraciter coprehendi. **In** oppositu argt sic. salua est mediu in gustu ca faciedi facile sentiri. et si posset sensu apponi organo gustu sine medio pcipere. q ipsa non est mediu nequius. assumptu est Aui. 6. naliu. parte 2. cap. d. gustu. cu dixit. Melius est aut: vt hic buo: sit causa faciedi facile: et fiat alteri q litaris et pfundat simul. n. n. posset tangi subtiliter sine buore esset gustus. **Confirmat** ga salua facta alii cuius saporis tota ipsa gustu pcipit et non p media salua. q ipsa non est mediu necessariu in gustu. hoc argumetu vti virtutis Aui. 6. naliu. caplo allegato. et assumptu est Gal. in lra. et Anicet. loco allegato.

In isto dubio et si videat defendi posse saluam esse mediu in gustu nequiu recte piens sapores itentualiter: vt os dicere illu q vult Auer. saluare. et pter q salua mali saporis non sentit illi saporis. Sz qn lingua patit mala pponit cu ma: tuc sentit saporem illius materie in salua ibibite. tu magis credo Aui. q sit pp bz sentire: et q si in aqua essemus: et aqua eet dulcis: et obiceret lingue non hnt salua non illa sentiremus: vt vult Auer. in scdo de aia. caplo de gustu. q si mediu intrinsecu apud Aristo. sit necessariu: adhuc puto verum esse id non esse salua: sz vt in tactu carnem.

Tertio dubitatur qre pphensio saporis non pte cibo et potu sup linguam: aut coprehedere cibos diuersoz sapoz ragn vnius. sicut qn oia vnt amara sit operatio corrupta. Nam gustus iudicat de obiecto sicut est. gustabile. n. occurrens lingue aut est salua et illa est talis saporis qualis iudicat: aut est aggregatu ex salua et alio comixto: et est fm dominiu saporis eius: cuius iudicat. **Dic** dicit conformiter ad dicta supra de operatione corrupta q ideo dicit opatio corrupta: q nulla similis sensatio potest inueniri in corpore mere naliu disposito alijs paribus. pter illa que faciut hoc pternaliter dispositum vel bis exceptis que sunt de essentia sanitatis vel morbi sumedo large morbu. Et ga sic est in bis casibz. ideo dicit operatio corrupta: nec valz argumentu. obm pcipit sub ppta rone sine errore. q non est actio corrupta. na bec pceptio vel sibi similis cu paritate extrinsecu a sanitate et egritudine non posset inueniri in corpore mere naturaliter disposito.

Quarto querit ppter qd est q in patetibus sine exteriori sapozabili: qnq aut non sentit nisi occurrat extrinsecu sapozabile: et cu tale extrinsecu occurrit non apparet sapoz ei: sz buiditatis in lingua ibibite. Sicut pp qd magis qda potuu et ciboz vnt mali et extranei saporis vt coiter vinu et carnes. quida aut non ita vt poma et fructus et zucarui: vt experientia notat. **Tertio** ppter qd magis apparet in istis corruptionibz sapoz acetosus et amarus et falsus q dulcis aut vinctuosus: vt sumit ab Ari. 3. 4. partu cula pblematu. pblemate sz cu dixit: ppter qd lingua dulcis non fit: amara aut et falsa et acetosa.

Ad primum istoz rñdit Auer. 3. colliget virtutem liter. caplo de accitibus gustu. notado q qnq humor mali saporis plurimu ificit linguam: et est q si ei continua comotio. et tuc nullo extrinsecu li occurrente sentit sapoz: et oia que ab extra approximan tur illi: fere saporis sentiunt: quia ille alios obtenebrat: qnq aut ifectio non est tanta. et tuc eget comouente de nouo et agitate ad excitadu. et tuc sentit coiter sapoz quidaz mixt ex sapore rei extrinsece et sapore huoris ificietis.

Ad secundum respondet q cibi: quoz sapoz non multu excedit saporem imbibite buiditatis: et cu hoc mouet satis sunt displicetes: ga multu in eoz gustatõe in istis casibus dominaf sapoz humoris peccatis. Similr et res subtiliores vt vnu: sz res non penetratiue multuz: ga grosse sube non ita pcipiunt male: ga non tñ excitat huores maluz: sz dulcia et stiptica et pontica: aut res quaru sapoz est multu dominas. sicut acetu multu toties non displicet. mo vinctuosus sapoz qualis est carniu est in suba subtili satis et est sapoz paru de se imutans. vnu aut multu penetrat. poma aut et pirra et zuccaz sunt coiter aut pōica aut stiptica aut dulcia aut acetosa.

Ad tertium rñdet Ari. loco allega. q ca est: qz sapoz dulcis est naliu. et io non sentitur: amax at et falsus et acetosus: sunt pternalia. et io sentiuntur: et ego itelligo h mo: ga isti sapores dulcis et vinctuosus qn sunt in huoribus: huores sunt nali dispositi. et io non ita apti linguam a debita dispositione remouere: non q lingua naturaliter tales sapores habeat vt inuit conciliator: huius pblematis expositione.

Secundu odoratu et qn aliqui sentiunt vna qualitate odoratu nullo pte odorabili aut afferetes pluri ma et diuersa oia vt filia sentimus. plerqz et oino sensus nobis est nullus aut fetoris alicui: licz nullo pte fetore.

Dic ex plicat de signis ex toto gñe pter nam sumptio ab accitibz odorat: dices: q quoz sunt modi qd opatio ex toto gñe pter nāz fit i odoratu: et e signu tale nequ: cu pdiribz supradictis: posito. q non dñ sit sensibilis lesio a pfuctis opōibz. **Un** eoz e qn sentimus odorem nullo pte odorabili. **2** modus e qn plura et diuersa odora bilia oia pcipim: ragn vni modu. **3** e qn penit nullus sit sensus odorabiliu: debite applicent: et iste e ablatio opōnis. **4** est qn est sensus fetoris nullo fetido pte. **Ubi** p no ex Aui. 6. naliu. pte p. ca: d enūerado vires aie pprehensas. q odorat: est vis ordiata i duabz caru lis anterioris pte cerebri similibz māmillar caputibz. ad apprehededu illud qd offert ei aer attractus de odore q est in vapore pmixto: aut de odore ipresso in illo ex pmix tarõe q fit ex corpore odorifero. **Ex** qua descriptõe se quit q organuz olfactus sunt due partes cerebri similes: capitibus māmillar. **Sequit** secudo. q ois odor qui

cōprehendit: aut cōprehendit ex permixtiōe vaporū cū aere vel medio tenete locū aeris: aut ex pmutatiōe medij talis facta a corpore odorifero iquātū odoriferū ē. Aliter enī nīsi ista sint vera. descriptio data nō est bona.

Sed dubitatur circa p^m: et vī q^d organū odoratus non sint ille carūculē: q^d si ita esset. tūc nares essent in hūitib⁹ anbelitū odoratū cū anbelitū pp meli⁹ nō pp necessitatē sicut palpebre in oculis et visu. p³ p³ a clare. et nō est falsus cū sit Auer. 2° de aia. cōmēto. io. vbi dicit. Sed hoc q^d dixit amplian⁹ vīe et vne demōstrat q^d hoc est pp necessitatē nō pp melius. et idē sentit. 2° colligz. cap. d. iua mētis instroz odorat⁹: et vult hoc esse de mēte Ari. Scdō argūit: q^d organū odoratus est p^mus vētriculus cerebri. ergo nō est ille carūculē. assumptū est 3° de acciti cū dicit. Ad scribo quoz q^d p^mū instrumentū odoris sunt vētriculi cerebri preterea instm odoratus v³ esse ignee nāe: sed carūculē ille sunt frigide et humide. ergo et. assumptum est Aristot. in de sensu et sensato.

Sed oppositū est Aui. loco allega. sexti nāliuz. 2° 5° Gen. tery. caplo p^mo. Ad dubiū breuiter d⁹ q^d iste due carūculē sunt organū odoratus i boie et hūitib⁹ sanguinez: in alijs vō aialibus aliqd illis pportabile. Et hoc apparet esse de mēte Aris. in de sensu et sensato. Instrumentū odorat⁹ p^mū est locus q^d est iux cerebri: q^d vte calida est mē fridi. Et 5° de generatiōe aialū vult expresse organū olfactus esse cooptū. Stat aut q^d forania nariuz nō sunt coopta. et iō mēo Aris. est q^d organū olfactus sit in pte anteriori cerebri. Ad Auer. aut vdm q^d fuit illius opio nis. rō aut sua q^d tūc opilatis narib⁹ odorare possumus p colatorū cōstat q^d nō cludit. nā non odoramus nisi cle^o coopertozū q^d sit tracto aere p nares et nonaliter. Et quo segt aliqd exteriorē sensuz fieri nō p neruū. Secundo segt aliqd membū sentire q^d nō pōt sentire sensu tactus. Segt 3° q^d tact⁹ est p^mus sensuū: nō q^d ipole sit aliqd parte sentire q^d nō possit tāgere: s³ q^d impossibile est in aliquo totali aiali esse aliū sensum sine tactu.

Circa secundum cor^{re}. etiā est dubiū an ad hoc q^d odores p^mcipiant regant odores p vapores deferri ad organū odorat⁹ aut requirat pmutatio medij ad q^d uatē odorabilez. Et sunt in hoc dubio tres modi dicēdi quos narrat. 6° nāliū Aui. Quidā. n. dicit q^d odor reddi p mediū aereū aut aqueū odoratū nō pmutato medio: nisi itentōaliter sicut color reddi visu p mediū diafanū in actu. nulla imutatiōe exi stēte in medio a corpore nisi itentōali. et h³ ē positiō Auer. 2° de aia. cōmēto. 97. cū dixit post suas rōnes. remanet q^d vī sit. f. odor i co. f. aere sicut color in diafano. Scdō positiō dicit q^d aer pmutat realr a corpore odorabili. vī sit vere subm realis odoris. Tertia dicit. q^d i aere opz eē vaporē siue exalatōez q^d trāseat cū aere vsq^d ad organū. odoratus: et p vnaquoz opz. sunt rōnes 3° duas residuas simul collectas. Cōtra q^d positiōez Auer. est argumētū Aui. q^d omne mediū reddēs sensibile p solā imālē imutatiōē. reddit ipz in determinato situ: s³ odor nō reddit sensibile in determinato situ. q^d rē. maior p³ in visibilibus et sonis. minor pbat ab eo: q^d multoties sentit odor sensibili et odorabili ex toto resolutio: vt accidit multoties i capho ra: nec est ingeniū p odorē ad cognoscēdū suū odorabile nisi appropinquādo loco. vī itens⁹ sentit. Scdō rō su mi⁹ ex Alberto: q^d nisi oporteret mediū realr trāsmutari et fumos odorabiles recipere: nulla eēt rō: q^d re taz aer q^d aq^d possz esse mediū in odorādo. et pbat p³ aia. nāz si hec ambo sunt mediū in odorādo hoc erit p aliq^d nām vtriusq^d cōez: s³ hoc nō ē diafanētae: q^d tūc p vtrū et cristallū odorare mus: nec friditas: q^d ista nō ē ambob⁹ cōis: nec caliditas:

q^d etiā nō est ambob⁹ cōis: nec fm nām būidi: q^d odor est pncipalr sicca: et q^d tūc exiccato aere vt i estate min⁹ bene odoraremus: cui⁹ opposituz notat expiētia. Tertia rō sumi⁹ ab Alberto. nā si odor solū itentōaliter multiplicaret i mediū. nullo mō realiter alterat organū calefaciēdo et exiccando. cōsequētia p³: q^d qualitas pure spūalis nō habet realiter immutare.

Cōtra 2° modū argūit: q^d aer et aq^d sunt mediū i odoratu: s³ ista ipole ē vere eē odoris subm. q^d nō realr imutant media. minor p³: q^d odor nō ē subiectiue nisi i mixto. ista aut corpora nō sunt mixta. q^d rē. et hāc rōne tāgit Auer. 2° de aia. cōmen. allega. 97. cū dicit. Est et ipossibile q^d odor sit in aere sicut i corpore pposito. simplicia. n. nō recipiūt odores. Scdō argūit ex mō Aui. nullū realr imutā po test ad maiorē distātiā imutare q^d ignis alijs paribus: sed ignis nō pōt ad tātā distātiā imutare ad quātam imutā aer ab odore vt notat expiētia. illa imutatio nō ē realr: s³ spūalis solū. C³ sic. si tot⁹ aer medi⁹ iter organū odoratus et odorabile vel aq^d: necio realr imutā ad odoratū cāndū. segt q^d sensibile positiuz supra sensum eāt sensatio: nē. nō est falsum. et 3° Ari. 2° de aia. et p³ aia: q^d fm bunc modū solū mediū veniēs ad tractū organi imediate imutatur organū. tale aut mediū ē sensibile cū sit iā realiter ad odorē trāsmutatū. Et hoc argumētū est eq^d nāliter 3° tertiā pōnez. Cōtra modū 3° est rō posita ab Auicē. 6° nāliū. parte 2°. cap. de odoratu sup q^d fundat Auer. si ad odoratus cām opz fumos aut vapores rei odorabilis deferri p aerē vsq^d ad organū odorat⁹. sequeret q^d vnuz odorabile partū vt vnum cadauer nō possit sentiri ad distātiā. 500. miliarū. nōis falsus. et 3° expiētia. Nā expituz est vt dicūt aues et tigrides venisse i greciā tpe vnus magni belli ad cadauera edēda cū nullū hērent ducē preter odoratū: et tū aī tigrides nō fuerāt vīse ppe locuz illū ad 500. miliaria. pma tū aia. pbat. q^d si tale sensibile cōprehēdit lōge. 500. miliaria. q^d circūquaque ex omni parte ad tātā distātiā potuissent sentiri. et 3° aia: q^d sensibile q^d sentit mediāte medio circulariter agit de se et ad oēm vīaz eq^d r. mō si tale odorabile vnde q^d ad. 500. miliaria pōt sentiri. segt q^d vapor ei⁹ est extensio. sicut vnū sphericū: cuius diameter esset mille miliarū. hoc aut est ipossibile: q^d maxia extēsiō possibilis in mē est q^d est sub forma ignis: sed si tale odorabile fuisset totū vuersuz i ignē nō potuisset ad tantas dimensioēs extendi: vt pstat multiplicādo p. io. q^d tuoz vicibus: q^d vn⁹ pugillus terre facit. io. aque: et vn⁹ aque. io. aeris: et vn⁹ aeris. io. ignis. tūc. n. vnū corp⁹ fit ad milecuplū ad plus: s³ in magnitudine dicta esset plus q^d mile milib⁹ vicibus milecuplū vt cōstat geometricia. Scdō segt q^d aut duo corpora essent in eodē loco aut q^d aer cederet tali fumo odorifero: quoz vtrūq^d ē f³.

In isto dubio et si videam q^d possit defendi via Auer. tū q^d medic⁹: et q^d cause dicendoz in isto. s. melius p medicoz viā tradunt sequoz viā Aui. q^d vult q^d ad cāndū odoratū requirit aut mediū imutari realr fm se vel secundū partē aut fumos odorabiles trāfire vsq^d ad organū aut ambo cōcurrere et nō eē imutatiōez itentōalē sicut i colore et sono: imo si odorabile imediate poneret sup carūculis māmillarib⁹ sentiret: media aut in hoc sensu sunt ad facili⁹ deferēdū sine noia ro sensibile ad organū. vī caplo allegato dixit. sensatū. n. si possz occurrere. sentiēti sentiret etiā sine medio. Et ad rōne de distātiā respondit Aui. loco allega. hoc p³ tigit se altero duoz modoz: aut q^d venti tulerunt illos vapores quos perceperunt illa aialia acuti odoratus: aut quia illa aialia multū alte volant et potuerūt videre illa cadauera: nec ex hoc sequit⁹ corpa illa in vaporē cōuerfa facta esse ita magna: vt dicit Auer. Ad 2° dicit. q^d aer cedit

illi vaporis: sed ille non est occupans notabilis magnitudinem sine punctione aeris. ¶ Sed si dicatur hoc esse 3° Arist. in de sensu dicentes 3° eracitum quod odor non est fumalis euaporatio: quod si esset fumalis euaporatio non esset in aqua: cuius oppositum experimur de piscibus malum odorem fugientibus. ¶ Rndes quod Arist. ibi non arguit nisi 3° eracitum quod voluit quod odor esset vapor in aere receptus solummodo. et illud est: quod odores in aqua precipiunt: cui tamen ibi non fit aer: quod aer ascendit in illa: et ab ea recedit. ¶ Nota tamen quod quod dicitur. videtur quod odor ad maiorem dimensionem extenditur circūquaque: quod dicitur esse vaporis a corpore separati dimensionis: ideo vult quod potest medium reale transmutari et tale medium non est simplex: sed mixtum 13 multum ad nam aeris accedat. ¶ Non 2° pncipaliter quod aialium hñtium odoratum quedam hñt organum non coopertum sicut aialia non respirantia: ut apes et mulce: quod dicitur autem hñt ipm coopertum et in hñtib^{us} coopertum hñt organum sic est homo et aialia respirantia per nasum non fit odoratio sine inspiratione. per illam. n. trahit aer ad organum odoratum: in quo est odor aut per transmutationem: aut per commixtionem vaporis. ¶ Non 3° quod in odoratu ptingunt tres modi lesionum in se sicut in gustu: quod aut sentit odor non presente extrinseco odorabili: aut plures et diuersi odores precipiunt et vñt: aut auferunt odoratio: quod non sentit: sed quatuor modum nocumti in odore ponit Gal. quia illi filii de illi in gustu etiam: et non est per se in odoratu: 13 in appetitina pñte odoratum: cuius quod comprehendit odores horribiles: et in eis delectatur. sicut in hñtibus appetitum corruptum ptingit quod delectatur in sapore carbonum et luti. esto quod illos apprehendunt sub propriis rationibus per gustum ut debet. ¶ Causa autem ablatio odoratum est aut opilatio aut alteratio proprii organi ad excessum aliquid cuius male pñtione quicquid fuerit illa: 13 vñt in sit frigiditas et humiditas et rarius caliditas et siccitas. id est de. scdo dicitur quod praue odoratum bonum quod cerebri hñt multum. et valde humidum. 3° causa: quod oēs odores ut vñt precipiunt aut sentit odor non pñte extrinseco odorabili est pmutatio aut in stomaco aut in pectore aut in naso aut in alio intrinseco loco suos fumos cōcante organo odoratum: et si illi sunt fortes sentit odor sine motu ab extrinseco. sin autem cum motu ab extrinseco. ¶ Causa autem corruptio in appetitu cōsequente odoratum est pñtia alicuius male qñtatis oppositae illi quod odor consequitur: quod aut sit odor et quid sapor: et quod qualitates consequuntur melius in secundo canonis dicitur. ¶ Deinde cum dicitur.

LX.

Secundum auditum pro sonitus et strepitus generis eorum quod propter nam sunt. ¶ Narrat hic opōnes secundum auditum ex toto genere propter nam dicitur: quod sonitus et strepitus: super. pcepti non exite ex aliquo tali sono sunt opationes ex toto genere propter nam: supple significatio futurum morbum et presentem neutralitatem. ¶ Ubi primo non dicitur. quod auditus describitur ab Arist. 6° naturalium. parte prima. capitulo de enumeratione vires anime. hoc modo. Auditus est vis ordinata in nervo expanso in superficie nervi obtici ad apprehendendum formam eius quod sibi aduenit ex commotione aeris quod pstringit inter pcuties et percussus resistens pstringit exacta coacta ex qua puenit sonus et puenit ei commotio ad aere collectus getu quod est in pcutitate nervi obtici mouens illum ad istam sui motum et commotiones illius motus tangunt nervum. ¶ Ubi non 2° ex hac descriptione declarari: quod est proprium organum auditus: et quod immediate deseruit illi. et per quem modum precipit sonus. Nam proprium organum audiendi est nervus ille expansus in superficie illius cōcavitatis in qua ptingit aer pñtis et getus sub miriga in aure. deseruit autem sibi immediate aer getus sub illa pcutitate: quod est nātr absonus: et recipit commotiones proportionata commotione soni quod auditus: et illa ita informat ut possit mouere nervum ad

audiendum. ¶ Modus autem per quem percipit sonus est: quia secundum vulgare scholam sonus multiplicat spem suam per medium et illa imutat imaliter aere exñtes sub miriga: et ille aer imutat organum mere spūaliter: 13 Arist. inuit. 4° terty. cap. p. quod aer terminatur ad illud getu aerem quod est in miriga: opz quod moueat localiter per inundationes: et moueat motu et inundatione proportionali illud getu aeris: et ista inundatio in aere pñtis tanget nervum audiendi imutat illud ad sentiendum. et hec est imutatio spūalis quod nervus ille recipit sonum imaliter: et hunc modum sentit Albertus in quonibus de anima. 13° notet ex dictis modum secundum quem fit hoc accidens in auditu. Nam non exite extrinseco sonante ex quacūque causa intrinseca ptingat inundationes in aere illo quem dixi getus sub tela siue miriga in osse petroso. et sunt tales quales ille quod commouet auditum: apparet quod sit sonus et 13 in rei veritate non sit: vel saltem non sit apud alium pceptibilis. ¶ Et per 4° quod ista causa dicatur actio lesa corrupta et ex toto genere propter nam. nam non est filio pcedentibus dictis in gustu et odoratu. ¶ Sed hñt considera quod quedam modum albugine et in optima dispoñe oculi non est ex toto modum a fumis opacio quod non faciunt imagines: nisi in oculo suppediente in bonitate visus: ita ptingit quod aer semper recipit aliquo imutatio: sed ita debiles ut non imutet auditum nisi acutissimus. et id quod pceptio talis soni. est ex acutis sensus: ut 4° terty. caplo de sonitu in aure: et talis debilis: puto forte non dici actio corrupta: sicut nec imagines ille sunt actio lesa: 13 pbabile sit oppositum. LXXI.

Admodum et secundum visum quod quicquid apparere vident nigra et alba et rubra et ruffa: hñt quod de rotunda: hec vero oblonga: hec quod dem gracilia: hec pro grossa: et pternolare oia videntur.

¶ Dic narrat has opōnes ex toto genere propter nam in visum dicitur: quod predictae operationes aliorum sensuum sunt ex toto genere propter nam: quedam modum in visum sunt propter nam sensationes eorum que videntur apparere: aut nigra: aut alba: aut rubra: aut ruffa. i. aurea: et hec eorum rotunda alia oblonga: et aliqua eorum grossa aliqua gracilia. et omnia videntur pternolare extra non existente extra oculum taliter dispositum visibiliter speciali causa talis apparet. ¶ Nota igitur primo. quod visus describitur ab Arist. sexto naturalium. parte prima. caplo de enumeratione vires anime. hoc modo. visus est vis ordinata in nervo obtico ad apprehendendum formam eius quod formatur in humore cristallino: ex similitudinibus corporum habentium colorem que veniunt per corpora radiosa in effectu ad superficies corporum terreforum. ¶ Ex quod descriptione inuit Arist. quod visio fiat in nervo obtico: 13 Gal. inuat visionem fieri in cristallina. 4° de acciti. caplo primo. et seprimo terapeuticis. et Auer. inuit 2° colligit visionem fieri in tela aranea. hec enim est lucidissima: et maxime perua omniū partium oculi. Et fortasse quedam modum gustandi organum non est solus nervus expansus super linguam. 3° in palato et carne gingivarum et capite nervi: ita et diuersis partibus est virtus visiva diuersimode quedam modum in tactu cōtingit. Et ideo Albertus magnus in questionibus voluit visiva virtutem esse in cristallina et nervo obtico: et in prima pre cerebri: diuersimode tamē. ¶ Verū certificatio figure. et pñtatis et rei visibilis fit in cristallina: 13 numeri et motus videtur ex Arist. fieri certificatio in icruciatōe nervorum aut in cerebro. vñt 6° naturalium. parte 3°. vñt fluctuationes spiritus non solum in parte ante nervorum obticorum cruciationes: sed etiam posterius in parte versus cerebrum esse causas quod vñt apparet duo. similiter etiam malus situs oculorum ita ut cristallina vñt sit superior cristallina alteri. Volo ergo dicere: quod 13 aliquid dicatur quod visio fit in tela aranea ut vñt sentit Auer. 2° colligit. cap. de iuuamēto oculi: et aliquid dicatur quod

visio fit in cristallina: vt sentit Gal. 4. de accitib: 7. tera-
pentice: aly dicit q visio fit in nervis obticis: vt Au.
sentit. 6. naliuz. parte pma. loco allegato. Mibi vñ pbabi-
le q visio fit in plurib: istoz aut in oibus: lz diuersimode
z visibile fm rōnem ppiā visibilis: qua coloratum pmo
cōprehendit a cristallina vel tela aranea. z sñr sub ratiōe
figuratū aut magnifed vt motū vel quiescēs: vel certi nu-
meri cōprehendit infra in alia pte post cristallinas. z vere
dicat visua vtus esse in diuersis partib: simplicib: z pp
hāc eā auctores diuersa habuerūt iudicia: qre z Auer.
2. colligz loco allegato. dixit q iudicia de iunamētia par-
tiuz oculi sunt arbitraria: nec vñ sibi certitudo possibilis.
¶ Nō 2. q humor albugineus pcedit pōne z telā araneā
z cristallina: z neruū obticū. ideo quecuq opio p vera te-
neat: iste imaginatiōes de qbus dicit Gal. pñt fieri ex di-
spōne albuginei humoris. nā qñis ptingat imaginatiōes
ex dispōne in cornea z cristallina tñ iste nō vñr pteruola-
re. ille g de qbus Gal. loq̃ hic z q pteruolare vñr z diuer-
se sñt z diuersoz colorz sunt ex dispōne albuginei humo-
ris: z est dispō talis: qz in albugineo diuore ptingit vapores
grossi: q in eo natāt corā cristallina z illoz vaporz appitio
facit apparere ex res volātes in aere vel in superficie rei
rum extra que videntur.

Et ideo cadunt hic due breues difficultates.
Prima vñr talia in albugineo
pēta possint videri ab oculo: cuius ille est albugineus z
hoc per species proprias non concurrente ad eoz visio-
nem extrinsecō visibili.

¶ Secūdo vñr talia visio sit actio lesa corrupta: z negativē
p pma arguit: qz ad cuiuslibz visibilis visionē regriē ex-
trinsecū mediū. Sz inter ea que sunt in albugineo z orga-
num vidēdi nō cadit extrinsecū mediū. g talia videri nō
pñt. assumptū p maiori est Auer. 2. de aia. cōmēto. ii. vbi
vult tres sensus iter quos est visus sentire necessario per
mediū: qd est cōpus extraneū. ¶ Secūdo si isti vapores
possint videri. g a fortiori vñea ppiū oculi. in oculo nāli-
ter disposito pōt videri. pñs ptra experientiam: z ps pñs:
qz vñea est maior z māifestius colorata qz dicti vapores.
¶ Nec pōt dici q nō vñr: qz nō illuminat. nā lumē per fo-
ramē vñee ingrediens reflectit a cristallina: vt dñm est su-
pra in signis dispōnum oculoz: z per pñs vñcā illuminat.
¶ Nec pōt dici q cristallina nō videt nisi illud qd per fo-
ramē vñee ad ipsaz mittit recte radiū: z vñea in nālī di-
spōne hoc nō pōt: qz nō de directo illi forāmini opponit.
tūc. n. sequeret qz contrita vñea pter nālīter ipsa saltē vi-
deret: cū aliqua pars: cuius fieret directe opposita illi lo-
co vbi pñs fuit forāmen.

In oppositum tñ ē q p ppiā speciē isti vapo-
res videri pñt. arguit sic. illud
de quo p sensuz visus iudicat quo ad ppiū colorē z figu-
ram vñ p speciē ppiā: lz isti vapores sunt hō. g zc. maior
est clara: qz nullo mō aliter possumus pcludere aliqd per
ppriā spēm videri z minor est Halie. in lra. dixit. n. hec ta-
lia videri oblōga z rotūda z citria aut rubea. g zc. ¶ In
isto dubio duos inuenio modos dicēdi. vnus est antiquus
dicētū q vnusquisqz sensus pōt pcepere obm suum sine
medio sicut supra apparuit de tñitu auris: z d gustu egro-
rum z odoratu corūde: z h apparet de visu: dñm aut Ari.
vbi dicit qz sensibile positū supra sensum nō sentit. z si
militer cōmentatoris glosant ex vñs cōmentatoris. 2. de
aia. cōmē. iis. qz sensibile si ponat sup ipm sentiēs aut nō
sentiet oino: aut si sentiet. male sentiet. z iō dicit hos va-
pores nō bñ videri: lz tñ videri. ¶ Primū pz ex Auer. 3.
colligz caplo de accitib: sensus visus: vbi vult q ad pfe-
ctā rei visionē regriē q spēs rei visibilis pmo recipiant i
medio extrinsecō: qd nō pōt esse de vapore in albugineo

respēu eiusdē oculi. ¶ 2. pz. q ad visionē cāndā sufficit
q visibile suā spēm causet in oculū p lineas rectas radio-
sas cadētes sup cristallina mō hoc pñt facere vapores illi
in albugineo. Nā cū albugineo sit sufficēter illuminatus:
aut a lumie intrinsecō: aut p reflexionē a cristallina ē i di-
recto illi vaporis z vapores illi sint colorati illius medij
motui nō vñ qd pbibeat eos cāre speciē visibilē i crista-
linā. vñ possit cāre visio: lz forte nō pfecta. ¶ Et q videā-
tur hoc mō isti vapores. sentit Dely. cōmēto. i. 78. s. sequē-
ti cōmēto cū dixit. Et imaginatiōes q sunt i oculo ē diuer-
sanē eaz forme fm illud qd formaf in būditate gradica
de vapore q aggregat in forāmie vñee: z pz fm hāc viam
pñt argumēti ad negatiuā pte solo. ¶ Ad 2. argumētū
pōt dici q multo lumie veniēte ad oculū p visuz rerum:
quarū radii fortis imutat cristallina pbibeat videri vñea
que pax est illuminata: vt appet ad experientiaz q exñte ex
domū p fenestrā p quā solū lumē ingradit picipiēte vñr
aut nullo mō discernimus ea q sunt itus qñis sint illumi-
nata. Ex qd ē dī ad affirmatiōes dī strictiōe vñee sñr. nō
n. ob assignatā causaz ptingebat nō videri vñcā.

¶ Scda positio ē hēti. q pñt in duab: pconib: p ipos-
sibile est re exñte i loco coloratā videri p ppias spēs vt
colorata est. Itā pconem dicit pmo esse de mēte Auer.
2. de aia volētis q mediū est requisitus in opōne sensus.
inquātū est sensus. g in omni sensatōe regriē mediū. siue
sit bona siue mala. ¶ 2. rō est: qz si tales vapores in ocu-
lo exñtes possint videri sequeret q vñea posset videri:
vt supra dñm est. ¶ 3. qz si possint videri ab oculo in quo
sunt. g possint videri quoquo mō ab oculo extrinsecō pspi-
cientē. pñs aut est falsum: qz in būtibz imaginatiōes oū
nō sunt ppe cōplementū cataracte nō vñ ab extrinsecus ta-
lis vapor: imo multoties sunt imaginatiōes ex vestigio in
cornea qd nō picipi ex: vt vult Aui. 3. terty. caplo de ima-
ginatiōibus. ¶ 4. rō. qz si res taliter posset videri dñs est
in oculo sequeret q pñtus alb⁹ remanēs in cornea post
solidatōes vñceris deberet videri albus. pñs 3. Aui. c. q
vult q res appeat pforata ex tali pñcto exñte i medio pu-
pille: qz nō videret visibile qd est ad partē mediā z breui-
ter pñs est 3. experientiā: z ps pñs: qz cicatrix est alba. ¶ 5.
rō: qz si ista talia viderent p ppiā spēs seqret q semp vi-
derent eq distātia ab oculo. ea. n. q p ppiā spēs vñr itate
eodē medio z itate eadē pupilla sñr disposita i eadē di-
stātia appent: cū nulla: videat pñtēs rō ad faciēdū appe-
re illā maiore vel minore distātia: z tñ pñm pñs ē falsus:
ga quādoqz apparent in aere: quādoqz in li: vicino: quan-
doqz in pariete obiecto visui.

¶ 2. pcon. res exñs in oculo pōt videri p alterius visibilis
spēs ab ex veniēte. pb: qz tales res vñr vt pñt ex aucto-
rib: visu. n. picipiunt z nō p ppiā spēs. g p alienā. ¶ Mō-
dus at ē duplex: qz talia q sunt i oculo sunt ex toto opaca
sic cicatrix cornee z sic sunt multe būziales ptes coagula-
te: ista vñr p accis p qto faciūt q rei exterioris visibi-
lis spēs nō pōt i directo ist⁹ pñs ad cristallina penetrare.
spēs igr a re visibili p alias ptes veniētes ad cristallina re-
pñtāt pte visibilē sibi cōrindētē: z qz in directo partis
nō pue deficiūt spēs a cristallina res vñ deficiēs a pplemē-
to fm figurā illi opaci: fm exigētā qñtatis ei⁹ qd ocu-
paf de piramide radiosa ad oculū in ipio vñee forāmie. z
iō in directo talis pñs iudicat aut nigredo aut tenebra. Sz
g mō iproprio dicim⁹ tale opacū ve i oculo exñs videri.

¶ Secūdus modus ē: qz talis vapor: aut ps qñqz est colo-
rata: sed nō ex toto opaca sicut accidit in vitro colorato: z
qz spēs recipiunt fm nām recipiētis. iō spēs ad talē pte
veniētes recipiunt fm nām coloris regri in illa parte va-
poris z secundum illias coloris naturam multiplican-
tur in cristallina ita qz pars alba rei vñse extra que mul-

triplicat spēm suā in vaporē illū citrinū aut rubeū nō agit spēm albedis in illū vaporē: sed spēm citrinitatis: qz agit fm modū recipiētis qd est citrinū et post imutās cristallī nā imutat p illū modū. et iō res extra videt citrina et quod dāmo vapor ille videt p alienā spēm ab ipso mundificatam. Cōtra hāc possiōez arguit sic. lux existens in pre oculi pōt ab eodē oculo videri p ppriā spēm. qz oculo falsa assumptū colligit ab Ari. et de sensu ab Auer. cōmēto eiusdē libri. Cōtra dē pcedēdo qz p lucida pōt videri p spēm ppriā: s; nō segit qz p colorata hoc mō possit videri: qz lux est spūalior colore. et ideo nō idiget ita medio i qz mūdificet spēs et gradatiz ad spūalitātē sensationū ppor tionē. Cōtra. saltē auctas Auer. nō erit vā qz visibile reg rat extrinsecuz mediū. Cōtra cristallina est perua puitate eiusdē rōnis cuz mediū: cū qz color illuminatū sufficiens sit mouere aquā et aerē et vitruū absqz alio medio. sufficet mouere cristallinā et in ipsa ppriā spēm causare. qz et visionē. Cōtra. s; recipiēs recipiat fm ppriā nām: cū hoc nō opz qz recipiens spēs spūales recipiat spēm forme in eo mālter exātis: immo s; forme spēs recipe pbiēf. Si qz vapor diaphan⁹: s; quodāmo colorat⁹: puta rube⁹ recipiat spēs alicui⁹ colorat⁹: non opz qz illas recipiat vt spēs rubedis: s; pot⁹ alterius coloris. assumptū p; pmo in tactu: qz n. tactus nō pōt absolui a q̄litate tangibilibus oīno. iō nō cōprehēdit suū sensibile fm totū: et eq̄ cala nō sentimus. scōo de aia. 2mētis. li. 9. et li. 8. et 3a pñā a simili. ppter ea lū mē cadēs sup vitruū viride agit in vitruū lumē. et s; vitruū vitruū: sed viriditas q̄ est spēs. viriditatis pme multiplicatur in aere. qz ppter trāsēuntibus spēsbus alicui⁹ visibilib⁹ p rē diaphanā coloratā: s; vitruū illud diaphanū coloratum spēs sui coloris sit repta: opz dicere illas ab illo diaphano multiplicatā. assumptū p; qz lumē de se nō est limitat⁹ ad alicui⁹ coloris determinatū spēs multiplicādas. et ideo non multiplicat a lumine: aut si multiplicat. tunc concurret lumē tanquā vniuersale agens: cū quo ad effectuz opz cōcurrere particulare limitat⁹: qd est color. Cōtra. si res viridis vel citrina ponat post vitruū rubeū nō apparebit p re citrinū illud qd videbit nec virides: s; mixtus ex rubro et citrino: vt notat experiētia: cū duo talia vitra sup iuices ponunt⁹: et aspiciunt⁹. qz visibile nō causat in vitruū rubeum solū spēm rubedis. qz opz qd rubedis spēs fiat a vitro rubeo nō a citrino. Cōfirmat. rubedo requirit in illo ad hoc vt cū alijs paribus res iudicet rubea. qz rubedo ē ali quo modo causa visiblis illius: et nō mālīs: qz color non facit specierū visibillū receptationē: imo pot⁹ phibitionē p quāto mediū facit opacū. qz vt causa agēs. et iō multiplicat spēm: cū alio mō agere nō videat. Cōtra. ppter hanc qz causas videt mibi qz vapor in oculo existēs possit videri per spēm ppriā: s; multotiēs contingat qz sunt imaginatōnes oculo nō vidente rem in eo existentē per ppriam speciem: sed re tali ita pbiēte visionē partis visiblis vt visibile in parte illa magis appareat obscurū: aut pforat⁹ aut deficiēs: aut supra ipsum aliqd nigredini attinēs iudicet volare. et pñā partē huius cōclōnis pbat argumēta 3a senti. et secundaz argumēta 3a senti. et 3a. caplo de aqua. et 3a. 4. de acciti et morbo.

Ad argumēta autē 3a senti dī pzo auctoritate: vt supra nec mediū est necessarium ad sensationem inquantū est sensatio: sed inquantū recta sensatio istorum trium sensuum specialiter. Et ad rationē de yuca dictū est satis supra: et ratio de puncto albo soluit⁹: qz non tantū est illuminat⁹ vñs cristallinā respēcū aliōz visibillū sibi viciniorū qn videat tenebrosū qd. Ad rōnem de distātia negat qz omne p ppriā speciem visum stāte eadem distātia videat semper esse eque distātia: causa autē hic est eadē cum causa quare ista que sunt in oculo cū vident apparēt extra et est

plana sciētibus quō modo oculus distātiā vider.

Secunda dubitatio que est vtz talis visio rei in oculo exātis sit actio lesa corrupta pōt magis faciliter ex pbatib⁹ terminari. nā supra dixi. iō aliquā talē opōnēz dixi ex toto genere pter nām: qz nec ipa nec sibi oīno s; pōt iueniri i cor pore mere nālter disposito ceteris parib⁹: illis exceptis qz sunt de essentia sanitatis vel morbi: nūc autē multe istarū imaginationū sunt tales vt pbiēntes obiecti extrinseci debite approximati visionē debita. alique vō imaginationes nō sunt actio lesa: vt sumit ex Aui. allegato caplo: vt ille que sunt ppter visus a cutiē tñ. nā istas dixi nō com parari ad nocumētū: et vt puto tales nō impediūt extrinsecorū visionē. nō qz ideo dico istas esse ex toto genere pter nām: qz faciūt rem apparere vbi nō est. nā tūc visio p speculū et mediāte aqua et fere oīs visio est corrupta: qd ē falsus: s; ex cā dicta qz quō itelligat lat⁹ dixi supra in loco magis appropato. Cōtra dē cū dicit.

LCII.

Secundū tactū vero qn iequalitas qdam aut spissitudo aut grauitas aut tēfio aut stupida aut dolēs dispō aparet fm totā habitudinē.

Hic exemplificat de tactu et possit diuidi in duas: s; lego totū. Cōtra dicit qz pmo quo ad hāc partē qz operatiōes siue signa ex toto genere pter nām fm tactū sunt: qn fm totāz habitudinē. i. in musculis qz sunt in totū ambitu apparet aut quedā iequalitas aut spissitudo aut grauitas aut tēfio aut apparet dispō stupida vel dolēs.

LCIII.

Tacqz s; et fm quālibet partē tēfio aut tribulatio aut punctio aut grauitas qn pue qdē fuit et nō manentes: dispōnē qdē neutra esse declarāt: p nunciāt vero egritudinē futuram.

Dicit secūdo. qz ita etiā erit secundū quālibet partē cor poris quādo in ipsa apparet tēfio aut tribulatio aut per mutatio alias mordicatio aut grauitas si iste dispositiōes sint parue et nō permanētes. tunc demonstrant de presen ti neutralitatē et pnoſtican in futurū egritudinē. Cōtra. Nota igit pmo. qz quando iste dispositiōes percipiunt ex im pressionē extrinsecorū obiectoz: nō opz semper significa ri neutralitates: sed quādo iste sunt spontaneē siue ab in trinsecorū: et hoc recte dixi plusqz cōmētator: s; alique istarū siue ppter extrinsecū siue ab intrinsecorū nocent pre ternaturaliter vt dolor et oīs eius maneries. Cōtra. Nota se cūdo qz in corpore mere nālter disposito deducto extrin secorū obiecto nō v; sentiri quo ad ambitū totius dispō pre ternālis aut tediosa. Cōtra. Et dico nōnter quo ad totius am bitum: qz forte quo ad quedā membra vt stomacū et ite stina nō est inconueniens. et ideo cū in ambitu totius sen tiēnt dispositiōes preternaturales et tediose siue extrise co sensato talis sensatio est preternālis recte. sicut ē dōcū de visu et alijs sensib⁹. dispōnēs autē quas 3a. hic narrat sunt tales. et ideo sunt operatiōes ex toto pter nām. Cōtra. 3a. qz iequalitas potest dici asperitas. nam quando ex nimio exercitio in sole corpus est exiccatū sentiūt partes vna aliā. ac si essent ineq̄les et aspere et maxime in motu et talis dispō dī ab Aui. lassitudo arefactiua. Cōtra. Spissitu do autē est cū sentiūt mēbra se comprimī ab alijs et cōden sari. sicut accidit cū ex cremēto carnis alia comprimunt aut humoz augmēto. Et cū hac dispōne plurimūz sentiūt grauitas membrorū. et ideo ista sunt in lassitudine extensū ua cū grauitate. Cōtra. Tēfio autē ē cū mēbra pp multitudi nē repletōis sentiunt nimilū tēfū: et ista pōt esse ex humo

ribus eius spissitudine: et granitate et potest esse ex vetustate sine granitate: vtroque tamen modo in lassitudine extrinseca: et potest colligi 3° p^{ri}mo caplo de sp^{ec}ibus lassitudinis. ¶ Per dispositionem dolentem intelligit dolorem pungitivum sicut est in vlc^{er}ib^{us}: et accidit in lassitudine vlc^{er}osa: et stat q^{uod} in oib^{us} istis est aliquis doloris modus q^{uod} omnes sunt ex toto genere p^{ro}pter nam. ¶ Per stupidam autem dispositionem intelligit sensus ablationem vel diminutionem cui similia non potest esse in corpore naturaliter disposito: que etiam ob dictam causam sunt p^{ro}ternales dispositiones toto genere. Similes autem dispositiones in particularibus membris cum tedioso sensu excepto stomacho et intestinis idem significant. nam virge tedio non semper est cum tedioso sensu: sed in stomacho hora famis et in intestinis hora exit^{us} nalis sunt tediose sensat^{io}es que non sunt dolores. et ideo nec virge tensio semper est signum futuri morbi nec stomachi fames aut intestino^{rum} excitatio ad egerendum: sed cum in membro p^{ro}ternaliter et a causa intrinseca aut tensio aut tribulatio. i. compressio vel coⁿstrictio ut sonat antiq^{ua} traslatio aut p^{ro}mutatio. i. dolor mordicativus p^{ro}ternaliter existens in re aut granitas: stat q^{uod} sunt sensat^{io}es tediose et p^{ro}ternales si fuerint in aliquo membro a p^{re}dictis. et ideo in illis sunt ex toto p^{ro}pter nam. ¶ In p^{re}dictis autem etiam mordicatio p^{ro}pter nam est ita: s^{ed} non illa que est nalis. et hec o^{mn}ia limitata s^{un}t p^{ro}pter ea que supra dixi de operatione corrupta et de signis ex toto genere p^{ro}pter nam. ratio autem quare iste dispositio tam in totius ambitu q^{uam} in particulari membro cum p^{re}dictis circumstantiis significant futurum morbum est q^{uod} o^{mn}es iste aut significant humiditatem radicalis nimiam p^{ro}sumptioem: ut ariditas aut p^{re}sentiam malorum humorum q^{uod} si p^{er}seueret verisimiliter ad morbum deducet.

Sed dubitatur. q^{uod} dicit in fine q^{uod} q^{uod} parue et non manentes sunt dispositiones neutras declarant et p^{ro}nunciant egritudinem. ¶ Contra et sunt motiva Thadei. si iste dispositio non sunt manentes. q^{uod} non continetur p^{re}sentia cause eorum. q^{uod} ex illis non p^{ro}venit egritudo. tenet p^{ro}pter: q^{uod} non alio modo vult hoc significare. ¶ Confirmat: quia istis dispositionibus recedentibus necessario recedit causa faciens eas. cum igitur ista esset neutralitas. sequitur q^{uod} corpus remanet sanum iⁿculpate illis recedentibus. q^{uod} potius p^{ro}nosticant sanitatem q^{uam} futurum morbum. ¶ Confirmat: q^{uod} iste dispositio cum sunt p^{ro}pter et manentes significant p^{re}sentem neutralitatem et futurum morbum. q^{uod} male addit non manentes. assumptum p^{ro}pter: q^{uod} q^{uod} manent parue et paulatim augmetant^{ur} quamdiu sunt parue significant p^{re}sentem neutralitatem: et q^{uod} augmetant^{ur} significant augmentum non ita ut possint morbum facere.

¶ Hoc dubium soluit exponendo textum octavi. unde quattuor modis sol^{us} exponi. vno modo q^{uod} ly. et sumat^{ur} p^{ro} vel. et hoc modo erit sensus q^{uod} q^{uod} iste dispositio sunt parue siue manentes siue non significant p^{re}sentem neutralitatem et futurum morbum: et ratio est: q^{uod} non impediunt a consuetis operat^{io}nibus: et tamen significant notabilem dispositionem p^{ro}pter nam. si vero sunt magne et non manentes v^{er}o p^{ro}pter idem faciunt: q^{uod} non impediunt a consuetis: sed si manerent impediret et esset morbus p^{re}sens nec hoc est inconueniens ut p^{ro}pter ex supradictis: q^{uod} vna dispositio vni est neutralitas et alia est morbus. ¶ De si dicat^{ur} Hal. supra dixisse q^{uod} ista signa ex toto genere p^{ro}pter nam sunt signum neutralitatis p^{ro}pter q^{uod} diu sunt p^{ro}pter v^{er}o et etiam illa que hic dico magna non manentia sunt p^{ro}pter respectu illorum que alijs paribus significant p^{re}sentem morbum: sed sunt magna respectu illorum que p^{ro}seuerando significant p^{ro}pter neutralitatem et. ¶ Secunda expositio intelligit copulatiue: s^{ed} p^{ro}pter non manentes intelligit non ledentes a consuetis operat^{io}nibus: et est sensus q^{uod} hoc quamdiu sunt parua et non manentia non impediunt a consuetis operat^{io}nibus: et ista non habet difficultatem. ¶ Tertia expositio vult q^{uod} plurima istarum parua exritia et p^{ro}seuerantia p^{ro}pter non significant futurum morbum: s^{ed} illa parua q^{uod} non manent supple in paruitate sua: imo versus morbosas augentur. ista sunt que significant morbum futurum:

et iterum ista expositio esset clara. ¶ Quarta expositio est magis ad istas: et est q^{uod} dispositiones iste op^{er}es q^{uod} sunt parue de necessitate respectu earum que significant p^{re}sentem morbum: sed si sunt non manentes: q^{uod} non p^{ro}seuerantes: s^{ed} interpolare aggrediens adhuc significant futurum morbum: ita q^{uod} ly. et stat p^{ro}pter q^{uod} s^{ed} p^{ro}pter hunc modum o^{mn}es tales dispositiones neutralitatis significantes sunt p^{ro}pter: sed non omnes sunt manentes. Iuxta quem modum vltima p^{ro}firmatio non procedit. ¶ Ad p^{ri}ma autem et secunda d^{icitur} q^{uod} istis remotis non abigit a corpore causa eorum causatiua sicut apparet in febribus interpolatis in die quietis. et ideo adhuc stat q^{uod} significant futurum morbum. Et sic est finis huius capituli. Incipit aliud capitulum. et dicit textus et.

LXIII.

Accipio v^{er}o iam egrorantibus sunt signa: hec q^{uod} sanitatem demonstrant: hec v^{er}o morbum. Sana q^{uod} p^{ro}iora: altera vero genere q^{uod} egra: s^{ed} p^{ro}pter spem v^{er}o p^{ro}nciosa dicuntur.

¶ In isto caplo: ut supra dixi Hal. enumerauit sp^{ec}ialiter signa p^{ro}nostica morborum: hic determinat de signis p^{ro}nosticantibus sanitatem. incidit autem hic determinat de p^{ro}nosticantibus morbum et de signis in morbis que p^{ro}nostica sunt: sed quodammodo neutra ut dicam. ponit autem hic incidit de terminat^{io}nibus ut per illas compleat modorum signorum determinationem. nam p^{ro}nostica futuri morbi erant posita: non autem p^{ro}nostica future mortis. simul v^{er}o erant posita signa p^{re}sentis neutralitatis p^{ro}pter decidit. hic autem ponit signa future sanitatis et egritudinis: que sunt demonstratiua p^{re}sentis morbi et p^{ro}nostica future p^{ro}ualecentie: et ex eis quodammodo qualia sunt demonstratiua p^{ro}ualecentie arguere possumus. ¶ Similiter etiam signa in morbis que de se non sunt limitata ad bonum vel malum non erant posita que hic ponuntur: non laboro autem ad ostendendum q^{uod} p^{ro}nostica sanitatis sunt neutra in 3° significato: et quedam talia: q^{uod} non sunt cogitanti graua: sed tamen habent q^{uod} in hoc caplo p^{ri}ncipaliter intendit circa signa future sanitatis in egris: ut p^{ro}pter p^{ri}ncipaliter. ¶ Secundario autem ad signa mortis et ad signa que sunt quodammodo neutra: q^{uod} nec egra nec sana certe nisi cum certis limitationibus ex quibus habent p^{ro}nostica c^{on}ualecentie et c^{on}iecturatiue eorum demonstratiua. ¶ Diuidit autem p^{re}sens caplin in tres partes. p^{ri}mo ponit vnam distinctionem signorum apparatum in egris ostendendo denominationes membrorum diuisionis. secundo exequitur p^{ro}positum d^{icitur} istis signis. 3° finem imponit huic secundo tractatui regni siue secundo libro. ibi 2°. (Accipiunt autem. ibi 3° (Ego vero longitudini). ¶ De p^{ri}ma dicit duo. p^{ri}mu^m est q^{uod} signorum que apparant in morbis aliqua sunt demonstratiua. i. significantia sanitatem. Alia vero mortem: et supple quedam neutro modo. Alii ter diuisio esset insufficientis et contra dicenda in hoc eodem caplo. ¶ Dicit secundo q^{uod} illa que significant sanitatem dicuntur sana: sed illa que significant mortem d^{icitur} generaliter denotat egra: s^{ed} sp^{ec}iali d^{icitur} p^{ro}nciosa. i. mortalia. et stat q^{uod} v^{er}o verbo demonstrat improprie p^{ro}pter significat: et non p^{ro}pter demonstrat proprie. ad cuius modum d^{icitur} demerare q^{uod} significat ita esse in p^{re}senti: q^{uod} tunc nec morbum nec sanitatem ostenderet s^{ed} modo in egris. ¶ Nota tamen q^{uod} q^{uod} disio h^{ab}et posita bimembria non est sufficientis. id plus q^{uod} c^{on}metator non iteⁿdebat ac si Hal. poneret vnam distinctionem: s^{ed} totum sub vna p^{ro}structione hoc modo: q^{uod} cum in istis egrorantibus fuit signa: quorum quedam significant sanitatem quedam morbum. ¶ Sciendum est p^{ro}pter esse sana dicenda. sc^{ilicet} v^{er}o s^{ed} p^{ro}pter gen^{us} egra: s^{ed} s^{ed} p^{ro}pter spem p^{ro}nciosa. si tamen vellemus q^{uod} sit vna diuisio subintelligat^{ur} 3° membris reliqua sunt clara. nam in mortalibus d^{icitur} egra: q^{uod} significat egritudinem validiorem futuram et v^{er}o in vltimo supatur v^{er}o. ¶ Non tamen et 2° ex Hal. in commento illi^{us} aphorismi. Spasmus ex elleboro mortale: q^{uod} non op^{er}es

ad hoc ut aliqd signus dicat mortale qd eo apparete de necessitate sequat mors. s. qz vltimum ita est.

Accipiuntur vero vlr quide differetie ex operationum virtute et vitio: scdm xpo parte ex his q sunt fm parte operationibus. LXXV.

Quartum genera prius dicta sunt: primum quide principalium: scdm vero eoz q ab illis nata sunt et tertium quide pprium habetium regimē: a principiis vero qdam supplementa recipientium. quartum xpo genus eoz q dicta sunt ex se quide in utile ē ad cognitiones. scdm accidēs vero et ex his erit aliquādo pnotato.

Dic exegē ista enumerādo et pmo ponit signa sumpta ab operationib. scda a casib. nālū operationū ut a supfluitatib. tibi scda (Quēadmodū ex supfluitatib.) **I**n pma parte dicit duo. pmo q in vlr signa dicta sumunt ex virtute et vitio idest defectu aut lesione opōnū. **D**icit scdo q partim lariter sumunt hec signa ex ptecularib. operationib. quatuor operationū genera dicta sunt ēē qtuor. vñ gen. opōnū principioz. i. pncipaliū mēbroz. scdm gen. ē opōnū mēbroz q sūt nata ab eis. i. orta a pncipalib. tertiū gen. ē opōnū mēbroz habētū ppriū regimē. i. habētū virtutē inatā et recipientium vltra quēdā supplementa a pncipalib. i. et virtutē influentē recipientiū. **S**ed quartū genus ē operationū eoz mēbroz q pūa dicta sunt. i. in principio huius secundi tegni q sunt mēbra habētia virtutē inatā tantū: et hoc ē ex se inutile ad cognitionē dictaz rep. sed qz p accidēs ex horū mēbroz operatiōib. licet aliquid significare de futuris sanitate vel morte. **U**bi pmo nota q littera vī innuere q vlr hec signa sumunt a virtute et vitio operationū. vñ plus qz cōmētator vī innuere dubiū ppter qd nō sumunt a substantialiter ibereitib. et respōdet q cā est qz substantialiter ibereitā debēt ēē de eētia significati. cū q signa de gbus hic loquimur sint significatiā futurū ut distinguūt ptra. ideo nulla talia sint de eētia significati cū illud nō sit. nā in viuentē nullū signum ē de eētia mortis. **M**ibi tñ vide tur q respōsio nō ē vera: et ratio ē quia signa i respectu vni. significati dicunt aliqua a substantiali ibereitib. aliqua ab operationib. aliqua a casib. et ideo si dicunt a substantiali ibereitib. qz sunt de eētia significati dicunt ēē ab operatiōib. significati qz ab operationib. significati: et ita nullū erit signū future mortis ab opōnib. vel casibus. **D**ico igit q plurimū mors accidit a morbis in mēbris nō expositis sensib. sicut sunt pncipalia et in illis significatio sumpta ab opationibus est pma et p durā ut dixim. circa pncipia huius secundi tegni. **E**t iō signa in gb. est fortis vigor plurima sunt ab operationib. et iō alia reliquit nō dubitandū tñ ē q vul nūo cū iuenitur penetrās vsqz ad ventriculos cerebri p suā eētia significat futurā mortē et ita ptingit in multis alijs ut lepra p quā extrema iam cadētia et corrupta sunt hec taciūt Hal. qz in mēbris sunt manifestis et rara sunt: a casib. autē signum nō significant p se sup futurā mortē et sanitatem nisi p quāto significāt dispositionem operationū ut i fra dices. et ideo Hal. posuit q ab operationib. sumunt nolēs tñ p hoc q nullo mō ab alijs generib. signoz. **N**ota 2. q totius sanitas multū pendet ex opatione et sanitate pncipaliū mēbroz mors etiā qz per se psequit defectū pncipaliū mēbri. **S**ilr est de ortu a pncipalib. q eoz lese opationes possunt esse p se cā mortis. ut cū deficit opatio arteriarū et nervoz silr ē ēē de gbusdā mēbris habētib. virtutē inatā et influentē sicut sūs et pulmo qz ergo tā pncipalia q orta a pncipalib. q etiā qdam habētia virtutē inatā

et influentē habēt opationes necessarias ad vitā et multoties sufficit ad totius sanitatē. iō dicim. q ex istoz opere cōtingit p se significare sup salutē aut mortē i firmi. **S**ed mēbra habētia virtutē inatā tantū nō habēt operationē necessariā ad esse idividui: et iō ex illoz operatione nō possum. p se arguere de morte aut salute. **N**ota tñ q nō oia habētia virtutē inatā et influentē nec oia orta a pncipalib. sunt talia q ex eoz opere p se super sanitatē vel mortē significamus. **S**ed in istis generib. sunt aliqua: in genere autē habētium inatā tantū nullū ē tale ppter hoc q istoz opera nō nisi p accidēs hoc significāt p quāto dices i fra. **E**x gb. p solutio argumēti fieri pueri: nā dī. oē illud mēbz p suaz opationē significat p accidēs sup mortē vlr salutē: qd mediate sup illas significat. sed cuiuslibet mēbz opatio alterius a corde nō nisi mediate pōt sup salutē vel mortē significare. p quāto. i. significat sup opera cordis. q oia alterius mēbz opatio a corde significat p accidēs. negatur. nā maior nec ista ē cā quare dicat significare p accidēs sup mortē: sed qz ab opōnis illius mēbz lesione pōt p se ptingere mors qz est operatio necessaria ad vitā. et ita ab eius restauratio ne salus a morbo cui nō repugnat ēē p se mortalem. verbi gra. qtuas ablatio digestiue sūs nō sit cā mortis nisi mediāte nocumēto qd ideo cōicāt cordis: tñ qz ista ablatio ē p se cā illius nocumēti in corde. iō dicim. ista esse p se cā mortis et eius restauratiōē cā p se salutis hoc q nō pōt dici de operatione alicui. mēbz habētis virtutē inatā tñ. **I**te q multa sunt orta a pncipalib. et aliqd ē pncipale de quo nō ē ita ut testiculi et muscoli quidā: et iō nullius mēbz habētis inatam tñ virtutē opatio p se super ista significat nec oia pncipaliū. aut ortoz a pncipalib. aut habentiū virtutē inatā et influentē. posset tñ dici q oppositiō mēbz habētis virtutē inatā tñ nō cognoscit nisi p opationē sed alioz p se cognoscuntur. et iō alioz opatiōes significare possunt de futuris p se: nō aut habentium inatam tñ.

Quēadmodū ex supfluitatib. et ex his qdē ratiōe cōpassionis: et ex supfluitatib. xpo semp: qm digestiōis et idigestiōis in his erunt signa.

Dic ponit signa a casib. nālū operationū. Et diuidit in duas. pmo. n. determinat de istis p opationē ad signa opationū mēbroz hñtiū virtutē inatā tñ scdo absolute. 2. ibi (Itaqz nō ptingit) **I**n pma dicit dictū ē q ab opationibus mēbroz hñtiū virtutē inatā tñ sumit significatio super salutē vlr mortē p accidēs. et hoc ē sicut significatio q sumit ex supfluitatib. a corpe exēitib. **S**z tñ qdā ē oīa talium opationū et supfluitatū in sic significādo. nāz iste opōnes significāt sup salutē vlr mortē qzqz et p rōne pōnis supfluitates semp significāt qz signa digōnis et idigōnis apparent i eis ex gb. digōne et idigōne significam. sup salutē vlr mortē. **U**bi pmo nota dicit q ex opōnib. mēbroz hñtiū virtutē inatā tñ significat p accidēs sup mortē aut salutē egri sicut ex supfluitatib. et rō ē qz sicut nulla ē opatio mēbroz taliū necessaria ad vitā ita nulla ē supfluitas q vere sit supfluitas expellēda q sit necessaria ad vitā et si nō ptingat ēē vitā sine tali supfluitate ipa nō adiuuat ad viuēdū. in B g ē silitudo. **N**ota 2. q mēbra hñtia virtutē inatā tñ qz opatiunt pncipalib. ita ut ex gbusdā suis disponib. significēt passiones pncipaliū ut ex curuitate ynguiū et casu capillorū significat mors in ptiico et tornatilitate faciei et ex ptractiōe testiculorū significat mors i patiētib. se. acutis. et ita qn cartilagineo pstrabunt defectu nutrimenti carū ut cartilago nasi significat mors in acutis febri. sed hoc qz significat epar et cor deficere i suis opationibus et nimium exiccare. et qz ista mēbra nō semper opatiuntur ita mēbris a gb. totius vita pendet ut per illa possumus mēbroz taliū defectū pcipere. iō nō semp significāt futurā mortē vlr salu

tem aut aliqd vtile ad hoc pferendum.

Sed dubitatur qz dicit qd ex supfluitatibus semper ptingit significare super has dispositiones qz quadoqz superfluitates sunt crude & tunc nec significant mortem nec salutē. qd nō semp habet significare super istis. ¶ Preterea qñqz signū sumptum a superfluitatibus est neutru respectu harz dispositionū vt infra in isto capitulo. qd nō semp aliqua earū significat. ¶ Ad B dubium respondet Thadens qd superfluitates semp significant sup mortem vel salutē quado morbus fuerit mālīs & fuerit in pcessu. nam in pncipio nō semp significant super aliquā istaz. ¶ Sed bec responsio ē falsa. sepe. n. ptingit qd in pcessu morbi nō sufficiunt supfluitates ad significandū super salutē aut mortem vt vrina laudabilis in pleuresi nō o3 qd sit signū salutis. ¶ Ideo puto notādū esse textum. dixit. n. qd genus opōnum mēbroz habentiū virtutē inatā tantū est per se iutile ad significandū de futuro & supplēdū est super salutē aut mortē. sed ptingit qd ex illo sit aliquando pnofticatio & hoc ex comparatione aliorum membrorum & ex superfluitatibz. & hoc idē ē qd per accidens significant: sed semp aliqd pportionatū ad salutē vel mortē significat. nā semp significat digōnez aut idigestionē. ¶ Ex hoc Gal. nō vult qd semp rōne superfluitatis licz aliqd istoz rō determinate arguere. sed tñ semp aliqd significat aliq modo particulariter ad salutē vel mortē. & hoc ē aliquo triū modoz vt statim declarabit. aut. n. significat digestionē & sic absolute de salute. aut putredinē digestionis nō ponendo ppariā putrefactionē & sic de difficultate salutis et dubitatione mortis. B mō dī signū tale neutz qz neutra illarū distictē significat. ¶ Qd si dicat qd B mō ē opatiōes mēbroz bñtūm virtutē inatam tñ semp significant aliqd pportionatū saluti aut morti qz aut aliqua illaz determinate aut neutra. ¶ Dicitur qd nō ē similitudo qz quado tales opationes neutz significant: stat qd nō significant difficultatem salutis aut dubitationē mortis: sed ad nullū eoz significat aliqua inclinationē neutralitatis significādī. in superfluitatibz nō ē talis: qz semp significant aut absolute sup illas aut sup paruitate vel difficultate cuncte eaz & bec vltē est mens Gal. nō illa Thadei. quō. n. statim distingueret bec signa in tria genera si nūc vellet esse tñ duo. & si nūc dixit de eo qd apparet in pcessu quare nō i parte sequēte filr. qre aut significādō digestionē aut idigōnē significat super salutē vel mortē dicit statiz infra: quare. ¶

¶ Itaqz nō cōtingit nō demonstrare ea semper: aut naturam superare mās: aut materiā superare naturā: aut neutruz neutrum.

¶ Dic determinat absolute de significationibz supfluitatū sup salutē aut mortē. Et diuidit in quatuor. pmo dat generalē modū qd supfluitates significant de salute vel mortē. scdo respōdit quas denominationes varias sortunt dicta signa ex eoz varietate & in modo dato. tertio infert correlaria. quarto remittit nos pro ampliori doctrina ad alios libros. secunda ibi (Sana igitur dicuntur) 3^a ibi (Manifeste qd dem) ibi 4^a (Dictum est autem). ¶ De pma dicit qd qz in supfluitatibz sunt signa digōnis & idigōnis. ideo nō ptingit bec signa nō demonstrare imo de necessitate demonstrāt aut nām superare mās aut materiā superare nās aut neutz superare altē. & supple id ē necessitate significāt aliquo mō sup salutē aut mortē. ¶ Ubi pmo nota qd supfluitates oēs sequestrant ab eo cui sūt supfluitates p actionē caloris nālīs agentis vt feces & vria & spūta & hypostasiz & sanies i vltēceribus. & idem calor nālīs separans supfluitates sicut ē in natum iducere per digōnez in pte vtilē dispōnes quas pnoftendit ita in supfluitatibz est aptum quasdā dispōnes idu-

cere qd quā nō ita pncipalr a calore nālī itendant sicut ille quas iducit i mās nō supflua tñ sunt quoquo mō de nāe intentione vt pillas fiat superfluitas magis virtuti obediēs & min⁹ rebellis aut nocua. calore qd iducētē perfecte in supfluitate dispōnes quas itendit significāt qd nā superat materiā: sed qñ nōdū iduxit dispōitiōes quas itēdit cōtingit quadoqz illas superfluitates esse putrefactas & alteratas alteratione quā calor nālīs nō sufficit corrigere. & tūc certū sum⁹ qd mā a qua superfluitates tales sequestrant superat nām suā maligna qualitate ex quo tales dispōitiōes in superfluitate reperiunt. qñqz autē inueniunt supfluitates qd nō ex toto sunt permurate ad dispōitiōē icorrigibilē. nec bñt ēt fortes & itensas dispōnes quas calor i eis itendit. pmo. n. significāt nām. i. calozē nālē superare mās. ¶ Scdo significāt ecōtra mās superare nās. tertio significāt neutz adhuc super alterum dominari. p3 qd nō ptingit superfluitates nō ostendere aut dominū virtutis super mām aut ecōtra aut neutru perfecte dominari vel multū. nō possūt. n. nō ēē in aliquo triū modoz. ¶ Exēplū pmi. in vrina qz citrina cū hypostasi alba leni equali i fundo stāte pncipalis figure & sili hypostasi aqz rosate. ¶ Exēplū secūdi. vt vria nigra cū hypostasi nigra aut viridi aut yreali. ¶ Exēplū tertij. vt vria alba clara sine hypostasi. qd cūqz aut istoz modorum significet o3 qd aut significet certitudinē mortis vel certitudinē salutis aut vtrūqz sub dubio ostēdēdo salutis difficultatē vt dictū ē supra. ¶ Et ex B p3 Galie. loqz hic de morbis mālīb⁹. i. depēdentibz a cā humoralī. ¶ Nota 2^a qd talū morborū dī mā humor g ē ei⁹ cā licz in rei vitate plurimū talis humor sit efficiēs n subiectū morbi. Nā i febre putrida pēdente ab humore pstat qd febris ē subiectiue in corde & humor efficit illā. s3 medici metabofoze dicūt talē humorē mās morbi qz ē qd corpulētū a quo pēdet morbz. ¶ Nota 3^a qd cū virtus vincit talē mās pplete deducto ipe dimento nō solū illā digerit sed aliquo mō eūationis ipsaz a corpore expellit. & iō liberaf hō a morbo fiētē q a tali mā nō pēdet. ptingit tñ aliqū ēē aliū morbz pinctū cū illo fiēte: q a tali mā nō penderet. & p bñc scdm morbz cōtingit ifirmū mori & iō digestio itelligit signū salutis certū posito debito regimie. & qd nō sit nisi morbz fiens a mā illa q ē supfluitas pēdens & deductis alijs ipedimētis. s3 qñ mā est ex toto maligna & cōicata toti pferatim cū virtutis debilitate ē certa moris. & ideo iudiciū medici de salute ē magis icertū qz iudiciū de morte.

¶ Sana igitur dicuntur signa superare naturā: egra vero superata natura: neutra vero inaequalibus pugnis.

¶ Dic ponit boz signoz varias denominationes dicens qd signa sumpta a superfluitatibz que significant nām superare sunt sana. sed que significant superatā ēē sunt egra: & que significant pugnas equales ita vt nec nā superet nec superetur manifeste dicunt neutra. ¶ Ubi nota qd signa significantia nās superare mām significāt qd tādē nā vincet mās & iō merito morbi fiētis a tali mā fiet salus qz virtus materiā expellet. & B cū pditionibz supra positis. sūt q ista signa sana pnoftica qz pnofticant futurā sanitatē de se. ¶ Nota secūdo qd superata natura a mā significat qd tandē corūpē mēbroz principalium pplexio. & ideo infirmus morietur & ista sū vta mortalia & dicunt a B. egra idēst mortalia. s3 qñ pugne sunt equales tunc signa sunt neutra ad hunc sensū quia nec sunt sana modo pedito nec mortalia.

Sed dubitatur quomodo signa in superfluitatibus que apparent nō superante natura nec superata dicuntur neutra: & i quo modo neutri? nō enim sunt neutra in primo qz nō significant neutralitatem primi: nec in secundo qz in nulla natura sanitates signi-

Regni

est in libro de causis casuum morborum id est accidentium morborum. Ex quibus libris potest medicus eligere particulares regulas et particularia signa que hic dicit materia ad iudicandum de istis.

LXX.

Eso autem iam longitudini parcens hic quidem finis de signis orationem: transco vero ad eas que de causis.

Dic ponit finem huic secundo tractatui aut libri regni quod modus finiendi per. et sic est finis cum laude omnipotentis dei et sue gloriose matris per infinita secula Amen.

Est finis secundi libri.

Incipit liber tertius.

Quoniam vero et harum causarum quedam sunt salubres quedam egre quedam neutre: primum de causis sanis sermo erit.

Iste est tertius liber regni in quo Gal. ut supra dicitur. determinat de causis. ubi considera quod determinatio de causis quedam est generalis et ista

ad metaphysicum et naturalem pertinet. quedam est contracta ad causas sanitatis et egritudinis hominum. et ista pertinet ad medicum. sed iterum in considerando de causis sanitatis et egritudinis hominum quoad quod consideramus eas ut ab illis dependet sanitas aut egritudo non considerando quomodo a medico possint applicari corpori et ista est theozica consideratio ad librum de accidenti et morbo pertinent. et quicquid consideramus istas causas quo ad virtutes et potentias et qualitates in eis reperiuntur non considerando etiam quomodo sint a medico applicabiles: et ista est theozica pertinent ad libros de simplicibus medicis et antidotaria. et de alimentis. **T**ertio considerantur iste casus videndo quomodo possint humano corpori et debeant ministrari per fine intento a medico. et hoc modo consideratur hic. et ad hunc sensum hic liber dicitur de causis. **D**ividitur autem presentis liber in quatuor tractatus. in primo ponitur ordo dicendorum et causa utilitatis huius artis cum quibusdam generalibus documentis. in secundo determinatur de conservatione sine causis. **S**ervantibus sanitatis: in tertio de causis efficientibus cum ego corpori administrantur que cause ut sic dicuntur curative. In quarto de causis ut corpori neutro applicantur que ut sic dicuntur preservative. **S**ecundus tractatus incipit ibi. **P**erfecte igitur compositioni. **T**ertius ibi. **A**d manifestos vero egros. **Q**uartus ibi. **D**e hinc vero dicendum prope finem libri. **T**ractatus primus pertinet duo capitula. In primo ponitur ordo et causa necessitatis ad artis inventionem. In secundo investigat numerum generum causarum sanarum. ibi scilicet. **A**lteratur igitur. **P**rimum capitulum dividitur in duas partes. In prima ponuntur conclusiones de ordine dicendorum. In secunda ostenditur causa necessitatis huius artis. ibi. **I**nnovationem vero. **P**rima in quatuor secundum quatuor conclusiones quod intendit. ibi scilicet. **Q**uoniam vero. ibi tertia. **E**u igitur. ibi quarta. **R**ursus igitur. **I**n prima intendit hanc conclusionem. in isto libro prius est determinandum de causis sanis. quantum sint aliqui sane: aliqui egre casus. aliqui neutre probatur quod de illis prius determinandum quod sunt digniores: sed casus sane sunt habere. et tota sequentia cum antecedente est manifesta. **C**irca quam partem nota quod distinctio causarum in sanas egreas et neutras non est tamque necessario ab intellectu realiter distinctorum sed potius rationem quod sub alia ratione dicitur sana quod egrea vel neutra. vel eadem medicina vni est sana quod in eo sanitatis conservativa quod alteri est egrea et alteri neutra: et ex isto per intellectum textum est quod prius est determinandum de causis ut sunt sane quod fluunt egre vel neutre. **N**ota scilicet quod medicus in parte practica non considerat principaliter causas corpori humano applicandas nisi per sanitatem faciendam aut servandam. Si vero considerat causas

ut sunt factive egritudinis vel neutralitatis aut servative facit ut ab illis fugiamus. et ideo non ita est principalis illarum determinatio: et hinc est quod de talibus causis ut sic non facit hic Gal. capitulum vel tractatum. sed tamen de causis ut sunt sane illud vobis modicum quod de egro aut neutris causis de finem est ex principali intentione et ad hunc sensum dicit prius determinandum de causis. quod principaliter.

II.

Quoniam vero et harum ipsarum be quidem conservantes sunt. be vero efficientes sanitatem: sunt vero et dignitate et tempore priores conservantes facientibus.

III.

Servantibus incipiendum est.

Ponit secundam conclusionem que est ista. **C**um sanarum sanarum quedam sunt efficientes sanitatem quedam conservantes eandem determinandum est prius ordine libri de causis servantibus sanitatem. probatur

quod prius est determinandum de causis. que sunt tempore priores et dignitate. **S**ed casus servantes sunt habere. igitur. **C**irca preter notandum per quod per causas efficientes. hic intelligimus causas que sunt factive sanitatis sub preterite si sano. per causas vero servantes intelligimus non preteritantes in eadem punctuali dispositione. sed servantes in eadem latitudine sanitatis secundum specificam denominationem eadem vel meliores per existentem sanitatem. ut verbi gratia. puer sanguineus non servat in eadem punctuali dispositione per causas que dicuntur sue sanitatis conservative sed conservantur in sanitatem eiusdem specificae denominationis. Ita quod in adolescentia erit sanguineus: in corpore respondenti igitur sanguineitas inter adolescentes. et proportionabiliter in iuventute et senectute. aut de servari quod dicitur ad meliorem sanitatem secundum denominationem: servantes vero in eadem punctuali dispositione ne esse non possunt. **E**x his per primo aliquas causas servantes. **P**er scilicet quod efficientes et conservantes differunt secundum rationes licet forte eadem causa possit esse in uno sanitatis efficiens et in alio sanitatis conservativa. **P**er tertio quod casus servantes non debent dici essentialiter tempore aut dignitate priores efficientibus cum sint eadem. **S**equitur quarto quod intelligendum est causam prius dignitate esse causam ut est conservans quod ut est efficiens. et causa est quod de conservans ut est applicabilis sano corpori. scilicet dicitur efficiens ut applicabilis est non sano modo dignius est sanum non sano. et secundum hanc habitudinem intelligit Gal. eas esse dignitate priores. **S**equitur quinto quod cum dicimus causam servantem esse tempore priorem efficiens de illis igitur in pluribus individuis prius tempore est sanitas servanda quam ad sensum superius positum efficienda. Nam plurimi nascuntur sani: et sic ab ipso initio sunt servandi quod si postea sanitas sit facienda hoc erit post conservationem. **S**equitur sexto quod licet sanitatis et egritudinis multe sint casus que non sunt efficientes nec conservantes. sed males formales et finales ut pariter prima per. capitulo de subis medicis tamen distinctio hic a Gal. posita est bene posita: quod Gal. hic non intendit dividere causas nisi illas que sunt a medico applicabiles convenienter vel inconvenienter ex arte ad sanitatem servandam. vel efficiendam. et iste convenienter sub membris dicte divisionis ut patet.

Sed tunc sunt due literales difficultates. Prima quod conservantes cause non videtur habere rationes cause. quod causa est illud quod primo est. et ex quo provenit inventio alicuius dispositionis in corpore humano vel eius fixationis. ut secunda per: sed dispositio servanda est per quod conservativa causa de qua loquimur. applicetur igitur.

Secunda difficultas ad quod genus casus reduci conservativa pro prima dicitur quod omnis causa ut sic est prior suo causato naturali licet non tempore forte. prius enim est naturaliter aliquas esse causam quam aliquid esse ab illa causatum. et ad hunc sensum

intendit. Alio. cum hoc tamen fiat. a. causam esse causas. b. tamen. b. prius tempore fuisse q. a. spūs enīz et sanguis in corpore existentes. citra unum mensem geniti. sunt causa vite et esse aialis. q. aial p. 4. o. ānos fuit. ¶ Ad secundum dicif q. cā pseruās ad causam efficientem secundū modū loquēdi pboz. reducif. vtz aut sint filies pseruātes cāe cōseruato corpori vel nō infra videbif.

III.

Cum igitur sit nō unum sanum corp⁹ sed plura: quemadmodum prius determinatum est fm vnūq⁹ eoz erit cōseruatina causa: quoniam et omnis causa est ad aliqūd.

¶ Ponit tertiam cōclusionem. respectu diuersoz corporū diuerse sunt cause pseruatue. pba. diuersa corpora nō sūt vno modo sana sed multis et diuersis: hoc ē q. vult Galie. cū dicit. Cū igit sit nō unum corpus sanum. sed plura. sed respectu diuersarū sanitatum sunt diuerse cause pseruatue. ergo cōclusio vera. minoz p3: q. sicut se habent sanitates cōseruāde ita se debent habere cause earum cōseruatue ad inuicem. igitur si ille differunt et cause. Cum cā dicat relatione ad causatum.

V.

Rursus igitur principūz hic ab optima compositione corporis faciendum est pseruantes que sunt ad hanc salubres. ¶ Ponit quartam cōclusionē. et est ista. icipien- dum est pns a causis cōseruatiuis optime sanitatis. pba. q. est icipiedum a digniorib⁹. et iste sunt tales cūz sint sane respectu optime sanitat⁹ et optime sano corp⁹ applicabiles. ¶ Inuentionem vero earum rei ipsius natura demonstrat.

VI.

Senit esset impassibile. et est mirabile corpus et semper maneret i optima cōpositione tunc nihil indigeret arte cōstituente ipsum. Quoniam vero mutatur et corrumpitur et conuertitur non seruans quā habuit ex principio cōsistentiam. pcuratio- ne fm hoc indiget.

¶ Dic dat Gal. necessitatem inentionis huius artis. ¶ Et diuiditur in tres. pmo facit q. dicitū est. Secūdo infert in generali numerū generū cōsarū pseruatiūz. Tertio docet illū causāz quasdam generales denominationes. ibi scōa. Secūdu hec igitur ibi tertia. (Que manifestū est) ¶ In pma parte itendit istam cōclusionē. pncipaliter o3 inuenire artem cōseruatūā corporis humani. pba. ad illius corporis pseruationē o3 inuenire artes q. alteraf et corrum- pitur et cōuertif nō cōseruando pstitētiāz quā bz a pncipio sed permutaf ad deteriorē. sed corpus humanū ē h3. vt p3 ad experientiam. q. o3 inueniri artem ad pseruationē corporis humani. maior p3: q. inuentio artis citra aliquā rē dmostra- tur et ostendit a natura rei. sed si p impossibile corpus huma- num esset corruptibile et semp maneret in optima cōposi- tione nō idigeret arte cōseruante. q. p oppositum si pmutaf et corripif. rē. idiget arte pseruante. et sic ad illius corporis cōseruationē op3 inuenire artē q. pmutaf rē. vt dictum est. ¶ Posset aut bic teg. aliter introduci. S3 iste modus mihi plus placet nec obstat si in pbatōne maioris arguit ex op- posito artis cōditionalis ad oppositū psequētis. Nam talis argumentatio nō est incōgrua in terminis pueritilib⁹. vt B. ¶ Circa quā partē videt pmo oppositū seg ex antecede- te Gal. Nam si corpus humanū nō pōt seruire pstitētiāz quā bz a pncipio frustra videt esse arte cōseruatūā q. eēt ad finem impossibilem. ¶ Dic d3 q. nō est itentio artis pser-

uatiue in eadem punctuali dispositione corpus cōseruare aut a morte securūz reddere. hoc. n. esset impossibile. sed itentio est. pphibere a putrefactione. et a nimis cita consum- ptione humidit⁹ et hoc sumif tertia pmi. caplo pmo. ¶ Ex q. sequif q. ars cōseruatūā nō est ad. pphibendū occurfus re- rum accidentaliter siue cōtingit corpori nostro occurrentiū vt gladiorū et burtorū vt infra dicet. ¶ Sequif scōo. q. ars pseruatūā non est ad omnino alteratōem ab extrinseco et intrinseco prouenientem ex approximatione sex rerum nō nālium pphibendaz. q. ista cum vita stare nō pōt sed est ad pphibendū ne ex idebita administratione earūde sex rerū nō nālium corpus pncipaliter trāsmutet et trāsmuta- tio preternālio q. pōt in corpore accidere ab istis reb⁹ illa quā itendim⁹ pphibere. ¶ Notādū scōo q. ex hoc tex. mul- ti eliciunt q. corpori nostro pōt ab extrinseco accidere mors nālis que cōclusio gūia sit vera. nō tñ est ad mentē B. b. c. Cum bic velit ostēdere corpus posse pncipaliter trāsmuta- ri. q. nō o3 accidere p morte naturalem. Verūm q. bic fo- let hec materia tractari oīcam breuiter modū mortis cō- tingentis in corpore optime sano et debite recto quē ponit Alio. tertia pmi. caplo pmo. Et est supponēdū q. cuiusvīue ti correspondet certa latitudo iter otios terminos cōtenta tam caliditatis q. humiditatis infra quā pōt stare vita eius et facta remissio. aut in calore aut in humiditate citra rei- missus extremum illius moritur. verbi grā. for. correspon- det latitudo iter gradum caliditatis vt. 6. et gradus calidi- tatis vt tria et cum sit remissior q. vt tria nō viuūt hec sup- positio p3 exercitatis in pbia q. iste qualitates sunt registe in mā. p forme presentia in eadem tāq. disponentes et ma- teriam appropriantes. ¶ Supponitur secūdo q. cuiuslibet gradui actualis caloris cum quo stat vita correspondet in vno indiuiduo viuente certa latitudo humiditatis citra cuius extremūz remissus facta remissione nō pōt illud idi- uiduum sub tanto gradu caloris naturalis cōseruari. hec iterum patet in pbia. et d3 notāter facta remissio citra re- missus extremū illius latitudinis. q. infra latitudinem con- tingit mutari humiditatem stante eodez gradu caliditatis vt p3 itāstū de pueritia ad iuuetutē. ¶ Supponit⁹ q. ca- lor naturalis in indiuiduo repertus in principio generatiōis licet sit naturalis mixto et forme sue subordinatus tamen adhuc seruat naturam elementaris caloris. q. agit humi- dum dissoluendo mēbroz. et partes remanentes continue sunt siccores substantificē: q. ex illis subtile et humidum dissoluitur et tandem ad tantam peruenit siccitatem q. ca- lor amplius in equali gradu cōseruari nō potest et incipit remitti et ita tandem in tantum exsiccat. vt latitudinem euz qua stare potest indiuidui vita calor citra remissus ex- tremum egrediatur et sic primo senescit. deinde tandem mo- ritur inuisibiliter q. aut o3 alio modo mortem prius acci- dere aut stante optima natura et optima pcuratiōe accidet in tali termino quez preterire nō licz. vt sumitur prima pmi. capitulo de complexionibus etatum. ¶ Adiuuat autē caloris naturalis actionem in exiccando. aer qui i omni dī- spositione exiccat corpora nostra. vt secūda pmi. ppter virtutem stellarum existentem in eo et labores corpori et animales quos necessario homo in vita subit. Extinctionē et remissionem caloris adiuuat siā in senectute multiplica- tum per viam indigestionis. pphibendo respirationem et in- frigidando. ¶ Nota tertio q. talis mors accidens stante debito occurfu rez extrinsecarū sine preternaturali trans- mutatione dicitur naturalis. nō q. intentā a natura vel ei⁹ opus. sed q. nulla interueniente preternaturali impressio- ne accidit per naturālē actionem: l3 forte sit ab agente vlt⁹ et a particulari per se intentā. et secūdu hoc habetur modus necessitatis mortis et causa eius q. est caloris naturalis ex- tinctio. quomodo autem fiat extinctio per viāz suffocatio-

I 3

nlo alibi dixi. hic autem sufficit qđ diximus de extinctione que est per viam marcoris.

Secđm hoc igitur quot modis alteratur corpus: totidē & genera pcurrationū habebit: hoc est conseruantium causaz.

Hic infert numerū genēz causaz pseruatiuaz: & itendit hanc pclusionē. tot sunt genera causaz cōseruatiuaz quot sunt modi transmutationū quibus pōt per illas causas resisti: aut q possunt per illas causas retardari. p3. qz diuersis alterationib⁹ diuerse cāe phibitue opponunt: & tales sunt cāse cōseruantes. de hoc nihil nisi pclusionē ponit in littera. **U**bi nota nō esse intentionē Sal. qz tot sunt genera cōseruatiua quot sunt modi alterationū: qbus corpus alteratur. ita vt illa alteratio retardari possit vel prohiberi. & hoc de alterationibus que secundum genus necessario nobis occurrunt. **VII.**

Manifesta sunt iam ex his que dicta sunt vt corrigentia ex genere accidit existere. In eo vero qđ velociter faciunt correctiōes prius q̄simul occurrat lesio nō pseruatiua a futuro malo appellata sunt a medicis: sed seruantia pntē p̄stētā.

Hic ponit quasdam hāz causaz generales nominatiōes & sunt due dicēz qz iste cāe manifeste apparēt ex dictis qz secundū genus debēt dici corrigentes. qz corrigunt alterationes nimis cito ad mortē pducētes eas phibendo. scđo iste cāse nominant a medico secundū genus cōseruantes & nō pseruantes. & cā est. qz iste p̄s corrigūt q̄ accidat egritudo aut dispositio p̄ter nām phibendo. s. ne illa accidat. & ideo corpus videt cōseruari in cōsistentia p̄senti saltez quo ad generalem denominationē esse sani. & hanc idētā tē respiciētes vocāt eas fuātes cās: & nō p̄uātes. I3 rei vltate p̄seruet a futuro vlt possibili malo. **U**bi nota qz causa que neutrū corpus ad sanitatem ducunt a medico p̄seruantes dicuntur qz seruant p̄s q̄ fiat egritudo que secundū qđ in illo corpore est incubata ex p̄sencia. s. sue cause que afficit iam corpus p̄ternaturali dispositiōe. **S**3 cāe approximate sano corpore nō p̄seruat a futuro malo secundū qđ iam inchoato. qz nōdum cā p̄ternaturaliter afficit corpus. **N**ota secūdo qz nō seruant in eadē punctuali cōsistentia. sed cū latitudine vt p3 ex dictis. **VIII.**

Alteratur igitur corpus a quibusdam ex necessitate: & a quibusdā nō ex necessitate. Dico autē ex necessitate quide3 quibus impossibile ē ipsum nō approximare. Non ex necessitate p̄vnt sunt reliqua: hāz semp in cōtinēti imozari & comedere & bibere & vigilare necessarium ē ei. Gladijs vero & bestijs nō necessarijs ē vti.

In isto capitulo inuestigantur genera causaz sanaz. & diuiditur in duas. p̄mo facit hoc. secūdo enumerant p̄ditiones circa istas a medico p̄siderande. ibi scđa (Et hec sunt) p̄vma in tres. p̄mo enim posita diuisione alterationū corp⁹ humanum ostendit circa que eoz versat ars medicine. secundū numerū generū & ipsa genera causaz sanarū a medico cōsiderabiliū refert. tertio infert qđam correlaria. ibi scđa (Quot igit ex necessitate) ibi tertia (Dec igit oia) In parte prima p̄mo pponit diuisionem cū eius declaratione. secundo isert circa quas causas p̄sistit ars. ibi scđa (Unde in priori) **D**icit p̄mo qz causaz quedā sūt a qbus de necessitate corp⁹ nostr⁹ alterat qđā aut sunt a qb⁹ nō de necessi-

tate alterat. **E**xēplū primi sicut aer cōtinēs in quo necesse est nos semp imozari: & sicut cibus & potus: & sicut somnus: & vigilia. **E**xēplū secūdi sicut gladij & bestie qbus nō est necessarium obuiare. **C**irca quā partē nota qz corpus nostrū a qbusdā de necessitate alterari pōt itelligi plurib⁹ modis. p̄mo qz sine illoz alteratione nō p̄tingit viuere. & quia sine illoz occurſu nō p̄tingit bonum sibi acquirere & malū repellere. tertio qz cogit vt ab eis alteret. quarto qz impossibile esset si alterari. tot enim modis dicif necessarijs qnto metaphisice. sed in p̄posita diuisione intelligatur duobus primis modis. nā nō p̄tingit viuere sine istaz: re3 que dicte sunt alteratione saltez p̄ oēs etates occurrēdo. **N**ota 2º eoz que necessario nos alterāt quedā sunt q̄ possunt secū dum nostre volūtatis iperijz puenienter & iconuenienter approximari corp⁹ humano quedam sunt que nō. vt calor: nālis & celum & filia. ars autē pseruatiua nō ē circa ista q̄ nō possunt volūtate approximari bñ vel male. sed tātum circa illa que ab ipsa moderari possunt. **N**otandum tertio qz iste res que possunt puenienter & iconuenienter approximari secundū nostre volūtatis imperium nō necessario occurrunt corp⁹ in sua singularitate. nam nullus est aer qz necessario corp⁹ occurrat. & sic nullus est cibus. vel somnus vel motus vel euacuatio: & sic de talibus que necessario corp⁹ in sua singularitate occurrant. sed volumus dicere qz istis rebus sub ratione qua tales per se conueniunt aliqz generales denominationes cōuenientes eis. & multis alijs: sub quibus rationibus viuificatur de eis i generali qz necessario corpus humanum ad sensum p̄dictum alteratur a tali re vt necessario alteratur a cibo & necessario a tera ab aere: & sic de talibus.

Sed tunc cadit dubitatio. nā isto modo omnes res que possunt alterare corpus nostrū necessario alterarēt. nā gladijs & bestijs isunt qđaz generales rōnes: sub quibus vere dicif qz necessario a tali re corpus alterat: vt bestijs rō cibi: & gladijs saltez generalis ratio entis: vel corp⁹. vel mixti: & verū est qz necessario a mixto corpore alterat corpus humanū &c. **D**ic dicif qz omnis res cui per se cōuenit rō cōmunis non tranſcēdens medici cōsiderationē quo ad artē cōseruatiuam & que potest secundū nostre voluntatis imperiū cōuenienter & iconuenienter approximari ad corpus humanū dicif res nō naturalis: & solū illa res dicif ad mentē Sal. hic necessario nostruz corpus alterare. & sub ratione sub qua sibi cōuenit talis ratio. & p3 qz hoc mō nō omnis res nec sub q̄ libet ratione est ad sensum Sa. necessario nostruz corpus alterat. nā bestie & si sint cibi: nō tamē per se sūt bestijs. vt bestie sunt eē cibos: & ideo nō sūt sub ista rōe vt sint necessario corpus alterates: nec sub rōne sibi per se nō cōueniente nō trāscēdēte medici cōsiderationem vt conseruatiui. & gladijs: I3 isit ratio mixti per se & entis. tamē iste rationes tranſcēdūt medici cōsiderationē ad sensū datum. & vt hoc daret Sal. itelligi. posuit exēpla dicta. vnde iuxta sententiam hanc videtur concedendum qz ab isto cibo necessario corpus alteratur. & tamen ab ista bestia nō necessario alteratur: & ista bestia est iste cibus. Nam suppositio mixta ex personali & simplici vel appellatio vt alij dicūt ipedit ne fiat sillogismus expositiōis ex prima & tertia ad inferendum oppositum &c.

Unde in priori quidē genere cāri circa corp⁹ ars pficitur: circa scđm p̄o nequaq̄.

Nunc docet circa quas causas ē ars medicine conseruatiua: & circa quas nō: dicēz qz ars illa consistit in priori genere causarum. s. necessario corpus nostrum alterantijs & nō circa secundum eaz que per accidens nos alterant. & ratio est: qz ars est eoz que sunt per se & sunt finita. sed ea q̄ sunt

per accidens sunt infinita. et non sunt per se. ut habet videri primo posteriorum. Et nota quod non est intentio Galieni nisi quod carum alterantium corpus humanum non est scientia conservatiua nisi sub ratione cui per se conuenit aliquod esse non transcendens considerationem conservatiue partis medicine. de quo cōi vificat. quod necessario a tali alterat corpore humanum ad sensum expositum.

Ad hoc igitur ex necessitate alterantia sunt corpus diuidentes secundum proprium unumquodque eorum aliquod genus causarum salubrium inueniamus.

Nunc refert numerum generum causarum conservatiuarum sanitatis: et diuidit in tres. primo ostendit unde sumit hic numerus. secundo spallit unumquodque genus assignat. tertio repetit in generali circa ista alterantia excusando se ab ulteriori determinatione. ibi secunda (Est igitur unum) ibi tertia (Quia enim hoc)

Dicit primo quod quot sunt genera causarum necessario alterantium corpus humanum: tot sunt genera causarum conservantium sanitatem. ista conclusio probatur: quia in omni genere causarum necessario alterantium inueniuntur cause inconuenienter alteratiue et cause etiam conuenienter alteratiue corporis humani. tali igitur genere limitato ad causas quod conuenienter alterant habebimus genus causarum nostrum corpus conservantium: et sic tot sunt genera causarum nostrum corpus conservantium quot sunt genera necessario alterantium: quod autem in omni genere causarum necesse alterantium sunt cause que inconuenienter corporis sunt alteratiue. et notus per se. sed quod etiam sunt cause conuenienter alteratiue: quia aliter corpus in sanitate conservari non posset. Si enim unum est genus causarum necessario alterantium. et quilibet causa sub illo contenta non nisi inconuenienter alteratiua est humani corporis: sequitur quod corpus humanum necessario inconuenienter alteratur: et sic non conservatur etc.

Si igitur unum quidem ex continente nos aere: alterum vero ex morione et calore et totius corporis et finem partem: tertium vero ex somno et vigiliis: et quartum ex his que egeruntur et retinentur: sextum ex anime passionibus.

Ab his enim omnibus necesse est corporis quodammodo disponi.

Nunc sigillatim illa genera Galienus enumerat: et diuidit in duas. primo facit hoc. secundo docet quomodo ab unoquoque istorum necessario corpus alteratur. ibi (Sub continente quidem) Dicit primo. unum genus necessario alterantium et sic causarum conservatiuarum. sumitur ab aere. et ex motu et quiete totius corporis et cuiuslibet partis. 3° ex somno et vigiliis. quartum ex his que offeruntur. scilicet cibis et potibus. quintum ex his que egeruntur. id est corpore euacuantur et retinentur in eo. sextum ex passionibus anime. probatur: quia hec sunt genera necessario alterantium ad sensum dictum: quia necesse est corpus nostrum si debet decurrere per etates quodammodo disponi ab unoquoque istorum ad sensum datum: et non videtur aliquid quod ratione habeat necessario nostrum corpus alterantis quod non sub aliquo istorum contineatur vel ad ipsum reducatur ut statim patebit. Ista ergo sunt suprema vel simplicia genera causarum conservatiuarum. et causarum necessario nostrum corpus alterantium a medico consideranda. Circa quod partes nota primo quod propterea quod ista. scilicet genera numerata sunt genera rerum necessario nostrum corpus alterantium. et non transcendentia medici considerationem. ut conservatiua. et quod res sub istis generibus contenta sub ratione qua tales possunt conuenienter et inconuenienter approximari corpori humano secundum nostram

voluntatis imperium. ideo dicuntur contra res non naturales et res sub istis generibus contenta sub ratione qua tales dicuntur res non naturales. Et ut cum huius nominatio sit clarior nota secundo quod res circa quas principaliter intentio medici versatur. quedam sunt naturaliter humano corpori intrinsece ad eius constitutionem integritatem vel conservationem essentialiter ordinate: et iste sub ratione dicuntur res naturales. nam ut sic sunt ad vitam et sanitatem conuenientes: quedam autem sunt res sanitati humani corporis contrarie. aut humano corpori disconuenientes. et eius conservationem impediunt. et iste ut sic dicuntur res preter naturam. quedam autem sunt medio modo se habentes: quia et si necessario corpus nostrum alterant et ad eius conservationem concurrunt: ut tales possunt indifferenter finem nostre voluntatis imperium conuenienter et inconuenienter approximari ad sanitatem humani corporis. perueniunt ad eam sunt que dicuntur non naturales. primo igitur sex res medici septem genera distinxerunt que sunt elementa compositionis. humores. membra. virtutes. spiritus. et operationes. secundarum posuerunt tria genera. scilicet morbus. causa et accidens. Sed tertiarum sunt sex genera hec enumerata statim. scilicet aer. cibum et potus. motus et quies. somnus et vigilia. sanatio et repletio: et accidia aie.

Sed tunc

surgit dubium utrum ista sex sint genera rerum non naturalium: et videtur primo quod non: quia ista sex comprehendunt sub se multas res naturales sicut elementa: cum aer sit elementum. et humores et membra: cum isti possint esse cibi si comedantur. et sicut comprehendunt sub se multas res preter naturam. nam aliquis aer est causa morbi ut aer nimis calidus: et sic est res preter naturam: et sicut aliquis cibum et potum: et sic discurrendo per omnia hec genera inuenies sub quolibet illorum contineri aliquam morbi causam: et omnis talis est preter naturam ut ostendit primo et tertio de accidentibus et morbo. ergo ista non sunt genera limitata ad res non naturales. Inimmo ex hoc motu non possemus arguere quod aliqua res non naturalis esset res naturalis et res preter naturam: quod implicat contradictionem. et probatur: quia quilibet cibum et res non naturalis: et quilibet humor est res naturalis. et quilibet causa morbi est res preter naturam. ponamus igitur sanguinem foras ab eo esse comestum: et sequitur quod ille sanguis est cibum et est humor et est etiam causa morbi. ut ponendo quod stomachum ledat et ad egritudinem ducat. Secundo principaliter arguitur: quia aliquae sunt res non naturales non comprehendere sub istis sex generibus sicut ignis aqua celum mores artes regiones terre celestes influentie sol stelle etiam sui aspectus ut patet: que omnia sub illis generibus non comprehenduntur. nam ista omnia necessario nostrum corpus alterant et possunt finem nostre voluntatis imperium conuenienter et inconuenienter corpori humano approximari. tertio accidens anime sunt operationes appetitiue virtutis. ergo sunt res naturales. et per consequens non sunt res non naturales.

Pro dubio est supponendum primo non esse inconueniens unam rem quodammodo inuare et alio modo nocere. sicut cibum calidus corpori colerico exhibitus in quantum a materia operatur: et in substantias corporis conuertitur inuaret: et in quantum operatur a qualitate calefaciendo nocet. et pariter sanguis nimis calidus in quantum calefacit preter naturam est nocens: et in quantum transmutatur in substantias membri vel spiritus inuaret. Notandum secundo ut supra dicitur quod ratio quare aliqua res dicitur naturalis a medico est: quia est ordinata essentialiter ad integritatem vel constitutionem vel conservationem corporis humani. res autem dicitur essentialiter ordinata ad conservationem corporis humani: non quia ipsa necessario inuenit in sua singularitate. sed quia est iunans et producta a natura ad hunc finem ut inuenit. sicut humor bonus qui nunc est in foras est factus a natura ut inuenit ad indiuidui conservationem et operationes naturales et vitales producte sunt ad hunc finem a natura. Tertio supponitur quod res ideo dicitur preter naturam

medico quia est nature disconueniens. I. aut nocens et sanitate reddens totius vel partis finem suam denominationem minus perfectam aut egritudinem vel neutralitatem augmentans: vel quia per se sequitur ita impeditur. **¶** Supponitur quarto rem dici non naturalem quia in sui generalitate consideratione medici ut conseruatiui non transcedere est necessario corporis humani alteratiua. et potest in eadem generalitate conuenire et inconuenire appropinquari corpori secundum nostre voluntatis imperium. **¶** Ex quibus sequitur quod non est inconueniens vnam rem esse rem non naturalem et naturalem et preter naturam simul et semel respectu eiusdem corporis: sicut patet de sanguine calido in vena exsistente. quod potest assu-
muntur p cibis: et sup hoc principio multas fantasias potes fundare que magis pueniunt sophisticis. **¶** Notandum quod res non naturales debent esse immediate corporis humani transmutatiue. et ex his patet celum et stellam et terram et regiones non esse res non naturales sed hoc faciunt mediante motu facto in aere. **¶** Ultimo nota quod medici sumunt priuatiue opposita in istis. p vno genere vt somnus et vigilia motus et quies propter propinquitates in modo alterandi. sunt enim opposita aut diuersa genera aut in eodem genere. Item cibum et potum sumuntur p genere vno propter similitudinem in modo administrandi et alterandi. **¶** Dis ista bntis rideat ad dubium quod tria ista sunt genera rerum non naturalium ita quod non inueniuntur res non naturales sub istis non propriis et vnicuique illorum puenit ratio rei non naturalis: et his ex auctoritate medicorum discurrendo p singulas.

¶ Ad argumenta in oppositu. Ad primum deditur quod comprehendunt res naturales sub istis generibus: sed ille res naturales sunt non naturales ea ratione qua sub istis generibus continentur nec est inconueniens vt patuit in questione. **¶** Ad secundum patet quod nec ignis nec celus nec terra est res non naturalis. sed aqua sub potu est comprehendenda. **¶** Ad tertium dicitur quod opationes naturales non sunt res naturales. sed puto non esse ita. imo nego argumentum. accidit enim anime sunt res naturales. ergo non sunt res non naturales vt predictum. deinde dicitur.

¶ Sub continente quidem: aut calefactum aut infrigidatum aut humectatum aut siccatum: aut secundum complexionem eorum aliquid patiens. aut secundum totam substantiam alteratum totum.

¶ Dic ostendit quomodo ab vnaquaque istarum re: modo dicto necessario corpus alteratur. et diuidit in sex secundum numerum sex generum. ibi secunda. Ex motu vero ibi tertia. Ita vero ibi quarta. Ex his et ibi quinta. Et egerunt ibi sexta. Et aie accidit. **¶** Dicit primo quod corpus humanum alteratur a priuante. I. ab aere quod aut est calefactum aut infrigidatum aut humectatum aut exsiccatum aut aliquid est passum. secundum compositionem istarum qualitarum aut totum est alteratum secundum totam substantiam. Vbi considera quod hic textus dupliciter exponitur. vno modo vt dictum est intelligendo de corpore quod fit alteratum istis modis ab aere. Alio modo sicut Haly. in commento dicit et intelligitur quod aer continens quod aut est calefactus aut infrigidatus aut humectatus et ideo corpora nostra alteret necessario. nam ex motu solis tam diurno quam in obliquo circulo necessario aeris dispositiones transmutantur et vtraque tolerari potest. **¶** Nota secundo quod ex hac littera iuxta primum modum expositionis videtur sequi quod aer aliquando nostrum corpus humectat: cuius tamen oppositum habetur secunda primi. doctrina secunda. capitulo tertio cum dicitur. imo in omnibus resoluit dispositionibus propter illud quod in ipso est de virtute solis et stellarum. Et in hoc sunt duo modi dicendi. vnus concedens quod possibile est esse aerem nullo modo qualitatiue aut substantialiter exsiccantem. nam non videtur naturalem repugnantiam claudere. esse aliquem aerem humidiorum et frigidiorum quam sit aliqua pars corpo-

ris nisi et cum B in eo non esse aliquid influentia exsiccantia ita potest ad exsiccandum sic sunt humectatiue ad humectandum nec aliquid ita potest ad resolvendum sic sunt alique in eo potest ad agendum et illo dato non exsiccabit substantifice aut qualitatiue corpora nostra. **¶** Et autem Aue. dicit patet quod loquitur ibi de aere locorum habitabilium in ea dispositione in qua loca sunt habitabilia. nam ita dicit de aere nec eius frigiditas puenit apud nos in terris habitatis tanta quam aliquo modo resoluat. **¶** Et subdit statim imo in omnibus resoluit dispositionibus. et patet quod loquitur de habitabili. **¶** Item et non intelligit Aue. in loco allegato quod aer resoluat corpora nostra. sed quod resoluit vapores aeri coniunctos ex quo valde miror quod ex illo textu et Trusianus et plures post eum faciant istam questionem.

¶ Secundus modus respondendi est supponendo. **¶** Primo quod dupliciter contingit humanum corpus aut aliud quicquid mixtum exsiccari vno modo qualitatiue: quia. I. transmutatur alteratione cuius intrinsecus terminus est siccitas sine equiuacanti acquisitione de denotatione humiditatis. et hanc vocant coiter medici exsiccationem qualitatiuam secundo modo substantifice siue quantitatiue. et hoc quia aliqua pars eius grossa subtilitur et in vaporem conuersa a corpore illo mixto separatur siue acquiratur et remanente humiditas siue non. unde non est inconueniens aliquid quantitatiue vel substantifice nos exsiccare: quod tamen qualitatiue humectat vt balneum aque calide. **¶** Supponitur secundo quod quantumcumque corpus humanum vniui caloris naturalis aliquas partes resoluit: hec videtur sumi ex Aue. tertia primi. capitulo primo vbi dicit quod accidit de ferctus nunc cessans. **¶** Supponitur tertio quod si aliquid quod resoluitur applicet immediate aerem quantumcumque frigidum si in eo fuerit aliqua influentia resoluitur illa inuat ad resolutiones. patet quod maior sit resolutio quam si illa influentia ibi non esset alia paribus. **¶** Quarto supponitur quod in qualibet parte aeris quantumcumque frigida vel influentis humectatiue et infrigidatiue infor- mata tamen sunt alique dissolutiue influentie. vt solis et planetarum siccior et calidior. cum iste influentie non habeant contrarium et sol ad omnes punctus istius inferioris mundi sufficiat agere. **¶** Tunc ponitur conclusio. quoddam corpus humanum vniui qualitatiue et substantifice exsiccatur ab aere in quantumcumque dispositione sit aer. nam omne tale continet ab intrinseco exsiccatur qualitatiue et substantifice. patet ex 2^a suppositione. si sibi applicet aer ille inuat ad resolutionem et exsiccationem eius. patet 3^a ex tertia et quarta suppositionibus. et tunc ultra inuat ad resolutiones. et resoluit. et per 5^{am} corpus ab eo quantitatiue et substantifice exsiccatur.

¶ Ego autem non video cur cum quidam corpora quantumcumque ab aere agelent non sit cecedendum aliquid humanum corpus vniui: cuius patet nulla pars dissoluit. sed quilibet a frigore cecedat. et lo cum prima libentius vado responsionem iuxta tamen hunc secundum modum dicere ad difficultatem tactam quod aer potest corpus nostrum humectare qualitatiue. sed necio qualitatiue vel substantifice exsiccatur et ista non repugnat. **¶** Nota 3^a quod corpus nostrum siue est aer de altera secundum totam substantiam secundum eodem expositionem quod putrefactum vel putrefit. et non quod in omni putrefactione sit necesse corrupti illud quod putrefit. nam lenis putredo remoueri potest remanente sube identitate. sed quod putredo per se per ad corruptionem mixti et omnis delictorum separationem siue per se ad alterum mixti propter generationes per quod 4^a meteororum dicitur prius maxime esse generationi simplici mixti. Vnde tamen posse intelligi de quantitatibus occultis sic est veritas et quantitas patet vna medicia de becoar aut pferens a quantitate occulta. nam medici opationem auitute tali pueniunt vnde est a tota substantia vel forma specificam exposui 2^a primi. super capitulo de eo quod cecidit et bibis. quomodo autem aer possit putrefieri et quomodo videtur esse cap de pestilencia sed certum sit per nunc quod aer simplex non putrefit sed vapores qui sunt corpora mixta putrefiunt in aere et tu vide infra in questione quod sit putrefactio et alia ad putrefactionem puenientia ciborum capitulo deinde cum dicit.

Aue. Locum.

idem sit 7-60

E motione vero et quiete imoderatis
vtriusque existentibus: aut calefactus aut
infrigidatus: aut siccatus: aut humectatus:
aut secundum copulationem eorum alii
quid patiens.

Docet quomodo humanus corpus alteratur a motu et quiete
dicens: quod ex illis distemperatis existentibus corpus aut
est infrigidatum aut calefactus aut exsiccatum aut humectatum
aut aliquid patiens secundum copulationem istarum qualitatatum.
puta quod sit calefactus et exsiccatus simul aut alio
modo. **U**bi nota quod hic textus non videtur intentum declarare.
nam probare habet vel declarare quod a motu et quiete
necessario nostra corpora alterantur. nunc autem hic dicitur
imoderatis existentibus: sed possit dici quod corpus humanum
non necessario mouetur aut quiescit imoderate et sic
non argueretur quod a motu et quiete necessario nostrum corpus
alteratur. **V**ic dicendum quod quia motus non est vni
uoce calefactiuus sed equiuoce: sicut lumen. ideo sequitur
quod si motus aliquis est per se calefactiuus puta imoderatus
quod quilibet est per se calefactiuus. probato ergo quod motus imoderatus
calefacit per se sequitur quod etiam temperatus calefacit
aut est calefactiuus et quicquid que est opposita per
privationem effectus motus debet facere motus oppositi
operabitur. necessarius autem est homini debenti per etatem
decurrere motu tanto uti ut alteretur ab eo aut quiete que
ipsius alteret: quia etiam temperatus motus calefacit. ut infra.
dicetur et ideo ex hoc declaratur est instantius.

Solet autem apud philosophos esse dubium utrum omnis
motus sit per se calefactiuus: cum tamen aqua
currentes etiam sub solaribus radiis sint stantibus frigidiores
videtur motus frigidior esse infrigidatiuus. **E**t idem
probat experientia: quia aqua frigida infusa ab alto per modum
embrocis infrigidat magis quam si quiescerit membrum in
ea. quod tamen hoc dubium est philosophis sufficit medico scire
quod omnis motus localis rei partes calidas habentis. est excitatiuus
caloz illarum partium ita ut fortius alia paribus
agant. et hoc ad experientiam videtur in ferro confocato fortiter
unde emicat ignis: quod ergo omne corpus humanum vituens
habet huiusmodi partes calidas: ideo in eo est quibus
motus localis per se calefactiuus. **N**ota 3^a. quod quandoque
exercitius propter superfluitatem sui nimis resoluit de spiritu.
et ideo per accidens infrigidat. quies autem humectat
pro quanto prohibet superfluitatem dissolutiones. licet in
quibusdam corporibus per accidens excitet instantius ebulliendo
calores naturales: ut quandoque cadere faciat in eam
cam. ut 2^a primi. ista ergo duo sine temperata siue distempata
humano corpori administrata alterant modis dictis etc. XIII.

Ta vero et ex somno et vigilia necessarium
est pati ipsum secundum eandem rationem.

Vic ostendit quod humanum corpus alteratur a somno et vigilia et per 3as. Nota tamen quod cum somnus
vniuersaliter sit reditus spiritus animalis ab instrumentis sensus et motus ad suum principium.
cum quo puantur membra ab exitu in operationes exceptis
illis que sunt necessaria ad hoc ut vita permaneat que sunt
instrumenta spiritus. ut prima tertia. ideo in somno calor renouatur
ad interiora. ut cibi et humores naturali existente somno
melius digerantur qui intra sunt. verumtamen calor non
intenditur in principio somni: sed remittitur tamen intus quam
extra. quod enim extra remittatur per 3as quia membra illa quiescunt
et spiritus ab illis recedit. **S**ed quod interiora remittatur
colligitur ab Aui. secunda primi. summa de pulsibus. capitulo
de eis que somnus et vigilia in pulsu operantur. dicit enim
quod pulsus somni est in principio parvus debilis tardus

et rarus et in assignando causam autem: quoniam licet in calore accipiat
augmentum secundum constrictionem et coadunationem tamen
putatum est ei augmentum quod habet hora vigilanti propter
motum calefacientem et quidem motus plus est ad inflammandum
et inclinandum ad partes malitie complexionis: sed constrictione
et coagulatione temperate minoris sunt inflammationis. manifeste
ergo vult in somno plus remitti calores propter quietem quam
in vigilia propter coadunationem. **E**t si bene consideretur
ideus vult secunda primi. cap. de his que pueniunt ex somno
et vigilia. completa autem digestionem secunda et spiritibus multis
genitibus confortat calor: et ideo somnus naturalis quamquam
dat quandoque calefacit. vigilia vero propter continuum motum
spiritus tam in operationibus sensitiuis quam in motiuis in principio
eius et quousque non nimis superfluat calefacit: sed nimis
propter resolutionem quandoque infrigidat. **E**t ex his per
plus commentatore non convenienter dixisse. cum dixit quod somnus
calefacit intrinseca et inferiora magis superioribus et quod
vigilia calefacit exterius et superius et infrigidat interiora
et inferius. Nam vigilia versus quo non nimis superfluat calefacit
omnia et somnus infrigidat: ut dictum est. **N**ec valet
argumentum: somnus reuocat intra calorem. calefacit. nam
plus infrigidat per puationem motus quam per coadunationem
spiritus calefaciat. ut Aui. loco allegato probasse creditur.

Sed circa transmutationes alias que fiunt a somno
cadunt aliquae difficultates. prima. ut per omnes
naturales operationes fiant per somnum temperatum fortiores.
et videtur quod non quia membrorum exteriorum digestio et
nutritio sunt debiliores tempore somni cum ibi sit minus
de calore spirituo et minus intentus: quod autem omnes fortifiscuntur
vult Aui. secunda primi. loco allegato dicens. somnus
omnes operationes naturales fortiores efficit. et idem vult
Sol. in commento pulsuum somnus mortis enunciatum ex
sit solus eam que circa cibum adiuuans operationes.

Dicendum quod somnus temperatus fortificat et fortificat
omnes naturales respectu earum in tempore vigiliæ
tamen principio vicine. et hoc non in suo principio quo ad omnia
membra. Sed in principio quo ad membra interiora. et in
fine multo generato spiritu et communicato membris exterioribus
etiam illos exteriorum digestio vigorat respectu eius
quod erat in vigilia in tempore vicino somni principio per quo
tempore spiritus pauci erant in membris.

Secunda difficultas est utrum humectet vias corporis
vel artarias et arguitur quod non: quia per
spiritus retractionem magis calefaciunt. Et per consequens
magis dissoluit earum humidum: ideo exsiccantur. **O**ppositum
vult Aui. secunda primi. doctrina secunda. capitulo decimo
quinto. et in summa de pulsibus. capitulo allegato. et hoc est concedendum
cum spiritus sit humidus et plurimi vapores humidi
sibi sociantur qui magis humiditate humectant quam
caliditate exsiccant.

Tertia difficultas est quod somnus alias retinet etiones
excepto sudore: ut ab Aui. de secunda primi. doctrina
na secunda. capitulo allegato de sudore vult Aui. secunda parti.
problematus. problematibus. 17° et 28°. **E**t iste difficultates
sunt due. prima quod alias euacuationes retinet. **E**t in hac
prima assignatur causa ab Aui. secunda. capitulo allegato. quod motus
omni quod est aptum ad currendum auget virtutes currendi.
et ideo somnus cum similem quieti prohibet cursus humorum.
Et potest colligi. B summa 4^a. apborismorum 14°. apborismo
cum biberit quod elleborum etc. et 15°. cum volueris magis
dare elleborum etc. et puto hac causam esse diminutam. nam ex hac parte
et etiones humorum quod versus cutem mouent deberent in somno
miorari: et idem videtur addendum quod fluxus venteris et videri non fuit
a virtute naturali tantum sine villo concursu aialis precipietis nocummentum:
ut potest colligi. 16° tertia. et 13° et in libello de motibus liquidis:
et ideo somnus remouendo virtutem sentiendi

phibet ne vires ad expellendū stimulentur. ¶ Si tūc est dubiū de fluxu sanguinis nariū et menstruorū: et videt qd nō semp in somno debilitent. vt cūz sanguis malus a sola virtute nāli pellitur: videt qd fortificato calore fortior fiat expulsio: sic in sudore. et ideo Aul. nō dīc oēs: s; dicit fortes retinēt euōnes. s. qd idigent ope sensitiue et illas que sūt bu moris mobilitate in se magis qd vi nāe euōne regulantio. ¶ Scda est. quare somnus auget sudorē respēu vigilie: et videt qd nō dīc qd sudor est expulsio māerū cuti vicinaz s; ille i somno minus pōt expelli cū ibi sit calor mior qd in vi gilia: ideo rē. ¶ Dic dī cām esse qd mā sudoris nō est plu rima iuxta cutē: s; est magi itra corp⁹: et iō reuoluto et forti ficato calore hec mā preparat et expellit versus cutē et cūz calor sit tūc in interioribus potētiō maiorē q̄titate versus cutē pellit et extra poros. et hoc est qd vult Aristo. par. scda. pblemate. 28. cū dicit. qd pncipiū sudoris est itra. i. mine ra māe sudoris: et ideo sup illud cōuerso calore sit amplior sudor. et hic est qd nō i pñ somni: sed i pcessu prouocatur su dor: et hoc itendit cū dicit loco allegato. sudor nāq; quē fa cit somnus est fm modū exuperandi materiaz et non fm modū resofonis subtilis cōtinui.

Arist.

Quarta difficultas est ppter qd somn⁹ remouet oēs modos lassitudinis. nā vt qd vlcerosam et apo stemosaz nō remoueat: cū ille sint ppter mās musculis ibi bitas: que i somno calore ab illis partibus ad itra renoua to nō vident miorari: s; maiorari respectu eius qd sit i vi gilia. ¶ In oppositū tūc est Aul. loco dicto dicens. lassitu dinis vō modos oēs remouet. ¶ Dic dī a qbusdaz qd illa nō est vniuersalr vā: s; qd arefactiū lassitudinē et lassitudi nē que est fatigatio ex resofone per exercitiū remouet so mnus restaurando spm et rehumectando: s; alias nō remo net. hec respōsio ē itra Aul. loco allegato qui dicit modos omnes. ¶ Et ideo videt dicendū qd lassitudinē extensiuā et lassitudinē vlcerosaz et alias nōduz ad vltimū veniētes curat somnus humores a qbus ille pendet digerendo vel faciēdo virtutē potētes ad eos expellendos: nec tū q̄tus cūq; hoc facit: sed tempatus vel paulo amplior tempato. nā paucis hoc non facit. ¶ Et hec rō supra facta pbauit de diminutiōe caloris in musculo. sūma q̄ permutationis quā facit tempatus somnus est calefacere in fine et infrigi dare in pncipio et humectare taz in pncipio qd in fine forti ficat opationes nāles sūstēt euōnes fortes. puocat sudores remouet lassitudinē vigilie autēz s; ius operatur et hoc lo quendo de temperatis conuenienter administratis. qd autē opere cū supfluit nō p̄tinet huic loco dicere nisi qd pluri mos infridar et huēctat sōnus. Deide cū dicit. XIII.

De his que offeruntur.

Ex his que offeruntur. ¶ Ostendit qd humanū corpus alteratur a ci cibo et potu. vt per cibum itelligendo hic illud qd assumit per os in forma solida. et per potum illud qd assumit in forma liquida. et tunc sunt nomina cōia ad cibū et medicinā et venenū et beoār. et hoc itelligit per ea que offeruntur hic Hal. talia ergo aut cale faciunt aut infrigidat aut alio modo simplr vel cōposite al terant corpus humanū. ¶ Notandū igit qd eoz que eden do vel bibendo corpus humanū igrediuntur quedaz ope rantur a qualitate quedaz a mā quedaz a tota substantia. Ea dicunt operari a mā que corpus nostrū igredientia ta liter sunt a nostro calore passibilia: vt vi illius actionis p ducta eoz forma tandez eoz mā formam partis membri recipiat: sicut panis qui in stomaco in kiluz in epate in san guine in mēbris tandē in carnis partes aut ossis cōuertit. Omne ergo hoc modo a materia opatiū dī cibis: et hoc ē qd Hal. voluit quinto de simplici medicina. pmo capitulo. cum dicit. Non volo per sermones meūz cibuz esse nisi de culus proprietate est vt augmentet substantiaz nostram et

addat in eam: et hoc idēz vult Auer. quinto colligit ad pñ cipluz cūz dicit. dicamus qd cibus est illud qd ponit partes naturales cibari: per operans vero a qualitate itelligendū est omne qd in p̄pria forma permanens est aptū corpus nostruz versus aliquas partes p̄maruz qualitatz altera re calefaciendo ifridando humectando et exiccādo. ¶ Ex hoc patet non esse iconueniens idēz operari a mā et a qua litate: sed p operans a tota substantia medici itelligunt ope rans per virtutes occultas operationē. que non reducit in aliquas istarū quatuor qualitatz: sicut multa venena et multe tyriacales medicinē: nec est iconueniens vñā et ean dez rez operari a materia a qualitate et forma specifica. sic caro turturis siccitate stipicat caliditate calefacit nutrit a mā operando et p̄fortat rōnez a tota substantia. Et ex his pōt patere quomodo cibi alterant q̄s corpus calefacien do et ifrigidando rē. ¶ Nota secundo. qd cibi nō imutant corpus sui qualitate: sed etiā rōne q̄tatis. nāz cibus mul tus nisi ad putrefactionē ducat plerūq; ifrigidat et hume ctat et paucū exicat. ¶ Nota tertio. qd glibet cibus etiaz frigidus anteq; in subam corporis conuertatur corpus ca lefacit qualitative cūz conuertatur in sanguinez qui est bu manis membris calidior: vt sumitur secūda pmi. capitulo de eo qd comeditur et bibit. ¶ Et quo p̄s cibuz q̄tūcun q; conuenienter corpori humano oblatuz. idēz corpus ne cessario permutare quodāmodo et alterare qd fuit Hal. itē sum. et ita itelligatur de potu rē. XV.

At egeruntur: aut retinentur.

Et egeruntur: aut retinentur. ¶ Narrat quomō alteratur nostra corpora ab euacuatiōe et retentione et vult qd ē pōt corp⁹ calefieri et infridari rē. ab his que egeruntur. i. ppter euōne et his que retinent nāliter vel cō stringunt in eo violēter. i. ppter retētiōe eoz que debēt euacuari. ¶ Ubi nota. qd eoz que retinent quedā sunt bu mores apti nutrire vt sanguis. qdā sunt supfluitates pure vt egestio et vñā quedā supfluitates viles vt spma qdāz vō humores mali peccātes sua qualitate. ista ē diuisio sic vt pōt eoz que expellunt: s; et ptes mēbroz q̄s expellū tur. et p̄s modo qd humoz calidoz euacuatio vt colere per accidēs ifrigidar et fridoz calefacit et rē retētiō. ¶ Nota secundo. qd superfluitates vsq; ad certum tempus natura liter retinentur et post debent etiaz naturaliter expelli: vti litate scilicet retentionis completa et in hoc tempore sine dubio alterant et post earuz expulsiones sequitur etiam al teratio. et ideo per euacuaciones et retentionē q̄tūcunq; temperatuz corpus alteratur licz a latitudine propriū tem peramenti non educatur semper: nec nunc attinent parti culariter oēs modos transmutationis qd ex euōnibus aut retentionib⁹ sūt attingere. et iō hec sufficiāt.

Et ex anime passionibus.

Et ex anime passionibus. ¶ Dic narrat et qd ab accidētibus aīe corpus alterat. et p̄s ip̄s velle qd etiaz ab accidētibus anime cōtingit corpus calefieri aut infridari rē. ¶ Ubi pmo notandum qd per animi accidentia Hal. videtur itelligere passiones appeti tus interioris sicut timores audacias spem desperationes gaudiuz tristitiaz tanq; simplices. iras verecundiaz et simi les que quodāmodo compositae sunt: et de istis tantū loqui tur ifra. Aul. autēz videtur secūda pmi. capitulo de his que proueniunt ex accidentibus anime itelligere passio nes et cogitationes et intentiones et imaginationes et fides et opinionēs et ratiocinationes si quis bene prospiciat: et ita hic itelligamus. ¶ Nota secundo qd tā de imaginationi bus coniunctis cūz passione appetitus qd de imaginationi bus sine illis passionib⁹ appetitus cōmuniter cōcessi sunt duo modi. qbus alterant corpus p̄p̄tūz. vnus modus est per motū spiritus ad itus vel ad extra vel ad dēremiatū

membrū. Nam in timore spūs retrahunt ad intra et frigidant extrema. In gaudio spūs pellunt extra: et ideo extrema calefiunt. et in quibusdam passionibus fiunt simul et quodammodo motus ut moueat spūs intra et ex ut in verecundia et in passione que vocat arabice elen. ut ab Aui. loco allegato sumit. et sicut continuata forti imaginatione et cogitatione spūs mouent ad cerebrū: et in hoc modo motus attingit corp⁹ aut calefieri aut frigidari aut paulatim aut subito.

Sed circa istum

modū cadit difficultas. vtrū spūs qui fm harū passionum exigentiā mouet fm q⁹ varijs motibus hz moueri ita varios recipiat p viā alteratōis istius aut ex vnica subordinatōe nāli ad aiam vario modo mouet fm varietatē appetituum et imaginationū aie cui tanq̄ nāle instm subordinatur sic aer eodē principio intrinseco inclinans ad motum versus oēm oriam positionis vūmodo versus illam ad vācūz cuitandū sit opportuniū moueri. Et hāc qōnes terminati. p. pini. cap. de virtute motiua. ibi requirere. vbi ostēdit pbabilitatem vtriusq⁹ partis: licz scōa sit verisimilior. Nec est mirandū spūm qui est in pede. corde timēte retrahi. et versus cor moueri. et cūz adest leticia ad extra diffundi ex nāli subordinatōe ad aiam ut sic vel sic passionibus affectū. S; tunc est difficultas quō omne agēs agit p cōtractū cū iter locū timoris et spūm in pede extrinsecū sit ostentia q̄ nō mouet aliquo motu que difficultas maxime videtur de parte distante voluntarie mota quā difficultatem loco allegato diffuse dissolui.

Secōdus modus trāsmutationis accessio in corpore imaginātia cōter pcessus est q⁹ ex nā rei spēs calitatis et imagiatio ne cūst est pductiua calitatis et spēs friditatio et friditatis pductiua: sic lūm ē calefactiū: et hūc 2. mōz colligere debemus. ex Arist. libro de cā motus animalium sic dicente ad istam. Alterat enī fantasie sensus: et meditatio. sensus enī statiz sunt alteratōes quedā exites. fantasie autē et intelligentia habēt rerū virtutē. aliquo mō. n. spēs intellecto calidi aut frigidi aut delectabilis aut tristabilis talis existit: qualis quidem et rerū vnaqueq⁹.

Tertius est modus imitatiois a passionibus vel accidentibus aie: nō ita ab oibus pcessus et est ppter virtutes quā videt habere similitudo rei ad trāsmutandū būores tū motu locali tū motib⁹ alteratōis: sic dī q⁹ imago exīis in muliere hora castus sgmario i mīce mouet ita mēstruū ut fiat fetus inde tā in figura q̄ in colore silis rei imaginatiue. et sic imago vebemēs ad res rebeas et eoꝝ itentus mouet sanguinē: ut fluat et ex B capite gratiosi medicorū pueros i principio variolaz coipiunt rubeo. Et de B Aui. loco allegato dixit ita. Et iste qdē sūt res q̄s hoies credere abhorēt q̄ difficultis dispōis eē nō nouerūt habitudines: illi vō q sapiam diligūt nō negāt eas queadmodū negāt rē q̄ eē nō pōt. Et ad B caplm reduciē pgelatio dētiuz vel stupor. q̄ accidit: qd videm⁹ aliū comedētē res acres et multa que tangunt ab Arist. 7. pblematum.

Quartus est modus tactus ab astrologis ut si fiat oratio aut cogitatio pro salute vel morte alicuius obseruatis constellationibus quibusdam aut proportionatis aut benignis merito dispositionum acquisitarū in natiuitate aut oppositum. vnde conciliator differentia. iij. dixit se expertum esse orationem ad deum factam conferre pro scientia accipienda capite existente in medio celi cum ioue et luna eunte ad ipsum. et hoc est q⁹ reges greci obseruabant cum volebant in suis petitiōibus audiri. ut ait Albumasar in sadan. non est ergo incōueniens apud istos existente imaginatio ne forti tanq̄ copulata cum influxu astroꝝ illum influxum fortificari vel boiem illum per talem imaginationē aut cogitationē fieri paratiorē ad influxū in bonū vel malū disponētē recipiendū. Et ex B capite cū his q̄ dicunt ab

astrologis de imaginibus vtrū nō esse scōueniēs aliquē esse boiez p solā sui pntiaz alteri⁹ ifortunatiū aut fortunatiū. nā si imago aurea ppter sculpturā factā i certo tpe cū quibusdā constellationib⁹ recipit influxū p quē multos mirabiles effect⁹ pducit ad fortunandū vel sanandū a certis morib⁹ vel sua faciendū: multo magi hō q̄ est vera imago alterius et intus et ex potest tales influxus aut fortunatiuos aut ifortunatiuos recipere. vnde nō sine cā cōfortiū male fortunatorū est fugiendū et fortunatorū capiendū. nō solū in armis ut inuit Tullius in orōne pro Pompeo: sed in medicina et alijs artibus precipue ad re publicā pntētib⁹. et si ista cōsideras habes viā ad saluandū fascinatiōes alio mō q̄ dixerit Auicē. nō negādo pncipia pipatericorū. Et tñ circa hoc cōsidera modū alteratōis imaginū quas faciūt astrologi: et videbis ē de imaginationib⁹ fascinatorū et de causa q̄re qda⁹ hoc sufficiunt facere qdam nō: et de precantationibus que a qbusdā facte et p qbusdā valēt: s; plm inueniuntur casse et vane. Et itē quare plures in plocis pauci valoris bec inueniāt q̄ in sapientibus. oim enī ex isto capite causa trahit. Quirius modus est quē ponit Auicē. 6. nālium parte 4. ca. 4. et quē psupponit. io. meta. et vult in summa q⁹ anima in sua nā nobilis et a passionibus corporis separata est de suba pncipioꝝ que vestiunt mās formas. i. que iducunt formas in mām sibi substram per voluntatē et imaginationē. ita q⁹ mā istius mundi est illis pncipioꝝ subordinata ad recipiendū nāliter illā formā que ab illis pncipioꝝ itenditur. et q⁹ bec nō tñ pordinat et dominat corp⁹ humano cui appropata est: sed oī mās generabiliū et corruptibiliū. ita ut hā mā plus sibi obediat q̄ dīys trāsmutantibus. q̄ ex hac subordinatōe nālī ad imaginationē. ferunt realis trāsmutatio corporis ppter et alterius et in huiusmodi et in reb⁹ nō picipantib⁹ vita sine pcuru alteri⁹ rei trāsmutatis nisi merito talis aut imaginatōis aut cogitationis aut extimatiois. et est hoc dominiū tale ut p voluntatē talis aie fiat pluuie sterilitates et hō deyciaf ab equo et iforme et sanct et multa filia. Ad hāc iniam pfirmā. dā. iste mibi videt pcessus Auicē. ut ex effectibus quos in aliā cāz ut sibi vtrū reducere est ipolecludat hic mod⁹. Et supponit igit pmo imaginationē cogitationē desiderii iraz et similes dispōnes eē dispōnes pncipalr aie: s; qñ est in corpore. Supponit 2. q⁹ tam ex istis motibus aie cōtingit corpus alterari q̄ cōtra ex alteratione attingunt isti motus. bec scōa suppo quo ad vtrāq⁹ ptem p3 expmēto. naz ex imaginationē mulieris tendit mēbrū et mā ad ipz vaporosa trāsmittit. et p oīs calefit corp⁹ et ex ut in somno experimur calefacto corpore excitat vis imaginatiua ad pntādū mulieris imaginē. Doc idē pfirmat p pcedētā infirmi de salute quā dicit plus iuuare q̄ medic⁹ cū omnibus suis instrumentis. Tertio cōfirmat. qz homo nō potest ambulare sup trabem que sit pons p fundi flumīis pp imaginationē cadēdi que accidit: s; si ponat in via libere su per eam ambulabit. Supponit 3. q⁹ alteratōes corporales que sequunt istos motus aie immediate ab illis aie accideribus pcedūt. nō enī videt q⁹ est illud qd mediat iter imaginationē mulieris et vaporis gnōne vel calefactionem neq; qd mediat iter imaginationē cadēdi et motū deorsus. Supponit quarto. q⁹ iste forme ipresse in aia. immutant materiam cum presens est aia vnde si bec forma fuerit in aia mūdī imutare poterit vtrū mām corruptibilē. si aut in aia particulari imutabit mām particulariter illi subiectā bec suppositio p3. qz plerūq; ita videmus ex imaginationē imutari mām corporis. cui aia preest. Supponit 5. ant mā humanā nō esse ipressāz mās: sed esse puidētē illi et ap propatā sic nauta nauī. Ex istis q̄ sic arguit. qz humana aia corpore sano exite sufficimutare mām corporis propriū cui nō ē imensa: qz sibi dñatur. q̄ aia humana nobilis

Conciliator.

et fortissima propter constellationes poterit transcendere ad operandum in corpus alienum per solas imaginatione sine alieno medio. scda sua pbatio videt per experientia fascina- torum qui per solas imaginatione fixas possunt alienum corpus alterare. Et considera hic quod non vult argumentis et suppo- sitionibus Jacobi de forlino: id enim ad nimia ducere in- convenientia. cum dicit in tertia sua suppone quod materia mundi est obediens nobiliori principio quam minus nobili. et arguat. quod con- traria agentia sunt minus nobilia quam anima eleuata. magis obedit materia mundi. tali autem quam dicitur. certum est quod simili for- ma argueret quod anima asini per sua imaginatione fortius ca- lesaceret quam ignis. Quicquid igitur non extimauit a priori demonstra- re vel inuitabiliter nisi a posteriori convincere suam viam. et affi- gnando causam effectuum quos putabat per se notos: visus est ei non posse aliter colorate dicere vult in hanc opinionem incidit. que vult sit vera vel non in presenti non discutit: sed scio quod a con- tradictione defendit. Et ex his colligit clare accidit anima corpus necessario ad sensum supra datum immuta- re. Deinde cum dicit.

Quia enim hoc: be quidem manifeste: be vero per medias causas alias alte- rant corpus.

Corruptunt salutem.

Scriptum est de his omnibus sepa- ratim per singula in salubrium causarum negocio.

Recapitulat in generali circa ista. 6. enumera- ta et excusat se ab ulteriori determinatione dicens: quod omnia hec dicta. scilicet continens motus et quies somnus et vigilia ea que offeruntur euacuatio et retentio. et accitio anime corrumpunt et alterant aliqua eorum manifeste et immediate sic aer et ea que offeruntur aliqua mediatis alius causis sicut somnus et accitio anime et ista etiam corrumpunt salutem et vitam quod dicitur: puta cum in convenienter occurrunt. Sed tamen hic non amplius dicitur quod de illis est scriptum in alijs libris. scilicet de regimine sanitatis et quibusdam parvis ut de aere aqua et regionibus. et in libro alimen- torum. Deinde cum dicit.

Ec igitur omnia nunc dicta genera sa- lubrium causarum materie quedam sunt et cum competenti usu cause sunt con- seruantes et salutem prestantes: peccata vero a contemperantia egre constituentur.

In pre hac supra diuisa ponit quedam corollaria ad pre- dicta prima. et diuidit in duas. ibi scda. Tria quidem. Primum igitur corollarium est quod res prete sub istis sex generibus sub ratione generali considerate sunt quasi sic materia respectu eius quod est esse salubre aut egrum. pbat. quod iste convenienter approxima- te et competenti usu sunt cause seruantes et prestantes. san- nitatem sibi approximate incompetenter et peccando a contempan- tia sue administrationis sunt salutem corrumpentes. que admodum materia diuersimode alterata recipit trias formas. ita iste cause sub sua generali denominatione per diuersitatem modorum applicationis recipiunt contrarias denominationes respec- tu seruantium aut corrumpentium salutem. et per quod ista est quedam lata similitudo.

Taq; vero ex hoc iam manifestum est quod non alias quidem substantias earum que extrahas rerum sanas nobis: alias vero egras arbitrandum est: sed easdem in ad aliquid aliquando quidem sanas: aliquando vero egras factas.

Quando siquidem motione indiget cor- pus gymnasium quidem sanum: quies vero egra. quando vero quiete: quies quidem sana: egrum vero in cibis et in po- tibus: et in alijs omnibus. Singulorum enim si- digenti corpori adducatur et cum competentem quantitate et qualitate salubre sit. Nihil vero indi- genti oino oblatum aut non in competentem me- sura et quantitate egrum constituit.

Nunc ponit 2° corollarium dicens: quod ita est manifestum non esse arbitrarium causas sanas et egras que sunt corpus sunt esse alias abiuice in subiecta ita quod vna necio subiectum differt ab alia: imo est credendum easdem causas secundum subiecta esse sanas comparatas vni et vno modo se habere. et egras comparatas alteri et altero modo se habere. Et corollarium per experientiam. nam quod corpus indiget motu gym- nasium. scilicet exercitium est sanum. quod autem idem corpus eget quiete. idem gymnasium est infirmum et quies est sana. Et sic apparet in ci- bis et potibus. et alijs omnibus: quod singulum corpus approximatum com- petenti usu corpori indigenti est sanum: sed oblatum non indiget: aut in non competentem mensura quantitatis aut qualita- tis est egrum: quare etc.

Hec sunt due considerationes circa sa- lubre et egrum. scilicet qualitas et quantitas eius quod offertur.

Ista est scda pars principalis huius capituli in qua habet. ostendit que sunt additiones considerande a medico circa istas res corpus nostre necio alterantes. Et diuidit in quatuor. primum ostendit quod sunt solui due in genere. 2° remouet vnam. ibi. Et enim tempus. 3° ostendit: quod ponunt tres contrarie. ibi. Et genus. 4° continuat se cum dicens. ibi. Quia autem. Dicit per quod solui sunt due additiones considerande a medico circa causas sanas vel egras corpori offerre- das. vel administrandas. scilicet quantitas et qualitas. Circa quam preter- sidera quod res non naturalis non debite quantitate vel qualitate ni- si in ratione ad indigentiam corporis referat. ut per declarationem bus duorum precedentium corollarium corporis autem indigentia est in tempore id est distincta et completa cognitiōe debite quantitate. et qualitate iclu- dit cognitio temporis conueniens etc. Non 2° quod cuius istas res: quodammodo possumus dicere attribui quantitate et qualitate: sed non omnino eiusdem speciei. nam cibi et potus et aeris quantitas est quantitas molis sine corporea: sed somnus vigilia euacuatio retentio motus quies. et accitio anime habent quadam diuinitatem. licet quidam velocitates et fortitudines ponant ex pre quantitate: sunt quod non puto faciendum: quia- tas autem habet summi contrarie per omni dispoñe denotata rei non sub ratione quantitate: sed i cibo quantitates per forma specifica. modum substantie principium operandi a materia putredo. venenositas. In exerci- tio velocitas. tarditas. vniuersitas et difformitas. vilitas. particularitas. superioritas etc. et ita intelligat de alijs. nam vigilia- rum quantitas est perspicacitatis somnolentia facilitas difficultas: et ita videbis in quibus alijs. Et ex his per quod solui due sunt circūstantie totales requisite considerari. in offerendo debi- te causas salubres licet plurime sint partiales que compre- henduntur modo dicto apud medicos per quantitatem et qualitatem. Et ex quibus patet Gal. prima apothecariorum cum dictam ordinationem tripliciter ordinauit: et Quicquid quarta primi. id est conditiones in debite euacuando considera- das dixit: intellexisse de partialibus considerationibus. que sub consideratione indigentie corporis aut debite quantitate aut qualitate modo dicto comprehenduntur: quare etc.

Tenim tempus velut alterum aliq; ab his tertium inducere in his que dicta sunt contentum: et non bene dictum est.

Senim indiget corpus tanta et tali oblatione manifestum est: quoniam et per tempus opportunum efficitur.

Cic remouet dubium. posset quis dicere tempus requiri pro tertia conditione consideranda. hoc ergo dubium remouetur per hanc conclusionem dicere tempus esse conditionem considerandam totaliter distinctam ab exquisita consideratione debite qualitatis et quantitatis offerendorum. non est bene dictum: quod in illis includitur. per bar. cognitio temporis opportuni per aliquam re exhibenda includitur in exquisita consideratione qualitatis et quantitatis rei: quod sic arguitur rei offerende nulla est debita quantitas vel qualitas nisi si quod corpus illa qualitate et quantitate indiget. ergo indebita cognitione quantitatis et qualitatis includitur consideratio temporis opportuni. in quo corpus tali et tanta oblatione indiget. et hoc totum per ex precedentem parte.

Et gnatio indigentie temporis est ex eo quod fluxum est et mutabile: et mortale corpus indiget per mutationes alias alterantius: et alias adiuuantius. Itaque non est quidem generale finis in his que dicta sunt tempus. ad doctrinam pro plerumque quasi finis per mur per eas que dicta est causam.

Docet quare a doctoribus ceteris dicuntur tres conditiones considerande iter quas est tempus dicens: quod causa huius est quod corpus humanum cum sit fluxibile et mortale: ideo indiget per varias mutationes. quoniam adiuuantius. i. seruatiui. quoniam alterantius et permutantium ex quo inferitur quod tempus non est conditio requirens distinctam considerationem omnino a consideratione exquisita qualitatis et quantitatis. sed tamen gratia facilius doctrine quoniam per 3: numerat. XXV.

Coniaz autem in his considerationibus duabus sunt alie et alie causam salubris et nunc nobis propositum est hoc genus eorum: rursus repetam eas.

Nunc continuat dicta cum dicendis dicens. quod quoniam in his duobus generibus considerationis sunt alie. et alie considerationes speciales: ideo iterum in sequentibus iterum repetere doctrinam minus vniuersalem de modo administrandis istas res. XXVII.

Per se igitur compositionis corporis quoniam siquidem bene temperati fuerit continens: conuenit ut sit contemperantia et aliorum perfectas: de quibus modo diximus: quicquid. scilicet et motionis et somni et vigilie: et oblatorum et egestorum.

Ite est scdo tractatus huius tertii tegni. in quo determinatur de causis ut sunt sanitatis confuatiue. et quod ut supra dictum est confuatio est equiuocum nomen ad confuationem sub sanitatem eiusdem specificam et gradualem denominationis qualis dicimus esse temperati confuationem sub temperamento consilii generis. in denominatione et sanguinei pueri in primo quod usque ad senectutem permanet sanguineus in primo. 2. ad confuationem que est mutatio ad sanitatem secundum suam specificam et gradualem. denominationem meliorem. scilicet est reductio. id est primo tractat de uicibus in duas partes. in prima determinatur de confuatione primo modo dicta. scdo de seruatiue scdo modo accepta. ibi 2. Si vo mutare vult. prima pars continet duo capitula. **I**n primo docet conservare corpora temperata. in scdo distemperata. ibi 2. Si vo per aliquid. prefens capitulum dividitur in duas partes. primo ponit duos generales casus. circa magis. 2. magis speciales. ibi scdo. Considerationes. prima in duas fin

duos canones. ibi scdo. (Qui vero.) **D**e prima parte vult hunc canonem ad conservacionem corporis temperati perfecte compositionis. exire aere temperato puenit temperantia perfecte aliorum administrata. scilicet somni et vigilie. motus et gestis oblatorum. i. cibi et potus. et egestorum. i. euonnis et retentiois. ex quo per 3: corpus temperatum seruabile est per administrationem cuiuslibet rei et omnium rerum non naturalium temperatarum. **U**bi primo notandum aere non dici temperatum nisi in relatione ad opone quam facit in corpus temperatum. nam ut paulo infra dices: aer est temperatus in quo temperatum corpus nec riget per frigus. nec sudat per calidum. **E**t ex hoc sequitur primo aere seruatiui cordis temperati esse illo corde frigidore. nam aer temperatus est conservatiui corporis temperati. et per consequens cordis: sed ille est frigidior corde. nam in aere tanti caloris homo sudaret propter calidum. ergo non esset temperatus sed calidus. per ergo illud qui est temperatus vere ad mentem medicorum esse frigidior temperato corde. et hoc vult Auic. secunda primi. doctrina scdo. capitulo scdo. cum dixit aer cum ingreditur in primis ad temperandum spiritum necesse est ut sit frigidus in effectu. **S**cdo sequitur conservacionem corporis temperati non esse faciendam per aerem similem in forma et gradu. nam conservatur per aerem temperatum et ille non est similis in forma et gradu sed frigidior. **S**equitur tertio. simile in forma et gradu esse alterantius et peremptius corporis temperati: sicut aer tante caliditatis quare est cor: si in eo corpus humanum perseveraret interficeret. **S**equitur quarto non recte dici ideo conservari corpus temperatum ab aere temperato: quia ab eo non patitur. nam necesse est omne corpus humanum conservari ab aere ab eodem pati cum sit necessarium tamen spiritus ipsam cordis substantiam ab eo refrigerari. et quasi continue substantificari vel quantitate explicari: ut supra dicitur.

Sed propter ista insurgunt aliquae difficultates. prima cum aer dicatur calidus aut frigidus aut temperatus in relatione ad effectum quem facit in corpus temperatum et aer temperatus in frigidet corpus temperatum: videtur quod iste debet dici frigidus respectu temperati et sic conservatio temperati facienda esset per aerem frigidum et non temperatum.

Dic dicitur quod aer optime conservatiui temperati corporis est temperatus dicendus a medico. et cum dicitur quod denominatur secundum effectum quem facit: concedo. et cum dicitur in frigidat temperatum: concedo: sed quia non in frigidat extra latitudinem proprium temperamentum: immo intra latitudinem et per suum modum alterationis resistit ne corpus a temperamento trahatur. ideo ab hoc effectu dicitur temperatus et cum hoc dicitur frigidus in effectu. quia in frigidatius temperati. infra tamen latitudinem proprium temperamentum: et sic patet non repugnare quod dicatur frigidus in effectu et temperatus propter diversos effectus. unde cum motus sit per se calefactius temperati: tamen dicitur aliquid exercitium temperatum. et idem exercitium debito tempore oblatum temperato ipsum calefacit. et tamen conservat in latitudine temperamentum: immo concedendum est quod aliquid in frigidans temperatum corpus esse calidum effectiue respectu temperati. ut aer calidus in quo non sufficienter euentat temperatus: sed tamen euentat.

Secunda difficultas est quod aer in frigidans temperamentum existens non videtur conservare in sanitatem eiusdem specificam et gradualem denominationis. sequitur enim. corpus est frigidius. igitur non remanet eiusdem gradus: et per consequens non erit eius compositio sanitas eiusdem specificam et gradualem denominationis: cum gradus compositionis varietur. **D**ic dicitur notandum quod medicus docet fieri conservacionem in eadem gradualem et specificam de-

nominatione per totam vitam nihilominus cōcedit puez
humidiores iuvene et sene. et iuvene calidiorē sene alijs pa-
ribus. et exercitatu calidiorē quietato. q̄ nō est itēro medi-
cor. hoc modo loquētijs q̄ necessario idem sit vel oīno si-
milis gradus p̄maz qualitatu in corporibus eiusdem gra-
dualis. et specificē p̄plexionalis sanitatis. S̄z hoc modo re-
cipiunt denominationē eandē gradualē quādo nō sunt ce-
tera paria. quādo vñ. s. corpus p̄portionalē situz obtinet
in tota latitudine p̄plexionalis sanitatis. cōrřidente sibi cu3
suis circūstantijs. s. sexus etatis somni quietis plenitudinis
vacuitatis et alijs illi situz quem obtinet reliquū in totali
latitudine p̄plexionalis sanitatis sibi cu3 suis circūstantijs cor-
respōdēte. vbi ḡra. for. est iuuenis exercitatus et idigēs euē-
tatione. Plato vero senex quietatus euētatus pueniēter.
et vterq; sit in medio iustitialis tēperati possibilis inueniri
cū illis circūstantijs. isti duo sunt eiusdē gradualis deno-
minationis in sanitate p̄plexionalis: qz in sitibus p̄portionalib⁹
latitudinū sanitatis sibi cōrřidentiu cū suis circūstantijs:
et tñ for. est multo calidior platone. Et ex his p3 primo hanc
p̄simā nō valere. for. ifrigidat. q̄ nō remanet in sanitate cō-
plexionali eadē specificē. et eiusdē gradualis denotationis.
nā eidē specificē et gradualē fm denotationē sanitati alter
gradus caloris cōrřident in fine exercitij optime p̄portio-
nati et in p̄ncipio eiusdē. Et p3 2° hanc p̄simā cōceden-
dā for. et plato sunt eiusdē sexus. et etatis. et oīno p̄similis cō-
positiōis mae nāliter dispositi. et quo ad gradus p̄maz q̄-
litate quo ad oīa membra p̄sistit dispositi et quo ad qualita-
tes occultas et influxus. et tñ vñus est gradualr tempatus
et alius nō. cōclusio p3 vbi for. sit i extremo tempamēti ver-
sus calin exercitatus et plato in sui nālī dispōne alijs pari-
tate posita tempore. s. quietati esse. sit oīno quo ad omnia
cōrřidentia mēbra p̄cipue cōsimiliter calidius. et sit aliorū
supradictorū paritas. Et Tercio sequit̄ duorū corporū me-
re nāliter dispositorū oīno. quo ad p̄mas qualitates et opo-
nē silijs eiusdē sexus. et etatis paritate in occultis qualita-
tibus et influxibus posita vni pro sui p̄seruatione cōuenire
ifrigidantia. alteri calefaciētia. Et sup̄ his p̄ncipijs mul-
ta sopbismata facere poteris quorum utilitas est modica.
Colligis q̄ ex oibus dictis in sūma q̄ corpus tempatus
cōseruat per aerē tempatū. et q̄ aer tempatus in quo cōti-
net corpus dicit̄ cōseruat cor et sp̄m. nā maxime per illoz
cōseruationē cōseruat totuz. Tercio q̄ generalis mensura
cognoscēdi aerem tempatū et larga est q̄ corpus tempatū
in eo positū non fudet. ppter estuz nec rigeat. ppter frigus.
Quarto q̄ hic aer est gradualr fridior corde et sp̄m ei⁹ tem-
peratis quos tñ cōseruat. Quinto. q̄ nō oīs cōseruatio fit
a simili in forma et gradu. Sexto q̄ nō iō dicit̄ aer tempa-
tus cōseruare corpus tempatū: qz nō alteret ipm et reliq̄.
Sedō p̄ncipalr notandū q̄ somnus et vigilia. motus et
quies. cibus et pot⁹. et inanitiō et repletio. et alie res nō natu-
rales. licz ideo in generali dicantur tempate: qz per earuz
administrationē corpus tempatū cōseruabile est in latitu-
dine tempamēti reliquis existentibus tempatis. tñ modi
quibus cōseruant et quibus hoc cognoscit̄ sunt distincti vt
paulo post ex Gal. colligēs. Et Nō 3°. q̄ licz in cibo et potu
et aere possit formalis similitudo cu3 tempato corpore iue-
niri. in alijs tamē nō. nisi virtualis sicut i somno. exercitio
et talibus. Et ex quo p3 q̄ cū generalr dē tempati cōserua-
tionē esse p̄ similia aut alterius. nō pōt intelligi p̄ oīa in for-
ma et gradu formalr similia. Deinde cu3 dicit̄. XXXVII.

Quando p̄o distempatus fuerit conti-
nens intantuz et contemperantias mi-
nus o3 iq̄tuz eucrasia corrupta fuerit.
Dic ponit 2° gnālez canōnē et est iste. Ad cō-
seruationem temperati corporis aere existēte distempato

versus aliquā qualitātē o3 remoueri alias res a tempamē-
to versus cōtrariam qualitātē. q̄tum est distempatus aer
verbi ḡra si aer sit calidus p̄ vñū gradu op3 alias res rece-
dere a tempamento p̄ vñū gradu versus fridum. cōdō sic
pbat. quādo cūq; cōtraria equipotēter cōcurrunt ad ope-
randū in tertiū nō itroducit̄ effectus ad alterē extremorū
declinās. q̄ ḡra exempli calido occurrēte aere tēperato cor-
pori et alijs rebz ita fridus. sic aer respectu tempati. est ca-
lidus. nō relinquit̄ i corpore effectus ad alterū extremorū
declinās. et sic corp⁹ remanebit tempatū: et p̄ oīs p̄ h̄ mo-
dum applicatiōis cōsuabit̄. ad hunc. n. sensuz dicimus q̄
alique res debēt a tempamēto declinare intrinsece. qz ita ap-
plicent̄ vt sufficiāt p̄cipue tñ p se ifrigidare. vbi ḡra. q̄tuz
sufficiebat p se aer calefacere. Et vbi nō p̄ q̄ dupl̄r h̄ tex.
cōsueuit exponi. nā Vali. i cōmēto dicit̄ h̄ dicit̄ de aere exem-
plariter vt p̄ illū idē itelligam⁹ in alijs. vt cibo existēte distē-
perato o3 alias res intrinsece ad oppositū declinare p̄ corporis tē-
perati p̄seruationē: et sic de alijs: et tūc nō o3 itelligere q̄ sit ne-
cessariū q̄z alijs rez: s3 vñā aut oēs sili tñ o3 declinare
q̄ sufficiāt excessuz a tempamēto quē cib⁹ vel aer faceret
remouere. et iste modus nō h3 difficultatē.

Sedō modus exponēdi ē p̄s q̄ cōmētatoris q̄ vult aer
alteratiōez ēē magi p̄tinuā q̄ alie alteri⁹ rei nō nālīs. vult
2° q̄ aer posita p̄tate i lapsu citi⁹ et forti⁹ nos imutat q̄ ali-
qua alia res nō nālīs h̄ duo patēt. nā aer p̄tinue nobis et cor-
di et spiritib⁹ n̄ris occurrat et nō sic aliq̄ vna de relijs reb⁹ n̄
nālīb⁹: vt p3 discurredo. Et ex istis ifert̄ p̄s q̄ cōmētator
q̄ aere existēte distempato nō sufficē vñā solaz alijs rez ad
p̄tinuā labi. nā sit illa res cib⁹. et q̄rit̄ vt p̄ sit eq̄ recedens a tē-
peramēto cū aere vel magis: vel min⁹. si min⁹ nō sufficē re-
sistere alteratiōi aeris si eq̄l̄r. q̄ citius facit aer suā trāsmuta-
tionē et magi p̄tinue. igit̄ aliq̄ alterabit aer q̄ h̄ non resi-
stet. et sic corp⁹ nō remanebit tēpatū. et itēp aer alterauerit
vt vñū q̄ h̄ nō poterit illū excessuz rēouere. si aut sit ma-
gis lapsus a tēpamēto. q̄ magi i aliq̄ tpe ad op⁹ alterabit q̄
aer. ad calz et p̄ oīs corp⁹ nō remanebit tēpatū hac ḡrōne
ad p̄seruādū tēpatū distēpato existēte aere nō sufficē vñā alia-
rū rez ēē distēpatā: s3 oēs o3 intrinsece labi sili q̄ sufficiāt excef-
sus quē aer iduceret p̄hibere. et sic ha. b̄ nō dixiss̄ de aere
tempato loco exēpli: vt dixit Vali. s3 de aere appropriatē:
qz minus in potestate n̄ra est ipsum tempare. docuit quo-
modo suo distempamēto sit occurrēnduz cū alijs et.

Sed contra istam pōnez arguit̄. qz cibus frigidus sufficē
sui distempamēto aliquantuz trahere tempatum extra la-
titudinē tempamenti. sit ergo q̄ per. b. sed aliquis cor cali-
dius minus q̄ p. b. sufficit corpus illū calefacere et aliquis
p̄cipue per. b. ergo aliquis est aer p̄cipue equipotēs ad
calefaciēdum sicut ille cibus: et per p̄sequēs illo aere distē-
perato occurrēte et illo cibo corpus nō trahetur a latitudi-
ne tempamēti et sic cōseruabitur. ergo distempato exi-
stente aere non oportet ad corporis cōseruationē vñāq;
q̄ aliam rē non nālē ēē distempatam: s3 vñicam. Et cōfir-
mat̄ aere frigidus et humido existēte pro debito regimine
somni fiunt longioris ergo non appropinquatur somnus di-
stempatus ad cōtrariuz cū somnus ifrigidet et longior ma-
gis ifrigidet et humectet: a assumptū p3: qz i hyeme somni
sunt lōgissimi p̄trea tūc cibi plm ē dādū et augmētū nutri-
mēti semp ē ifridās. vt 2° p̄mi. ca. de eo q̄ comedis et bibis
Et viderē ḡpositio Vali. ēē verior quā seq̄ndo solū arg⁹
et cu3 dicit̄ aut illa res ēē magi lapsa q̄ aer aut min⁹ et. dicit̄ q̄
stat q̄ magi. et q̄ equalr et q̄ min⁹. nō. n. pp̄ oēm p̄uuz excef-
sus trahit tēpat⁹ a tēpamēto s3 dicam⁹ q̄ eq̄l̄r. Cū dicit̄ q̄ aer
magis continue nos imutat. pōt dici q̄ nō magis continue
q̄ cibus. cu3 cibus p̄mo sumptus gratia exempli frigidus
alteret per suam qualitatem virtutalem et resistat cōtrarie
alterationi fiende ab aere p̄ique ad noui cibi appropinqua-

qm̄ difficulte ē cōtra intemperatū
gradu nos. Ideo plusq; comit
o p̄morrior ēē vt et ad Aluī
Gal. 9. Aluī. med. 60. 7.

tionē. nā in sanguine genito ex lactucis remanet aliquat
virtualis friditas. Deinde cū dicit.

XXVIII.

Considerationes vero contemperan
tie in continente he quide sunt: vt ne
q rigere per frigus: neq sudare pro
pter estum.

Positis gnālibus canōibus specificat r ostēdit p que co
gnoscam^{us} has sex res approximari tempate. r diuidit p
ista in duas. nā p ostidit p q signa in corpore hūano ex horū
approximatiōe apparētia possumus hoc arguere. 2° docet
eligere ista approximāda ex dispōne in illis p siderata. ibi
2°. Qualitatē vo. p ista diuidit in sex: fm sex gnā iaz enu
merata. ibi 2°. In gymnasijs. ibi 3°. In cibis. ibi qrtā.
(Ita vo.) ibi 5°. Et ita eis. ibi 6°. Abstinerē. C Dicit
p q p sideratiōes quas scimus ex effectu apparente in cor
pore hūmāo aerē eē tempātū qstū ad approximatiōē qst
p mā. sunt vt corpus nō rigeat pp frigus: neq pp calitates
sue estū sudet. C Ubi p nōndū h p p rigere h debemus
itelligere ita frigere vt queramus calefieri. r p sudare itel
ligen dū est ita calere vt queramus refrigerari. nā si vba i
telligerent vt faceret: tūc latitudo tēperamēti aeris p tineret
in se aerē calz in p r frū in p. nā cū rigor sit actio lesa r sen
sibilis p q aer facit rigere aut eē in 2° fridus aut in 3°: et
ita dicēdū est de aere faciente sudare. p tineret q latitudo
tēperamēti saltē to p m^o gra^u ex vtroq latere qd est falsuz.
q tex. exponēdus est: vt dixi r recte. nā p m^o gradus est al
terantiū sen sibilis: ita vt nō sufficiat sensus tactus p testi
monio ad iudicandū q alteratio est eē latitudinē tēpera
mēti vt expōit in caplo de eo qd comedif r bibif. q qdū
nō est tātus calor aeris aut frigus vt corp^{us} querat refrige
riū vel calefactionē. tunc nō est ad huc in p gradu. r p m^o
est tēperat^{us}. r h expō est Thadei: nō pber eā. r ex hoc pz
aerē hyemis nālī se bītis r estatis nō eē aerē temperatū:
imo hyemis fridū estatis calm. vt 2° p m^o. doct. scōa. ca. 3°.
r pluribus alijs. cui^{us} oppo^{si} diē Marsili^{us} r Jacobus de for
luis fundatōes se sup hui^{us} rep. suplicie. C Nō 2° q iste due
cōditiōes nō sufficiūt ad hoc dicamus tēperatū esse aere
nisi in calo r frido. nā i humido possunt iste p ditiōes pue
nire r sicco aeri r pestilētiāli: vt collr 2° p m^o. doct. 2° cap. 9.
itē pter gradus p m^o qualitātū regit modus sube. nam
aer grossus corrūpit digōnē. vt 2° p m^o. r regit debita pro
portionalitas ex pte celestis ifluxus occultū: vt pz de aere
venenoso ex q litate recepta a stellis. requirit ei^{us} puritas a
multis fumis r vaporibus malis: vt colligi pōt loco allega
to. est q tēperatus aer maxie in vere fm. h. 2° p m^o. r 2°.
locis allegatis. r est taz in calitate r friditate q in būdita
te r siccitate: r h in pparatiōe ad opōnē quā fac in corpe tē
perato: licz forte qtuor q litates in eo nō adequant^{ur}: alia vo
tēpora sunt distempata. r iō in regimie corpis fm āni tēpo
ra docēt doctores hyeme cibos administrari calos estate fri
gidos. hyeme multū moueri r parū gescere. in estate gescere
in ymbra multuz r parū moueri: ideo ē in hyeme tem
peramus aerē cū vestibis que faciūt aerē f3 plurimā cor
poris pte nob vicinū esse tēperatū inuātē nostro calore. itē
que cū igne r alyo. In estate aut ymbra. flabellis r irro
rationibus aquarū. r talib^{us} aerē tēperamus. C Nō 2°. q aer
alterat nos. vt circūdā r p tines r alterat nos vt attract^{us}
ad cor r pulmonē p refrigerio: r vtrāq alteratio est neces
saria ad sanitatis pseruationē: lz mto magi opef attract^{us}
ad tēperādū spū q circūdā. C Nō 3°. iter locū r locatuz
nāle nō soluz sufficere silitudinē in p m^o q litatibus tū ad
debite locādū: sed requirit dōbita būdo ex ifluxu celesti:
r hoc pphibet vñ ab altero p m^o nālī alterari cū reliq con
ditiōes rident nec icōuenit in eodē aere esse p pletates
tales respectu multoz in spē r p pōne valde distātiū: vt vi

demus in eodē aere canes r boues r agnos r porcos. r leo
nes r homines sanos degere.

Circa ista

cadit dubiū vtrū aer tēperatissimus quo
ad gradus p m^o q litarū corrūdeat tem
peramēto cutis hois tēpati: r videt q sic. nā cū cutis hois
tēperati sit organū datū a nā ad discernēdū pueniēs r dis
cōueniēs tāgibile hois: sequit q illū qd iudicat tēpatū a cu
te sit maxie pueniēs ē p cordis euētiōe cū p illā maxie
pseruet. q nō arguit. q in ve cū aer est tēperatus iuxta do
ctoz siliam non pateremur nudi stare: imo frigeremus vt
notat expientia. q ille aer ē cute frigidior. In ista. q. lz nul
la partiū sit demōstrabilis videt mibi ps affirmatiua vā.
naz qstis homo nō stet illo tpe nudus: manet tñ nuda illa
ps cutis que est certissimus iudex in tactu. i. cutis vole ma
nus r nō pcepit nocumētū. Deinde cū dicit.

XXXIX.

In gymnasijs vero quando primū in
cipit dolere corpus: quiescere statim re
mediū est.

Docet p ditiōes p quā cōgscim^{us} exercitiū esse
tēpatū dicēs: q i gymnasijs. i. exercitijs cū exercitat^{ur} cepit
dolere. i. fatigari statim gescere ē remediū. sine tēpatū exer
citiū trāsgrediat^{ur}. vult q q tēpatū exercitiū i corpe tēpatō
ē cōgscēdū p h p durat vsq ad lassitudinē p m^o r nō vltra.
C Ubi nō p h nomē exercitiū q nō sumi p pte: tūc descri
bit q est mot^{us} volūtari^{us} p que anbelit^{ur} magn^{us} r frequēs
est neētiū. r hoc mō sumēdo nō q l3 mot^{us} volūtari^{us} ē exer
citiū. 2° mō sumit^{ur} p oī volūtariū motū qual^{it} r nō vltra.
De tremore lectigatiōe r rigore. dixit Hypo. stare vocasse
exercitiū. h sumit^{ur} exercitiū mō scōo large. i. nā isto mō est
vna de reb^{us} nō nālīb^{us}: lz tēperatū exercitiū corpi tempato
ad mīstrādū d3 eē mō p pseritiz in inuētute de quo Anic. 3°
p m^o. cap. de exercitio p ei^{us} laude. ita dixit. Et ad ipsūz qui
dem pagendū cōuersus fm modūz sue equalitatis r in ho
ra sua nullo eoz indiget medicamento: que mālībus ne
cessaria sunt egritudinibus. r infra. amplius exercitiū est
reo que magis pphibet ne replōnis mō cōgreget^{ur} cū alia re
gimia cōueniēt ei: r est id quo calor inatus renouat^{ur}. r cor
pori lenitatis confert vsum. r reliq que tu ibi lege. C No
ta scōo. q causa necessitatis exercitij in cōseruatione sani
tatis sumenda ab Anicē. loco allegato est. qz necessitas
est nos vii nutrimento. nutrimentū aut oē respectu illius in
qd per digestiōes debet conuerti non potest totum a vir
tute tali immediate transmutari: r per consequens neces
sarium est aliquid remanere superflūz in omni digestio
ne: r ita in tertia digestiōe r quarta membrorūz remanēt
superfluitates: que per poros debēt educi. modo natura p
se sine adiutorio non sufficit has superfluitates euacuare.
r sic ibi dicit^{ur}. veruz tamen nature euacuatio solummodo
nō est euacuatio completa: imo pculdubio ex superfluita
te cuiusq digestiōis remanet absterisio r impressio. exer
citiū ergo calorem naturalem confortando r amplifi
cando illas superfluitates dissoluit. r ad cursū aptas red
dit. r mēbra volūtariū motū corroboret: quo dōficiēte ob
tundit^{ur} r ebetat^{ur} inatus calor: r mēbra superfluitatibus
replenit^{ur}. vnde plurime replōnis egritudines sequunt^{ur}: vel
saltem lapsus ē tēperamenti latitudines. C Nō vlt^o. q
exercitiū dicit^{ur} temperatū in quo iste p ditiōes inueni
unt^{ur}. p mō ex parte qualitatis q omnia mēbra exerciten
tur fm pportionez sibi debitam. C Ex parte vo q ltitatis
sunt tres. p m^o vt in ipso cōtinue bonitas caloris augeat^{ur}.
secunda q per totum tempus exercitij homo leuiter mo
ueatur: r sine labore. hanc secundam solum expressit Gal.
tertia. q continue in ea mēbra exercitata tumescant et
nō detumescant. ex parte hore incipiendū debz obseruari
q corpus sit munduz superfluitatib^{us} p mē r scōo digestio

nis et a malis humoribus et vacui a cibo crudo. ita quod cibis pacceptus sit digestus in stomaco epe et venis. et iam quasi sit bona alterius cibi capiendi. hec oia collige. 3° pmi. doct. 2°. cap. 3°. Et quibus per hoc signum hic positum non est pueri-
bile cum temperato exercitio: sed regi ad 3° ut exercitium dicatur temperatum.

XXX.

In cibis vero perfectio digestionis et egestionis modus secundum quantitates et qualitates.

Docet considerationes habendas ad iudicandum cibos tempore administrari. Et diuidit in duas. primo facit hoc. 2° remouet dubium. ibi scda. Equatur autem. **D**icit primo quod in cibis debemus considerare quod sit perfectio digestionis eorum. et modus debet egestionis in quantitate et qualitate: cum enim cibum tempore offerit huic corpori ista sequuntur. **U**bi non primo cibum digerit in stomaco primo. deinde in epe deinde in venis et membris maxime autem Sal. videtur intelligere de prima et scda. 13° est de alia veritate. **N**on scda. quod digressio est nomen quod proprie dicitur de dispositione acquisita in fructibus plantarum. nam quod per actionem caloris naturalis ita humidum illorum fructuum est siccum mixtum et ab illo passum ut possit bene gerere siles plantam. tunc fructus habet complementum actionis: quod complementum intendit calor ille naturalis cum illi fructus a calore illo principaliter sime fiant propter generationem: id talis dispositio est perfectio in humido fructus. 1. complementum actionis calis naturalis immiscendo et temperando humidum cum siccum. ut commentator exponit 4° methaphysicorum: 13° cum sit fructus et adhuc est impotens ad generationem platea ueniens adhuc non recipit complementum actionis quod calor naturalis intendit. ut videmus in multis fructibus imperfectis. tunc quod non sunt perfectibiles per calorem naturalem quod perfectio procedit actione. hec dispositio vocatur homines quod propter ideitatem do minium caloris supra humidum et diminuta actionem non completi sunt. Si autem defectus ille esset ex aduisione aut putrefactione aut alio casu non per diminuta actionem tunc fructus non est digestus. **S**ed plures videntes quod in generatione et complemento primo mixto agit calor naturalis mouendo et temperando humidum cum siccum quousque generet mixtum. et post generationem perducit ad perfectionem sic facit in fructibus nomen digestionis accommodauerunt perfectioni actionis caloris naturalis in humidum ipsum temperando et cum siccum miscendo. quod cum cibum et potus recipit a stomaco calor naturalis ita intendit ita transmutare humidum ut generet inde humorem aptum ut ex eo bonus sanguis generetur in epe. et cum ita fuerit tunc est perfectio digestionis. ista autem perfectio digestionis cognoscitur: quod cibum non grauat stomachum nec commouet rugitus nec eructationes. cognoscitur etiam ex egestionibus. nam ut supra dicitur nullum est nutrimentum pueribile ab ali qua virtute quod per totum sit aptum per calorem naturalem: ita in altera re per viam digestionis transmutari: 13° opus in omni tali digestionem refecit aliquid superfluum. hoc autem superfluum non potest absolute ab actione caloris naturalis: 13° quod ex illo calor digestiuus non potest gerere res principaliter intentam puerit illud ad res que vocantur superfluitas in qua superfluitate est comparatio ueniens expulsiouis 13° quod opus in illo indiuiduo 13° calor naturalis hanc superfluitatem gerit. **I**n stomaco igitur et intestinis generatur feex. **E**t notauerunt doctores quasdam aduisiones naturalissime fecis. et ita de vrina que fit in epate. et cum feex et vrina has dispositiones acquisierunt potest esse di-
ci quod sunt digeste 13° proprie: quod non principaliter illas dispositiones intendit calor naturalis. et id non proprie dicitur quod est complementum actionis quam calor intendit sed improprie: ideo dicitur digressio talis dispositio. quod respectu illius materie et scdario habet finem quem intendit agens calor naturalis. et id cum virtus perfecte imutat cibum in humorem pringit quod perfecte mutat superfluum in superfluitatem: ita dicitur de epe. et per istas superfluitates cum expelluntur significat medicus bonitatem digestionis in stomacho et epe: tunc dicitur hic Sal. modum egestionis secundum quantitatem. **C**oditiones autem fecis naturalissime colligende. pri-

mo de crisi. et 2° pmi. ca. vlti. sunt ex parte coloris quod citrinus. et ex parte modi subiectionis sit equale. non posita ex parte aquosa et alia separata que sit dura sit et in spissitudine boni mellis non magis dura vel magis mollis et sit non multum ferida nec ex toto fetore putata. opus est quod proportionem quantitatis assumptorum non quod sit equalis aut maior: sed proportionabiliter minor: sicut pars assumptorum in sanguine et nutrimentum corporis conuertitur. iste ergo sunt conditiones per quas nos cognoscimus cibum tempore approximatum fuisse. **S**ed tamen quod ex multis causis contingit cibum distempatum digerere et hec signa apparere. ideo iste non sufficiunt nisi cum hoc alie considerentur que dicuntur infra loco suo et in illa parte. Qualitates vero. nec etiam iste sufficiunt ad ostendendum temperatam quantitatem. nam stat ex cibo pauco facilis digestio multarum superfluitatum ista signa precipui cui non erit temperata digestio assumpta: et ideo barum partium introductio melior est ista quam modo facio quod illa plusquam generatioris: et tu considera. in vrina autem naturalissima. ut de crisi. et 2° pmi. summa de vrinis subtilitas debet esse mediocri color debet ad citrinum declinare. et debet carere ypostasi aut habere eam paucam subtilem equaliter albam leuem in fundo stantem pinealis figure similem ypostasi aque rosate etc.

XXXI.

Quatur vero quodammodo in his oris digestionis ita ut preceptore non idigeat quantitatem in oblationibus meriente. Optima. n. natura tamen appetit quod digerere potest.

Dic remouet dubium dicens: quod si quis querat quomodo possumus in principio mensurare debitam cibi quantitatem offerendam temperato respondendum est quod cibum debet variari quod vere appetit. et ratio est: quod in temperato omnes virtutes sunt proportionatissime et presertim ille quarum vni opus alteri subordinatur. nunc autem appetitua virtus subordinatur digestionis. igitur appetitus illi proportionatur in corpore temperato et epar consequens tamen appetit quod bene digerere potest. et tamen debet comedere quod potest bene digerere. et ideo contingit quod non indigeant preceptore mensurante quantitatem oblationis. 1. cibi et potus et per orem in telligimus appetitum comedendi et bibendi. **U**bi nota quod appetitum equari digestionis dicitur improprie: sed digestio quod appetit proportionatur quantitati et equat quam potest digerere et hoc verificatur in non deprauatis ex moribus et consuetudinibus et conuenienter rectis non multum famelicis. et id quia plerumque homines ad voluptates sunt labiles assueuerunt comedere plus opportuno. propter quod Aul. 3° pmi. ca. de eo quod ceditur et bibi precipit quod surgatur a mensa reliquis famis adhuc in anima remanentibus.

XXXII.

Ta vero et somni quantitate metitur ipsa natura in his qui sunt in optima compositione: et quiescunt statim dormientes cum non amplius idigeat corpus.

Nunc docet conditionem temperati somni dicens: quod natura ipsa: sicut cibi quantitatem ita etiam somni quantitatem metitur in corporibus habentibus optimam compositionem: id est sanitatem. et tales dormientes statim corpus non indiget somno quiescit a somno: id est desinunt dormire et vigilant. **E**x quibus intelligitur quod cum talia corpora precise tantum dormiunt quantum natura inclinat ea ad dormiendum. tunc vtuntur somno temperato. et illud est nobis signum ex his que in nobis apparent quod sunt somni cum temperantia. **P**ro cuius partis intellectu notandum primo quod somnus naturalis accidit propter resolutionem spirituum quam necesse est fieri in operationibus sensitiuis et motiuis. cum enim adeo dissoluti sint ut idigeat natura

restauracione illorum: tñ hoc adiungat qd ciborum assupto-
rum vapores cerebri perit: tñc nãlter cerebri retrahit
spūs qd sūt in sēnsu et motu: et sūt cor p parte spiritus
vitalis et par nãles: ita vt isti interius maxie pteantur
circa loca digōnis nutritiōis et gñationis spūm: et p fit
perditio restauratio: vt colligi pōt plani pmo de sōno.
¶ Nō scō qd cerebri frigidū et humidū ex vaporibz ascen-
su mulcebz facili ter in dispōnez somniferas ducit. sed ca-
lidū et siccū difficulter: et iō flegmaticus ē patius amplius
dormire. colericus min⁹ qd fit eis necessarius: maxie cū va-
pores ad frigidū cerebri ascēdētes difficulter dissoluant
et ad colericū facili ter. vñ segtur excitatio in pms tarda
i scōis cita. sūt et vigilie: tēperato g corpe tempate alias
recto: qd vapor multiplicatio ē tēperatio qd itate:
et pariter dissolu. iō tñ dormit qd est sibi oportūm et
finis somni: scilicet oportunitate vigilie. ¶ 3ª notādū:
qd somn⁹ absolute nãlis ē ille qui fit cū pfundatiōe spūs
vitalis ad interiora. Ita vt inde segtur restauratio ei⁹: qd i
vigilia dissolutū ē: et nutritiōis digō: quo iste pditiones at-
tendunt vt tēperat⁹ dicat⁹ corpi tēperato: p fit pfund⁹
nō nimis tñ. scō qd fit ptnu⁹ vsq ad finis iā expressi cō-
secutiōem. 3^a qd fit in nocte. 4^a qd incipiat qd cibum scōm
plm a supiori ventre descenderit. 5^a qd fit sup latere: dex-
tro in suo pñ. postea fiat resolutio ad sinistru. et ista colli-
gas 3ª pmi. cap. de regimine somni et vigilie. ¶ 4ª nota
vigilia vt sumis pma tertū ē dispōnem corporis in q effū-
dit spūs vitalis ad infra sēnsu et motu vt mebra suis ope-
rationibz aialibus vtatur: que cū somn⁹ ē tēpate qd itat
restat ē tēperatio tēpate. Ita vñ cū supfluit nimis exic-
cat debilitat et spūs resolu. et somnus nimius ifrigidat et
humectat et stupidos sēnsus reddit. et iō p sferuatiōe tē-
perati corporis tēperate administrari dō: s3 qd itatis electio
stat in tempato appetitu qd ad ipm: et g arte nō o3 limitari

Sed contra

hac sniaz arguit supponēdo qd alijs
paribz corp⁹ frigidius plus appetit
dormire et magis dormit et miori tñ somno indiget qd ca-
lidius p sui pferuatiōe: tñc capio duo corpa eiusde3 sexus
et etatis vñ in extremo tēpamēti vsus frigidū tñ aliū in
extreō tēpamēti versus calidū tñ: et fit. a. pmi alijs pibus
scōm. b. et ex quo. b. est tēpatū segtur qd tñ dormit qd ituz
ē sibi necessarius: et tñ appetit quātum dormit. Sed. a. in
diget p sui pferuatiōe miori sōno qd. b. et magis dormit
alijs paribz qd. b. et magis dormit appetit. qd. a. nō tñ dor-
mit qd ituz ē sibi neccari⁹: sequēdo ēt mēsurā ad quā ip3 icli-
nat nā. et a. ē tēpatū. g nō ois tēpati nā in alijs tēpate re-
cte metitur sibi pueniētiōi somni mēsurā. et. ¶ Dicit ar-
gumēto rñde vt scis: et sile arg⁹ facere poteris de digōne
et appetitu i illis duobz: cū. b. respēu medij tēpamēti min⁹
recedat p digōnem qd per appetitū. a. vero ē3. et. p3 ergo
ex dictis nō sufficere illud qd ē a Halie. expressuz ad hoc
vt somnus sit temperatus. et. XXXIII.

Et ita eis dicta vtentibz in egōnibus
nihil derelinqtur circa ventrē et vrias
et totū corp⁹: has eni egōnes tēpan-
tia metitur oblationuz: scō3 vero to-
tū corpus respiratiōez gymnasioz mediocris
et salubris efficit vsus.

¶ Declarat vñ cognoscim⁹ eūonem et retētiōem in tali
corpe ēē tempatā dicens qd eis vtentibz dicta. i. regimine
rep. nō nãliū oium mō dicto: nihil derelinqtur in egōni-
bus. i. nō errat in eūonibz supfluitatū que sūt p ventrē
et p vrine expulsiōe et p euaporatiōem a toto corpe. nã3
egōnem et vrinā faciūt tēpatas intempantia oblationuz. i.
ciboz et potui⁹: s3 respiratiōe. i. euaporatiōem isensibilē
s3 totū corp⁹ facit salubris vsus gymnasioz. i. exercitiōz.

¶ Ubi nota p qd repletio et eūo de qb⁹ logmur tāq de
reb⁹ nō nãlibz gñat⁹ vident⁹ pcernere retētiōem humo-
rū et supfluitatū: et ita eūonē vt supra dcm ē nãlis tñ et tē-
perata eūo nō solū ē circa supfluitates qd vel qd is. nam
neccario et cib⁹ et sanguis et aiales pres per caloris actiōem
dissoluit⁹ et a corpe eyciunt. of g eūatio illa tempata per
quā ita supfluitates expellunt: vt cū eis vel sine nō tātū
de reb⁹ pueniētibz educat⁹: vel talr supflua relinqat⁹.
vt idē corp⁹ tēpatū a ppo tēpamēto remoueaf: et ita ecō-
tra retētiōem siue repletiōem dicem⁹ pportionalit⁹ tempa-
tā. p quā et supfluitates et nãles res aliqae ita retinentur
vt inde vtilitas et nutritio debita fiat: et corp⁹ a ppo tē-
peramēto nō remoueaf. ¶ Aduertēdū g qd cū cib⁹ ē in
stomaco digest⁹ nō attrahit imēdiate p venas mesera-
cas ad stomacū termiatas multa chili qd itas ad epar: s3
pauca: et maxia p3 cū fecib⁹ mixta descēdit ad intestina:
et per meseraicas ad illa termiatas epar attrahit residuū
kili boni: et op3 p iuuamēta multa: vt kilus fecib⁹ pmi-
tus trāseat per resolutiōes intestinoz: vt fiat debita per-
scrutatio pris pueniētiōis: et qd nō fit nisi in tpe. iō o3 inte-
stina feces debito tpe retinere. et eūatio que ante illō tps
fieret nō ēē tēperata. Et pportionalr imaginādū ē d alijs
supfluitatibz. g ēt respēu puraz supfluitatuz regitur tē-
perata retentio et tēpata eūatio. Itas tempatas facit nā i
corpe tempato dūmodo in dieta aliap rep: nō nãliū non
fiat error: et iō dicit limitate nō indiget. ¶ Exercitiū autē
tempatum facit cōueniēter eūari et dissolui superfluita-
tes que sūt p poros expellēde: et b voluit hic Hal. nec op3
disticte nisi d vno istorū dici. nā tempata exite retentio-
ne tempata erit eūatio et ecōtra: cū g cognoscimus tēpa-
mētū ēē diete i alijs reb⁹ scim⁹ ēt ēē i illi. et. XXXIII.

¶ **A**stinere nō manifestū est qm ab in-
tempancia o3 oium aie passionū. i. ire
tristitie et gaudiū et furoris et timoris
et inuidie et sollicitudinis. Extermi-
nant eni hec et mutant corpora ab ea que est
scōm naturam consistētia.

¶ Docet mō cognoscere tēpatā administratiōem accidētiū
aie. Et diuidit i duas. p facit B. 3^a docet modū pueniēter
administratiōi coitū: g aut reducif ad eūonē aut ad aie ac-
cidentia. ibi 3^a (Venereoz vero) dicit qd manifestum ē
qd ad tēpate regēdū: corpus per administratiōem acciden-
tiū aie op3 abstinere ab itempantia oium b3 aie passionū
ire tristitie furoris et timoris et inuidie et sollicitudinis. nã3
ista exterminat corp⁹. i. ducit corp⁹ ex terminos sue sani-
tatis et pmutat a pñstētia que ē scōm nām. i. a sanitate.

¶ Ubi notādū qd hic text⁹ duplr solet exponi. qd a eniz
volūt qd iste passiones pñt p pferuatiōe sanitatis corporis
tempati administrari. s3 nō i nimio excessu. nō. n. vt ipole
qd quēadmodū indiget corp⁹ exercitacione p caloris nã-
lis vñificatiōe et supfluitatū resolutiōe qn pari mō indi-
geat pauca ira: et postea pauca sollicitudie aut inuidia: s3
iste debet nō ēē intēpate. et tunc iste passiones qd b noianē
ponēt b loco oium exemplariter: et snia ē facillis: et cuz dī
qd ista exterminant vel aliud nocumētū faciūt intelligat⁹
cū superfluum. Ali⁹ modus exponēdi ē dicēdo qd quibet
istaz passionū hic noiat⁹ ē intempata et nociua in pfer-
uatione sanitatis. et iō quelibet eaz ē intempantia i qd itū
cū3 quo gradu: et sicut veneno ēt non op3 vti in paruis-
ma dossi vel gradu: ita nec istis. et iō dicunt Hal. hic nō no-
minasse gaudiū tempatū quo vti possemus: sed voluit qd
ab istis spālter nominatis abstineat oino: qd ois earum
vsus est intempantia. ¶ Et qd itum ad hoc puto primaz
expōnem periorē: timor qd monacus istius pbabilitatē
affirmat. nam Hal. p de regimine sanitatis ad istam valt

Regni

pmā sniam. dicit per tres colūnas post pñ^m B mō ad lras
q^o 05 medicū qui o3 custodire sanitatē studere ne mores
gnimi corrupat. non vt pphs vt pseruet ipst^o aie sanitates
et faciat hoīem vtuosū. s3 vt nō facile in egritudine deue
niat corp^o. t. n. furoz et fletus: et ira et tristitia et sōn^o aploz
q^o opz: et vigilie que sup his fiunt febriū et alia: egritudi
nū fiūt picipia: sicut ecōtrario pigritia mēis et amentia:
et aia oisaria de se. s. decoloratōem et denutricatōem ma
cilētiā opat infirmitate nālis calorīs quē oibus magis
custodire opz ifra terminos sanitatis: custodiū aut a mo
deratio gymnasio aie et corpis. imoderati vō mor^o g sunt
i pculscētia ira et cogitatōe magis colicū reddūt hoīez
vñ se. et oēs calide egritudines psequūt. defectiui vō mor^o
magis flegmaticū et frigidiorē: vñ opilatōes epat^o et sple
nis et epilepsie et apoplexie et oēs reumatice egritudines
fiunt. B Sa. C Et q^o scdo collige falsē dicere Daly. in
pmeto ist^o p^o p^o q^o medicina nō pteplā in B vno genere
re: nō nāliū: nec illud mēsurā p regimie sanitatis. nam
Bā. hic oppositū dicit artificio quodaz disponit a medi
co: p^oim terribilia: p^oim iracūdiā puocātis nūciari aut p
regimine adhiberi: p^obicet et c^o pcepto multotiens ex
cessive imutantia fieri aut nūciari. C Ultimo nō. q^o ista
accētia imutāt corp^o fm q^o aia in eis vario mō mouet
spūm et sanguinē: aut intus aut extra. nam in timore spūs
ira retrahunt: et in tristitia et gaudio et in ira pcedit exte
ri^o in passionib^o ppositis sic q^o arabice dī belen: et cū hō
sūt cū ira timet. mouet nō sūt. s3 successiue diuersis mori
bus fm q^o mō vna illaz ex q^o pponit vincit mō alia: et
B snia colligit qnto de accēti cap. qnto. Et tu ex illi^o sē
tentia iferas q^o spūs et sanguis ab aia mouet: vtz autem
tior et tristitia sint accētia infrigidatiua eo mō quo lumē
calefacit nō solū suffocādo et ira et gaudiū sint accētia cale
factia ē pbleuma iudicio meo neutz. rē. XXXV.

Veneroꝝ vero fm epicurum nullus
vss salubris.

C In pte ista docet qualis ē veneroꝝ vss
pueniens ad tempati corpis pseruationez. et
diuidit in duas ptes. pponit Epicuri opinionē. scdo suā
circa hāc mās. ibi z^o (Scdm vō) Dicit p q^o vss venero
rum. i. coit^o nullus ē salubris s3 Epicuri opi. C Ubi nō.
q^o iō coy^o dī veneroꝝ: q^o stella ven^o inclinat hoīes ad
eum. Et epicur^o: q^o multi spūs dissoluūt in eo. dixit nul
lum eē coyū vtile p sanitatis pseruatione. C Nota z^o
coyū p q^o iō co fit vebemēs delectatio reduci posse ad
aie accētia. nā alterat sicut letitia ex multi spūs dissoluti
one. p q^o vō p ipm mā spermatia euacuat^o reduci ad
eūōne et retēōem. p q^o vō fit in eo mor^o volūtarius et
pussio reduci ad exercitiū. C S3 de cā delectatiōis in
coyū notandum Bā. 4. de accēti dicere gñāl^o cām de
licie esse subitū reditū ab eē nām ad dispōnem nālem: et
q^o in coyū pp velocē eē supfluitatū expulsione fit velox
reductio ad nālē dispōnem. iō fit magna delectatio ma
ior q^o in alia: supfluitatū emissione. Aui. vō scdo pmi nō
vñ velle q^o in delicia nēcario fiat reditus a dispōne pter
nām ad nālē. vultū q^o oīs cā delicie aut subito reduci
nālē pponē ad B vt sentiat: itelligēdo p nālē oēm pue
niētē: aut reduci subito nālē pcontinuitatē: sperma g^o ppter
multū spūm pruritium valde pueniētē q^o lratē itroducē
tē i caput virilis mēbri et vicina alia: aut i partē colli ma
tricio reducē illā q^o lratē ad B vt sentiat velociter: et B mō
fac delectatiōem: et B putādū ē eē veri^o. nā nō vñ in audi
tu melodie vel visu re: delectabiliū qd fuerit p^o pter
nām. vñ illi sensus delectat. s3 tū in pceptiōe puenientia
pssit illa delectatio piter. q^o in tactuali delicia nō o3 esse
pūo pternāles dispōne rē. C Ultio nota B dcm Epicuri

esse falsū. nā cū sperma sit supfluitas in q^oro nō obstat
q^o sit vtilis supfluitas p spēi pseruatōe: tñ ab indiuiduo
ē expellēda. Et cū retinet^o pter nām nocet modis supra
notatis. ca. de signis pponū testiculoz. et ab Vali. hic in
pmeto. Jō i sanitatē pseruatōe ē expellēdū p coyū.

C Scd3 vō vey ex internallis tantis: vt in vfi
bus coitus neq3 dissolutiōem sentiat et leuior
ipse seipso videat scūs et melius dormiēs.

C Dic docet modū cognoscēdi coyū tempate offerri cor
pori tēpato. Et diuidit in duas ptes. in pmo facit B. scdo
docet pditiones regitas in corp^o qñ d3 vti coitu. ibi (Tē
pus vō) Dicit p^o q^o fm veritatē vtēdū ē coitu in pser
uatione sanitatis. s3 interualla iter vñ coitum et reliquū
debēt eē tāta. vt hō nō sentiat inde dissolutiōem. i. corporis
dbilitatōem i motia vtute. s3 videat sibi met fact^o leuior: et
cū B sit meli^o dormiēs q^o aī: cā dēp^o ē. q^o qñ solū super
fluitas respē totū eūat nō debilitat^o virt^o p illius expul
sione. et iō nō dissoluūt. imo q^o exonerat^o fit hō leuior: fit
āt meli^o dormiēs: aut q^o existēte spermatia repletionē
cogitāt hoīes de coitu. ita vt inde a debito somno ipediā
tur: cū aut sperma emissū fuerit remouetur cogitatio: et
ita meli^o dormiūt. C Uel z^o q^o nimys exstib^o spiritib^o
inclinat nā mēbroz pncipaliū mouere eē: et q^o in somno
fit dī^o mor^o. iō somn^o i eis nō ē ita p^otinu^o: nec ita pfun
dus vt d3: s3 cū p coitū sunt resoluti et expulsi: tunc meli^o
et anidius sit resolutioz renouatio: cā at quare ex internal
lis fieri debēt: q^o cū sperma sit supfluitas vtilis rē. non
subito regnant. s3 in tpe: et o3 p hoc totū tēp^o abstinerē a
coitu ne virtus expellat^o superflūū nō ē. nā qñ hō coit
at talis supflui aggregatiōem virt^o testiculoz trahit ad
se nutrimentū quasi ad mēbri nām pueritū. et illud i sper
ma puerit. et iō corp^o illo p^oditō debilitat^o valde plus q^o si
sanguinē eqli q^o titatio pderet: precipue cū fiat in coitu
multoz spiritūū dissolutio rē. XXXVI.

Imp^o vō vss ē qñ pfecte medium
fuerit earum q extrinsec^o oium circū
stantiaz: neq3 sup repleti corp^o neq3
indigens: neq3 super infrigidatum:
neq3 sup calefactum: aut exiccatum: aut hu
mectatum immoderate.

C Docet pditiones attēdēdas i corp^o qñ d3 vti coitu. Et di
uidit i duas. p docet optimas. z^o vbi sit error docet quis
error sit mior. ibi z^o (Si vō peccēt.) C Dicit p q^o tūc d3
corp^o pueniētē vti coitu: cū fuerit vere medium oium
circūstantiaz q extrinsec^o accidūt ei: puta nec fuerit cale
factū nec infrigidatū nec nimis repletū: nec eūatum nec
humectatū nec siccātū. nā in regimine corpis temperati
qñq3 exiccat. vt p vigilia et exercitiū: qñq3 humectatur vt
p getem et sōnū. et sic qñq3 repleat^o p cibū: qñq3 eūatur. et p
resolutiōem et p egōnes. d3 g corp^o cū iternallis vtitur coitu
expectare hora i q^o ē B mō mēbrū dispositū ad cocundū
cā ē q^o tūc illud supflūū eūabit sine nocumēto vel saltē
cū miori q^o in aliq alia hora vt dispōne. C Et attende q^o
B determinat^o nō tps i se q^ole eē debeat. s3 quo dispositū eē
d3 corp^o cū coitu vti. C Nō vltio q^o hora ē qñ digō p^oia
et scdo completa est et tertia diminuta q^o cōmuniter i ma
tutinis ptingit: et tu vide vigesima terty cap. d horis coit^o.

C Si vō peccēt aliqñ corpus pūū esto p^oim:
melius vō ē calefacto magis q^o infrigidato: et
repleto magis q^o eūato: et huectato magis q^o
exiccatō corp^o vti veneris.

C Quia sepe in vfi coitus erratur docet quis error in vss

et: et dicitur quod si corpus peccet a predicta mediocritate cum vitetur coitu: oportet videre quod per se sit parum. id est modicum sit corpus ad aliquam extremitatem declinans. secundum est: quod melius est coire corpe modicum calefacto quam in frigidato. tertium est quod melius est coire corpe existente repleto quam evacuato. quartum est melius est vitu venereis corpore humectato quam exiccato. primum est notum per se. Reliqua vero id dicuntur quod coit per spiritum et spermatis eione in frigidat et exiccatur et evacuatur. cum si se sibi addit faciat furere. per quod si peccat maius erit peccatum cum corpus ad aliquam istarum trium dispositionum declinabit quam cum declinabit ad oppositas alius paribus.

Sed hic cadunt due difficultates. prima quod non vit corpus debere esse medium circumstantiarum omnium. nam tunc dicitur vit coitu cum abundat materia spermatica expellenda et spiritus emittendi: sed hoc est corpe repleto: non cum mediocriter se habet. et.

Secunda difficultas: quod non minus vit coit venire repleto quam mediocriter: humectato quam mediocriter: quod in illis ex coitu remouetur recessus a temperamento et reducit corpus versus optimam dispositionem. In mediocriter autem disposito remouetur ab illa optima mediocritate. Pro istis duobus supponitur corpus temperatum cum dicitur vit coitu repleto esse illa supfluitate expellibilis: cum ista repleto cum vitur eo optimus est quo ad alias transmutationes quam per administrationem repleto non naturalium suscipit ipsum esse medium: sic per se solo prime. Ad secundam dicitur quod si nimium sanguine aut tali supfluitate repleti iuuatur coitu: tamen si sit repletio aliarum repleto de qua sola est hic mentio per coitum ille alie agitatur et si digerere sunt aliquantulum capax digestio retardatur et impeditur. et ita de humiditate dicitur modum. si hoc defectus non accidit cum corpus aliunde ultra hanc materiam spermaticam est medium circumstantiarum. XXXVII.

Qualitate vero singulorum eorum que dicuntur eligere in his que sunt optime proportionis: oportet gymnastiarum quidem in quibus omnes partes corporis proportionaliter moueantur: et hoc melius quidem non supradoleat: sed vero minus doleat. XXXVIII.

Quibus vero que comeduntur aut bibuntur maxime eucratis eligere. bene enim maxime sunt convenientia eucratis naturalis. XXXIX.

Similiter vero et in alijs. Cuius supra docuit cognoscere approximationem repleto non naturalium esse temperata per ea que in corpore apparent: hoc docet eligere res approximatione corpori temperato seruando per aditones ipsius rebus frigus et in summa dicitur quatuor. per quod in seruatioue corporis que sunt optime proportionis oportet eligere qualitate repleto approximationem dicitur. si sunt in sex generibus iam dictis: et hoc per qualitate intelligimus omnes accidentales dispositiones talis rei excepta quantitate. nam in cibis est vere qualitas et in aere. sed alie res forte non habent vere qualitates: sed in exercitio fortitudo velocitas celeritas dicitur a medico qualitates et: et eione fortitudo loci per que et accidentia que coicuntur vit dolor debilitas vel frigus ista: et sic de alijs: et tunc per ea dicitur: quod per hanc electionem cognoscimus ea que veniunt a discendeniunt seruatioui boni corporis. Dicitur 2. de gymnasticis. i. exercitijs debemus eligere illa que sunt vtilia: in quibus omnes partes corporis proportionaliter exercentur: ita quod non accidat vna pars super dolere. i. magis esse lassam: et alia minus dolere. i. esse minus lassam. nam non dicitur in exercitio vltimus ad verum dolorem transire: et ea boni dicitur scilicet est quoniam omnia membra habent supfluitatem suam exercitio expellenda. Dicitur 3. quod in rebus his que comeduntur et bibuntur debemus eligere maxime temperata

et ro: et quod ista maxime veniunt naturalis eucratis. i. temperati. Dicitur ultimo quod si debemus eligere temperata in alijs generibus repleto non naturalium. i. aere somno et eione et accidentibus aie et frigus. i. vigilia et repletionem: et ea est eade. ad optime que seruandum temperatum oportet omnes res administrari temperatas: cum vna distemperata fuerit ingenium seruatiouis est approximationem repleto aliarum ad qualitate opposita declinatum: vit supra in secundo generali canone boni capiti diximus. Non tamen quod ista alie res dicantur temperate: non id dicitur: quia proportionem habent bonis temperatis: nec id quod in forma et gradu habent qualitates omnino similes qualitatibus temperatis: nec id quia nullo modo sunt corporis temperati alteratiue: vit satis supra sigillatim ostensum est. sed vera ratio est: quod in latitudine repleto eiusdem generis sunt magis per se temperato corpori venientes: et hoc supra exposuimus est. Sed tamen aer attractus necessario in frigidat: et exercitium calefacit et quies et somnus in frigidant. XL.

Verum si aliquid ab optima compositione deficit corpus: non multum vero: huic et seruantes sanitatem cause scilicet proportionem mutabuntur.

Hoc est secundum capitulum huius tractatus: in quo docet Gal. conservare corpora per lapsum a temperamento. Et diuiditur in duas partes. per enim determinat de causis seruatiuis propter corporis per lapsum magis generaliter. scilicet spalius. ibi 2. (Cali diora enim corpora) para prima diuidit in quatuor partes per quatuor rationes que creduntur. ibi (Pluribus vero) 3. ibi (Crasse igitur) 4. ibi (Seruantes vero) In prima parte vult hanc rationem: ne causa seruatiue corporis deficientis ab optima proportionem. i. ab optima sanitate proportionem. non tamen multum proportionabiliter mutata sunt. i. distat a causis seruatiuis temperati sicut corpus seruandum est per mutationem: vel distat a temperamento. propter probatur. quia causa dicitur effectui proportionari: sed proportionem seruanda sunt effectus quodammodo. causa debet inuicem proportionari sicut proportionem. Ubi non per quod ideo docet corpus per lapsum seruare: et non docet seruare multum lapsum quia multum lapso debet seruatio potius quam conservatio per aptitudinem cadendi in egritudinem. vel secundum Donacum posuit regulas respectu per lapsum volens nos per illas intelligere de multum lapso etc. Nota 2. quod tales causas seruantes proportionabiliter distare a causis seruatiuis optime sanis potest dupliciter intelligi. vno modo quod effectiue tamen distat: quod si complexio lapsa per vnum gradum distat a temperamento versus calidum causa conservatiua eius effectiue: vit illam conservat distat a temperata causa per vnum gradum: et hoc est certum et ab omnibus concedendum. Alio modo intelligitur quod tales causas non tamen effectiue distant a causis temperatis: sed formaliter et finem denotatiuam in propria latitudine tamen distant a causis temperatis sic complexio conservanda distat a proportionem temperata: quia causa conservatiua proportionem calide: vit vnum est formaliter et finem denotatiuam in propria latitudine calida vit vnum. et per vnum distat a complexione causa temperate: et hanc secundam expositionem sequitur Donacus et vniu. primam sequitur Dally. et plerique alij. sed horum veritas in isto cap. videbitur. XLI.

Lutibus vero talibus existetibus corporibus secundum singulum genus separatum dicendum est.

Potest secundum rationem: et est: quia multorum modorum sunt corpora per lapsum a temperamento proportionabiliter. oportet separatim vniu. usculumque seruatioue dicere: per clare etc. XLII.

Rasi igitur permutatum corpus in organica ruzio prius venientia non permutatur dupliciter habet formam salubrem capax alteram quidem seruantiuz eius crasis

alteram & o eaz que ad optimā ducit.

Conit & lōne tertiā: est q corp^o in cōplone permutatū a tēpamēto. & nō permutatū ab eo in pōne pōt bñe duplicē formā cāp salubrium: & o pbat: alique cause sunt salubres: aut sane respectu talis corpis: qā cōservat eius pōne in eodē gradu sanitatis pōnalis fm deno minatiōem: & alique sūt salubres respectu eiusdē: q illud pmutant ad optimā sanitatē: nam vtrqz taliū cāp dōbēt dici sane: & sanitatē in eodē sēruates & ad melius deducē tē: in hoc differt a corpe optime sano respē cuius sole pseruātes dicūt sane. nā qualitercūqz a temperamento remouetur per cās ducet ad peiorem dīspōnem: & sic p mutates non sunt sibi sane: & nota vt infra dicitur q tan dē oēs tales cāe dīcī pnt pseruantes.

XLIII.

Eruantes vero eius crasim tñ per mutātur ab enrata nā cāe quārum & totius corporis crasis ab illa pfecta mutatur.

Conit quartā pōne & ē. cause cōseruan: tes pōnes corpis parum in pōne a tēpamento lapsi de quo supra tñ sūt pmutate a nā tempate cause qstū cō plexio pseruāda est pmutata ab optima pōne. ista con clusio ē sicut pñā bz duplicē expōnem scōm varietates opionū. Nam plusqz cōmētator vult q cāe pseruātes grā exēpli calidam in pmo debēt ita p vñū gradū distare a cā tēpata: sicut calin: sicut corp^o illud p vñū gradū distat a tēpamēto vsus calin. **C** Sed Dally. vult q cor pus calin i pmo pseruat per approximatiōem frigiditū nō tñ potētū reducere ad tēpamentū: & talia nō distant tñ formālī fm gradū frigiditatis a tēpatis qstū corpus distat a tēpamēto: sed min^o & per hoc vult Dally. q nō i telligat de distātia scōm gradūz in se dīsiderata: sed vult q effectiue tñ distat cā pseruatiua corpis calidi. in pñā a cā tēpata: sicut pñā calida i pñā distat a tēpata: q cō seruat pōnem tñ distatē a cōplone quā cōservat cau sa tēpata. loquitur ergo Gal. hic de distātia effectiue nō de formālī. & h puto verū: s3 statim videbit^o rē. XLIII.

Calidiora cñi corpa calidiorib^o indi gent adiutorijs: frigidiora frigidioribus: & sicciora sicciorib^o: humidiora vero humidiorib^o: & fm pplexio nes calidiora & sicciora calidiorib^o & sicciorib^o: & his pportionaliter i reliquis tribus cō plexionibus.

C Nunc magis spālīter docet quō talia cōseruent. & dī uiditur in duas. p facit B: scōo dat cautelā obseruandam in pseruādo recte. ibi (Utes at materys) Dicit primo q corpa calidiora indigēt calidiorib^o adiutorijs pro sua cō seruatiōe: & frigidiora frigidiorib^o: & humidiora humidiorib^o: & sicciora sicciorib^o: & calidiora & sicciora caliditatis bus & siccitibus: & sic vniuersalī in alijs complexionib^o distempatis. Iste canon bz difficultatē in expōne secūdū varietatē opionū de pseruatiōe corpōz lapsor: a tem peramēto. & iō ante qz vltēius procedā intendo h istam materiam diffuse tractare.

Est ergo questio vtrum in corpa paz lapsa a tēpamēto stante simili la psu oium partiū sūt pseruāda per oino silia. & arguit affir matine. pmo auctoritatib^o. scōo rōib^o. **C** Prima est pñā. s3 scōa est paulo p^o vbi Gal. dīc q vltētur medic^o cau sis salubrib^o silia silibus offerrens qñ seruare vult cor poris crasim quales accepit. **C** Tertia colligit sexto de regimie sanitatis. 3° capi. vbi dicit cibarioz vero spēs si

quidē subalterare ad melius vñ crasim coruz qui ita ha bent. Iria esto dīscrasie paulatim aut sit hoc sine lesione pñsistente quidē medicorū vñ q adiuuatur vacatiōe agē te tantā: vt oia faciat in ppetenti tpe: gerētī vero hominī ciuilia & multis occupationib^o seruient: nec tentandum subalterare crasim: sed pñā crasi cibaria pñāda sūt. pñā vero cibaria sunt humida qdē humidis: sicca vero siccis pplexionib^o: nutritiō vero fit a silato cibo qui nu trit ei qd nutritur corpi. cui^o aut affilātur sicca quidē sic cis: humida vero humidis. **C** In his g verbis videt^o Sa lie. manifeste velle q pseruatio fiat vere per silia natura li cōploni: & idē vñ ēt velle reddere b^o cām que nō pñ glo sari. & idē ppe finē eiusdēz capli: & circa: & humidiores et nā calidiores: si qdē subalterare velis eoz cōplexiones ad sicciorē & frigidiorē spēm: o3 per Iria dietam du cere: si vñ custodire per silia. **C** 4° est auctoritates in fine s. therapentice. capi. vltimo. vbi positīs exēplariter duo bus corpib^o. qz pñū ēt colericū iuuenile assuetū dieta calida & sicca in hyeme frigida & hūida & regione frigida & humida: reliquū ēt flāticū puerile assuetū dieta hūmi da: & in estate calida & sicca: & regione tali docet a cōple xione tanquā nālī: & per pñā pseruāda indicatiōē sume re oblationis calidior: & siccior ab alia frigidior: & hūido rum & pluries in illo cap. hoc innuit. vnde sic dicit. nā pñā rī gdem & pñā nām & etatem & silib^o eiusdē dietationib^o assuetū apra sicciora & calidiora pplexiōe cibaria: & nīmī rum. & pñā horā & cōstitutionē & regiōē. nō enī silium est ea que ab his indicatiōib^o strariōz. alteri vñ eoz qui sūt suppositi pñā etatē qdē & nām & pñā etatē silium eis humidis qdē & pñā moderate calidiora pñā etatē: humidis ac & frigidis pñā etatē & consuetudinē. clare g vult Salie. cōplexiōē nālī per silia scōm denotiatiōem pseruari. **C** Plurime alioz auctoritates pñā allegari. vt Dally. pñā pñā practice dīcētis. sciēdū q pñā cibaria cē humida q dē humidis. sicca vero siccis nālīs. & Aui. 3° primi. doctri na qñta. caplo primo de regimine corporis pplexiōē ha bētis calidā. dicit: sed & scōm pole ē si sit eoz regimen ex nutritiōibus que ipsor sunt pñā etatē pplexionibus. **C** Et idem Aui. 4° primi. capitulo primo. sanitas suo simili cōseruatur.

C Nunc venio ad rationes: & arguit primo sic. nullum al teratiū corpi ē eiusdē pseruatiū. oē dissimile est al teratiū corpi. ergo nullum dissimile est cōseruatiū & loquimur de pseruatiōe vt contra reductionē dīstīngui tur: assumptūz pñā. quia si alterat. aut ergo deducit ad me lius: aut ad peius: si ad meli^o: tūc est de gñe reduciū: si ad peius tūc cā ē egra & non cōseruat. q aut oē dissile sit alteratiū. pñā. quia est contrariū. **C** Scōo sic. res i spē & nā silis nullo mō alterat. s^o particula pñā etatē. pro bleumate. is. & scōa primi. sed q non ē nri corporis altera tiū corpi approximātū ē eiusdē cōseruatiū. gā simili fiet cōseruari. **C** Tercio calidiorib^o mēbris vulnerat calidiores cōueniūt medicine ad incarnādū. gā similia tā in cibis qz in alteratib^o pñā etatē ad sanitatis cōseruatiō nē. assumptūz pñā. quarta qñti. & pñā qñti: quia non nisi p cō seruatiōē nālīs pñā etatē pñā etatē calide medicine illis rē. **C** Quarto. calidiora aialia in loco calidiori pseruant^o & frigidiora in frigidiori. vt pñā pñā etatē in aqua & limatie in locis frigidis et humidis: et leones & pardī & calidissi mi serpentes in locis calidis. idem videmus de plantis: vt piper q in india pseruat^o & nenusar: qd in aq bñ nutrit^o g sequit^o q a silī sit cōseruatiō.

C Sed nūc ponā auctoritates q lapsor corpōz cōser uatio fiat per Iria nō pñā silia. prima ē Gal. pñā alimen toz: pñā caplo: & ponam textū pñā meliori expōne i fra qui est hic. si enim corpus hominis sit certitudinaliter

medium complexionem conseruabitur utiq; ab alimento medio complexionem in pñti cōsistentia: si itaq; aliquod calidius aut frigidius aut humidius aut siccus sit hinc medius conclusio cibos et potus male utiq; quis dabit: pñtari enim o; vñquodq; talium corporum ad contrarium iquā tum distat a medio certitudinali complexionem: ē at bec per tria pñti discrasse: tria at equali distātia distāt a medio. ex vñq; parte scdm vñq; oppositōnem et silem sententiam vult 3° alimētoz. vñtio cap. ¶ 2° auctoritas est scdm h^o. cap. de signis discrasiarū oculis: ois imoderata discrasia leditur a sili: et inuatur a triō moderato vsu. ¶ 3° est. sexto de regimine sanitatis caplo 2° vbi dicit in euerfione aut que est in discrasia que scdm calz et frigidū triōrum ablatio semp puenit. ¶ 4° auctoritas ē Auer. sexto colliget. caplo de regimine corporū calidiorū. sed dico q; iste pñtiones que exiunt a temperamento ad vñā extremū ipsum pñtiones sunt illi parti: vt incidunt egritudines ex gñe illius pñtione: et hoc fit cum supuenit aliqua causa extrinseca. et pñt hāc aptitudinē que in eis ē inuenta. oī co q; eoz regimē per sile ex toto fieri nō o; . ¶ Et paulo post dicit: et pñt hāc cām intelligere nō debem⁹ in regimēto suoz ciboz pñtione: imo et pñtione. manifestū est q; vult pñt debere pñtari. ¶ Itē B vult Gal. 3° apbōz apbō scdm nāz. dixit enim. vñde pñtiones habentes frigidā et humidā in estate. bñ ē hñt calida et sicca in byeme melius: et sili calida et sicca in estate per⁹: frigida et humidā bieme per⁹: s; certū ē q; in illo tpe in quo corpora melius bñt pñtiantur non cū pñtione: et istis auctoritatib⁹ sū tñt⁹ pñt nūc nā magis sūt coēs.

¶ Rōne arguitur sic. p cōseruatiōem corporis colerici contineat aer frigidior tēpato. q; eius cōseruatio fieri o; p tria. assumptum pbat. quia aer cōseruat spñt euentando: sed p euentatione colici frigidior aer regitur q; p euentatione tempati. est. n. spñs ei⁹ calidior et inflationi patior et per cōsequēs opz q; a frigidiori in frigiditate lfrigidetur. ¶ 2° sic. senes cibis cōseruātur calidis et hūidīs. et in aere calido. et ista sūt tria sue cōplonē. i. gñt. cōsequētia ē nota et assumptū colligit gñto de regimine sanitatis. vbi dixit: solide vñ spē corporis pñtione calefaciēde sunt eis et hūmectāde. ¶ Itēq; subdit humide diete maxie pñt sunt fenib⁹: et tñ eoz cōplo ē sicca. q; per tria cōseruat. ¶ Itēq; subdit. et si fuerint frigida obsunt. q; sili non cōseruant. ¶ Nunc arguo q; qdā sūt offerēda sili et quedā tria. et p ex Gal. p de elemētis fm bypo. vbi postquā oīdit in corporib⁹ fieri dissolutiōem et qñtitate a dñante qualitate pmutatiōem: docet istis verbis qñ cōseruari debeat: o; gñt illo vt corp⁹ q; necesse ē remanere cōseruatū s; suaz dispōnem idigeat duab⁹ spēb⁹ rectificatiuis: quaz vñā ē resistere ei qd superfluit sup ipm ex qñtitatib⁹ et altera est replere locū eius qd cūatur ex eo et res qdē que fñt sit supfluitati qñtati nō ē nisi qñtitas tria illi qualitati que dominat. res at q; replet locū ei⁹ qd minuit: nō ē qñtitas. s; ē necesse vt sit similior res sube c⁹ pñt exiit et euacuat: et ex quib⁹ pñt Gal. voluisse corporis cōseruatiōem fieri p quedā similia et p quedā tria.

Ista questio est ampla et difficilis: nec vñ mibi oportū ad eā exornādā vñ extrauagantib⁹. s; reb⁹ pñtis. et iō faciā in ea qñtuor articulos. in pñtā descripiōes diuisiones: et suppones cum pñtitiōib⁹ i mā ista qñ o; oēs medicos pcedere. ¶ In 2° pñtā alioz opñtiōes. ¶ In 3° pñtā mētē meā. ¶ In 4° solū arg⁹ tria et expōnā auctates reducēdo ad xordā. ¶ Notādū igit pñt qñ tēpatū corp⁹ dīcat mltis modis: bñ sumit p corp⁹ tēpatū pñtionalē ad iusticiā qd ē merito sue pñtione optimaz opationū. pductiū respēu alioz qñ sūt nō tēpata eiūsdē sexus et etatis: cum alioz pñt. nāz hoc

pñt nunc supponatur. s; scdm vñā veriorē tēpatū optimas pducatur opationes in iuētute: calm vero et humidū non multū a temperamento distās in senectute: siccū tñ i pueritia: s; suffic mibi q; bñ intelligamus per corp⁹ tēpatū illū q; in iuētute ē merito sue pñtione: optimaz opationum pductiū alioz pñt. aut q; an iuētute exñs: bñ pñtione fm quā ab itriseco pparat vt debite rectū fm nālem suā scilicet iuētutem veniat ad talē pñtione in iuētute: et si ē pñt iuētutem bñ pñtione in quā nāliter tēdit corp⁹ iuētile tēperatū debite rectū. ¶ Nō 2° q; s; lapsus a tēpamento possit eē gradualis et possit eē p disproportionē et indebitā depēdētiā hic logmur tñ de illis que gradualē distāt a temperamento: et sūt talia fm octo gñā pñtionalū lapsarum.

¶ Nō 3° q; s; per pñtione luyta mētē Gal. duo possumus intelligere. s; reductiōem ad meliorē sanitatē et cōseruatiōem i eadem bonitate sanitatis: vel i eodē gradu pñtionalē fm denotiatiōem: bñ tñ sumitur cōseruatio modo scdm. ¶ Notādū 4° q; corp⁹ non ideo dñ cōseruari i eodē gradu pñtionalē vel i eadē sanitatē scdm denotiatiōem: ga ita cōseruet: q; nulla fiat fm pñtione transmutatio nam B ē penit⁹ ipole nāliter sicut ē ipole pñtione bñt cū viuit a pñtione et etate. ita enī ingeniauit nā hñt nōa corpora: vt ab itriseco: et ab extriseco necessario recipiant alterationes: s; intelligimus q; corp⁹ cōseruat i cōplexione q; p quolz istāti etatis bñ silem vel pñtione sitū i totali latitudine cōplonū illi istanti etatis cōrñdentiū: illi quē bñ cōplo pñt in latitudine pñtionalū pñt istanti etatis cōrñdentiū. vbi gñā. for. nūc i medio istanti pueritie est i medio latitudinis sanguineitatis isti istanti cōrñdentiū. et ita seruabitur: vt p quolz istāti pueritie: et ita i adolescētia et iuētute et senectute semp erit ita q; est i medio sanguineitatis suo instanti etatis cōrñdentiū: et B sūt supra declarati pluries: tu tamē collige ex dictis i pñtione cap. quō eidē sanitati pñtionalē fm gradu specificē denotiatiōis cōrñdet tñ diuersa mētura qñtatiū fm diuersitate circūstātiāz applicationis: nō nālium ē p eodē instanti etatis. vbi gñā. exercitatio et getatio. ¶ Nō gñto vt i titulo qñtis: querit nos B log de corpib⁹ eque pñtione nāliū s; oia mēbra lapsis i eadem qñtate. ¶ Nō sexto q; siliitudo vel trietas i ista. q; intelligit tñ quo ad qñtuor pñtiones scilz caliditātē frigiditātē et cōm quō ad qualitates occultas vel pñtiones de gñtis pñtione pñtione ad ifinitū nō bñt sciam. ¶ Nō septimo q; pñt pñtione pñtione res dñ calida vñ frigida: vñ hūida. vel sicca aliq; qñtuor modoz. pñt mō ga tēpato corp⁹ appropia: ta ē eiūsdē a pñtione tēpamēto versus calm eductia vñt fus aliū distēmpataz gradualē denotiatiōes sic dicim⁹ mēdicinā calidā iux mētē Aui. i 2° pñt. cap. de eo qd come: diē et bibitur. et scdm hūc modū dicim⁹ aliqd calm secūdū denotiatiōem vel fm sitū sue latitudinis i pñtione ad corp⁹ humanū: et sic de frigido et cōm. et ē h modus magis i vsu. quō piper magis dicim⁹ calm et lactucā frigidāz et cōm mō aliqd dñ tale: ga talis qñtatis i corp⁹ vñt prem corp⁹ iductiū pñt. et isto mō aer cū i pñtis vñt ad tēpatū dñ spñm dñ frigid⁹ i effectū: nā scdm veriorē viam aer in spñt quē euētat et tēpate iduct frigiditātē et merito bñ dñ frigid⁹ ab Aui. loco supra allegato. ¶ Doc et mō sanguis ex lactuca genit⁹ ē calidus. vt dñ 2° pñt. cap. de eo qd comeditur et bibif. intelligat tñ pñt scdm hūc modū qñ talē opatiōem pñt fac i pñt corp⁹: et ita de frigido: siccū et humidū vñt. ¶ Et q; pñt supra dixi nō icōuenire aerē calm scdm denotiatiōem eē frigidū in effectū: sicut pñt de aerē etatis: mō dñ aliqd calm: qz corp⁹ tēpato appropiatū non ē eius per se ita ifrigidatū: vt o; ad corp⁹ tēpate cōseruatiōem optimā. s; min⁹ et ecōtra frigidum: et ita pñtionalē de humidū vel sicco: sicut verbi gñā. par.

Regni

na ges dñ calida respēu tempati. non qz ipm calefaciat: vel ipsius sit calefactiva. nam ges ifrigidat. sed iō qz non tñ ifrigidatiua ē qñ regitur refrigeriū per getem ad tempati corpis pseruatiōem: et sepe auctores i ista mā dicunt B mō exercitiū frigidū et getē calidā: et pōt h mod⁹ reduci ad scdm: s; a longe: et res B mō dñ scdm denoiatiōne et cōrñdētiā sit⁹ sue latitudis denoiatiōis i rñone ad corp⁹ tēpatū talis vel talis: scdm quē modū illud qd non p̄t calefacere dicim⁹ frigidū: et qd nō pōt ifridare dicim⁹ calū qñq; vt pz d pua gete et puo exercitio. ¶ 4. mō dñ res talis vtuāl siue effectiue nō i rñone ad corp⁹ tempati tñ. s; respēu corpis cui appoximaf: et B qz i corpē cui appoximaf ē apra dereliquere p̄ponē scdm gradualē denoiatiōem talē ipam nō remittēdo: siue illā itenderet siue nō: et B mō res appoxiata corpī colico que ipi⁹ p̄plexiōis nō ē remissiva scdm denoiatiōez dñ effectiue vt vtuāl calida: nō qz faciat nouā caliditatē. s; ga calitatē suā tēpamētū derelinqt ipam in denoiatiōe nō remittēdo: verbi grā. si dicam⁹ qz ad pseruatiōē colerici corpis regatur aer frigidior tēpato: ille tñ aer: qz cū appoximatur corpī colico ipm nō ē apt⁹ reddere scdm denoiatiōez frigid⁹ aut min⁹ calim: imo reliquere ipm calū supra tēperatū dñ respēu sui calid⁹ vtuāl. ¶ Et differt B mōus a scdo cū q maxime vt puenire: qz B aer ē frigidus modo scdo. nā iduc frigiditatē i spm: alr nō euēteret: et nō pseruaret colicū: s; ē calid⁹ B mō. 4. s; respēu colici quē pseruat. mō g z⁹ res dñ talis i effectū: et B modo dñ talis vtuāl: et nota qz nec isto mō: nec mō scdo repugnat rē aliqz dici calidā et frigidā. Nā res vñā p̄t calefacere vt sāguis ex lactuca genit⁹ aliā ifrigidat sicut spm aut sāguinē calidiorē: s; ita limitari posset modus scdo qz nō diceremus idē calū et fridū illo mō. ¶ Hoc ē mō 4. nō ē dubius apud Gal. aliqd dici calū vel fridū respēu diuerforūz sic oleū rosarū: qd ifridatōs calefacit: et calefactos ifrigidat: et istā distinctiōem opz bñ notare: et qz nō dñ aliquid tale B 4. mō nisi rñone. iō volūt doctores qz merito b⁹ qñti mōi. res nō dñ absolute plato vocabulo talis in p̄po noie: s; sub nō adiutorū vñ cāe. vbi grā. ponam⁹ qz lactuca vt qdā volūt appoximata colico corpī ipm cōseruat i sua coleritate. et sicut aer byemio nō obstat qz lactuca sit calida. hoc 4. mō nō tñ dicit lactucā eē calidā: s; bñ dicit lactucā eē calū adiutorū vel calidā cām: ga statiz i vbo adiutorū vel cāe includit respēu ad aliqd cui sit talē: hic ē qz Gal. vt ipi dicūt. dixit calidiora corpa calidi orib⁹ idigēt adiutorūz. et nō dixit reb⁹ aut materijs calidiorib⁹. ¶ Et ex B pz qz rē aliqā silem eē corpī ali cui pseruādo pōt itelligi plurib⁹ modis. vno mō: qz q ad pmas q̄litates sit filis in forma et gradu: ga tñ bēat caliditatis vt res ab illa denoiari debeat tñ calida i se qñtuz corp⁹ cui appoximaf ē calū: et B respēu eq̄lis ponderis. ¶ Scdo mō pōt dici res filis: ga i latitudie sue denomiatiōis obtinet sitū cōrespōdētē situi quē obtinet corpus i latitudine corpōz. verbi grā. aer calidus in scdo dñ filis corpī colico calido i scdo: et differt B modus a p. nā aer calidus in scdo gradu dñ filis cordi et spui suo calido in scdo scdm cōrñtiā situi i p̄p̄is latitudinib⁹: et tñ est frigidior i rei vitate qz talis spūs: et sic ē filis mō p: differt tñ scdo. ga B scdo mō exercitiū somn⁹: ges accñtia aie p̄nt eē corpori filia. s; mō pmo nō. cū ista nō bēant in se caliditates aut aliā p̄mā q̄litate. ¶ 3. mō dñ aliqd filē corpōri appoximaf eē aprū corp⁹ in eadē sanitate p̄sonali fm ipēz: et fm gradualē denoiatiōem pseruare: et per p̄is sanitates p̄sonalē filē gradualē sanitati qz ē in corpore derelinqre: ita qz quaecūqz sit exercitiū siue magnū siue parūz siue forte siue debile: p qd colicum corp⁹ vt dñ pseruetur. illud exercitiū dicef filē corpī qd ab eo pseruat: et p̄ter

de gete et vigilia et alijs reb⁹ que oēs res dicūt filēs vtuāl: liter. qz sanitas remanēs per eaz applicationē est similis

His habitis Sanitati p̄is exñti.

supponitur p qz ad cuiusqz corpis cōseruatiōem debita p aliquā integrā etatē. regit admistratio cuiusqz sex rez nō nāliū in gñe. hoc pz: qz alias nō diceretur necario corpī occurrētes: et corp⁹ necario alterātes. ¶ 2. sup̄p. multe res nō nāles sunt que si admistrantur alterāt corp⁹ aut calefaciēdo: aut ifrigidādo aut alr. ista suppositio pz. qz motus necessario alterat: nā anteq sup̄fluat calefacit: et cū sup̄fluit ifrigidat per accñs: et quies sp̄ ifrigidat: et sic de multis alijs: vt colligit z⁹ p̄mi. doctrina scda. cap. de his qz pueniūt ex motu et quiete.

¶ Ex istis seqt qz corp⁹ p integrā etatē pseruādū necessario alteraf i tpe qz pseruatur a reb⁹ nō nālib⁹ sibi qñtūqz debite applicatiōis. nā cū tale corp⁹ necario oib⁹ talibus reb⁹ occurrat: et si occurrerit alteraf: seqt qz necessario alteraf. ita qz qñqz calefit qñqz ifrigidat. nā qñqz mouetur qñqz qescit: et in motu calefit et in gete ifrigidatur.

His suppositis vidēf mibi iste p̄lones ab oib⁹

b⁹ medicina cōcedēde. p̄ua. qz libet res nō nālis qñtūqz debite corpī admistrata pro sui pseruatiōe alterat ipm. ¶ Ista p̄lo p̄bat dīcurrēdo p singulas: et pmo de aere. nā ille aut est p̄cipue tantigrad⁹ caloris quātū cutis corpis aut maioris aut minoris: si maioris vt minoris pz qz cutē aut calefacit aut ifrigidat: et sibi imēdiate applicet. Si vero sit eq̄lis vt videntur sentire Adonac⁹. et Din⁹. tūc sine dubio ē minoris caliditatis qz pulmo. et per p̄is ifrigidat pulmonē: et p B vñ Aui. snia scda p̄mi supra allegata sepe. aer. n. g. attr abif i p̄mis cū igredit ad tēpandū spm. s; necesse ē vt sit i effectū frigidus. et p p̄is qz alteret spm. ¶ 2. aer cū per anbelitū expellit ē frigidior spui cordis: vt pz tāgētib⁹ abos. ¶ Ego. n. nō i boie s; i lupo scdm vulnere iter duas collas appolui manū i p̄canitate pectoris. vbi tāta erat calitas qz vix tollerare poterā. et tñ aerē p anbelitū expulsi. nō ita calidū sentiebā: cū g B aer sit calidior qz cū occurrat cordi. ē enī calefcus: et iō fcūs incōueniēs refrigerio: seqt qz cū occurrat cordi et spui ē eis frigidior. et p p̄is ifrigidat ponēdo gradū friditatis: nō tñ p̄bēdo vltiorēz in tētiōez: et iō alterat. p̄les ratiōes possent adduci ad B: qz res mibi euideō vt raceo. ¶ 3. B idē p̄bat de potu et cibo. nā pariter arguā. cib⁹. n. quātūcūqz tēpat⁹ cū in sāguinē puerit calefacit corp⁹ et vt breuiter dicā qualitercūqz applicat⁹. siue mult⁹ siue pauc⁹: siue tēpat⁹ siue calid⁹ siue frigidus alterat corp⁹. et iō fac in pulsū mutatiōes. et B collige scda p̄mi. suma de pulsib⁹. ca. de pulsūz puenit ex cibo et potu: vbi si notes nullus ē modus admistradi cibū pseruatiūz: qn p illū pulsus aliq mō alteref. ¶ 4. cib⁹ necario ē dissilis in p̄n. alr nō alteraref: vt z⁹ de aia. g. ē alterat cū oē agēs p̄ficiū. et in agēdo repatiāf. De motu vō et gete: scdo et vigilia: et accñtib⁹ aie. et euatiōe et retētiōe satl deñ ē supra. et tu vide z⁹ p̄mi. cap. de his que proueniunt ex horum administratione.

¶ 2. p̄lo. qñqz corpe dato pseruādo p aliquā integrā etatē illud a gbusdā causis ipm pseruātib⁹ calefit. et a gbusdā ifrigidat et a gbusdā humectat: et a gbusdā exiccāf. ¶ Probaf p̄lo. qz necesse ē corp⁹ qd pseruat in tpe qz pseruat siue illud fuerit tēpatū siue distēpatū a motu calefieri et a gete ifrigidari: et a somno humectari: et a vigilia exiccari. g. et nā iste res nō nāles i debito regimie cōseruatiuo ista opant necio. ¶ Ex qz p̄lone seqt p colerici p calefactiva ipm pseruari. itē p ifrigidatiā et exiccatiā: et tēpatū in extrēo tēpamēti vñs calū p calefaciētiā ipm pseruari. ¶ 2. seqt colicū corp⁹ pseruari p aliq calidā modo scdo et p aliqua frigida et nō per oia calida nec p

oia illo mō frīgida: nec valet argumētū. a. est tēperatum in extremo tēperamētū versus calidū: et calefit. ergo egreditur latitudinē tēperamētū: vel permutat finē graduale denotatiōe a sua cōplexionali sanitatē: vt supra dicebat. ¶ Segitur tertio qd oē corp⁹ siue tēperatū siue distēperatū cōseruandū vt sic cōseruat per cibū ip̄s aliqñ calefaciē tē. qz cōseruat per cibū pueriēdū in sanguinē: et tūc calefacit: vt sumit secūda pmi. caplo de eo qd comedit et bibif. ¶ Ex qb⁹ oib⁹ cōcludi pōt. nō iō dici aliqñ rē nō nālē esse corpis alic⁹ cōseruatū: qz nullo mō ē ipsius alteratiua: nec ēt qz nō alteret corp⁹ illud qd cōseruat alteratiōe qd sit curādū. ¶ Immo ista s̄ ē pcedēda: res cōseruat cor pus humanū tēpatū: alterat ip̄m alteratione notabili et sensibili de sui remotiōe indicatē: p̄z. n. qd exercitiū tēpatū tñ facit calozē: vt abelut magn⁹ et frequē sit necessari⁹: et iō sensibily et notabilily calefacit. et qz ducit vsqz ad pncipalissimū qd dīpō iudicat de sui remotiōe pgetē facien dā. p̄z. p̄lo tota: et in his cōclusionib⁹ possit. vt mibi oēs medicos qd volūt seruare mētē sal. et hui. debere puerire. Et ista ēt sunt sensui manifesta si p̄cipiamus modos viuēdi hominū qd itēdūt cōseruatōem sanitatē sue. ¶ 3. p̄lo. quodlqz corp⁹ cōseruādū ē a sibi sibi effectiue siue vtiualiter cōseruādū. p̄z. ex d̄scriptiōe sibi vtiualit̄ posita supra mō tertio siliūdinis. ¶ 4. p̄lo. cāc cōseruatēs corp⁹ calidū sunt respcū illius caliditōem effectiue qd sūt cāc cōseruatēs tēpatū. p̄z. qz itēfiorē caliditātē p̄plexionalē cōseruat in eo sine remissione gradualis denotatiōis. qd p ea qd dīcūt de q̄rto mō ēē calidū vel frigidū: p̄z illa ēē calidiora effectiue: et fm hūc modū gñaliter calidiora cōseruantur calidiorib⁹ et frigidiora frigidiorib⁹. et qdā sūt volentes duas cōlones intelligi a sal. b. i. illis duob⁹ locis i quoz p̄ dixit. calidiora calidiorib⁹ idigēt adiutorijs: et in scōo dixit. sibi sibi offerēs qñ vult cōseruare corp⁹ crasim qdē accepit. ¶ Istē ēt due vltime cōlones ab oib⁹ sūt pcedēde. Vt at alias siliūdinē cāc cōseruantū voluerit sal. vel nō videbitur infra.

Quantum ad scōm sciēdū ē p̄ p intellectu opi. Dini i monaci. qd cū dicim⁹ aere vel aliā rē nō nālē ēē silem corp⁹ cōseruādū nō itelligim⁹ hāc siliūdinē in cōpatione ad vnā p̄tē corp⁹: sed in relatione ad p̄plexionē toti⁹ resultātē ex coalteratione oīuz mēbroz: et tūc dicim⁹ rē silem ēē corp⁹ dupl̄. vno modo in forma tñ sicut glibet cib⁹ vel aer calidus ē silem cuiuslibet colico. scōo mō i forma et gradu. et b. dī illō sile corp⁹ qd quo ad totalē p̄plexionē corp⁹ mō supradcō: nec in caliditate excedit: nec in frigiditate vel alia p̄ma q̄litate: nec excedit: s̄z oīo eīdes gradui corrūt. ¶ Istō ergo mō scōo loquēdo de siliūdine: supponit diuus et monacus: qd silem modo scōo a sibi sibi nō patit. hanc supponem dicit ēē pncipiū p se notū nisi apud dementēs: s̄z tñ ip̄as pbant auctoritatib⁹ et rōnib⁹: et ē auctoritas Arist. p̄mo de gñatio: ne: et hui. 2. pmi. Cum. n. oīs actio sit rōne p̄rietatis inter talia vō nulla ē p̄rietas: ideo iter illa nulla penit⁹ ē actio. et assumptū sumit ex sal. i. libro d̄ malicia p̄plexionis diuer se. et ii. therapēticē. et ab Arist. io. metaphisice. rō vō ē talis. ēē qd pmutat ab aliqñ ē i pō ad illi⁹ formā a quo pmutat recipiēdā: s̄z sile i forma et gradu nō est i pō ad formā sibi oīo siliū recipiēdā: qz tūc ēē i pō ad illud respcū ē in actu cum illi silem formā oīno beat i actu. ¶ Supponit 2. qd cōseruatio nō ē aliud nisi facere pmanere i eadēz dīspōne: p̄z. qz pmutari ē nō manere i codē. ¶ Tūc ponit p̄lo ab eis: oē corp⁹ cōseruādū ē cōseruādū p vnāquāqz rē nō nālē sibi silem i forma et gradu: pbat p̄lo p̄mo rōne: qz pilla cōseruat corp⁹ per qd remanet in eadē dīspōne. vt dixit scōo sup̄: s̄z oīa silia in forma et gradu sūt b̄z. qd per oīa talia cōseruatur. ¶ 2. p̄batur p̄lo sic. per illa cōserua

tur nālīs p̄lo: ad que nālīter icliatur et qd appetit nālī: s̄z oīs p̄lo nālīs appetit sibi silia et que sūt de gñe nō nālīū qd per oīa sibi silia cōseruat: maior ē clara. qz nālīa appetitū permanere. minor. pbatur dīcurrēdo per singula: p̄z. enīz de cibis et potib⁹ p̄z. qd p̄plexio nālīs appetit silia vt sumitur 2. regni. cap. de significatiōib⁹ distēmpantiāz stoma ci. et qnto de regimine sanitatis. 2. de motu et quiete vide mus. n. qd corpa calidiora magis appetunt moueri et velocius et fortius. flegmatica vero ecōtra: et hoc nō solū i aialibus eiusdē sp̄s sicut bō coleric⁹ magis appetit moueri qd flegmatic⁹: s̄z ēt i aialib⁹ diuersaz sp̄erum: vt leo calidior exis p̄cude celerius mouet: et ita pardus et tigridēs: vbi ecōtra limacia tardissime mouet: et silt ista frīgida quies cū multū vbi aialia calida modicū. ¶ Itē in somno et vigilia: qz siccā sūt pauci somni et multe vigilie: et ecōtra būda nālīter multi somni et paucay vigiliaz. Itē multū dīspōnūt ista siccā et calida ad accidēdūz aie sibi p̄por tionalia p̄z: qz sunt pna ad irā que iter aie accidentia maxime calefacit et colerica adusta ad cogitatiōez et tristitia que maxie exiccat. ¶ De aere videm⁹ qd leones et tigridēs sūt i locis calidis. Sed tassus et glis et limacie: et marmote nālīr degunt i locis frigidis. ¶ Itē i plātis p̄ per et gariofoli et cinamomū et silia sunt in calidiis: s̄z nenu far i frigidis. ¶ Itē ēt scōm totū gen⁹ videmus calidiora ēē volatilia et frigidiora aq̄tica: vt pisces. et iō loca corz videm⁹ sibi siliari. Quo qd ad res nō nālēs p̄z corpa natu rālī appetere sibi siles oīno: hoc idēz oīdī ēē de mente auctoz: per auctoritates supra allegatas. ¶ Itē ad b̄ ad ducitur Daly. p̄mo practice cap. 3. dīcēs. si qd p̄lo corp⁹ ē calida: dietabim⁹ eū cū reb⁹ calefacientib⁹ cū mensura sui calozis. s̄z in aere calido: et exercitio: et fricatione: et balneo: et cibo et potu: somno et vigilia et coitu accitib⁹ qd aine si qdē vsus corz sit mō quonīs calefaciēs corp⁹ ex mēsu ra et calozis. Dic baly. exp̄se dicit istas res calidas etiā sub noīe rez: nō nālīū qd calm cōseruatur. ¶ Ad idēz allegat iniam cap. vltimi s̄ therapēticē per auctoritatez supra allegatā et per aliā. Nā ibi dicit qd p̄lo nālī in se. idicat oblatiōem quēadmodūz scōm vlcera: mō cōstat qd in vlcerib⁹ indicatur de approximatione siliū medi camini: vt sumitur tertio de gñio. qd ibi non loquimur solum de cibo: s̄z de alijs que ex applicat. ¶ Itē in vlce ribus a cōplone nālī idicamus: siliū admistratiōez ex teri⁹. qd i sanis. assumptū ē hui. 4. q̄rti. tractatu p̄mo. cap. q̄rto. de cognitiōe ei⁹ qd facit nasci carnē: et vbi dīc. Tūc assimiles calido valde calm valde et frigidū valde frigidum valde. ¶ Ex his iserunt Monachus et Diuus corp⁹ distēpati nālīter cōseruādū cōseruatōem debe re fieri p silia in forma et gradu: vt colici per calida et sic: et flegmatici per frīgida et humida: et sic de alijs vbi in tentio fuerit pura cōseruatio.

¶ Istā opinio scōm modū quo p̄fertur ab istis nō pōt te neri. et cōtra eam arguo. ¶ P̄mo supponēdo qd ad cuiuslibet corp⁹ debita cōseruationem requirit cōseruatio sanitatis cordis cum a corde pncipaliter talia sa nitas p̄deat: bec sup̄ pōt colligi ex tertio de regimine sanitatis vbi vult sal. exercitiū cōseruatium tēpati ēē vltē oib⁹ mēbris: et ideo vult oīa mēbra debere cōseruari. ¶ Tūc arguo sic: cōseruatio cordis cuiuscūqz non fit per aerē sibi silem in forma: et gradu. qd nec totius cōseruatōem: opz per sic similia fieri et assumptum p̄z: vt ēt Dīn⁹ cōcedit: et pbatur p̄ eos: qz totū corp⁹ cōseruatur p aerem in gradu p̄plexionis toti⁹ corrūdēt: s̄z talis ē min⁹ calidus corde. qd et 2. p̄ma a pari. ¶ Cōfirmatur sic. ab aere cōseruātē totū corp⁹ pmutatur cor. qd nō cōseruatur s̄z eos: qz cōseruatio ē pmanere in eodem: et p̄z assumptūz qz talis aer ē corde frigidior ēt cū cordi occurrit: igit ips

infrigidat et permutat: hic forte dicitur quod cor non conservatur sed permutatur vel reducitur ab aere. Contra. tunc primo sequitur nullum corpus conservari posse. per quod non potest conservari corpus. sed ad cuiuslibet corporis conservacionem requiritur conservatio cordis. et tunc. Vel 2° dicitur quod aer non obstat quod sit corde frigidior: tunc non infrigidat: sed prohibet spiritui et cor calefieri.

Contra. tunc b^e cetera: quod egrotos est aer ad infrigidandum sit cor et spiritus ad resistendum infrigidationi: sed prius sequitur aliquam esse partem que non prohibet calefieri: quod nec omnes partes sunt equales potentes: nec omnes partes istius aeris equaliter applicatur: si ergo respectu quarundam partium habet tantam infrigidandi potestatem quantum ille resistendi et se ad ulteriores deducendi: per quod aliqui erunt minorum potius habentes: et aliqui maiorem quam se ad ulteriores deducunt. Vel 3° dicitur: quod iste aer non permutat permutacione de qua sit curandum: tunc saltem sequitur quod conservare non est in corde precipue conservare: et quod non sit conservatio per filia omni in forma et gradu eique conservatur: imo per frigidiora aliquam.

2° ad idem arguo sic. ab illis rebus corpus non conservatur a quo b^e permutatur: sed ab ymaginibus rebus non naturali convenienter applicata alteratur: ut per discurrendum. et nulla tali conservatur: quod si dicatur intelligi de permutacione de qua sit curandum. per manifeste eos non habere intentionem: sed dictionem: ut arguatur sic: omne permutans quoque modo si est sile in forma et gradu. ut dicitur putat demerere: sed omne conservans permutat. et nullum tale est sile in forma et gradu. Transmutacio quae facit exercitium est transmutacio nobilis de qua curatur: quod eius calor et acquisitum abycere intendimus per quod et tunc per tale exercitium corpus conservatur. Quod si dicatur quod per transmutacionem de qua sit curandum intelligitur educere corpus a proprio temperamento. per quod hoc per se supposito non probatur quod conservatio fiat per suum modo similia: et reddit argumentum de corde quod in aere isto modo filii morietur. 3° falsum est quod a filii in forma et gradu non alteratur corpus. Nam in corporibus disformiter dispositis non est verum: quod per appropriari sibi presens diffusus directe sicut accidit in proposito. dato. n. quod aer et hoc conservandus quo ad totalem complexionem bovis sunt in gradu caliditatis filies: tamen aer approximatur cordi calidiori: et sic alteratur et alteratur: illud ergo principium est falsum: si glossatur non erit ad eorum propositum. Si quis autem per simile in forma et gradu velit intelligere rem proportionalem situm obtinetur in latitudine sua qua dicitur talis comparata homini temperato illi situi quem obtinet homo in latitudine hominum: positio foret sustentabilis: sed iudicio meo non vera nec experientia consona: videmus. n. corpora robustissima et calidissima conservari in terris frigidis eadem beatitudine et eadem permutata ad calida loca mori: et ita in temperate varietate pergit. Item b^e 5° de regimine sanitatis per se senes per cibos humidos et somnos et lectum molle conservant et non per cibos secos: et certum est quod illos non gerimus reductionem. Quod si dicatur senes non posse conservari: sed vitimur regimine conservatio vel pulsio. Contra tunc piter nec in alia etate conservari potest: et tunc enim necario fit processus etatis. Adhuc evasio et repletio maxime est calida vel frigida secundum quod calidum vel frigidum evasunt aut retinent: ita quod etiam calidi humidiores et vernalis frigida. b. n. modo dicimus. Scamonea infrigidare evasendo colorem. modo perstat quod in colere conservando studium est ad colorem educendum per urinam: ut sex to de regimine sanitatis: et talia saltem per frigidiores evasorem virtualiter conservantur quod temperata.

2° positio est Thadei et in eadem videtur quod si incidere periliator ostia. item. Notatur ista per duplici transmutacione corpus esse suppositum. una est abiciens de suba et resoluens radicabile humidum quod fit per ab extrinseco aeris calore. primum a laboribus corporis et aialibus: primum a calitate innata: ut colligitur per primum. ca. de personibus et etatis. et 3° per primum. cap. per 2° transmutacio est alteratio a qualitate vincere quam alias versus sui transmutat nam: et quod sit ab intrinseco sicut qualitas yni^o elemente

et ostians alia elementa: et inter corpus versus sui namque nititur transmutare. quod videtur ab extrinseco: et b^e per varietatem dispositionum reperiatur corpus non alteratum. Supponitur 2° quod prius transmutationi non obstat nisi per nutrimentum. nam solum per ipsa restauratur humidum operditum sicut est transmutationi resistit per tria qualitates: cum illa non sit nisi alteratio. Supponitur 3° quod b^e filius cibato in plene aliis: per b^e facili^o cibato assimilatur: et melius quam dissililis. hoc supponitur de regimine. capi. 2°. ubi videtur supra allegatur dicitur: citius autem assimilatur sicca quam dem sicca humidum vero humidum. Supponitur 4° quod fortiori alterati fortiori regimine tria resistunt. His suppositis ponuntur conclusiones. prima. quodlibet corpus conservabile est per cibos filies conservabile. probatur. quodlibet tale corpus conservabile est per illos cibos qui facillime et maxime sunt assimilabiles: isti autem sunt cibi filies. et tunc maior est per se nota: et per ex suppone 2°: minor autem est 3° supposito 2° deo. omne corpus dissolutum conservandum est per alias res non naturales a cibo sibi trias conservabile. probatur. alia res per si naturaliter alteratio per conservacionem regimine ad resistendum qualitate ostians. Sed melius habet qualitate per tria resistit: ut per colligitur ex supposito 4°. corpus calidum lapsu a temperamento a fortiori agere alteratur versus calidum quam tepidum. et ad resistendum illi regimine fortiori infrigidatum. et frigidiora conveniunt saltem infrigidaria vernalis sic ges et son: et per prius a pari de aliis: quod remissit calefactiva sic motus et vigilia: et talia dicitur frigida respectu temperatores. nam motus regimine ad excitandum calorem et dissolvens das supfluitates: modo non est dubium quod leniori motu excitatur calor colici et supfluitates sue dissolvuntur quam tepari et flatu: et ideo minor sufficit: ita proportionabiliter dicatur de aere cordis eundem. Et nota. quod b^e positio non dicit corpus lapsu non posse conservari nisi per cibos filies: sed vult quod per cibos filies optime conservatur in ratione ciborum aliis rebus debite administrationis. Nec dicitur quod non potest conservari in aere filii saltem secundum denotacionem: sed quod optime in aere trias aliis rebus conveniuntissime per conservacionem approximationis: nam cum tepidum corpus possit tam in aere tepido quam in dissoluto conservari: sed alio modo alias res non naturales administrantur cum est calido aere: et alio modo cum est frigidus tepido. ita proportionabiliter intelligatur de lapso corpore ad calidum. exempli gratia quod potest in aere calido conservari: et tunc videtur somno longiori quiete maiore.

Contra hac opinionem arguitur sic. sic se habet filies extrinsecum applicatum ad ea quod applicatur: ita filies applicatum ad intra ad ea quod b^e intrinsecum applicatur: sed per filies est applicatum talia lapsa non optime conservatur. ut dicitur positio. et nec per filies in usus applicatum et sic non per cibum filies. 2° arguitur sic. cibum filies corpori colico applicatur ei est calidior stomacho: quod cum stomachus sit nervosus est frigidus. et per illud cibum stomachus non conservatur: et sic nec totum. Si misit arguitur: quod talis cibum est frigidior corde. et per ipsum non conservatur cor. et per prius nec totum. et per prius si conservatio debet fieri cibo simili et tunc.

3° potest dicitur in b^e capitulo exponere. et vult in summa: quod corporum lapsoz a temperamento conservatio fieri debet per omnes res non naturales secundum denotacionem: et quo ad convenientiam sue latitudinis trias tam distinctam quam sigillatim: et quo ad reliqua res a cibo et potu sunt per prius daly. eadem arguere sunt per positionem Thadei. Sed de cibo et potu ipse auctoritatibus suprapositis b^e confirmat in quod b^e b^e vult regimine lapsoz fieri per tria applicationes. Posset tamen argui quod si medicina talis in per reiteracionem facit effectum sibi: b^e est quod ipsa approxiamta corpori calido in per ipsius calefactiva: ut ostendit supra capitulo de eo quod comeditur et bibitur. et cibum calidum in per calefactiva corporis calidi in primo: et per consequens non est eiusdem conservatio: nec etiam calidior. oportet ergo etiam quod nec per temperatum. ergo conservabitur per frigidum. Dicitur sibi b^e conservatio non esse tantum recedentia a temperamento secundum suam denominationem versus trium quod corpus conservandum distat a temperamento: per quod per talia

fit reductio: vt vult. **S.** **C.** Dicit 3: qd bec 3ria sunt tm vir-
tualr filia corpi qd pferuat. 1. B p3 ex pconibus pmi arti-
culi. **C.** Dicit 4: qd bec pferuatia: vt tali corpori appropi-
mata sunt vtualiter tm denoianda a qlitate corpi qstuz
illud corp. p3: qd tm dñr vtualiter talia: ga intente talem
pplone sine extractoe a pprio tepameto sunt apta in cor-
pore derelinqre. vbi gra. si cala vt duo dñr vtualiter ca-
lida vt duo. 2 sic de alijs. **C.** Ex hoc p3 qd fit quodamō
p filia quodamō p 3ria 1 qd p similia tm ē vtualiter a tē-
peramto distat: vt tali corpori appropiata qstū 1 cor-
pus illud. 1 iō pferuatē cāe corporis lapsi tm distant ab
eucrata nā cause qstū corp. lapsi3 distant a tepamento: s3
bec distantia talis nō est fm denominatōez quā hñt ille
cause respēu tepameti: sed fm denoiatōez quā habent
quo ad esse vtualr talis respēu corpi pferuadi. **C.** Nota
tm qd 3 bec vltima dicta a 3: citra sint ducenda ad positio-
nē Daly. saluandā: tm hoc mō nō dixit: s3 voluit Ha. cū di-
xit calidiora calidiorib. 1. itelligere qd idigent calidiorib.
bus ad pferuatōez qd ad reductōem: 1 in hoc ē manifest^o
error: vbi cūq. qd dicit Hal. pferuatōez fieri p similia siue
quo ad cibos siue quo ad alia: o3 itelligi filia vtualiter: s3
vbi dicit qd p 3ria itelligat formaliter. 1 bec pō iter alias
est faciliōr: 1 mō opandi medicor. cōformior.

C. Quia opio pōt colligi ex Auer. 5° colligit pñstēs i istis
pconib. 3ria ē. qd 3 pōlo lapsa ē faciliōr trāsmutabilis
ad qlitatē filii pportōale cā extrinseca. hoc p3 si tepato
pfer. **C.** 2° pōlo. p regimē factū soluz p similitū admiñtra-
tiōē corpora ad lapsuz filiem magis facilitant. p3: qd bu-
mores pprio lapsui cōformes multiplicant. **C.** 3° pōlo. si
fi ēēt timor aliq. cārū a pplone: pferuatio faciēda ēēt p
oia similia p3 ex mēte. **S.** p auctoritates allegatas. **C.** 4°
pōlo. absolute corpora talia regi debēt p similia qbusdā
3rys pñcta vt magis secure in ppo tepameto fuerit. p3:
ga i colericis ē pcurāda colere cūo qd est vtualiter frida: 1
maior ges qd coz appetitui pportioat. Et sic p3 qd vult
p securitate pferuatōis in talibus corporib. miscēdū ēē
regimē pferuatiuū: 1 tu hāc pōnem cōsidera.

C. Hētilis aut post lōgissimā disputatōz ad B se reduc: vt
dicat pferuatōez fieri p filia vtualr: s3 de cibo ponit pba-
bilitatē qd fiat pferuatio p cibū filiez in forma 1 in gradu
quodamō: ga cibos exterior admistrādos fit tāti caloris
potēntialis qti caloris est corp. colericū: ita qd breuiter cō-
seruet cibo filii fm denoiatōez. **C.** 2° ponit qd cib. fit filis
qñ reduct^o est ad actū: ita qd pmanēs ēē nō op3 qd sit cibo
tepato calidior: imo stat vñū 1 euidē esse cibū pferuatiuū
colerici 1 tepati: 1 in B cognoscēdo dicit nō posse vari de
mōstratōez. De aere vō dicit qd fit pferuatio p aerē 3riū
ad sensuz pmi articuli suprapositi: ga coleric. pferuat per
aerē suo spū frigidiorē. **C.** 3° cū stat in qōne vtz pferuet
p aerē calidiorē tepato: vult ēē hñ cadere demñtatiōez:
imo vtrāq. partē ponit pbabilē. **C.** Et si qd nō curaret d
auctoritatib. forte iste pcones defenderent. De sōno r
gere dicit colericū pferuari talib. sibi dissimilibus: qd qñ
bet sōn. 1 qñlibz ges est ifrigidatiua 1 colericū ē calim: sed
en vult qd maior sōno 1 minor motu idiget pferuatōē.
1 sic 3rys fm denoiatōez. **C.** Et si qd pñderet bñ ē pō cō-
ciliatoris cū pbabilitate opionis 3rie de cibo 1 aere. In
q opione nī me extēdo pp pñtātē 1 ideterminatōez suā.

Respondendo ad istā qōnē. **C.** Noto pmo. qd
nisi ponat mens Hal. p pñ: res
vñ mibi ideterminata sicut Hētili: 1 ampli^o: qd nō tm in ci-
bo 1 aere: s3 i alijs reb. vñ ipōtē demñare p quā meli^o con-
seruet. qd ponā illud qd mibi vñ magis ēē psonū mēti Ha.
cū quo reducā ad pcordiā oēs auctoritates ei: 1 solū ra-
tiōes qd 3riari videbunt. **C.** Nōndū g pmo vltra illa que
dñr in pmo articulo qd i admistrādo res nō nāles: nō tm
est pñderāda pplonū diuersitas: s3 ēēt etatū. B sentit. **S.** 5°

de regimie sanl. t pōt dici in toto libro cū aliud ponat re-
gimē pueroz aliud senuz regimē. filis tm pplonis fm de-
noiātōez: 1 hoc idē facit Aui. 3° pmi. **C.** Suppono 2: qd se-
nib. tepatis pueniunt cibi būidi. p3 suppo ex Aui. 3° pmi.
cap. de comestōe senū. vbi plies replicat qd cibi debēt ēē
būectātes. B idē vult. **S.** 5° d regi. sanl. cū dixit. qd cū sene-
ct^o sit frida 1 sicca p oppositā imoderatōez eā corriges p
būida 1 cala vt balnea dulciū aqru 1 vini potū 1 escas ca-
lesciētes 1 būectātes. **C.** Supponēdū 3: qd pueri tepati
sūt ēē p cibos būidos dictādi. nā p de regimie vsq. ad an-
nos septē pueri lacte sūt nutriēdi 1 balneādi dulcib. ags
būectātib. 1 idē vult Dy. i illo aphō humide diete oib.
se. 2. 1 Ha. i comē. 1 Aui. 3° pmi. **C.** 4° suppono. qd multo
plus fm pplonez i siccitate 1 būiditate distat puer a sene
q aliq. flatic^o a colico eiusdē etatis. B p3 p expiētā i ta-
ctu. nullus. n. puer qstūcūq. coleric^o tāto apparet siccior
flatico: qstuz senex tempat^o puero tepato. **C.** 5° suppo i q
etas iuuetutis ē maxie tepata. p3 p pmi. cap. de etatibus.
C. Supponi. vltio nō tm tepatum senē 1 purum p būida
pferuādus: s3 ēē colicū 1 flaticū nō multū lapsos. p3 locis
allegatis. **C.** Ex istis ifero p. qd nō gl3 tepat^o cōseruādus
pferuari o3 p cibos tepatos. p3 de puero 1 sene. **C.** Segē
2: qd nō gl3 sicc^o o3 pferuari p cibos siccōs. p3 d puero co-
lerico q būidis cibis pferuari o3 1 d sene colico. **C.** Seg-
tur 3: qd nō gl3 būidus est pferuādus p cibos siccōs. p3 d
sene flatico q būidis cibis pferuari o3. **C.** Ex qb. segē q
nec ē vep q gñalr cōseruatio corpi lapsi a tepamento o3
fieri p filia fm denoiatōez 1 cōrñdētiā situs i sua latitu-
die. ad sensuz positū i articulo pñec ēē gñalr vep ē q pfer-
uatio talr lapsi debeat fieri p 3ria qd ad cibū itelligēdo p
3ria illa qd 3 denoiatōez sunt 3ria. Et i hoc vñr deficere
oēs pōnes pcedētes qd nō distinguūt oñas pferuationū 3z
varietatē etatū. **C.** Sit g ista p. 5. nō gl3 tepat^o i pplone
optie plasmat^o ē p sola tepata pferuādus. pba. plus cō-
plexiōalr distat vñ tepat^o ab alio q tepat^o iuuenis a meli-
co iuuenis: s3 pp talē distātiā iuuenis nō sunt melici iuue-
nes tepatis reb. pferuadi. g nec ambo illi tepati. **C.** 3. ca-
pio senē tepatū 1 melicū iuuenē. 1 afflic. plus p friditatē
1 siccitatē distat ille senex a tepato iuuenē q ille melic^o.
g plus distāt cāe b^o senis pferuatine a cāis pferuatiniū in-
uenis qd cāe pferuatine b^o melici a cāis pferuatiniū eius-
dē iuuenis tepati: s3 iste due debēt esse ex latitudinē tepa-
mēti. g pñe. g 3 vera. **C.** 2° pōlo. qñlibz bō tepatus i etate
tepata pferuādus est p oia fm denoiatōez filia. bec 3 sit
p mēte B. vbi cūq. ponit tepatū pferuandū ēē p tepata.
C. 3° pōlo. nō qñlibz corp. lapsuz a tepameto cōseruādū
pferuari o3 p filia i denoiatōē. p3 de puero colico q p bu-
mida ē pferuādus. 1 filr d sene tā colico q melico. **C.** 4°
pōlo. nō qñlibz corp. lapsuz a tepameto ē p cibos fm de-
noiātōez 3rios sue pploni pferuādū. p3 d puero flatico: q
ēē lacte pferuat: qd ē būidū 1 frigidū. 1 filr d sene flatico
q būidis tm cibis pferuādus ē. **C.** Ex qb. p3 nec pōnē Di-
ni nec pōnē Daly. vñr ēē pcedēdas i regimie pferuatino
corpi lapsi a tepamento. **C.** Pro his oib. pconib. forte
dñr qd nō est regimē pueroz 1 senū cōseruatiuū: s3 regimē
pueroz ēē assilaf regimi neutroz q pferuat. 1 iō nec Di-
nus nec Daly. i isto sunt repñdēdi. **C.** Cōtra. ista corpa
sunt pferuāda. ergo 2. pba. assumptū: qd pilla regimia
fuant i sua pplone fm denoiatōez 1 gradū denoiatiōis
sine casu i lapsuz. g pferuant cōseruatōē ppe dicta. stat.
n. qd B regimē dñr pferuatio: vt dñr ē. p ca. b. terty tegni.
C. 5° pōlo. qñlibz corp. a tepameto gradualr recedēs
alijs parib. est cōseruādū p res nō nāles fm denoiatōez
denoiatōi corpi 3rias respēu rez qb. corp. tepatū con-
seruat 1 est b^o cōclūsiōis sensus. gra exēpli. 1 descēdēdo
ad singula qd corpus frigidū 1 būidū cōseruādū o3 cō-
seruari per res non naturales calidas 1 siccās respectu

eam determinationē. ¶ Deinde enī dicit.

XLV.

Letur hō et materijs carnis recte innatas virtutes earū sciens.

XLVI.

¶ Noniam mortio quidem et indigentia et vigilie et egestio et omnes anime passionēs siccant corpus.

XLVII.

¶ Contraria hō his hūectant.

XLVIII.

¶ Ta hō et in calefaciētib⁹ et frigidatib⁹ studijs vtef et cibis et potib⁹.

XLIX.

Et simplr ē dīcē dōib⁹ bis q̄ h̄z corp⁹ sunt cognoscēs aliq̄s mās et virtutes: salubrib⁹ causis vtef filia filibus offerens quando seruare vult corp⁹ crassum qualem accipit.

¶ Dic dat cautela in recte seruando tenēdā. Et pmo facit hoc. scdo exemplificat. tertio pcludit. ibi 2°. (Quā mortio. ibi 3°. Et simplr.) ¶ Dicit pmo. qd ad recte vtendū materijs causaz salubrib⁹. i. sex rebus nō nālib⁹ opz cognoscere illaz rerū virtutes inatas. i. virtutes agēdi illis rebus per se cōperentes. Et dixit notāter inatas: qz tales res quādoqz operant p trarium eius qd per se hūc facere ex corp⁹is dispōne: et qd hoc est p accis nō opz ad artificiose opandūz hoc cognoscere: sed bene de actiōe per se et ista cautela pz: qd cum sint distinctaz virtutū et distincte applicāde be res diuersis corporibus cōstat qd opz baruz rerū virtutes cognoscere. ¶ De secūda parte dicit. qd iste virtutes sunt cognoscēde. sicut verbi grā. qd motus et eua cuatio et vigilie et minoratio cibi et potus et passionēs anime siccāt corp⁹ et istoz cōtraria hūectant. sicut somnus quies et repletio rē. ¶ De parte tertia dicit. qd vtr loquēdo de omnibus causis que sunt corp⁹is alteratiue ille q cognoscit earū virtutes vtef eis tāqz causis salubrib⁹ offerendo similia similib⁹ quādo intendit seruare ppletionem corp⁹is talē qualem accepit. Et bec omnia sunt factis nota quomō intelligant apud varios modos dicēdi i q̄stione prelecta. Nā fm viā quā sequor iste. s. intelligi de similib⁹ effectiue non formaliter nec fm denominationē. qd aut hic dicit qd passionēs anime siccāt corpus intelligendū est de passiōib⁹ supra nominatis que sollicitudine includunt: aut de supfluis que supfluo et inordinato spūm motu hoc faciunt rē.

L.

Si hō pmutare vult et trāsire ad melius aliud ē gen⁹ salubrib⁹ carnis cōtrariū qdēz supradictis: egle hō distās ab altera crassi eucratay et mediatuz q̄s optimis nāis puenire dicebamus.

LI.

Alidiorē. n. et sicciorē crassiz nō cale et sicce diete faciunt eucratā pfecte: sed quē nū eucrata crassi frigidiora et humidiora quantū natura eius erat calidior et siccior.

¶ Dec est secūda pars huius tractatus de conseruatione in qua determinat de causis cōseruatiuis. secūdo mō si ne large accepta pseruatione. p permutatione ad meliorem sanitatē fm specificā denominationē: et qz hoc cōtingit in tribus maneriebus lapsūm cū optima sanitas nō sit ad melius pducēda. ideo pars ista diuidit in tria capitula. In pmo determinat de causis reductiuis corp⁹is lapsi in p̄pōne. In scdo de causis reductiuis corp⁹is lapsi in p̄pōne. In tertio de causis reductiuis corp⁹is lapsi

in natura cōi que est vnitas. scdm ea^m incipit ibi. (Organicorum vero) 3° incipit ibi. (Reliquū ergo.) Prīmū ca^m diuidit in duas partes. In pma docet reducere in genere corpora lapsa. secūdo corpora lapsa iproportionaliter fm oia membra et corpora proportionaliter lapsa. ibi 2°. (Si milē igit) Prīmū in tres. nā pmo ponit generalē canonē reduci. secūdo ostēdit puenientiā et differentiā causaz reductiūz et pseruatiūz p̄p̄ie. tertio remouet dubiū. ibi 2°. (Hoc si quidē gen⁹.) ibi 3°. (Quō igit.) ¶ In parte pma vult Gal. istā p̄lōnem. si medicus vult permutare corpus lapsūz a tempamēto ad dispōnem meliōrē: qz ad ipm tēperamētum. tunc opz vti alio genere causarū p̄rio supradictis et tñ distāte a p̄lōne carūz tēpatay q̄s diximus puenire optimis nāis q̄tū p̄lō corp⁹is pmutādi distat a p̄lōne corp⁹is tēpati. ¶ Ista s. pbat sic. exēplari- ter: qz p̄lōne calidiorē et sicciorē tēpata si faciūt tēpatā cause calide et sicce: s. ille que sunt tantū frigidiores et humidiores tempatis quātū corp⁹is reduci p̄lō distat a tempata p̄lōne hominis: et pari mō dōm in alijs cōplexionibus lapsis a temperamēto. ergo reductio fit p p̄traria eque distantia a temperamēto. assumptū aut Gal. nō pbat tanqz per se notū esset: s. plūsqz cōmentator arguit sic. talia cōtraria equidistantia appropinquata corp⁹is cōp̄lo sunt p̄ria egpotētia eis: s. p̄ria egpotētia appropinquata inuicēz mutuo se alterāt quousqz ad mediū se deducāt. s. sic erit in istis: s. medius est p̄lō tēperata a qua eque distāt. s. p̄ taliū appropinquatōez p̄rio: corpora illa lapsa ad tempamētū ducent. ¶ S. qz p̄tula h̄ plures h̄z difficultates. iō p illi declaratiōe mouebo qdā dubia ex quoz solutionibus tandē hunc. s. declarabo.

Primum ergo dubiū est. vtz nāis p̄lō pos- sit permurari: et vtz qd nō p Da masecū in ap̄bis dicētes qd p̄lō nāis fm vicinitatē ad- beret. actu tñ est impmutabilis. Et hoc idēz arguit ex secūdo et bico: qd qd nāle ē nō alr assuescit. ¶ S. qd pos- sit videt: qd aliter nō esset possibilis corp⁹is pmutatio d nō tēperatis ad temperata: qd tñ vult hic Gal. ¶ Pro bu bio notādū qd per p̄lōnez nālez possumus itelligere aut qualitātē vnā p̄mā vel aggregatū p̄maz vel tertio qua- litatē secūda ex actione et passione p̄marū resultantem mō quo p̄ma p̄mi declaratū est. ¶ Secūdo notādū qd talē p̄lōne posse pmutari pōt itelligi duplr. vno mō ita qd illa ad quā pmutat fit nāis. secūdo mō qd possit per- mutari: siue illa ad quā fit pmutatio remāeat nāis siue nō. exemplūz p̄mi: vt si qd pmo erat colericus fiat tempe- ratus vel sanguineus. exēplū secūdi. sicut si ex nō febrile te fiat febriliens. ¶ Tertio nota. qd bec pmutatio in p̄mis qualitātib⁹ pōt esse vel ex quacūqz varietate gradus q̄li- tatū p̄maz vel ex varietate tali vt merito illius pmutat gradus denominatio complexionalis sanitatis. exem- plum p̄mi. vt pmutat qualitas tēpore exercitū et ex pmuta- tione aeris naturali et ex cibo quātūcūqz tempore et ex etatiuo p̄cessu. exemplū secūdi. sicut si de tēperato fiat calidus vel frigidus: vel de calido magis vel min⁹ secun- dum denominationē calidus. ¶ Quarto nō. vt osidī sup p̄ma p̄mi. caplo de p̄lōnibus. et p̄ma ap̄bōz. et scda ap̄bō- rum. qd p̄lō que est qualitas secūda nō statim corripit pmutata mēsurā p̄maz qualitātū: imo sicut eadē substā- tialis forma remanet pmutatis qualitātibus: ita stat caa dem complexionez remanere. ¶ Ex quib⁹ p̄s p̄ma p̄lō. qd possibile est p̄lōne p̄mo mō dictā. et secūdo mō dictaz permurari etiā illa ad quā fit pmutatio remanēte nā- li. nam senes sunt iuuenibus frigidiores et sicciores. et per p̄is tamē in aliqua p̄maz qualitātū pmutari q̄s in aggre- gato ex oib⁹: et cū sint sani inculpate. segf qd ois corp⁹ p̄lō ē ei nāis. et s. p̄s p̄lō de pmutatōib⁹ q̄s fiūt ex vario cō-

curritur rex nō nā. iū q̄tūcūq; debito corpi applicatur: vt
dī supra i qōne de cōseruatiōe. ¶ 2° p̄clo. pole ē p̄plonē
3° mō dictā in hoīe pmutari illa q̄ acgrif nāli remanēte.
p̄baī sic. p̄plo q̄ est in senib⁹ sanis q̄litas sc̄da resultās ex
actōe et passiōe p̄maruz q̄litarū est diuersa ab illa q̄ fuit i
puero. ḡ rē. assumptū p̄baī: q̄ plus distat i nā elemētōz
ip̄s p̄ponētū i mēsurā q̄litarū p̄maruz senex a puero q̄
coleric⁹ iuuenis a flatico iuuenis: s̄ isti differūt in p̄plone
q̄ est q̄litas sc̄da: vt oīdī p̄ma p̄mi. caplo de p̄plonibus. ḡ
et senex a iuuenis. et iō iuuenis i p̄cessu ad etatez p̄plonalē
pmutat quo ad p̄plonē q̄ est sc̄da q̄litas resultans ex p̄mi.
¶ Cōfirmat: q̄a p̄plo cala et sicca i senectute pmuta
tur ad fridaz et sicca: nec vī ali⁹ modus itelligēdi bñ Sal.
nisi itelligat de pmutatiōe quo ad p̄plonē q̄ est sc̄da qua
litas. nā si loq̄mur tñ de p̄mis senex frid⁹ et sic⁹ respē
tēpati senis nō erit eiusdē etatis: q̄ plus i etate p̄cesserit
q̄ ille tēpatuz et consideret senī tēpatō i vltiori etate g
in friditate et siccitate eēt ei p̄silio. ¶ Nō tñ q̄ oppositū
istū p̄clonis ē p̄babile quo ad partes q̄ a p̄n⁹ generatiōis
sunt dēre: ita q̄ multi volunt p̄plonē q̄ est sc̄da q̄litas re
sultans ex p̄mis q̄ immediate p̄parat mām ad formā reci
piēdā nō corūpū nisi corūpto subto. et iō nō pmutat. pos
sibile tñ ē q̄ dissolutio q̄busdā p̄tib⁹ minimis loco illarū
p̄nutrimētū restaurent aliq̄ p̄plonū diuersarum quo ad
būc modū p̄plonis. et iō totū pmutari i tali p̄plone: et b̄
vt ipsi cathegorice dicūt vep̄ fundamentū: q̄re idiuidua
nō simulant idiuidualib⁹ cōplexiōib⁹: et q̄re q̄ nō nascit
tēpatuz q̄uis reducatur ad gradū tēpamētū: tñ nō est vere
tēpatuz vt dixit plus q̄ cōmētator in p̄mo b⁹: s̄ q̄ si signē
tū quodā. ¶ Dec ē est cā difficultatis reductiōis corpo
rū: q̄re cū multo studio fieri oporteat: et idē dicunt senti
re damascenū in aucte. ḡ. allegata. ¶ Nec valet argu
mētū. a. est in nāli sua dispōne calidi⁹ b. et maiorē bz mēsu
ram caloz elemētōz ip̄m p̄stituētū q̄ b. ḡ quo ad vtutē
p̄plonis que est q̄litas sc̄da resultās ex p̄mis ē calidi⁹ b. et
multoz taliū fundamēta regre p̄ma p̄mi. caplo de p̄plo
nib⁹. ¶ Tertia p̄clo: s̄ p̄ q̄litate subito vel multuz celeri
ter acgrifam pmutet nālis p̄plo: ipsam tñ q̄ acgrif pluri
mū p̄tingit eē nō nālē. p̄clo p̄s expiētia. et p̄ Ba. infra dicen
tez oportere fieri paulatiz rē. ¶ Ad argumēta in oppo
sitū. ¶ Ad damascenū q̄ p̄ impossibile itelligit valde dif
ficile aut fm dicta inotato circa secundā p̄clonē. auctori
tas aut secūdi ethicoz nō est ad p̄positum.

Secūda dubitatio

vt in reductiōe corpōz ad tēpamētū. sint necio
approximāda h̄ria tñ a tēpamēto distātia q̄tuz corp⁹ re
ducendū. et argi q̄ nō p̄mo sic. in reductiōe corpōis lapsi
sufficit administratio tēpati. ḡ nō ē opportunū administrare
h̄ria rē. assumptū p̄baī. sicut medicīa tēpata approxima
ta corpi calo in sc̄do ip̄m infridat. ḡ p̄ certā latitudinē. sit
ḡ q̄ p̄a. latitudines. et segē q̄ in sc̄da vice p̄sitr applicata
plus q̄ p̄a. infridabit: cū ḡ in p̄n⁹ corp⁹ calm in sc̄do non p̄
ifinita a. distat a tēpamēto. segē q̄ aliqñ isto mō p̄ tēpatō
rū approximatōez corp⁹ reducūt maior sumif ex Ba. 3°
de simplici medicīa. distictiōe 2°. cap. 4°. vbi dixit: q̄ me
dicine q̄ sunt eq̄les aut nō multū ab eq̄li recedentes aut
tepide caliditatis ifrigidāt corpōra calefacta multuz. dix
it. n. q̄ oleū rosatū ifrigidat caput calefactū in sole et bal
neū infridat corpa calefacta vltime caliditate vltima: q̄a
in ista ē opatio caliditatis tepide. et p̄s minor: q̄ post p̄mā
infridatōez corp⁹ est min⁹ infridatiōi resistēdo et d̄ictas ē
sufficiēs. et ex hoc p̄s q̄ reductio nō necio fit per h̄ria fm
denotatiōez et tñ a tēpamēto distātia. ¶ 2° sic. frigidū in
p̄mo p̄ multā reiteratiōez sufficit corpus calm in sc̄do ad
tēpamētū ducere. ḡ rē. assumptū p̄baī. sic de tēpatō ista
tiz arguebat. ¶ 3° sic. calm i 4° p̄ueniētū p̄ min⁹ frida re

ducit ad tēpamētū q̄ p̄ frida i 4° ḡ nō tñ est nō neciū p
eq̄distātia frida reducūt: s̄ et nō p̄ueniēs. h̄ria vō. et assum
ptū p̄baī: q̄ p̄ frida in 4° min⁹ magnā et fortē et subito re
cipet alteratiōez. p̄ min⁹ frida vō aut p̄ tepida paulatinā.
mō nā nō sustinet repētinas mutatiōes: vt Sal. in B lib⁹
¶ Cōfirmat p̄ expiētiā de pedib⁹ et alijs extremis ifrigi
datis in iter agētib⁹. nā si p̄gelata extrema ad ignē ponā
tur corūpūnt. si vō i aq̄ nō veri frigoris paulatiz redcūt:
vt 3° p̄mi i sūma. cap. 5°. ¶ Cōfirmat: q̄ infridati in itine
re nō illico ad ignē accedere et multū se calefacere debēt:
s̄ paulatiz. nā ita dī ab Auiē. eadē sūma. 4° cap. cūq; iter
agēs in frigore hospitat nō illico se calefacere d̄z: imo i B
paulatim ordinē in calore puo et ad fortē calozē nō cito
accedat. ḡ a multo fortiori illi q̄ sunt nālī frigidī ad tēpa
mētum reducēdi nō sūt cito forib⁹ calidis calefaciēdi: s̄
paulatiz. ¶ 4° si reductio fieri deberet p̄ talia h̄ria. tunc
maxie cēt: q̄ corpus et ista h̄ria cū approximanē ad iūicē
agūt et ad mediū se reducūt: vt inuit plus q̄ cōmētator.
p̄mēto istū p̄tis: et ita de cura male p̄plonis compoſite fa
cte. ¶ S̄ 3° q̄ tūc segē q̄ si corp⁹ calz in sc̄do eēt redu
cēdū ad calm in p̄mo. adhuc eēt administrāde medicīne
tēpate: q̄ ille p̄ tñ vsus fridū distat a calo in p̄mo quātū
vsus h̄riū distat corp⁹ calm in sc̄do. ḡ sic alterādo ad hoc
mediū reducere. ¶ Cōtra p̄: q̄ frigidū in p̄mo. calm in
p̄mo. tñ p̄ p̄ vñū gradū alteraret cū ip̄s solū ad tēpamen
tū deduceret. ḡ min⁹ alteraret calm i sc̄do cū sit magis re
sistēs. ḡ ip̄s nō deduceret ad calm in p̄mo cū nō p̄ vñū gradū
remitteret. ¶ 2° sequere in reductiōe corpōis multū la
psi pus eē administrādu h̄riū modicū itensum q̄ h̄riū mul
tū itensuz. p̄baī. sit. n. corp⁹ calm in 3° et segē q̄ si d̄z redu
ci p̄ reductiōez paulatinā eē et nō subito: vt infra dicef. et
sic segē q̄ pus reducēdū est ad calm in sc̄do postea ad ca
lidū in p̄mo. et sic vltra: s̄ p̄st calculati q̄ ad calm i sc̄do
reducit p̄ calm in p̄mo et ad calm in p̄mo reducūt p̄ tēpa
ta: et ad tēpatū p̄ frigidū in p̄. ¶ Ex B 3° segē q̄ i reductiōe
calidi i 3° fridissimū approximādū erit fridū in p̄mo.

In oppositū

est Ba. h̄ 2° et 3° de simplici medicīa.
distictiōe 2°. cap. 4°. vbi exp̄sse di
cit tēpatā medicīnā nō posse mēbra calefacta aut ifrida
ta ad tēpamētū ducere: s̄ h̄ria. dixit. n. q̄n caliditas tepi
da q̄n occurrit mēbris q̄ in fridata sunt nō sufficit nocere
eis neq; posse ē ei sanare ea. q̄n eē mēbrū q̄d sanaf. p̄ me
dicīnā nō ducit nisi a sup̄fluitate aliq̄ ad eq̄litatez et lege

In ista qōne

residua q̄ lōgo p̄cessu B dicūt.
duo iuēniūt cōes modi dicēdi. vñ⁹
sumif ex monaco i p̄mēto istū p̄tis et p̄sistit in q̄tuor p̄clo
nib⁹. ¶ 1° p̄ria. reductio corpōz nō pōt fieri p̄ silia. p̄baī:
q̄ p̄ illa nālis p̄plo p̄seruat. mō nō p̄eadē fit p̄seruatio et
reductio. ¶ 2° p̄clo. reductio corpōz ad tēpamētū nō
debite fit p̄ h̄ria itēstora i gradu q̄ sit lapsus corpōis a tē
pamēto. p̄baī: q̄ p̄ talia h̄ria corp⁹ nimīū alteraf et vltra
tēpamētū deducit. ¶ 3° p̄clo. reductio d̄z fieri p̄ h̄ria eq̄
a tēpamēto distātia. sic corp⁹ reducēdū. p̄baī sic. talia h̄
ria sunt corpi lapso egpōrētia: cū eq̄lī a tēpamēto distēt. ḡ
p̄ applicatiōez illoz ad corpus mutua actōe ad mediū se
deducēt: s̄ mediū ē tēpamētū. ḡ p̄ illoz applicatiōez ad in
uicē corp⁹ ad tēpamētū ducet. ¶ Et ex p̄bōne istū tertie
pōt elici 4° p̄clo h̄ria min⁹ a tēpamēto distātia q̄ corpus
reducēdū nō sufficiūt tale corp⁹ ad tēpamētū ducere. p̄
baī: q̄ ista min⁹ alterant q̄ h̄ria eq̄ distātia cū ista sint re
missiora et debilliora: et h̄ria eque distātia p̄cipue ad tem
peramentum vsq; alterant. ergo bec minus. et sic nō suffi
cit tale corpus ad temperamentū deducere.

¶ Ista respōsio videt mibi insufficiēs. et p̄mo arguo p̄tra
tertiā p̄clonem cū sua p̄batione. si illa esset vera sequere
tur q̄ reductio taliz corpōz fieret in vna applicatiōe.

Et ergo plane bec mā videat: ponā pmo qdā pambula: deide psones de qñto. ¶ Prima g̃ distinctio est q̃ corpoz lapsoz: a tēpera: mēto: quēdā sunt lapsa in p̃plone: quēdā in compōne. B̃ ṽo solū querimus de lapsis in cōp̃lectiōe. ¶ Sc̃da distinctio. corpoz in p̃plone lapsoz: cū optima cōpositiōe: quēdā sunt eque p̃portionabilr lapsa quo ad oīa mēbra: quēdam ineq̃e p̃portionabilr vel inēqualiter. B̃ hic intēdimus de p̃mis. ¶ Tercia distictio corpoz: eque p̃portionabiliter lapsoz quēdā sunt tantū in vna cōtrarietate la-

Legni

de reductōe hoc dēfuisse, nā sine discrepātia hāc. hoc bī
cīr de cura p̄pōnalis lapsus īfra: 7° terapen. 7 8°: 13°: de
simplici medicīa. 7 6°: de regimīe sani. ¶ Et oīco notāter
īdicatōe sumpta a lapsu, nā p̄p̄ vtutē vt mēbroz p̄pōnē:
q̄i3 talīū ad mīlītratio p̄mūraf ad ad mīlītratoz remīssio
rū aut ītenfioz: vt collīgi p̄ōr. 4° p̄mī. cap. p̄mo. ¶ Quīn
ta dēlo. si corp⁹ lapsus ē p̄ d̄ria optīme reductūdz eq̄ a tē
peramētō dīstātia. īdes corp⁹ poterit p̄ aliq̄ remīssioz ad
tēpamētū duci. p̄bat: q̄ si d̄ria eq̄dīstātia p̄it īn aliquo
tpe. seq̄ q̄ remīssioz poterūt īn aliquātō maiōri tpe ta
dius alterādo reducere. ¶ 6° dēlo. si corp⁹ aliq̄d lapsū
optīme p̄ d̄ria eq̄dīstātia a tēpamētū reduci. oē corpus
eo magis lapsus d̄z p̄ d̄ria magis eo dīstātia ad tēpamētū
duci: 7 oē corp⁹ min⁹ illo lapsus d̄z p̄ d̄ria min⁹ a tēpamē
to dīstātia q̄ ip̄s corp⁹ reductūdz reduci alijs pibz 7 īdī
catōe sumpta a lapsu. p̄z supposito q̄ vn⁹ ē gradus tardī
tatis puenīctīssīmus ad paulatīnā reductōē ī oīb⁹ redu
cendis. 7 tūc seq̄ dēlo. q̄a d̄ria eq̄dīstātia cū corpore ma
gis lapsū q̄ a nō hīit ad illud corp⁹ tātā p̄oportōz quātāz
d̄ria eq̄dīstātia ad a. 7 iō tardī⁹ alteraret. In lapsū āt mī
nori a. ē d̄riū. nā crescētīb⁹ maiōri termīo 7 mīnori alīcui⁹
p̄oportōib⁹ eq̄ p̄oportio crescit īter illa. 7 p̄ d̄ria velocitās.
¶ 7° dēlo. itat aliq̄d esse corp⁹ calīm 7 siccū resp̄cū tēpati
q̄ p̄ solā siccitatīs remīssioz sēmp̄ stātē caliditatē cīnī
des gradus ad tēpamētū ducēt. ¶ Pro īstī⁹ dēlonis p̄
batōe suppono q̄ si aliq̄d corp⁹ a medio tēpamētū alter
raf vsus calīm 7 siccūz eque p̄portionalr cīti⁹ egredīetur
tēpamētū 7 fiet dīstēperatū q̄ si solū ad calīm aut ad ca
lidū 7 humidū ceterīs pib⁹ alteraret. hēc suppo p̄z: q̄ la
pus ad calīm 7 siccū ē deterior q̄ lapsus ad calīm tū 7 q̄
lapus ad humidū 7 calīm: vt patuit ī scōo. 7 p̄ d̄ria min⁹
tali lapsū p̄ōr labī tēperatīssīmus anīq̄ tēpamētū egre
diat. 7 p̄ d̄ria si eque velocitē īstīs lapib⁹ ouo tēpatīf
īmī labāf cīti⁹ tēpamētū egredīet ille q̄ ad calīm 7 sic
cū alteraf q̄ ali⁹. ¶ Ex quo seq̄ q̄ aliq̄d tēperatū corp⁹
alīquo tali dīstēperato p̄ acq̄sītōez caliditatīs 7 siccitatīs
est calidius: 7 a aliq̄d tēperatūz est min⁹ calīm. sequit⁹ q̄
aliq̄d tēperatū est eq̄ calīm. sīt ḡa. tale corp⁹ q̄d p̄us erat
ī medio tēpamētū quo ad ambas d̄rietates: 7 tūc per
acq̄sītōez caliditatīs 7 siccitatīs eque p̄oportōabīlī est fa
ctū dīstēperatū calīm cū siccō. eq̄ tū cū alīquo tēperato
calz. ¶ Et seq̄ q̄ si ī a. alijs parīb⁹ remittat siccitas ad
equālē gradū siccitatīs cū illo tēperato cui est eque calz
īp̄m a. fiet tēperatū. 7 tūc seq̄ dēlo n̄ra. ¶ Et si 3 cōmē
tatozē argi: q̄ ī lapsū oppositō o3 vtrīq̄z q̄lītatē d̄riū
applicari. ¶ Dīcīf q̄ hoc nō est lapsus lapsū cōpositū. nā
nō est calz resp̄cū tēperatī nec siccū: 7 tūc est calīm 7 siccū:
7 tu illud ītelligē p̄ ea que dīxi de neutro fecūdī signīficā
tī: 7 sup̄ra ī dīstīctīone tertiā hui⁹ q̄dōnis. Et ex hoc capī
te mūltā possunt cōcludī ī medicīna fōp̄hīmāta: quozū
hoc sufficit hēre p̄ncipiū p̄pter p̄oteruos.

Ad rationes

reducit: tū dī q; medicia tēpata in fridat corp; calefactū
in pma appproximatiōe cōcedo t q; p a. latitudine. S; ad
debitā reductiōē nō poterit statim debite appproximari
eadē medicina: s; indigebimus a cibo et potu et motu et vi
gilā et reb; nō nālīb; que si tēperate admistrant multo
magis calefiet p ea tale corpus q; p hāc medicinā s; frigi
dabit. ¶ C; si arguit; p aliq; corp; calū min; q; per a. dī
stēperamto. Gillud in pma appproximatiōe erit ad tēpera
mētū reductū. ¶ Dic dī q; Quis medicia tēpata p a. in
frigidaret corp; a tēpamēto distāt min; q; p a. ips; tñ nō
faceret tēparū: vel scdo dī q; Quis aliq; corp; p a. in frigi
daret corp; tñ distāt min; q; p a. nō tñ in frigidaret erga de
ficeret p rietas an p medicie passiōē a corpe. ¶ Ad 2^m

de q' affa est dubiu: si tñ nō optime reducere ē indicatione sumpta a lapsu. et si negat aīa dī q' nō p solā administratio nē medicinaz alterat corp' reducēdū calz in z? et q' multa sunt ipz valde magis calefaciētia q' ifrigidet frida me dīa in p nīsi fridiora q' in p appropinquare. ¶ Ad 3° argumētū dī calz i 4° nō ē nālī talia. et iō nō ē de pposito. et ita dī de zgelatis: vel z^o dico q' in tali p cura indicatōe sumpta a discrasia i 4° calz i 4° cēt appropināda. qd ar dī de zgelatis ē ne spūs dissoluāt q' pauci remanserūt et mortificet membris. ¶ Ad 4° dicit illā nō esse veram causam: plūsq' cōmentator illā solam posuerit. ¶ De

(inde cum dicit.

LII.

Hic siquidē gen' causar' corrigit inna tas discrasias. alterum xō p' dīctū conseruat.

LIII.

Vilitas xō vtrozūq' est in pte medi cis corrīgē qdē ex multo studio pati latiz transferētes in meli'. nō. n. susti ner nā repētinas imutatioēs: fuare xō i eisdē fm neccias occupatioēs.

¶ Dic ponit hā istaz cārū reductioz pueniētiā cū pser uatinis et ofiaz et dicit tria. p'mū ē q' h' gen' cārū vt sic est correctiū malaz p'lonū q' sunt nālī tales cum ipas ad meli' ducat: s' gen' p'dictū pseruat istas p'lonas lapsas nālī tales. ¶ 2° est q' vtrozūq' gen' istaz cārū ē vtile i pte medicis et hoc pueniūt. ¶ 3° est q' corrīgere debēt me dici istas malas p'lonas nālī paulatim transferēdo ad meli' et nō subito: q' nā nō sustinet repētinas mutatioēs: s' debēt fuari in eodē corpa hñtia repētinas vel neccias occupatioēs. p'mū et 2° dñ ē claz. ¶ S' i 3° p' nō fm hā. mētē. 6° de regimie. sani. corpa q' sunt occupata nō debere regi regimie reductio: eo q' bec pmutatio fit cū magna difficultate et postq' corp' eēt parū pmutatū ad meli' oī missio regimie p' occupatioēs cito redit corpus ad p'ozē statū. vñ sic dicit ibi Gal. gerēti vō homini ciuilia et multū occupatōib' fuētī neq' tētandū subalterare crasiz: s' p' ra crasī cibaria danda sunt: et paulo añ de reductōe dicit. paulatiz aut fit hoc sine lesione p'ite qdē medico: eo vōg adiuuat vacatioēs agere tātā vt oīa faciat in cōpetēti tē pore. ¶ Causa autē h' est: q' bec pmutatio vōz ita fieri vt gradus q' acgrit sit nālī. mō in qōne de pmutatōe p'plo nis supra hoc caplo dicit: q're hoc ē difficile. ¶ 2° nō: q' vt q' imo nā sustinet repētinas mutatioēs: vt vñ i crisi et eua cuatōe vsq' ad sincopiz i q' b' fuit mutatioēs fortes et ter min' q' acgrit est nālī. ¶ Dic dī q' trāsmutationū qdā sunt a dispōne p'ternālī ad nālī: et isto casu fortes et citas trāsmutatioēs sustinet nā bñ. quedā vō a dispōne nālī ad aliā: et in istis itēdit hā. q' nō pūt fieri magne et cite ita vt termin' acgrit sit nālī. et hinc est q' corpoz multū lapsū a tēperamēto reductio nō est possibil. ¶ Itē ēt p'az la p'oz et in senectute. ¶ Itē ēt magne mutatioēs et subite a dispōne p'ter nāz ad nālī nō sunt sine terroze vtutis eius debilitatōe iuxta snām aphōi. fm multū et repēte euare aut replere zc. ¶ Deinde cū dicit.

LIII.

Somō igit' et hñmōi spērū cārū conseruare noiamus: pueniebat. n. ma gis eam forsitā pmutatē et curatē et inatā p'tā corrīgēte vocari: qm' xō ad totū gen' sanitatis referētes: nō ad eas q' s' spēm sunt in ea vñias: q'cūq' qdē sanos custo diūt: seruātes oēs vocabimur: siue pseruādo salutē ad meli' ducāt totā crasiz: siue pseruent

eritem a principio: quecūq' xō deteriorē fa ciunt consistentiā egre.

¶ Remouet dubiū ipm pus mouēdo dicēs quō istud ge nus cārū vocamus pseruatiū. vñ. n. q' pot' o'z correcti uum pmutās vel curans inatā p'tā vocari. ¶ Rñdet vñ cēns: q' cū dicimus aliqd cōseruare sanitatē: qm' itelligi mus cōseruari corp' in dispōne: p' quā nō pmutat genera lis denoiatio esse sani. et iō habēdo respectū ad totū gen' .i. ad generalē denominatōēz sanitatis oīa q' pseruant sa nos homines aut ducēdo p'lonē ad melius aut in eodēz cōseruando mō supra exposito: vocamus cōseruātes et sa nas causas: sed ille que p'ozē sanitatē permutant: ita vt fa ciant eā deteriorē dicunt egre. ¶ Ubi nota q' verbū cō seruādi sanū vñ denoiare aliquo mō fuare i eodē nō dī mittēdo ad p'ē deduci. h' g' pōt esse aut q' fuēt in eodēz fm specificā et gradualē denoiatōēz. et isto mō cāe pmutā tes nō sunt cōseruātes vt ar' p'bare vñ. 2° mō pōt esse q' pseruet i eadē sanitate fm gen' tñ: dūmō ad p'ē deduci nō pmittat. et hoc scō mō p'mū gen' et 2° dñr cōseruare. ¶ 2° nō cās qm' dicit respectū ei' qd actu faciūt. et hoc mō p'igit cās pmutātes corp' i deteriorē sanitatē dīci sanas. 2° respectū ei' cui' factiue sunt actiōe p'tinuat: et h' mō dñr egre oēs cāe salutē deteriorātes. ¶ Deinde cū dī.

LV.

Similem igitur discrasiaz habentib' omnibus corporis partibus simi lis est procuratio. dissimilem vero dissimilis.

LVI.

¶ Test. n. vñter alicui qdēz fridior q' oporteat esse: caput xō calidi': et idi gere adiutorijs proprijs singula: fm xō hoc et aliaz vnaqueq' p' aut bu midior aut siccior aut fridior aut calidior exis p'ter modū p'p'is distēpante idiget dietis. Nō igit' exercebimus equalr oēs huiusmodi corporis p'tes: neq' silit hñcetrabimus: aut sic cabimus aut aliqd hōz faciemus. Ampli' ve ro dicet d' his in negocio de salubrib' cāis.

¶ In hac 2° pte h' capli docet hā. quō reducendū sit cor pus lapsū lapsu exite p'porzōali in oib' et quō dū lapsus nō est p'porzōalis in oib' mēbris. ¶ Et didit i q' tuoz par tes. p'mo ponit regulas. 2° declarat exēplo. 3° infert cor relariū. 4° remittit nos ad aliū libz. ibi 2° (Potest. n.) ibi 3° (Nō ē equalr exercebimus) ibi 4° (Amplius vō) ¶ De p'ma pte dicit. q' stāte discrasia silit in oib' cōporis p'tib' tūc pcuratio reducēdi vel cōseruādi erit silit quo ad oēs p'tes. Et p' similitē itelligo p'porzōalē. nā nō est du biū q' nō silit regiē cor calm oīno. sūt cerebz calm. ¶ Dī cit 2° q' si discrasia ē dissilis: tūc pcuratio. i. regimē aut re ductiū aut cōseruatiū nō erit silit respectū oīnz p'tiū: sed dissile. ¶ De pte 2° dicit q' pōt ēē q' alicui' hoīs venter sit fridior nālī q' opz et caput calidi': et q' vtrozūq' istoz si ue cōseruari siue reducti debeat idiget p'p'is adiutorijs .i. reb' distictis adiunātib' siue ad cōseruatioēs siue ad re ductioēs. Et ita ē d' q' cūq' alia pte corpis q' si ipa sit calioz aut fridior aut hñdior aut siccior: q' ipa idiget dietis ap propat' siue distēpantie aut p' pseruatōe aut p' reductōe. ¶ De 3° pte dī. q' ex dietis. seq' q' dñia stāte i lapsū. seq' q' nō oēs p'tes equalr exercebim' aut siccabimus aut hñ mectabimus. ¶ De pte 4° dī. q' d' istis reb' ē apli' dñm in lib' de regimie sanita. et p'cipue i 6° vbi ista tractant.

¶ Primo dubitatur

circa canonē vñz simili exite mēbroz discrasia

fit regimē adhibēdūz sile & dissili dissile. Arguit qd nō: qā sili exite discrasia mēbroz. vñū tñ eoz erit alteri srium & dissile: qz vñū calū & aliud frigidū. q idigebūt dissili p curatōe. assumptuz & dñā pz. ¶ Per idē stat dissili exite discrasia mēbra cē silia: vt cū frigidū membrū fit calū & calū ita ifrigidat vt ad qualitates psonis veniat & caro & cutis aut nervus sensitiuus & cutis. & presertim argumē tū esse forte de pseruatōeybi p silia fieri beat.

Secundo dubitat qd lapsus ē peior alijs pa rib⁹ an lapsus mēbris dif proportioalis an pportioalis. ¶ Et 3° cui⁹ magis ledunt opōnes an corp⁹ fm mēbra soluz pportioaliter lapsi an disproportionat⁹ alijs pibus. De qb⁹ p nūc nō curo multū discutere dūmō itelligamus qd pcuratōez silez itelligamus regimē ita pportioatū tēpato regimini mēbri. sicut aliud regimē ē pportioatū tēpato regimini alteri⁹ mēbri. & tūc res itellecta ē qstū ad canonē 22. LVII.

Organicorū & o cause salubres fm lapsus: & he ab optima compōne adinuicē differunt. Alie siquidē sunt salubres circa plasmatōez lapsus. alie & o eoz que circa magnitudinē aut numerum aut positionem.

¶ In isto capto. S. docet cās reductiuas lapsus in pōne postq supius posuit cās reductiuas lapsus i pōne & cā ordis nota ē. Diuidit aut pñs caplm i tres ptes. In p^o pōnit pōne vñā ad pposituz. In 2° narrat diuersas manerics lapsus pōnaliū. In 3° docet istis lapsibus applicare cās correctiuas. ibi 2° ¶ In plasmatōe ibi 3°. ¶ Quēcūqz igit peccauerūt ¶ In p^o vult istā pōnem cāe salubres mēbroz vt sunt lapsa ab optima pōne differūt abinuicē. pbat inductiue: qz alie sunt cāe salubres circa lapsum in plasmate alie circa lapsus i qstitate alie circa lapsus in numero alie circa lapsus i pōne. ¶ Circa istā pte nō pmo. q nā organica que vocat pō sub se qtuor gnā pteret supra notata i 2° & pmo. s. qstitate plasma siue creaturā nūeruz & sili siue pōne: & ista qtuor gnā voluit h. s. clare itelligi. nā cū cāe obcāt effectib⁹ pportioari: & isti effect⁹ sint tā diuersi: pñs ē q cāe eoz correctiue sūt diuerse. ¶ Qz si q/raf: qre hat. de causis pseruatius sanitatis nō lapsie compositioalis nō determinat. ¶ Dm q talis sanitas pseruat p pseruatōez sanitatis pōnalis de q dcm ē. s.

Secundo solet qri vtz queadmodū pō cōtinue pmutat ita pō. ¶ Dm ē q siels nō fm oēm suā rōnē. nā nūerus & societas multotiens nō pmutant. hec tñ pōnis pmutatio pēdet a pōne. si fuerit pmutatio nālis: sed pōt pternāliter ex causis alijs accidere vt pstat. LVIII.

In plasmatōe quoqz sunt plures lapsus. & n. figure pñs & si alicubi i ea curuitas aliq est vel pcanitas eiusqz fm nāz aut pōi aut pstrictio aut orificiū: aut aspiras: aut lenitas qñ est aliqd extra ppiā pēpantiā: pax qdē hoc paties corp⁹ sanorū corpōz appellatōez hēbit. apli⁹ & o & neutroz. si & o sit tantū vt noceat operationi: iam egrotare videtur.

¶ Dic narrat hāc modos siue spēs lapsus i pōne sub generib⁹ dictis pētas. Et didit i qtuor ptes fm q qtuor genēz spēs enūerat. ibi 2° ¶ Scdm qstitate ibi 3° ¶ In numero ibi 4° ¶ Reliquū vō ¶ De p^o oīc. q in plasmate sūt lapsus his modis. vbi grā. in figura si fiat aliq curui

tas nō debita aut sup. rectificatio illi⁹ qd deberet esse curuum. 2° spēs ē in pcanitate q o ē fm nām q vocat receptaculū vt pcanitas sōi vel alteri⁹ mēbri. ¶ Itaqz si mutes ab eo qd ē nālisimū ē lapsus i ea. 3° est i via vt ē porus v/ orificiū vene vel pōi vel alteri⁹ vt isti⁹ vie fiat pstrictio aut sup. amplificatio maior debito. 4° est in superficie vt si fiat aspiras superficie aut lenitas maior opportio. ¶ Dic 2° quo ad hāc pte q qñ ē aliqd in istis naturis ex ppiāz tēpantiā si pax patit adhuc appellādū ē sanū. si vō apli⁹ appellādū ē egrū fm vñā lraz: aut neutri⁹ fm aliā. Si vō tñ fuerit vt noceat opōni sup. sensibili ista iā dñr egrotare. ¶ Circa pte igit nō. q sub plasmate siue creatura qtuor ponunt gnā. s. figura receptaculuz via i superficie. & iō sub quolibz istoz modos lapsus enarrat. ¶ Nō 2°. q lra in scōa pte iuenit duplex: vt supra dñ. nā aliq hñt q corpora parū pmutata hñt sanorū appellatōez. multū vō pmutata hñt neutroz. qdā aut hñt q multum pmutata hñt egroz: & ista ē cōior. ¶ In 3° pte pueniūt oēs. Si igit dicat neutroz. tūc ē clarior lra & pcorat cū veteri trāslatiōe q bz egrotatiū loco neutroz. & tūc ē sensus q puo exite lapsu ab optime sano ē sanū multū maiori exite ē neutri⁹ simplr: s. ita magno exite vt ex eo pueniāt opōnes lese respē optie sani. tūc iā sunt corpa egra. s. simplr. ¶ Et hoc mō itelligit solū de nālib⁹ lapsib⁹ de qb⁹ maxime h ē fmō. ¶ Potest tñ hoc mō stante lra cē remotina duby & possz qz qre: qz pōnales lapsus plurimū sunt pter nām vñū cū lapsu pter nām stet corp⁹ sanū & rādeē q sic. nā ita puus pōt cē lapsus ē pter nām q adhuc erit sanū appellādū. maiori vō exite lapsu ita sup. vt opōnes. nō sint sensibili lese ē neutroz vt nūc: s. ita magno exite vt opōnes cōes sensibili ledant ē iā egrotās. i. egrum: vt nūc i istā puto veriorē. Si vō dicat lra egrū itelligat egrotatiū vt in veteri trāslatiōe: & illud ē dicere neutri⁹ vt h sumit: nō aut est idē qd egrū simplr vt sumebat i pūmo. nā si ita itelligeret nō esset vtz.

Secundum quantitatem & o supfluitas & defectus: ad easdem deducit differentias.

¶ Enūerat lapsus i qstitate dicēs: q isti sūt supabūdātia & defect⁹ & deducunt ad easdē dñas. s. sani cū lapsus ē valde puus. neutri⁹ cū ē maior & egrū cū ad hoc veniūt vt opōnes ledāt sensibili. ¶ Ubi nō. q hec auctoritas supabūdātia & defect⁹ ad easdēz deducit dñas itelligit fm generalē denominatōez sani neutrius vel egrū & nō de speciali 22. LIX.

In numero & o deficiēs aut abūdās velut homiomeron vñuz aut plura bñmōi gñis sunt. & qcunqz pter natūram in nobis sube pstant.

¶ Dic enūerat morbos i nūero dicēs: q sūt cū nūerus ē deficiēs aut abūdās sic si deficiat aut abundet aliqd mēbz homiomerū vel pla eoz deficiat v/ abundet. ¶ Dicit 2° q ex h genere. s. lapsu i nūero sūt oia corpora q pter nāz pstant i nō corp⁹. ¶ Primo gñō textū ita dirigi. i numero vō deficiēs aut abūdās sup. ad easdē ducunt dñas. s. sanitatis morbi vel neutralitatis velut si homiomeron vñū 22. ¶ 2° nō h pñerū itelligi numerū & vñitātē. nā cū vñicū supabūdāt ipz ē morb⁹ in numero. ¶ 3° nō. q corpa q pter nāz i nobis iueniunt sunt librici & lapis & caro mortua & sebel & silia dñr morb⁹ i nūero addito: qz sūt additio vltra numerū q o ē & ledūt opōnes. ¶ 4° nō i istis nō cadere morbū diminutōis nūeriz: tñ additōis: s. i mēbris q sūt de genere nāli cadit morb⁹ in nūero addito vt sextus digit⁹ & in diminuto vt si deficiat

oculus aut digitus. C Quito nota qd in istis q sunt ex to to preter nāz defectus: aliqui est pūis: aliqui ē magn: aliqui maxim: et ptingūt tres differētie supra dicte. LXXI.

Reliquum vero genus ppter vniūscū / insqz positionē simpliciū partū in quo / et ipse. iiii. sunt oēs differētie. Prima / qdem optima. Secūda vero parūz p / mutata: et ppter hoc adhuc sanum perficiens / corpus. Et tertia egrū quādo amplius extra na / turam sit. Quarta vero iam egrotans quando / plurimum.

Enumerat lapsus situs dicēs q aliud gen. i. lapsus qd est / pp positionē simpliciū aut organicoz supple ē et tale vt in / ipso oēs qtuor corpōz differētie supra dicte inueniāt. i. opti / ma dispositio q ē pma. secūda ē parūz recedēs: et pp B adhuc / dī corp⁹ sanū tale. tertia ē egra. i. egrotatiua et itelligat neu / tra mō supra exposito. q̄ta vō ē quā plurimū lapsa: et ista ē / iam egrotas. i. egra simpliciter. C Nō tñ q sit qñqz sumi / tur p loco vt q digiti sint i extremitate man⁹: qñqz p socie / tate: vt si digiti essent duo iuicem cōiuncti q debet eē sepa / rati erit lapsus i situ p societate: et de vtroqz datur itelligi. / C Nota scō ex dictis pprehēdi sal. ex generib⁹ ppositio / nis supradictis itellexisse qtuor modos hic explicatos licz / optimā compositionē tacuerit qz illa nō est lapsus. de in / de cum dicte. LXXII.

Aechqz igit peccauerūt partes secū / dum figuram qdem quēadmodū q / chqz distorte intus vel extra et be re / center nate qdem existētes et molles / plasmatione et supligatiōe ad id qd secūdu na / turam est reuertunt. Bure vero et si cōtingat / ad augmentum peruenire: ad correctionē non / perueniunt.

Enumeratis modis lapsuū ppositionaliū: Incipit pone / re causas reductiuas. et pmo in simplicib⁹. secūdo in cōposi / tis. ibi secūda (Manifestū aut) pma in qtuor. qz pmo pōit / cās correctiuas lapsus in plasmate. secūdo i q̄titate. tertio / in numero. q̄to in situ. ibi scōa (Quecūqz qdē) ibi tertia / (Deficiētū vero) ibi q̄ta (Eadē et corp⁹). C Pma in tres / sicut in trib⁹ spēs lapsus plasmatis hic loqz relinquens la / psū in superficie. de quo amplius in tractatu de cura egro / rā loqz. ibi secūda (Et q̄cūqz qdes) ibi tertia (Ita vero) / de pma dicē duo. C Primū ē q ptes distorte itus vlt extra / si sint adhuc molles et recēter nate reducūt ad nālē figurā / p plasmationē et p ligationē ad B aptas: ita qz plasmatio. et / supligatio sunt cāe h⁹ lapsuūz correctiue. C Dicit secūdo / q si ptes fuerit dure: et iā ad cōplemētū augmētū puerit / nō reducūt ad id qd ē rectū et optimū i figurā. C Circa / quā partē pmo nota q antiqua trāslatio h⁹ exp̄sse de pedi / bus qb⁹ accidit tortura itus vlt extra. et de capite plano. et iō / aut ibi ē supfluitas aut ibi deficit. C Nō scō qz vbi nōstra / trāslatio dicit recēter nate antiqua dicit in istantib⁹ ita q / videf velle teneritātē talē qualē i istantib⁹ requiri ad hoc / vt possint iste figure rectificari et Bvī inuere Bā. 2. p̄p̄onū. / C Nota 3. qz plasmatio hic significat manūalē tractionē / mēbz p quā ad decētem figurā reducūt: et p supligaturam / itelligit debitū modū tenēdi mēbz sub tali figurā. nā non / sola reductio sufficit. s. ad Bvī pmaneat o3 teneri sub debi / ta figurā p̄strictū. C Nō 4. qz p̄lmū figurā mēbz pen / det ex figura ossis. iō qz diu os est tam molle vt sine fractu / ra replamari possit ē possibilis lapsus in figura correctio. et

qz B ē in infantia vt dicit Gal. scō pplexionū. caplo 2. nam / tūc dicit esse sicut recētem caseū: ideo nutrices multos ta / les defect⁹ corrigūt. et qñqz faciūt ex errore ligādī infantē: / et o3 etiā hoc paulatim fieri qz multa plicatio lubita fractu / ram induceret. In sequētib⁹ vero etatib⁹ qz iā satis magna / durities est: ideo nō corrigūt tales figure ex hoc capite la / pse sed figure maciē vlt pinguēdinē sequētes vt tornatilitas / faciei et filia. corrigūt etiā in senectute vt experientia nor / tar. et ita de p̄ternālib⁹ sequētibus spasmū: vt in tortura / oris est dicere. LXXIII.

Et qñqz qdem circa curuitatē pecca / uerunt et h silr possunt corrigi quidem / adhuc hñectande. pfecte vero nō pos / sunt. pūas igit curuitates alligatio et / qes: magnas vero operatio partiu et retentio / spiritus operatur.

Ponit causas correctiuas lapsus in cōcauitate que ē cōis / ad viā et receptaculū: maxime tñ vt est receptaculū. Et dic / tria. Primū ē q cōcauitates. i. receptacula q peccauerunt / si sint adhuc augmentāde possunt corrigi. sed si sint pfecte / qz ad cōplemētū augmētū venerit nō possunt corrigi. C Di / cit scō q si curuitates sunt magne tunc alligatio et qes sūt / apte facere eas paruas. C Dicit tertio q si sint parue tunc / opatio ptium et retentio anbelitus sunt apta facere eas. ma / gnas. C Circa hanc ptem notandūz q peccatū in recepta / culo vt sic est aut pūas cōcauitatis eius aut magnitudo. et / ideo quā diu augmētū sit pōt quodāmodo corrigi qdē aug / mentatiuā vtutem iuuādo. et magnitudo corrigūt vltērius / augmentum p̄hibēdo. et qz hoc pōt p totā etatē augmētū / quodāmodo fieri. iō dixit hic rectificatōez bul⁹ lapsus fieri / posse cū ptes sunt adhuc augmentāde: in lapsu aut in figu / ra nō dixit ita: qz nō seruant ossa p totā hanc etatē sufficien / tem mollitiē. et ista est verior cā qz cā Thadei. C Secūdo / nota etatē augmētū plerūqz ad 25. annūz terminari s. in / qbusdam vsqz ad 30. p̄longēf. C Tertio notādūz qz liga / tura p̄hibens a vtute fieri dilatationē. et qes calorem debi / litans et p̄hibens ab attractione sunt causē paruitatis ma / xime p̄hibendo futurum augmentum nisi ista admistra / rentur. C Et tu considera quomodo inde sequitur magni / tudinis correctio. ex opposito operatio partium et exerciti / um earum facit eas magnas calorem cōformando qui mē / brum extendit. vnde in fabris manus et brachia inueniun / tur cōmuniter maiora qz in alijs. retentio aut anbelitus ma / gnificat pectoris cōcauitatem ipsam extendendo. et ideo / pueri non sunt oīo a gemitu cōhibēdi qz pectora eoz efflu / cit fortiora et corda calidiora et loca ista latiora.

Ita vero et qñqz scōm poros aut ofificia.

Ponit causas correctiuas lapsus in viam per quandam / similitudinem et p3 similitudo aut intelligatur et quo ad B / qz est in completio. nō fieri correctionem. et in augmentan / dis esse possibilem licet non semper. et secundo quo ad mo / dum qz quies et alligatio ista facit minora. sed exercitiū ma / iora. C Nota tamen qz per poros intelligimus omnia fo / ramia occulta et ofificia ea q sunt sensui manifesta vt os / nares anres et filia. et cāe h⁹ sūt manifeste et. LXXIII.

Et quecūqz qdem maiora qz op3 qes / et alligatio apta nata est minora effi / cere: maiores vero efficit partes mo / tio p̄m nām cūz fricatione moderata / et alijs quecūqz nata sunt ad superficiez / sanguinem trahere multum.

Dic ponit causas reductiuas lapsus in quātitate dicēs qz / L

si mēbra sunt maiora opportuno illa sunt partia p quietez
 2 alligationem. 2 si sint minora tunc motio secunduz natu-
 raz 2 temperata fricatio 2 quecūq; alia sunt apta ad super-
 ficem multū sanguinē ducere: sunt apta illa augere. ¶ Cir-
 ca quā partem nota primo q in spermaticis mēbris in qb^o
 hic maxime de augmento itendim^o nō sunt apta augeri ni-
 si in adoloscētia: nec pprie eozū augmentum corrigi pōt
 nisi tunc: in carniformib^o vero etiā in senectute mēbra qdā
 minora vel maiora efficiunt^r 2 forte ppter B Sal. hic nō fecē
 distinctionem quaz supra fecerat de concuitate 2 figura.
 ¶ Nota scdo q ges 2 alligatio pibitio 2 nutrimentum
 trahi ad mēbz aut in eius substātiā cōverti sunt cāe dimi-
 nutionis: qz pibitionis augmētū. lz etiā possunt eē vera di-
 minutionis cā p maiorem fieri depditionem qz fiat restau-
 ratio: nā nō est impossibile vt sup. pma pmi. dixi in adoloscen-
 tia fieri diminutionē verā. ¶ Nota 3° q p motionē fz na-
 turā itelligim^o exercitiū nāle siue pportioatū mēbro. naz
 valde nimis exiccat: 2 qnq; minueret. sed aliquatū tēpera-
 mentum excedēs in vno mēbro potius augmētāt ipm tra-
 bendo sanguinē ad locum in maiori pportioe plusq; prius:
 2 qz fiat maior dissolutio: q sanguis multus ē existēs a calo-
 re 2 fortatio trāsmutat in mēbz subaz sine exercitio: ē ita
 te mēbro nā negligit nutrimentū ad mēbz mittere. 2 ideo
 dimittentib^o coitū virga minorat. vt. 6. de iterioub^o. idē in-
 telligendum ē de perfricatione moderata q de exercitio:
 nimia aut exiccat. ¶ Nō 4° q punctio cū vnguento de pi-
 ce 2 lenis verberatio 2 multa talia sunt apta nutrimentū ad
 superficiē trahere 2 calozē confortare cū sint aliquatū calida:
 2 iō ista sunt apta exteriora mēbra augere: 2 de istis fit mē-
 tio. lz. de igitio 2 sepe i de regimēte sanitatio. LXXV.

Efficientium vero partium quecūq;
 quidem ex sanguine habent generatio-
 nem nō impossibilis est eozū correctio:
 quicūq; vero ex semine paucō habent
 generationez earum impossibilis est correctio:
 est tamen pro his aliquando facere alia prima
 his habentia vtilitatem.

¶ Ponit hic cām reductiā lapsus i numero 2 pmo i nume-
 ro diminuto. scdo in numero addito. ibi 2°. Quecūq; vo
 abundāt pma i duas. pmo facit qd dictū ē. scdo ridet taci-
 te questionē. ibi 2°. (Quid vo nā) De pma dicit tria. primū
 q si sit defectus in numero mēbroz pponētū organicū ex
 pte mēbz pformis habētis generari ex sanguine nō erit im-
 possibilis correctio: qz poterūt talia regenerari. ¶ Dicit 2°
 q si deficient mēbra spermatica quoz generatio est ex semi-
 ne paucō impossibilis ē correctio. ¶ Dicit 3° q qnq; loco tali-
 um mēbroz deficientiū fiunt alia mēbra habētia vtilitates
 ppinquā vtilitati illoz mēbroz. ¶ Circa hāc partē nota
 pmo scdm mētē Sal. mēbra dura 2 alba vt ossa 2 cartilagi-
 nes ligamēta nervos arterias venas eē genita māliter ex
 spmate scdm pte suā corpulentā. 2 iō dicit mēbra spermatica.
 fm aut Arist. mētē nullū mēbz ē hoc mō spermaticū. lz iō
 dicunt talia. qz sanguis anteq; ad subaz illoz mēbroz con-
 uertatur trāsmutat in album spmatū quodā mō sile. hōz q
 mēbroz si aliqd vnu deficiat dicit Sal. regenerari nō pos-
 se. ¶ Alia vero sunt mēbra vt caro 2 adeps. que ex sangui-
 ne mēstruo in sui pncipio scdm mētē Sal. generant^r: 2 ista
 dicuntur carniformia: 2 stat alliculus talium defectum cor-
 rigi: qz possūt post generatiōis pncipiū restaurari 2 regnari.

At melius appareat hui^o veritas. Querit vtru mē-
 bra spermatica deficientia possint regene-
 rari. affirmatiue arguit sic. in corpe in quo talia deficient est
 virt^o generatiua eoz 2 mā sufficiens q possūt regenerari. cō-
 sequentia tenet: qz si gñari nō possent: tūc aut esset defectus

agentis aut māci. 2 assumptū p qz i corpe ē vtrū nutritiua q
 generat pte talū mēbroz: 2 mā nutrimentū ex q tales ptes
 generant^r. sed ptes ille sunt mēbra spermatica cū sint eius-
 dem rōnis cū toto. qz 2. ¶ Confirmat qz dētes regeneran-
 tur: post abscissionē 2 ipsi sunt mēbra spermatica cū sint ossa
 2. ¶ Cōfirmat ē qz qui rami venaz 2 arteriaz regenerā-
 tur: neruoz ē villi vt pma pmi. capto de mēbris pmo. qz
 ab ipsefectio aialib^o abscissa regenerant^r q a pfectio cum nā
 sit de pfectio magis sollicita.

In oppositum est Sal. hic 2 Auic. pma pmi. doc.
 gnta. pmo capto de mēbris. cū di-
 xit in istis spermaticis. cū n. aliqua eius pte sciungit^r nihil ei^o
 loco nascit^r. 2 itelligat^r nihil in spē sile. ¶ Pro solutiōe istū
 qōnis nota pmo in hoc esse pueniētiam apud oēs q in ho-
 mine quedā mēbra ē ignobilia sunt. q si de toto auferantur
 nō nascit^r sibi sile in spē loco eoz in aliqua etate: qdā aut
 sunt q cū auferunt^r etiā ex toto aliqd sibi sile renascit^r pōt: in
 quacūq; etiā etate: qdā aut medio modo se habēt. exēplū
 pmi. vt ossa 2 mēbra q vocant^r spermatica. exēplū secūdi. vt
 caro simplex vel glandosa. vt adeps. exēplū tertij. vt dētes.
 ¶ Sed in assignāda hōz cā multa ē apud doctores diffe-
 rentia. qdā q dicit^r secūdu Sal. mētē mēbra spermatica ge-
 nerari ex corrupto pte vtriusq; spmatis. nutriri aut sangui-
 ne etiā ad spermaticā nām redacto: sed tñ pte a pncipio gene-
 rationis 2cā dicit^r radicale humidū in quo primo existit
 virt^o vite respectu aliaz partū. relique vo ptes q p nutrica-
 tiōe acgrunt sunt minus pure viuētes: 2 nō nisi in virtute
 pma. in oī q mēbro spermatico cū deficit pte quātitatiua
 ei^o nō regenerat^r pportioabile: qz deficit mā ex qua illa ra-
 dicabilia pte ē generāda. 2 si siue mēbra hec radicabilia
 sint dura siue mollia. idē n. dicit^r ptingere in neruo osse li-
 gamēto pāniculo: 2 puero 2 sene. lz mēbra q dicunt^r sangui-
 nea dicit^r generari a sui pncipio p sanguis coagulationez: 2
 qz sanguis in epate nostro genitus ē eiusdē rōnis qz sangui-
 ne matris: iō pōt tale mēbzū regenerari. ¶ Dētes aut oīst
 generari ex sanguine in quo tñ aliq virtus spmatis existit. i.
 aliqua vtrū 2 q litas suo modo pportioabilis qualitati: q
 ē in spmatis corpulēta pte. pp quā ē mā sufficiēter appro-
 priata generationi dētis. 2 iō q diu durat in mēbris iūe dā
 di sanguini tales vtrū tñ diu euulsi possunt renasci. lz cō-
 muniter ante iūētutē hō vtrū deficit lz in qbusdā vtrū ad
 senectutem remaneat. ego. n. audiui i ciuitate nostra a fide
 dignis q. Nam cellator senē. cū iusser aninione iā senex
 illic oēs dētes pdidisse: q oēs sicut in puero renati sunt. 2 in
 decrepita etate i quā iā puerilis sensus ad eū redierat. erit
 ergo impossibilitatis hui^o cā defect^o māci: 2 forte generatiue
 vtrū. qz nutritiua nō vtrū sufficiens ad tales ptes radicales
 generādas: lz qdā sibi pportioabiles. In carne aut gene-
 randa 2 re sibi pportioabili nō deficit agēs nec mā: nec vi-
 deo iuxta tenētes q hūidū radicale tñ ē a pncipio gñati-
 onis 2 tractus pteritū spermaticū qn bec positio satis suf-
 ficiēter sustineri possit.

¶ Cōciliator vo in anexo dicit. 37. qtuor assignat cās ptiales
 ex qb^o vna totalis colligit^r. p^o ē defect^o vtrū isformatiue re-
 quisite ad talū gñationē. scdo ē defect^o māci. tertia ē debili-
 tas acqfita cū a mēbro spermatico pte itegre separā. q^{ta} est
 mēbz spermatici durities. has. n. cas 2 si maxie exprimat in
 vera 2 solidatiōe: tñ itelligit^r vt ex eo pte ē de regeneratiōe:
 ponit tñ pma sub dubio: 2 in q^{ta} includit^r inata imutatio ta-
 lium mēbroz debilitas 2 difficultas assimilādi nutrimen-
 tū 2 distātia nutrimentū a mēbris. sed de solidatiōe bec ma-
 gis vidēda ista. ¶ Iste tñ positioes iuxta mētē Arist. sta-
 re nō possunt. pmo p hoc q cuiuslibz mēbz geniti in pnci-
 pio mā gñationis fuit sanguis mēstru^o nō pte corpulēta sp-
 matis. 2 iō iter mēbra genita si ē bec māci: 2 diuersitas. assū-
 ptū aut p de gñatiōe aialū nitit^r Arist. multis rōnib^o ppare

et hoc est supra habitum de signis complexionis testiculorum.
¶ Secundo: quia iuxta ipsos ex eisde sumus et nutrimur. si ergo adest sufficiens materia nutritionis. ergo generatio. ¶ Tercio: quia membra hec spermatica sunt homogenea. ergo illorum quilibet partes sunt eiusdem rationis: consequens autem esset falsum si in tantum dicitur pars a parte ut una pro materia sue generatiois requiritur sperma. relique vero sufficiat sanguis.

¶ Et ideo plusquam commentator in hoc loco aliam iuxta sententiam Aristotelem causam ponit dicens. quod membrorum non stri corporis quedam sunt calida et humida fortem habentia virtutem nutritivam. sicut verbi gratia caro: quedam autem sunt frigida et sicca: et propter hoc virtutem hanc habentia debilem. secundo etiam considerat quod membrorum deficientia in corpore nostro: siue deficient a naturalitate: siue deficient ex tempore: quedam sunt que non sunt apta regenerari ex modo sui defectus nisi seorsum a sui compare vel sibi secundum speciem simili: quedam sunt eo modo separata: ut si regenerari oporteat: intelliguntur tamen ex hoc modo regenerationis generari debite unita ad sibi simile: et tunc vult tres conclusiones. ¶ Prima. quodcumque membrum defecerit siue a natura siue ex tempore: cuius regeneratio ex modo sui defectus non est apta fieri nisi seorsum a sibi simili: non potest regenerari. esto quod ibi sit presens materia. probatur: quia virtus nutritiva non est potens facere hanc regenerationem seclunatam: sed solum coniunctam. sciunt autem sola generativa est apta facere que non est in homine respectu suorum membrorum. ¶ Secunda conclusio. membrorum deficientium quorum regeneratio intelligitur fieri coniuncta ad sibi simile quorundam regeneratio est possibilis: ut patet in carne: quorundam vero regeneratio est impossibilis: ut patet in ossibus. ¶ Tertia conclusio. causa autem prime partis huius conclusionis que est ad experientiam cognita est: quia cum in talibus membris virtus nutritiva sit fortis: et nutritivum partem distans a natura membri. ideo in sui extremitate possunt iuxta se generare aliam partem sibi perfecte similem: sed in alijs in quibus virtus est hoc modo debilis: hoc ideo non accidit: quod nutrimentum perfecte assimilare non possunt: nisi fuerit undique circumclausum ab eis: et ad minima diffusum: ut applicatio sit bona propter virtutis eorum debilitatem: et ideo ad extremum nihil addere possunt nisi fortasse in pueritia dum adhuc mollia sunt. de quo infra dicetur. in capitulo de fractura. ¶ Tertia conclusio. quodammodo loco talium deficientium alia quedam corpora generantur proxima habentia utilitatem: sicut in generatione porci callosi: siue ut arabes dicunt orosubor: dico autem quicquid: quod non semper sufficit natura etiam talia generare.

¶ Mihi vero videtur quod quicquid caro generatur: non iuxta sibi simile: ut patet super ossibus discoopto: nam sepe vidi cum crancum esset discooptum ad magnam latitudinem: et in medio discoopture facta erat frictio icipit ibi pus gnari caro non iuxta aliam. dico pus quod in extremis ossibus discoopti: et ideo prima non videtur via huius tercie opinionis: et in pinguedine sicut. ¶ Prima secundo quod dentes cum generantur: non iuxta suum comparandum non videtur remansisse alicuius membri virtutem generativam. quod si conceditur de virtute generativa remansisse: aut in corde ex nutrimento mandibule superfluo aut in mandibule foramine quod non erit virtus alicubi carne separata ab alia carne generandi. videtur iuxta hunc tertium modum limitanda prima. ¶ Ad argumenta autem opposita facta respondeo: et primo ad primum negatur. assensum. secundum primum via deficit materia. secundum secundum deficit ipsa: et agens. secundum hanc tertiam deficit sufficiens distinctio generare. ¶ Ad secundum videtur quod qui rami videntur prout scotizari: et est apud quidam gnari: et nervorum villi: et artaria: et raro a solis in pus valde. ¶ Alij vero dicit non regnari: sed in prout scotizari: quod autem voluit per primum causa: de membris. de deinde autem dicitur quod potest regnari: quod non habet rationem pure spermaticam: et ideo iuxta modum quem inuit Avicenna per primum capitulo de membris: quia materia propria generatiois dentis est sanguis in quo adhuc est aliqua spermatica.

pietas vel virtus: et hec virtus non semper invenitur in sanguine nec in omnibus hominibus equaliter: ideo nec semper: nec equaliter pe regenerantur cum euelluntur. ¶ Ad ultimum negatur. nam multas habent virtutes imperfectas: quare similes non sunt in perfectis: et multis modis quibus non solum partes eorum generantur: sed ipsa tota quod perfecta generari non possunt: et dixerunt quodammodo in hoc casum esse quoniam natura totum suum posse in generatione perfectorum expendit in principio nihil sibi reservans: res ad futuros casus: sed in illis imperfectis: quod facillime et a multis causis truncan: non ita facit: sed reservat ad futuros casus virtutem regenerativam: et potest hoc habere sanum sensum. deinde cum dicitur.

LXVI.

Adhuc autem horum natura quidem operatrix: medicus vero minister.

¶ Respondet tacite quoniam: nam posset quod diceretur quod est generans carniformia post abscissionem: et ea quod loco spermaticorum generantur: respondet quod omnes istos non est operatrix: sed medicus est minister. ¶ Considera iuxta scotizantem quod non est si sit nomen quod apud medicos videtur de pylone et de pylone virtute regere. huius summi per virtutem aie naturalis: hec. non est quod carne gnatur: et orosubor: et cicatrice. ¶ Attende scotum hic duplicem inveniri expositionem. quodammodo. exponitur ut dicitur: quod autem facit eam magis generaliter premittentes per omnium. reductionum et curationum: et dicit veram esse et generale: de quo non curo per nunc: quod certum habeo non esse verum. et ideo primum intellectum prosequor.

¶ Sed huiusmodi difficultates alij: primo quod sit virtus carnis iuxta generati. non. non est virtus nutritiva. cum illa operatio non sit nutritiva: non. non est assimilatio nutritiva ad nutritivum. nec alia virtus non naturalis: ut discurren: patet: et sic per virtutes. 7. naturales ceteras positas esse aponere: et sicut videtur est de deinde perferri apud ponentes generativam esse et testiculorum quod est ad producentem spermam. ¶ 2. dubium est de virtute gnante per. primo. si potest esse autem: et est membrum erit aliquid membrum cuius non erit augmentum per processum etatis hominis: et cuius generatio nec est a virtute generativa nec est a nutritiva. si vero non sit membrum: non videtur quomodo quod eius generatio sit ab aliqua virtute: ut patet discurrendo. Sed horum solo facilis est: ideo dimittatur.

LXVII.

Etiam quod non abundat scotum numerum ablatio eorum causa salutis est. considerandum quod in quibus pole est: si vero impole appareat transponere tentare oportet.

¶ Dic ponit causas correctivas lapsus in numero addito: et videtur tria. primo est quod in omnibus partibus quod abundat in numero. causa salutis est ablatio eorum. causa per quam auferuntur. dicitur: quod considerandum est in quibus est possibilis talis ablatio: et in quibus non. dicitur: quod quoniam non potest auferri iste partes abundantes: tunc tunc ad id est transferre ad locum. ubi minus noceat. ¶ Circa primum dictum considera quod non omnes lapsus in numero addito habet modum causam salutem ut si esset homo cum duobus capitibus. intelligitur quod si fuerit causa salutis habet modum erit illa. per quam numeri additi sit ablatio. ¶ Circa 2. attende quod non datur membrum additum quod remoueri non possit: sed aliquid est periculum mortis: ut in habere duo capita: aut in sene partem lapide in vesica magnam: aut in puero et si valde magnus fuerit: et non possit exibi sine vesice incisione. ¶ Circa 3. non quod habet addita in uno loco quicquid magis impediunt quod in alijs: ut lapis magis impedit cum est iuxta collum vesice et claudit vias exitus quod cum est iuxta fundum: et ideo tunc transponitur cum siringa vel alio instrumento: aut digito aut concussione cum elevatione crurium.

LXVIII.

Idem vero et eorum que scotum positio: nem peccant: est correctio.

¶ Dic summam dicit reducere lapsu in situ siue fuerit per societate siue pro loco: dicit quod istorum lapsuum correctio est eadem cum superaddictio. id est est reductio ad situm naturalem: et detentio cum ligatu.

L.

ra se odē: ita videm⁹ fieri i reductiōe dislocationū. q⁹ aut dicit thade⁹ v⁹z. eē. q⁹ sicut p⁹dicti lapsus so⁹ i adoleſcētia corrigū⁹: ita isti nō puto v⁹z. cū aliq⁹ p⁹dicto⁹ in senectute redēat: et lapsus i situ: multi tñ sunt q⁹ i senectute: non ita bñ curat⁹ sicut i pueritia: q⁹ si q⁹at q⁹re post reductionē ad sitū naturālē o⁹ ligare i firmiter tenere cū mēbz de se ad b⁹ debeat iclinari: of q⁹ b⁹ ē: q⁹ i dislocationē ligamēta sūt relaxata. nō ita bñ apta mēbra i suo situ detinere: iō ligare o⁹ quousq⁹ fortificata sint ligamēta: ita ēt partiū circūdātiū apata i istatōes remoueat⁹. LXIX.

Manifestum ē autem q⁹ duo vel tria ple runq⁹ peccata consistere possunt circa eandem vnamquāq⁹ partem. LXX.

Quādmōdū in habēte vētrē parū si mul i rotūdū scōbz diafragma positiū. peccauit. n. i eo i magnitudo i plas matio i positiō. si xpo i natura frigidior hūc i id qd ē scōbz nām ducere ipole ē. qñ aut difficulter respirāt repleto ventre pauciora i nutritia i non tardius excuntia offerantur bis vel ter in die. LXXI.

Lys vero emphrazi in epate hñrib⁹ pp angustia vasoz p⁹inue factā salu bzis cā inuenta est extenuans diēta.

In hac pte ha. vt. s. of i omniōe docet iue nire cās correctiuas lapsuū cōpositoz i cōpositiōe i tria facit: nā p⁹ dicit q⁹ p⁹igit aliqñ duo v⁹l tria peccata: i duos aut tres lapsus p⁹positiōales p⁹iugi sūt i vna i cades pte: sicut visum ē i eo q⁹ hēat vētrē puū: i rotūdū i positiū secus diafragma: q⁹ i illo erat peccatū magnitudinis qñtatis. i. figure: q⁹ vbi o⁹ stomachus ē oblongus cū latitudi ne maiori iferi⁹ erat rotūd⁹. Et peccat⁹ s: positiō: q⁹ non o⁹ ita ēē positi⁹ stomach⁹ supra diafragma: ex b⁹ dat itellū gl. q⁹ qñ b⁹ mō plura sūt pec⁹. si corrigi sit possibile b⁹ erit p aggregationē debitā cāz correctiuaz vniūscuiusq⁹ illoz la ptiūz. Scōo dicit q⁹ b⁹ venter b⁹ mō deficiēs i cōpositiōe si fuerit nāl⁹ fride p⁹lonis: nō pōt reduci ad t⁹paritū i sanitate simpl⁹: s: q⁹ nocumēta sūt i respirādo qñ multa ē repletio: i supple qñ corp⁹ cibis pāz replet si sufficit nutritio toti⁹. iō obitū regimē ei⁹ ad vitādū maiora icōueniētia ē cōedere cibos q⁹ sūt paucē qñtatis: s: multi nutritiō: i velociter descēsus bis aut ter i die. Dic⁹ 3⁹ q⁹ ali⁹ fuit q⁹ patiebat qñ p⁹inue opilonē factā i epe pp stricturnā vasoz. i. vna: i isto debitū regimē ē cōedere cibaria extenuātia. i. qñt gñatiua subtiliū humoz: i subtiliatiua grossioruz. Primū g⁹ dictū ē notū: i cā 2⁹ ē: q⁹ cū vētrē sit pu⁹ susce pto cibo nōbilis qñtatis i ple⁹: i tumer: i q⁹ ē positi⁹ iuxta diafragma: iō p⁹mit ipm: i p⁹bibet a debita eleuatiōe i banilitū: i gñt puidēdū ē ne tale fiat ipedimētū: qd nō pōt fie ri nisi pāz dādo p⁹ vice: i q⁹ pu⁹ cib⁹ non sufficeret debito nutritiō toti⁹ nisi iteraret. o⁹ q⁹ def i die pluries fm ei⁹ paucitate. s. bis aut ter: iō o⁹ q⁹ cib⁹ sit facilis digestiōis: i multi nutritiō. boni chimī: i facilis exitus: i cin. sicut aq⁹ carnis sumpta cū vino citrino: i medulis panis tritis i ea: i sit panis frumenti nouiter factus: vt dicit bali. in 5.

Sed circa ista qñt qñe p⁹lone stōaci exñte frida si pōt curari aut reduci b⁹ stomach⁹ sicut pos set alia exñte pplexiōe. Dic⁹ rñdet thade⁹: i bñ q⁹ p⁹lo ne exñte frigida nō ē stōac⁹ ita extēsbil⁹: i calor ei⁹ nō ē ita extēssu⁹: i si i pleat nō poterit bñ digerere: calido at exñte si lapsus nō ēē magn⁹ fortassis cū fricatiōe loci i cōctiōe excedēte magnificare. i. etate at adulta si ē spēs i cal⁹ nec

i frigido. Scz circa tertius nō q⁹ opilo sit ex hūozib⁹ aut q⁹ sit mlti: aut q⁹ grossi: aut q⁹ viscosi. b⁹ p⁹ dictā extenuāre siue subtiliāre itelligam⁹ illū vsū rep⁹ si nālū p⁹ que nec siue mlti nec viscosi hūozes nec grossi: i b⁹ mō vitat opilo rē. et sic ē finis hui⁹ capli. incipit aliud caplin. LXXII.

Reliquū igit adhuc gen⁹ vñū cōc ē omī omerō i orgāicoz solutio p⁹inuitatis. In isto ca⁹ determinat de cās correctiuas al teri⁹ generis lapsus. s. lapsus i cōi nā q⁹ of vni tas siue p⁹inuitas: i b⁹ gen⁹ ē solo p⁹inuitatis. Ubi p⁹ nō q⁹ q⁹ eed s: spēs sūt cās correctiue hui⁹ lapsus: i qñ lapsus ē tā⁹: vt sit egritudinalis: iō b⁹ nō pōt istas cās correctias volēs q⁹ p⁹dicēda i fra de cura hui⁹ lapsus b⁹ itelligam⁹: s: facit tria. p⁹ p⁹dit itētū. z: p⁹it vñā op⁹. circa māz hāc. 3⁹ illā pbat. ibi 2⁹ (Quā fortisā) ibi 3⁹ (Nesciēs siles). Dic⁹ p⁹ q⁹ p⁹ter dictos lapsus p⁹lonales: i p⁹positiōales ē vñū aliō gen⁹ lapsus qd ē cōe mēbris omiomeris: i organici. s. solo p⁹inuitatis: i tu ex dictis i p⁹ hui⁹ vide qñ solo p⁹inuitatis sit morib⁹ cōis vtriq⁹ generi mēbroz. LXXIII.

Quā fortisā aliq⁹ si pcederet pfecte sātis i esse: alioqn. n. eē sp⁹ passionē diceret.

Narrat vñā op⁹. circa b⁹ gen⁹ morbi dicēs q⁹ forsan aliq⁹ medic⁹: nō putat solonē p⁹inuitatis eē i pfecte sanis: q⁹ dicit semp solonē p⁹inuitatis eē passiōes. vbi p⁹ videñ. ē de q⁹ solone p⁹inuitatis itēdāt isti an de illa q⁹ p⁹bit a pncipis gñōis: an d⁹ illa q⁹ accidit p⁹ ex tpe: i puto q⁹ loquant⁹ d⁹ oi solone p⁹inuitatis siue a tpe acq⁹sita siue a gñātiōe: iō ē: q⁹ loq⁹ de pāz lapsio: qd tñ adhuc ē sanū: s: putādū ē si p⁹ oēm puū lapsus p⁹ternālē corp⁹ nō eē sanū: vt dixi i p⁹ hui⁹: i patebit i fra i isto c⁹. ex ha. g⁹ de vtroq⁹ mō lapsus loq⁹: i ita itelligēdū ē illos dicere: iō cōmetator i 2⁹. exēplificat de puo vulnere facto cū ferro vt i floboto mia. Nec ē purādū q⁹ oē corp⁹ sanū vt multū sit solū la psum lapsu nāl⁹: s: nullū ē tale qd debeat dici actu egrum: aut neurz: q⁹ lapsus nō sufficit denoiare: iō gñto de regi mine sanitatis tractat de regie sanoz siue sint lapsa ex nā siue ex tpe p⁹ dispōnē p⁹ternālē siue ex etate. Uideñ tñ velle Thadeus q⁹ nō oē corp⁹ remisit sanū vel nō sanum semper: nec vt nunc sit sanū multū: q⁹ id quod ē tale p⁹ la psum ex tpe p⁹ter naturā nō est sanum semp nec multū rē.

Secundo qñt qñe. b. hic nō docet cās p⁹seruatiuas corpis lapsi iynitate aut reductiuas sicut supra fecit de corpe lapsio i p⁹pone. hic of q⁹ hoc facit: q⁹ si mili mō reduci⁹ corp⁹ pāz lapsum i hac nā: i curat multū lapsus i de mō cure dicitur i fra: iō p⁹ b⁹enitatez hic ta cuit. Tertio vt q⁹ opinio sit vā: q⁹ pfecta sanitas exclu dit oēm lapsū. ista p⁹inuitatis solo nō ē in pfecte sanis. Dic⁹ of q⁹ pfecte sanum hic nō itelligitur corpus opti me sanum: sed omne corpus absolute denoianduz sanum: i ideo i isto mōs fuit q⁹ nullū corpus in quo est solutio con tinuitatis est denominandum sanū absolute.

Nesciēs similit⁹ eē dubitationē p⁹ oib⁹ lapsunz generib⁹ futurā. si. n. opatiōis sensibilis lesio nō determinat egritudinē a sanitate: s: fm qñtarē cuiusq⁹ dispōnis agnosciē tñ tūc necessariū est sempiternē passiōis irrepere dogma nullo opti mas hñte operatiōes oēs: sed hic qd ē vt sub tilioz p⁹sideratio scōm se tractatū habeat.

Dic⁹ iprobat op⁹. i itēdit hāc rōnē: si nullū patiēs solonez p⁹inuitati eē absolute sanū segē q⁹ p⁹ter nullū patiēs ali quē aliū lapsū ē absolute sanum: s: cōis falsum. g⁹ rē. Et hāc p⁹mā p⁹sequētiā iouit ha. sub illis vñis nesciēs rē. q. d. isti boc mō dicunt ac si nescirēt q⁹ idē sequerēt de oi alia

manerie lapsus q̄ habens illuz non est absolute sanus: qđ supple est falsum. Et qđ consequens sit falsum probatur: qđ sanū distinguit ab egro aut p̄ sensibile lesionē opationū q̄ ē egro: et nō i sano aut solū i hoc: qđ ē participare aliq̄ defectu ab optima sanitate: si p̄ mō tūc seq̄ qđ falsus ē qđ oē qđ hz aliq̄ lapsus ē egr̄: qđ nō oē tale ē sensibilibiter lesus: et p̄ falsitas p̄sequētis. Cōdō aut scđo dici nō pōt: qđ tunc eēt necessariū nos acceptare doctrinā illoz qđ dicūt omne corp̄ būanū eē in sempiterna passione: qđ cōtinue eē egrū nā nullū corpus hz optimas oēs opatiōes: qđ nō ē nisi ex aliquo lapsu. qđ in oī corpore semp̄ est aliq̄ lapsus: s̄z supple illa doctrina ē iprobata. nō. n. deberet medic̄ tractare d̄ sanis ex qđ n̄ p̄nt eē: et ipse ē artifex opatiū. C̄ Addit vlt̄er̄ qđ ista disputatio tāq̄ subtilior qđ pueniat medico dimittat.

Dubitatur hic. p̄ qđ intelligēdū sit p̄ sensibiles lesionē opationū. d̄ iuxta ea qđ dixi supra et qđ colligunt i p̄ de regimine sanitatis: qđ p̄ lesionē sensibile nō intelligimus hic oēm opationē lesam et sensu pceptaz: tūc. n. oīs dolor mediocris eēt sensibilis lesio: qđ ē p̄ Hali. in scđo: qđ nondū egrotare ita būtes dicunt. C̄ Dico scđo qđ p̄ lesionē sensibile intelligim̄ notabile defectū a cōi conuersatione hominum eiusdē sexus et etatis: nō in vno particulari ope. C̄ Scđo nota qđ hic d̄ qđ sensibilis lesio operationis determinat: id est distinguit egritudinem a sanitate: intelligendo per sanitatem simul naturalitatem et sanitatem.

Sed dubitares tūc scđo. nō v̄. n. hoc mō qđ rō Hal. pcederet: nāz dato qđ sensibilis lesio opatiōis hoc mō sit terminus discretiūis nō seq̄ qđ isti falsum dicerēt: nā nō dicebāt solutionē p̄tinuitatis nō eē nisi i egris: s̄z nō eē ip̄fecte sanis: rō aut̄ Hali. pbat qđ falsum ē qđ nō sit nisi in egris. C̄ Dic d̄ qđ si opatiōis sensibilis lesio mō distinguit egr̄ a nō egr̄ pariter oīs qđ certus gradus lesionis possit tolerari corpore adhuc dicto sano absolute: nā si ex oī qđ tūc pua lesio definieret eē sanū tē seq̄ icōueniēs positiū a Sa. et iō voluit inuere qđ qđ vñ hz ponere pōit reliquū. i. certū eē gradū lesiois possibile cū denoiatōe sani absolute. C̄ Ultimo nō ista disputationē esse subtiliorē qđ medico pueniat: qđ cōmuniō: nā ē de esse subiecti medicine v̄z de corp̄ sanū et egr̄ l̄ter a medico intelligāt qđ debet sup̄pōi tanq̄ p̄cipia nō. disputari i medicina: s̄z si disputat̄ B ē a logico vel dyaletico circa p̄cipia disputante probabiliter et.

C̄ Incipit tractatus tertius huius tertij libri. sequitur textus.

LXXXIII.

A manifestos v̄o egros: salubres cāz deinceps pcurram a discrasie icipientes genere. Determinādū ē igit̄ hic p̄iū qđ oēs fēi medici p̄mittūt: qđ alie qđ sunt salubres iam facie discrasie. alie vero eius que adhuc sūt: quemadmodum et future.

C̄ Dic ē tractat̄ tertij huius tertij libri tegni i quo Sa. d̄terminat de cāis curatiūis corp̄ egroz. Et diuiditur i tres p̄tes p̄cipales. In p̄ma determinat d̄ cāis curatiūis egroz i cōplone. In scđa de cāis curatiūis egroz i nā cōi. s̄. i. solone p̄tinuitatis. In tertia de cāis curatiūis egroz i cōpōne. ibi scđa (Soluta v̄o p̄tinuitate) ibi tertia (Ad id v̄o quod p̄p̄lasmationē). C̄ Pars p̄ diuidit̄ i quatuor capitula. i p̄mo ca. p̄ponēdo it̄erionē osidit qđ cāe factiue sanitatis sūt ita diuerse qđ eaz determinatio ad diuersas p̄tes artis medicine p̄inet. i scđo ponit canones et cautelas et modos obseruādos i cura male p̄plexiōis facte vel fientis. In tertio ponit ex v̄o de mō cure male cōplexiōis fientis simplicis. i q̄rto determinat de cura male p̄plexiōis cōposite addendo modos et regulas limitādū q̄ritatē s̄ue virtutē medicū

ne offerēde. 2. incipit ibi (Curatio v̄o) tertij ibi (Suefr. n. si ita p̄tigit) q̄rta ibi (Scđo v̄o p̄positas). C̄ P̄mū ca. diuidit̄ i tres p̄tes. p̄ p̄ponēdo it̄erionē ponit v̄nā distinctionē cāz factiue sanitatis i p̄plexiōe. In p̄te secūda narrat ad qđ p̄tes artis mēbra dicte distinctionis p̄tinet. In tertia pbat qđ dixit. ibi scđa (Sed hui⁹ qđ ē vlt̄ime) ibi tertia (Ia si qđ ē). C̄ In p̄ma p̄te dicit tria. p̄mū ē qđ deinceps i isto tertio tractatu debem̄ p̄currere. i. qđ currendo d̄terminare cāis sanas ad hoies egros manifestos. C̄ Scđm ē qđ icipientes a genere discrasie. i. genere egroz i p̄plexiōe. C̄ Tertij ē dictū qđ ab oibus medicis p̄missum et est hec distinctio cāz salubriū discrasiaz: qđaz sunt salubres respectu discrasie facte. qđā fientes: quedaz future fieri.

C̄ Ubi p̄ nota plusq̄ p̄metatorē hic p̄ manifestos egros i telligere nō solū egros vt nūc: s̄z neutros vt nūc: quos iō vocauit: vt dicit manifeste egros. qđ i v̄tr̄sq̄ ē p̄ternalis et sensibilis lesio opationū: i. maior i egris qđ in neutris. Et sūt supra i scđo p̄ egrotatiā qđq̄ itellexit tā egra nunc qđ neutra nūc: puta qđ post diffionez latitudinis sanitatis et assignationē suaz: p̄iū subdit a qbus deinceps sunt egrotatiā corpora sensibilib⁹ opōnuz lesionib⁹ d̄terminata. C̄ Et quo p̄ apud ipsum nō p̄ oēm p̄ternalēz dispōnez et ledētē etiā opatiōes toti⁹ dici corp̄ neutz: qđ i neutro oīs eē sensibilis lesionē opōnuz nō tñ ipediētē notabiliter: et apud vulgus p̄suetas et cōes hominū p̄uersatiōes. C̄ Si tñ volumus qđ solū egra corpora actu intelligant̄ nihil ē icōueniēs cū B re ferat̄ ad ea tñ que i isto tertio tractatu dicunt̄ nō ad ea qđ qđ i q̄rto tractatu dicit̄. C̄ Scđo notādū. iō de causis salubribus i p̄plone p̄us dicit̄: qđ hec nobiliss̄ sanitas ē qđ p̄p̄o.

C̄ Tertio nota i distinctionē Hal. subitelligi istaz. discrasiarū qđā ē facta: qđā ē fiens: et qđā est futura fieri. C̄ P̄ro qđ distinctionē itelligenda. Nota p̄mo qđ discrasia facta apud medicos nō d̄ de mala p̄plexiōe: qđ sit i esse p̄ducta: tunc. n. se. pu. eēt mala p̄plexio facta qđ oēs medici negāt: s̄z d̄ de mala cōplexione p̄ternaturali que nō pendet a causis p̄ternaturali intrinseca vel extrinseca corpori depēdētia speciali. C̄ Et dico notanter depēdētia spāl̄is: quia calor actualis qđ ē ethica se. et febris facta i mēbris alijs a corde pēdet a corde et i ipsa cordis suba pēdet a spū cordis: s̄z iste sunt depēdētie generales. Nā cor q̄tūcūq̄ haberet sp̄ritū tēperatū et t̄pate q̄tūcūq̄ sit ē febris febre ethica adhuc i eo remaneret illa mala p̄plo: et ita accidit i mēbris alijs a corde qđ patiunt̄ malā cōplonē factā qđ esto qđ ad illa solū tēperatus sp̄ritus: et t̄patus s̄guis trāsmittēret̄: tñ adhuc in eis remaneret illa mala cōplo facta q̄tūcūq̄ alie speciales cāe remouerent̄: depēdētia q̄ talis qualis habet i tēpore sanitatis iculpatē nō d̄ spāl̄is: s̄z generalis: et hec generalis depēdētia nō excludit̄ a mala cōplexione facta. Sed qđ mala p̄plexio speciali depēdētia pendet aut in fieri aut in cōseruari ab aliqua particulari causa dicit̄ apud medicū illa mala cōplexio fiens: et hoc secundū propriā significationem apud medicos: vbi dicunt ethicam factā et p̄tridā fientē. C̄ Quandoq̄ tñ dicunt illam omnem eē malam complexionem factam que est in esse p̄ducta quomōdū dicunt qđ mala complexio fiens est composita ex parte facta et ex parte futura fieri: nā factū de fiēte est depēdens: et nō ē factū stricte ad sensū supra datū imo multotiens ē fiens: quia depēdens in cōseruari speciali depēdētia. similiter quandoq̄ stricte dicunt illam solam fientēz que est in fieri: et p̄ducit̄ cuius aliqđ ē p̄ductū: et aliqđ futurum fieri. C̄ Qñq̄ aut̄ vt distinguat̄ factaz mō p̄mo d̄ de oī cōplone que ē in fieri: et de oī qđ ē depēdens i cōseruari speciali depēdētia: et B mō sumit̄ hic: et factū sumit̄ scđo mō.

C̄ Mala aut̄ p̄plo futura fieri: nō d̄ omnis mala p̄plo qđ erit: sed mala p̄plo que erit: et p̄ quā est in corpore specialis p̄paratio p̄ternaturalis: aut ad recipiendū: aut ad agendū.

Nota hanc distinctionem.

que sit depēdētia ḡnālis.

quid intelligat medicus per egritudinem factam, et egritudinem fientem. 1. 88. c. 4.

Plusquamcom.

dū. sicut paroxysm^{us} future tertiane ex colera q̄ ē sub forma cause anteceditis: aut cineritio derelicto aut ex mala q̄litate relicta in membro. plusq̄ comētor aut hoc loco dicit oēm illā discrasia ēē factā cuius cā efficiens iā cessauit cā facere effectū relicto: et illā fientē que ē i pducti a cā alterā relicta ut illa q̄ est fiens iuxta finem Gal. 3. de accidenti potius passio q̄ qualitas dici debeat: neq̄ dicitur qualitas nisi qualitas fluens nō stabilis. Et addit q̄ cuiuslibet discrasie fiētis aliqd ē factū: ut ostendit sexto phycor q̄ ante oē moneri ē mutari ēē. pp motū ēē in infinitū diuisibiles: et ita videtur sentire. S. cum dicit infra in cura male cōplectiois fiētis q̄ o3 prius ynāquāq̄ causam abscindere. deinde sic venire ad ea que facta est discrasia.

Queritur etiam

nō irrationabiliter. pmo q̄uo discrasia fiens habeat causas faciētē ac fiētis p̄pna. vbi est facta: et alia futura fieri: nō h3 cāz cū nō sit. videt. n. q̄ illa cā nihil causat. Et respōdet q̄ fiēs h3 ēē imperfectū fluēs: et inchoatus futurus fieri nondū inchoauit. cā igit efficit fiens: q̄ quodāmodō est non in esse pfecto: sed inchoato fluere vel diminuto. Et mihi vī ex B seg q̄ calor q̄ iā est i corpore febrilete putride cū actu sentiat: et sensibilibz noceat opatiōi sit egritudo: et si alia q̄ febris: ut p3 ex diffōne: et q̄ nō effimera: et iā febris facta: tūc seg q̄ ē febris ethica: et sic in q̄libet febrilete febre putrida q̄ ethica B mō: et p̄pna nō dixi q̄ hic sumat fiens p eo solū q̄ ē in fieri: et nō dū h3 ēē itegz: s3 p illo q̄ ē i fieri mō dicto aut dependēs a cā p̄seruante speciali dependētia: nā alr nō video q̄uo saluent q̄ dicunt de febre putrida et ethica: factum sumitur large p productio siue habente cām p̄seruantem siue nō in isto loco: tu hāc equinocacionem nota: de qua diffusius dixi in questione.

distit a plus quamcom.

Sed non parua

est difficultas quare ptingit q̄ aliq̄ caliditas p̄ternālio in corde ē facta: et inde p̄pēdēs. alia aut caliditas in alio corde p̄ternālio nō est idepēdēs: s3 dependēs spāli dependentia ab alia cā p̄ternaturali qua remota caliditas tēdit ad corruptionē p̄tinuā. Et in hac mā p̄ vī. S. i libello de malis p̄p̄onis diuerse assignare cām: q̄ ista ē cālis p totū illud i quo ē: et iō hāc vocat malā p̄p̄onē equalē: sed illā q̄ adhuc p̄det vocat malā p̄p̄onē diuerfam: q̄ nō ē i qualibet pte: nec p totū illud cuius dī q̄litas illa fiens: vñ in li. de malicia p̄p̄onis diuerse. ca. p. in fine fm ynā quoracionē: ita dixit: manifestū ē q̄ oēs spēs malicie p̄p̄onis diuerse non diuersificant a spēs malicie p̄p̄onis equalis: nisi qm ipse nō p̄stīt i oib^{us} p̄tib^{us} corpis cuius alterat p̄plo. Et ex ponēdo hūc locū itelligit Dinus q̄ cū p̄tū nri corpis: et cuiuslibet alterabilis q̄dā sint ptes actus: minia nālis vī maiores illie: q̄ ptes sunt signabiles: et p se hūtes opōnes: q̄dā aut sunt ptes i potētia tūz q̄ nō potētes p se in opōnes: nec apte p se ēē: et iō nō signabiles: in illo in q̄ dicim^{us} p totū ēē malā p̄p̄onē diuersā bec mala p̄plo ē in q̄libz pte formali et actuali: s3 nō i q̄libz pte i potētia vel mālir: et iō est q̄ si bec mala p̄plo ēē i aliqua pte formali p totum: et q̄ ad oēs ptes ei^{us} mālēs: tūc illa p̄o formalis ēē i actu sub illa mala p̄p̄one tanq̄ sub termino mor^{is}: et p̄p̄o illa p̄plo i illa pte exis ēē facta: nō fiens: nec adhuc a cā pducēte depēdēs: Lū ḡ mala p̄plo diuersa sit aliq̄ mō i actu: q̄ ē i motu o3 q̄ sit: et q̄ nō ē in actu p̄pletor: et termino mor^{is}: iō nō ē in q̄libz pte potētiāli alicui^{us} talis minimi nālis: q̄ quo ad illud iāz ēē i termino mor^{is}: nūc aut mala p̄plo diuersa o3 ēē fiēs: et i motu: et nō facta: s3 ēē est mala p̄plo ēēlis: q̄ sumit ab effectu: q̄ oēs malā p̄p̄onē diuersas i mēbro sensitio exis segit aut dolor cū fuerit mala p̄plo vehemens: aut saltem passio aliqua displicēs i sensu si nō fuerit vehemens: malicia aut p̄p̄o ēēlis nō segit dolor: et si sit intēfor q̄ ēē malia p̄plo diuersa quā segit dolor: et q̄ ita sit. p3 q̄ habēs se.

ethica nō sentit ea: s3 hūis tertianā bñ sentit q̄nīo ethica ē multo itensior. Et bec oīa colligunt a. S. in libello allegato: et ab Aui. scōa p̄mi. cap. de cāis doloris: et ab Auer. 3. colliget. ca. de accidentibus sensus tact^{us}. p̄stat aut q̄ dolor et passio i sensu tact^{us} p̄sequit alterationē et trāsmutatiōē: iō illa mala p̄plo quā dolor segit ē i fieri: et illa quā nō segit ē facta. Et nō obstat q̄ i mala p̄plone fiētis aliqd ei^{us} sit in esse pductū. id tñ q̄ nō h3 ēē nisi put referit ad agēs: et i p̄tib^{us} potētiālib^{us} nullā totalē pte formale i formādo q̄d ēē nō ē pure actualis: sed ēē pure i po^{te}: et depēdēs: ideo tale adhuc dī fiēs apud medicū: et subito remota cā ad quā respectū h3 dēfinere ēē: tūc ē q̄ p̄mētor scōo dī aia vult q̄ nō ē possibile aquā ēē calidā: nisi ex p̄sentia corporum igneor^{um} per quor^{um} exhalationem remaneat frigida: vt est i nā suz: q̄ impole est in aqua ēē caliditate nisi fientem.

Stilis aut et Thomas de garbo: fere oēs alij moderni volūt q̄ mala p̄plexio diuersa ē i qualibet pte ei^{us} cui^{us} alterat p̄plo: sed i nulla pte ē fixa: et i B scōo dicit ea differre a mala p̄plone ēēlis et facta: s3 cām q̄re vna ē fixa: et alia nō dicit Thomas esse dispositionem subiecti nō cognoscibiles a nobis siue nobis incognitam.

Ego aut existimo cū mēbz ita alteratū ē vt merito illi^{us} sit acq̄sita mēbro q̄litas p̄p̄onalis nature q̄ ē q̄litas scōa q̄ limitat sūm ad stādū alijs p̄tib^{us}. cū intēfor gradu caliditatis actualis aut frigiditatis aut siccitatis aut humiditatis: tūc p̄p̄onē talē: et gradu caliditatis ad quē alijs p̄tib^{us} subūm limitat ēē facta. Tūc video q̄ i ethico i q̄ actualis febrilis caliditas apud oēs dī facta: tñ tota actualis caliditas i mēbro p̄det a spū: et sanguine: vñ in timore et i rigore iō febriliū tertianar^{um} q̄o sepe icurrūt mēbz extrinseca sūt actu frigida: et iō dico caliditātē ethice ēē depēdēs: et nō fixa p carētiā opēdētiē a cā ēē mēbz essentialis: s3 q̄ bec mā indiget altiori scrutiō in vna spāli questioe materiā hanc deo duce terminabo. qui vult potest hic addere. deinde cum dicit.

LXXV.

In huiusmodi quidez vltime bec quidem in p̄seruātē parte artis sunt: be vero in salubri.

LXXXVI.

p Rime vero omniuz in curante parte sola.

LXXXVII.

Trarumq̄ vero medie dicte in p̄seruante et curante.

Narrat ad q̄s ptes medicine artis spectet d̄termina: de cāis dicit salubrib^{us} discrasie fce fiētis et future fieri: dices q̄ cāe salubres hui^{us} vltie dispōis dicte. s. male p̄p̄o future fieri aliq̄ sūt in pte artis p̄seruatiua alie in pte artis p̄seruatiua sanitatis: s3 ille q̄ sūt cāe salubres i p̄o dispōne oīuz statū supradictar^{um}. s. discrasie facte sūt i pte artis curatiua. Sed medie. s. cāe salubres dispōis medie iter iā dictas: q̄ fiētis sūt i pte aeris curatiua: et pte art^{is} p̄seruatiua. Nō igit p q̄ cāe phibētes futuz fieri q̄dā sūt remouētes cāz p̄ternāles a qua illō futuz debeat fieri: et iste dicunt p̄seruatiue: et nō sunt de pte cōseruatiua artis medicine q̄ solū respicit sanas dispōnes: q̄dā aut phibēt futuz malū p̄seruatiōē corpis nālre lapsi: vt colerici i estate siue illa sit p̄seruatio in eodē siue reductio ad meli^{us}: et iste dicūt a medicis p̄tinere ad artē p̄seruatiuā quā Sa. dedit itelligi cū dixit. be vō in salubri. Et nō q̄ maxie dī p̄seruare cū cāz p̄ter nāz remouet q̄ nōdū aliquā pte ita alterat: vt dicē debeat neutra. Scōo nō q̄ nom curatiua: s3 q̄s dicat large de oī medicis artificio pp q̄d aut p̄seruat sanitas: aut phibet vel remouet mor^{is}: tñ p̄p̄ie put p̄p̄eruationē: et p̄seruationē distinguūt dī solū de opere medici p q̄d p̄ternaturalis dispositio que sit mor^{is}.

bus aut neutralitas remouetur: qz ergo cause salubres iaz
facte diserasse vt sic nō oportet nisi qz remoueat disposi-
tionem preternaturalem: ideo dicuntur: vt tales esse in sola
parte artis curatiua. ¶ Nota tertio qz in diserasia fiens
te est aliqd factū qd est morbus aut neutralitas z ē et cau-
sa a qua futurū est aliqd tale preternaturale: iō i cos nos at-
tendimus ad remouendū causam futuri z remouendū id
quod adest: ideo partim curam? z partim preseruamus.
Et iō dixit Gal. qz cause salubres ad diserasiam fiens sunt
partiz in pseruante z partim in curate parte artis. ¶ Ex-
plum ergo causaz sanaz respectu male cōplexionis futu-
re fieri vt si videā for. iuuenē in estate quē scio vsum fuisse
dicta calida z sicca z cuius egestio z vīna est citrinior de-
bito: sed nōdum ita lesū vt sit extra latitudinē sanitatis
in hoc est dispositio aut causaz salubrium respectu diserasie
fientis ponitur infra. Facto autem sic vt cum ethicam cu-
ramus per balnea aque frigide z frigidōs cibos z pot? de
inde cum dicit.

LXXXVIII.

Am siquidem factaz z existentē egrit-
tudinē: medicari oportet.

¶ Dic probatur determinationē causaz sa-
lubriū respectu dispositionū iam dictaz perti-
nere ad illas partes artis de quibus est dictū.
Et diuiditur in duas partes. primo facit B secūdo in gene-
rali ostēdit modum vtendi his causis. Ibi scda. Prohibe-
tur igitur. Prima posset diuidi in tres partes fm qz vtra-
liter tres cōclusiones probat. scda ibi. Nōdū vero tertia
ibi. Eius vero que. ¶ In parte prima intēdit hanc cōclu-
sionem. cause curatiue male cōplexionis facte: vt sic so-
lum pertinent ad partē medicine curatiuā: qz tales cause
ad partē artis pertinet que morbū o3 remouere: sed talis
pars est curatiua: vt supponitur: ergo rē. maior pz: qz mor-
bū: z dispositionē pcr naturam factā oportet curare. i. re-
mouere per suū hū. z hoc dicit in iā rē.

LXXXIX.

Nōdum vero existentem: futuram ve-
ro ex dispositione que est secundū cor-
pus prohibere fieri.

¶ In hac parte pbat aliā cōclusionē que ē ista.
cause sane respectu male cōplexionis future fieri pertinet
ad partē medicine pseruatiuā vel pseruatiuā. cōclusio pbat
sic ille cause pertinent: vt sic solū ad partē pseruatiuam
vel pseruatiuā: per quas solū habemus phibere futurū.
Sed cause sane respectu male cōplexionis future fieri sūt
huiusmodi. g. maior est manifesta ex dictis supra: z minor
sola ponitur in iā cū dicit qz cōplexionē malā nōdū existē-
tē: sed futurā fieri merito dispositionis corpori intrinsece.
o3 prohiberi fieri supple z nō plus. ¶ Ubi nota qz phibi-
tio male cōplexionis future fieri aut est per remotionem
cause intrinsece: que nec est dicenda egritudo: nec neutra-
litas. alia futura fieri: z hec pertinet ad partem pseruati-
uam. aut est per conseruationem corporis in eodez vel ei?
ad melius reductionem: z hoc pertinet ad partem conser-
uatiuam vt predicatur rē.

LXXX.

Ius vero que adhuc sit: sanare qd iaz
factū ē: qd futurum est phibere fieri.

¶ Dic pbat tertiā cōclusionē: z est ista. cause sa-
ne respectu cōplexionis male fientis pertinent
ad partē artis curatiuā z pseruatiuā: pbat. cause sane re-
spectu talis dispositionis debent remouere malā cōple-
xionē factam que est pars fientis: z debent prohibere fu-

turum fieri cum fiens constet ex facto: z futuro fieri. pme
sunt in parte curatiua: z secunde in parte pseruatiua. er-
go cause tales sane pertinent ad vtrāqz partē artis dictā.

Hic tamen cadit

dubitatio vtz in sanado ma-
lam complexionem fientem
vel corpus illā patiens sit semper oportū prohibere ma-
lā cōplexionē futurā fieri z factā remouere per hūm: z qz
sic vt ex. B. hic. qz nō arguit sic. aliqua est mala complexio
fiens cuius nihil est futurū fieri. ergo in illius sanatione nō
o3 phibere futurū fieri. cōtra est nota: qz pp nullam aliam
cām dicimus esse necessariū prohibere futurū fieri: nisi qz in fiē-
te est pars futura fieri modo si aliqd sit fiens cuius nulla
pars est futura fieri. pz qz nō erit necessariū illud phiberi
in sua sanatione. assumptū pz primo ex dictis supra de ma-
la cōplexione existente secundū se totū: que tū bz cām a
qua dependet speciali dependentia quā dixi appellari fiē-
tem a ha. ¶ Secundo pbat z capio corpus se. febre con-
tinua cōclusa putanda qz sit in declinatiōe: ita qz nunq3 po-
tēta caliditas intendere in aliqua parte imo p totū pce-
det p tunc remittendo vsqz ad sanitatem: z pz pmo qz ibi ē
se. putrida. ergo mala complexio fiens: nulla tamen est ibi
mala ppo futura fieri: qz glibet gradus q post erit iam ē.
ergo nō ē futurū fieri: qz qd est non fiet. ¶ Tercio pbat
qz in cura male cōplexionis fientis nō o3 remouere partē factā:
qz in cura male cōplexionis cū mā: qz qz sufficit sola mate-
riē eūo: puta qz ibi nō est mala cōplexio fixa: qz sit sola
eūo materiei nō remouet ps facta. ergo. assumptū pz maio-
ri pte pz ex. Aui. quarta pmi. capitulo secūdo. cū dicit: sed si
cū mā fuerit ipsa euacuabit. z plerūqz gdes sola sufficit ei
euacuatio si cōplexionis infuse: que preterita est: malitiaz
nō ibi reliquerit. Cōstat aut qz mala ppo cum mā est fiēs:
sicut putrida se. ¶ Et idē pfirmat ex. ha. octauo terapēti-
ce. capitulo pmo. cū dicit de se. cura. fientibus autem ad
huc febribus faciente eas cām interimendū. Si vō hoc qz
dem eaz iam factū fuerit. aliud vō adhuc fiat vtrūqz cō-
piciendūz interimentibus nobis pus qdē antecedente eas
cām deinceps vero extinguetibus id quod anticipauit ab
ea accensum esse. Ibi expresse inuit. Gal. qz in se. fiente
sufficere solū cause eūonem: z ab hoc loco videt. Aui. sum-
pisse sententiam supradictam.

In ista questione

fm plusqz cōmentatores vt
qz semp in cura male cōple-
xionis fientis semp o3 remouere factū ad similitudine fa-
cti absolute qz nō est ps fientis: z phibere futurū fieri abso-
lute. ¶ Cōtra tū hoc arguit sic. i remotione facti absolute
qd nō ē ps fientis sanatio o3 fieri p approximationē hūm.
Sed multoties i remouēdo factū qd ē pars fientis nō o3
approximare hūm vt pz ex. Aui. qz multoties sufficit sola ma-
teriei eūo. g. rē. Cōtra ē tū arguit p duo argumēta supra fa-
cta qz nō o3 semp in egritudine fiēte phibere futurū fieri.
¶ Sed Dinus vult qz ad sanationē male cōplexionis fientis
vere nō regit nisi solius cause remotio z rō sua ē. qz cōm-
plexio que solū ē i fieri pendet a causa pducente z tale fm
totū definit cā definente opari: qz nō habet esse nisi in fie-
ri: z psequēs ad cuiuslibet talis remotionē sufficit solius
cause remotio: z fm hoc Dinus hoc loco nō itellexit p ma-
lā cōplexionē factā nisi independentē z fixā. ¶ Subdit
scdō qz intētio tamen sanatiua in sanado malā cōplonē fi-
entē o3 eē ad remotionē facti qd ē ps fientis: qz ad remotio-
nē morbi: z ad phibitionē futuri fieri p cause remotionez:
nā curatiua itētio sumit a morbo: z cā: nō aut ab accide-
te nisi figatur: z qz in morbo fiēte de necessitate cōcurrunt: et
cā z morbus: ideo vtrāqz intētio ē habēda. ¶ Et hoc vult
hic fm eū ha. vii. ē ex gbusdā causis: qz o3 morbo fiēti
occurrere cōtrario dimittendo cām: vt pz prima quar-
ti. c. de cura putridaz in gnālitz tū vtrāqz itētio sit bnda

L 4

Gal. Locus.

Curatiuam
Indicationem
sumi a mor-
bo p r. a. cā
morbi.

multotiens tamē ad sanationem vnum opus facit vtrūq;
intentum: vtrūq; causa remotio quando est possibilis. et h
voluit Aui. quarta pmi loco allegato. et Hal. octauo terapē
tice. capitulo primo. et per hunc modum ponit concordiam
Mibi tñ vñ qd nō est vñ statim causa cōseruante re
mota remotā esse malā complexionē ab ipsa pendente: vt
ostendi in questione de mala complexionē diuersa: vt pu
to satis clare contra Dinū: qz tamen remota causa conser
uante complexio fiens tendit ad corruptionem paulatim:
et nō multo tempore durat. Ideo qñq; sufficit medico sola
causa euacuatio: qñq; autem mala complexio fiens remo
ta causa: et si nō sit sine rēdentia ad corruptionē remanet
ita tarde tendens ad definitionē: vt sit bonus et conueniens
alterare et sequenter manet in esse habituali nō habi
tuali. Halie. octauo terapētice. capitulo primo. vult qd
multa pplexionū que sunt qñ iā cessauit causa fiens: qdā
sūt habituales quaz calor ē facile resoluibilis. sicut ca
lor ligni calefacti a sole: et stat qd iste tendit in corruptio
nē: sed tarde: et id indigent infrigidatione. In ceteris vñ
mibi Dinū sufficienter dicere maxime si intelligat qd sal
tem quandoq; in cura morbi fientis indigemus alteratio
ne pro facti remotione et intentione ad illud. Utz autē
in illis fientibus quoz factus est ita pax duratur: vt fru
stra videret approximandū huius: qz medici intentio ē
ad factū corrumperendū per huius approximationē: non puto
bene posse probari: qz in arte operatiua intentiones oppo
site sunt pro opere: vbi nō est operandū: et per hoc videt
mibi solutū ad partē querentē de facto quod est pars fiē
tis. Videtur mibi secundo qd in mala cōplexione fiēte
cū presentia cause semper pūgū aliqua mala cōplexio fu
tura fieri: puta que a causa fieret in febre putrida in decli
natione si fieret extinctio absq; cause euacuatione: et pari
modo in omni alio casu aliqua inuenit cōplexio mala fu
tura fieri ad modū medicorū: et si nunq; produceretur. Et p
hoc p3 responsio ad questionē nisi forte de parte facta ma
gis placeat dicere qd sanatio est per eius corruptionē: que
sit semper a contrario: quando est facta euacuatio totalis
cause ei: l3 nō sit opportunū medicū illud approximare:
tñ intentio est vt per cōtrarium corrumpt. LXXXI.

Probibetur igitur dispositione in qua
nata est fieri ablata. noia autem bu
iusmodi dispositio causa precedens.
Dic in generali docet modū vtendi causis
sanatiuis. Et diuidit i duas partes pmo do
cet modū vtendi causis respectu futuri fieri. deinde respe
ctu facti. secūda ibi (Facta vero egritudo). De pma
dicit qd futurū fieri probibetur fieri ablata dispō in qua. i. p
quam erat futurū fieri: et hoc dispositio vocatur causa egri
tudinis precedens. est ergo sententia qd probibitio futuri
fieri est per remotionem cause que erat apta id causare.
Ex quo patet non inconuenienter dixisse plusq; com
mentatore qd hoc loco conuenientius dictum fuisset qd p
hibetur per ablationē cause disponētis. verū quia dispo
sitio futura fieri non dicitur apud medicū nisi sit aliud in
corpore propter qd preparatum est ad illud futurum: et oē
tale intrinsecus pōt dici dispositio ideo bene toleratur lit
tera. Nota tamen qd huius cause diuidant a medicis in
causas antecedentes et coniunctas: vtraz tamen est natu
ra prior effectū: et ideo quelibet causa siue cōiuncta siue an
tecedens potest dici causa precedens: et ideo quāuis Halie.
loquatur hic de causis sanis respectu discrasie future fieri
taq; que est pars fientis qd future fieri: cuius nihil pcessit: et
pimi futuri causa sit cōiuncta: qñ actu facit. tñ dicit causa
precedens: qz omnis cā tā cōiuncta qd antecedens est bu
iusmodi. Mibi tñ videt qd eadem causa respectu vñ
dispositionis potest dici cā antecedens et respectu alterius

coniuncta: ita qd nō clauderet repugnantia cām que aufer
tur esse coniunctam respectu facti: antecedentes tamen re
spectu futuri et. deinde cum dicit. LXXXII.

Facta vero egritudo curabitur disposi
tione a qua principaliter que scdm natu
ram operatio ledit ablata: quā et ipaz
dicimus esse egritudinis causam.

Ostendit modū vtendi causis sanis respectu facti dicēs
qd dispō facta curat soluta. i. remota dispositione a qua p
cipaliter ledit operatio que d3 esse secundū naturā. Et
subdit qd hāc actionē lesaz vicim⁹ ē cām egritudinis. i. ab
egritudine: ita qd finis istius littere d3 dicere fm nostram
translationē quā et ipsam. s. oppositionē lesam dicimus ē
egritudinis cā. i. propter egritudinem. Ita qd ly cā sit abla
tū casus et nō debent dicere cām: vt cōmuniter habēt te
xtus nostri. Nā si ponatur cāz accusatiui casus necessario
importaret egritudinē factā habere cām intra corpus se
cundū modū cōem loquendi medicorū: qd est falsū: vt p3
de ethica. Antiqua autē trāslatio in fine dicit qd illa dis
positio est pp egritudinē. Et pp hoc Dali. in cōmento dīc
hunc locū esse obscurū pp diminutionē vnius verbi. quib
bet. n. sit qui in medicina est mediocriter instructus qd le
sio operationis scdm modū loquēdi medicorū immediate ē
ab egritudine: et est a causa egritudinis. mediante egritudi
ne igitur proprie dispositio a qua prouenit lesio non est cā
sed egritudo: ideo debuit dicere: et illa dispositio a qua pue
nit dispositio proprie ledens operationes: ita vt repetatur
nomē dispositionis: et hunc modū plusq; cōmetator impro
bat: qz sequitur inconueniens: qd prius dictum est. scdm
egritudinē factā habere cām: qd est falsum scdm modū lo
quēdi medicorū. Sed et est alia improbatio expositio
nis Dali. qz nō dicit tex. qd illa dispositio est causa egritu
dinis: sed qd est pp egritudinē: et ideo non loquitur de causa
egritudinis: sed de causato ab ea: qd est lesio operationis:
et ideo dicendum est in veteri translatione per dispositionē
nem hoc loco intelligi lesionem operationis: et redit ad
expositionem supradictaz. LXXXIII.

Curatio quidem vnum habet modū:
et maxime cōem intentionem. s. ei qd
soluendum est cōtrariū. huiusmodi. n.
generis sunt oēs pficiētes salutē cāe.

Istud est scdm capitulū tertij tractatus tertij tegni in q
vt prius dicit ponit cādes et regulas et cautelaz et modos
obseruandos in generali tā pro cura male complexionis fa
cte qd fientis: et diuidit in tres partes. In pmi ma pōit regu
lam siue intentionē generaliter habendā i omni cura ma
le complexionis. secūdo docet vitare erroz circa particu
larizationē canonis. tertio ostēdit regulas vel cautelaz ha
bendas in vñ canonis specialiter circa malā cōplexionez
factā et malā cōplexione fientē. Ibi scda (Manifestū ve
ro) ibi tertia (Ad inuentionē vero). Prima in duas. pmo
ponit generalē intentionē. secūdo docet particularizare:
ibi scda (Scdm vñ partem). De prima dicit qd curatio
male complexionis in genere h3 vnum modū et vnam intē
tionē maxime cōez siue regulā ad quā oportet aspicere: et
quā inuenire d3 ille q curat. Et hoc est huius ei qd est soluē
dū. i. corrumperendū. causa autem quare dicimus qd hoc est
maxime cōmunis intentio est ista: qz omnes cause perfici
entes salutem sunt huius generis. s. hie ei qd soluendum
est siue in morbo complexionali: vt hic dicitur: siue cōpo
sitionali siue vnitario: et id regula ista ē maxime cōmunis
qd pro cura intendendum est ad huius eius qd d3 solui et
nō est propria male complexionis tñ. Ubi nota primo
qd cura large sumendo est diligentia siue cogitatio vñ ope

ratio pro alicuius bono malū depellēdo: proprie tñ apud medicos cura est operatio p quā acquirī sanitas depulso morbo: unde si ynum morbū pelleremus per cuius expulsiōem maiorē aut equalē causāremus nō dicere ē en ratio: qz causa nō est mala nisi pro quanto facit morbus: aut salte p hoc est maxime mala: et accitis malitia plurimum est ex morbo: iō dispositionū triū pternaturalium pñderatā: a medico peior est morbus: et ideo nomen curationis proprie attribuit remotioni morbi et inductioni sanitatis: nō autēz cause aut accidenti proprie: qñq tamē dicitur curatio de remotione cause preter naturā: et sñr de remotione accidentis maxime qñ accidēs trahit ad se curam et in naturā morbi pueritur. hic curatio sumitur proprie: s3 canō verificetur et sumendo improprie. omne enīz abyciēdū et corrumpendū debet abyci per suū cōtrariūz ad modū loquēdi medicorū. ¶ Nota secundo qz huius sumitur multis modis: nā qñq sumitur valde stricte: vt illa sola dicunt hia que posita sub eodem genere a se inuicem maxime distant: et in eodem susceptio nō possunt si militer inesse: sed successine vñ est alterius corruptiūz: quo modo Arist. vt sepe videtur: et hoc modo sumendo cōtrarium nō est vepz qz omnis cura fiat per contrarium: vñ qz in cuiuslibet morbi cura intēdat per cōtrariū. ¶ Secundo modo dñ huius magis large pro eo qd est oppositū quoquo mō: qz habet potestatem vt virtutē corrumpēdi illud cui est oppositū: aliud sibi impossibile inducēdo: qualiter multa dicuntur opposita relatiue: vt magnum et parū multū et paucū dēsum rapz et hoc modo sumit huius in isto canone. ¶ Et hoc totum est de mente Galii. vñdecimo terapēntice. capitulo duodecimo. vbi postquā ostendit huius principij necessitatem: et qz sine eo non pōt artificialiter curari: obicit cōtra primūz dictū et soluit reprehēdendo Arist. in his verbis: que ego hic ad litteram adducā: vt videatur expositio de mente Galii. dicit ergo. nō. n. qualitatiuis corporibus solū sed in quantitatiuis est inuenire talē pñderatē: qd vtriqz quidam negant. neqz. n. magnū parū aiunt existere huius: sed oppositū in ad aliū quid: neqz multum paucū. Scdm vero eundē modū neqz raro denūm neqz intenso remissum neqz ei qd fm naturā rursus qd preter naturā: sed s3 bypo. demū oia talia huius habent nūcupationē: quēadmodū demū et scdm platonē generationes ex huius esse dicentem. ostensum autēz est mihi et per alia qz et ipse Arist. nō custodiuit suā legē lationem et hoc Gal. ¶ Et tu si residū huius capiculi legas clariū hanc inīam intelliges. ¶ Et ex hoc p3 qz curāz cura semper fiat per remotionē aut corruptionē rei pter naturam: et talis corruptio fiat ab eo qd h3 talem virtutē remotionē huius aut corruptionē: et tale ē huius secundum medicos in isto loco: et iō nō solū mala complexione curāda: s3 in omni morbo intentio est ad inueniendū tale huius: et B intendit. h. cū subdit ad declarandā cām generalitatis. Huius. n. generis sunt oēs cause perficiētes salutē. i. faciētes sanitatē post egritudinē aut neutralitatē nūc. ¶ Nec in hoc intendo plus insillere ad querendū de veritate canonis: nā p3 qz virtus: et bona dicta et magnificans et faciēs aliam figurā et vñr omne remouens aut remotionē intendens alicuius dispositionis a corpore nostro dimittendo sanitatem est huius illi dispositioni: nec alia argumenta solent ad hoc adduci. ¶ Verūtāmē est pñderandūz qz tale huius qñq est tale per se et qñq tale per accidens sicut aqua frigida per accidens est remotionē thetani: et oportet medicū intendere ad illud qd magis est paratū ad consequendū intentum cū circumstantijs tunc existentibz in corpore: et hinc est qz qñq incipimus ab eo qd est huius cause: quandoqz ab eo qd est contrariūz accidentē: et quādoqz administramus extra: quādoqz intra. Et breuiter hic acci-

Sdit postea medēdi difficultas et multitudo regularum specialium sub isto generali: deinde cum dicit.

LXXXIII.

Secundum vero partem sunt ex singulis contrarijs.

LXXXV.

SAlide igitur dispositioni frigida causa contraria est: frigide vero calida: et sic in alijs proportionaliter.

Docet specificare canonem. Nā in arte operatiua nō sufficit generalis cognitio nisi sciām quomodo ad specialia dñatur. Et diuidit in duas. primo facit hoc secundo declarat canonē vñm positū. secunda ibi (Si enīz imoderatum). ¶ Dicit primo qz cura specialij morborū p3 fieri per approximationem huius illi speciali morbo: et per modum cōtinuationis subdit qz calide igitur discrasie hoc modo speciali est contraria causa frigida. i. frigefactiua: et frigide discrasie est hia causa calida. i. calefactiua: et p cōsequens supple intendenda in cura illius: et ita faciendū est in omni alia mala pplexione pportionalit capēdo suū huius vt i humida et sicca. Et B totū ē claz. LXXXVI.

SI. n. imoderatus est omne preter naturam: moderatum vero scdm naturam: necesse est omne immoderatum ab immoderato secundum contrarium ad moderatum adduci.

¶ Dicit declarat canonē et habet hic locus plures expositio nes. vna est concordās cū antiqua littera: que videt inuenire qz ha. vñcat oē imoderatū et distemperatū reduci ad tēperamentū distemperatū p trarie dñominationis: vt calidum per frigida que sunt frigida respectu tēperati. ¶ Et qz nō possit p temperata reduci: et hunc modū fere omnes expositores sequunt et precipue plusqz commentatores. Imo plusqz cōmentatores vult qz hia reductiua vel curatiua debeat tantū a temperamēto distare qm distat corpus la psum. sicut supra dictū fuit de reductione corporis: ita qz si corpus naturaliter temperatū fieri frigidū vt duo: pro sui cura requirit calidum qd respectu temperati est calidum vt duo: ego: vt pro parte dixi supra hanc additionē que ē Daly. non puto veram: nā tertia pñm. capitulo de cōferuandis extremitatibus a nocumēto frigoris. vult huius. qz cum frigus dominatū fuerit mēbris: ita tñ qz nō putrescant: sed qz sint in via putrefactionis. ppter frigoris dominiū qz administret aqua naponū et emplastrū ex eis: et aqz aucti et multa que nō transcendunt primū aut salte scdm gradū caloris. Et tamē illa sunt frigida ppe quartū gradū: qz sūt quasi i semita mortis. Et ideo melius puto qz intelligatur qz huius sit equale effectiue in vna vel pluribus applicationibus. i. qz possit tñ gradūz abycere quāt est excessus a proprio temperamento: et hoc modo intelligendo res est clara. ¶ Et fortasse cōcedere qz cura fiat nō per contraria: s3 per similia scdm dñominationē. Nā huius. in loco allegato vult qz cura qñq fiat p imissionē pedum in aqua frigida. ¶ Et si dicat qz hec cura est per accidens: tñ per se curans nō erit nisi spūs illic clausus qz ē tpatus pedi: et nō calidus i tāto gradu respectu tpatenti in qto pes erat distēperat.

¶ Secundus modus exponendi est qz ha. nō velit curam malam complexionis semper fieri p distemperata: qz temperata totiens approximari possunt qz aff. milēt: et sic ad tēperatū reducant: et iō dicunt qz ha. vult hic probare qz omnis cura fit p huius morbo nō per id qd est respectu temperati habens cōtrariam dñominationē. verbi gratia. calidus in tertio: qd curatur per hia sibi: et ita frigidum i tertio. sed contrarium calido in tertio est nō solū frigidum in

tertio respectu temperati: sed ipsum temperatum. Nam me-
diū comparatū extremis utriusque est. Et id nō innuit
hic. S. q. oporteat in tali casu distemperata approximari: sed
ea que distemperatū ad temperamētum reducūt: que sūt
illi distemperamēto. Et exponit textū sic. si. n. omne
preter naturā ē imoderatum: intelligitur: si p. q. r. omne
fm nām est moderatū: tunc necesse est: id quod est imode-
ratū a suo. Hic duci ab imoderato tanq̃ a termino a q̃ ad
moderatū. non intelligi autem q̃ debeat duci ab imode-
rato: id est a causa distemperata.

Et ideo cadit hic dubitatio utp̃ cuiuslibet male
plexionis facite curabilis cura sit
facienda p̃ contraria fm denominationē respectu p̃p̃ij tē-
peramēti corporis curandi tñ a cōplexione corporis i con-
trariū distantia q̃tum p̃ morbū corpus distat a p̃p̃io tē-
peramēto. Et arguit q̃ sic: q̃ sicut se habent cause reducti-
ue lapsi ad temperamētū ad corp̃ rpatū ita se debēt habe-
re cause curatiue corporis egri ad sanitatē p̃p̃iā illi egro:
sed reductiue debent esse. Hic lapsus remouendū: per tā-
tum distantes a tēperamento q̃tum lapsus ille. ergo cura-
tiue pariter erunt. Hic lapsus: distantes tñ a natura cor-
poris curandi quantū distat egritudo. cōsequētia clara: r
minor supraposita ē a. Ha. in littera: r maior p̃z. q̃z p̃ vitasq̃
causas o3 lapsus abijci: r ad tēperamētū reduci. scōdo pro-
bat parte est. Dali. in cōmento r plusq̃ cōmētator i expo-
sitione partis istius. Et affirmat eius ratione sic. per illa
perfecti cura per que corpus ducit ad p̃p̃iū tēperamen-
tum: r nō ultra. sed talia sunt. Hic tñ distantia a tempera-
mento corporis curandi q̃tum distat morb⁹. ergo r. maior
ē manifesta: minor probatur: q̃z talia. Hic sūt epporētia cū
morb⁹ cum sint eiusdem gradus. ergo cum fuerint appo-
ximata agent: reagēt: quousq̃ veniant ad mediū iter ea:
sed mediū inter illa est p̃p̃iū temperamētum corporis
egri cū ab ipso equidistant. ergo per eorum approximatio-
nem posse ad dictum temperamentum veniant.

In oppositum arguit primo sic. in morbo cali-
do in secundo aere existente fri-
gido in p̃ minus frigida sunt approximanda q̃ aere existi-
te tēperato: vt post dicit. Hal. r vult. Aui. quarta p̃mi. ca-
pitulo p̃mo. sed aere existente temperato fm istoz viam
o3 fieri cura p̃ contraria equalia: r sic conuenirent frigida
in secundo. ergo aere existente frigido in primo fit cura p̃
minus frigida q̃ in scōdo. q̃ non semp p̃ contraria in gradu
equalia. Et forte dicitur hic q̃ ex aere r causa appoxima-
ta fit vna causa curatiua: que est talis in secundo. Et cōtra
aer nō est frigidus nisi in primo: r medicina appoximata
minus q̃ in secundo. q̃ ex ambobus nō fit vnū gradualr i
secundo. sequētia nota. q̃ q̃ minus frigidū cōiungit cū
magis frigidus intensus nō fit magis intensus: nec totū ita
intensum sicut intensus illorum.

In ista questione diffusus procedere nisi per
determinationē questionis
de reductione foret declarata: r per ea q̃ dicūt a me quar-
ta p̃mi. in questione de colico: r flatico febrietib⁹ equalr.
Et breuissime q̃ rideo q̃ non o3 semp in cura male com-
plexionis approximare contraria: ita intensa in gradu re-
spectu p̃p̃ij tēperamenti corporis curandi. sicut est di-
stans complexio lapsa a tēperamento eiusdē. probat. sit a.
corpus calū vt tria: r arguitur sic: per frigida vt duo mul-
totiens appoximata. a. corpus p̃r curari nūq̃ appoximā-
do frigida vt tria. ergo conclusio nota. assumptū p̃z: q̃z per ta-
lia potest remitti calor vt tria. ergo cū nunq̃ deficiet con-
trarietas vsq̃ ad reductionē inter a. r frigida vt duo: et
talitā frigida postq̃ inceperit corpus in frigidari vrinne ba-
berent maiore proportionē si in simili quantitate: r gradu
appoximarent sequit q̃ in reiteratione nō cessaret actio

vsq̃ ad cure cōplementū. Et scōdo tñ vōm est q̃ curatiue
cause integre alicuius male complexionis debēt effectiue
quo ad omnia suas applicationes tñ distare a dispositiōe
lapsi corporis curandi q̃tū cōplexio eius distat a tempa-
mento p̃p̃io. probatur: q̃z debent totū illū excessum re-
spectu p̃p̃ij tēperamēti remouere: r hoc fit p̃o mēte au-
cto: p̃ appenter dicentū partē affirmatiuā q̃onis. Et iuxta
hec tenēda eēt scōda expositio. Et Quidam tamen volunt
q̃ in cura l3 posset fieri incipiendo a similibus in forma in
gradu tamē remissioribus: q̃ melius r conuenientius sit p̃
ea que sunt. Hic p̃p̃ioni lapsē respectu p̃p̃ij tēperamēti cor-
poris curandi: ita q̃ morb⁹ calidus o3 curari p̃ frigida nō
p̃ remisse calida: q̃z per frigida fit cura p̃uenientius r secu-
rius: et volunt scōdo q̃ ista frigida distent a tēperamēto cu-
randi corporis effectiue p̃ tantū q̃tum corpus lapsū ē:
q̃. tñ possint abijcere quantus est lapsus: r ista videt cō-
formior snia pluribus textibus. Ha. que aut sint ista con-
traria docetur in particularibus libris r experientia mul-
tū docet. Et quibus vides modū expositionis plus q̃
cōmētatio ē inconuenientē: r rōnem suā nō concludere:
vt supra dictus est de reductiōe: r breuiter fere similes
conclusiones de curatione ponere debes sicut posite sunt
de reductione. Ita q̃ nō teneatur q̃ p̃ similia in forma idē
ratione sumpta a discrasia o3 fieri cura nec p̃ q̃tūlibet re-
missa. Hic: r q̃ quando cura ē cōplēda nō ē certus grad⁹
Hic o3 optime appoximando: r q̃ verisimiliter valde
conueniunt contraria eque a p̃p̃io tempamento distan-
tia. deducta autem indicatione cause vel virtutis: r alioz
vt supra dictum est de reductiōis r. LXXXVII.

Manifestū vero q̃ scōm virtutem nō
scōm apparitionē calefaciens r ifri-
gidās: r quecūq̃ huiusmodi alia ac-
cipiendum est. dico aut secundū vir-
tutem qd̃ essentialiter r proprie r vere est. vt
dicit scōm vero apparitionem qd̃ scōz presen-
tem sensū huiusmodi eē videtur: essentialr r o
bñ etis huiusmodi q̃no r o3 cognoscere ea in
negocio d̃ simplicib⁹ p̃harmacis est dictum.
Et dic. Ha. ponit cautelās obseruandas in executione can-
positi in cura male complexionis. Et diuiditur in duas. p̃
ponit cautelā generalē tam in cura male complexionis fa-
cte q̃ sentis. scōdo ostendit qua specialiter sit vtendū i vitasq̃
istaz. scōda ibi. Ad inuentionē prima posset diuidi i tres:
q̃z primo ponit cautelam. secundo declarat quedam voca-
bula. tertio remittit nos ad aliū locū: sed ego lego totū si-
mul. Dicit ergo primo q̃ manifestū est q̃ cum vicinus
q̃ cura fit per. Hic: r q̃ calide complexionis est. Hic frigi-
da causa r. Intelligendum est de cā que est calefaciēs f3
virtutem aut in frigidans aut aliā operans qualitātē: r nō
fm apparitionē. Dicit scōdo q̃ illud o3 ab eo tale f3 vir-
tutē q̃ est tale essentialiter: r proprie r vere. Illud at̃ dicit
tale fm apparitionē q̃ fm presentem sensum vt esse tale
nō tamen existens huiusmodi essentialiter. Dicit tertio
q̃ dicitur est in negocio. i. in libris de simplicib⁹ p̃harmacis
i. de simplici medicina q̃no o3 cognoscere ea que sūt talia
fm essentiā: r que fm presentem sensum. Ubi nota p̃i-
mo vt sumit a. Hal. tertio complexionum. calū frigidum
r. talia q̃q̃ dicuntur talia fm actum q̃q̃ in potentia il-
lud est tale fm actū q̃ est tale fm dispositionē quā in pre-
senti habet. tale aut fm potentiam est illud qd̃ nōdum h3
in presenti dispositionē p̃ quā o3 tale: sed potest tūc habere:
r hoc ē multo p̃ modū. quoddā. n. est qd̃ h3 in se virtu-
tē per quā nisi impediat fieri tale actu: sicut verbi grā. Ca-
tulus qui nunc natus est: r est de genere ycnātius dicitur

Contra
Plusq̃

venatilis in potentia: qz iam bz virtutem. s. formā p quam deducto impedimento veniet ad complementūz dispositionis p quā venabitur: s. similiter autē que nunc nascitur dicitur volatilis: nō qz habeat actu suffi^m ad volandū: s. qz bz principia et virtutē: per quā deducto impedimento fiet volatilis: et hic est prior: et dignior modus dicendi aliquid i potentia. vnde ha. tertio de complexionibus. capitulo primo dicit. **¶** Vis aut reb⁹ que potētia dicunt esse dignior est res in cuius natura existit virtus que eius finē psequi si nihil de exterioribus impediērit. **¶** Alijs autēz modis multis aliquid dicitur in potentia in quibus ē diversitas multa in propinquitate ad actū et distantia ab actu. Nam si de remota potentia loqueremur diceremus ignem in potētia frigidū salte rōne sue materie. et aquā potētia calidā: sed tamē vsus cōis et medicorū precipue cū dnt aliquid potētia calidū aut frigidū ē intelligere de eo qz ē tale in potētia propinqua in quo ē multi sunt gradus et differētie nihil tū dicitur tale in potētia propinqua penes medicos: nisi illud qd nondū est in dispōne qua dicit tale: sed ē pparatum et aptū fm naturā sui vt fiat tale: vt p3 tertio de complexionibus. capitulo pmo. **¶** Ex istis mō apparet qz eoz que sunt actu talia quedā sunt talia in actu p naturam. su am vt ignis calidus: et aqua frigida: quedā autē sunt talia p accidens: et nō per naturā sui: vt aqua calida: nō inest sibi caliditas p sui naturā sed ex accidente. **¶** Apparet secundo qz similiter rez que dicunt potētia tales quedā sunt tales naturaliter: vt verbi gratia. pip calidū: et euforbiū. qdā autē sunt tales per accidens: sicut verbi gratia. aqua frigida data corpori causonizati nō in multa qritate que calefit i stomacho: et calefacit postea. **¶** Ex his p3 expositio verborū. Sal. qz calida et frigida et tā actu qz potētia que p3 medicis eligere in cura debent esse talia per essentiam. i. per naturam sui: nō autē talia per accidens aut contra sui naturā: lz sint talia fm presentē sensum: vt aqua calefacta est calida actu: et in potētia pōt dici calida in parua qritate respectu causonizatis. **¶** Quarto p3 cā primi dicti. S. quare sint eligēda talia fm vtutē: qz istoz opatio quā intendim⁹ est semper: aut vt plurimū. illa vero que sunt talia. p actū raro et paucō tpe agerent illud qd intendimus. **¶** Quinto sequitur expō tertij dicti. S. Nā ha. in libris de simplicib⁹ medicinis in primis gnqz docuit distinguere iter talia vere: et talia per accidens: et per viam experimenti que ē certior: et per viam pōinationis que est minus certa: vt tamē materia de his rebus magis declaratur. **¶** Notandū secundū qz cum dicimus aliquid calidum actu aut intelligitur calidum formaliter: sicut ignis et spiritus: aut virtualiter. sicut sol et motus. de. n. dicuntur actu calida: vt p3 de sole tertio de complexionibus. capitulo primo. sed p3 qz nō nisi virtualiter dicitur sol calidus. **¶** Tertio nota qz cum dicimus calidum formaliter aut intelligitur absolute: et B modo fm ha. solū summe calidūz dicitur absolute calim aut per vincens: et hoc modo aut per vincens in constitutione: et sic plus habens de caliditate qz de frigiditate dicit calidum per vincens: aut secundo per vincens comparatione ad aliquid extrinsecum: et isto modo magis calidū alio respectu illius of calidū p vincens illius opatione. Calim vero virtualiter: nō of nisi comparatione ad illud qd ab ipso pōt calefieri: et sic de frigido et alijs qualitatib⁹. **¶** Et hic modus est quo medici dicunt aliquid calidū: aut frigidū. et respectu corporis humani: qz sufficiens humanū corp⁹ calefacere: et ita potētia calidum pōt intelligi: vt sit potētia calidum formaliter: vel qz sit in potētia calidū virtualiter: et hoc scōo modo dicunt medici qz medicina est in potētia calida: qz in potētia calida virtualiter: id est in potētia ad hoc: vt sufficiat corpus humanūz calefacere: et similiter dicitur de alijs qualitatibus. **¶** Nō tamen qz nō

est inconueniēs calim formaliter esse calim virtualiter: qz i rōne calidi virtualiter: non plus volumus nisi qz sufficiat calefacere: et precipue corpus humanū cui a medico ista cōparantur. **¶** Itā ergo p3 ex dictis illud qd An. prima pmi. capitulo de psonib⁹ dicit qz cū dicimus de medicina que est calida vel frigida et. volumus dicere qz pp ipsam i corpore hoīs pūit caliditas: et frigiditas maior illa quā ex se habebat: vnde nō denominat a medico fm qualitatem que medicinā informat: sed fm illā quā bz facere in corpore humano: et hoc p principū in ea actu naturaliter inuentum: aut per principū ad qd naturaliter. s. ex particulari pparatiōe quā bz ad illud recipiendū ē in potētia: aut ad qd est in potētia p3 qz taliter operatiū qd quare dicatur vide breuiter in questione de reductione medicinarū ad actum. **¶** Et qz res iste non sunt clare nisi primo videamus respectu cuius intelliguntur medicine calide aut frigide: et quomodo reducuntur ille q sunt in potētia ad actū ideo hic mouebo ambas questionēs nō obstante qz super ea: de eo qd comeditur: et bibitur alias eas terminauerim.

Subicitur igitur primo vtuz medicine que dicuntur calide vel frigide vel humide vel sicce in tanto vel tanto gradu dicantur a medicis tales in relatione ad corpus temperatū vt ad hominem absolute: et arguitur qz in comparatione ad omnes hominē saltem sanū. primo sic. medicine dicuntur tales respectu operatiōis quā faciūt in corpore humano. sed omnis medicina similiter i quodlibet corpus humanūz sanū est operatiua. ergo et. maior p3. probat primo: qz medicine calide in quarto gradu respectu cuiuslibet corporis sūt cōbustive tam frigidi qz calidi: et similiter medicine frigide in quarto cuiuslibet corporis sani sunt stupefactiue: vt p3 de causticis et opio. ergo a p alie medicine alioz graduū similiter erūt oīa corpora humana opatiue. **¶** Cōfirmat scōo qz medicine anodie vni corpori cuiuslibz tā sano qz egro sunt anodine: sed non sunt tales nisi respectu corporū respectu quoz sunt calide in primo gradu. ergo omnes tales respectu omnium corporū sunt calide in primo: et per cōsequens omnes alie sunt tales respectu oīum corporū: et maior p3 p auctores medicine qui in sedādis doloribus per anodina eisdem vtuntur in omnibus corporibus: et minor p3 quartā primi. capitulo de sedatione doloris. **¶** Tertio confirmatur qz omnis medicina calida per reiterationē multaz pōt calefacere vsqz ad quartū. ergo omnis talis posset qdlibet corpus humanū calefacere. assumptum notat experientia saltem de aliqua: et patet consequentia: quia in calefaciendo vsqz ad quartū oportet qz sub quolibet gradu caliditatis positum corpus calefaciat.

Ad oppositum est ha. tertio de simplici medicina distinctione secundū da. ca. qrtō. volens qz dicant tales in cōparatione ad corpus temperatum hominis.

Istā qōnē breuiter terminauī 2° pmi. sup ca. dō eo qd comedif et bibif: qz tū hic pmet: placz ēt aliqd dicere. Et p ponā qdā cōis i qbus o3 oēs venire. secūdo tractabo pōnez illoz q i hac mā ha. loquūt. 3° narabo pōnez ha. cū suis pbatōib⁹ et rōsionib⁹ ad obiecta.

Quantum igitur ad primū notādū qz medicina hic sumif pilla re qz corpi būano applicata ē i illud opatiua a qritate siue intrinsecus siue extrinsecus applicet et p opatiū a qritate itelligimus qz ē operatiū: vt sic calefaciēdo i frigidādo exiccādo vel humectādo vel tales trāsmutatiōes phibēdo: nāz nō solū alterātes: s. pseruātes corp⁹ nostrū a qritate dicūt opari. **¶** Nō scōo qz cūz medicina calefacit aut i frigidat vel alterat ad aliquā de pmiis qritatib⁹ dicim⁹ ipaz opari a qritate siue hoc faciat p qritatē pmiā in eā existētes siue B

faciat p alia virtute manifestā aut oculatā: vñ solē dicimus calidū: licet nō calefaciat nisi per lucē & lumē que non sunt prime qualitates: & ita dicimus ipsum operantē a qualitate: & similiter cuforbū & cauteria potētia cū comburunt dicimus agere a qualitate: & pro tūc inueniantur actu tepida ad tactū: & nō sit verisimile per talem tepidā caliditatē pburere: sed per aliā qualitatem occultā: & hoc vide clarius scda pmi. ca. de eo qd comedif & bibif. clare aut oz plusq comētatorē ita dicere cum ponat medicinas in po. reduci ad actū p accēptionē pncipij qd nō ē aliqua pma qūtatū: & tñ dicit illas opari a qūtate. Et qbus seqt q ois medicina calida vel frigida vel tpata est operatiua a qūtate vt sic. Segt scdo q distinguūt abinūce opari a forma & opari a qūtate: qz nō ois opatio cuius pncipiū effectiū ē qualitas occulta ē opatio a forma specifica. s. i. cui pñ ē qualitas vel vtus a. a pñis qualitatib vel sñe cap: & q nō ē introductio vel phibitio alicuius primaz qualitātū aut effectus vlt aptus seq operationē talis pñe qūtatū in tali subiecto sicut subtilitatio: vel igrossatio &c. Et pp B nō videf nece. vt Bētilis dicit cū omni actione a qualitate diūgi opationē a forma specifica. Nota tertio q gradus generali rōne in qūtatibus dicit qūtas respectu alterius intensior aut remissior: & sic in latitudine q pponit ifi niti sunt gradus. medici aut hoc loco p gradus intelligunt spāles medicine in qualitate recessum a tpamēto: p quē ē aut occulte: aut manifeste sine manifesta leſione aut manifeste cū manifesta leſione ad salutē aut ad mortē vsq alteratiua: & iō quatuor tñ gradus posuerūt. Utp autē medicina pmi gradus vt sic sit corporis extra tpamētum alteratiua vel nō vide p pmi. ca. de eo qd comedif & bibif. p ea q ibi dixi. Et tūc pz intētio qōnis nostre. Nā que ritur ex quo medicine dicūt alicuius gradus per hoc q sit manifeste yf occulte & alteratiue. Utp qñ medici i lā bzis dicit absolute q camomilla ē calida in primo gradu: & sal calidū in secundo: & piper in tertio anacardus in quarto. intelligatur in comparatione ad operationē quā habet facere in corpore hominis temperato: aut ad operationē quā habent facere in dīfferenter i omni corpore humano. Quarto tñ nota q de nō distinctionis graduū abinūce nō obſtate p dicto q ē. Ha. multe sunt opiniones: quaz p ē Jaco. alkindi narrata ab Auer. s. colligit circa finē: vñ i summa q gradus: qz dicit ex cēsum: & hoc nō pōt ēē nisi in cōparatiōe ad altē: iō dicit in respectu tēperati: cū tēpata medicina nō sit alicuius gradus: & qz nō scdm quēlibet respectū dicit gradus: imo scdm determinatos: iō debem dicere q gradus dicunt p excessus q pñit i pncipalissimā pportione: & qz iter pportiones maioris inequalitatis pncipalissima ē pportio dupli: primo qz ipsa pfurgit ex p additiōe supra vnitatē: nā si vnitati addat vnitās fit binario: & duoz ad vñ ē pportio dupla. Et scdo qz i illa pportione ē optima psonātia q vocat i musica dyapason: et pp hoc gradus i qualitātibus medicinaz inueniunt s. angmētū dupli: ita q primus gradus caloris bz duplā caliditatem ad id qd bz tēperamētū: & scdo bz duplū eius qd bz primus: & tertius duplū ei qd bz scdo: & quartus duplū eius qd bz tertius: ita q quartus bz i. iō. plusq tpata. Vñ tñ opi. ipugnat Auer. loco dicto. primo qz hic modus distinguēdi gradus sumit a re accidētali respectu medicinaz. s. a pñitate: pportiois: & nobilitate & talia nō debēt fieri i artib. Scdo qz posito qz debeāt ēē fm pportione sufficiebat q pñ gradus ēē duplus tēperamētū: & scdo triplus & tertio quadruplus: & qrt gntuplus: qz hoc mō seruāt eqūlitas excessū vñ gradus ad aliū: nō aut mō p dicto i quo qrt excedit tertū plusq tertū secundū: & tertū z plusq scdo pmi. Tertio qz sequere q virtus nra nō posset tolerare medicine calozē tertij gradus cū excedat calozē tpatū

in pportioe octupla. Et qrt qz latitudo. i. distātia qrti gradus a tertio nō ēē pportiois latitudinē scda pmo. i. nō ēē eqūlis: nā de pportione nō pbarer rō. Et qnto qz p hunc modū distinguēdi non possemus cognoscere q ē medicina i primo gradu: & ēē nobis occulta: qz nō possem cognoscere que habet pportione duplā ad tēperamētū: & iste ē maior error q esse possit in hac arte: cū inuēta sit ad cognoscendū specialiter vt sciamus opponere morbo medicine proportionatam.

Scdus modus p sumi ex Auer. loco allegato: quē putat ēē Sal. & ē q inuētiō pmi gradus ē p inuētiōe medicine. pmo alterantis sensibily ita q pmo manifeste fēnti: & puto vt dicat q licz sit alteratio sensui manifesta. tñ ex ea nō ē manifestū pmo occurſu vtrū corp exiuerit tpamētū. s. z. gradū inuenerūt p inuētiōe medicine tñ distātia a medicina pmi gradus qrtū illa distat a tēpata. Et tertij p inuētiōne tantū dē distātia a medicina scda qrtū illa excedit medī cinā pmi gradus: & ita dicit de qrt gradu: & B dicit Auer. intellexerūt medici ad hoc vt grad. ēent eqūles. Ego aut hūc z modū: nō puto esse ad mentē. s. p qz latitudo tertij gradus medicinaz ē multo maior q latitudo scda: nam latitudo scda nō ē nisi cū medicina ledit insensibiliter. latitudo at tertij ē cū ledit sensibily vsq q mortificet. pstat at q maior ē distātia sensibily ledenti iter se qz isensibily: iō a pñ tertij gradus vsq ad finē latitudo ē maior q a pñ scda vsq ad finē: iō gradus nō sunt eqūles ad sensum quē voluit Auer. & forte qz h fuit i dubio i mēte Auer. cū dixit q cōtēplare bz bz si sunt veracia: & nō sequeris cōsuetudinē ppor. q sequitur pſuetudines medicorū nouorū mō dernorū. Adod aut cōstātinū pōt poni p. qz supponēs cū ysaac q calor hois tpatū sit duoz graduū voluit post q medicina calida i p gradu est illa que habet medietatē caloris temperati: & calū in scdo que bz calozem equalem tēperato: & i tertio gradu q bz medietatē illius caloris supra tēpatum: & calida i qrtō q bz calozē duplū ad tpatū.

Ego aut nō puto cōstātinū aut ysaac quē cōstātinū segē dicere qz hō tēpatū est illa que habet medietatē caloris: qz hoc ēē manifestū deliramētū: nec qz velit qz hō tpatū distat ab eqūli pōderis p duos gradus eqūles illis p qz medicina calida i quarto distat a tpatō hois: qz hoc sciri nō pōt: s. puto ipm velle calozē spūis cōis i hoie ēē vt duo respectu hois tpatū: qd vtrū sit vey bz magnū dubiū. Et itez qz hic pōit graduū latitudines eqūles nō vñ mibi ad mētes. Ha. vā opinio pp rōnez factā p precedentem opi.

Alla ē igit opinio Sal. q nō voluit gradus distinguere secundū mēsuras qūtatū i medicinis inuētiō: s. scds modos alteratiōis ab illis medicinis i corp hois pueniētes: & vocauit graduū pmi cū medicina sufficit i debita doſi: & vna approximatiōe corp tpatū alterare: nō tñ ita q solo sensu iudicari possit corp tpatū exiuisse. Quēcūqz aut seruat dictis conditionib ita alterāt corp: vt egrediat manifeste tpamētū latitudinē: nō tñ sensibily ledūt opatiōes: sunt i scdo gradu: q vō & sensibily alterāt & sensibily ledunt nō mortificādo sunt i tertio gradu: & cōstat istū hē multo maiore latitudinē qz hēat scdo aut pmi: qrt aut ē gradus illaz medicinaz q mortificāt q recipit magis & minus fm velocitatē mortificādi. Et pstat qz isti mōi distinguēdi hnt terminos q possūt cognosci limitate. vbi alij modi nō dicūt aliqd qz p experiētiā vel rōne faciat aliqd pncipaliter cognosci i q gradu sit. Et qz p qz siue ponam latitudines medicinaz maiore latitudine corporū humanorū. qd ego puto vey: siue ponam eqūlēs: tñ vna alteri correfpōdet scds graduū distinctiōes: Ita q medicina pmi gradū ē alteratiua tpamētū vsq ad pmi: & medicina scda ē alteratiua ei vsq ad scds: & sic de tertio & qrt gradu: semp intelligēdo i vna applicatione & in doſi sub qua dicitur talis & ista suf.

ficiant pro isto articulo

Quantum ad scdm scire oz qd de hac questione iue
te sunt positiones tres: quarum due p i
radice pueniunt: 13 post i gbusda discrepare videat: pma g
e positio posita breuiter: 2 no ex toto affirmata a plusq co
metatoze. tertio tegni 2 vult q medicine q dicunt tales et
referunt ad corpus humanu sanu absolute no solu dicu
tales respectu tpatu: ita q medicina q ab auctorib calida
in primo ponit e respectu cuiuslibet corporis buani sani ta
lis: vep: qz viderut q in medicina q est talis i actu hoc no
bz vep: no dicunt q intelligunt solu de medicina tali in po
tentia. Ad hanc aut positione probandam accedunt. 6.
vys. prima e leuis ponderis: qz dicunt q Aul. qncuq loge
de medicina talibus: siue prima primi. capitulo de psoni
b: siue scda pmi. ca. 2 de eo qd comedie 2 bibie. siue i scdo ca
nonis nuq loge de boie nisi absolute no noiendo tpatu. 2
B no enisi qz vidit q dicunt tales absolute respectu boie.
Scda via sumit a mo inueniedi gradus medicina: naz
gradus medicina sunt inuenti maxime p experientia. g
respectu illoz corporz deberent dici medicine tales i gra
du respectu quoz vel qb facta sunt experientia taliu medi
cina: 13 experientia no fuit facta solu in tpatu. g no soluz
respectu illoz dicunt tati vel tati gradus: p3 minor. pmo
qz tpatu no inueniunt tanto tpe tpatu optime q possit fieri
experientia in eis cu no durent talia: per tepus notabile
et qz ista experientia bz fieri no solu in sanis: sed in egris co
trarijs egritudinibus: vt docet Aul. scdo canonis. caplo de
cognitione virtutis medicinz: p experientia: Ba. ita fecit d
oleo: vt p3 scdo simplici. distinctioe tertia. capitulo pmo.
Tertia via e p nam medicina: q reiterate vel augmen
tate pducunt effectuz alterius gradus q sunt ipe posite ab
auctorib: na medicina primi gradus p multa reiteratione
pot inducere effectuz qtri gradus: vt pot colligi secuda p
mi. capitulo de eo qd comedie 2 bibie: qz in descriptioe gra
duu p suos effectus semp addit in pmo 2 scdo 2 tertio gra
du ista parte: nisi cu iterat vt est multu: per qd dat intelli
gi q qz reiterate pot vltra inducere aut qz dosis augmen
taf. Et tuc arguit sic. medicina primi gradus quodcuqz cor
pus humanu sufficit calefacere. g respectu cuiuslibz bz vi
ci calido: 2 no e maior no de illis scdi 2 tertio q non possint
oe corpus humanu calefacere q de medicina pmi. g qlibz
medicina posita calida oe corp humanu pot calefacere: 2
p his respectu cuiuslibet bz vi ci calida: no solu respectu
tpati. assumptu patet: qz medicina primi gradus per reite
ratione pot calefacere vsq ad quartu. g qz iaz calefecerit
vsq ad tertiu gradu approximata sufficeret calefacere. ali
ter. n. nuq p reiteratione vsq ad tri gradu sufficeret.
Quarta via sumit ab experimeto: 2 auctoritate: na p ex
perientia videmus q carnes pulloz et vinu inflammat cor
pus febriciens se. causonide: qd e calz circa finem tertij gradus.
ga multo fortiori medicina calide i p ide corp inflamaret:
13 pntia: qz magis alteratiua e ceteris pib medicina q ci
b. Doc pfirmat auctoritate Ba. scdo de simplici medici
na distinctioe tertia. ca. p. vbi vult q de pprietate olei e vt
si admistrat i herispila addat caliditate additioe manifesta:
13 pstat qz mebra herispila sunt cala i 3: 2 oleu e t pate ca
liditatis. g medicine tepate caliditatis pnt calefacere cor
pus calidu in 3 caliditate multa. Ita aut dixit Ba. ad lraz.
Et inuenerut visibiliter q ipsum no addit caliditate eoz
sicut facit illud i egritudinib noiatio heri. iste naqz gene
rant ex materis colericis: 2 de pprietate olei e qn admini
strat i eis vt addat caliditate additioe manifesta et si ipz
administret existens frigidu vltima frigiditate. bec Bali.
Lfirmat eiuse auctoritate: qz medicina t pate calidi
tatis administata corpori multu ifrigidato e illi t pate ca
liditatis. ga pari cuilibet alteri. p3 assumptu ex Bali. loco

allegato: na dixit ita de oleo. Si aut cui aduenit frig cu vt
tur oleo no aduenit ex eo inuametur in re manifeste: neqz
nocumetur: 2 B gde ex eo qd declaraf: q quis sit possibi
le i oleo vt calefaciat corpus: verutu no calefit ipm calore
forti q calore manifesto. bec Ba. Ex quo pot alia ro for
mari. ois medicina q de se no calefacit corpus tpatu: calo
re manifesto: nec calefacit frigidu manifesto calore: nec i
frigidat. g est silis opatiols in corpore tpatu: 2 in frigidat:
a pari et i calido: 2 id erit eiuse gradus respectu oiu corporu
humanoz: 13 eade e ro de alijs medicinis. ergo 2.

Quinta via sumit itez ex ee medicina: calidaz i p gra
du 13 alio mo: 2 supponit q medicina sedatiua doloris siue
ve anodina e medicina subtili substantie calida: 2 hoc p3 ex
Ba. gnto de simplici medicina. distinctioe 5. ca. vltimo cu
dicit. Et illa q e sedans dolore vere e cur virtus calefacit i
gradu pmo: 2 e substantia i qua e huiusmodi vtus substantia
subtili. bec Ba. 2 simile pot colligi 4. pmi. ca. 3. Scdo
supponit q i oibus coplonibus ta colericis q flegmaticis
anetu 2 camomilla 2 similia sunt sedatiua doloris. istud p3
ad experientia: 2 qz a nostris doctoribus no sut alia posita q
noient anodina. Ex istis arguit sic. ois medicina dolo
ris sedatiua siue one nali calida siue frigida siue i egritudi
ne calida siue frigida loquedo de ve sedatiuis e calida i p
gradu illi corpori i quo e doloris sedatiua: sed eade sunt me
dicine doloris sedatiue respectu oium corporu cuiuscuz
pplonis existat. ergo eade sunt medicine in p gradu calide
respectu cuiuscuz corporis buani cuiuscuz pplonis existat
Et eade e ro h medicina alioz graduu. g ois medicina in alio
gradu exis e i eode gradu respectu oiu boiu: qd fuit itetu.

Sexta via sumit a medicina talib i qro gradu. qz ois
medicia talis i quarto gradu siue calida siue frigida est ta
lis in quarto gradu respectu cuiuslibet corporis. ergo a pari
ide erit i alijs. assumptu p3: qz opiu cuiuslibz boie 2 calidi
2 frigidi e mortificatiu: 2 argetu sublimatum cuiuslibet
adustiui: sic de alijs. iste sut rones huius vie 2c. Ex si ar
guat q eade medicina calida forti 2 magis debet cale
facere calu q frigidu vel tpatu: cu minor sit ibi resisteria.

Ridet qz h e vep si i equali dosi apporximare: nunc
aut i minori dosi bz apporximari medicina calida i corpe
calido ad simile effectuz pducendu q i corpore tpatu. Et qz
medicines in diuersis dosib debnet apporximari: diuersis
corpib 13 diuersitate suaz naruz: id hoc erat qz infinitum
auctores n limitauit doses medicinz pcpue alteratiua:
ru dimittetes limitatoz arbitrio iudicio medici expri.

Sz pter hac gnalitate Thomas d garbo limitauit se ad
quasda hnes q qz sint multe sumati colliga sniaz: 2 e p
sua 3. qz si aliq e medicina ve tpatu q corpus tpatu nullo mo
sit alteratiua illa eet tpatu: 2 nltius alteratiua tpatu qtriciuz
qtritas augeret: aut mltis vicib admistraret: 2 B merito
qlitatio: i q e ve tpatu. hoc p3 qz tal medicina e vtualr silis
corpi tpatu: 2 cu nullu silis alteri siue vtualr siue formalf
sit ei alteratiu scqz q medicina tal n e tpatu corpus altera
tiua. Ex qz vbi mibi seg q e possibile dare qlitatie vtualle
pductiuu caloris tpatu: 2 n iteflorio: 2 qz no vt maior ro de
calor tpatu boie q de qlitatis vtualr eiuse pductiuu: 2 n
iteflorio qn p ide dabil sit qlitatis vtualis pductiuu caloris
primi gradus: 2 no vltorio. Et hoc dato sequitur q aliq
e medicina calida in primo respectu temperati que no e ca
lida in primo nisi respectu calidi in primo.

Jo vt mibi q ista sua 3 repugnat pni Aul. maxie si aho
fuerit additioal ponaf possibile. Vult 2: qz ois medicina
q p reiteratione vl augmetu qtritatis p p se aliq gdu i
ducere e tati gdu formalf qtu pt iducere p augmetu qtriv
tatis siue p reiteratione: hac pbat: qz nisi heret vtutes tati
gdu pductiuu nuq ipz pduceret. p qz qtriciuz passu sit dis
positu: tñ agos n pt agere vltra illud qd bz actu aut vtute. 2

qz si pduceret qdū vltra illū quē bz i vntē vl i actu anqz
būc pduceret. pduceret eqlez illū quem bz: tūc cessaret
actio: qz iter silia i forma ⁊ gradu nō cadit actio: vt p de ge
neratiōe: ⁊ B fm dictū Thome aliquē mōz bz q possit to
lerari. ¶ Tertiū dictū ē q latitudo medicina: est multo
maior q latitudo corpō: ⁊ hoc declarat: qz medicina cali
da i tertio est calidior corpō humano calido i quocūqz gra
du viuo. Nā gariofilus nō ē calid⁹: nisi i tertio nūc tūc est
corp⁹: ita calim qn ab eo calefiat: qd pz: qz mordicat linguā
statiz: ⁊ silr allū: ⁊ pip. B ē tertium dictum suū puto eē ve
rū: nec aliquo. Ha. nā mto maior bz eē distātia iter cali
dissimū mixtū ⁊ frigidissimū mixtū q iter calim boiem et
frigidū boiem: qz maior distātia extremoz: corrūdet gene
ri qz vni spēi eiusdē generis: s3 p certo. B si repugnat dictis.
Ha. vt existimat Thomas. ¶ Quarto dicē Thomas i illis
exēplarib⁹: q ego legi q si sunt due medicie: quaz vna pōt
i q̄titate minori iducere effectū q̄lez alia nō pōt nisi i q̄ti
tate maiori illa q pōt i q̄titate minori būc effectū iducere
ē maioris gradus q̄ illa q pōt solū i maiori. istā pbat: qz il
la q i minori q̄titate pōt ceteris parib⁹ maiorē effectū idu
cere: ⁊ p oīs ē maioris vel itēstioris gradus. ¶ Et B qrtuz
puto ego repugnare alia dictis suis i hac qōne: nā ipe vult
q aucta q̄titate nō auget grad⁹: ⁊ q oīs medicina pōt per
augmētū q̄tatis iducere effectū qrti grad⁹: ⁊ silr p reite
rationē: ⁊ q oīs medicina qn ē ad actū reducta ē tanti gra
dus qrtū pōt p reiterationē. ⁊ augmētuz q̄tatis iducere.
¶ Et ex his ipsemct ifert q oīs medicina i gradu talē tal
i qrtō gradu. ¶ Sed ex B seqt q oēs medicine sūt eiusdē
grad⁹: ⁊ B repugnat qrtō dicto supra posito. stat. n. q mul
te sūt medicine q i pua q̄titate sufficiūt illd qd alie i certa
magna si facerēt: nā eufor⁹ iterficat i q̄titate. 3. y. ⁊ pip nō.
⁊ iō nō sūt eqlis grad⁹ fm ipm: ⁊ qz vtraz ē tāti grad⁹ q̄tū
pōt p reiterationē vel q̄tatis augmētū i corp⁹ humanū
iducere: vt ipse dicit: ⁊ ambe p būc modū pnt eqlez gradū
iducere: iō ambe sunt eqlis grad⁹: ⁊ sic iplicat traditōez.
¶ Et iō puto q meli⁹ defenderet hec opinio ab his q di
cerēt q medicina si ē ad eūdē actū reducibilis i q̄libz būa
no corp⁹ imo i calidiori ad vtutē magis calefactiua: ⁊ eē i
frigidiori: sicut vn⁹ cib⁹ nō ad eōsdē oīno puerit bu. i oib⁹
corpōib⁹: nullo tū mō puto positionē eē verā. Et qz B ma
gis patebit pbādō positionem Hal. ideo nō laboro in spe
ciali in probatione positionis istius.
¶ Sed ad explanādā mētē Ha. i B q̄sro descēdo. p igit sup
ponēdū ē q dupliciter dicim⁹ aliqd calidū vel frigidū bu
midū vel siccū vno mō actu alio mō i potētia. Tale aut in
actu dī trib⁹ modis aut absolute: ⁊ B ē sume tale vt ignis ē
calid⁹: aut scōdo p hoc qd vincit i eo: sicut illud in quo calor
vntat frigori p̄p̄to dicim⁹ calidū actu. ¶ Aut 3⁹ cōpando
ad aliquā rē: sicut oē calid⁹ boie de p̄tū tale dicimus cali
dū respectu ei⁹ i actu vñ aquaz balnei respectu bois t̄pati
dicimus calidū actu. ¶ Aduerte tñ bīc q calidū actu apō
medicos nō solū dī de calo formaliter: sicut būo calitatez:
imo de calido virtualiter: vñ mō virt⁹ illa sit sufficiēs opa
ri sine pcedēte trāsmutatiōe i corp⁹ respectu cui⁹ dī calidū.
alr. n. nō eēt sol calid⁹ actu: cui⁹ oppositū dicē Ha. 3⁹ p̄ponū.
Et qz manifestū ē i actu calis q illud qd ē calz respectu tē
perati nō semp ē calim respectu cuiuslibet bois. imo stat q
sit respectu alteri⁹ frigidū: vt pz i aq tepida q ifrigidat exi
stētē i balneo: ⁊ nō t̄patū: iō de istis nō sit dubiū vtp medi
cus cū dicat aliqd calim intelligat respectu cuiuslibz bois
vl t̄pati: qz oēs pcedūt q intelligit respectu t̄pati. ¶ Quia
ē medic⁹ nō vocat calz actu solū summe calim: nec vocat
calim actu oē qd ē tale p vincēs i eo: iō restat q qn dicit de
aliq qd ē calidū actu: intelligit illud p̄p̄atiōe ad boiem: ⁊ nō
p̄parat ad boiem rōne mēsure caloris i se p̄siderati: s3 rōne
opatiōis in eo: vt sumit p̄ p̄m. ca: de p̄ponib⁹: iō cū medi
cus dicit aliqd calim actu sine alia limitatiōe intelligit rōne

opatiōis quā sufficit facere i boie: tñō i q̄libet: vt dī i p̄ce
dēt: s3 i t̄pato: ⁊ de actu calidū vel frigidū ⁊c. nō dicaz am
plius i qōne ista: s3 pcedā ad loquēdū de talib⁹ in potētia.
¶ Res g talis dī in potētia fm mētē Hal. qz nō ē de facto
taliz: s3 ē preparata: ⁊ apta i nā sua vt sit talis: ⁊ bāc descri
ptionē ponit Hal. tertio p̄ponū. ca. p. 13 g largo mō loquē
do dicam⁹ q res q p multas trāsmutatiōes pnt trāfire in
aliquā dispositionē sint i potētia ad illā dispōnem vt ele
mēta sunt i potētia caro ⁊ nervus. Medici tñ cum dicunt
aliqd tale i potētia i p̄posito nro nō solū itelligūt aliqd eē
calidū potētia: qz pōt fieri calidū ē si i corpore humano B
sit: s3 p̄p̄ie illud qd bz p̄parationē: vt fiat calidū. B. n. mō:
l3 aqua sit vel possit in ignē p̄uerit: tñ nō dicim⁹ aquā cali
dā in potētia: qz nō bz p̄parationē: vt fiat calefactiō: s3 po
tius ad oppositum: ⁊ B puto. B. voluisse dicere tertio com
plexionū. caplo p. enz dicit. Dī aut oib⁹ q potētia dicunt
eē dignior ē res i cui⁹ nā existit virt⁹ q ei⁹ finē p̄sequitur: nisi
aliqd dī exteriorib⁹ ipedierit: deide post bāc qdū qz mā fue
rit p̄p̄nq ad gnandū illd qd gnatur: nūc differ vt p̄ dica
tur nā p̄p̄nq: aut p̄ueniēs: aut p̄p̄a. ¶ Et itelligas qz ba
bere p̄parationē: vt fiat calz. i. sufficiēs calefacere corp⁹ hu
manū ē duob⁹ mōis. vn⁹ ē qz bēat vtutē tali mō calefacti
uā q dēducto ipedimēto extrinseco reducīt ad B: vt suffici
at calefacere. ¶ Alio mō qz bz dispōnē p̄paratē ad recipiē
dū talē vtutē dī p̄rio: ⁊ bis duob⁹ mōis dī calz i potētia a
medicis: ⁊ ita itelligat de frido ⁊ būido: ⁊ sicco: vñ Ha. pau
lo post dicta iqt. Adodus aut p̄m ē dignior mōis gbus dī
res q potētia aliqz rez: deide post ipz res q dī qz ē res potē
tia s3 qz ē mā p̄ueniēs: quē ad modū dicim⁹ de vapore fu
moso qz ē flā. ⁊ de vapore būido qz ē aer potētia. B. Hal. et
alios modos si narrat. ¶ Nō scōdo q calim i potētia loquē
do de bis duob⁹ mōis datis ē vtroqz modoz: vñ dī dī
dī rotis q̄tiēs calz i actu. Nā aliqd dī calim i potētia p̄ re
spectu cali absolute qd ē ignis: ⁊ aliqd dī calim i potētia re
spectu cali i actu p vicēs i eo: ⁊ aliqd dī calz i potētia res
ctu cali i actu p̄p̄ationē ad aliqd aliō puta t̄patū i genē
suo aut ad aliqd alteri⁹ generis. ¶ Exēplū p̄. sicut sulfur
dī potētia calim: qz p̄paratū: vt facile i ignē p̄uertat: ⁊ ē mā
p̄p̄ia: ⁊ p̄ueniēs signi ⁊ multa alia. ¶ Exēplū scōi vt semē
eq ē calim i potētia respectu cali p vicēs: aut saltē mēstruū
qd p̄paratū ē: vt p̄uertat i equū. ¶ Exēplū tertū vt pip ē
calidū i potētia respectu bois: qz p̄paratū ē: vt fiat actu suf
ficiēs calefacere boies. Medici aut i p̄posito nō dicūt me
dicinā calidā: nisi B tertio mō: nec calidū i potētia: nisi hoc
tertio mō: ⁊ cū hoc restricto ad boiem: qz dicūt illud calim
potētia qd ē in potētia p̄p̄inqua vt sit calim respectu bois:
vel p̄paratū vt sit calim respectu bois: l3 nondū sit ita: et p
calidum itelligas sufficiēs calefacere siue per calidita
tem siue per alia virtutem: vt tibi dixi supra qz sol dicitur
calidus actu respectu hominis a Ha. licet sol nō habeat ca
liditatem nisi virtutalem. ¶ Nota tertio q omne calidū
in potentia hoc mō respectu bois adhuc est tribus modis
sicut tribus modis p̄tingit a calido in actu bois calefieri.
vno mō dicit calefacere sicut nutrimentū ē calidū i poten
tia: qz pōt ⁊ preparatū ē p̄uerit i humore calefaciētē: sicut
dicim⁹ chilū ex carnib⁹ ⁊ vino gēitū eē calidū i potētia: qz
p̄parat⁹ ē p̄uerit in sanguinez. scōdo modo dicitur caleface
re vt vestimentum: vt verbi gratia pellē leuē ⁊ pilis plenā
dicimus potentia calidā: qz pōt calefacere sicut vestimen
tū. tertio mō dī aliqd calefacere: vt medicā ad actū re
ducta. ⁊ istos tres modos ponit Hal. itelligendo 2⁹ de sim
plici medicina. distictiōe 3⁹. ca. p. cū dixit. Et qdaz sunt ca
lide potētia. ⁊ bz qdēmaneriel alia est que calefacit cor
pus fm semitā qua calefaciūt cibi. ⁊ alia est qz calefacit cor
pus calefactione medicina: ⁊ alia est que facit illud s3 se
mitā qua facit illud regmē ⁊ opimentū. ¶ Quarto p̄ncipa
liter notādū qz tā in calis actu qz in calis in potētia qdam

sunt talia p se & fm nam qdaz sunt talia p accens. nam si aq calefiat ad igne est actu cala sed per accens: & aqua cucumeris potata a patiente causonides in parua q̄tate tandē calefit & in coleras cōuertit: si silt aq frida effusa sup corpus iuuenis bñ carnosū in estate ipm calefacit p accens. Cuz ergo dicimus aliqd tale itelligimus qd nālrl inclinā calitatē iduere. & cū dicimus qd est potētia tale itelligimus de tali in potētia p se. qz nām bz vel vtutē pparantē ipm de pximo ad hoc qd sit vel fiat actu tale. Cū aut ex q̄litate actu exire pter nām in aliquo sit opō nō dicimus qd est tale nisi p accidens vt aq cala: & cū per violētiā agentis puerit ad q̄lilitatem ad quā non est preparatū non dicimus qd fuit tale in potentia per se sed per accidens.

C Dico qd distinctiōibus habitis. Et supposito q loquamur de medicinis q dicunt a medicis tales in potētia p p̄pina qz qd bñt opari nō mediciaz: & p se in corpe hominis. Sit ista pma suppo. vna & eadē res in vna & eadē dispōne exstēns vni homini est cala q̄ alteri homini est frida: & ita de bz. hoc idē p pmo de rebus q sunt tales in actu: qz aq putaleas respēu manū tēpat: & calidaz sunt fride: & eadē aque si tangerā cōgelato vel infridato valde sunt calide. vt pz ad tactuz. & vna si mingat sup boiem in balneo exstentē ipm infridat: & si mingat supra boiem exstentē eē balneo sentit cala & calefacit: licz hoc de talibus in actu cōcedat: nā a qbusdā negat iueniri in talibz in potētia. **C** Sz pbo ē rōne & expimeto & auctate qd hoc idē iuenit in talibus in potētia & in hoc stat fere totū fundamētū opionis. Sz & destrucō opionis plusqz p̄ntatois & Thome. **C** Pulmū q expimētū est positū a Sz. nāz dīc q oleuz ro. calefactos in sole infridat & calefacit infridatos ab aere ita vt bi q adustione ex sole patiunt iuuamētū sentiāt manifestuz stati. & infridat in aere p̄cipiant notabile iuuamētū. dīc enī ita: de simplici medicina. Distin. 2. ca. 4. q oleū ros. per tēpiē sue calitatis extinguit & infridat calitatē capitis cui aduenit calitas solis adustina & calefacit caput cui aduenit frigus calefactiōe tempata vel parua: qm̄ hec est opō calitatis tepide. & in eodē cōnarrat q iueniunt medicine: quaru friditas est sic friditas rose & ē fridiores eis in qbusdā corporibz penit nō ipmere nec alterare p̄piones & in qbus ipimere & calefacere ē. tacuit aut de infridatōe: qz erat cōfessuz cū dīcant fride. & sic pz q nō oēs res q vnu corp⁹ calefaciūt sūt cale respēu cuiusqz alteri⁹ corp⁹is hūani. **C** Se cū dū expimētū ē i medicina quo ad q̄litates passiuas: qz videmus thūs in qbusdā corpibz vulneratis facere nasci carnē: & in qbusdā nō: qz est nimis sicū respēu illoz: vt sumit ab Aui. 4. q̄rti. ca. de faciētibz nasci carnē in vulneribz & vlcēribz. & a Sz. 3. dīgenio sani. ca. 3. & cā breuitatis ad plura expimēta: qz multa possent adduci nō me extēdo. **C** Auctōitates sunt expisse Sz. 3. p̄pionū. & 2. & de simplici medicina. maxie tñ in distin. 2. ca. 4. & 2. vbi disputat banc rē & putat Sz expimētū ostēdisse. **C** Itē vult Aui. 2. ca. c. 3. q medicina est cala p̄pitiōe corp⁹is petri q p̄patione corporis pauli est frida. & thūs respēu carnis puerop est sicū qd respēu carnis rustici iuuenis ē humidū. Et iō in Sz. 2. est cā gnāde saniet in vulnere. & in p ē cā gnāde carnis. Rō aut ē ista. pōt ē dari p̄pionē vel vtutē q̄ itendit līmitatuz gradu caloris citra sūmū & nō itēfiorē illo: sz talis vtus itēfiorē remittere itendit & remissioē itendere. q̄ pōt ēst dari vtutē q respēu alic⁹ grad⁹ ē itēfioris remissiuā & remissio ris itēfua: sz nō ē maior rō de vno gradu q̄ d alio qd respēu illi iueniat vtus itēfioris remissiuā & remissio ris itēfua p̄ferti de gradibz q sunt itra latitudinē hūane p̄pionis. q respēu cuiusqz gradu p̄pionis hūane non repugnat assignari medicinā q caloris ēēt remissiuā & remissiuā calū iten

sua. hoc aut dato sequit p̄positū. s. pma suppo.

C Seda suppo. vna & eadē res nō dz absoluto fmōe dīci calida: & cū B ēt absoluto fmōe frida. Sz pz qz Szia nō obēt dīci de eodē absoluto fmōe. **C** Ex his legi qd medici absoluto fmōe dicētes aliquā medicinā ēē calaz vel fridā vltū midā vel sicaz nō itelligūt qd sit talis p̄pterea qd est talis vni idrūter q̄cūqz fuerit ille bō. pbat. qz si ita dicerēt seq̄ret qd vna & eadē medicinā deberēt dicere calaz fmōne absoluto & fridā fmōe absoluto: qd est Sz scdām supponēs. & pz p̄pā. qz vna & eadē res nō talis actu: sz talis virtute respēu vni⁹ boīs est cala: & ipm bz calefacere: qd hoc vt dīcat calida sufficit qd respēu vni⁹ boīs dīcat cala dato opposito correlary: & silt frida. qz vna medicina dīceda ē cala fmōe absoluto & cū hoc ēt frida: qd fuit p̄bādū. **C** Et ex B sequit qd oīs medicina q dī talis fmōe absoluto debeat dīci talis fmōe est respēu boīs determinati modi. cū. n. nō dīcat talis nisi ad boiem & non respēu cuiuscūqz. q̄ restat qd dīcat talis respēu determinati modi boīs: & cū dignior modoz boīs sit tēperat⁹ homo in p̄pione. & cū B ēt sit modi vni⁹. sequit qd dignius est medicinas q dicunt tales fmōe absoluto dīci talis respēu boīs tēpati. **C** Et B 2. rīfua & inia Sz. 3. de simplicibus medicina p totū p̄cessuz scdē distinctiōis. c. 2. nio igno rantiā dīc Sz. eē cām maximoz errorz in scia simplicium mediciaz & cuz hoc ēt in scia igeny sanitatis. **C** Et ex hoc sequit opionē plusqz cōmētatois & Thome esse falsaz nō solū quo ad hoc qd medicine dīr tales respēu boīs absolute idrūter: sz qd nō sunt tales oēs medicine respēu cuiusqz boīs vno mō. nō. n. o. sz medicinas oēs p̄pā a tempamēto p̄stantes siue calas siue fridas esse respēu oīum holum silt rēfūinas merito suaz nārū: imo stat vna & eadē vni corpori hūano sano aprā ēē ipmere calitatez: alteri vō friditate: & sic de siccitate & hūiditate est dōm. **C** Puro tñ q Sz. nō negasset qd aliq sint medicie q vnu qdōz corp⁹ humanū i certa dosi ad actū reducere calefacerēt: q tñ nō ponit a nō stris doctoribz cale i 4. eslo q effectū q̄rti grad⁹ sufficiāt i ducere: & aliq q effectū tertij grad⁹ sz inclinātōez siue forme qn ad actū sūt reducere sufficiūt: nā effectū alteri⁹ grad⁹ i ducere: q tñ ab auctoribz nō sūt posite sub illo gradu: sz sub remissiois: qz sub dosi sub q̄ ipi expti fuerūt auctores nō i rēfioz gradu ip̄fuerūt i corp⁹ tēpati. Inueniūt ēt aliq medicie q cuiusqz corp⁹i admittēt ip̄s calefaciūt: q tñ nō ponūt nō nisi tēpate calitatē: vt pz ex. Sz. de olo oliuaz 2. dō simp. medi. dī. 3. c. p. imo mēb⁹ heris nō sūt calefaciūt: sed mē tñ sua calefactōe. B tñ putādū ē fieri p accens i corpibz calis pp illa qd eo pbat i corpibz frīs & tēpatis. vñ q̄nū ad itēgre dēlarādū p̄pionē & gra⁹ medicie p̄uēiat expētiā i corpibz calis & frīs & tēpatis: tñ certa nō ē p̄bō nisi ex eo qd sit i tēpatis qd ad vnu mōz rñr: & iō. Sz. loco allegato dixit. **C** Et expētiā qd ē p̄bō certa nō ē i p̄mis nisi i corpibz tēpate cōp̄pionis. De olo tñ rosato nō tu si potes cōcordiā iter dēā. Sz. 2. dō simp. medi. c. vlti. q noez infridat ab aere & illd qd ab eo dī 3. dō simplici loco alle. **C** Ex qd oibz colligere potes q mediciaz q p reitratōez aut augmētū q̄tātū sufficiūt i ducere effici. Sz. gra⁹ i q sūt posite qdā sūt q illd p̄it ex nā sua. sz accit eis qn corp⁹i tēpato appropian i dosi i q sūt experte q nūqz i corp⁹ agūt effici vltra gra⁹ i q pōit ēē vtus eaz. ita a corpe dōbilitat & tādē extermiat q nō p̄it p̄s i vi ce vna i ducet i ip̄s. cū at itēfāt aut maior q̄titas admittatur alterāt vltēri⁹: qz sua for⁹ ē altioris grad⁹ i ducitua. qdā at agunt vltra suū gra⁹ nālē p accens: qz recipiūt a corpe caliditate nō cōmōdētē siue nāe: & ad quā nō sūt p̄paratē: sz re

Per hoc (cipiūt illā p violentiā agentis. rīdet ad arg⁹ p̄pionis plusqz p̄ntatois. Et qz ad p̄vīā dī q illd qd dī tē respēu boīs abso⁹ oīs itelligi tē re tēpati. Sz. vlti. Sz. 3. p̄pionū & 3. dō simp. medicie

na. et hoc est. sicut Arist. dicit delectabile non dici absolute prolatum vocabulo de eo quod est delectabile habenti sensum corruptum. sed habenti sensum perfectum. quod est aut. non dixit nisi de homine sine expressa limitatione ad temperamentum fuit quod sub intelligitur.

¶ Quantum ad secundam viam conceditur quod confort. facere experientiaz in multis corporibus diuersarum complexionum et in contrariis egritudinibus ad cognoscendum que operationum est per accidens et clarius habendus gradus naturalis virtutis medicie. certa tamen probatio non est nisi in corpore temperato. Et ideo Gal. non obstat quod de oleo et oleo rosato. et aceto certauisset ostendendo quas operationes faciunt in diuersis corporibus tamen in iudicio super vno modo operationum stetit super eo quod operatur in temperato. unde multoties dixit quod non est verior via quam videre quod operantur in temperato. quod autem dicitur quod temperatus non durat nisi in ista dicitur quod hic non loquimur de illo temperato non durate nisi per istam. sed cum latitudine quadam. sano semper et in etate temperata aut temperamento vicina. ideo gradus non ponuntur cum precisione. sed cum quadam latitudine quam sufficit medico operanti cum scia superaddita artificiali piecra.

¶ Pro 3^a via nota quod non omnis primi gradus medicina preiteratione induceret effectum quod primi gradus. oleum. n. rosatum quantum cum iterationis vicibus ex eo corpus lurgeret nunquam per iterationem mortificaret nec per quantitate augmentata. Si enim homo in vegete olei ros. poneret merito qualitatis hoc non faceret et ita sunt multe tales in caliditate. **¶** De medicina tria que preiteratione inducunt effectus altioris gradus quam illo sub quo sunt ab auctoribus posite quod hoc faciunt per accensum sic oleum inflammat membrum berisipillatum et granata dulcia inflammat stomachum febricitantem. quod hoc faciunt hoc per preter suam quam ab alia se parat et operatur sola eo modo quo coriandrum frum exilis resoluit. quod hoc faciunt per virtutem suam per se. quod sua virtus vltioris gradus tendit. et quod nostri auctores in temperato non fuerunt experiri maiorem gradum alterationis nec certe viderunt quod illud quod est per reiterationem sit per se. ideo posuerunt sub gradu coriandri te operari in temperato sub vobis sub qua ipsas probauerunt et tanti dicitur in compositione ad temperatum et licet sint tanti aut amplioris respectu caliditatis. tamen hoc non facit nobis regulam quod ita sit in omnibus. imo hoc est falsum. et hoc Gal. in mille locis. et ideo quod dicitur tales ab soluta probatione intelliguntur ad temperatum propate. et hoc est verum in omnibus. Si autem dicerent tales respectu cuiuslibet in multis esset falsum et non plus vult Gal.

¶ Pro 4^a via notandum quod medicie. ut dicitur supra quasdam operationes faciunt ut vestimenta. et hoc modo operantur per caliditatem actuale quam recipiunt et reflectunt in corpus. et hoc modo oleum calefit berisipillatum et est operatio per accensum. quod est medicina virtus est tamen debilis quod non sufficit nobis vincere corpus trias qualitate. et hoc modo oleum non alterat nobis corpus si frigidum valde quod est non sufficiens actuale ut forte accidit oleo in corpore si frigidum datur. ideo in corpore frido per alteram duarum carum non facit sensibilem operationem sed paulatim. **¶** Non enim quod hoc non ita accideret de quibus medicina temperata. quod est si sit equalis gradus stat tamen vnam esse fortiores alia et per hoc soluantur auctores ritates Gal. et non facta.

¶ Ad 5^{am} viam dicitur quod medicie vere sedatiue doloris quod duo anodine non in quolibet corpore sunt sedatiue doloris nec in quolibet dispositione. nam oleum camomillinum et quilibet sitis si ponantur super berisipillam inflammat locum et si sit in dolore capitis a maxima calida vel in primo frenesio cum eo fieret iunctio et in caufonide. et hoc monstrat quod non sunt solum in primo gradu calefactiue. quod autem dicantur vere sedatiue doloris. vide 4^{am} primi. ca. pro de hac materia. Et considera quod medicie que remouet dolorem per remotionem cause et stupefactionem multoties sunt necesse in sedatione doloris et anodine noceret nocumto magno. **¶** Utrum autem in corpore colico calidiores debeant administrari anodie quam si flatuico in eo casu quo anodine pueniunt est quod per se.

¶ Pro 6^a via dicitur quod quibus non multo maior sit latitudo complexionis medicinarum virtualium et latitudo complexionis humane actualis quod iuenit membrum viuere congelatum et est inflammatum. tamen maior est et medicie tales in 4° excedunt in vigore suo et operatione tota latitudine complexionis humane. et hoc quod sunt tales in 4° cuius homini sunt tales in 4° non sic autem de talibus in primo quod latitudo virtualis non excedit latitudinem sanitatis hominis nec de temperatis. et ideo Gal. volendo probare quod absoluta denotatio a medicis debet sumi generaliter respectu temperamenti non plus probauit nisi quod respectu cuiuslibet particularis hominis sumendo denotationem absolutam tunc in multis medicis non multum a temperamento distatibus pertingeret quod dicerent absolute calide et est fride quod non debet. et hoc de ista questione per nunc sufficiat. Nam alie difficultates circa medicinas virtutes que solent hic adduci non pedet ex determinatione quoniam istius sed sunt cetera. et non male posset hic adduci quod de reductione tamen ne nimium recedamus a textu. redeo ad textum hanc referuamus infra. sequitur ergo textus.

LXXXVIII.

¶ Inuentione vero salubrius carum quam cunctis quidem cause ad iam factas egritudinem sunt salubres. illa ratione vtenduz est qua illud quod secundum apparitionem determinatur ab eo quod est secundum virtutem.

¶ In hac parte ponit. hoc quod cautela specialiter est vtendum cura male complexionis facit et quod cura male complexionis fieri. et diuidit in duas partes. In prima ponit cautela nequam mala complexionis facit. In 2^a ponit cautela nequam mala complexionis fieri. ibi 2^a. **¶** Quod cum quod vo cae. **¶** Non enim ante quod vt dixi supra apud. hoc in isto 3°. lib^o mala complexionis facit de dicitur quod lib^o pducta in eam siue beat cam a quod depedet spali depedentia siue non. et mala complexionis fieri de mala complexionis hnt cam a quod depedet in eam vel fieri siue sit pducta in eam siue non ex quo intelligitur quod non est inconueniens secundum hunc modum vnam complexionem numero esse mala complexionem fieri et mala complexionem facit. Dico igitur quod ponit per cautela obsequada in cura male complexionis igitur et facit tria stat quod hec cautela in aliq^o facit non sufficit. sed 3° alia vti vt i ca quod cum quod est facit et fieri in omni tria facit est nequa. **¶** Et cautela non est nisi illud generalis omni male complexionis de quo prius est dictum. sed discernam^o illud quod est secundum virtutem tale ab eo quod est tale secundum appitionem. B. n. est nequam in cura cuiuslibet male complexionis pducte siue beat cam pducte siue non beat. **¶** Et tu vides quod non est dubium magnam virtutem aliq^o complexionis facit hoc modo loquendo de facit beat cam pducte. nam calor quod est fe. putrida hoc modo est feus vt dixi supra et hoc cam pducte humore putridum. in cura quod est in quod est feus est fieri ens. ideo 3° vti et cautela quod statim post dicitur. **¶** Et non quod plus quam cometator in B passu dicit totum oppo^o quod ha. sumit hoc scilicet per eo quod nullo modo beat cam quod eius cura prohibere possit nec efficienter nec pducte. ro autem quod mouet eum est quod aliter bec cautela hic posita non sufficeret in cura male complexionis facit. et dicitur opifones quod est integra ab humore gescere i poro et cui nihil addit non esse facit ad metem Gal. **¶** Sed hoc suum deum stare non potest nam secundum Gal. in omni mala complexionis fieri et aliq^o per facit vt et dicitur ipsemet plus quam cometator hoc i eodem cometo. sed in tali scilicet est depedens. quod 3° dubitat apud Gal. febre putrida esse fieri. scilicet quod est pars scientis in eam hanc cam a quod depedet aut non si habet tunc scilicet hanc cam. Si non hanc cum illud scilicet sit fe. vt per diffinitionem fe. erit ethica: si scilicet in omni putrida coniungere ethica quod est falsum. vobis est quod modo supra posito. **¶** Illud et quod ipse dicit egritudinis cam efficienter non deficere a pducte per hanc fundameti et non est verum. nam in vlcibus solonis punitatis cam efficiens non fuit obstruccionis labioz quod est cam pductio et multa filia declarant illud suum fundamentum esse falsum. **¶** Vltimus attende quod ingenius discurrendi iter tale secundum virtutem et tale secundum apparentiam ponit a. B. in 5° primi libro de simpli

Notat Plusq^o com.

et medicina tab. Aue. in canōibus vltibus scōi et hō nō ponitur: qz liber iste est ppendiosus. modi autē dōptionū ponitur ab Dely. in cōmēto. qz in auctate ppter antiquitatem est erratū in noie rei et ppter opōnē p accōis. Et iō opandū ē cū medicis notis i tpe tuo. Deide cū dicit. LXXXIX.

Cecunqz xō cause ad eam que ad huc sit ipsa eadē consideratione vtrūqz: et adhuc fm quam inueniuntur egritudinum cause.

Ponit cautelas qbus o3 vti in cura male pplonis fiētis. **D**icit pmo qz p cura male pplonis fiētis vtrūqz est cautela iaz dicta. scōgnoscēdo q sunt talia fm vitatez et q sunt talia fm apparentiā et vltra hō vtrūqz est cautela cognoscēdi cās egritudinū et iueniendi illas et supple hō illaz: non solū fm apparentiā: imo et fm veritatē cā pme partis est: qz in oī mala pplone fiēte est aliqua mala pplō facta: pro cuius cura o3 discernere talia fm virtutē et talia p se vt dicitur est in pte pcedente. et qz oīs mala cōplō fiēns hō cām a qua dependet sine cuius remotiōe aut nō remouet mala pplō aut cū difficultate. iō o3 illā iquirere vt remoueat cā ad hoc vt mala pplō remoueat et futurum fieri iterū pbi beat. **U**trum autē in cuiuslibet male cōplonis fiētis cura pmo sit cā remouēda et post mala pplō vel ecōtra: p ex his que dicunt pma qrti. caplo de cura put. in gnāl: qz qnqz mala pplō est tante vehemētie q opz relinquere regimen cause et attendere morbo: regulariter tñ iapiendūz est a cause remotione. **E**t itelligatur cā remoueri qñ vt per euacuatiōez extrahitur a corpore: sicut colera tertia: cum māna et dyagridio purgatur: aut a loco in quo causabat malam pplonez diuertit. sicut in dolore capitis quādoqz facimus ligaturas dolorosas in inferionibus. aut causa alterat ita qz ab ea remouet qualitas per quā ledebat sē in putredine quādo ad benignū reducitur: et sic vt in diminutione digōnis p sonū et abstinentiam semicrudos bu. digerimus: vt 4. de regi. sani. q. l. iterūqz enī ita opant circa cās vt non faciat nec pseruet malaz pplonē dñr malā pplonē abycere. **I**ndicatio ergo operandi pmo sumit amorbi essentia: post etiā a causa in habēribus cām sine efficientē siue fontēte siue cōseruantē: licz qñqz in executione iapiamur a cause remotiōe: nō q illa sit pma intentio: nec in pseruatione a futuro fieri: nec in cura facti: licet oppositū dicat plūs qm cōmentator. **N**ota et q ego dixi de causa fontēte. nam licz mala pplō stomachi frigida facta sit et cōfirmata: tamen si cūz hoc in stomacho sit humor frigidus: qui illā fouet illū debem⁹ remouere: qd hā. tacuit: qz nō obstat qz morbus sit factus et nō fiēs: tñ ppter similitudinez quā bz cū fiēte datur itelligi cura sua et. XC.

Contra
flusqz co.

Erunt. n. si ita cōtingat in humoribus putrefactis accendi febres demonstratio in talib⁹ est euacuatio: et alteratio.

Doc ē 3. caplm hui⁹ tractatus in quo iuxta dicta sua i ex: febres putride docet exequi canōes et cautelas obseruandas in cura male pplonis fiētis simplr: et qz in cura male pplonis facit dixit cautela in dñr administratiōe obseruanda de illa nihil dicit in isto ca: spāl: s. solū de mō obseruādo in cāe remotiōe. Et diuidit in duas. p. n. ostendit simplr modū obseruādi in cāe remotiōe. 2. parat illū ad abscissionē morbi. ibi 2. **U**nū cōe. pma diuidit in duas. pmo. n. in ex: putride se. narrat itē dōes habēdas. 2. de clarrat illas et modū quo illas cōsequi possumus. ibi 2. **A**lteratio qdem. **D**e pma dicit qz si ita contineat. s. qz se. accendatur in bu. putrefacta. i. ppter bu. putrefactos tñc ferunt. i. dicitur medici qz due sunt intentiones ad cām. vna est alteratio alia est euo: ita qz cū dicit demonstratio per illam

itelligit intentionem medici: vel itelligit demonstratiōem quā facit causa de se: quia demonstrat se debere alterari et euacuari. **C**irca quā partem nota pmo qz feb. est morbus in genere caloris ppter nām: et quia morbus complexionalis est subiectiue in viuēte. ideo nō obstat qz hora qua homo februit sit calor: ppter nām tā in spiritibus qz in humoribus et in membris in omni febris genere: tamē in nullo genere feb. est calor in humore vel spū existens. sed solū ille qui subiectiue est in membris et pncipalissime in corde. **S**z in se. putrida calor cordis pendēs a calore putridi humoris est se. putrida: et iō calor put. humoris nō est feb. sed cā feb. qz ergo dicit hā. in bu. putrefactis accendi feb. itelligatur nō tanqz in subo feb. qñ hoc est impossibile s. tanqz in causa efficiēte: et erit sensus si febris pendeat a calore putridi humoris: et iō sit fiēs. tñc demonstratio quā facit cā est qz alteret et qz euacuetur. **N**ō scōdo qz quādoqz humoris est tam paruz permutatus a natura ppla qz potest ad benignum reduci: vt vult hā. in cōmēto apbousini. vbi cū qz cibus ppter nām. quādoqz est ita putridus qz rectificari nō potest: sicut vinum qd perfecte in acetuz permutatū est. **I**n scōdo ergo modo humoris itētiō est euo et alteratio. in pmo autem aliquādo sufficit sola alteratio: per quā ad benignūz reducitur: et ideo verba hā. sunt itelligēda vtrūqz. et qz demonstratur aut euo cāe necēria aut alteratio. nam quādo est completa digestio in nocitūo nō idligem⁹ nisi euōne. et quādo est reducibilis ad benignum nō est necēria nisi alteratio. et quādo nec est itēgre pparatus nec ad benignum reducibilis: tñc sūt ambe opportune. **S**z tamē cōcedēdo qz aliqua putredo potest corrigi vellet dicere qz putredo faciēs feb. oportet qz sit tāta qz nō sit corrigibilis forte posset tolerari et. **N**ota tertio. qz p bu. putrefactum itelligimus nō illum qui est in vltimo termino putrefactiōis. ille. n. nō est vehiculū caloris actualis: qz est icineratus: vt pma quartis: sed itelligimus illum qui actū putrefit: et in quo actu est putrefactio et putredo. Et ideo vt cognoscatur quid est putredo. et quid putrefactio: ego iam feci qñem in hoc loco ponendā. quare.

Debitur vtrū in corpore humano pos sit accidere putrefactio ex debito regimie cibi et potus. negative arguitur sic. ex debito regimie pdictoz necio fit in corpore et per se putrefactio. qz nō ex debito. et argumētū: qz idē effectus nō fit a causis dñs per se. et assumptū arguit. qz per se ex debito regimie in cibo et potu fit caloris nalis et ciboz corruptio a caliditate aliena. s. a caliditate stomachi: et oīs talis ē putrefactio: vt sumit quarto methozoz. q. 2. **S**cōdo. si posset ex tali regimine accidere putrefactio hoc maxime eēt: qz cibi vel humiditates gentē ex illis corrumpentē a calore humano: cum tendentia ad dissolutionem elementozum. hoc enī maxime videtur esse putrefactio potens intus continere. et patet consequentia ex hā. decimo terapentice. capitulo octauo. vbi putrefactionez hoc modo diffinit. **P**utrefactio est corruptio totius substantie corporis putrefactis ab extrinseco calore: sed hoc est falsum. ergo et. falsitas. probatur. quia oīs talis corruptio esset adustio. ergo non est putrefactio. tenet consequentia. ex quarto methozoz. vbi iste due manerie corruptionum ponuntur tanquam differentes cū putrefactio sit corruptio fm naturam et combustio violēta. patet etiam consequentia. ex Auerro. tertio colliget et assumptūz probatur: quia omnis talis est corruptio humidi complexionalis a caliditate extrinseca ipsi humido ergo est combustio. et pma qz nihil aliud videt esse combustio. scōdo ex Auero. 3. colliget. cap. de feb. colerica. vbi ad litterā dicit. **S**z qñ cā caloris extranei sit a calore tunc supponit mēbris astatio vt combustio: s. nō putrefactio. **E**t 3. si pos

Putrefactio.

accidere putrefactio hoc est qd calor intrinsecus factus ex-
traneus ppter humiditatem dissolueret et ageret ad elementorum
separationem et mixturam corruptionem. ista. n. v. ppa ro putrefa-
ctionis vt p obustione distinguit. (C Sed arguit qd no qd
tunc segit in corpore humano sano pttine multas ptes pu-
trefieri. pns 3 Hal. il. terap. caplo. s. vbi vult aialiu et homi-
num corpa multo anoz numero iputrida seruari. et pna p-
bat: qd in corpe humano sano calor pttine multas ptes dis-
solvit: et no in qstiu nalis. q in qstiu extraneus. q no in qstiu nal
sumit. il. terapen. caplo allegato. et pna ibide. (C Sequit 2o
qd coap puerile pttine putrefieri cu pttine pp calozis ide-
bita pportione pttinz huidu sumat et corrupat et forma
deperdat a calido extrinseco. pns falsus. qd senectus evia in
putrefactione: si pueritia vt sumit 4o metheozoz. (C Segit
tertio qd pp putredine huiusmodi accidere no possit totu coap
calore extraneo calefieri. pns 3 Aui. scda pmi: caplo de eo
qd comedit et bibit. et pma qrti. ca. o causis putredis: et Hal.
pimo de vrys fe. et 3 experientia. et pna pbat: qd si no accidit
putrefactio nisi a calore intrinseco: cu nihil agat vltra gradu
pna totu no calefaciet maiori calore qd an: et sic no posset
assignari ca qre putrida lenigant: vt p3 de suffocatis i aq:
q postq putrefecere icipiut supnatat. (C Segit qrtio qd fri-
ditas no posset ee ca putredis remittendo intrinsecu calozis:
et no fortificando illu. na si calor pus itellor: exis no erat po-
tens facere dissolutione. q cu e fact remissior min erit po-
tens: et sic no accideret ex remissione intrinseci calozis a frigi-
ditate putredo. pns falsus et 3 experientia: vt p3 de fructibus
p gelatio: q putrefiut ob hac cam et de mebus iter agentiu in
frigor: et etiaz ptra Auer. scda colligit. caplo vbi dixit. post
vnu modu cae putredis assignatu. Alius e ca efficiens p acci-
dens B e friditas: qd qm dominat sup calozis intrinsecu extin-
guat ipm et tuc gnat na sup mas loco illi calozis nalis aliuz
calore extraneu. (C Confirmat. qd no accideret a friditate
putredo nisi generaret calor extraneus. is nullus e generans
tale calozis in tepore talis ifridationis. q maior nota. Auer.
ibide: et Hal. il. terap. qd aut nullus sit tale generans. pbat. qd
tuc id e ee cu eo qd extinguit calozis nale vt p3 ex Auer. pna
lo post. dixit. n. qd cae q adiunat ad generadu calozis extraneu
ne ille cedet sunt cu illis q adiunat ad extinguendu calozis
nale. is B e falsus in casu nro. na ibi friditas e extingues calo-
re nale: et tñ ipsa no bz gnare calozis extraneu. (C P. qd vel
dissolutio mixtionis ptinges a calozis extrinseco extraneu
to q pus erat nalis: et solu talis e putrefactio: tuc no os no-
uum calozis extraneu gnare: vel ois talis dissolutio facta a
calore intrinseco: siue fuerit nalis siue no: e putrefactio: et tuc
no vt qd differat ab adustione: cu in ea calozis intrinseci genit
ab exteriori agat ad dissolutionem. (C 4o pncipalr arguit.
si ex debito regimie et tuc maxie eet pp fortes moti cor-
poris succedens comestioni: vt vt velle Aui. tertia pmi.
caplo de regimie ei qd comedit et bibit: is arguit qd no: qd
moti fortis localis ipedit putrefactione vt sumit qrtio me-
theozoz: et io aq curretes minus putrefiut stantib. scda qd
ges e ca putrefactiois vt sumit. is pncula pblematu. pble-
mate octauo. vbi qrit: pp qd assella fetidissim e loco: et re-
spondeat pp ei qd fit intraspirabilis. q moti no e ca putre-
factiois. (C Quito si et maxie videret si sumeret cib an co-
plemetu digonis pcederet: vt vult Aui. 3 pmi. caplo allega-
to. vbi dicit. qd. n. in corpe e deterius e nutries sup nutrien-
qd no e digestu ponere. S3 arguit qd si. qd si talis cib passu
pna nullo mo eet digestu assumptio 2o cibi no obesset oim i
qstitate no excederet vt p3. q nec multo min fit maluz: qd il-
la digio scdpleta q in cibo pcessit vt iunare poti qd ipedit
digione. vt si ipedit detur modus. (C Sexto si possit accide-
re debito tali regimie putrefactio tuc accideret pp cibum
male sube sicut fungi et tubera aut pp cibuz grossius sicut ca-
ro bubali aut pp cibuz nimis huidu sicut lac. (C S3 3. qd ex-

istis sit cruditas et idigo. qd no putrefactio. tenet pna: qd cru-
ditas opponit putrefactioni. afr. n. principiu in fe. mortali
no distinguere merito disponis maei ab alijs morbi tepo-
ribus: qd est falsum.

In oppositum

In qone
duo erut articuli. In pvidebis qd sit putrefa-
ctio et quo ab adustione differat et digone. et
cruditate. In 2o respodebis de qsto et.

Quantum

ad pmi notadum p Auz. 4o metheozoz
diffinire putrefactione isto mo. Putre-
factio e corruptio qda in vnoquoq huido ppre p3 naz ca-
lilitatis ab aliena calitate B aut e q ambientis. (C Cuius
diffinitionis diuerse dant expositiones scdm diuersas opi.
de qditate putredis: quaz pma p nre narranda colligit a
Bentili in qone. Utz in oife. sit neciu aliqua pte cordis po-
ni in calefacto ee: et vult in snia q in putrefactioe duo pcur-
runt moti neciu. vn e extraneatio ppe calitatis q pus erat
nalis. Alius eeductio humidu no bene regulati p ppium
calidu a calido aut intrinseco aut extrinseco. et cu isti duo mo-
tus pcurrut in mixto tuc mixtu putrefit et no aliter. (C Ex-
quo segitur putrefactione no ee vnu motu ppre: vel vna
mutatione: et itez segit putrefactione no ee ppe corruptio-
ne fm qd: vel filz cu no sit alteratio nec forme subalis edu-
ctio. Et ppter hoc dicit qd Auz. vti p termino quodam di-
strabente cu dixit corruptio qdaz: et no dixit corruptio ab-
solute. Quasi quera a quo sit humidu dissolutio et eductio
Ridetur h posse responderi fm varias opi. de actione ca-
lidi in ppiu subm is tandem in hoc scidet q a calido extrin-
seco illi humido qd exalat sit illi dissolutio. (C Et si argui-
tur ptra: qd putrefactio et cobustio no differunt: cum vterq
fiat a calido extrinseco humidum educere. (C Itez segit qd
putrefactio no esset corruptio nalis cu fiat a pncipio extrin-
seco. (C Respondetur ad pmi qd in obustione sit eductio
humidi resistente calido intrinseco qd est nale. sed in putre-
factioe qd calor intrinsecus e extraneus ille no resistit eductio-
ni humidu et hec differunt: et etiaz alia differetia a dicta qd
adustio est cu velociori eductioe huidu qd putrefactio: dicit
aut putrefactio corruptio nalis qd no est resistentia in edu-
ctione huidu ex pte intrinseci calozis. is in cobustione est. Et
tunc exponeret diffone Auz. qd putrefactio e corruptio qda
i. aggregatu ex trasmutationib ad corruptione et separatio-
ne eltoz pparantib in huido pplonali: cu quo e extraneas-
tio ppre fm nam caliditatis.

(C S3 3 hac via arguit p qd ex possitoe sequit qd ois ethicus
e putridus vel putrefit. pns falsus. pbat pna. qd in quolz ta-
li e caliditatis nalis extraneatio et eductio humidu no bene
regulati p ppiu calidu. q putrefit p diffinitionem putrefa-
ctiois: et p id e ois febrius putrefieret: et ois pter naz calidus
cu i talib huidu no bn regulet et dissoluat a calo et calz ex-
traneus. (C Dic forte of negado pna: et ca e qd licz i ethico
et febriete sit calor extraneus respectu pfectaz oponu: tñ no
e extraneus respectu potetie reguladi ppiu huidu. et hec so-
la extraneatio e putrefactio. (C Contra. capio huiduz ethici
qd dissoluit pp ipropoziois obita calozis ei: et p3 q calz isto
huido no e pportionatu ad ip3 pttinedu. cu pp ei pternali-
tate agat ad illi pternale dissolutione: si se fit argumetu
de quolibz pternalr calefacto capiedo pte q pternalr i eo
dissoluit. (C 2o segit ex pone impossibile ee aliqd putridu co-
buri: pns ptra experientia: et pna pbat. qd sit a putridu. et segit
ex pone qd ei calor e fact pter naz no resistes eductoi hui-
di ppiu. q si in igne qstucuz forti ponat no pburef. qd et si
humidu a calido educat ista eductio e nalis iuxta dicta op-
positiois. q si e ibi adustio. (C Sote of qd adustio e cu veloci-
ri eductione humidu qd putrefactio. (C Contra. stat aliqd
putrefieri sine adustione et humidum eque velociter edm

Auer. p. 90.
.c. 2.

Gent.

Exp
Defi
Putr

educit: sic i certa adustioe. qñ dñt putrefactio t adustio for
malr merito velocitatis. Itē segē q saltē aliq adustio ē cor
ruptio nālis i mēte olus doctoz p3 d adustioe nūc posita i
illo putrido tē. ¶ Dic forte dñt vt qdā corrupte imagiatio
nis q dñā pñcipal iter adustioez t putrefactioez ē: qñ i putre
factioe pñs nālir educit calz qñ būidū: t būidi educio segē
educationē itriseci calidi. s3 i būidūe ē dñz qñ calor adurens
p vñt i būidū aduredū t agit ips attrahēdo vt eo pabulef.
t sic educit ea pñs būidū qñ calz: t calz euaporat cū būido.
hāc sniaz dicit velle Ap. 4. metheoroz i ill vñs. Exeūte
n. ppo calo euaporat qd f3 nāz būidū t trabēs būiditatz
ñ ē. adducit. n. trabēs ppa calitas. Ex q p3 qñs pñt pcedi.
¶ Et bac rñsione segē p aliq adustione ēē nālē vt. dñ. S3
et bec rñsio i se ē falsa. nā cū idē sit realr calz t būidū. qñ bu
midū ē subz nālir calozis t p3 qñs caloz extrisec agēs in
calidū nālē: si in qñtū caloz agit: t nō i qñtū nālir: p agit i illō
būidū ips calefaciēdo t assimilādo i caloze. qñ si i putrefa
ctione p agit caloz extrisec i calozē ita i adustioe. In vñt qñ
n. qñ caloz extrisec būidū. qd ē subz calozis subtiliat t leui
gar. iō būidū educit: t ex fēf exeūte calō. ¶ S. caloz extri
secus adurit multa: quoz būidū n attrahit: t quoz būido
nō pabulaf. vt p3 cū būidū totat supponit calidū cō
burentib. ¶ S. pñcipalr arguit pñsionē: qñ ex ea segtur
qñ ois būidū ē putrefactio. nō saluz. t arguo nñaz: qñ in
oi tali būidūe caloz nālir sit iproporionat suo pñonali
būido: merito cui iproporionis sit caloz ipotēs ad regulādū
būidū: t sit cū būidū educio. qñ tē. pbat assūptuz: qñ caloz
g ē pñonali t nālir būido nō sit iproporionat i stāte eo
dē būido a caloze agēte vt elemētari t alyo pñb nālir aut pp
iēssione aut pp remissionē. s3 qñ itē dñt calim i būido p adu
stione sic i putrefactioe alyo pñb. qñ ēq disproporionantur.
¶ S. segē qñ staret ēē febrē pñ. sine calefacto ēē humoz
vñt spūz vñt mēbz. nñs i Hal. pmo de dñs fe. t nñs ar
guif: qñ stat humozē putrefieri sine calefacto ēē ei iūz bāc
pñes vt si calitas sit extraneata t ab intriseco caloze fiat
euaporatio p calitatē siētē i būido: t stāte tali putrefactioe
cū effumatioe ad cor erit fe. pu.
¶ S. ē pō quā vñt inuere Albert alaman i expōne qñti me
theoroz: t vult i sūma ad verā t itegrā putrefactionē duos
moz currere: quoz vñt ēē nēatio calozis qñs erat nālir
ita vt fiat pñter nāz. scōus moz ē educio būidi t elemētaz
separatio. nō ista būidi educio qñq sit ab isto caloze qñs
erat nālir: ita qñ iste caloz met factus extrane agit ad būi
būidi educioez: t vñt Ap. 8. i textu allegato cū dñt. educ
n. trabēs ppa calitas: t tūc dñt solū illā ēē purā putrefactio
nē: in qñ ē calidi dicta exnēatio t būidi resolo ab ea calitate
qñ pñs fuit nālir. cū aut būidū educit calido: qñ nō fuit nāl
le t nō a nālir calo tūc ē adustio: t ē f3 cū vñt dñā iter adu
stione t putrefactionē. t pñ B putrefactio pñit corruptio
nālir qñ sit a caloze intriseco qñs erat nālir. S3 adustio
sit a caloze extriseco vñt intriseco: qñ nō fuit nālir. t iō dñt vio
lenta. t f3 B descriptio supplēda ē vt i pcedēte qñne nisi qñ
in fine addit educio nālir būiditatis ab illa calitate qñ p
fuit nālir eidem humido. ¶ Et si queraf si fiat educio hu
miditatis a calitate qñ pñs fuit nālir: t a calitate extranea
sit qñ vocabif. dñt qñt denoiatio a maiori t eq currēti
bus dñt nō pura putrefactio t nō pura būidū.
¶ Corra istā opi. ē Aui. 2. pñm. doc. 2. sūma 2. dñt causis cale
faciētib. vult. n. qñ cū pmutaf būiditatis nālir mixti a cali
tate extranea scā a calitate exteriori ē putrefactio t nō so
lum pmutatio a calitate qñ pñs fuit nālir. vñt sic bz text. pu
trefactio. n. sepe accit cū i corpe remanet postqñ ab eo sepa
tur cā calefaciēs extranea: t calitas exnea i mā būida accē
dit t būiditatz mutat ab eo qñ pñlōi subē i qñ erat pñe
niēs ita qñ ad aliā pñonū spālū nālir nō pñertit. ¶ Uñ
qñ Aui. velle qñ calitas qñ accēdit tō nouo pducit sit faciēs

būiditatis pmutationē qñ ē putrefactio t nō solū calitas qñ
pñs fuit nālir. ¶ Et p qñti. caplo de fñmōe vñt i febrib. pu
tridū: vñt vult qñ cibus ex qñ gñat būoz fridus malr ē cā pa
tredis qñ illū būozē abborreret caloz nālir vñt inat t succe
dit ei extrane. ¶ Doc idē vult 2. pñm. doc. pñm. caplo 5.
nā vult qñ mēci nālir fride accit calitas p putrefactionē: ita
qñ sit calz. ¶ Idē repetit p qñti. tractatu 2. caplo dñt. lipa
ria. t idē pñt pñbēdi p qñti. caplo de feb. flātica. vñt vult bu
mozē flāticū vitreū p iñāmātoz putrefieri. ¶ Et breuiter
ex hac vñt nō vñt qño putrida stāte būiditate frida sit calefa
ctiua t iñāmātiua corpi si putrefactio nō ēē nisi a calita
te qñ fuit pñs nālir. nec o3 qñ putredo faciat calitates extra
neā semp. ¶ Itē frida exteri pñmātiua i cauerna nō p
biberet putrefactionē si putrefactio nō fieret nisi a calita
te qñ pñs fuit nālir. p3 nñs. qñ talia frida illā nō facerēt nālē.
s3 nā pñbiberet putrefactionē pñbēdo actionē extraneā
calitatis. ¶ S. pñcipalr i istā vñt ē expñse mēa Auer. 3. col
liger. caplo de cñtitudib. calidis t siccis mālir i qñ pñrat
de diffōne febzis. vñt expñse vult qñ siue putrefactio fiat a
caloze extriseco: siue a friditate: o3 gñari calozē extraneū
t nō vult illū qñ pñs erat nālir fieri extraneū. s3 dñt calitatē
extraneā exalare facere nālē calozē qñ regit māz. t tūc gñā
ri calozē extraneū a circū dāte. t qñ frig. circū dās eū fac
putredinē: extinguit calozē nālē: t sic fac nō ēē mō: o3 pñs pñm
tet ad B vt nō sit nālir: t pñā nā regnat loco ei i calozis nāl
lis aliū calozē extraneū. t p3 qñ B nō o3 qñ si solū ille caloz qñ
fuit nālir faceret būidi pmutatioez t exalationē. vñt sic ad
lām dñt. Et iā declaratum ē i qñto metheoroz qñ cā effi
ciēs putredinē itet duobus modis. vñt mō ē caloz extrin
secus: pñtrea qñ ille caloz spgit t exalare fac calozē itrisec
cū: t maxie qñ ē cū forti qñtate. t qñ spgit caloz itrisec qñ
regit māz gñat in illa mā caloz extrane. t paulo post subdit.
Aliē cā efficiēs p accidens t ē supra allegat. ¶ S. igit vult
Auer. i putrefactioe gñari nēcio calozē aliū ab eo qñ fuit nāl
lis. ¶ Idē ēē i Hal. 2. de dñs fe. caplo. qñ vñt vult Ap. pu
tredinē itelligere accidere sāguini t alyo reb. ab extraneo
caloze: t p extraneū itelligit exteriorē ab estu aeris: t nō est
dubū talē calozē i sāguie pducere calitatē aliā ab ea qñ fuit
nālir. ¶ Et vt breuiter dicat oēs medicie doctores vo
lūt putrefactionē ēē p calitatē extrisecā t resolonē a cali
tate extriseca aut itriseca qñ ide nō fuit nālir. t expñtia vo
cet calitatē extrisecā facere calitates i re: p quā res illa pu
trefit: imo res actu fride cū nō putrefiūgñt actu calide cū
¶ Relictis gñis opinionib. iueniam. modū putrefiunt.
pñmōre locutionib. antiquoz t expñtiē: t cū quo verifi
cent oia cōiter oca de putrefactioe ab auctorib. medicine
t Ap. ¶ Supponit igit pñm cuiusqñ qñ putrefit fñm totuz
calozē nālir ēē factū impotentē ad pñuū būidū corpu
lentū regulādū t tenēdū pñntuz cū sicco pñntioe de
bita p mixti illius pñuatiōne: t nō itelligit qñ talis caloz
qualibz putrefactione nullo modo possit pñnere būidū.
nam tunc elementa nullo modo starent mixta t forma mi
xti esset corrupta. mō stat aliqd putrefieri: qñ nō ēē corrupū
sicut dñt Aui. de sāguie. pñm qñti. caplo de fe. sāguis. S3
itelligat qñ ista calitas aut nō ē potēs: aut in tñi debilitata
t extraneata vt etiā deducto ipedimento nō sufficiēter t
nālir pñuaret būidū a separatione pñter naturāz
itelligendo suppositionem hoc modo. p3 pñm ex Auer.
tērtio colligit loco statim supra allegato. vñt in putrefa
ctione facta a caliditate extriseca: t in putrefactioe facta
a frigiditate vult calozē naturalē corrumpi. ¶ Idem vult
Ap. 4. metheoroz pñm pñt. Quare qdē fñm idigentiā pati
tur calidū: idigēs aut tali vñtute fridū expñsēs oē ambe vñtq
cāe erūt. t putrefactio cōis passio friditatis qñ pñt t cali
ditatis aliene. In istis. n. vñs nō ē dubū qñ Ap. loqf de i
digentiā. i. impotētia calozis naturalis t per frigiditātē in
M z

Auerr.

f. 89. c. 3.

Opinio Auctoris.

Nota hanc sup
positionem.

f. 91. c. 1.

Legni

Auverr.

igitur privationem naturalis calitatis, aliter. n. textus nō
 esset verus: & B mō intelligat. Inuenio. tertio colligit. ca. de
 gnatione fe. colerice cū dixit. & si cōfiteret. Hal. q. ois calor
 extraneus ēē putredinalis caderet magnū periculū in do-
 ctis Arist. ppter ea q. glibz calor extraneus fit fm ipsum &
 subal. pp calozē aut friditatē: & qñ debilitat calor nālis pp
 friditatē tunc dominat. būditas & fatigat calor intrinsecus
 in dominādo sup ipsam & fit putrefactio pp calozes extra-
 neuz supueniētē. s. qñ calor extraneus fit a calozē tūc supue-
 nit mēbris affatio aut ūbustio nō putrefactio. Intelligo. n.
 q. calor extraneus fit pp friditatē. l. debilitat inati calozis
 respectu būdi regulādī. tunc aut dī fieri extraneus a calozē
 cū fit extraneus pp calozis irēssionē: stātē tñ fortitudie calo-
 ris respectu būdi regulādī. & in pma dispōne ē putrefactio:
 in scda affatio. ¶ Et tu B tene mēti pp qñdē de corpibz pa-
 ratū ad fe. putredio & q. nō debeat aliter intelligi tex. p. q. 2.
 eodē caplo pum qñ p mediā cartā ponit q. putrefactio fit
 p se a calozē extrinsecō & p accidēs a friditate. & nō ē vñsile
 q. in taz modico spatio sibi ipsi dīceret. In sūma g. p. 3. apō
 mētē doctor q. in putrefactioe o. 3. ēē debilitat calozis in-
 nati supra būdū regulādū & B nō o. 3. ēē in ūbustione.

Memorādū

Defi.^o putrefa.

CSuppositio scō q putrefactio est dispō et transmutatio: p cui? ptnuationē deducto ipedimēto corūpunē mixta et tādem incinerant et tāde dissolunt elemēta. B p3 q1to me-
thoroz. Et B seq q cuiuslibz putrefactiōis p se cā ē cal-
ditas: quia aut est caliditas aut friditas nō frigiditas: quia
tunc finis nō esset incineratio q friditas est aggregare ea q
sunt eiusdez tribz. Et ex his seq z q putrefactio ē trāsmu-
tatio vel trāsmutiones facte a caliditate in corpe mix-
to cū debilitate ppe et nālis calitatis mixti respectu ppiu
hūidi regulādi. p quā mixtū ē aptū corūpū. et elementa ab
inice separari facta a calitate. segur ex scōa suppone q sit
in corpore: et q sit cū debilitate nālis calozis et est sentētia
supponis pme. Et Segē 3 q nulla digestio ē putrefactio et
nulla trāsmutatio mixti p se pparās ad alteri? mixti gnōnē
ē putrefactio. p3 q1 nulla talis p sui ptnuationē vsq ad cō-
plemētū et finē p se itētū ab agēte terminat ad incineratio-
nem et elemētoz separationē. Et Segē 4 q resolutionē ptiuz
aīalis sani factā a calido nāli put ē elemētale calidū nō ē
illaz ptiū putrefactionē qz B nō ē cū debilitate calozis nā-
lis respectu hūidi regulādi cuz ille calor sit sanitas et tal oī-
spositio accidit cū calore nāli quantūlibz forti: et filis est rō
de ethico 2 effmerante.

C Sed nūc videmur an q̄libz talis trāsmutatio v̄l q̄libz ta
le aggregatū ex trāsmutationib⁹ i mixto. facta calitate eius
debilitate caloris intrinseci s̄c. p̄ quā mixtum ē aptum cor
rumpi ⁊ elementa abiuicē separari sit putrefactio. nā si ita
eēt iuenissemus iam dispositionē aut descriptionē putrefa
ctionis. **C** S̄ videt q̄ nō: q̄ putridū si ponat in forti igne
trāsmutabit a calitate p̄ter nām cū tēdentia ad corruptio
nem mixti ⁊ elementorū separationē ⁊ hoc cū debilitate inati
caloris. ⁊ tñ ab illo igne n̄ putrefiet ⁊ illa trāsmutatio a ca
litate ignis facta nō erit putrefactio. Et iō v̄l addēdū di
cte rōni q̄ putrefactio ē trāsmutatio v̄l aggregatū ex trans
mutationib⁹ factū v̄l facta a calitate p̄ter nām intrinseca illi
mixto q̄d putrefit cū debilitate caloris eius inati respectu
ppriū bñdi regulādi p̄ quā mixtū ē aptū corrūpi ⁊ elemen
ta ei⁹ abiuicē dissolui v̄l separari.

C S ad huc remanet dubitatio vtz iste additioes sufficiat ad B qz trāsmutatio fit putrefactio. Et vñ qz nā calitas ex tranea intrinseca magis pōt eē fixa: et stat ēt qz nō fit fixa mō vñ ex mēte doctoꝝ: medicie qz in eo qđ putrefit calitas ex tranea ē fixa: nā pñ mētē Sal. pmo de dyss fe. et Auic. pma qrti. caplo pñ ad hoc vñ fit febrix oꝝ aliquid nfi corpis ponatur i calefacto eē. ¶ Uñ ēt velle qz qñ ē putrefactio coꝝ: di cōscata p putrefactionē būoꝝis notabilis tūc fit fe. n̄ exi

itente calefacto eē ī mēbris nec in spiritib'. ¶ 3° q' in oī talī
 casu calefactū eē pternāliter sit ī būozib': 2° p' oīs ī quolibz
 būoze putrido sit calitas extranea fixa. ¶ Itē si B nō reg-
 reref sequeret q' dato coepe cui calor nālis ē debil' respu-
 p'uy būidi illud p omne caliditate pternālē qstūcūq' pūā
 putresceret: qd vī falsū. ¶ Itē illud ē de mente Aui. pma
 qrti. caplo de fe, empiala vbi vult q' vapor p euaporatiōe
 sine putrefactiōe a flāte eleuatus redit ad friditatem. Ille
 aut q' ē putridus nō redit. 2° B nō ē nisi qz in putrefactione
 ē necio calitas pter nām fixa. colligēdo igr dicta vī debere
 cludi q' sumēdo B nomē trāsmutatio p aggregato ex mlti-
 tis trāsmutatiōib' ad B vt trāsmutatio dicat' putrefactio
 regunt'. 6° additiōes 2 oēs iste sūf' sufficiūt ad hoc vī illa de-
 beat dici putrefactio. p'ia additiō ē q' talis sit trāsmutatio
 būidi opionalis mixti: 2° vult Auz. q'ito methedicoz 2 oēs
 doctores. ¶ 2° regri' q' sit facta a calitate, nā aliter nō ten-
 derēt p illā trāsmutatiōē elemēta ad eoz sepationē. ¶ 3°
 regri' q' illa calitas a q' sit sit pter nāz: nā trāsmutatio pti-
 uz ī boie tēperato q' a suo calore nāli resoluūt' ē putrefa-
 ctiō. si. n. eēt putrefactio tūc oīs bō qstūcūq' san' putrescere
 f'z multas ptes: qd ē 3° Ba. li. terapētie. caplo. 8. 2 Aui. 3° p'ri-
 mi. caplo de necitate. mortis. ¶ Regri' 4° q' illa calitas
 sit ī trīscā ei qd putrefit. alr. n. vt supra dicit' qū pūtridū ba-
 bens inati calozie debilitat' ponere ī igne nō cōbureēt'
 sed putresceret: 2° B ē falsū: qz tūc nō eēt possibile aliqd pu-
 tridū oburi vt supra 3° vñā pōitiōē argutū ē. ¶ 5° regri'
 q' calitas sit fixa vt paulo ante pbatū ē. ¶ 6° regri' q' sit
 trāsmutatio ista qd debilitat' calozie inatēnā nisi ista ad-
 ditiō ponat' nō possē saluare q' sit fe. sincoa sine putredie.
 ex quo. n. sangulis facit fe. bz calitatē ī trīscā fixā multas
 ptes ei' dissoluētē. 7° illaz ptiū trāsmutatio eēt putrefactio
 nisi eēt q' ad B q' sit putrefactio regri' q' calor inat' sit de-
 bilis respectu p'puy būidi regulādī: 2° sic nō possz dēfēdi qn
 ī eblico multe ptes ctinue putrescierēt vī supra vīsz ē B ē
 3° mētē oīuz doctoz: 2° B pncipalz denotat' ē p B nomē pu-
 trefactio. ¶ Ultio regri' q' talis trāsmutatio p se pparet
 ad mixti corruptionē 2 elemētoz sepationē. nā tranfmura-
 tiones sine ista pditione facte a tali calitate nō sūnt putre-
 factiōes. qd eoz finis nō ē incineratio. 2 qz n' essent opposite
 simplici qnatiōi nāli mixti.

Cet p b colligit q̄ pleta putrefactionis descriptio ē ista.
Cet putrefactio ē trāsmutatio? bñdī cōpōnāt mīxti scā im-
 diate a calitate pter nāz ītrīfeca fixa ī illo ppōbilitatē īna-
 ti calozia pfe pparāo ad mīxti illi? corruptionē: t̄ eltoz ei?
 separationē: t̄ sumīf ī hac descriptōe trāsmutatio: put̄ impo-
 tat aggregatū ex multis motib? gñe t̄ spē dñtīb?, nā ista des-
 criptio quertit cū descripto t̄ expmīt oēs eius additōes.
Chis visis videam? f3 viā ītelligant dīfōēs date de pu-
 trefactōe ab Ay. t̄ Ba. 2. q̄. 4. metheo. 3. q̄. 1. q̄uo dñt ab adustio-
 ne t̄ resolone morte nālī t̄ senectute t̄ q̄uo vñt cū illis

¶ **C**o^o p^o nota dū p^o simplici gnōnē sine f^o g^o nālē dnoatio-
nē **A**p. 4° methco. itelligere gnōnē mixti fideratā f^o bac
gnālī v^o simplici rōe q^o d^o mixti ex elemēt^o gnō. nō d^o hēdo ad
aliq^o d^o rērmātā mixtoz spēs. In tali aut gnōnē occurrit cō
iunctio t^o mixtio elemēt^o a calore nālī t^o celestī f^o modū
alicui forme pueniēte. q^o h^o elta vniūf t^o iūscāf adiuicē p^o
calore itrefectū q^o nālī. gilla t^o rāsmutatio q^o opponit buic
ē corruptio p^o quā ab itrefeco p^o fixo fit itroz eltoz sepa-
tio finalr. Illa. n. incipit a termino ad quē i gnōnē q^o a mixtio-
nē t^o terminat ad terminū a quo mixtio f^o. ad elta sepa-
tā quemadmodū vna fit per calozis naturalis dominium
t^o victozia sup^o bumidū t^o siccatū q^o ab ipso terminat
ita alia fit pp^o bui^o calozis nālīs d^obilatē t^o ipotentiā ad ista
p^onuādā t^o regulādā mō ex dictis p^ostaz talēz rāsmutatio-
nē ēē putrefactioz. ¶ **C**o^o p^o nota dū q^o p^oncipal^o cā q^o rē rāf

Avic.

Complet
Doff
Puff

Arist.

2012

Liber tertius

91

mutatio dicta sit putrefactio ē itriseci caloris debilitatio & resolutio vt pz ex dictis: & p̄cipue qñ ab itriseco accidit si ne excessu p̄ternāli p̄tinētis. ¶ Nota 2^a qñ in putrefactione est corruptio totius substantie putrefactis iquātū est mixta: qñ putrefactio terminat nisi impediat ad oīum elementorū separationē. ¶ Nota 3^a qñ licet semp caliditas nālis possit a frido debilitari ita vt fiat ipotes respectu p̄p̄y būdi regulandi tñ p̄ternālis caliditas nō iduci nisi ab aliquo potente p̄ se calefacere & extrinseco. ¶ Notādum vltimo qñ in putrefactione p̄currat debilitas inati caloris: ip̄a tñ nō est ille motus qñ putrefactio. nā tunc putrefactio nō ēē p̄trarium maxie cōe generationi simplici nec ēē nālis sed motus localis p̄tius mixti: p̄ quā fuit idebite p̄iuncte p̄ mixti forma p̄seruanda & alterationes qñ in elementis fuit ad corruptionē p̄ se p̄paratē: quāz oīum cā ē debilitas caloris. ¶ Ex istis pz qñ d̄scriptio posita ab Ap̄. supra allegata. isto modo d̄z itelligi. putrefactio est corruptio qñ d̄. i. transmutatio ad corruptionē mixti & elementorū separationē terminandā deducto impedimēto in humido. i. p̄sonali mixti p̄p̄ie fm nāz calitatis. i. facta p̄ defectū p̄p̄ie & nālis caliditatis a calitate aliena. i. extranea supple fixa. B autē est ambiētis. i. & ista ē facta a calitate p̄tinēte: & hoc mō pz oēs p̄tes verificari. ¶ Vel 2^a d̄ici pōt qñ ibi itendit predicationem causāle vt putrefactio ē corruptio p̄p̄ie fm nām caliditatis. i. ē transmutatio facta p̄pter corruptionē p̄p̄ie nālis calitatis & sepe vtiē Ap̄. isto mō loquēdi. ¶ Et pz 2^a qñ d̄finitio Gal. posita. i. i. terap. caplo. 8. qñ ē. putrefactio ē corruptio totius sube corpis putrefaciētis a calitate extrinseca: & hoc mō mō suppleri. putrefactio ē transmutatio p̄ se p̄parans ad corruptionē toti sube corpis putrefaciētis qñ transmutatio ē facta a calitate extrinseca mediāte calitate itriseca ab ea genita & fixa in eo qñ putrefit. ¶ Et ex istis pz mens Aui. scōa p̄mi. caplo de causis calefaciētib⁹ loco supra allegato. ¶ P̄o 3^a pz qñ i putrefactione sit būdieductio a caliditate itriseca fixa & nō multū resistēte calore itriseco. i. p̄bustioe aut sit a calitate extrinseca. i. o putrefactio pōt dici quodā mō nālis respectu cōbustionis: nō qñ putrefactio sit sine violenta dispōne p̄ter nām: nec qñ illo mō dicat nālis: quēadmodū mortē dicim⁹ nālem. i. qñ sit ab itriseco p̄ncipio: & nō multa ē repugnātia ex p̄te itriseca caloris sicut in p̄bustione: i. o respectu d̄ quodā mō naturalis. ¶ Differt aut a resolutione: qñ nō op̄ resolutionē fieri a calo p̄ter nām vt pz de resolutione qñ sit in corp̄ib⁹ sanorū: & p̄ idē differt a senectute & a morte nālis: qñ ille fuit p̄ calorem nālem. mox. n. nō o 3ª putrefactionē accidat vt sumit tertia p̄mi. caplo p̄. ē tñ motus via in putrefactionem & senectus. qñ tñ d̄ p̄ illas caloz debilitat tñ vt nō possit p̄tinere humidus & supueniēte calitate extranea fiat elemtorū separatio. ¶ Et si querat vtz in corruptione semis cū ex eo gñat plāta sit oīendū semē putrefieri. ¶ D̄f qñ p̄p̄ie sumēdo putrefactio nē nō putrefit: qñ illa transmutatio i eo facta nō p̄ se p̄parat ad mixti corruptionē & elemētorū separationē: s̄ bñ ad nouū modū mixtionis elemētorū: & talis ē digō: & nō putrefactio vt vult Aui. expresse caplo de causis. calefaciētib⁹ sepe allegato. Si vō queris in quo differt a cruditate d̄f qñ cruditas ē diminutio a p̄plemēto opationis caloris digerētis aut putrefaciētis in būido aut illaz opationū puatio: putrefactio vō nō ē puatio talis opationis.

Sed nunc restant due difficultates. p̄ma. qñ nō vtz qñ bone & laudabilis sanici gñatio ēē putrefactio: p̄is p̄tra Gal. p̄mo de differētis. se. caplo. 6. dicentē ita: sed altera putredo: quā & digestionē dicim⁹ ēē i yna sp̄z semp transmutat puris: & p̄ia pz qñ talis gñatio nō p̄ se p̄parat ad elemētorū separationē vt pz. ¶ Dic d̄f notādū qñ mā cuius caloz nālis itrisecus sit debilis respectu p̄p̄y būdi regulandi transmutat qñqñ a calitate extranea transmutat

tiōe n̄ p̄ se p̄paratē ad alteri⁹ forme mixti iductōz s̄ separationē elemētorū. & cū B iterū transmutat a calore nāli membroz itendēte alicui⁹ forme mixti p̄ductionē: sic stat sit in mā fieri duas transmutationes: quāz vna ē digō: & alia est putrefactio. & ista fieri a diuersis agētib⁹. & sunt qdam sp̄s digōnis qñ fieret nisi i mā qñ mouet putredie: sicut quorū dā vermiū gñatōes. & qñ mā mouet illa transmutatiōe per illā pducit ad quādā p̄stiteriā: in quāz sufficiet calor nālis aliquā benignā dispōne agere tūc si ē calim nāle p̄ tali opatione sufficiēter approximatum naturalr̄ scipit alio motu transmutare in quo itēdit p̄ se nō icinerationē: s̄ mixti gñationē. & mot⁹ p̄m⁹ erat putrefactio p̄parat ad 2^m qñ ē digō p̄ accidēs p̄ter agētis putrefaciētis itentionē. sicut videmus quotidie p̄tingere i motu locali: qñ mouēs volūtarie rotas fabi itendit mouere motu circulari. aqua aut cadēs itēdit motū deorsum rectū: & si illi rote obuiat aliqd mouet ab illo mouēte volūtarie motu nō pure circulari: sed tortuosus: quo motu nō mota fuisset nisi aq̄ p̄ se deorsum mota fuisset p̄tinere: & possunt p̄tinuari mot⁹ deorsus & mot⁹ tortuosus p̄ tēpus stāte vtriusq̄ agētis n̄su. ¶ Ex his ad argumētū d̄f p̄cedēdo qñ gñatio laudabilis sanici nō ē putrefactio nec p̄ se ad putrefactionē sequit⁹: s̄ ad gñationē. Gal. aut ibi non vult motū p̄ se p̄parantē ad sanici gñationē ēē p̄p̄ie putrefactionē: sed vult qñ in gñatione sanici p̄currūt duo motus quoz vñ sit a caliditate p̄ter naturam: & est putrefactio: alter sit a calore vt naturali mēbroz circūstanti: & ille ē digō: & B colligit p̄mo p̄noticoz. p̄mēto vltimo. & totalem transmutationē iuentā in tali mā vocat ip̄p̄ie & fm qñ putrefactionem faciēdo denoiationē a p̄te. & iō hoc mō loquēdo dixit qñ tres sunt sp̄s putredis in humorib⁹. vna sit vincente v̄tute. i. v̄tute nālis caloris mēbroz: & in tali tadē totus calor putredinalis remouet⁹: s̄ in motu cōtinue fiat ab v̄troq̄ tā nāli qñ putrefaciēti calore transmutatio. scōa sit v̄tute v̄tute: qñ tandē humor reducit ad icinerationem. 3^a ē mixta. ¶ Ex qbus sequit⁹ apud Gal. & doctores veteres non fuisse dubium eandem materiam scōm totum digeri & putrefieri simul.

Sed tunc

est scōa dubitatio. vtz sit possibile eandē mām in istis duab⁹ transmutationib⁹ dispōni vt p̄ certū tēpus p̄tinue sit magis putrida & magis digesta. & videt mibi B dubiū nullam habere difficultatē: nam manifestū ē qñ stat in for. ēē s̄ plus de calore nāli qñ in platione & ē plus de p̄ternāli vt pz de iuvene febriliēte sanguineo respectu senis m̄lici. ita etiaz stat p̄ diuersas transmutationes humidū mixti nūc ēē ita dispositum vt habeat plus de dispositiōib⁹ facientib⁹ ad mixtionē elemētorū qñ ante. etia b̄ plus de dispositiōib⁹ facientib⁹ ad eoz separationē s̄ vnam & eandē p̄te. nam tales dispōnes nō oīo ita repugnāt sicut calor & frigus. & s̄ se videm⁹ quodāmodo in motu celi nā sol mouet veloci⁹ tā ab oriēte in occidentem motu diurno qñ ab occidēte i oriētem motu deferētis. ¶ D̄rcinus s̄l & s̄l. ¶ Credo tñ nō ēē icōueniēs aliq̄ mām ēē min⁹ putrida qñ an fuit: & tñ ē maioris actual calitatis: & sic stante eq̄litate m̄ae: & eq̄ cordi approximata: & positis ceteris p̄ib⁹ ex p̄te corpis patiētis possibile ē cū illa min⁹ putrida febrē ēē maiorē. nō. n. solū i gradu caloris p̄siderat putredis itēssio aut remissio. Digō aut qñ faciat cessare putredinē manēte suba videbit⁹: & p̄t ēē ex dictis p̄ p̄te p̄bēdi. Et tu hoc nō p̄ qñone de magnitudine se. & stat respectu alioz tēporū.

Quantum

ad 2^m articulū notādū p̄ qñ debitu regi mē cibi & pot⁹ itelligi admixtiones istorū i debita q̄litate & q̄litate p̄uerti cū p̄luctiōe debite ad ministratiōis aliāz sex rez nō nāliū. B pz. nā Aui. ca. qñ itulatur de regimie ei⁹ qñ comedit & bibit. docet qñ sit gescēdus & ambulādū vlt multa talia ad alias res nō nāles p̄tinētia. qñ vero sit cib⁹ & qñ pot⁹ & quoz modis dicant⁹ dixi caplo

Mām vnam
p̄cipue / siml
motus / motu
putref. & cōt.

Putrefactionē p̄p̄
p̄parat ad con
coctionem.

Gal: locus.

corri / mo. max.

Dub. notādū.

Putrefactionē dicj quodammodo, naturalis,

quo digestio faciat cessare pu
tredinē. nota. j. 92.

tulo de eo qđ comedif & bibif secunda pmi. & tu ibi vide.
 ¶ Quātitas aut cōsideratur debita nō tñ in relatione ad
 virtutis digestiue fortitudinē: sed etiā in relatione ad digē-
 tiam humorū: vt pōt colligi pma apbōisimoz. cōmēro tertio
 & decimo septimo. S3 qđitas in cibo cōsiderat duob' modis:
 vno mō ex pre dīspōis qualitātū pma: eius taz actualiū
 qđ potētialiū. Secundo modo ex pre pōssibilitatis ei' vt qđ
 sit facile aut fm pte multā tādē in sanguinē trāsmutabilis
 aut in bonos humores. aut qđ ecōtra sit difficile vel s3 pau-
 cas ptes aut in malos humores trāsmutabilis: pōt hec qđ-
 litas vtrazq; ēē merito cibi in se aut merito mali ordinis vt
 vebemēter grossum pponat vebemēter subtili vel merito
 male pmiſtionis sicut cū pmiſcent cibi de quoz ppieta-
 te est vt corrumpant se sicut pisces aut lac aut panis & caro
 p̄trita aut merito dīspōisitionis corporis vt si calefacto nō
 dentur frigida: vel si corpore in quo sunt cibi semidigesti
 i. crudi dentur: aut merito extrinsecus occurrentiū vt mo-
 tus somni vigiliāz accidentiū ale aeris & balnei & euacua-
 tionum nālīum vel nō nālīum. Modus aut sube reduci
 ad qualitātē secūdo mō dictā. ¶ Secūdo notandū qđ hu-
 mores corporis nō tñ pferuant p ppiū eoz calorē: s3 ma-
 xime p nōstrū calorē naturalez & spūm eis debite pportio-
 natis. hoc aut modo nō aliter assignare ēē qđre sanguis in
 venia diu sine putrefactiōe pferuat: sed extra neōio & cito
 putrefit. ¶ Supponit 3° qđ humores male qualitatis aut
 nō debite calori pportionatos a caliditate nālī nō debite
 regulari. s3 p3 ex pcedenti. Ex quo segē tales humores faci-
 lius qđ alios ceteris parib' a calore extraneo i putrefactio-
 nem duci. ¶ Ex istis segē cōclusio respōsiua qđ ois idebita
 administratio cibi & potus in corpore humano fm spēm p̄t
 esse cā putrefactionis. p3: qđ ois talis pōt ēē cā qđre humidit-
 tas nō bene regulē a calore nālī: & p ois putrefactionis.
 ¶ His habitis respondeť ad argumenta ante oppositum.
 Ad p̄mū negat antecedē: & cū dī qđ debitu regimē est cā
 digestiōis ciboz & corruptionis caloris nālī eoz a calidi-
 tate extrinseca qđ est calor s̄dī. pcedit: sed dī nō oēm talem
 trāsmutationē esse putrefactionē vt fuit dictū supra. o3 enī
 trāsmutationē qđ est putrefactio p se pparare ad e lemētō-
 rū mixti separatōez: qđ nō facit digō. Ap. aut quō glofetur
 v̄sum est in articulo pmo. ¶ Ad scōm negat p̄ia. i. qđ non
 possit accedere putrefactio cū tendētia elemētōz ad sepa-
 rationē nisi ab extrinseco calore. Ista. n. est rō aduſtionis vt
 supra dictum est: sed dī qđ p hoc malū regimen pōt fieri
 caliditas extranea intrinseca fixa in humiditate a qua accit-
 talis corruptio. iō pōt fieri putrefactio. Et quō Gal. aucto-
 ritas. li. terapentice. sit itelligēda v̄sus ē supra. ¶ Notādū
 tñ nō esse icōueniēs putrefactionē & aduſtionē s̄l p̄iungi
 eadē mā: & sic trāsmutationem aliquā dici fm qđ putrefa-
 ctionem & fm qđ aduſtionē sicut supra dixi de digestione &
 putrefactiōe. ¶ Ad 3° argumentū pcedit bene qđ calor i
 extrinsecus extraneatus agit ad mixti corruptionē & elemen-
 toz separationē. iō mixtū putrefit: s3 hoc nō ē totalis & suffi-
 ciens cā qđre dicat aliqd putrefieri: imo o3 qđ iste calor intrin-
 secus sit p̄ter nām & p̄iungat debilitati inati caloris respe-
 ctu hui' effect' qđ ē p̄iū hūidū regulare & mixtū tenere. &
 sic fixus & reliqua dicta & p̄pter s3 p̄mo qđre dissolutiōes
 facit in corpore sano & et̄ico & senili si sunt putrefactiōes.
 qđ in istis calor nō ē ipotēs respectu p̄p̄y humidū regulan-
 di. vnde et̄icus & si habeat calorē nālem debile: tñ sufficit
 humidū cū sicco debite tenere mixtū ordinate cā p̄ter nāz
 ip̄imēre: & p̄ hoc p3 solutio ad p̄mā & secundā cōfirmatio-
 nem. ¶ Ad tertiā negat p̄sequentiā: nam humores habē
 calorē p̄ter nām itēstōre calitate mēbroz genitū a spū & va-
 pouib' & p̄ib' suis igneis p putrefactionē actuatā q calor
 est in eis fixus & p̄illum faciunt se. ¶ Ad quartā cōfirma-
 tionem negat cōsequētiā: imo dī frigiditatem ēē cām extin-

ctionis calidi nālī quo extincto cū ab extra calor agit in
 mām facit eam facilius ebullire cū ibi nō sit regulas forte:
 & ita generat caliditatē p̄ter nāz fixā que est cā putredinis:
 pcedit tñ qđ p solā remissionē intrinseci caloris nō pcurrere
 generatiōe caloris extranei nō fieret putrefactio. Ideo vo-
 lunt oēs doctores qđ p̄triat in putrefactione extrinseca ca-
 liditatis fructus aut p̄gelati & mēbra p̄gelata iter agentū
 nō prius putrefiunt qđ recipiāt caliditatē extraneam. Et si
 querit de suffocatiōe in aqua qđ calefacit dī qđ in illis erāt
 multi vapores actu calidi q calore nālī corrupto agunt ca-
 liditatem in ptes aqueas & ipsas lenigant. Et qñ i cōfirma-
 tione dī qđ nullū est generā talē calitatem extraneā nega-
 tur: & cū dī illud generā esset illud qđ extinguit calorē ina-
 tum negat: & ad Auer. p3 qđ nō dicit cā extingūtes calorē
 inatum generare extraneū. Sed dicit qđ adiuant genera-
 tionez extranei caloris: hoc ē clarū que ille cāc p̄ qđ ex-
 tinguit calorē inatū faciūt corpus minus resistere ad gñā-
 tionē extranei. Et s3 mō adiunt ad extēci gñationē. ¶ Ad
 vltimā cōfirmationē p3 qđ dīcedū ex p̄ articulo. ¶ Ad 4°
 argumentū p̄ncipale pcedit qđ fortis mot' localis post co-
 mēstionē est cā putrefactionis cibi: nam p̄mo calorē nālēz
 diuertit a s̄dō vbi dī fieri digestio: & iō cibis trāsmutatus
 cū nō bene regulē a nālī occupatur a putredinali: sed cū
 dicit qđ fortis motus in multis p̄hibet putrefactionem vt
 vult Ap. in q̄rto metheozoz pcedit. sed negat qđ in oibus
 debz p̄hibere. Et p idem dicit de gete qđ in multis est cā
 putrefactionis & in multis nō. nam ista nō sunt per se causa
 putredinis sed per accidens & duo p̄traria possunt per acci-
 dens esse eiusdem effectus cause. ¶ Ad gntum cōceditur
 p̄sequens qđ assumptio cibi crudi super cibum semidigestū
 est causa corruptionis & putrefactionis illius. & cū dicitur
 qđ cibus ille semidigestus si esset crudus & permixtus cum
 superueniente nō esset causa putredinis cōceditur. nam nō
 esset aptus ita ab illo superueniente extraneo motu moue-
 ri sed cum infertur. ergo etiā si est semidigestus minus &
 negatur cū p̄pter digestiōem quā recipit sit fact' passibilior.
 ¶ Ad vltimum cōceditur qđ ex illis cibis sit cruditas & i-
 digestio que differt a putredine. sed ipsa est causa quare illi
 humores nō bene a virtute regulent: & per p̄sequens putre-
 factionis modo supradicto.

Hec de qōne scripta p medicie Monarchā Ugo-
 nē senēsez Anno dñi. i. 4. 15. iz. Janua-
 ry in parma. ¶ S3 si obſtāte neōia lōgitudie dicte qōnis:
 tamen qđ Gal. loquitur hic de fe. & oēs expositores hui' loci
 rem ipsam hic dilatant. Dicaz p̄mo qđ sit fe. declarādo dif-
 finitionem suam & que sunt sua genera. & an sit oportunitas
 in fe. aliquā p̄tē esse in calefacto esse p̄ter nāz & in putridis
 quare sint qđā p̄tinue & qđā interpolatē & qđ sit d̄terminatōz
 periodoz: cā: oia tñ hec benier. excusatus pp longas que-
 stiones quas de his scripsi sup p̄ma quarti. Incipiam igit'
 a diffinitōe Aui. qđ ē ista. Febris ē calor extraneus accēsus
 in corde & pcedēs ab eo mediāte spū & sanguine p artarias
 & venas i totū corp' & iſlāmā in eo iſlāmātiōe q nocet opa-
 tiōib' nālīb' nō sicut calitas ire aut laboris cū nō vltimānt
 & ipedit opationē ita vt retineat. Ista ē fe. diffinitio i q p̄i-
 mo dī calor extrane' p qđ ponit in genere p̄ximo. nā scōm
 Gal. p de dīys fe. Sc. ē in gñe caloris p̄ter nāz &c. ¶ Et ego
 disputauī p' q̄rti quō ois fe. ē calor actual' eiusdē sp̄ei i se cū
 calore ignis: & cū calore actuali nālī: & quō ex p̄xite q erat
 nālīo & addito qñ p̄tingit qđ i febre itēdat calor sit vnus
 calor quelibet p̄s ē magis ignea & min' nālīo qđ erat calor i
 sanitate. & iō dixi ibi qđ nō obſtāte qđ aliquo febrilete sit ca-
 lor remissior qđ erat in sanitate tñ semp ē magis ignea: & hoc
 mō fe. dicit accēssiōe caloris nō tñ de neōitate maiorē itē-
 sionē v̄l realē dīaz a calore actuali q erat nālīo & ē p̄ternā-
 lis p̄ternālitate opposita sanitati nō tñ vite icōpōssibili. Et

de Calore febrili et de febribus qdam
 obiter sine cursim.

puto qd est illo calore vt facit opōnes lēg^m pncipat nā lita
te r idē calor in qstū ē pter nāz ē cā q opōnes eedē sint im
pfecte. r ista pntēt ad sciendū q res est fe. quō ē calor accē
sus: qz magis igneus debito. Et vtz sit idē cū nālī calore. r
quō est pternālis vel nālī. ¶ Df aut accēsus in corde ad
denotādū q nullus calor est fe. nisi ille q ē in corde vel p
pter illū q ē in corde. r idē subdit q pcedens ab eo mediātī
bus spū r sanguie in totū corp^s: qz nō soluz calor accēsus
in corde est fe. s; ē calor pcedens a calore febrili cordis in
totū corp^s mediātīb^{us} spū r sanguie. r idē ly r ponit p vl. nō
ta tñ q fm multos nō dī accēsus: qz scūs vt distinguī f
fiens: qz tunc nulla fe. eē fids: qd est falsus: s; dī accēsus:
qz fact^{us} igne^{us} siue dependēs siue nō. ¶ Albert^{us} tñ de cāca
rys voluit p B dari itelligi q in oī fe. oī aliqūa ptez cordis
poni semp in calefacto esse: s; cōis scola t3 pma expōnem.
¶ Et ex his dat itelligi q dato q epar istatū calefaceret
totū: ita tñ q calor membrorū nō pēderet a calore cordis
igneo qstū cūq talis calor esset itenū tñ nō dī feb. ¶ Et
rō hui^{us} fm Gentilē est: qz fe. est morb^{us} in calore p se ledens
oēs opōnes: nō nullus possit accēsus: s; qz qstū ita accidit:
p extraneationē caloris cordis. ¶ Plusq; cōmētator autē
vult q: impossibīl ē p alterius mēbri calore totū istari nisi
p mediū cordis. Qd aut dī mediātīb^{us} spū r sanguie: nō idē
dī qz nō p solū spū possit accēsus: s; qz qstū ita accidit:
aut sumit^{ur} p rō vel. Et dī p arterias r venas: qz non videt^{ur}
bñ possibile a corde in totū corp^s igniri calore nisi p trans
missionē nō p solā alterationē. ¶ Sunt autē qdaz q volūt
febrē eē calore totū corp^s occupatē nō illū q pte occupat:
r Aui. voluisse in diffōne q fe. est calor accēsus in corde
nō solus: s; cū pcedere ab eo p totū corp^s. vñ Bā. p de acci
dētī r morbo dī q mutatio in q litate si fuerit in toto cor
pore r fuerit calor vocat^{ur} feb. s; modus pōr est cōior. ¶ Qd
autē dī r infatur in eo īflatiōe q nocet opōnib^{us} nālīb^{us}: oī
cit ad denotādū q calor extraneus nisi noceat opōnibus
nālīb^{us} sensibīlī nō est morbus: s; fe. ē morb^{us}. r idē dī nocere
opōnibus sensibīlī. qz vō dī nālīb^{us}: aut idē dī qz ille q dīcū
tur nāles a medicis magi ledunt^{ur}. aut p nāles itellexit oēs
corporei conueniētes siue sint aiales siue nāles. ¶ S; ista
particula nō sic calitas ire aut laboris rē. a diuersis vario
mō expōnī. nā plusq; cōmētator h r Gentilē. r fere omnes
doctores r expōsitorēs. pme qrti. dicunt q qz dīxīt q non
glībz calor eēne^{us} ē fe. s; q nocet opōnī idē subdit qstū exēplī
ficādo q fe. nō ē sic calitas ire aut laboris cū nō vltiman
tur qz ista calitas nō ipedit opōnes cū stet itra sanitatis la
titudinē: r sequentē pte r ipedit opōnes ita vt retineat.
tponunt qdā q est declaratio modi quo fe. ledit opōnes
omnes. nā est impossibīl q ledat omnes ablate: qz tunc esset
mortuus non febrilis: s; ita ipedit vt retineat saltē aliq opō
qua viuat febrilis.

¶ Gentilis aut hāc ptez dīcū qz apō Bā. morb^{us} nō ē ma
la ppo imediate depēdēs in pseruari a cā pmitiua sic nec
aliq alia dispō: r declarat de manu ligata. r idē dī B Aui.
qz fe. ipedit opōnē ita tñ q calor retineat. i. sit fixus nō pē
dens a cā pmitiua. r B dīcū voluisse Bā. p de dīctis fe. cap.
3°. vbi dat modū quo fe. sit ab ira r labore. dicit enim. Et si
motus cordis steterint remanēt hec pter nām cala r tunc
febrē nece est hoīez. vbi inuit q qdū calm pter nām nō
remaneret fixus cessante cā pmitiua q non est fe.

¶ Ego aut nō credo q nullus sit morbus imediate depen
dens a cā pmitiua nec ē q nulla sit sanitas hoc mō depen
dens: qz ex hoc sequeret^{ur} aliqūe eē hoīez nec sanū nec egrū
nec neutrū. r multa alia: vt dīxi in pmo hui^{us}. Sed puto vt
dīxi in qōne magna vtrūz in omni fe. sit neclīuz aliqūa pte
cordis poni in calefacto esse vt distinguī f calefieri q nō
oīs calor eēneus nec oīs mala cōpō cala in corde ledens
opōnes sensibīlī est fe. s; oīs talis sit morbus. nā feb. cū su

mat nomē ab igne r feruore sportat īflatiōē totius habē
tē esse fixū itra cor aliquo mō. s; q ipemet calor subīue exi
stens in corde sit fixus aut pendens ab aliquo calore fixo
in aliquo cordis ītrīnseco.

¶ Nec tñ ppter hoc volui in oī fe. pu. humores esse putri
dos in corde vt voluit Albertus de cācarys. Et idē dico q
hoc totū stat sub vna pstructōe sup quā cadit negatio. s; nō
sic calitas ire aut laboris cū nō vltiman^{ur}. r ipedit opōnes
i. fe. īflatur ī corde r nocet opōnibus: nō sic īflatur calitas
ire in corde aut laboris vūz ipedit opōnes: r tñ nō vltima
tur. i. nō figit^{ur}: qz si hoc modo soluz īflaret nō esset feb. r idē
supple ita īflatur calor qui est fe. in corde vt retineatur. i.
habeat esse fixū in aliquo cordis ītrīnseco. Et qz hec oīa la
tius disputauī. r itez h nimis lōge dēst est h nō me ampli
us extendo: qz maius qz oporteat opus hoc fieret. ¶ Sed
p distinctiōe pmo: modorū fe. in pma sua gnā. ¶ Nō qz
oīs fe. sit calor igneus: h aut est sub vna spē spālīssima qua
litatū pma: idē fe. nō h3. ppte gnā sub se cōtenta nec spē
s; modos quosdā varietatū merito aliāz r3 qbus fe. con
iungit^{ur}. r magis ppy sibi vident^{ur} esse modi ī pfectionis in
tactu cū fe. sit qualitas ppe per se tāgibīlis puta calor. Et
idē Bā. pmo de dīctis fe. laudauit distinctionē positam ab
hypo. 6° ptecula epidimiaz: qz febrīuz alie sunt mordaces
alie mites alie nō mordaces supaddētes pfectis. r alie vi
cte a manu. r sic de alijs ibi narratis quas distinctiōes oēs
stat eē pmodū trāsmutandi organū tact^{us}. ¶ Qz tñ cāe
baz dīaz sunt pp dīaz illoz in qbus calor scūs in corde
fundat^{ur}. r qz pīs illā dīaz variat^{ur} magis modus cure: ideo
visum est Bā. loco allegato. qz pme febrīū differētie sumā
tur a dīa illorum in qbus fundat^{ur} calefactū esse in corde.
¶ Et qz in corde iueniunt^{ur} tres maneries corpore. Nā est
ibi solida suba mēbralis cordis. r sunt ibi spūs. r est ibi bu
mor. vel aliqd sapiēs eius nām. puta vapor ab hūoris sub
stantia per putredinē eleuatus. vel alio modo sapiens de
ppe nām eius a quo eleuat^{ur}. idē dīxerūt pma gnā fe. eē tria
i. et bica. qstū calefactū esse fuerit in suba cordis. Epby^{us}. qstū
fuerit in acra suba sicut spūs vel aer in corde. Et humora
lis quādo calefactū esse pternām fuerit in humore vel va
pore vel fumo cordis ītrīnseco sapiēte valde nāz humoris.
vnde nō sumit^{ur} genus ab illo in quo est calefactū esse: r est
cordi extrīnsecus. vnde qūis humor in bubone exīstēs ca
lefaceret spūm r ille rediens ad cor. faceret ipsum febrē
hāc fe. neq; Bā. neq; hypo. vocant fe. pu. vt p3 p de dīctis
fe. r in cōmēto apborismi in bubonibus oēs fe. rē. Sed be
ne vocat^{ur} putrida quādo a bubone putrida fuligo cordis cō
municat^{ur}. ¶ Et tu hoc tene menti ad maiorē certitudinē
eoz que dīxi in qōne longa. In cā vō pp quā alique fe. bu.
sunt interpolate alique cōtinue r quare quarundā sunt pa
roxismi redeuntes cū certo mō piodicationē. vide qōnes
meā de piodicatione. vbi nō pono pro cā ppetates bu
moris: sed declaro veritatē mentis Bā. 2° de differētijs fe.
cap^o vltimo. r qz illa ppetas addita a Gentilē est impossibīlis
esse mō quo ab eodē dī. r hec p nunc sufficiat.

¶ Alteratio quidem est faciens cessare putredi
nem manente substantia: euacuatio vero totā
a corpore educens substantiam.

¶ Dic declarat Bā. has duas intentiones habēdas ad cau
sam in fe. putrida. r diuiditur in duas partes. pmo facit B.
scōdo vniuersalitāt hos modos ad alias cōplones fientes.
ibi scōdo. Scōm eundem vero. pma in duas. pmo ponit
baz intentionūz descriptiones. scōdo nominādo pma3 spe
cialiter dat modos qbus has intentiones psequimur in eu
ra fe. pu. ibi scōdo. (Sed dicta.) ¶ De pma dicit. pmo qz al
teratio q demōstratur a cā fe. est illa que facit cessare pu
tredinē manente substantia humoris. ¶ Dicit scōdo qz cū

Nota.

est opatio educēs a corpe in quo peccat totā humoris sub-
stantia. f. eūari. ¶ Intelligēdū q̄ circa p̄mā partē q̄ illa al-
teratio que fac̄ cessare putredinē vt statim post dicit Gal. ē
digō rō est clara: q̄ illa alteratio per quā fit q̄ humidus
p̄sonale mixti p̄tinet a calo nālī r̄ p̄pō facit cessare putre-
dinē. nūq̄ enī est putredo in illo mixto cui humidū p̄ple-
te obtinet a calo p̄p̄rio r̄ nālī: vt p̄z ex dictis in q̄dōe de pu-
trefactione. ¶ S̄z tñ attende q̄ nomen digōnis equocat
ad duo. q̄nq̄. n. d̄f digō de p̄plemēto r̄ p̄fectiōe passiōis hu-
midi a sicco fm̄ itentionē caloris alicui nāe nālīs r̄ p̄p̄y. r̄
hoc mō digō nō est transmutatio sed terminus transmuta-
tiōis: quā fecit calor nālīs in humido: r̄ hoc modo sumit di-
gestionē Arist. 4. metheor. r̄ Auerro. in expōne eiusdē. quō
etiā idigestio que est defectus istius p̄plemēti p̄pter hūidi
resistētiā vel p̄pter calī ipotentia oppōit digōni: vt dixi
p̄ ap̄horismoz. ap̄horis. 22. in q̄dōe de digōne requirit ex-
pōnez descriptiōis posse ab Arist. 4. metheor. r̄ qd̄ sit
calor nālīs: q̄ humidū p̄plectio ē digō: r̄ q̄ nō r̄ quō ois di-
gestio igrossando p̄cedat r̄ quō sit impossibile coctū icruda-
rit aut quouis modo in via digōnis retrocedere. r̄ ibi ostē-
di ex hoc capite necessitatē corruptionis in mixtis: r̄ quare
mala p̄p̄lo sicca cōfirmata curam nō h̄z. licz frida r̄ humi-
da r̄ cala curari possit r̄ plura subtilia que hāc mām circū-
stant. ¶ Quāq̄ tñ capitur digō p̄ transmutatiōe p̄ se ad hūc
terminū ordiata. r̄ hoc mō scōo v̄p̄lm loquunt medici de
digōne r̄ Aul. f. p̄ma p̄mi. doc. 6. r̄ B. hic r̄ p̄mo virtutū na-
turaliū. ¶ Aduerte tñ q̄ l̄z. B. dicit loco statim allegato q̄
Arist. digōnē dixit alteratiōnē nō est q̄ ipse velit hāc alte-
rationē vocatā esse digōnē: s̄z vult q̄ illud qd̄ dicit medi-
ci digestionē. vbi ḡra. transmutatiōe qua kilus in sanguinē
mutat in epe dixit eē alteratiōnē nō motū locale atomoz
vt qd̄a dicebant antig manifestatiōē latentes tñ vt alij.
¶ S̄z nō dixit tñ Arist. hāc transmutatiōē vocasse noīe
digōnis. inuenio tñ p̄hos equiuoce fuisse v̄los noīe digōnis
q̄nq̄ p̄ alteratiōe q̄nq̄ p̄ termino: s̄z in 4. metheor. Arist.
r̄ cōmētator lo. de termino loquunt vt p̄z legenti p̄siderāt.
¶ S̄z tñ nō parua ē dubitatio vtrū digō faciat cessare pu-
tredinē manēte suba: q̄ vt ostēdi 2. p̄tula ap̄horismoz.
cōmēto illi ap̄horismi. circa p̄ncipia r̄ fines p̄babile est q̄
in eadēz mā quo ad eandē p̄ez itendat s̄lis digō r̄ putre-
factio. quō ḡ facit digō cessare putredinē: ¶ Et iō qd̄a an-
tiqui: vt Zbadeus dicūt q̄ digō facit cessare putredinē: q̄
p̄parat mās ad expulsione qua expulsa cessat a corpe pu-
tredo: s̄z per digōnem nō expellit: imo v̄z digerit manet
suba humoris in corpe: r̄ iō d̄f manēte suba. r̄ hāc expōnez
tangit cōciliator v̄ria. 159. Alia est expō tacta ab eodē q̄ di-
gestio facit cessare putredinē. i. gescere a putredine: q̄ nō
p̄mittit cām asitem trāsire in p̄iunctā: r̄ hos duos modos
obscuris v̄bis dicit vt suus modus est r̄. ¶ Hētilis autem
vult q̄ digō facit cessare putredinē que fieret nisi eē dige-
stio: q̄ ad peiorē modū putredinis deueniret si digō non
esset. p̄z p̄mo de v̄sitijs fe. 6. ca. ¶ Dec expō nō est ad mē-
tē. S. nā in fe. putrida p̄ cura nō est itentio p̄hibendi futu-
rā putredinē. hoc enī p̄tinet ad p̄uisione: s̄z remouere p̄e-
sentē: r̄ iō in eadē q̄dōe dat aliūz modū: q̄ p̄hibet a putre-
dine q̄n digō veniret ad maiore gradū bonitatis q̄ sit pu-
tredo illi p̄pellibilis. nā p̄cedēdo q̄ digō r̄ putrefactio sunt
motus d̄y. dicit tñ q̄ possunt eē in eodē sub gradibz remis-
sis siue refractis r̄ ista solo 2. itez nō videt ad mēte. S.
q̄ loquit de itentione que habet gnālī ad cām fe. p̄ cura.
quāz cām oportet auferre: constat istam non esse semper
valde intensam putrefactionem.

Nota. 3. 91.

¶ Ego aut puto q̄ B. vidit q̄ duobz modis q̄n humor p̄p̄
suā putredinē est cā fe. possum opando circa cām curare
febrē. vno mō remouēdo putrefactionē r̄ humorē: r̄ hoc ē

eūone. Alio mō remouēdo putrefactionē tñ relinquendo
humorē: r̄ hoc est p̄ alterationē que ē digō: nō tñ vult. S. q̄
hec sit diffō digōnis. digō est alteratio faciēs cessare putre-
dinē: nec vult q̄ vniuersali digestio faciat cessare putre-
dinē: s̄z vult q̄ illa alteratio que itendit in cura fe. putride
q̄n nō itēdimus euacuare ē faciēs cessare putredinē. r̄ ista
q̄ hoc fac̄ est digō. nō tñ que l̄z neq̄ q̄ l̄z putredinē faceret
cessare digō: ita q̄ alteratio quā itēdimus in putrida. feb.
q̄ fac̄ cessare putredinē manente suba. est digō: nō tñ q̄ hec
sit diffō digōnis: neq̄ q̄z semp faciat cessare putredinem.
¶ Circa p̄ez alias in q̄ d̄f q̄ euō est tota a corpe educēs
suba humoris: itellr q̄ educio sit a corpe a quo sit euō.
v̄n q̄n a stō hūoz educit ad itestina dicimus humorē eua-
cuari a stō: l̄z nō educať a toto corpe: r̄ iō parū ifra docz.
B. q̄ modus euōnis est deriuatio ad alia membra. siue ḡ
sit euō a toto siue a p̄te tūc humor cū euacuaf s̄z totū edu-
cit a corpe. Deinde cū dicit.

XCL.

¶ Ad dicta quidem species alteratiōis
digestio est quā a quibusdam causis
contingit facere scientes erimus in il-
lis si habeamus iam cognitionem ita
causarum salubrium.

¶ Fac̄ qd̄ dicitur est: r̄ diuidit in duas p̄tes. p̄mo docet modū
quo possumus assegi p̄mā itentionē. 2. de scōa. libi 2. (Euō-
nis v̄o.) ¶ De p̄ma dicit q̄ alteratio iā dicta ē digō quā d̄f
gōnē p̄tingit nos facere mediāribus q̄busdā cāis tāq̄ scie-
tes in istis opōnibz si nos habeamus p̄mo cognitionē cāz
q̄ sunt B mō salubres r̄ vult breuiter q̄ ad faciēduz artifi-
cialr alteratiōē decz oz q̄ nos cognoscām cās q̄ sūt salu-
bres p̄ q̄to faciūt cessare putredinē: vt faciūt talē digōnē
q̄ p̄ cā cesset putredo. r̄ sup. q̄ oz has cās debito mō admi-
strare: r̄ hac snia nō cadit dubitatio. ¶ S̄z tñ oz spālīs
h̄scire q̄ sūt cāe putrefactiōis p̄hibitiue manēte suba hūo-
ris putridi. ¶ Pro q̄ nōn vt d̄f. q̄ ap̄ p̄bm digō ē cō-
plemētū acq̄sitū in hūido a calore nālī r̄ p̄pō l̄z nō qd̄ l̄z ta-
lē p̄plemētū sit digō: s̄z solū illū qd̄ ē passiōe hūidi a passi-
uo sibi opposito. f. sicco. ¶ Ap̄ medicos v̄o digō d̄f equo-
ce de opōe i iuuatio r̄ opōne i nocitūo. nā digō i iuuatio:
vt. f. sumit p̄ p̄mi. ē cōuersio rei a v̄tute in eēntiā aptā trās-
mutatiōi v̄tutū i cā opōnē faciētiū: aut i p̄pone q̄ ē p̄p̄erēs
mutatiōi i nutries i effectu. In nocitūo aut h̄ eadē opō vo-
caf digō q̄n v̄tus pōt hūozē malū ad benignūz deducere.
Si aut nō pōt tūc digō ē trāsmutatio in l̄trinsēcā dispōnē
p̄ quā māe egressio a mēbro in quo ē fiat facilis. ¶ Et ego
puto q̄ alteratio p̄ quā gnāf spūs r̄ lac ē digō modo p̄mo.
¶ S̄z 2. mō digerunt hūozes mali a corpe expellēdi vt i
apatibz q̄n mā in sanie p̄uertit r̄ i febribus. r̄ puto nō solū
digōnē dici B mō igrossationē subtilis r̄ subtiliationē gros-
si r̄ icisionē viscosi: s̄z ē alias trāsmutatiōes p̄ quas mā sit
obediēs. nā r̄ p̄re sanguis q̄ ē grossus i apate nā cōuertēdo
i sanie digerit: nō obstat q̄ igrosset: s̄z ex alia cā q̄ p̄ purā
igrossationē. vt dixi sup 4. p̄mi. cap. 3. r̄ p̄ ap̄horismoz. r̄
cēt h̄ locus speculatiōis vtz ois talis opō fiat a calore nālī
vel aliq̄ talis a frigore fieri possit: quā vide cū q̄nī vtz fri-
giditas possit igredi opus nāe. ¶ Doc tñ v̄nū est certū q̄
humor putridus faciēs fe. si p̄ solā digōnez sine euōne feb.
curari debeat itegre: ita vt non remaneat suspitio r̄ spālīs
p̄paratio ad malā p̄plonē futurā fieri nō digerit sola dige-
stio ē est preparatio ad expulsione: q̄ mā nō reducibilis
ad benignū nisi expellat adduc p̄parat ad malā p̄plonem
futurā fieri: vt p̄z in cōmēto ap̄horismi. Que relinquant i
morbis post crisi. ¶ Alr. n. post p̄plemētū digōnis i febrī-
bus nō opōteret euāre. nec ēt ampli eēt fe. r̄ s̄līr scā sanie
nec ēt mala p̄p̄lo nec spālīs p̄paratio ad malā cōplonē:

oppositū p3 i cōmēto apborisimī. Quicūq; pleurectici facit
nō purgant in q̄tuor diebus. vbi dī q; sanies q̄tūcūq; lau
dabilis est nitrosa et corrosiva rē. ¶ Ex gbus p3 Balloqui
bie de digōne qua būor fit nālis et nutrīcationi cōueniēs: et
hoc inuit. S. xi. terap. ca. 5. p3 vñā trāslationē: et 2. p3 aliā
cū dicit. S3 cū putredo sit in corpore hoīs poterit mutari
et dīgeri et ad tēperamētū ab extremitatibus reduci sit ne
cessario vt vīturē p̄fortemur. ea. n. forti exīte illud qd clau
sum est poterit dīgeri et putrefactū restaurari. nō. n. dicitur
humore ad tēpamētū reduci nisi nutrire possit. ¶ Qd si
dicat q; in cura pūtride feb. semp oz putrefactū euacuari
vt videf dicere. S. eodē lib. ca. 4. et 8. fm aliaz trāslatio
nē cū dicit. sic est faciendū in putredine viuoz aializ pin
guedinis. s. illd qd est putrefactū: deinde curemus nō putre
factū studētes vt nō putrefiat: sed ad suū tēpamētū re
deat. ¶ Pro nūc dī q; i isto loco loquit de putrido putre
dine nō reducibili ad benignū. et ideo ne qd putaret ex B
q; nullū putridū potest ad tēpamētū reduci in sequen
ti ca. posuit sniam supradictā et idē vult in fine gnti capli. et
fm aliā. io. q; post euōnes humoris in fe. aptis opilonibus
oz vīturē p̄formari que putredini p̄ualeat cōiunctū cū fe.
refrigeret q; est finis itentōis: licz q; in sanie optima et lau
dabilissima nō sit putrefactio vt ostendā esse de mēte. S.
et hūc. in qōne de sanie 2. apborisimoz. tñ digō qua sanies
gnātur in apāribus et p̄portionale saniei in humore putri
do itra venas. nō est illa de qua hic loquit q; sufficiat feb.
putridā curare. Nam i sanie hoc modo cōstricta est puredo
et nō est optima saltem vīpim et humor faciēs fe. cuz est in
illo sūmo gradu digōnis quo paraf expelli est putridus: xū
alr nāribus talibus febrib' in gbus est bec digō sūma nō
est febriū: qd est falsus et p̄xpientia. qre rē. ¶ Dis habi
tis dico q; digō de qua loquit est cōuersio ad benignū nō
p̄paratio ad expulsiōnē. Et vt sic videamus que sunt cāe a
gbus hoc p̄tingat fieri: de gbus dīc hic Hal. q; cognoscēdo
eas poterimus iūchire salubria. ¶ Pro quo p̄sidera q; oē
putridū itra corp' nīm exīis est cōstrictū habēs de fumis
malis secū mixtis et calefactū calore extraneo: et humidū
p hoc q; sua humiditas nō suffic ab inato calore regulari. B
oia sumunt a Sa. xi. terap. et iō cāe putrefactionē remouē
tes et p̄hibētes habēt facere euaporare fumos malos vel
cōformare inatūz calore vt refrigerare remouēdo calidi
tatē extraneā vel oia ista vel aliq̄ istoz facere. Sinit totū
qd iuenit ab Ugone scriptū sup regni Hal.

¶ Explicit vtilissima et subtilis expositio Clarissimi artius
et medicine doctoris. D. magistri Ugonis Senensis super
regni Halieni cum questionibus.

¶ Tabula dubioz q; mouentur in hoc libro.

Utrum sint tres modi doctrine. car. 2.
Utrum omnis doctrina sit ordi
naria. 2.

Utrum medicia sit theoria vel practica. 4.

Utrum iter sanū et egrū cadit mediū. 5.

Utrum ex sano trāscat i egrū et nō p neutru. 6.

Utrum cecus a natiuitate sit sanus. 7.

Utrum sanū semper possit esse factū ex tempore. 7.

Utrum optime sanus possit remanere sic in oī etate. 7.

Utrum egrū multū sit neutru terty significati. 8.

Utrum oē egrū simplr sit sanū vt nūc. 8.

Utrum q̄lz egritudo simplr q̄lz nūc sit deterior. 9.

Utrum neutrum conualescentie p̄pinquum egri sit neu
trum vt nunc. 10.

Utrum fortes in extremo itentiori in p̄plone semp sanus in
p̄pōne i extremo remissiori sit sanior platone existēti in
eodem extremo fm p̄plonē et p̄pōncm. ii.

Utrum distinguat neutru tale i simplr et vt nūc. ii.

Utrum in puericia sit dabile cor sanum aptūz tamē egrotā

re in senectute. 11.

Utrum solus per effectus possimus significare super opti
ma sanitare. 12.

Utrum q̄lz opō sit p̄fectior in tēpato q̄ in distēpato. 13.

Utrum corp' optie sanū magis resistat corpe distēpato. 14.

Utrum recte natura fecerit faciendo virtutē nālem cōnatā
et aialēz influentes. 17.

Utrum remanēte spiritu in oculo et facta opilatione in ner
uo optico fiat visio. 17.

Utrum stare sufficiēti nutrīmeto i mēbro et stare opilone i
ter mēbrū et ep̄ar fiat nutritio. 17.

Utrum stet membrum animatum esse sanum et actionez
lesam ipsius. 17.

Digressio de cerebro et de pendentia virtutis ab ipso et cu
ius complexiois. 18.

Utrum cerebr' q̄ ad p̄plonē inatā actuatā rē. sit frū. 18.

Utrum pūi caput sit signū male p̄plonis cerebri. 18.

Utrum caput oz cē in p̄te suprema corporis. 19.

Utrum recte dixit Hal. dicēdo q; in pluribus bona figura ē
bonus signū: cū sic de toto capite dixit q; semper est bo
num signum. 20.

Dubius cuius p̄plonis est nuccha. 20.

Utrum nerui et nua oriant a cerebro. 21.

Utrum mēbrū possit p̄dere sensum et nō motū. 21.

Utrum orta et p̄ncipalia sibi iūce attestent. 22.

Dubius quot sint vītures sensus iterioris. 22.

Utrum i eodē vētriculo sint oēs iste vītures. 23.

Digressio de canitie et modio gnōnis. 24.

Dubius p̄pter quid cadētibus pilis in alyz aialibus nascū
tur in homine non. 25.

Utrum p̄plo cala et sicca sit pessima olum p̄plonū. 28.

Utrum istorum capita replicantur cuz negligēter obseruat
dieram. 28.

Propter qd minus rigent oculi alyz membris. 30.

Propter qd si fortiter friceſ oculus appet fulgor. 30.

Propter quid humido existente oculo conseruatio sit per
sicca exterius applicata. 30.

Utrum semp corpora sint apta iuuari a siliis. 30.

Utrum oculus paruus sit deterior magno. 30.

Utrum in oculo tēpato meli' p̄ficiat visio q̄ i distēpato. 31.

Utrum octus q̄ ad būorē cristallinū sit lucidus. 31.

Utrum cristallia h3 lumen ab extrifeco vl ab intrifeco. 31.

Utrum magnitudo cristallie sit cā glaucedie. 31.

Utrum cuz dicemus cristallinas esse lucidas itelligimus
hic colorē lucidum. 31.

Propter quid quidam bene vident a longe et prope et qui
dam ecōuerso. 32.

Utrum motus anbelitus sit voluntarius. 33.

Utrum ex pulsu calidiori temperato fiat simul pulsus ma
gni veloces et frequētes. 33.

Digressio vtrū solus sanguis nutrit. 38.

Digressio de p̄operātia membror. 40.

Digressio de gnōne spermaris. 42.

Utrum mulier h3 verum sperma. 42.

Utrum p̄plo tēpata sit magis gīatrix masculor. 43.

Utrum p̄plo tēpata sit vere media. 44.

Utrum complexio sanguinea sit alyz complexionibus vire
longioris. 45.

Utrum decidēte p̄plone ca. et sicca fiat frida et sicca. 47.

Dubium quare animalia alia ab hoīe calida et sicca nō fiat
frigida et sicca. 47.

Dubius i q̄ etate fiat trāst' ad frū et sicci. 47.

Utrum sitis consequatur consumptionem humidūz rozi
di et fames sicci. 49.

Dubius que est imediata causa sitis. 49.

Utrum ois sitis sit appetitus frigidū. 49.

Tabula

Propter quid aues rapaces calide & sicce non bibunt nisi raro. 49.
 Utrum digestio stomachi magis fiat a proprio calore q̄ cir-
 cūstātiū. 49.
 Dubius qd sit obm̄ immediatuz famis: que sit causa famis:
 & ytrum sit defectus humidi chilosī: & ytrum sit disposi-
 tio naturalis. 50.
 Utrū stomachus p̄ternāliter disposuit appetitū. 50.
 Dubius q̄re famēs dī opatio mixta ex nālī & aīali. 51.
 Utrū cuiuslibz doloris cā immediata sit solō cōtinuitatis
 vel mala complexio. 56.
 Utrū tam mala complexio humida q̄ sicca possit esse causa
 doloris. 57.
 Utrum ad aliquē modoz solute cōtinuitatis reducitur
 conuulso. 58.
 Utrū ad aliquod istoz generū reduciū dislocatio. 58.
 Dubius que cōditiōes requirātur ad hoc vt signū dicatur
 ex toto genere p̄ternaturam. 59.
 Utrū appetitus intensus sit fm̄ nām. 60.
 Utrū gustus sit qdā tactus. 61.
 Utrum saluus sit necia ad gustum. 62.
 Utrū comprehensio saporis nō existēte oblo sit operatio
 corrupta. 62.
 Dubius ppter qd in patiētibus fm̄ gustuz sapor sit sine p̄-
 sentia saporabilis. 62.
 Utrū organū odoratus sint ille caruncule. 62.
 Utrū ad hoc q̄ percipiātur odores requirū q̄ deferātur
 per medium vaporos: aut q̄ mediū alteret. 62.
 Utrū in albugineo possint videri ab oculo. 63.
 Utrum visio contentarum in albugineo sit actio lesa vel
 corrupta. 64.
 Utrū dispositiones non manentes possint significare egrī-
 tudinem. 64.
 Utrum ex superfluitatibus possit sumi significatio salu-
 tis aut mortis. 65.
 Utrum signa in superfluitatibus que apparēt nā nō supe-
 rāte nec supata dicant neutra. 65.
 Utrū cause cōseruantes habeāt rōnē cause. 66.
 Utrū oīa q̄ alterāt corpus nrm̄ necio altent. 67.
 Utrū sint gnā rez nō nālūm. 68.
 Utrum oīs motus sit calefactiū. 69.
 Utrum omnes operationes naturales fiant per somnum
 temperatum fortiores. 69.
 Utrū somnus humectet vias cordis. 69.
 Utrū somnus retinet euacuationes. 69.
 Utrū somnus remouet oēs modos lassitudinis. 69.
 Utrū spūs mouet fm̄ varietatē appetitū. 70.
 Utrū aer tēpatuz isfridet corp⁹ tēpatū. 71.
 Utrū aer isfrigidans tēpatū p̄seruet ipm̄ in sanitate eius
 dē spēs & gradualis denominatiōis. 71.
 Utrū aer temperatissimus correspondeat in gradu cutis
 hominis temperati. 72.
 Utrū corpus v3 eē mediūz omniū circūstātiā. 74.
 Utrū pueniat coitus ita repleto sicut mediocri. 74.
 Utrū corpora p̄ lapsa a tēpamēto stāre sili lapsu oīuz par-
 tiū sint p̄seruāda p oīo silia. 74.
 Utrū nālīs p̄plexio possit permutari. 78.
 Utrū in reductione corporis ad tempa sint necio appoxi-
 māda tria tñ a tēpa distātia q̄ corp⁹ reducēdū. 78.
 Utrum simili exīte membroz discrasia sit regimen sile
 addibendum. 80.
 Utrū lapsus disproportionāl sit d̄terior q̄ p̄portionalis. 80.
 Utrū sicut p̄p̄o p̄tinue p̄mutat ita compo. 80.
 Utrū mēbra spermatica possint regenerari. 81.
 Dubius q̄ sit virtus carnis iuxta gnātiā. 82.
 Dubius de virtute gñante porum. 82.

Dubius quare complexione stomachi existente frigida nō
 potest curari. 82.
 Dubium quare Sal. non docuit causas reductiuas lapsus
 corporis in vnitatem. 82.
 Dubiū qd sit intelligendū per sensibīlē lesionē. 83.
 Utrū discrasia fiēs beat cām faciētem. 83.
 Utrū in sanādo malā p̄plonē fientē sit opportunus p̄bi-
 bere malā p̄plonē futurā fieri. 84.
 Utrū cuiuslibet male complexionis frigide curabilis cu-
 ra sit per tria. 86.
 Utrū medicie que dicuntur calide vel frigide dicantur
 tales in respectu ad corpus temperatum. 89.
 Utrū in corpore humano possit accidere putredo. j
 Sinis.

Opus impressum venetis: mandato & sumptibus Nobilis
 viri Domini Octauiani Scotti Linis Modocetensis. Un-
 decimo Kalendas Julias. 1498. per Bonetum Loca-
 tellum Bergomensē.

Registrum

<p>A Expositio Ugōis Incipit expō Ergo Monacū dere. tales</p> <p>B dicat opposituz: nūc in eadem signato qd Alij tñ dicunt</p> <p>C naturalis & idē tes. Quidā istarū p̄plonū resistat: secundo</p> <p>D suo calido etiā cognitionibus nō quelibet experiētia videt</p>	<p>E ratum sunt ista tudo: & sic ex Dis habitis eorūdem: & cā</p> <p>F cpar est sicū potente obtinere rere ad gnōnem vo sunt bi</p> <p>G sitiuaz fuit obiectum. sitioni sub Dicitur enim</p> <p>H nes quarū p̄m. cap. de eoz. 3. cōcludit lationem ad</p>	<p>I ad hoc vt fiant: nec intendit Aūic. per accidens</p> <p>K restauratione ei: & dicit medium oīa illo mō</p> <p>L oculus aut & hoc est manerie bus aut</p> <p>M ci medicina educi: sicut mutatio Sinis.</p>
---	---	--

ind.

X

